

CIGÁNYY FOLKLÓR

MAGYARORSZÁG * ROMÁNIA

XXI-XXX.

Gyűjtötte:
BARI KÁROLY

A Ialomița megyei Andrășeștiben élő, a gyűjtőt
a romániai Fekete-tenger partján élő cigányok
között kalauzoló Ion Mihai “Bradú” és családja.
(Kósa András fotója, 1996)

TARTALOM

Előszó	5
Fotók a gyűjtésről és a gyűjtések szituációiról	17
A felvételek jegyzéke	37
Átírási táblázat	49
Szövegek	53
Helynévmutató	383
Fotók a gyűjtésről és a gyűjtések szituációiról	387
Bari Károly életrajza és publikációs listája	407

A 20CD kiadását támogató intézmények:

- Soros Alapítvány
- Open Society Institute (*Budapest*)
- Nemzeti Kulturális Alap
- Romano Instituto Alapítvány
- EMMI Miniszteri Keret
- Magánszemélyek

Köszönet azoknak a magánszemélyeknek, akik pénzzadományaikkal hozzájárultak:

- Almási Anna Mária (*Dunaújváros*)
- Balogh Sándorné dr.
- Daróczi Ágnes (*Budapest*)
- dr.Bársony János (*Budapest*)
- Galambos Éva dr.
- Győri Péter (*Budapest*)
- Kitlei Ibolya (*Debrecen*)
- Kóczé Angéla (*Budapest*)
- Lakatos Mónika (*Budapest*)
- Rostás Mihály “Mazsi” (*Budapest*)
- Szomora Szilárd (*Bátonyterenye*)
- Varga Katalin

MAGÁNKIADÁS, BUDAPEST

© Bari Károly, 2020

ELŐSZÓ

CIGÁNY FOLKLÓR XI-XXX.

1

Mindenekelőtt köszönetet mondok Soros Györgynek, aki a budapesti alapítványa révén lehetővé tette számomra, hogy sok száz kazettányi magyarországi és romániai cigány folklórt gyűjthessek össze és ebből 37 CD-nyit publikálhassak. Csak a tényt fejezem ki, amikor a *Soros Alapítvány* meghatározóan fontos szerepét hozom nyilvánosságra e két ország cigányságának általam rögzített énekes és instrumentális magnetofon-anyagát illetően.

A hanghordozókon között 37 CD-nyi cigány folklór páratlan gazdagságú. Még sehol a világon soha nem jelent meg egyszerre ennyi, ugyanattól a gyűjtőtől. Erősen hangsúlyozom: eredeti helyszíneken felvett v a l o g a t á s ez a 20 CD is, mint az előző 17!

A Soros Alapítvány gyakorlatilag magyarországi bejegyzéstől kezdve támogatta munkámat; ezt már többször megírtam.

Biztos vagyok benne: ha a Soros Alapítvány nincsen és az útjaimat nem finanszírozza, nekem nem lett volna módom regisztrálásra és a cigány nép kultúra-építésének alapjából hiányozna ez a hatalmas folklór gyűjtemény. Ugyanis a hazai, hivatalos "cigány politika", most és mindig, a látványos látszatzmegoldásokat preferálja.

Állítasomat egy példával világítom meg: a mai napig nyelvjárássokat beszélő cigány csoportok "nyelvészeti konferenciájának" megrendezésére van pénz, de a diffúz dialektusok 4-5 évig tartó kutatására - nincs, pedig nyelvészeti konferenciát, felgyűjtetlen nyelv esetében, kizárólag évekig tartó kutatás értékelése céljából érdemes/szabad rendezni.

A sok száz kazettányi, magyarországi és romániai folklór regisztratúra a cigány nép kultúra-építésének alapja, ám a felelős magyar szervezetek, akiknek kötelességük lenne hivatalból támogatni minden ez irányú tevékenységet (nem szólva arról, hogy helyettük végzik a munkát!), úgy viszonyultak a gyűjtésemhez, mint a "nyelvészeti konferenciá"-hoz.

A CD-im nyelv-megőrzési és dialektus-meghatározási feladatokat is ellátnak, mert a lemezeken jelzem az adatközlők nevét és hogy a folklór alkotásokat hol rögzítettem, mikor, amikből konzekvenciák vonhatóak le a helyi, cigány nyelvjárással kapcsolatosan.

Köszönetet mondok a feleségem, *Ildikó*, és a fiam, *Márusz*, segítségéért!

Köszönetet mondok *Réti Judit*nak, amiért kiszedte a 20 CD-t, és a publikálásra szánt anyagot évtizedeken át megőrizte, kérésemre előkereste.

Köszönetet mondok *Gyukics Gábornak*, amiért lefordította angolra a CD-ken elhangzó dalokat, és a kísérő szövegeket. Köszönetet mondok a székesfehérvári VTCD új igazgatójának, *Kővecses Lászlónak*, aki elődjéhez hasonlóan - felismerve e publikációk jelentőségét - segített nekem, minden módon.

Köszönetet mondok a Romano Instituto Alapítvány igazgatójának, *Daróczi Ágnesnek*, mert mint lebonyolító, kiadáshoz segítette publikációimat.

2

Miután 2011-ben megmerekedtem a térdeim és most már a lakást elhagyni se tudom, 2017-ben a Magyar Rádió Hangrestaurációs Osztályáról *Tamás Benedek* hangmérnök jött ide hozzám.

Mivel huszonegy éve szerkesztettem a CD-ket, az egyiknél változtatást láttam szükségesnek: kérésemre az össze-gyűjtött anyagba betoldott 7 felvételt. Ugyanannyi percnyi

anyagot ki kellett vennem belőle.

A CD15-be *Tamás Benedek* a következő 7 felvételt toldotta be: 15/6-9, 17/6-7, illetve a 15/5. második részét, a "HÁJ MUNDRO LE ROM GYIVONYŊNA - és szépen a cigányok tárgyalni/beszélgetni fognak (össze fognak beszélni)" sortól.

A gyűjtött anyag többi felvételének átjátszását a Soros Alapítvány támogatásával 2000-ben a Magyar Rádió Hangrestaurációs Osztályán *Fényes Péter* hangmérnök végezte el.

3

A régi, cigány élet és hagyományvilág megszűnt, ám a rögzített dalokban, balladákban, eredetmondákban, népmesékben, szokásokban, hiedelmekben, valamint a sokrétű történetekben még mindig kizárólagos tartalomformálók. A dalszövegek elemei az egykor erős, községmegtartó szokásokat szívósan őrzik. Természetesen, néha vannak lokális különbségek az archaikumok között, de minden ország cigány népi kultúrájában széles körben elterjedt, élő hagyományról van szó.

A 20CD felvételei is bizonyítékok erre.

A regisztrációk révén két ország cigány népi kultúrája közvetítődik, de a megváltozott társadalmi viszonyok és az életmódváltás miatti háttér eltűnése következtében a legtöbb szokás, hiedelem már egyáltalán nem érthető, még az sem, amely egykor a mindennapok része volt.

Itt jegyzem meg: habár én gyűjtéskor a cigányokhoz soha nem ismert költőként, hanem cigány folkloort gyűjtő, cigány emberként mentem, és mindenütt nagyon hamar megnyíltak nekem, szokásokról, hiedelmekről általában a gyűjtés végén beszéltek. Soha nem vártam el, és most se várom el, hogy olyan ismert emberként nézzenek rám, aki régebben megírt munkáival már "kiérdemelte" ezt. Senki nem "érdemel ki" semmit a múltbéli dolgaival, amíg él! Azért mentem közéjük, mert tanulni akarok tőlük, többet tudnak, mint én. Általában lezárt életműveket értékelnek

teljesítmény szempontjából. Biztos vagyok benne, hogy elismerés, az addigi munkásságáért, automatikusan senkinek nem jár. Minden költő-írói megnyilatkozás új és még újabb érveket hoz a megbecsülésére annak, aki "megérdemli". Igaz, díjátadásokkor mindig meglehet, amikor cigányként elismernek, mit tettem le. Hiszen tízenhat éves koromig cigánysoron éltem, és jól tudom, milyen nehéz onnan kikerülni, elmenni tanulni, megszerezni az elismerését azoknak, akik a sors színvallásra kényszerítéséig tagadják, hogy előítéletük van a cigányokkal szemben.

A következőkben szólni fogok néhány sor háttéréről, röviden.

1. Mivel a hajdani vándorláshoz tartozó szekér tulajdonlása mára szinte teljesen ismeretlenné vált, a "TE KERASZ VURDON, NYÁMO - csináljunk szekeret, rokont" dalsor (CD 22/3.track) jelentése is magyarázatot igényel.

A dalt Ržmnicu Sărat-ban gyűjtöttem egy RUDÁRI cigány asszonytól 1998-ban. Szépen énekel és a szobában "csak" tízen-tízenöt voltak (gyakran 40-50 személy összeverődik ilyenkor). Sorjáztak előadásában a szomorú, melizmatikus dallamok, amelyek a napjainkra megszűnt cigány életet fogalmazták meg.

A romániai sátoros cigányok akkor csináltatnak szekert a fiuknak (általában Ţăndărei-ben), amikor asszonyt hoz magának és így a menyasszony és a szülei rokonai lesznek a családnak.

2. A CD15/4.trackjében a "DO VULICA AVRÁL LJASZ - az utcát kívül vette (vagyis: a külső utcákat járta)" sor azt jelenti, hogy a sátoros, házalo cigányok egy része, a saját és társai tapasztalatai alapján, idegen faluban elsősorban a külső utcákban árult, jósolt, stb., hogy - az előítéletek miatti - veszély esetén könnyebb legyen a menekülés.

3. A CD14/17.track önátkozása, a "TE SUTYUVAV, SZAR I PÁTRIN./SZAR I PÁTRIN ANDO PÁJI - száradjak meg, mint a falevél,/mint a falevél a vízben", gyakran

---

előforduló sorai e sok variánsú balladának és a témaközei, balladás énekeknek. Kevesen tudják viszont, hogy ez az ónátok tudatos hazugságon alapul, hiszen a lehullott falevél nem szárad a vízben.

4. Cigányok közötti hiedelem szerint is: karácsonykor nem szabad pénzt kiadni a háztól, mert akkor egész évben kölcsönöket kérnek; vagy a karácsonyi asztal alól (ahol ez a hiedelem él) nem szabad szénát/szalmát kidobni, amíg az ünnep tart, mert akkor kidobják az egész évi pénzt.

A pénz nagyon fontos számukra, mindig dicsekednek vele, - ha van.

Ezekhez a karácsonyi hiedelmekhez tartoznak a karácsonyi/újévi jókívánságok.

Régen a karácsonyi ünnepnapok és az új év első napjai egybeestek. Erre utalnak a köszöntő énekek végén levő jókívánságok, amelyekben szerencsét, egészséget, pénzt, stb. kérnek Istentől és hisznek benne, hogy Isten megadja, főleg, ha ének végén kéri.

Itt emlitem meg:

Az összes magyarországi, archaikusabb cigány csoportnál föllelhető az a szokás, amikor leánykérésnél nagycímlétű papírpénzeket vesznek elő és azt mondják: "NO, DIKH KATHE! VI T'UTE KASZAVE CSISZTÍME LILA:J? - No, nézz ide! Nálad is ilyen tisztított/tiszta lapok vannak?"

A cigány karácsonyi/újévi énekek tartalmaiban megjelenő leánykérés az i.e.III.századbeli, mezopotámiai Dumuzi és Inanna szent nászára utal vissza. Ezeket a tartalmakat a cigányok valószínűleg Perzsiában, az ottani, hosszú tartózkodásukkor vették át.

Szintén a karácsonyi hiedelmkörhöz kötődik, hogy aki ünnepnap késő délelőtt megy a kútra, azt a víz anyja megsejdi a késlekedésért.

5. A karácsonyi éneket egy pünkösdista felekezethez tartozó, bánffyhunyadi, khelderash cigány asszonytól gyűjtöttem 1994-ben (CD 24/3.track).

A cigány nyelvű, cigány karácsonyi énekek igen nagy csoportját jelentik a szálláskeresésről és Jézus Krisztus születéséről szóló kolindák.

Cigány nyelvű kolindák Magyarországon már alig kerülnek elő, ám Romániában még minden cigányul beszélő közösségben tudnak, rendkívül régieket is.

Közismert, hogy karácsony első napja és Jézus születésének napja december 25. Ez a nap a téli napforduló ideje, a hajdani, keleti vallásokban ekkor ünnepelték a fényt. Időszámításunknak ez a kezdete.

Jézus születésének dátumát egy Dionysius Exiguus nevű, római szerzetes jelölte ki időszámításunk kezdetévé a VI.században. A jelenlegi kutatások Jézus világra jövetelét 7 évvel korábban teszik és azt valószínűsítik: Jézus nem decemberben, hanem valamikor tavasszal született, mert decemberben Betlehem környékén a hideg nem engedi meg, hogy szabadban legeltessenek a pásztorok, akik az égi jelet követve a csecsemő Jézus jászolához járultak hódolni.

Kérdésesnek tartják Szent József és Szűz Mária Betlehemben való szállás megtagadását is, mert József Dávid leszármazottja, Betlehem pedig Dávid városa. Kiközösítették volna azt a személyt, aki Dávid leszármazottját nem fogadja be a házába, Máriáról meg az található az apokrif iratokban: több rokona élt Betlehemben és a város körül.

A kutatók véleménye, természetesen, nem befolyásolja a hiedelmeket - se Jézus születésének időpontját, sem a körülményeket illetően. Karácsony december 25-én kezdődik és Jézus Krisztus csodás születésének napját ekkor ünnepli a nép.

Írásom elején a pünkösdista felekezetet azért hangsúlyoztam ki, mert ez nagyon elterjedt/terjeszkedő kisegyház a cigány közösségekben és mert termékeny, jó hatást gyakorolt az életmódjukra. A jó hatás mellett jelentős dolog, hogy a gyülekezetekben nincsen előítélet, ott mindenki testvér és nővér.

6. A cigányoknál a 'karácsony' (KRECSÚNO, KRICSÚ-

NO) a legnagyobb ünnep, de nem általános szokás a 'karácsonyfa/fenyőfa' (*brádo*).

Azt jegyezték föl, karácsonyfát először Bécsben Károly Lajos osztrák főherceg felesége, az evangélikus vallású Henrietta Alexandrina nassau-weilburgi hercegnő állított. Karácsonyi ünnepségén részt vett I. Ferenc császár, aki a következő évtől a Burg-ban is rendszerezte. A bécsi, udvari divatot utánzó, németajkú magyarok révén került hazánkba a fenyőfaállítás. Először a polgárok között volt, majd a parasztság körében. A szokás a cigányoknál nem vett gyökeret.

7. Magyarázatot igényel egy magyarországi közbeszéd-ben nem (vagy nagyon ritkán), főleg régi, romániai, folklor szövegekben használatos fordulat is (CD17/12.track).

A dalt Sóváradon gyűjtöttem 1995-ben.

Az adatközlő ezt éneklé:

“SZHI’ MAMAN EK KÁLI MAMA - van énnekem egy fekete (*bőru*) anyám”.

A “MAMAN” magyarra csak hangsúlyozott, raggal ellátott személynévmásként fordítható, de a kifejezés a cigány mondatban birtokos személyragos névszó. (Múlt ideje: “MA SZAH MAN EK KÁLI MAMA - volt énnekem egy fekete (*bőru*) anyám”.

Megfelelő számú és személyi alakjai a következők: “MAMAN; TUTUT;LESZLESZ (hn.)/LILA (nn.); AMEAMEN; TUMETUMEN; LELEN(hn.)/LILAN (nn.) - énnekem; teneked; önéki; minékünk; ünektek; önékik”.

A hangsúlyozott, nyomatékösített forma és a határozóragos forma különbségét napjaink cigány nyelvet beszélő nem értik, sőt, az erre vonatkozó kérdést se tudják értelmezni. Válaszukban mindig a személyes névmás határozóragos alakjait mondják el: “MANGE; TUKÉ; LESZ-KE (hn.)/LAKE (nn.); AMENGE; TUMENGE; LENGE (hn.,nn.) - nekem; neked; nekí; nekünk; nektek; nekik”.

Hajdan ismeretes volt a többes szám harmadik

személyű, nőnemű alak is, a LANGE, de az már véggépp kiveszett a nyelvből.

A cigány birtokos többes szám harmadik személyű (hímnemű és nőnemű) szóalakjai (“ROMENGO - cigány férfiaké, ROMNYANGI - cigány nőké”) támpontokat adnak ugyan a mindennapi, nem uzuális, egykori LELEN-t, LILAN-t illetően, de idáig semmilyen elmélet nem született arra vonatkozóan, miért tűnt el a nyomatékösítés a cigány nyelvből.

En se tudom és elképzelem sincsen.

Azt gondolom, ide tartozik, hogy Romániában még minden cigányul beszélőközösségben ismerik a személy-névmás hímnemű és nőnemű alakját (“VOV (hn.), VOJ (nn.) - ő”), magyarországi cigány közösségekben viszont férfire és nőre egyaránt a nőnemű alakot (a VOJ-t) használják általánosan.

Ugyancsak ide tartozónak vélem:

Néhány, letelepedett erdélyi, cigány csoportnál talákoztam azzal a Magyarországon nem ismert (nagyon régiesnek tűnő) nyelvi jelenséggel, miszerint eltérően ragozzák az eszközhatározó funkciójú, élettelen tárgyat és az élőlényt jelentő, jelzős köznevet; utóbbiban a jelző átveszi a jelzett szó ragját, - de a rag kicsit más, mint az élettelen tárgyat kifejező szónál.

A különbséget egy példával illusztrálom:

“PHANGLOJ O DROM LE SELENCÁL./SINÁRAV LE SZURRÖNENCA - kövte van az út a kötelekkel./szag-gattatom azokat szürkéekkel (*szürke lovakkal*)”.

6. Szólnom kell a cigány nevekről a “Cocó” név kapcsán.

COCÓ egy kalocsai, öreg, lovári asszony volt, igen sok anyagot vettem föl tőle. Bizalma kitüntető jeléül az egyik gyűjtéskor még a sorsát is elmondta.

Kollekciómba két felvételt tettem: a CD17-be az 1/A track-et, a CD19-be a 4.track-et.

A cigány gyermeknyelvben a COCÓ “lovacska” jelent. Amikor egy felnőtt a térdére ülteti a gyermeket és föl-

---

rázogatja, akkor az: “COCÓZIJ - lovacsákázik”.

Cigány nevüket a cigányok születésükkor vagy apró gyermekkorukban kapják, testi jegyükről, sajátosságukról, nevezetesebb cselekedetükről, megnyilvánulásukról, szavukról. Többször előfordul az is, hogy a szülők olyan cigány nevet adnak gyermeküknek, ami elevenen él a közösség emlékezetében (régén nagy respektusú férfi/nő viselte), ám a jelentését már senki nem tudja.

Gyakran “kellemetlen” szóval nevezik meg az újszülöttet, hogy a gonosz lények el ne vigyék (RIJÁLI (nn.) (fingos); KHULÁJLO (hn.) (szaros); Fosos; Húgyos; stb.). A megnevezés aztán rajta marad az illetőn, cigány csúfnevévé válik.

Egykor a cigányok CSAK cigány nevükön ismerték egymást. Ha polgári nevén kerestek valakit, a megkérdezett azt válaszolta: “Ilyen itt nincsen.” Polgári nevével kizárólag maga a személy volt tisztában, illetve a posta és a tanácsház. A felsoroltakon kívül ismerte még polgári nevüket a rendőrség, valamint az aktuális hatóság által fölējük helyezett “cigányvajda” és “cigánybíró”, akik a közösség szerint: “Besúgók voltak. Jelentettek a cigányokról mindent.”

4

Ezen a 20CD-n a publikációra kiválasztott, egy témához illőszkedő variánsokat csokorba szedtem, a többi felvétel úgy következik egymás után, mint gyűjtéskor szokott.

Azt gondolom, mind a 37 CD-m fontos pillére lesz, a reményeim szerint: hamar megvalósuló, szakszerű rendszerzésnek.

Cigány melodiárium nincs, habár a magyarországi gyűjtők cigány folklór regisztratúrája még gond nélkül feldolgozható lenne -, amennyiben akarát lenne rá. Rendkívül súlyos probléma: a cselekedni is tudó, állami intézmények ezt sem akarják sohasem, ahogyan semmit,

ami a nyomorgó cigányságnak a rossz helyzetéből való felemelkedését és kultúrájának támogatását szolgálja. Csak látszatintézkedések vannak az ügyben!

Minden hatalom retteg attól, hogy kialakul egy cigány értelmiségi réteg és a folklorgyűkereit is megismerő, fiatal, művelt, cigány nemzedék a valódi létszámának megfelelő politikai szerepet kér magának az ország irányításában.

5

A cigányok identitásának tudatosítása a nép értelmiségének feladata!

Az összes országban, ahol cigány kisebbség él és jelenlétüket, valamint kulturális másságukról tanúskodó jellegzetességeiket a többség tudomására kívánják hozni, határokon átvitelő, Cigány Kulturális Fesztiválok (filmeket, dokumentumfilmeket, színházi előadásokat, előadóesteket, könyvbemutatókat, vers- és prózaműsorokat, képzőművészeti vagy egyéb kiállításokat, stb.) kell rendezni.

Ahogy a cigányoknál az éneklés közösségmegtartó és közösségerősítő funkciója, az a mesélés is, és a cigány mesélési hagyomány tulajdonképpen színház, mert van előadó és közönség. A mesélésnél, a kommentálások révén, a hallgatóság/közönség az előadásban is résztvesz, tehát: interaktív.

Fontos a Cigány Kulturális Fesztivál, mert ma már elenyésző a cigány identitás fővállalója, hirdetője. A cigány szülők gyakran a nyelvre se tanítják meg gyermekeiket. Azt mondják, azért, hogy “minél kevésbé legyenek cigányok, a naponta ránk zúduló megaláztatásoktól ők így talán megóvódnak”.

A rendezvény által valószínűleg erősödik a cigány identitás.

Nagyon fontos az is, hogy nem-cigány, kortárs zeneszerzők cigány folklorgyűjtések alapján zeneműveket hozzanak létre és alkotásaikat rendszeresen játsszák; elsősorban saját közegükben, de teremtdőjön nekik lehetőség koncertezésre

Felengedhetetlen lenne a cigány identitás erősítése már csak az igen lassú folyamatú, nyelvi egységesülés miatt is. A különböző országok cigányai eltérő lexikával rendelkeznek, hiszen elsősorban a környezetük szókincsét veszik át. Ezt tették annak idején a nomadizáló magyarok és ezt bizonyítja náluk a napjainkban már originálisnak tartott ALMA, BARÁZDA, BÚZA, stb.

Távoli országból származó, cigány személyek szavainak dialektális alakváltozatai általában érthetőek, de egy határokon átvélő, cigány kulturális seregszemle segítené a standardizálást / standardizálódást.

Példákat sorolok:

A "zseb"-re Romániában, a Fekete-tenger partján élő, sátoros, khelderash azt mondja: POSZITYA, az erdélyi, letelepedett khelderash és az összes magyarországi oláh-cigány azt, hogy POSZOTYI.

Erdélyben a letelepedett khelderash-oknál a "szép-asszony-SUKÁRNYE", Magyarországon az oláh-cigányok között SUKÁRNYI.

Határokon átvélő Cigány Kulturális Fesztivál révén, standardizációval kell beemelni a cigány nyelvbe és ismertetni, az idáig kizárólag dialektusokban használatos, egyetlen hang különbségű, illetve általánosan nem uzualis - csak helyi szövegkörnyezetben értelmezhető - szavakat, mert bizonyítottnak a nép kifejező készletének gazdagságát (pl."BAR (néhol:BARR)=kő, BĀR=kert; KHER=csizma, KHĒR=ház; KHAM=Nap, KAM=verejték; POSZTO=1. órhely, 2.örseg - POSZTI=bőjt; PHRÁL=fivér; - PHÁL=1. deszka, 2.faforgács; DUR= 1.messze, 2.távol - DŪR=gonosz lélek; PHŪV (néhol:PŪ=föld, THŪV (néhol:TŪ)=füst, RHŪV (néhol: RŪ)=hím farkas; PHARRAJÍMO= 1.puszulás, 2.hasadás, PHORRAJÍMO=kitárlkozás (nem i értelemben)", stb.).

Az ilyen dialektális alakváltozatok egyértelműen standardizálásért kiáltanak, ugyanakkor léteznek szórvány-jellegű regisztrációk, amelyek tanúsítják, hogy egykor élt valami a nyelvben, ami mára eltűnt, de lényeges volt és standardizáció révén érdemes lenne megőrizni.

Jelen 20CD-re számos olyan felvételt tettem, ahol a régi eredetű folklor alkotásokban a megszólító eset nyilvánvaló: amikor a megszólított nevének szövegző hangzóját egy "e" raggal át kellett írni, nőnemben és hímnemben egyaránt, Romániában és Magyarországon (pl."Parasztiva>ParasztivE, Zerpi>ZerpE, vagy a hétköznapi beszédben: dájEldéjE= anya, dádE=apa). A romániai és a magyarországi cigány nyelvekben ez már nem ismeretes általánosan, csak nyelv-járásokban.

Mindkét ország cigányai az alanyesetet használják.

Érdemes lenne fontolóra venni a név megszólító esetének revitalizációját, hiszen személy-jelölő főneveknél a vocatívis megmaradt, egyes számban is, többes számban is. (Természetesen, mint fentebb mondtam, dialektális eltérések lehetségesek.)

A többes számú, megszólító eset bemutatására három cigány népdalból hozok példát:"1.KEREN, SAVORALE, DROM,/TE KHELEL O PHŪRO ROM!/ O PHŪRO ROM TE KHELLA,/ AMÁRI VÓJA KERLA. - Csináljatok, gyerekek!fiúcskák, utat (szabad helyet)/táncoljon az öreg cigány!/Az öreg cigány, ha táncolni fog,/ kedvünket fogja csinálni." 2.MO,ROMALE, MO, SAVALE, NA MAREN MA, MANCAV TUME - Hé, cigányok, hé, cigány fiúklégények,/ne verjete meg engem, kérlek titeket; 3. USTYEN OPRE, SEJALE,/ TUME GÁLFODONALE - Keltetek föl, cigány lányok,/ú lusták".

E 20CD megjelenésének útja (a leghenyébb szavakkal kifejezve) igen göröngyös volt.

Amikor 2016-ban az EMMI-től megérkezett a levél, hogy anyagi támogatást nyújt, DE CSAK A 20CD KÍSÉRŐ KÖNYVEINEK publikálásához, - megdöbbentem! Az érthetetlen döntés miatti megdöbbenésemnek akkor rögtön hangot is adtam egy török-cigány költő velem készített interjújában.

(Mivel így nem volt vállalható a közlés, nem vállaltam, és tudomásom szerint, a lebonyolító alapítvánnyal az NKA visszafizettette a megítélt, de fel-nem-használt támogatást.)

Megdöbbenésemnek nem az jelentette az igazi okát, hogy az EMMI célzott támogatást nyújt a kísérő könyvekre, a 20CD-re pedig, amit kísérnek, arra - nem; azért is megdöbbenem, hogy eközben a cigányság pénzt, az EU-ból érkező másfél milliárd forintot ellopó, Lungo Drom vezetőjének a "hiányát" (=az ellopott, másfél milliárd forintot!) az EMMI úgymond "rendezte".

Sok minden mellett, ez azért is volt megdöbbenő, mert én a 40 évi gyűjtőmunkámért egyetlen fillérre se tartottam igényt. Csupán azt szerettem volna, ha az EMMI anyagilag támogatja a megjelentést.

8

Fontosnak tartom ismét hangsúlyozni, hogy minden felvétel eredeti helyszínen készült. Tapasztalatból TUDOM: a kutatók elmaradtó telepekre vagy sátorosok közé általában nem mernek menni. Az elmúlt évtizedekben megtett útjaim során én sok olyan helyre, cigány csoporthoz eljutottam, ahol előttem gyűjtő még soha nem fordult meg.

Egyre szűkülőbb lehetőségek között, amíg az életem engedi, igyekszem publikálni a teljes folklórányagomat, hogy mások vizsgálatai számára is elérhetővé tegyem az általam rögzítetteket.

Gyűjtéscím hitelesek, a lejegyzésekkel és a fordításokkal együtt, így biztos pontjai lehetnek a vizsgálódásoknak.

Lemezszorozatom elsősorban anyagközlés.

9

Az újabban használatos "ROMA" szóval ellentétben nekem a cigányokról és a cigány folklórról szóló írásaimban mindig a "cigány" szó szerepel, aminek két oka van.

Egyrészt, néprajzi szempontból ez körülhatárolt fogalom. Etnográfiai értelemben a "ROMA" csak egy a cigány csoportok közül, a "ROMÁ"-n kívül még több cigány csoport létezik (pl.SZINTO, MANUS, KÁLE, TINKER, BEAS, stb.). A "cigány" néprajzilag megfelelő szó, mert minden csoportra kiterjeszthető és napjaink leírásaiban nincsen általánosítható, pejoratív tartalma.

Másrészt, meggyőződésem, hogy az "új" szó semmilyen módosulást nem hoz az érintettek megítélésével kapcsolatban.

10

A magyarországi táncházmozgalom az erdélyi cigány zenészek nélkül nem jöhetett volna létre. Hazai követőik talán mindent tőlük tanultak meg, a hangszerkezelési technikától kezdve a repertoárig, a táncrendig. Tudásuk javarésze az erdélyi cigány zenészek hagyományként öröklődő zenélési tudásán alapszik.

Cigány zenészekről a legkorábbi, itthoni adat 1489-ből származik; ez Beatrix királynő Csepel- szigeti cigány lantosait említi. A témát feldolgozó áttekintések a XVI.és XVII.századból már tudnak több híradásról, amely cigány zenészek tevékenységét ismerteti. Ez azzal magyarázható, hogy a cigányok tömeges megjelenésével párhuzamosan természetszerűleg megszaporodtak a róluk és foglalkozásaikról szóló feljegyzések is.

A kurucok cigány muzsikusaírói még nem készítettek használható áttekintést, pedig valószínűleg sok adattal szolgálna az 1703 és 1711 közötti időszak.

Az első, "igazi" cigány zenekar Czinka Panna zenekara volt. A cigány zenekarok összetétele (prímás, kontrás,

---

bőgős, cimbalmos) az ő zenekarának mintájára, a XVIII. században alakult ki.

Kutatók szerint, a klarinét cigány zenekarokban való szerepeltetése is ez időtájt kezdődött, de nem vált általánossá úgy, mint az említett négy hangszer.

A XIX. és XX. század (a végét leszámítva) a cigány zenekarok fénykorának nevezhető. Megbecsülték őket, több cigányvirtuóz vált elismertté, híressé.

Az 1989-es fordulat után a nagy zenei tudással rendelkező, városi, kávéházi cigány zenekarokat elbocsájtották, megszüntették. Régen majdnem minden étteremben volt cigány zenekar, ma kivételes az olyan hely, ahol van.

A magyarországi falvakból az alkalmi zenéléssel foglalkozó cigányok a II. világháborút követően fokozatosan tűntek el. Az 1960-as évek végéig ünnepekkor (újévkor, húsvétkor vagy búcsúkor) még összeálltak, hogy házról házra járva pénzért muzsikáljanak, de ők általában nem a tehetségesebbek, képzettebbek közül valók voltak, és mivel egyre kisebb igény volt rájuk, működésükkel napjainkra teljesen felhagytak.

Erdélyben más volt a helyzet. Ott - sokszor az izoláltság miatt - a hagyományok a Ceaușescu-rendszer bukásáig megmaradtak, ebből is következően cigány zenekar szinte minden faluban volt. Ezek a zenekarok ismerték a helyi közösségek ének- és zenerepertoárját, jeles napok mulatságain, táncházakban, lakodalmakban és más, zenés alkalmakkor ők muzsikáltak.

Muzsikálási stílusukon jól észrevehető a román népi muzsikálás hatása, de ez az "asszimilálódott" zenei hatás jellegzetesebbé teszi virtuóz játékaikat. A legautentikusabban mindenütt ezek a cigány zenekarok játszottak az illető vidék zenei folklórját, zenei dialektusát.

Kiszolgálták a környezetüket, általában átvett hangszerekkel, mint pl. a HEGEDŰ-vel. Az arab eredetű hegedűt keletről, vándorlásuk állomásairól hozták magukkal, perzsa-török-görög tartózkodási helyükről.

Ritka az olyan, indiai eredetre visszautaló hangszer, mint a "HANG DRUM", amit a cigányok kannázása még őriz, utánoz valmit.

11

Fontos megjegyezni! Az előzőekben említett erdélyi cigányoknak a döntő százaléka magyarnak tartja magát. Létszámuk igen nagy és növekedik; az ottani magyarok lakosságnak máris jelentős részét képezik. A cigány népességnek (amely az én 40 évi becslésem szerint jóval meghaladja az 1 000 000 főt; ottani cigányságkutatók adatai azt mutatják, hogy Romániában 5 000 000 cigány él) sincs még olyan értelmiségi rétege, amely megfelelően tudná az érdekeiket érvényesíteni.

Az erdélyi magyar pártok a cigányokat nem kezelik partnerként, noha szavazataikra igényt tartanak, és azok meghatározóak.

A marosvásárhelyi események után bebörtönözött cigányok ügyében (a börtönbe került személyek rokonainak elmondása szerint) a magyarok nem jártak el segítő módon, sorsukra hagyták őket.

A Magyarországhatárain kívül élő magyarok helyzetét rendezni kívánó státustörvény se veszi figyelembe a sok "magyar" cigányt, pedig közvetett módon ugyan: szavazásokkor, a magyar pártok hivatalos elismertetéséhez igen nagy mértékben járulnak hozzá.

12

Nem értek egyet azokkal, akik a cigányok önelnevezését (talán kicsit erőszakos módon) bevezették a hazai és nemzetközi közutadba.

A "ROM" szó "cigány-t, cigány ember-t" jelent (a "ROMA" többes szám és megszólító eset, egyes számban).

Azt gondolom, hogy a cigányságnak volt egy önelnevezése, amelynek jelentése természetzerűleg volt mentes

---

negatívumoktól, saját közösségeikben, saját nyelvükön embernek szólíthatták egymást és saját közösségeikben ezáltal is teljes rangú embernek érezhették magukat. A szót nem szennyezte a világ nemismerésből keletkezett fertőzete (ugyanis a "ROMA" sok településen gúnyolásként számít, magyarok között is, magyar nyelvű cigányok között is). Most, hogy a szó bekerült a közhasználatba, el fog veszni az eredeti, tiszta jelentése, szennyeződni fog az előítéletektől, mint a hatalomadta "újmagyar" elnevezés annak idején.

Én azoknak a törekvésért tartom követendőnek, akik a "cigány" szó pejoratív konnotációktól való megtisztításán fáradoznak.

13

Az előzőekben és ezen a CD-kollekciómon látható "Magánkiadás" felirat nem azt jelenti, hogy a publikálás anyagi feltételeit én biztosítottam. A szükséges előmunkálatoknak és a megjelentetésnek a költsége az elmúlt évek során pályázati úton, valamint támogatás révén, rendkívül nehezen - ez esetben 21 év alatt! - gyűlt össze.

Hivatásos kiadó is általában csak a rendelkezésére bocsájtott összegből hajlandó folklorlemez publikálását elvállalni. Annak fejében viszont, hogy a kiadványra ráírja a nevét és a hálózatában lévő lemezboltokban, saját hasznára terjeszti, minden szerzői jogra (gyakran több évtizedes munkával összegyűjtött folkloranyag szerzői jogainak birtoklására) igényt tart, noha egyetlen fillért sem akar szánni a megjelentetésre. Ezt a hozzáállást és gyakorlatot nem tartom elfogadhatónak, erkölcsetlennek tartom! (Legtöbbször pontosan ez a helyzet a könyvek kiadásánál!)

Többek között, ezért vállalkoztam arra, hogy az összeszedett pénzből én jelentsem meg a folklorgyűjtésem és lehetőségeim szerint én magam terjeszsem. Természetesen, ingyen.

Abban reménykedem, hogy így is sok emberhez eljut.

Hálás köszönetet mondok azoknak a fotóművészeknek, akik az elmúlt 40 évben elkísértek néprajzi gyűjtőútjaimra és felvételeikkel dokumentálták! Név szerint sorolom őket: *Török László, Kiss Tibor, Holub János, Kása Béla, Szócs Antal, Kósa András, Jakab Tibor, Máté Mihály.*

Bari Károly

FOTÓK A GYŰJTÉSRL ÉS A GYŰJTÉSEK SZITUÁCIÓIRÓL

**A dánosi, khelderash adatközlő, Banku Emil
“Himi” (Daneş, judeţul Sibiu).
(Kósa András fotója, 1998)**

**Ion Mihai”Bradú” és Bari Károly, Andrășeștiben.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**“Bradú” nagyanyja és nagyapja, Dina és férje
a Ialomița megyei Andrașești községben,
khelderash cigánytelepen.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**A messzi Bákó-ból (Băcau-ból) származó
khelderashica feleség, Luba Stanescu
balladát énekel (Andrășești, județul Ialomița).
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**A régiek életéről Ion Mihai “Jono”
énekeiből sok mindent megtudhatnak az
Andrășești-ben élő sátoros cigányok.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**Fiatalkok a Bihar megyei Mezőtelegd
község kortorári cigánytelepén.
(Török László fotója, 1991)**

**A rendkívül nagy hagyománytudású, idős, khelderash
cigány, Gábor Tócsi a Kolozs megyei
Bánffyhunyadról (Huedin, județul Cluj).
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**A lovárica Barcsa Vilma és kislánya
a Hargita megyei Kápolnásfaluból
(Kapilnița, județul Harghita).
(Kása Béla fotója, 1996)**

Két colárica fiatalasszony a Hargita megyei Csíkszentimréről,
a híres, csiki keresztelő gyertyákkal. Jobb oldalon áll Grancsa
Julianna, aki a szomszéd faluban lakó anyjához, Grancsa
Julóhoz hasonlóan, gyönyörűen énekel.
(Kása Béla fotója, 2015)

A FELVÉTELEK JEGYZÉKE

CD 21		76' 43"		(asztali ének) 132. oldal	
1	Nyustyí (mese) Első track: 28' 01" Második track: 48' 42" 55. oldal	76' 43"	7/B	Szépen kérem a bírót (asztali ének) 132. oldal	0' 30"
CD 22		72' 17"	8	Khaszajlasz e Iboj <i>Elveszett Iboly</i> (ballada) 133. oldal	2' 26"
1	Károly király (mese) 110. oldal	21' 06"	9	(Gélasztár) e Iboj <i>Elment Iboly</i> (ballada) 134. oldal	2' 51"
2	A sátoros cigányok eredete (eredetmonda) 119. oldal	2' 01"	10	Bantál és Györgyi (ballada) 135. oldal	1' 51"
3	Onyica (ballada-töredék) 120. oldal	7' 24"	11	Belo (ballada) 136. oldal	2' 51"
4	Lubica (ballada) 122. oldal	9' 25"	12	Dágyi és Bjela (ballada) 137. oldal	7' 00"
5	Zdreljika I. (ballada) 127. oldal	6' 05"	CD 23		69' 16"
6	Zdreljika II. (ballada) 129. oldal	8' 28"	1	Zletári (ballada) 140. oldal	7' 37"
7/A	Basáv, more, basáv <i>Muzsikáld, pajtás, muzsikáld</i>	0' 21"	2	Nonulo és Marica	10' 23"

	(ballada) 142. oldal		10	Haj, de, a bakonyi nagy erdőbe', anyám, hej (katonadal) 161. oldal	2' 12"
3	János (ballada) 146. oldal	5' 19"			
			11	De, tennapelőtt jöttem haza Miskóc(ról) (asztali ének) 162. oldal	2' 38"
4	János (ballada) 148. oldal	6' 18"			
			12	Szaxofon-zene 162. oldal	2' 29"
5	Toma (ballada) 150. oldal	10' 14"		CD 24	70' 08"
6	Picsulo (ballada) 153. oldal	11' 28"	1	Háromszor emelje fel a kártyát (kártyajóslás) 163. oldal	13' 21"
7	Fraguca (ballada) 157. oldal	7' 35"	2	Mondjuk, megszületett egy kicsi gyermek (szokás) 174. oldal	3' 36"
8	Mara és Bako (ballada) 159. oldal	2' 20"	3	Szah ekdata khangeri <i>Volt egyszer (egy) templom</i> (egyházi ének) 176. oldal	1' 34"
9/A	O gázso jágereszke géja <i>A nem-cigány az erdészhez ment</i> (ballada-töredék) 160. oldal	0' 13"	4	Ludas Matyi (mese) 180. oldal	16' 59"
9/B	Erdő, erdő, de magas vagy (asztali ének-töredék) 161. oldal	0' 30"	5	A két táltos bivaly (mese) 187. oldal	15' 14"

6	Subrik Juli (igaztörténet) 197. oldal	4' 08"	(ráolvasás) 206. oldal		
7	Risza (ballada) 200. oldal	7' 16"	2/B O szenvicsi mákhav szírasza <i>A szemölcsöt megkenem fokhagymával</i> (ráolvasás) 207. oldal	0' 14"	
8	Rosána és Dosáno (ballada-törredék) 203. oldal	3' 56"	3 Kaná zsal o sávo te csórel <i>Amikor megy a cigány fiú lopni</i> (babona) 207. oldal	1' 10"	
9	Háj, romnyije, romnyije <i>Haj, asszony, asszony</i> (asztali ének) 204. oldal	1' 30"	4 Vorosána (ballada) 208. oldal	8' 39"	
10	Dévla, zsa, szurróna, zsa sukár, vāj <i>Istenem, menj, szürke (ló), menj szépen, jaj</i> (asztali ének) 205. oldal	2' 34"	5 Zsijáno (ballada) 211. oldal	28' 50"	
CD 25		70' 47"	6 Fótonfót király (epikus ének) 218. oldal	18' 28"	
1/A	Tye trajih! <i>Éljél!</i> (húsvéti köszöntő) 206. oldal	0' 17"	7 Rokovina (ballada) 228. oldal	12' 25"	
1/B	Areszlam e patragyi <i>Megértük a húsvétot</i> (húsvéti köszöntő) 206. oldal	0' 20"	CD 26 1 Hej, de, gyün az uram a vásárbul (asztali ének) 233. oldal	65' 02"	0' 51"
2/A	Kada árpa-j <i>Ez árpa</i>	0' 23"	2 Háj kakala le putyijeri	1' 02"	

	És ezek a pattogósok (táncnóta) 233. oldal		CD 27		62' 29"
			1	Zöld Kígyó I. (ballada) 268. oldal	5' 18"
3	A vízörző sárkány (mese) 234. oldal	20' 36"	2	Zöld Kígyó II. (ballada) 269. oldal	6' 01"
4	Veljánka és Pátro (ballada) 247. oldal	9' 38"	3/A	Csorro csobonási <i>Szegény juhász</i> (epikus ének-töredék) 272. oldal	0' 20"
5	Viktorási (epikus ének) 250. oldal	15' 47"	3/B	Phen mange: ripa bangi! <i>Mondd nekem: görbe répa!</i> (beugratós) 272. oldal	0' 27"
6	A német ács (igaztörténet) 259. oldal	2' 13"	4	Ke, tal o pódo le zsambengro <i>Mert, a békák hídja alatt</i> (táncnóta) 272. oldal	1' 10"
7	A mérgeskígyó I. (ballada) 260. oldal	2' 45"	5	Sátorverés (szokás) 273. oldal	9' 09"
8	Phúri Vilma <i>Öreg Vilma</i> (ballada-töredék) 262. oldal	1' 40"	6	Csoána és Nyikolcsa (ballada) 279. oldal	8' 59"
9	A mérgeskígyó II. (ballada) 262. oldal	5' 30"	7	Hej, de, náj man csi ded, csi dejóri I. <i>Hej, de, nincsen apám, se anyácskám</i> (asztali ének)	2' 40"
10	Egy, kettő, három (tenyérjölés) 268. oldal	4' 58"			

	283. oldal		289. oldal		
8	Jaj, náj ma csi dád, csi dejóri II. <i>Jaj, nincsen apám, se anyácskám</i> (asztali ének) 283. oldal	4' 14"	15	Oj, de, befügüýt a vonat (asztali ének) 289. oldal	2' 52"
9	De cîte ori am dat să mor <i>Ahánszor meg akartam halni</i> (asztali ének) 285. oldal	1' 02"	16/A	Ápoj, khelagyan ma, kurve <i>Aztán, táncoltattál engem, kurva</i> (asztali ének) 291. oldal	1' 30"
10	Jaj, szorzo rátyi pilem <i>Jaj, egész éjjel ittam</i> (asztali ének) 285. oldal	1' 46"	16/B	Aj, de, szimah, mamó, phándado <i>Aj, mert, anyám, rab voltam</i> (asztali ének) 291. oldal	0' 46"
11	Esik eső, szép csendesen csepereg (börtöndal) 286. oldal	1' 04"	17/A	Amen aszakarrah le Jézuseh <i>Mi várjuk Jézust</i> (egyházi ének) 292. oldal	1' 21"
12	Tábortüzek fénye világít az égre (börtöndal) 286. oldal	1' 51"	17/B	Gáta szamah ame te merah <i>Készek voltunk mi meghalni</i> (egyházi ének) 293. oldal	1' 04"
13/A	Berúgom a presszóajtót (asztali ének) 287. oldal	1' 23"	17/C	(O Del, o) Szvunto, báro <i>(Az Isten, a) Szent, a nagy</i> (egyházi ének) 293. oldal	1' 33"
13/B	Hej, de, sza phagergyom le meszeji <i>Hej, mert, mind (össze)törtem az asztalokat</i> (asztali ének) 288. oldal	1' 21"	17/D	Ando vés, ando pátre <i>Az erdőben, a levelekben</i> <i>(a levelek között, a sűrűben)</i> (egyházi ének) 294. oldal	1' 36"
14	Hej, de, adjatok egy csóva szalmát (asztali ének)	2' 31"			

18/A	Paramicsasza <i>Mesével (elmesélve)</i> (szokás) 295. oldal	0' 24"	(ballada) 317. oldal			
			7	A visszatérő halott (ballada prózában) 318. oldal	4' 08"	
18/B	A szökött fogoly (igaztörténet) 295. oldal	2' 01"		8	Halál Péter (hiedelemtörténet) 322. oldal	0' 45"
CD 28		59' 26"				
1	Jorgulo (ballada) 298. oldal	19' 37"		9	A koponya (mese) 323. oldal	1' 32"
2	Vorzsa és Gyorgyi (ballada) 304. oldal	7' 46"		10	Mo, savale táj romale, bré <i>Hej, cigány legények és cigányok, hé</i> (asztali ének) 324. oldal	0' 56"
3	Az elveszett királyfi (mese) 308. oldal	4' 31"		11	Jaj, de, karingodi phirav <i>Jaj, de, amerre járok</i> (asztali ének) 325. oldal	1' 36"
4/A	A megátkozott fiú (ballada prózában) 311. oldal	2' 38"		CD 29		62' 55"
4/B	A megátkozott fiú (ballada) 313. oldal	6' 13"		1	Kaná tranda táj íja iszkirinasz <i>Amikor harminckilencet írtak</i> (elbeszélés a cigányok holokausztjáról) 326. oldal	7' 33"
5	Mamó, mamó, csorre mamó <i>Anyám, anyám, szegény anyám</i> (sírót) 315. oldal	3' 55"		2	Háj, szamasz <i>És (ott) voltunk</i> (elbeszélés a cigányok holokausztjáról) 329. oldal	5' 25"
6	A kísértet	5' 49"				

3	Ó, de, amit adtál 12 gyémántgyűrűt, add vissza (hallgató) 333. oldal	5' 25"	2., Csipkerózsika, bimbó, levél (táncnóták) 346. oldal		
4	Ande ret le krecsunohyti <i>A karácsonyi éjszakában</i> (szokás) 334. oldal	4' 13"	9	Bábi mámi kakasa (mese) 347. oldal	2' 26"
5	Ránko és Ilija (ballada) 335. oldal	10' 38"	10	La romnya na de patyiv <i>Az asszonynak (az asszony szavának)</i> <i>ne adj hitelt</i> (asztali ének) 348. oldal	2' 13"
6	Bado és a sárkány (mese) 339. oldal	3' 13"	11	Tráde, romnyi, tráde <i>Hajtsál, asszony, hajtsál</i> (asztali ének) 349. oldal	1' 34"
7	Milos Kobelics (mese) 341. oldal	5' 06"	12	[An]ta, romnyi, muri bota <i>Hozzad, asszony, a botomat</i> (asztali ének) 350. oldal	2' 17"
8/A	A szegedi gazdaságba' (táncnóta) 345. oldal	0' 29"	13/A	De, la kurvake na patya <i>De, a kurvának ne higgyél</i> (asztali ének) 351. oldal	0' 55"
8/B	Huntye dus, huntye dus? <i>Hová mégy, hová mégy?</i> (táncnóta) 345. oldal	0' 40"	13/B	[Csi trobuj] ma, kurve, tye kurvicka lóve <i>[Nem kell] nekem, kurva, a kurva pénz</i> (asztali ének) 352. oldal	4' 46"
8/C	Nem vagyok én milliomos (táncnóta) 345. oldal	0' 30"	14	[Má]rel o Dél. Vi kasz márel?	3' 45"
8/D	I., Piros kötény van elébe	1' 21"			

	Ver az Isten. Kít is ver? (hallgató nótá) 353. oldal		4/B	Kadi gíji, szo akának phenó <i>Ezt az éneket, amit most fogok mondani</i> (asztali ének) 377. oldal	1' 00"
CD 30		58' 14"			
1	A hajdina (mese) 355. oldal	27' 28"	5/A	De, na dara, na dara <i>De, ne félj, ne félj</i> (asztali ének) 378. oldal	1' 43"
2	Hej, de, veso, veso zelenona <i>Hej, de, erdő, zöld erdő</i> (asztali ének) 372. oldal	2' 30"	5/B	<i>Pergetés</i> 379. oldal	1' 49"
3/A	Szimasz desusóve bersengi <i>Voltam tizenhat éves</i> (lánykérés) 373. oldal	1' 21"	6	Pala latye, pala latye <i>Utána (lány után), utána</i> (táncnóta) 379. oldal	1' 45"
3/B	Kaná zsan, te mangel la sa <i>Amikor mennek, hogy megkérjék a lányt</i> (lánykérés) 374. oldal	1' 23"	7	<i>Pergetés</i> 379. oldal	3' 18"
			8	Zsal o sávo ando vés <i>Megy a cigány legény az erdőbe</i> (táncnóta) 380. oldal	1' 37"
3/C	Dévlesza rakhav tume <i>Istennel talállok benneteket</i> (lánykérés) 375. oldal	1' 29"	9	Szomszédasszony kakasa, kakasa (táncnóta) 380. oldal	1' 04"
4/A	Kaná szaszasz te mangavas ekha sa <i>Amikor mentünk kéretni egy lányt</i> (lánykérés) 376. oldal	1' 07"	10	Háj ku minye en padure mundráme <i>Gyere velem az erdőbe szépségem</i> (táncnóta) 381. oldal	1' 45"

11	Lukre János la masina <i>Dolgozik János a gépen</i> (táncnóta) 381. oldal	2' 09"
12	Pergetés 386. oldal	2' 08"
13	Muri gázsi csi csórel, csi drabarel <i>A feleségem nem lop, nem jósol</i> (táncnóta) 386. oldal	1' 24"
14	Zsav me <i>Megyek én</i> (táncnóta) 386. oldal	1' 59"

ÁTÍRÁSI TÁBLÁZAT

ÁTÍRÁSI TÁBLÁZAT

A	a	=	A	a
Ā	ā	=	Á	á
B	b	=	B	b
C	c	=	C	c
Č	č	=	Cs	cs
D	d	=	D	d
E	e	=	E	e
Ē	ē	=	É	é
F	f	=	F	f
G	g	=	G	g
Ď	ď	=	Gy	gy
H	h	=	h	h
X	χ	=	X	χ
I	I	=	I	i
Í	í	=	Í	í
J	j	=	J	j
K	k	=	K	k
L	l	=	L	l
J	j	=	Ly	ly
M	m	=	M	m

N	n	=	N	n
Ñ	ñ	=	Ny	ny
O	o	=	O	o
Ö	ö	=	Ó	ó
Õ	õ	=	Ö	ö
P	p	=	Õ	õ
Q	q	=	P	p
R	r	=	Q	q
Š	š	=	R	r
S	s	=	S	s
T	t	=	Sz	sz
Ť	ť	=	T	t
U	u	=	Ty	ty
Ū	ū	=	U	u
Ů	ů	=	Ú	ú
Ů	ů	=	Ů	ů
V	v	=	Ů	ů
W	w	=	V	v
Z	z	=	W	w
Ž	ž	=	Z	z
			Zs	zs

SZÖVEGEK

1. Saḡ ekdata ek čoyxo gāzo.
2. The saḡ ek čoyxo gāzo, laḡ gāze. Tha the laḡ gāze, po berš pelay le ek rāklōro, po koar berš pelay le o koar, and'ol trin berš pele le trin rāklōre.
3. Lengi dej, le rāklōrengi, mulyaḡ.
4. Te mulyaḡ, āsilay o gāzo phivlo the leḡke trin rāklōre. Kind ši nekaz pal o Del o lašo opre bārdarday le.
5. Phenel:
6. – Ašunen, mure phrāl! – o māj bāro phenel. – Pal o Del o lašo, či trobulay, kaj te žay, kaj te dihbāḡ v' amen? – phenel. – Kaj te siṭuvās vāreso, vad politika vad vāreso, vad meseriye, vad kesi būti, kaj te žanay v' ame ande luma kaj te žanay te žuduvay!
7. Thol pe šukār tha len pe ol trin phrāl tha žan. Jēfta berš, vi rāti, vi dese, sa gele.
8. Kanā gele, ekdata resle trin droma.
9. Phenel o māj bāro, phenel:
10. – Ašun, me som o māj bāro, muro-j o māj bāro drom!
11. Phenel o koar:
12. – Apoj resigh tu sal o māj bāro, kakoj o muro-j, o maškārūno!
13. Le māj cineḡke so jutisejlay? Ek tang kherāre.
14. No, lel peḡ šukār. Thā te lel peḡ šukār, len penge deḡ lašo thā ol trin phrāl čumide pe thā geletār. The geletār, lel peḡ o māj bāro.
15. Sar bišolay? Nušti.
16. Hāt vov sar žalay, po drom ek grast mulo saḡ. Thodāḡ peḡ the kušlāḡ le grastey. Kušlāḡ le grastey, so avelay and' e būti?
17. Ke phenel:
18. – Lāse ala mange, kanā dela o brišind, the či

1. Volt egyszer egy szegény ember.
2. És volt egy szegény ember, vett feleséget (megnősült). És ha vett feleséget (ha megnősült), esztendőre pottyant (született) nekik egy fiacskájuk, másik (a következő) esztendőre pottyant nekik a másik, három esztendőben pottyant nekik három fiúcska.
3. Az anyjuk, a gyerekeké (a gyerekek anyja), meghalt.
4. Ha meghalt, maradt az ember özvegy és a három fiacskája (árva maradt). Mikor és bűjából a jó Isten után (a jó Isten segítségével) fölnevelte őket.
5. Mondja:
6. – Figyeljetek, fivéreim! – a nagyobb (a legnagyobb fiú) mondja. – A jó Isten után (a jó Isten segítségével) nem kellene, hogy menjünk, hogy nézzünk (hogy szétnézzünk a világban) mi is? – mondja. – Hogy kellene tanulni valamit, vagy politikát vagy valamit, vagy mesterséget, vagy olyan dolgot, hogy tudjunk mi is a világban, hogy tudjunk megélni!
7. Teszi magát szépen és fogják magukat a három fivérek és mennek. Hét esztendőt, éjjel is, nappal is, mind (állandóan) mentek.
8. Amikor mentek, egyszer elérték három (egy háromfelé ágazó) utat.
9. Mondja a nagyobb (a legnagyobb fiú), mondja:
10. – Figyelj, – mondja – én vagyok a nagyobb, enyém a nagyobb út!
11. Mondja a másik:
12. – Aztán hogya te vagy a nagyobb, emez az enyém, a középső (út)!
13. A kisebbnek (a legkisebbnek) mi jutott? Egy szűk ösvény.
14. No, fogja magát szépen. És ha fogja magát szépen, vesznek egymásnak jó napot (elköszönnék

márel ma o brišind!

19. Vöv ku šoro kusa le grasteχ tele kušlāχ leχ the oprāl cirdāχ leχ pe peχko šoro the ol duj vast kerdāχ leχ vöv, sar ek kepenāgo, kerdāχ peχke palāl pre peχte.

20. The kerdāχ. E morči, kanā oprāl šuilaχ pre leyte, kaj či žanglay la či la šuras, kaj te lel la tele.

21. Lel peχ, žal, žal, žal.

22. Hāt ekdata resel andre and' ek fōro omporeticko.

23. Te resel andre ando fōro omporeticko, āšel angl' e porta. Pušel le kesej, dikh, kon othe saχ o sōgālatošī.

24. Phenel:

25. – Manuša, ža āndre ko omporāto, phen, ke som ek čorro manuš! Či delay ma vāreso būti, te žuduvav, vad vāroso meserije? – phenel. – Ke dikh, ke manuš som čorro, – phenel – thā te žanav, kaj te žuduvav vi me pal o Dēl o lašo!

26. – Igen?

27. – Igen.

28. Akharel leχ andre o omporāto.

29. Dikhel leχ.

30. – T' aveχ baytālo, – phenel – manuša! Sar bišoχ?

31. – Nuši.

32. Vöv sakade.

33. – No, – phenel – mukhen leχ kathe, kaj t' al mange udvari bolondo!

34. – Igen?

35. – Igen.

36. Othe mukhle le dile Ņušteχ. Te mukhle othe le dile Ņušteχ, o dilo Ņuši angle-palpāle žal, phirel, kerel, so kerel, so nā.

37. And' ol pajte phirelāχ vov, o dilo.

38. Hāt o Ņuši so kerdāχ, so nā, dikhel, ke kothe palāl shin ek grasni phangli. Trin šela the įjavardēs the įja gras χan, kanā denāχ te χan le trine šelen the įjavardēsįjen. Kakale čorreχ, la čorre graχne marnāχ

egymástól) és a három fivérek megcsókolják egymást és elmentek (mindegyik a maga útján). És elmentek, fogja magát a nagyobb (a legnagyobb fiú).

15. Hogyan hívták? Nyustyī.

16. Hāt ō ahogy ment, az úton egy halott ló (egy döglött ló) volt. Tette magát és megnyúzta a lovat. Ha megnyúzta a lovat, mi lett a dologból?

17. Mert mondja:

18. – Jó lesz nekem, amikor esni fog az eső, és nem ver engem az eső!

19. Ő fejfel együtt lenyúzta azt (a lovat) és fölhúzta (ráhúzta) a fejére és két kezét csinált ō, mint egy köpönyeg, csinált magának hátul rajta. (A két kezét kidugta belőle, és hátul olyan volt neki a lóbőr, mint egy köpönyeg).

20. És megcsinálta. A bőr, amikor fölül száradt rajta (úgy rászáradt a lóbőr), hogy nem tudta a késsel se, hogy azt levegye.

21. Fogja magát, megy, megy, megy.

22. Hāt egyszer érkezik be egy királyi városba.

23. Ha érkezik be a királyi városba, áll a kapu elé. Kérdezi azt az olyat, nézd (nézd már, nem tudod, hogyan hívják!), aki ott volt szolgálatos.

24. Mondja:

25. – Ember, menj be a királyhoz, mondd, hogy egy szegény ember vagyok! Nem adna nekem valami munkát, hogy megéljek – mondja – vagy valami mesterséget? – mondja. – Mert szegény ember vagyok, – mondja – és tudjak, hogy megéljek én is a jó Isten után (a jó Isten segítségével)!

26. – Igen?

27. – Igen.

28. Hívja őt be a király.

29. Nézi őt.

30. – Legyél szerencsés, – mondja – ember! Hogy hívnak?

31. – Nyustyī.

la, mudarnay la. Šudenay lake khul, lake kese, angla lete, kodole xalay e čorri grayñi.

39. Mištoj.

40. Le omporatey sax ley trin rakle. Po deše efa, deše oytove beršenge, le omporatoxke rakle.

41. O omporato kerarday ek kher, šove emeletonengo. Thā savo žanla, kaj te xutiŕe opre ži po šovto emeleto, – phenel – ke leyti rakli kolexti t' el.

42. – Kade?

43. – Kade.

44. Žal e lume thā o them, hercegfijüvure, bārövure, sakkono, savo žanlay opre te žan, de či žannay te xutiŕe opre. No, jekdata jek opre xuklay la maj bareke, opre xutiŕadax ekhe graytesa.

45. – Eljen, eljen, kon opre žanglay te xutiŕa! No, leyti!

46. Po trito berš opre xutiŕadax päle ek omporeticko raklo.

47. No, dongo meg-i.

48. No, e maj cini azakärel.

49. Hä, ekdata phenel leyke e grayñi.

50. Phenel:

51. – Ašun, ža, – phenel – Ņuši, po ketreci le muro kantäri the le ley ängle the ža palaj kothe – phenel – pala o plaj the mala' ley ke phü!

52. De vov delay la te žal.

53. Žal o Ņuši the lel lako kantäri the malal ley ke phü. Avel ängle ek grast žaryūno. The leyke ol rhize pa maškarno.

54. Phenel:

55. – Le pre tute, Ņuši!

56. Lel pre peyte o Ņuši.

57. Kanā lel pre peyte o Ņuši, so del tuke o Del, ke dedurāl dikhen pao plaj.

58. Phenel:

59. – Ašen – phenel – fclre, k' avel – Dvĕla, jertisär! – le Svuntone Devleko raklōro!

32. Ō mindigy (ō, Nyustyĭ, minden kérdésre a nevét felelte csak).

33. – No, – mondja (a király) – hagyjátok őt itt, hogy legyen nekem – mondja – udvari bolond!

34. – Igen?

35. – Igen.

36. Ott hagyták (engedték ott maradni) a bolond Nyustyit. Ha hagyták ott a bolond Nyustyit, a bolond Nyustyĭ előre-hátra megy, jár, csinál, amit csinál, amit nem.

37. És az istállókbá járt ő, a bolond.

38. Hát a Nyustyĭ mit csinált, mit nem, látja, hogy ott (az egyik istállóban) hátul van egy kanca megkötve. Háromszázkilencvenkilenc ló eszik, amikor adtak a háromszázkilencvenkilencnek. Emezt szegényt, a szegény kancát, ütötték őt, ölték őt. Dobtak neki szart, neki ilyeneket, elébe, azt ette a szegény kanca.

39. Jól van.

40. A királynak volt három lánya. Tizenhét-tizennyolc évesek, a királylányok.

41. A király csináltatott egy házat, hat emeleteset. És amelyik (királyfi) tud majd, hogy ugorjon föl a hatodik emeletig, – mondja – mert a lánya azé legyen.

42. – Így?

43. – Így.

44. Megy a világ és az ország, hercegfüük, bárók, mindenki, melyik tudna fölmenni, de nem tudtak ugrani föl. No, egyszer az egyik fölugrott a legnagyobbak (a legnagyobb királylányok), fölugratott egy lóval.

45. – Eljen, eljen, aki föl tudott ugrani! No, óvé (a királylány)!

46. Harmadik évre fölugratott megint egy királyfi.

47. No, kettőé megvan.

48. No, a kisebbik (a legkisebbik királylány) vár.

49. No, egyszer mondja neki (Nyustyĭnak) a kanca.

50. Mondja:

51. – Figyelj, menj, – mondja – Nyustyĭ, és – mondja

---

60. Deduräl opre xutîdaş o Ņuŭti.

61. – Jaj, êljen, êljen, – phenel – ke keso manuŭ, ċi nâ dikhlâm pe kade lume! ċi nâ avela, – phenel – ke – phenel – tista xarxûno saş kado!

62. Thol peş şukâr.

63. The so del tuke o Del, ke laî angrusî laş la âvri. Kanâ laş la âvri, antunŭŭi lel peş, the o Ņuŭti ċumidel la.

64. – The kanâ aveş, şivemnek szerelme?

65. Phenel:

66. – Avav, – phenel – kanâ gindisâjvav me, miŭto.

67. Lel peş şukâr. The lel, ċumidaş la the del la angali the muro Ņuŭti gelotâr.

68. No, nâcol ek berŭ, nâcol duş, nâcol trin. E râkli būvotâr merel, ke late lako phirâmno ċi žal the žakârel leş.

69. Phenel o grast:

70. – Pâle o omporâto kerdaş ek kese adunäre.

71. Phenel:

72. – Ke dih, muri râkli merel būvotâr, – phenel – ke ande lako, ke žakârel peşke phirâmneş de trin berŭ, – phenel – the ċi mäj žanel te aţakârel leş!

73. Pâle kerdaş ek keŭ adunäre. Pâle la lume ek than ūday.

74. – Me, apâm, – phenel – ċi žav űoha-űoha romĉete, piŭne n' avela – phenel – muro phirâmno. Savo saş mande legdinti.

75. So del tumenge o Del, mure laűe hallgatövure? Feril tune o Del the tumäre ĉeledo'!

76. Ke antunŭŭi lel o grast, the phenel leşke e leşki graşni:

77. – Ža, te aneş muro kantârî!

78. Lel o kantârî, žal pal' o pläj, malal leş ke phü Antunŭŭi kako saş xarxûno grast. Avel ek rūpuno. Lel o rūpune rhize pre peşte o muro Ņuŭti the e rūpini korona, the lel peş the pao pläj žal andre.

79. Kanâ dikhen.

– a râcsról vedd a kantáromat és vedd azt elő és menj mögé oda,– mondja – a hegy mögé és üsd azt (a kantárt) a földhöz!

52. De ő (Nyustyi) adott neki (a kancának) enni.

53. Megy Nyustyi és veszi a kantárát (a kancának) és üti azt a földhöz. Jön elő egy rézló. És neki (Nyustyinak) a ruhák a derekon (a ló derekán vannak).

54. Mondja (a kanca):

55. – Vedd magadra, Nyustyî!

56. Veszi magára Nyustyî.

57. Amikor veszi magára Nyustyî, mit ad neked az Isten, mert messziről látják a hegyen.

58. Mondja (valaki):

59. – Álljatok – mondja – félre, mert jön – Isten, bocsáss meg (hogy ezt mondom)! – a Szent Isten fiacskája!

60. Messziről fölugarított Nyustyî.

61. – Jaj, êljen, êljen, – mondja – mert ilyen embert – mondja – nem is láttunk ezen a világon! Nem is lesz (ilyen ember), – mondja – mert – mondja – tiszta rézből – mondja – volt ez!

62. Teszi magát szépen.

63. És mit ad neked az Isten, mert a gyűrűjét (a lány a gyűrűjét) vette azt ki. Amikor vette azt ki, akkor fogta magát és Nyustyî megcsókolja őt (a királylányt).

64. – És mikor jössz, – mondja (kérdezi a lány) – szívemnek szerelme?

65. Mondja (Nyustyî):

66. – Jövvök, – mondja – amikor gondolom én, (hogy) jó.

67. Fogja magát szépen. És fogja, megcsókolta őt (a királylányt) és ad neki ölet (megöleti őt, a királylányt) és az én Nyustým elment.

68. No, múlik egy év, múlik kettő, múlik három. A lány, kérem szépen, bűtől hal (majdnem meghal bűjában), mert hozzá a szeretője nem megy és várja őt.

69. Mondja a ló:

70. – Megint a király csinált egy olyan gyűlést.

---

80. – Ašen félre, manušale, akanā saχ kuko māj cino rāklo le Svuntone Dəvleχko, de akanā avel o dujto!

81. Phenel:

82. – T' aven lāše, – phenel – āšen félre!

83. Dedurāl opre χutāday de deš mēterure.

84. Del voj ande leχū kōrr, čumidel leχ.

85. – Szívemnek szerelme, – phenel – ke udankasavo sal, mint akkor, de – phenel – dešuduvār mājkülönboj! Dešuduvār!

86. Rōgtōn thodāχ peχ šukār the o omporāto e meseli thodel avri, χan, pen, ševe, trin deχ thāj trin rāte.

87. – Phen mange, kaj kanā aveχ, muro žamutro, kaj te kerāχ o bijāv?!

88. – Mukh numa, k' avav me, – phenel – muro sastro!

89. So del tumenge o Del, mure lāše hallgatōvure, ke ekdata o rāklo pao trito deχ gelotār. Te gelotār, e rākli azākarel le čeveχ.

90. De n' avel.

91. Antunšč' e rākli bījaba so kerday?

92. Vi nasvāli pelāχ. Te pelāχ nasvāli, saχ lake dadēχ ek küškerte, de bāri saχ, the kāde, kaj le plajeyke saχ avri kerdi, zenēχ, the voj laχ peχ ando būvo, kaj te žal, kaj te phūrl peχ. Hāt voj le peχ te žal le plajeyke.

93. Dikhel, ke o muro Ņušū žal the lel o kantāri the malal leχ ke phū. Kako saχ rupūno, kako kerdlāχ somnakūno. Dikhel, ke o Ņušū žal befēle.

94. – Xalo t' o fene, Ņušte, āndre ande ū deχ, ke – phenel – de dešupājnz berš – phenel – pe udvara sal, the čī žanav, ke tu salal! No, nāj bajo, Ņušū! – e rākli omporeticko.

95. Ke e rākli pelāχ pao Ņušū, kaj maladāχ o kantāri ke phūv, dikhlāχ leχ.

96. So del tumenge o Del, ke ekdata opre ugratisārdāχ o rāklo. Dedurāl dikhel, kanā opre χuklāχ o grayt, le graytesa, e rākli nāj othe.

71. Mondja (a király):

72. – Nėzd, a lányom meghal a bűtől, – mondja – mert az övében (meghal az ő bűjében), mert várja a szeretőjét három éve, – mondja – és tovább nem tudja várni őt!

73. Megint csinált (a király) egy olyan gyűlést. Megint a világot egy helyre gyűjtötte (sok embert hívott meg).

74. – En, apám, – mondja (a királylány) – nem megyek soha-soha férjhez, amíg nem fog jönni – mondja – a szeretőm. Amelyik volt hozzám legegőbb.

75. Mit ad nektek az Isten, jó hallgatóim? Megáld titeket az Isten és a gyermekeitek!

76. Mert akkor fogja a ló, és mondja neki (Nyustyinak) a kancája:

77. – Menj, hozd a kantáromat!

78. Fogja a kantárt. Amikor fogja a kantárt, megy a hegy mögé, ūti azt a földhöz. Amikor ūti azt a földhöz, akkor amaz volt rézló. Jön egy ezüst (egy ezüstló). Veszi az ezüstruhákat magára az én Nyustyim és az ezüstkoronát, és fogja magát és a hegyen megy be (a király udvarába).

79. Amikor látják.

80. – Álljatok félre, emberek, – mondja (valaki) – mert most volt amaz a kisebb fia a Szent Istennek, de most jön a második!

81. Mondja (valaki):

82. – Legyetek jók, – mondja – álljatok félre!

83. Messziről fölugarott tíz métert.

84. Adja ő (a királylány) a nyakába, megcsókolja (a királylány Nyustyi nyakába borul, megcsókolja).

85. – Szívemnek szerelme, – mondja (a királylány) – mert ugyanolyan vagy, mint akkor, de – mondja – tizenkétszer külön! Tizenkétyszer!

86. Rōgtōn tette magát szépen és a király az asztalt teszi ki (a király megteríti az asztalt az udvaron), esznek, isznak, legények, három nap és három éjjel.

87. – Mondd meg nekem, hogy mikor leszel vejem,

97. Žal andre e rākli, dikhel pre leŕte. Žal the čumidel leŕ.

98. Tha bāndol ke leŕko kan.

99. – Xālo t' e fene, Nušti, ande i deŕ, kaj man kocom senvestetisārdal! The me vaš iō būvo nasvāli pelom.

100. Phenel:

101. – Āč! – phenel.

102. Phenay: – Ašun, muro dād! Pale te trādex ol žirti, te resen ol cigeni! – phenel. – Thā e lume the o them, ol rāje, ol omporeci, herceĝure, ol Dirceĝure. E lume the o them othe dūlisejlay, o globo la phūveko.

103. Phenel:

104. – Ašun, muro dād, pe kayte šudav muri phabaj, – phenel – e somnakūni, kodo avela muro ĝažo!

105. E lume th' o them angle rākli žala. Utoļjāra na rākhen khañikay. Numa o čorro Nušti āšilay.

106. – Ānen leŕ angle, kole Nuštex, ŕal leŕ e fekete fene andre leŕko dako miho, kanā say, sar ek muštārmago!

107. Thā e rākli, sar dikhel le Nuštex, šudel la apoj vorta pe leŕte.

108. – Ō, ŕal la o bibay andre laū deŕ! Dikh, ke čorro bibaytalo Nušti šuday muri phabaj – phenel – kaj me – phenel o omporāto, leŕte andre phenel. – Domnule, – phenel – so žanav ma te kerav, kanā lažav man angl' e luma, angl' o them, – phenel – kaj ke kayte šuday pe muri phabaj e muri rākli! P' o čorro dilo Nušti!

109. Kade!

110. No, so del tumenge o Del, ke...

111. – No, kade kerdan? Avri ande pajta le khañendi!

112. – Thon le, kaj te n' aven manca ande kher!

113. – Kadej?

114. – Kadej.

115. Phenel:

hogy megcsináljuk a lakodalmat?

88. – Hagyd csak, mert jövök én, – mondja (Nyustyi) – apósom!

89. Mit ad nektek az Isten, jó hallgatóim, mert egyszer a fiú harmadnapra elment. Ha elment, a lány várja a legényt.

90. De nem jön.

91. Akkor a lány bűjában mit csinált?

92. Betegségbe is esett. Ha esett betegségbe, volt neki (a lánynak) egy kiskertje, de nagy volt, és úgy, hogy hegynek volt kicsinálva (a királylány kertje nagy volt, és úgy csinálták meg, mint egy hegyet), tudod, és ő (a királylány) fogta magát a bűbánatban, hogy menjen a hegynek. Hát ő fogja magát, hogy menjen a hegynek.

93. Látja, hogy az én Nyustyim megy és fogja a kantárt és üti azt a földhöz. Emez (a ló) volt ezüst, emez lett arany. Látja (a királylány), hogy Nyustyi megy befelé.

94. – Evett volna téged meg a fene, Nyustyi, bent az anyádban, mert – mondja – tizenkét éve – mondja – az udvarban vagy, (és) nem tudom, mert (hogy) te voltál! No, nem baj, Nyustyi! – a királylány.

95. Mert a lány esett Nyustyira (a királylány rajtakapta Nyustyit), hogy ütötte a kantárt a földhöz, meglátta őt.

96. Mit ad nektek az Isten, mert egyszer fölugarzott a fiú. Messziről látja, amikor fölugarott a ló, a lóval (ahogy fölugarott), a lány nincs ott.

97. Megy be (Nyustyihoz) a lány, néz rá. Megy és megcsókolja őt.

98. És hajol a füléhez.

99. – Evett volna téged meg a fene, Nyustyi, az anyádban, hogy engemet annyit szenvedtetél! És én a bűdért (a miattad való bűbánatban) – mondja – betegségbe estem.

100. Mondja (a királylány):

101. – Megállj – mondja.

102. – Figyelj, apám! Megint – mondja – küldjél papírokat

116. – Te mudarax la!
 117. – Naštig mudarav la, ke muri räkli, sa dukhalax la andre late. Othe te xal la e fene Nuštesa!
 118. Ando ketreci le khajjengo mišto say.
 119. De räake o grayt so kerday?
 120. O somnakuno päto, jekh phürday, othe say. De andräl o ketre... o ketreci teljesen somnakuno kerday le.
 121. De lende so ingernax?
 122. O maradiko the torza le šahendi, so ašelay lendär, kode ingernäx, kaj te xan.
 123. No, mišto-j.
 124. Leḡke duj žamutre phenen ekdäta.
 125. Phenel:
 126. – Ašun, šögor! Me žav ando voš vadäsi, aveḡ vi tu? Žay?
 127. – Sartena!
 128. Len pe ol duj žamutre omporaticke thaj žan.
 129. – Kaj žan, šögor? – o Nušti.
 130. Phenel:
 131. – Žax ando voš.
 132. – Igen?
 133. – Igen.
 134. – Soytär?
 135. – Žax vadäsi, – phenel – ke tehe kurko-j, the avel muro däd, amäre sülovüre, – phenel – kaj te anax khe vodone bälex, bälicen, – phenel – thä te dax puške – phenel vov – khe čerboḡ, kaj te aven, kaj te xan ol vendegüre vodicko mas.
 136. – Äle, čorro Nušti!
 137. – Vi me žav tumenca.
 138. – Ö, – phenel – dikh, o dilo! Xal leḡ e fene!
 139. Lel peḡki phäri puška roždašo, o bäro roždašo suroño, thol leḡ opre, ševe, the ek bäro grast päno.
 140. De e lume th' o them asal leḡ.
 141. Vi kako, o Nušti, lel peḡ pala le.
 142. Kanä lel peḡ, so del tumenge o Del, mure läše

(meghívókat), hogy érkezzenek a cigányok! – mondja. – És a világ és az ország, az urak, a királyok, hercegek, a Dircegek! (Egy híres cigány nemzetség Erdélyben.) A világ és az ország odagyűlt, a földgolyó.

103. Mondja:

104. – Figyelj, apám, akire dobom az almámat, – mondja – az aranyat, az lesz a férjem!

105. A világ és az ország a lány elé fog menni. Végül nem talált senkit (a királylány, akinek az aranyalmát dobhatta volna). Csak a szegény Nyustyí maradt.

106. – Hozzátok őt elő, azt a Nyustyit, megessi őt (ette volna meg) a fekete fene az anyja méhében, amikor (olyan) volt, mint egy mustármag!

107. És a lány, ahogy látja a Nyustyit, dobja azt (az aranyalmát) aztán egyenesen rá.

108. – Ó, megessi őt (a királylányt) a szerencsétlenség az anyjában! Nézd meg, a szegény szerencsétlen Nyustyíhoz dobta az almámat – mondja – hogy én – mondja a király, nála (a saját szobájában) bent mondja. – Úram (Istenem), mit tudok én csinálni, amikor szégyellem magamat világ előtt, ország előtt, – mondja – hogy kihez dobta rá az almámat a lányom! A szegény bolond Nyustyira!

109. Így!

110. No, mit ad nektek az Isten, mert...

111. – No, ezt csináltátok? Ki (kifele) a tyúkólból!

112. – Tegyétek őket (oda), hogy ne jöjjenek velem a házbá!

113. – Így?

114. – Így.

115. Mondja (egy udvari ember):

116. – Őljük meg őt (a királylányt)!

117. – Nem ölhetem meg őt, mert lányom, mindig fájna nekem miatta. Ott egye meg őt a fene Nyustyival!

118. A tyúkketrecben jó volt.

119. De éjszaka a ló mit csinált?

120. Az aranyágy, egyet fűjt (a ló), ott volt. De a

hallgatövure, ke muro Ńušti ekhe bäre
šeppeđikoyko, ekhe bäre tavoyko vezetisārday leχ,
peχke grastey.

143. – Hajđi, šögör, palpale, žutisār ma, kaj te lav
avri mure grastey!

144. – Dikh, o dilo, χal leχ e fene! Leχki deχ! Dikh
vov, o dilo!

145. Thol peχ šukār, tha vov othe lel peχ vov the žal
anglal.

146. Kanā žal, lel angle o muro Ńušti o kantari, thā
malāl leχ ke phü. Kanā malāl leχ ke phü, resel leχko
grast othe.

147. – So porončiy?

148. Jefta punrengo saχ leχko grast.

149. Phenel:

150. – Vorta ande maškar la plajinako te žay, pe
kódsikla! – phenel.

151. Jek ušitay leχko grayt, pe la kódsiklako tetěvo
say.

152. Lel angle peχti šipa o ... koso, dikh, o, koso,
dikh... sar phenen leχke?... O Ńušti.

153. Jek phurday.

154. Vi korbi, vi čoke, vi sarke, vi čurukle, sa k' ek
thān dūlisejle.

155. De ol sarke pe kaver kašt, ol korbi pe gāver
kašt, ol šargarigövure pe gāver kašt, ol sakkonsakkonfelo.

156. De v' ol medve sa k' ek thān dūlisejle, v' ol vödi
bāle, v' ol vödi bāle k' ek thān dūlisejle, v' ol šoškoje.
Sakkonfelo, sakkonfelo állato k' ek thān dūlisejlay.

157. – No, so porončiy, amāro gazda?

158. Phenel:

159. – E medve t' avel katikā, oroslāno kote! O
vodo bālo katikā, o rhü kote! Ol oroslānure kote, ol
tigrisā kote!

160. Sakkonfelo állato porcíme.

161. Thāj kerday ek keriteši egēs kōrbe leχko grast.
Thāj khonik-khonik kothe te nā žanel te bűžölil

ketrecen belül teljesen aranyból valóvá tette őket.

121. De hozzájuk (Nyustyiékhoz) mit vittek?

122. A maradékot (ételmaradékot) és torzsáját a
káposztának, ami maradt tőlük, azt vitték, hogy
egyenek.

123. No, jól van.

124. A két sógora mondja egyszer.

125. Mondja:

126. – Figyelj, sógor! Én megyek az erdőbe vadászni,
jössz te is? Megyünk?

127. – Hogyne! – mondja (Nyustyi).

128. Fogja magát a két királyi sógor és mennek.

129. – Hová mentek, sógor? – a Nyustyi.

130. Mondja:

131. – Megyünk az erdőbe.

132. – Igen?

133. – Igen.

134. – Miért?

135. – Megyünk vadászni, – mondja – mert holnap
vasárnap van – mondja – és jön az apám, (jönnek) a
szüleink, – mondja – hogy hozzunk egy vaddisznót,
malacokat, – mondja – és hogy lőjünk – mondja ő
(az egyik vő) – egy szarvast, hogy legyenek (vadhúsok),
hogy egyenek a vendégek vadhúst.

136. – Gyere, szegény Nyustyi!

137. – Én is megyek veletek.

138. – Ó, – mondja (az egyik vő) – nézd, a bolond!
Megeszi őt a fene!

139. Fogja (Nyustyi) a nehéz rozsdás puskáját, a
nagy rozsdás szuronyt, teszi azt föl (a vállára),
legények, és egy nagy fehér ló.

140. De a világ és az ország nevei őt.

141. Emez is, a Nyustyi, veszi magát utánuk (utánuk
ered Nyustyi).

142. Amikor veszi magát, mit ad nektek az Isten, jó
hallgatóim, mert az én Nyustyim egy nagy
süppedéknek, egy nagy tónak (egy nagy tó

andre.

162. E porta puterdi.

163. Vov andre. Ānde leŷko čikāt ek somnakūni korona, ande leŷko vast ek somnakūni rān, the domule, ol somnakūne khera. The vov ānglej.

164. Savo oroslāno ordītilaŷ, žalaŷ.

165. – Ās, ŷal t' e fene!

166. Āselaŷ.

167. Džalaŷ ke medve, kanā ordītilaŷ jek.

168. – Ās, ŷal t' e fene!

169. Kode.

170. O vodo bālo, kanā dindārlaŷ peŷ, žalaŷ leŷte.

171. – Ās, ŷal t' e fene!

Āselaŷ.

172. Rindo.

173. De ol čurukle dīlabenaŷ pal kašt.

174. Von saŷto deŷ phirde plajin, de khanči či rākhe, kaj te den puške. Či čurukle, či āllatoŷ, khanči, khanči, khanči eđaltalan. Ol duj bāre zamutre.

175. So del tumenge o Del, mure laše hallgatōvure, ke ekdāta kaj dikhēn, ke eđ keriteši shin, eđ porta puterdi, eđ manuš, duj mēterura-j leŷko vūčimo. E omporaticko korona ande leŷko šoro-j thodino, and' ol dēmānticka rhize opre vurjādo.

176. Dikhel, ke žal k' ol vōdi bāle, žal k' ol vōdi medve, žal k' ol āllature.

177. So del tumenge e Del, ke antunšči thol peŷ sukar the dikhel le vov.

178. – So roden, manušale, kathe?

179. Phenel:

180. – Dikh, ame, manuša, avīlam vadāsni, – phenel – the ke dikh, či rākham khanči, te daŷ puške! Či deŷ ame, – phenel – manuša, – phenel – (tal ek bāli saŷ dešuduj bāliše vodicka, tal ek vōdo bāli), – phenel – či deŷ ame ande kola bāliče – phenel – pe lōvende?

ingoványos partjára) vezette azt, a lovát.

143. – Gyere, sógor, vissza, segíts engem, hogy vegyem ki a lovamat!

144. – Nézd a bolond, megeszi őt a fene! Az anyját! Nézd ő, a bolond!

145. Fogja magát (Nyustyi) szépen, és ő ott fogja magát ő, és megy elöl.

146. Amikor megy, veszi elő az én Nyustyim a kantárt, és üti azt a földhöz. Amikor üti azt a földhöz, érkezik a lova oda.

147. – Mit parancsolsz?

148. Hétlábú volt a lova.

149. Mondja:

150. – Egyenesen a havas közepébe menjünk, a kősziklára! – mondja.

151. Egyet lépett a lova, a kősziklának a tetején volt.

152. Veszi elő a sípját a ... olyan, nézd, a olyan, nézd... hogyan mondják neki?... A Nyustyi.

153. Egyet fűjt.

154. Hollók is, csókák is, szarkák is, madarak (verebek) is, mind egy helyre gyűltek.

155. De a szarkák másik fára, a hollók másik fára, a sárgarigók másik fára, mindegyik-mindegyik (külön fán gyűlekezett).

156. De a medvék is mind egy helyre gyűltek, a vaddisznók is, a vaddisznók is egy helyre gyűltek, a nyulak is. Mindegyik, mindegyik állat egy helyre gyűlt.

157. – No, mit parancsolsz, gazdánk?

158. Mondja:

159. – A medve legyen itt, oroszlán ott! A vaddisznó itt, a farkas ott! Az oroszlánok ott, a tigrisek ott!

160. Mindenféle állat elosztva (külön helyre).

161. És csinált egy kerítést egész körbe a lova. És senki-senki oda ne tudjon jutni be.

162. A kapu nyíva.

163. Ő (Nyustyi) bent. A homlokában (a fején) egy aranykorona, a kezében egy aranyvessző, és Őram

181. – Me pe lövende či dap tume, či dap tume.
 182. Phenel:
 183. – Äpoj soÿte?
 184. Phenel:
 185. – Näj tume kесе löve.
 186. Phenel:
 187. – Sar? – phenel. – Soÿte?
 188. – Te paſtana mange duma, – phenel – kode kerax.
 189. – So?
 190. Phenel:
 191. – Me na po jekheÿ dap tume, don-štären baliſen dap tume. Te kaj ande tumäri bul paläl, te ſinav ande tumäri tompora ävri po kilövo mas!
 192. – Äpoj sar te kerax la? – phenel. – Ke te ſinel ävri ande amäri tompora ek kilövo mas, – phenel – ke e puſtija ſala ame!
 193. Len pe the žantar.
 194. Phenel o koar:
 – Tu dilo ſal, dile? Tu dilo ſal? – phenel. – Žax khere ang! o amäro ſastro the aven teÿe. Kon so phenel? Žax ko doktori thä ſaſtärax ame. The ſhin patika, – phenel – tha ſaſtol, na dara, – phenel – ävri bärjol. Hajte dikh numa amäro ſastro, ſar çe manuſ, kaj žüde ingerax le khëre – phenel. – Kaj ſa khiñel peÿ amäro ſastro, kaj žüde beng ſhin, žamutre ſhin, kaj pe luma thäj po globo näj le päre, dekint de žüde xuiñde le, de žüde ande le khëre.
 195. – Igen?
 196. – Igen.
 197. Thol pe ſukār ol duj omporoticka räkile the žan palpäle.
 198. – Na, mo, manuſa! – phenel.
 199. Na žannaÿ leÿko anav.
 200. Phenel:
 201. – Aſun, mo, manuſa! T' aveÿ keſo laſo, – phenel – palpäle avilam. Na de ame po jekheÿ, ame

(Iſtenem), az aranyciſzmák (a lábain). És ő elöl van.
 164. Amelyik oroszán ordított, ment.
 165. – Maradj, megeſz téged a fene!
 166. Maradt (elhallgatott az oroszán).
 167. Ment a medvéhez, amikor (az) ordított egyet.
 168. – Maradj, megeſz téged a fene!
 169. Úgy (ugyanúgy elhallgatott a medve is, mint az oroszán).
 170. A vaddisznó, amikor harapta magát, ment hozzá.
 171. – Maradj, megeſz téged a fene!
 Maradt (megnyugodott a vaddisznó).
 172. Rend.
 173. De a madarak énekeltek a fáról (a fákon).
 174. Ők (Nyuſtyi ſógorai) egész nap járták a havast, de ſemmit nem találtak, hogy lőjenek. Se madarat, se állatot, ſemmit, ſemmit, ſemmit egyáltalán. A két nagy (nagyobbik) vő.
 175. Mit ad nektek az Iſten, jó hallgatóim, mert egyszer hogy látják, mert egy kerítés van, egy kapu nyitva, egy ember, két méter a magassága. A királyi korona a fejébe van téve, gyémánttruhába felöltözve.
 176. Látja (az egyik ſógor), hogy (Nyuſtyi) megy a vaddisznókhoz, megy a vad medvékhez, megy mindenféle állatokhoz.
 177. Mit ad nektek az Iſten, mert akkor teſzi magát (Nyuſtyi) szépen és meglátja őket ő.
 178. – Mit kerestek, emberek, itt? Ti mit kerestek?
 179. Mondja (az egyik ſógor):
 180. – Nézd, mi, ember, jöttünk vadászni, – mondja – és mert nézd, nem találtunk ſemmit, hogy lőjünk! – Nem adsz nekünk, – mondja – ember, – mondja – (egy koca alatt volt tízenkét vadmalac, egy vadkoca alatt), – mondja – nem adsz nekünk azokból a malacokból – mondja – pénzért?
 181. – Én pénzért nem adok nektek, nem adok nektek.
 182. Mondja:
 183. – Aztán miért?

---

don daɣ pa do bališe.

202. – Po duj i' el, mo, manuša!

203. Phenel:

204. – Save valastiɣ?

205. – Kakale.

206. – Hăj tu?

207. – Kukole.

208. Kăj savorro pa do bališe.

209. – No, – phenel – pizden tēle tumāre kalci!

210. Pizdel tēle o' kalca kodo manuš thā šinel po kilōvo mas. Avri lel e šure tha šinel, šudel leɣ po šlago. Fiksre avri šindaɣ leɣ.

211. – Tu ăa măj dur!

212. No, ăal o koar, pizdel tēle o kalca, šinel la šurasa, šudel leɣ po šlago. Fiksre avri šindaɣ leɣ.

213. – No, ăan tumāro drom!

214. Phangle andre lenge k' ek than.

215. The:

216. – No, uđi, dikhaɣ, amāro sastro te dikhel ame, kăj ăe manuš sam, ke de žude ingeray khere le bališe. Sasŭl. Na dara, na le tuke khaŋci! Mišo-j.

217. Thol peɣ muro ņuši, ševe, the lel štāre bališen, del le šure.

218. The antunšci phāndel le k' ek than. Kanā phāndel le k' ek than, lel peɣ thā ăal.

219. Kăj kerdilaɣ palpale?

220. Ke peɣko grast, kăj mukhlay saɣ leɣ ka o tōvo. Ka o pāmo.

221. Kanā ando sijo le vešeɣko resle kakala, o ņuši jek gindisārdaɣ, e graɣni... e kesī, dih, sar phenen lake, mo?... E kōtōve... e vica sa duj šingerdile. Ol bališe našletār kathar ol duj rakle.

222. Te ol bališe našletār.

223. – No, dih, ăe bibaytāle samay! Ve bāri dukh cirdam, tha vi bi bališengo ašilam!

224. Len pe, ăan. Hăj dikhen, ke o ņuši othe, le grastesa.

184. Mondja:

185. – Nincs nektek olyan pénzetek.

186. Mondja:

187. – Hogyan? – mondja. – Miért?

188. – Ha hinni fogtok nekem szót (ha szót fogadtok nekem), – mondja – úgy megteesszük.

189. – Mit?

190. Mondja:

191. – En nem egyet adok nektek, kettőt – négy malacot adok nektek. Ha hogy a tomporotokból hátulról, ha vágok a tomporotokból ki kilónyi húst!

192. – Aztán hogyan tegyünk meg ezt? – mondja. – Mert ha vág ki a tomporunkból egy kiló húst, – mondja – mert a pusztulat fog megenni minket!

193. Fogják magukat és elmennek.

194. Mondja a másik:
– Te bolond vagy, bolond? Te bolond vagy? – mondja.
– Megyünk haza az apósunk elé és jönnek holnap. Ki mit mond? Megyünk az orvoshoz és meggyógyítjuk magunkat. És van gyógyszerár, – mondja – és meggyógyul, ne félj, – mondja – kinő. És nézd meg csak apósunk (nézd meg, mit fog mondani apósunk), hogy miféle ember, mert élve visszük őket (az állatokat) haza, – mondja. – Hogy mind szarja magát (teljesen összeszarja magát meglepetésében) az apósunk, hogy élő ördögök vannak, vők vannak, (hogy eleven ördögök a vejei), nem volt a világon és a golyóbison (a földgolyón) nincs párjuk, amióta élve fogták meg őket (az állatokat), élve hozták őket haza.

195. – Igen?

196. – Igen.

197. Teszi magát szépen a két királyfi és mennek vissza.

198. – Na, hé, ember! – mondja (Nyustyí egyik sógora).

199. Nem tudták a nevét.

200. Mondja:

201. – Figyelj, hé, ember! Légy olyan jó, – mondja –

225. Antunšči lela, lohāton avelax muro Ņušti.
 226. No, o Ņušti avel pao plāj le peyke grastesā, peyki bāri roždašo puška and' ol dume, pe jek rig duj bališe, pe ier rig duj. Štār bališe.
 227. – No, dikh, – phenel – dikh, akān bibaxtāle samax! Ame māj bibaxtāle sam, sar o Ņušti. Thā dikh, muro Ņušti če baytalo-j, mēg othe inke – phenel – štāre bališen ingerel khere. The ame žax khere lažaveyke!
 228. Phenel o māj bāro:
 229. – Na kade, – phenel – na kade! Mārax le Ņuštex mišto muro mudarax leχ thā lax le leχtar, le bališen!
 230. Phenel o māj cino žamutro:
 231. – Vi mišto kerax, phendāl, šogor!
 232. Thode pe ol duj šogori tha le Ņuštex mārde leχ, thā kanā mārde leχ, le štāre bališen line leχtar. Žan khere.
 233. – No, dikh, muro sastro, če bališen andam!
 234. Thol peχ muro Ņušti, žal khere šušo.
 235. Phenel:
 236. – Dikh, iē šogori sa mudārde man the sa šeres te dine ma, de vi me kheladom le, – phenel – ke tāj ande lendi bul, – phenel – palal lendi tompora – phenel – sa avri šindom p' ok kilovo mas!
 237. So del tumenge o Del, ke ekdāva von sar žan, kerdona ol žāben the othe ol sekecece pekēna. Žal āndre muro Ņušti thā lel le biš thā štār šerendi anglusti, le omporatojke anav andre the leχko šoro.
 238. – Či den ma ek cerra tēsta, – phenel – kaj vi me te pekav mänge ek plečinta?
 239. Peyka gāžeke anglusti, de lake dādexko anav the lako šoro andre say iskirīme.
 240. Thol peχ šukar the thol la andre ande tēsta the so andol balaji k' ek than ūdela, akanā ūdela k' ek than šukar muro Ņušti, papogatil la, lappangatil la,

visszajöttünk. Ne adj nekünk egyet, mi kettőt (a tomporunkból két kiló húst) adunk két malacért.
 202. – Kettő legyen, hé, ember!
 203. Mondja:
 204. – Melyiket választod?
 205. – Emezeket.
 206. – És te?
 207. – Amazokat.
 208. Hogy mindegyik két malacot.
 209. – No, – mondja (Nyusti) – töljétek le a nadrágotokat!
 210. Tolja le a nadrágot az az ember és vágja (Nyusti) a kilónyi húst. Kiveszi a kést és vág, dobja azt (a kivágott húst) a süppedékre. Pontosan kivágta azt.
 211. – Te menj tovább!
 212. No, megy a másik, tolja le a nadrágot, vágja a késsel, dobja azt a süppedékre. Pontosan kivágta azt.
 213. – No, menjetek utatokra!
 214. Kötötték be maguknak egy helyre (bekötötték maguknak a kivágott hús helyét).
 215. És:
 216. – No, ugye, meglátjuk, az apósunk ha meglát minket, hogy miféle emberek vagyunk, mert élve hozzuk haza a malacokat. Meggyógyul. Ne félj, ne vegyél magadnak semmit (ne félj semmit)! Jól van.
 217. Teszi magát az én Nyustyim, legények, és fog négy malacot, és ad nekik kést (leszűrja őket).
 218. És akkor köti őket egy helyre (összekötözi őket). Amikor köti őket egy helyre, fogja magát és megy.
 219. Hová termett vissza?
 220. A lovához, ahol hagyta volt őt a tónál. A fehérhez (a fehér lovához termett vissza).
 221. Amikor az erdő szélébe értek emezek, a Nyusti egyet gondolt, a kanca... az olyan, nézd, hogyan mondják neki, hé? A kötő... a kötőfék (kötél) mind (teljesen) ketté szakadt. A malacok (a kis vadmalacok) elszaladtak a két legénytől.
 222. Ha a malacok, ha elszaladtak.

the thol la andre ande plecintari the pekel la.
Deşuduvăr măj şukăr!

241. Phenel:

242. – Aşunen, sekecice! Pekel amenge Ńuşti kade pankova! – phenel. – Jek deş amen, de ame daş tu, te trobulay, pe leyte biş thā pajnž inke!

243. – Apoj, den ma biş thā pajnž!

244. Thol peş, şeve, the den leş biş the pajnž plecinte. Kana den leş biş the pajnž, muro dilo malal le tela khal.

245. Koda şukăr plecinta angle kayte ingerde la? Angle kayte? Omporato dikhelay.

246. Phenel:

247. – Jaj, çe şukăr plecinta! – phenel. – Dekin shin kala sekecice, – phenel – kesi şukăr plecinta na pekle!

248. Thol peş, şeve, the so del tumenge o Del, mure laşe hallgatövure, ke o omporato, kanā duş phagelay, angluşti avri perdiliseşay, avri peşay.

249. Kana avri peşay, dikhel o omporato peşki angluşti.

250. – Kadi – phenel – mure măj cini räkletü angluşti! – phenel. – The koleşke das saş la legdinti muri räkli, kaj savo avilaş saş late. Savo räklo avilaş saş late, kodo, o legdinti, le şarşüne rhizenca.

251. Tha phenel:

252. – Kathar keriliseşay andre kade angluşti? Kon peklay kakal plecinta?

253. Akharel angla leste le sekecicen.

254. – Me peklo m la.

255. – Apoj kakal angluşti kathar keriliseşay?

256. – Me na žanav.

257. Antunšči omporato mudarel le.

258. – Me na peklo m la.

259. Šol pe ier.

260. De biş thaj štar sekecice saş. Sa mudardaş le, sa šereste saş te del, mudardaş le. Adba-föbe mardaş

223. – No, nézd meg, miféle (milyen) szerencsétlenek voltunk! Nagy fájdalmat is húztunk, és – mondja – szerencsétlenek is maradtunk.

224. Fogják magukat, mennek. És látják, hogy Nyustyi ott van, a lóval.

225. Akkor fogja majd, lóháton jött az én Nyustyim.

226. No, Nyustyi jön a hegyen a lovával, nagy rozsdás puskája a vállon, (az) egyik oldalon két malac, a másik oldalon (is) kettő. Négy malac.

227. – No, nézd meg, – mondja – nézd meg, most szerencsétlenek voltunk! Mi szerencsétlenebbek vagyunk, mint Nyustyi. És nézd, az én Nyustyim miféle (milyen) szerencsés, – mondja – még ott még – mondja – négy malacot visz haza. És mi (meg) megyünk haza szegyenek!

228. Mondja a nagyobbik (sógor):

229. – Nem úgy, – mondja – nem úgy! Megverjük Nyustyit jól és öljük őt (nagyon megverjük) és elveszük azokat tőle, a malacokat.

230. Mondja a kisebbik sógor:

231. – Jól meg is csináljuk, (ahogy) mondtad, sógor!

232. Tette magát a két sógor és Nyustyit megverték, és amikor megverték őt, a négy malacot elvették tőle. Mennek haza.

233. – No, nézd meg, apósom, miféle malacokat hoztunk!

234. Teszi magát az én Nyustyim, megy haza üresen.

235. Mondja (a feleségének):

236. – Nézd meg, a sógoraid mind megöltek (nagyon megverték) és mind (teljesen) agyonverték engem, de én is megtáncoltattam őket, – mondja – mert és a seggükből – mondja – a tomporuk mögül – mondja – mind kivágtam egy kilo húst!

237. Mit ad nektek az Isten, mert egyszer ők, ahogy esznek, készülnek az ételek és ott a szakácsnők sütnék. Megy be (a konyhába) az én Nyustyim és fogja a huszonnégy fejű gyűrűt, (aminek) a király neve

le pe vijăca.

261. No, akanăk phenel:

262. – Tejle šinav tumăro šoro! – phenel. – T' avên siveša, kon peklay kade plečinta!

263. Phenel:

264. – Ašun, omporâte kolcâte! Avilay o Ńuštî andre. Vov and' ol balajî, so saḡ ašilay, kodo ārro, – phenel – kodo, keso maradiko, 'khe than kaparisărday lex, e tēsta, the peklay la the māj šukăr plečinta petilay, sar amăre, the ame dam lex biš thaj pajnz pre lende. The antunšci dam le, o Ńuštî amenge day kodo.

265. – O Ńuštî! Igen, igen!

266. – No, rōgtōn anen angle le Ńušteḡ!

267. Žan, ševe, tha anen opre le Ńušteḡ dando ketreci.

268. – Ńuštî, kade anglusti kathar prinžaneḡ la?

269. – Či žanav, omporâte ol bārmo.

270. – Či žaneḡ?

271. – Na.

272. – Ńuštî, o umlajimayko kašt gâta! – phenel. – Vad – phenel – dikh, o khânro opre-j kecime – phenel – po krafîn, thaj io šoro – phenel – tejle šinel lex muro hoheri. T' aveḡ sivešo, kade anglusti kathar-i?

273. Phenel:

274. – Omporâte kolcâte, mande saḡ.

275. – Igen?

276. – Igen.

277. – No, – phenel – ašun! Te kereḡ tu ande kola rhize, save legdinti salay!

278. – Apoḡ, te deḡ ma kocom vreme, kaj punek avri zav!

279. Žal avri. Thol peḡ šukăr, ševe, no, akanā and' ol kolaver rhize. Malal o kantări, kerdol andol somnakune.

280. – Me som omporâte?

281. – De, tu sal, Ńuštî. No, dadesăra – phenel –

(van) a fejében.

238. – Nem adtok nekem egy kevés tészta, – mondja – hogy én is süssek magamnak egy palacsintát?

239. A feleségének a gyűrűje, de (a felesége) apjának a neve és a feje (arcképe) bele volt írva.

240. Teszi magát szépen és teszi azt (a gyűrűt) bele a tészta és amit a teknőben egy helyre gyűjt (tészta), most gyűjteni fogja egy helyre szépen az én Nyustyim, papogatja-lappangatja azt (a tészta), és teszi azt bele a palacsintasütőbe és megsüti azt. Tizenkétzer szebb (lett az ő palacsintája, mint a szakácsnőké).

241. Mondja:

242. – Figyeljetek, szakácsnők! Megsüti nekünk Nyustyî ezt a palacsintát! – mondja. – Egyet adsz nekünk, de mi adunk neked, ha kellene érte, huszonötöt még.

243. – Hát, adjatok nekem huszonötöt!

244. Teszi magát, legények, és adnak neki huszonöt palacsintát. Amikor adnak neki huszonötöt, az én bolondom csapja őket a hóna alá.

245. Azt a szép palacsintát ki élébe vitték? Ki élébe?

A király (ahogy) meglátta.

246. Mondja:

247. – Jaj, miféle (milyen) szép palacsinta! – mondja. – Amióta vannak ezek a szakácsnők, – mondja – ilyen szép palacsintát nem sütöttek.

248. Teszi magát, legények, és mit ad nektek az Isten, jó hallgatóim, mert a király, amikor kettétörte, a gyűrű kiperdült, kiesett.

249. Amikor kiesett, meglátja a király a gyűrűjét.

250. – Ez – mondja – a legkisebb lányom gyűrűje! – mondja. – És annak adta volt ezt leg hamarabb (az első alkalommal) a lányom, hogy amelyik jött volt hozzá. Amelyik legény jött volt hozzá, az, a leg hamarabb (az első alkalommal) a rézruhákkal.

251. És mondja:

252. – Honnan (hogyan) került bele (a palacsintába)

katikā-j muri korona, tu t' aveḡ, Ņušti muro
žamutro, omporato, biš thāj štäre themengo!

282. De jek bisterdom andre late! Kanā vov daḡ le
bālišen ando veš, e anglusti ande leyko vast saḡ tati
tha laḡ tha maladaḡ ande lendi bul koda ando, teḡle
beḡegezisardaḡ le.

283. – De, – phenel – ašun! Me phenāv la, numa t'
aven andre ie žamutre! Te pizden teḡle penge kalce
pe bul!

284. – Hāt so kerel kado Ņušti amenca?! Kathe pizdaḡ
teḡle angle o them thāj angle e lume, katka
amāre kalce, kaj te dikhen?

285. – Na, na, na! Omporate, te pizden teḡle ie duj
žamutre penge kalce pe bul!

286. Hāt dikhen, naḡ kaj te den, teḡle saḡ te pizden
ol kalce, dikhen, ke āndre peiardi peḡko anav the
leyke langlusiako šoro.

287. Antunšči žanglaḡ, k' o omporato o Ņušti.

288. Pale koe ingerd' opre o Ņušteḡ.

289. No, mištoj.

290. No, perdal daḡ leḡti omporetica, e omporetija,
biš thāj štar thema. Muro Ņušti omporato kerdiḡaḡ,
boldogo kerdiḡaḡ.

291. No, akana risājavah le duiḡtone phrāleḡke!

292. Kado saḡ o Ņušti the kado saḡ, o koar saḡ o
Šalamonka.

293. The žannaḡ trin diječe.

294. De jefta lume žannaḡ, kaj te siiton ol viccure
tha ol paramiče tha ol kesi.

295. Kola trin diječe gele, žannaḡ pao drom.

296. Vov paš ek čorgovo tele saḡ thodino. Leḡki
merinde tele leḡko šoro saḡ.

297. De ol trin diječe müle bokhāle saḡ.

298. Phenel o jek:

299. – Mudaraḡ leḡ the laḡ leḡko ḡāben!

300. Phenel o koar:

301. – Mudaraḡ leḡ!

ez a gyűrű? Ki sütötte ezt a palacsintát?

253. Hívja maga elé a szakácsnőket.

254. – En sütöttem ezt.

255. – Aztán ez a gyűrű honnan került?

256. – En nem tudom.

257. Akkor a király öli (ütlegetli) őket.

258. – En nem sütöttem ezt.

259. Teszi (ráfogja) a másikra.

260. De (még) huszonnégy szakácsnő volt. Mindet
ölte (ütlegette), mindet agyonig verte, ölte
(ütlegette) őket. Agyba-főbe verte őket (egy) életre.

261. No, most mondja:

262. – Levágom a fejeteket! – mondja. – Legyetek
szívesek (megmondani), ki sütötte ezt a palacsintát!

263. Mondja:

264. – Figyelj, sarkos király! – mondja. – Jött a Nyustyi
be. Ő a teknőben, ami maradt volt, azt a lisztet,
– mondja – azt, olyan maradékot, egy helyre kaparta
azt, a tészta, és megsütötte azt és szebb palacsinta
sült (belőle), mint a miénk, és mi adtuk neki
huszonötöt érte. És akkor adtuk azokat, Nyustyi (pedig)
nekünk adta azt.

265. – A Nyustyi! Igen, igen!

266. – No, rögtön hozzátok elő a Nyustyit!

267. Mennek, legények, és hozzák föl Nyustyit a
ketrecből.

268. – Nyustyi, ezt a gyűrűt honnan ismered?

269. – Nem tudom, nagyságos király.

270. – Nem tudod.

271. – Nem.

272. – Nyustyi, az akasztófa készen (van)! – mondja. –
Vagy – mondja – nézd, a kard fel van függesztve – mondja
– a szögre és a fejedet – mondja – levágja a hóhérom.
Légy szíves (megmondani), ez a gyűrű honnan van!?

273. Mondja:

274. – Sarkos király, nálam volt.

275. – Igen?

302. Phenel o trito:

303. – Mardaḡ o Del e lume! – phenel. – Kaj te mudaraḡ leḡ – phenel – and' ek čepo ḡaben? – phenel. – Hanem uštavaḡ leḡ opre, the shin amen trin kārū thā daḡ le leḡke!

304. O Šalamonka, kado leḡko, le Ńušteḡko phral saḡ, o dujto.

305. Thol pe šukār, mure laše hallgatövure, so del tumenge o Del, ke ušan leḡ opre.

306. Vov sarso lelaḡ peḡ.

307. Phenel:

308. – Soveḡ, manuša?

309. – Na.

310. Vuštel opre Šalamonka.

311. Phenel:

312. – Mangav trin ando anāv le Dēvleḡko! Mule sam, – phenel – ke amāro sufleto, – phenel – ke o girfāno, – phenel – del āvri. T' aveḡ kocom lašo, – phenel – kaj te deḡ ame ek falato beketura. K' ame poīnaḡ tuke, k' ame daḡ tu mišūmo ande to vast.

313. – So den ma?

314. Phenel:

315. – Dikh katika kakala trin kārū! Tu akārso te avela tuke, si – phenel – pe kade lume, nāj kaj te ḡasareḡ – phenel ol trin diječe, – te örökkē – phenel – bištajekhes te khēleḡ. Numa de amen ek falatiko ḡaben, kaj te nā meraḡ bokhatār!

316. Thol pe šukār the...

317. Kana thol peḡ šukār, ševe, den othe ol penge kārū the sa lel peḡko koso the pe štar riga vostišardaḡ le. Pe štar riga, peḡko ḡaben.

318. Kana vostišardaḡ peḡko ḡaben, antunšči, domnule, so avilaḡ ande būti? Ke ḡale kala trin diječe, den jek jekhāvresa vasta.

319. – T' an tuke baḡtāle, ke amenge naḡ baḡtālī! K' amenge bibaḡtālī saḡ. K' ame biūndam ame de-terne.

320. Hanem thol peḡ muro Šalamonka tha lel peḡ,

276. – Igen.

277. – No, – mondja – figyelj! Csináld magadat (öltözz fel) azokba a ruhákba, amelyek(ben) leghamarabb (előző alkalmakkor) voltál!

278. – No, adjál nekem annyi időt, hogy amíg kimegyek!

279. Megy ki, teszi magát szépen, legények, no, most a többi ruhában (lesz). Csapja a kantárt (a földhöz), lesz aranyból (a ruhája).

280. – Én vagyok király?

281. – No, te vagy, Nyustyi. No, mától – mondja – itten a koronám, te legyél, Nyustyi vejem, király, huszonnégy országos!

282. De egyet kifelejtettem belőle! Amikor ő (Nyustyi) adta a malacokat az erdőben, a gyűrű a kezében meleg volt és fogta és ütötte a seggükbe azt bele, lebélyegezte őket.

283. – No, – mondja – figyelj! Én mondom azt, csak jöjjenek be a vejeid! Tolják le a nadrágukat a seggen!

284. – Hát mit csinál ez a Nyustyi velünk?! Itt toljuk le ország előtt és világ előtt, emitt a mi nadrágunkat, hogy lássanak?

285. – Nem, nem nem! Király, tolja le a két vejed a nadrágját a seggen!

286. Hát néznek, nem volt hová adniuk (nem volt hová lenniük), le kellett tolniuk a nadrágokat, látják (a népek), hogy bele van sütte (Nyustyinak) a neve és a gyűrűjének a feje.

287. Akkor tudták meg, hogy a király – Nyustyi.

288. Azután föl vitték Nyustyit (a királyi palotába).

289. No, jól van.

290. No, átadta királyi leányát (a király), a királyságát, a huszonnégy országosat. Az én Nyustyim király lett, boldog lett.

291. No, most forduljunk a második testvérnek (a második testvér felé)!

292. Ez volt Nyustyí és ez volt, a másik volt Salamonka.

293. És ment három diák.

the žal, žal, žal, jefta lume, jefta berš vi dese, vi rāi gelay.

321. Pa jeftato berš kaj reslay andre?

322. And' ek omporatico them.

323. Resel andre ando maškar le föroyko. Kanā resel andre ando maškar le föroyko, mure laše hallgatóvure, dikhel, ke ed bāri sálloda, de e lumelume-lume othe ɣal thā pel. Kā o Zeleno Omporato. Kako say o Vuneto, kuko say o Zeleno.

324. Thol peɣ šukār, ševe, the žal andre vi vov, o Šalamonka. De nāj leɣ andi leɣti žebe č' ek phāgo lejo.

325. Žal ke ed meseli thā bešel tele, dikhel, ke kothe dešuduj omporoticka rākle khelen pe and' ol kārīe. The khelen pe. Sa dikhel, sa dikhel. Ekdāta phenel lenge.

326. Phenel:

327. – Nāštig huīlenay man, – phenel – vi man kārīazni? Či lenay man andre?

328. Phenel:

329. – Barátom, sartenā! Shi' tu löve?

330. – Sartenā!

331. Vo' – phenel – legmājdinti lenge paš löve sa nerusārday le. Ke nāj leɣ khanči, de day o Dēl, khatar či nā gindisārday vō' čohho, lenge legmājdinti, lenge paš löve nerusārday le, o Šalamonka.

332. – Kade?

333. – Kade.

334. Malal o trito rindo, lenge löve sa nerusārday le. Vi le dešudo omporātonengo mištimo the lengo barvalimo sa nerusārday le, o Šalamonka. The kade opre gelfay e veste ko Zeleno Omporato.

335. Phenel:

336. – Shin ek keso kārīazōvo, – phenel – kaj pe lume, pe o globo la phūveko kese na dikhljān – phenel. – Amāro mištimo, – phenel – le dešudo omporātonengo – phenel – nerusārday le, thā kitkit

294. Ōk tették magukat és mentek. De hét világot mentek (bejártak), hogy tanulják a vicceket és a meséket és az ilyeneket.

295. Az a három diák ment, ment az úton.

296. Ō (Salamonka) egy csorgó (egy forrás) mellé le volt téve (ott feküdt). Az elemőzsiája a feje alatt volt.

297. De a három diák holtéhes volt.

298. Mondja az egyik:

299. – Ōljük meg őt és vegyük el az ennivalóját!

300. Mondja a másik:

301. – Ōljük meg őt!

302. Mondja a harmadik:

303. – Megverte az Isten a világot! – mondja. – Hogy megöljük őt – mondja – egy csepp ennivaló miatt? – mondja. – Hanem keltsük őt föl, és van nekünk három (pakli) kártyánk és adjuk azokat neki (az ennivalóért)!

304. Salamonka, ez neki, Nyustyinak a fivére, a második.

305. Teszi magát szépen, jó hallgatóim, mit ad nektek az Isten, mert keltik őt föl.

306. Ō (Salamonka) ahogy venné magát (ahogy ébredszik).

307. Mondja:

308. – Alszol, ember?

309. – Nem.

310. Kel föl Salamonka.

311. Mondja (az egyik diák).

312. – Kérlek téged az Isten nevében! Halottak vagyunk, – mondja – mert a lélegzetünket, – mondja – hogy a torok – mondja – adja ki. Legyél annyira jó, – mondja – hogy adjál nekünk egy falat ennivalót! Mert mi megfizetünk neked, mert mi adunk neked jölétet (vagyon) a kezedbe.

313. – Mit adtok nekem?

314. Mondja:

315. – Nézd itten ezt a három (pakli) kártyát! Ha

naj amari omporacija.

337. – Äpoj, man na džanel te khelel! Ke tume šavore san. Man na džanel! Tumenca te khelday pe, mukh te khelel pe manca! Ke tume terne san, de te khelel pe manca, ke dikh, maj sar ave! Maj dikhela.

338. – O, na dara!

339. De pal o meseli kade ašenā ol löve, ol somnaküne thā ol rupine, kaj, kerem sēpen, le furčenca hāninay le opre.

340. Lel peχ o Zeleno Omporato the thol peχti korona tha žal tēle. Žal tēle ande peχko vendēglōvo, kado saχ leχko „Korona“ vendēglōvo omporatico.

341. – Ej, – phenel – mo, manuša, t' aveχ manca, – phenel – kaj te kheleχ tu, kartāzni?

342. – Sartenā, omporate kolcāte!

343. Thol peχ šukār the khelel pe lesa. Pa o trito deχ vi leχko mištūmo, vi leyki omporecije, sakkonfelo nierusarday leχtār muro Šalamonka. Vi leχke biš thaj štār thema, sakkonfelo, kerem sēpen, dande leχke biš thaj štār thema kaj te žal avri.

344. Lel peχ muro omporato the žal khēre.

345. – Šej, – phenel – dikh, sar phirdom!

346. – Sar phirdal, roma?

347. – Dikh, ke vi muri omporecija nierusarday, vi mure biš thaj štār thema, sakkonfelo the me si te lav aba muri bandi rövli thā te zav avri ande mure biš thaj štār thema!

348. – Igen?

349. – Igen.

350. – Ö, – phenel – roma, ke dilo sal! Resigh χasardal, – phenel – naštig kereχ la gōdasa ävrešende?

351. – Äpoj, sar?

352. Phenel:

353. – Äsun! Dare othe ü räkli. Naštig deχ la leχke, – phenel – the ande io mištūmo th' ande io omporacije či zaχ avri, – phenel – th' ande te thema?

354. – Mišto phenex, šē, mišto phenex! Ašta tu,

teneked akāirmi lesz majd – mondja – ezen a világon, nincs hogy veszítésél, – mondja – huszonegyest ha játszol. Csak adjál nekünk egy falat enniválót, hogy ne haljunk meg az éhségtől!

316. Teszi magát szépen és...

317. Amikor teszi magát szépen, legények, adják oda a kártyáikat és mind veszi az olyanját és négyfelé osztotta nekik. Négyfelé, az enniválóját.

318. Amikor elosztotta az enniválóját, akkor, uram, mi lett a dologból? Mert evett ez a három diák, (és utána) kezét fognak egymással.

319. – Legyenek neked szerencsések, mert nekünk nem volt szerencsés! Mert nekünk szerencsétlen volt. Mert mi eladtuk magunkat fiatalon.

320. Hanem teszi magát az én Salamonkám és fogja magát, és megy, megy, megy, hét világot, hét évet, nappal is, éjjel is ment.

321. A hetedik esztendőre hová érkezett be?

322. Egy királyi országba.

323. Érkezik be a város közepébe. Amikor érkezik be a város közepébe, jó hallgatóim, látja, hogy egy nagy szálloda (van ott), de a világ-világ-világ (mindenki) ott eszik és iszik. A Zöld Királynál. Emez volt a Kék, amaz volt a Zöld.

324. Teszi magát szépen, legények, és megy be ő is, a Salamonka. De nincsen a zsebében egy törött lejse.

325. Megy egy asztalhoz és ül le, látja, hogy ott tizenkét királyfi kártyázik. És játszanak. Mind nézi, mind nézi. Egyszer mondja nekik.

326. Mondja:

327. – Nem fogadnátok (be) engemet, – mondja – engemet is kártyázni? Nem vennétek engem be?

328. Mondja (az egyik királyfi):

329. – Barátom, hogyné! Van pénzed?

330. – Hogyné!

331. Ó leghamarabb (nagyon hamar) a fél pénzüket (a pénzük felét) mind elnyerte. Mert nem volt neki

---

kade kerax!

355. Lel peɣ, ševe, the ingerel leɣ opre. Thol leɣ pa o skāmin, ke meseli, rōgtōn o ɣāmo, pīmo, the ɣal the pel.

356. Phenel:

357. – Āsun! Shin ma ek rākli thā te nā inkereɣ tu bārimayko, me pala ade tute dav la.

358. – Th' āpoj tu, omporāte, čorre manušesa prasax tu?

359. – Ej, – phenel – me na prasav ma! Te fala tu, le la, te nā, amborik losāreɣ ande muri rākli!

360. Phenel e leɣti gāzi, e omporātica.

361. Phenel:

362. – Āsun! Dikh numā, te fala tu, dikh la, katikajla, ža – phenela – āvri dande soba!

363. Dikhel la o rāklo, de po Sfunto Khām te dikhel, de pre late te nā. Kesi šukār sax.

364. – Omporāte, la te imbiɣ tu mange, dilo ala, kāj te nā lela la!

365. Rōgtōn inditīsārde o bijāv. Žukhleɣ phāngle khāseste, kecke kokaloɣte, porizonexa hordīna o pāji, čelīmo dostul sax, e bokh žande čang sax. Jefta berš, jefta rāte sa ɣale thāj pīle, thāj vi kade sa bokhāle āšile. Keso bijāv sax othe.

366. Muro Šalamonka, kērem sēpen, lax le omporaticko rākle thā omporāto rōgtōn pre leɣte thodaɣ omporecije the kērem sēpen, kerdilaɣ muro Šalamonka omporāto.

semmije, de megadta az Isten, hogyha nem is gondolta ő szegény, nekik leghamarabb, a fél pénzüket elnyerte, a Salamonka.

332. – Így?

333. – Így.

334. Csapja a harmadik kört, a pénzüket mindet elnyerte. A tizenkettőnek a vagyonát is és a gazdagságukat mindet elnyerte, a Salamonka. És így fölment a hír a Zöld Királyhoz.

335. Mondja (a hívívő):

336. – Van egy olyan kártyázó, – mondja – hogy a világon, a földgolyón olyat nem láttál – mondja. – A vagyonunkat – mondja – a tizenkét királyit – mondja – elnyerte, és majdhogy nincsen királyságunk.

337. – Hát engem nem tud lejátszani! Mert ti gyerekek vagytok. Engem nem tud. Veletek játszadozott, hagyd, hadd játszon velem! Mert ti fiatalok vagytok, de játszon velem, mert nézd meg, majd hogyan lesz! Majd meg fogja látni.

338. – O, ne félj!

339. De az asztalok mögött (mellett) úgy álltak a pénzek, az aranyak és az ezüstök, hogy kérem szépen, a vasvillákkal hányták őket föl (az asztalra).

340. Fogja magát a Zöld Király és teszi (a fejére) a koronáját és megy le. Megy le a vendéglőjébe, ez volt az ő királyi „Korona” vendéglője.

341. – Ej, – mondja – hé, ember, gyere velem, – mondja – hogy játsszál, (jössz velem) kártyázni?

342. – Hogyne, sarkos király!

343. Teszi magát szépen és játszik vele. Harmadnapra a vagyonát is, a királyságát is, mindenfélét elnyert tőle az én Salamonkám. A huszonnégy országát is, mindenfélét, mindenfélét, kérem szépen, a huszonnégy országából hogy menjen ki.

344. Fogja magát az én királyom és megy haza.

345. – Hé, asszony, – mondja – nézd meg, hogyan jártam!

---

346. – Hogyan jártál, ember?

347. – Nézd meg, hogy a királyságomat is elnyerte, a huszonnégy országomat is, mindenfelét, és nekem fognom kell már a görbe botomat, hogy menjek ki az én huszonnégy országomból!

348. – Igen?

349. – Igen.

350. – Ó, – mondja (a királyné) – ember, mert buta vagy! – mondja. – Hogyha veszítettél, – mondja – nem lehet – mondja – csinálni ésszel másképpen?

351. – Aztán, hogyan?

352. Mondja:

353. – Figyelj! Talán ott a lányod. Nem tudod őt adni neki, – mondja – és a vagyondból és a királyságodból nem mégy ki, – mondja – és az országaiból?

354. – Jól mondod, hé, asszony, jól mondod! Megállj te, így teszünk!

355. Fogja magát (a király), legények, és viszi őt (Salamonkát) föl. Teszi (ülteti) őt a székre, az asztalhoz, rögtön az étel, ital, és eszik és iszik.

356. Mondja:

357. – Figyelj! Van egy lányom és ha nem tartod magadat nagyzolónak, én ezután hozzád adom őt.

358. – És hát te király, – mondja – szegény emberrel gúnyolódsz?

359. – Ej, – mondja – én nem gúnyolódom! Ha tetszik neked, vedd el őt, ha nem, válogathatsz a lányomból (válogathatsz a lányaim között)!

360. Mondja a felesége, a királyné.

361. Mondja:

362. – Figyelj! Nézd csak, ha tetszik neked, nézd meg őt, itten van ő, menj – mondja – ki a szobából!

363. Megnézi őt a legény, de a Szent Napra ha néz, de reá ha nem. Olyan szép volt (a lány).

364. – Király, őt ha kínálad te nekem, bolond lesz, hogy ha nem veszi el (bolond lennék, ha nem venném el)!

365. Rögtön indították a lakodalmat. Kuttyát kötöttek

367. No, akanā ol duj phrāl omporeci kerdīle, o Nušū thā o Šalamonka. No, akanā risājvaṣ le māj cineyke, kodo bišolāṣ Petruška.

368. Vov p' ek tang kherāre žalaṣ. Tha te žalaṣ, rākhlaṣ ek demāntickona čurukleko pōr. Tha te rākhlaṣ, vō' laṣ leṣ, thā thodāṣ leṣ āndre ando budellāriši thā thodāṣ leṣ āndre ande peṣṭi žebe. Lel peṣ muro Petruška, žal, žal, žal, žal, žal, žal. Koda gelaṣ pejinda kerekure berš. Kanā gelaṣ, kaj ekdāta resel āndre?

369. So del tumenge o Del, ke āndre reslaṣ ande omporaticko them. Kanā āndre reslaṣ ando omporeticko them, āsel āngle l' omporatoṣṭi porta.

370. Pušel le portāreṣṭār.

371. – Mo, manuša, či aveṣ keso lašo, – phenel – kaj te žaṣ ži ko omporāto, kaj pipepāstornak, vad kečkepāstornak, vad k' ol grāst, vad k' ol guruva, vad k' ol khājne, vad k' ol pujke, vārekaj či lelaṣ ma āndre slugake?

372. Phenel:

373. – Sartenā! – phenel. – K' udiš mūlaṣ muro lovāsi – phenel. – Thāj te dikhāṣ leṣ, kaj če manuši! Akhār leṣ opre!

374. Lel peṣ the žal opre muro Petruška. Kanā žal opre, šol pre leṣṭe ek manuš, o omporāto, ol jakha,

szénához, kecskét csonthoz, rostával hordták a vizet, jóllakásig elég volt, az éhség térdig volt. Hét évet, hét éjszakát mind ettek és ittak, és így is mind éhen maradtak. Ilyen lakodalom volt ott.

366. Az én Salamonkám, kérem szépen, elvette a királylányt és a király rögtön rátette (átadta neki) a királyságát és kérem szépen, lett az én Salamonkám király.

367. No, most a két fivér király lett, a Nyustyi és a Salamonka. No, most forduljunk a kisebbnek (a kisebb fivér felé), az nevezetett Petruskának.

368. Ó (Petruska) egy szűk ösvényen ment. És ha ment, talált egy gyémánt madártollat. És ha megtalálta, ő vette azt (a tollat), és tette azt bele a bugyellárisba és tette azt (a bugyellárist) bele a zsebébe. És tette azt bele a zsebébe, fogja magát az én Petruskám, megy, megy, megy, megy, megy, megy. Úgy ment kilencven kerek évet. Amikor ment, hová egyszer érkezik be?

369. Mit ad nektek az Isten, mert beérkezett a királyi városba. Amikor beérkezett a királyi városba, áll a király ajtaja elé.

370. Kérdezi a portástól:

371. – Hé, ember, nem lesz olyan jó, – mondja – hogy menjél a királyhoz, hogy pipepásztnak, vagy kecskepásztnak, vagy a lovakhoz, vagy az ökrökhöz, vagy a tyúkokhoz, vagy a pulykákhöz, valahová nem venne engem be szolgának?

372. Mondja (a király):

373. – Hogyne! – mondja. – Mert úgyis meghalt a lovászom – mondja. – És hadd lássam, hogy miféle ember! Hívd őt fel!

374. Fogja magát és megy föl az én Petruskám.

dikhel leχ de-kathar šoro ži-ko punro.

375. Phenel:

376. – Kado talpig manuš-i – phenel. –De, – phenel – lašo avla.

377. No, muro Petruška othe ašilaχ ek šon, duj, trin, ek berš. Po berš kerdilaχ leχko kočiši, the kerdilaχ leχko kočiši. Leχko kočiši mūlaχ saχ, o phūro, vov kerdilaχ leχko kočiši, kaj phiralaχ leχ.

378. Načol ek berš, duj, trin, štar, pajnz. Muro Petruška, phiralaχ leχ o počin, sakkon berš trin šela somnakiune. Muro Petruška, domnule, othe-j.

379. No, so avel ande bui?

380. O Lolo Omporato saχ, kaj saχ o Petruška. Sakkon račake saχ leχ ek šedinca, de leχke manuš sakkon račake andre dūline leχke tanāčoša. Thā the dūline andre and' ek soba andre, ande koda bare omporeticko soba, kaj andre žannaχ, resenaχ ek miležene.

381. – No, adeχ jek so siťilaχ?

382. Jek siťilaχ ek potka. O koar phenlaχ ek ĩer potka, o koar phenlaχ ek ĩer phirāsa. O koar phenlaχ ek āver bui.

383. O koar so sicalaχ?

384. Sicalaχ ek rupūno bričāgo. Sicalaχ ek rupūni rōvli. Sicalaχ ek āver bui. Sakade.

385. Hāt ek račake žal andre, aba pale pašret kol jek, kol duj saχ.

386. Ašunel vov, sar sovelaχ ande pajta.

387. Phenel leχke vārekon:

388. – Petruška, soveχ?

389. – Me, nā.

390. Phenel:

391. – So? Kon daχ mande duma?

392. – Me som, – phenel – ek grāžni.

393. Phenel:

394. – Ašun! So siťilaχ othe andre?

395. – Āpoj, – phenel – so te siťuvav! – phenel. –

Amikor megy föl, teszi (veti) rá egy ember, a király, a szemeket, megnézi őt fejtől lábig.

375. Mondja:

376. – Ez talpig ember – mondja. – No, – mondja – jó lesz.

377. No, az én Petruskám ott maradt egy hónapot, kettőt, hármat, egy évet. Esztendőre (ő) lett a (király) kocsisa, és lett a kocsisa. A kocsisa meghalt volt, az öreg, ő lett a kocsisa, hogy (aki) hordta őt.

378. Múlik egy év, kettő, három, négy, öt. Az én Petruskám, járt neki a fizetés, minden év háromszáz arany. Az én Petruskám, uram, ott van.

379. No, mi lesz a dologból?

380. A Vörös Király volt, ahol volt a Petruska. Minden este volt neki (a Vörös Királynak) egy gyűlése, de az emberei minden este, minden este begyűlekeztek a tanácsosai. És ha gyűlekeztek bent a szobában, bent, abban a nagy királyi szobában, ahová bementek, elfértek egy ezren.

381. – No, ma az egyik mit tanult?

382. Az egyik tanult egy viccet. A másik mondott egy másik viccet, a másik mondott egy másik viccet. A másik mondott egy másik dolgot.

383. A másik mit mutatott?

384. Mutatott egy ezüstbicskát. Mutatott egy ezüsbótót. Mutatott egy másik dolgot. Mindig.

385. Hát, egy este megy be (Petruska is), már éjfél után egy-két (óra) volt.

386. Hallja ő, ahogy aludt (volna) a pajtában.

387. Mondja neki valaki:

388. – Petruska, alszol?

389. – Én nem.

390. Mondja:

391. – Mi? Ki szólt hozzám?

392. – Én vagyok, – mondja – egy kanca.

393. Mondja:

394. – Figyelj! Mit tanulál ott bent?

Dikhljom, – phenel – ke so keren ol kolaver the so xorbin pe the so sikanaŋ the kala trëbi, the kala, sakkonfelo.

396. Phenel:

397. – Ašun, aŋoj tu kaso dilo sal, kaj či žangljäl, kaj te sikaŋ la čurukljeko pör, ke andal ande ü žebe?

398. – Jaj, – phenel – dikh, ke ävri gelaŋ ande muri gödi! No, mukhe, tehära si te sikaŋav ley!

399. O Petruska äver deŋ rätake žal ande düleşi, vi vov žal. Saksono so sikaŋ, so sikaŋ, so sikaŋ, so sikaŋ, so sikaŋ, sakkonfelo, politike, ol trëbi, diči māj különbrül, különbrül-különbre.

400. Ekdata Petruska unzol ande peŋü žebe the lel ävri o budellariši the thol ängle o pör.

401. – No, omporäte, – phenel – dekin sal, dikhljal keso? Kaj čurukljano demänticko pörte?

402. Phenel:

403. – Či dikhljom – phenel. – Dekin kerđilom, the muri deŋ – phenel – pe lume day ma, manušeŋtar či žatardom katal demänticko čuruklji. No, kade mange deŋ la, Petruska?

404. – Sartenä! T' el üro!

405. De phenel:

406. – Paša mande soveŋ ando päto.

407. Thol peŋ šukär, ševe, the ol düleşi vëgzisäŋlaŋ, kolelengo, so saŋ andre ande kode soba the saksono te žal peŋke khere. O Petruska žutüel le omporatoŋko kar, the ingerel leŋ ändre ande soba the žan the pen the o päto šutüno saŋ, the thon pe teŋle.

408. Leŋke trin phüre tolmäče žoljiline pre leyte.

409. Phenel:

410. – Dikhen, ke či jek, či jek na änerušarday kathe kade, – phenel – sar o Petruska! The tele thoday amen, – phenel – le saŋte! Sosa džanasa, vov žoljiline ande kade pre leyte? Po Petruska?

411. Phenel o māj phüro:

395. – Aztán, – mondja – mit tanuljak? – mondja. – Nézem, – mondja – hogy mit csinálnak a többiek és mit beszélgetnek és mit mutatnak és ezek a dolgok, és ezek, mindenféle.

396.

Mondja:

397. – Figyelf! Aztán te olyan buta vagy, hogy nem tudtad, hogy megmutasd a madártollat? A madártollat, – mondja – mert hoztad a zsebedben?

398. – Jaj, – mondja – nézd meg, mert kiment az eszemből! No, hagyjad, holnap meg kell mutassam azt!

399. Petruska másnap este megy a gyűlésbe, ő is megy. Mindenki mit mutat, mit mutat, mit mutat, mit mutat, mindenfélé, politikát, a dolgokat, tehát még különbeket, különbnél különbeket.

400. Egyszer Petruska nyúl a zsebébe és veszi ki a bugyellárist, és teszi elő a madártollat.

401. – No, – mondja – király, – mondja – amióta megvagy, láttál ilyet? Hogy (ilyen) madár gyémánttollat?

402. Mondja:

403. – Nem láttam – mondja. – Amióta meglettem, – mondja – és az anyám – mondja – a világra adott (szült) engem, embertől nem hallottam a gyémántmadár felől. No, ezt nekem add, Petruska?

404. – Hogyne! Legyen tiéd!

405. De mondja (a király):

406. – Mellettem alszol az ágyban.

407. Teszi magát szépen, legények, a gyűlése végetért azoknak, ami volt bent abban a szobában és mindenki menjen magának haza. Petruska megfogja a király karját és viszi (vezeti) őt be a szobába és esznek és isznak és az ágy megtéve (megvetve) volt, és teszik magukat le (és lefekszenek).

408. A (király) három öreg tolmácsa megharagudott rá (Petruskára).

409. Mondja:

410. – Nézzétek meg, hogy egy se, egy se nem nyert itt így, – mondja – mint a Petruska! – mondja. – És

412. – Khelavav leṣ me, – phenel – nā dara!

413. – Āpoj sosa?

414. – Koda pōr, – phenel – kaj shi', kode čuruklji, kothē te žala, mudāren leṣ.

415. Phenel:

416. – Kaj-lo?

417. Phenel:

418. – Ke la Saste Lumeko Ōrijāši. Kaj o Sfunto Del inke – Dēvla, jertisar! – daral leṣtār, kaj te phīrel othār. The me othe trādav leṣ, thāj dikh numa, ke othe merel!

419. Kerdol e tehāra, ḡitēl le andre, le jefta grasten, the žan von, kerem sēpen, ando foro, phīrān pe jobbra-balra, kathar ol vendēglōve le omporātoša, o Petruska.

420. Avel e ret. Kanā avel e ret, k' ol ije saṣ, sakono andre saṣ leṣte. Sakono, sakono. Žan ol phīrasa, žan lenge trēbi. So sikan o jek vađ o koar, ol viccure, th' adeṣ so siṭilam, kode mukhljam, so iṣ siṭilam, adeṣ so siṭilam, so kerax adeṣ āndre, soṣte žuduvay, če būi kerax tehe, sar so.

421. Āpol pale pāsret kole trin-duj tele phīrdax, lengo keso, kaj saṣ āndre ānde soba. Vegzisarde the vōv te lel le rākley, le Petruskax, the ingerel leṣ ande peṣti soba, kaj vōv sovel, o omporāto.

422. Phenel:

423.– Ašun, omporāte! Hājdi, te phenav tuke vārišo!

424. – So?

425. Phenel:

426. – Phendax amenge adeṣ. Tu kolatār či žaneṣ, omporāto, ke reslam le Petruskax adeṣ. Phendax amenge adeṣ, ke vov to kamelay, meg kola čuruklja, ke anlay la tuke. Numa keso rāklo-j.

427. Omporāto:

428. – Phendax la tumenge?

429. – Igen.

letett minket – mondja – az egészet! Mivel fogjuk tudni (elérni, hogy), ő (a király) megharagudjon azért rá (Petruskára)?

411. Mondja az öregebbik:

412. – Megtáncoltatom őt én, – mondja – ne félj!

413. – Aztán mivel?

414. – Az a toll, – mondja – ahol van, az a madár, oda ha menni fog, megölik őt.

415. Mondja:

416. – Hol van az?

417. Mondja:

418. – Minden Világ Őriásánál. Hogy a Szent Isten még – Isten, bocsáss meg! – fél tőle, hogy járjon ott (ahol az őriás lakik). És én oda küldöm őt (Petruskát), és nézd csak meg, hogy ott hal.

419. Meglesz a másnap (kivirrad), fogja őket be, a hét lovat, és mennek ök, kérem szépen, a városba, sétálnak jobbra, balra, a vendéglő felé a királlyal, Petruska.

420. Jön az este. Amikor jön az este, kilenc (óra) volt, mindenki bent volt nála (a királynál). Mindenki, mindenki. Mennek a viccek, mennek a dolgaik. Mit mutatnak az egyik vagy a másik, a vicceket, és ma mit tanultak, azt hagytuk, mit is tanultunk, ma mit tanultunk, mit csinálunk ma bent, min élünk, miféle munkát csinálunk holnap, hogyan, mi.

421. Aztán éjfél után három-kettő (óra) lejárt (elmúlt), az olyanjuk (gyűlésük), hogy (ami) volt bent a szobában. Végeztek és ő hogy fogja a legényit, a Petruskát, és viszi (vezeti) őt a szobájába, ahol ő alszik, a király.

422. Mondja (az egyik tanácsos):

423. – Figyelj, király! – mondja. – Gyere, hadd mondjak neked valamit!

424. – Mit?

425. Mondja:

426. – Mondta (Petruska) nekünk ma. Te erről nem tudsz, király, mert elértük a Petruskát ma (találkoztunk

430. Gelay andre the thoday peḡ teĵle the sūtetār.
 431. Äver dēḡ rātake päle žal ande pengo düleşo, othe andre ande kode soba. Lengo düleşi či na kezdisējlay, omporāto āšel opre.
 432. Phenel:
 433. – Hājdi kathe, mure trin tolmāče!
 434. Žan angla leyte leyke trin māj pūhere tolmāče.
 435. Phenel:
 436. – Ašun! So phenday tumenge jiši o Petruska?
 437. Phenel:
 438. – Kode phenday amenge vöv, ke vöv te kamelay, anlay mēg kola čuruklja, inke la dēmāntickōna tuke.
 439. – Čači, Petruska?
 440. – Omporāte, mangav tu! Ek Del shi' ma, ek jūlo shi' ma, sar ke me či phendom kode duma!
 441. – No, ašun! Trin šela taj įjavārdeš taj įje šere shin ando sastrūno ūlo, ūro ala o štārto šelto, te nā aneḡ mange kola čuruklja!
 442. Kezdisārday muro Petruska te rovel, kezdisārday te cipil.
 443. – Dēvla, me katar the žav te rodav la, kaj te anav la kola dēmāntickōna čurukle?!
 444. Thol peḡ šukār, kanā thol peḡ šukār, so avel ande būi, ke ekdāte e graḡni phenel.
 445. Phenel:
 446. – Soḡtār rovey, Petruca?
 447. Phenel:
 448. – Ande kode, – phenel – ke kerdāl, te sikavav o pōr, koda dēmānticko, the kala, the kode phenday, ke te nā anō kola dēmāntickōna čurukle, – phenel – trin šela taj įjavārdeš taj įje šere shin ando sastrūno ūlo, tele šinel muro šoro.
 449. Äpoj phenel:
 450. – Kišebb gondod, na dara, nađobbū annāl akanā pal o Del o lašo! Numa šun, vi tu te kereḡ leyke ek pāguba! Vöv te követelij la, ke pal o Del o

ma Petruskával) – mondja. – Mondta nekünk ma, hogy ő ha akarná, még azt a madarat, mert elhozná azt neked. Csak olyan legény (ilyen legény ő)!

427. Király:
 428. – Mondta ezt nektek?
 429. – Igen.
 430. Ment be (a király) és tette magát le (lefeküdt) és elaludt.
 431. Másnap este megint megy a gyűlésébe, oda be abba a szobába. A gyűlése nem is kezdődött meg, a király áll föl.
 432. Mondja:
 433. – Gyere ide, három tolmácsom!
 434. Megy elébe a három öregebb tolmácsa.
 435. Mondja (a király):
 436. – Figyelj! Mit mondott nektek tegnap a Petruska?
 437. Mondja:
 438. – Azt mondta nekünk, hogy ha ő akarná, elhozná még azt a madarat, hogy a gyémántot neked.
 439. – Igaz, Petruska?
 440. – Király, kérlek téged! Egy Istenem van, egy szívem van, minthogy én nem mondtam ezt a beszédet!
 441. – No, figyelj! Háromszázkilencvenkilenc fej van a vaskaróban, tiéd lesz a négyszázadik, ha nem hozod nekem azt a madarat!
 442. Kezdett az én Petruskám sírni, kezdett kiabálni.
 443. – Isten, én honnan (merrefelé) menjek keresni azt, hogy (el)hozzam azt a gyémántmadarat?!

444. Teszi magát szépen, amikor teszi magát szépen, mi lesz a dologból, mert egyszer a kanca mondja.
 445. Mondja:
 446. – Miért sírsz, Petruca?
 447. Mondja:
 448. – Azért, – mondja – mert csináltad (mert azt mondtad), mutassam meg a tollat, azt a gyémántot, és ezek, és azt mondta (a király), hogy ha nem fogom hozni azt a gyémántmadarat, – mondja – háromszázkilencvenkilenc

lašo, na dara, ke othe som paša tute, the anav la.
Anāx la pal o Del o lašo.

451. – Anāx la?

452. – Igen. Numa shin kothe trin šela taj ijavardeš
thaĵ ija vagonure kašt tha te šol pre lejte o benzino
thā te del pe jag, kola kašt, thā savo grast perdal
xutela kode jag, kode, – phenel – ke antunšci anex
la. Kaj te del tu vi grastex. Ke bi grastexko naštig
žax.

453. – Āpoj, mukh numa, ke žav me!

454. Thol peḡ muro omporāto, muro Petruca, the
āver deḡ āšel angla lejte haptākba, ek keso haptākba
maladaḡ, kaj pe leḡti cipōve e khūr teĵle gelay.

455. Phenel:

456. – Omporāto kolcāte, phendāl, ke te n' anex la
čuruklja, kola demāntickōna! Me anō la pal o Del o
lašo, numā te deḡ vi muro jogo, so követelisārav
tutār!

457. – Sartenā, – phenel. – Kaj t' el ma kesi, kaj po
globo la phūveko, te n' al khañnikay!

458. Thol peḡ šukār.

459. Phenel:

460. – Āsun! Shi' tu trin šela taj ijavardeš vagonure
kašt.

461. De biš berš, kaj šuōn.

462. – Kola te ōntōzin le teĵle benzinosa thā te
mukhena āvri le mīneša le grastendi, the savo
perdal xutela la maj.

463. Thol peḡ omporāto thā šorel teĵle ol kašt le
benzinosa.

464. Kanā teĵle šordāḡ le, len ol rude, ševe, ol
rānge, ol furči, the māren le grāsten, xutēn ol grast
andre.

465. Jagdine the ol grast kezdisārde te phabon. Kesi
lānga kerdūlay, kaj ol nālci le čereḡke reselay. De č'
ek grast na žanglaj te xutēl perdal.

466. De ande peḡke saranda thā oxto thema sa k' ek

fej van a vaskaróban, levágja a fejemet.

449. Aztán mondja (a kanca):

450. – Kisebb gondod, ne félj, nagyobb annál most
a jó Isten után! Csak figyelj, te is csinálj neki egy
kárt! Ő ha követeli azt, mert a jó Isten után, ne félj,
mert ott vagyok melletted, és elhozom azt (a madarat).
Elhozzuk azt a jó Isten után (a jó Isten segítségével).

451. – Elhozzuk azt?

452. – Igen. Csak van ott háromszázkilencvenkilenc
vagon fa és öntse rá a benzint és adjon tüzet (gyűjtsa
meg), azok a fák, és amelyik ló keresztül fogja ugrani
azt a tüzet, azt, – mondja – mert akkor elhozod
azt (a lovat). Hogy adjon neked (a király) lovat is.
Mert ló nélkül nem mehetsz.

453. – Aztán hagyd csak, mert megyek én!

454. Teszi magát az én királyom, az én Petrucám, és
másnap áll elé (a király elé, Petruca) haptākba, egy
olyan haptákat csapott, hogy a cipőjéről a sarok
lement.

455. Mondja:

456. – Sarkos király, mondtad, hogy ha nem hozod
el a madarat, azt a gyémántot! Én el fogom hozni
azt a jó Isten után (a jó Isten segítségével), csak add
meg a jogomat is, amit követelek tőled!

457. – Hogyne, – mondja (a király). – Hogy legyen
nekem olyan, hogy a földgolyón ne legyen (olyan)
senkinek!

458. Teszi magát szépen.

459. Mondja (Petruca a királynak):

460. – Figyelj! Van neked háromszázkilencven
vagon fa.

461. De húsz éve, hogy szárad.

462. – Azokat öntözzék le benzinnel és eresszék
majd ki a lovak ménését, és amelyik keresztül fogja
ugrani azt majd!

463. Teszi magát a király és önti le a fákat benzinnel.

464. Amikor leöntötte azokat, veszik a rudakat,

than ñday le grästen, de grast či žangljaj te xutël la.

467. Hät othe, ševe, dikhel ekdäta.

468. Phenel.

469. Phenel omporäto:

470. – Žan, dikhen, thaj inke shin andre ek ande koda iställöva, väreso gräst!

471. Žan, dikhen, ke shin ek boga, ek žungäli phüri grayni, kaj dabe žanel te žal pa l' punre.

472. De phenäy la leyke:

473. – Trin šela taj įjavärdeš vidre päji t' el avri cirdine ando valüvo!

474. O Petruška o päji avri cirdärday lex. Len kola komba grayne, ek boga žungäli, kaj peyke punre či birulaj le pala peyte. Numa len šave ol rude.

475. Thä phenel:

476. – Xal la e pustija, te xal la! – phenel. – Ašta, te merel vi kade!

477. Numa kezdin, ševe, tha den la, voj katikā, našel kotär, našel katikā, našel katikā.

478. Jek pattanisajlay avri, thä peyke kopite inke haptakba maladay le, el koda lānga thā jag perdäl žuklaj la. Kode praža, so saḡ, cakk-pakk sa opre sipisärday la ande peyko nak, sa ande peyko perr thoday la.

479. Antunšči našlay kã o päji tha sa avri pilaj lex, trin šela thaj įjavärdeš thaj įje vidre päji.

480. Kanā avri pilaj lex, jek rāzisejlay, šudaj ek bal, vuneto, bokolenka, kaj o čeri-čeri-čeri phabolaj tela late.

481. – No, akanā – phenel – Petruca, kol dešuduj dža!

482. Vov meg kaj bešelay, la Saste Lumeko Őrijäši?

483. Pe kãli Adriedu perdäl bešelay. Pe kãli Adrie odorog.

484. De voj dešudo punrendi saḡ, e grayni. Voj peyke kopite jek maladay le, perdäl žuklaj.

legények, az urakét, a vasvillákat, és ütik a lovakat, ugranak a lovak bele (a tűzbe).

465. Tüzet adtak (tüzet gyújtottak) és a lovak kezdtek megégni. Olyan láng lett, hogy az égboltozatokig ért. De egy ló se nem tudta ugrani át (a tüzet).

466. De a negyvennyolc országból mind egy helyre szedte (gyűjtötte) a lovakat, de egy ló se tudta meg ugrani (átugrani) azt (a tüzet).

467. Hát ott, legények, látja (a király) egyszer.

468. Mondja:

469. Mondja a király:

470. – Menjetek, nézzétek meg, hát még van bent egy abban az istállóban, valami ló!

471. Mennek, megnézik, mert van egy gebe, egy csúnya öreg kanca, hogy alig tud menni a lábakon.

472. De mondta azt neki (Petruskának a kanca):

473. – Háromszázkilencven vödör víz legyen kihúzva a vályúba!

474. Petruska a vizet kihúzatta. Fogják azt a girhes kancát, egy csúnya gebét, hogy a lábait nem bírta maga után. Csak veszik (megfogják) a legények a rudakat.

475. És mondja (az egyik legény).

476. – Megeszi őt (a kancát) a pusztulat, egye meg őt! – mondja. – Megállj, haljon meg így is!

477. Csak kezdik, legények, és adják őt (a kancát, kergetik), ő (a kanca) ide, fut onnan, fut ide, fut ide.

478. Egy pattant ki (egyszer nekirugaszkodott a kanca), és a patáit még haptákba csapta, azokat a lángokat és a tüzet keresztül ugrotta. Azt a paraszat, ami volt, cakk-pakk mindet fölszippantotta az orrába, mindet a hasába tette.

479. Akkor futott a vízhez és mind-et kiitta, háromszázkilencvenkilenc vödör vizet.

480. Amikor kiitta, egyet rázkódott, dobott egy szórt (új szórt növesztett), kéket, pogácsakkal (foltosat), hogy az ég-ég-ég égett alatta.

485. Lexû čurukli avri saχ kecime ande galicka, le
 oriĵaseχû.
 486. Inkerdaχ o nāj, ando nāj keciseĵlaχ leχke.
 487. E čurukli čingardel pe kode:
 488. – Vuŝi opre, muro gazda, ke ingeren ma!
 489. Xuŝtel opre o oriĵaŝi, aba tirziv saχ, ke vov
 odoring o paji saχ.
 490. Phenel:
 491. – Aŝun, Petruca! Petruca, avela tu inke karing
 mande drom!
 492. – Phen, ke vi lex ingereχ! – e graχni.
 493. – Ingerav avri me vi tu!
 494. Thodaχ peχ ŝukār muro Petruca thā ŝal thā
 ingerel la thā kecil la leχke opre ande leχko kaŝtevo.
 Kezdil e čurukli, kaj te dīlābel.
 495. De kanā dīlābelāχ e čurukli, e lume rovelāχ,
 kesije dīli, ŝalniči phurdelāχ. De kanā vígo phurdelāχ,
 e lume sa khelelāχ.
 496. – No, kade trubul ma!
 497. Vuŝtel opre o omporāto and' ek gad tha and'
 ek soχtūn, aŝunel, ke e čurukli vígo. De e lume
 khelel, ol manuŝ and' ol pāturo khelnā, xuŝtenā
 opre, e lume th' o them and' ol pāturo rāitk pale
 pāšret kol duj sa khelenā.
 498. Vígo saχ.
 499. – Jaj, Petručka, χap ŝo jīlo, sar andal la mange!
 Dikh! Žanes, so? Vi muro saranda tha oχto thema te
 daχ le tuke, miŝto, kaj andal la mange! Dadesāra tu
 sal muro phral.
 500. Gele pe colāχ.
 501. Miŝtoj. Kodo dēχ nāčilaχ.
 502. Aver dēχ phenen:
 503. – No, dikhen, inke māj bāri pātiv kerdan leχke,
 kobor saχ, ke dikheχ, ke anday leχke la čurukle!
 504. – Igen?
 505. – Igen.
 506. – Kade?

481. – No, most, – mondja – Petruca, tizenkettőkor
 (tizenkét órákor) menjél!
 482. Ó hol lakott, Minden Világ Óriása?
 483. A Fekete Adrián átal (túl) lakott. A Fekete
 Adrián túl.
 484. De ő tizenkét lábú volt, a kanca. Ő a patáit
 egyet (egybe) csapta, átugrott.
 485. Az ő madara ki volt akasztva kalitkában, az óriásé.
 486. Tartotta az ujját (Petruska), az ujjba (az ujjai)ba
 akadt neki.
 487. A madár kiabál arra:
 488. – Kelj föl, gazdám, mert visznek engem!
 489. Ugrik föl az óriás, már késő volt, mert ő
 (Petruska) a víz túloldalán volt.
 490. Mondja:
 491. – Figyelj, Petruca! Petruca, lesz majd neked
 még hozzám utad!
 492. – Mondjad, hogy őt is hozod! – a kanca.
 493. – Kiviszlek (elviszlek) én téged is! Ne félj, –
 mondja – mert viszlek téged én!
 494. Tette magát szépen az én Petrucám és megy és
 viszi azt (a madarat) és akasztja azt neki föl (a
 kalitkában) a kastélyában (a királynak). Kezdi a
 madár, hogy énekeljen.
 495. De amikor énekelt a madár, a világ sírt, olyan
 énekeket, gyászosakat fűjt (énekelt). De amikor
 vigat fűjt (énekelt), a világ mind táncolt.
 496. – No, ez kell nekem!
 497. Kel föl a király egy ingben és egy gatyában,
 hallja, hogy a madár víg. De a világ táncol, az
 emberek az ágyakban táncolnak, ugranak majd föl,
 a világ és az ország az ágyakban éjszaka éjfél után
 kettőkor mind táncolni fog.
 498. Víg volt.
 499. – Jaj, Petruska, eszem a szívedet, hogy hoztad
 ezt (a madarat) nekem! Nézd! Tudod, mit?
 Negyvennyolc országot is adjuk neked, jó, hogy

507. – Kade.

508. – Ašun! Akanāk kothār čī žanel te anel leχ, – phenel – ke vōv si t' anel, sa ande leχke vast si te perel. Thā žaneχ, so kerel andral leχte? Kodo, tati, lel leχ and' ol vast tha k' ek thān morol leχ thā tistān milije kerel leχ, sar kanā e dara kerel la po bārr. Orijaš mēg leχke kokala inke pišel le.

509. – Phen, kaj sar khelavasa leχ.

510. – Phen tu, – phenel e māj phūro – nā kade!

511. – Shi' leχ ek šaχ – phenel – ande leχtū bārr, kaj amborik χan leχke sirbi ek mile berš inke. Keso šaχ shi' leχ ande bārr. Thā kode thodaχ pre leχte, dikh numā, ko šaχ opre del.

512. Thol peχ muro māj phūro.

513. The phenel leχke:

514. – Ašun, omporātona! Mangav ū rājimo, t' aveχ baytalo!

515. Phenel:

516.– Ašun! Kode phendaχ o Petruca, ke te kamelaχ... Shi' leχ ek šaχ, thā ānlāχ leχ tuke, kaj ūe sirbi ek mile berš, amborik χala.

517. Thā kode phendaχ:

518. – Ke keso šaχ shi'? Ānlāχ mange, kaj ek mile berš inke mure sirbi čī yanāχ leχ?

519. – Ke māj shi' māj dostul, – phenel – tomnā šaχ nāj ame.

520. Thol peχ šukār. The omporāto āver deχ rāitako phenel leχke.

521. Phenel:

522. – Petruca, phendāl, ke žaneχ ek šaχ! Te nā aneχ leχ mange čačeχke! Thā phrāl sal mange, de sa numā me som – phenel – anglāl, ke me som omporāto. The žaneχ la, – phenel – ke gāta-j umladi, kaj te umlān tu opre, vaj teĵje šinap ū šoro! Te nā aneχ o šaχ!

523. – Jaj, omporātona ū bārīmo, sar te žanav t' anav leχ?!

hoztad ezt nekem! Mától te vagy a fivérem.

500. Mentek esküre.

501. Jól van. Az a nap elmúlt.

502. Másnap mondják:

503. – No, nézzétek meg, még nagyobb becsületet csináltunk neki, amennyi volt, mert látod, hogy elhozta neki a madarat!

504. – Igen?

505. – Igen.

506. – Így?

507. – Így.

508. – Figyelj! Most onnan nem tudja elhozni azt, – mondja – mert ő el kell hogy hozza, mind a kezébe kell esnie. És tudod, mit csinál belőle? Az (az óriás), apám, veszi őt a kezekbe (a kezeibe) és egy helyen (össze)dörzsöli őt és tiszta málélisztnak teszi (csinálja) őt, mint mikor a darát csinálja a kövön. Az óriás még a csontjait (is) még megőrli.

509. – Mondjad, hogy hogyan táncoltatjuk majd meg őt!

510. – Mondjad te, – mondja az öregebb – nem úgy!

511. – Van neki (az óriásnak) egy káposzta – mondja – a kertjében, hogy ehetik a katonái egy ezer évet meg. Ilyen káposzta van neki a kertben. És ezt rátesszük (ráfogjuk), nézd meg csak, a káposztánál földja (kudarcot vall, mert a káposztát nem tudja elhozni).

512. Teszi magát az én öregebbikem (az én öregebbik tolmácsom).

513. És mondja neki (a királynak):

514. – Figyelj, király! Kérem a te uraságotat, legyél szerencsés!

515. Mondja:

516. – Figyelj! Azt mondta a Petruca, hogy ha akarná... Van neki (az óriásnak) egy káposzta, és elhozná azt neked, hogy a katonáid egy ezer évet ennék azt!

517. És azt mondta:

524. Muro Petruca žal tjele. Puterdol pale pašret kol duj lengo dülekezeto thā lel peχ thā žal palpale.

525. – No, dikheχ, so kerdāl mange? – la graχneke. – Ke phenđal, ke te nā avla čurukli, e čurukli, ek šikerülišajlay. De akana sar avla o šaχ?

526. – Ó, – phenel – χal t' e fene, na dara, puneκ me athe som! Ke anāχ leχ, vi koda! No, tehe rātake, phen, ke aneχ leχ!

527. – Aneχ leχ?

528. – Anav leχ.

529. Äver dēχ rātake pont kol dešuduj e graχni:

530. – De te nā vetiχ, – phenel – aneχ la kade! – phenel. – Kaj te žan opre – phenel – pe leχko podo, po padliši, pe le kaštevoχko, thā – phenel – shin trin šela thāχ ijavardeš vagonure ušar oprāl šudino pre leχte the te šuden leχ tjele koda! The shin ek gono the te aneχ leχ tele!

531. – The – phenel – kothe so shin?

532. Phenel:

533. – E mulikāni lindri.

534. – E mulikāni lindri?

535. – Igen, igen.

536. Thol peχ šukar, ševe, the žal.

537. Phenel:

538. – Dikh, omporātona, – phenel – me anāv leχ pe felelat! Numā te žan opre – phenel – pa padliši pa le kaštevoχko, shin pre leχte trin šela thā ijavardeš vagonure ušar, te putren ävri i palota the kode te šuden leχ tjele! Thā shin ek gono, – phenel – te anen leχ mange angle! – o Petruca.

539. – Sartenā, – phenel – muro phrāl, ke kerāv la!

540. Thol le manušen, la lume, le theme, ševe, the putren ävri e palota, jek rig, o koar, pe ter rig, p' aver. Tjele šude leχ pa o trito dēχ, o ušar.

541. Rāken ek gono, do ferdelengo.

542. De so šaχ andre? E mulikāni lindri.

543. No, lel la muro Petruca the ingerel la.

518. – Hogy olyan káposzta van? Elhozná nekem, hogy egy ezer évet még a katonáim nem ennék meg azt?

519. – Mert még van még elég, – mondja – éppen káposztánk nincsen!

520. Teszi magát szépen. És a király másnap este mondja neki.

521. Mondja:

522. – Petruca, mondtad, hogy tudsz egy káposztát! Ha nem hozod el azt nekem valóban! És fivér vagy nekem, de mind csak én vagyok – mondja – elől, mert én vagyok király. És tudod azt, – mondja – hogy készen van az akasztó (az akasztófa), hogy akasszanak téged föl, vagy levágom a fejedet! – mondja. – Ha nem hozod a káposztát!

523. – Jaj, nagyságos király, hogyan tudjam elhozni azt?

524. Az én Petrucám megy le. Megnyílik (véget ér) éjjél után kettőkor a gyűlekezetük és fogja magát és megy vissza.

525. – No, látod, mit csináltál nekem? – a kancának. – Mert mondtad, hogy ha nem lesz madár, a madár, egy sikerült. De most hogyan lesz káposzta?

526. – Ó, – mondja – megesz téged a fene, ne félj, amíg én itt vagyok! Mert elhozzuk azt, azt is! No, holnap este, mondd, hogy elhozzuk azt!

527. – Elhozod őt?

528. – Elhozom őt.

529. Másnap este pont tízenkettőkor a kanca:

530. – De ha nem vétesz (ha nem hibázol), – mondja – elhozom azt úgy! – mondja. – Hogy menjek föl – mondja – a padlására, a padlásra, a kastélyára, és – mondja – van háromszázkilencven vagon hamu földobva rá (a padlásra) és dobják azt le azt! És van egy zsák és hozd azt le!

531. – És – mondja (Petruca) – ott mi van?

532. Mondja (a kanca):

533. – A halálos álom.

534. – A halálos álom?

544. – Rakhlan la?
 545. – Igen.
 546. – No, mišto-j. Nā dara!
 547. Thol peḡ šukār muro Petruca the pont kol dešuduj lel peḡ the žal.
 548. Kanā othe reslay ka o pāji, phenel:
 549. – Akanā puter – phenel – le goneḡko muj!
 550. Lel muro Petruca the puterel o ... o gono the vov e sasti lindra āvri šušarday la.
 551. Ol biuže, sode say, ol prikolice, ol šarkaṇe la saste lumeke, po biše the štāre šerenge, po save say, po pejinda, po šele šerenge, sa sūtētār.
 552. De vi vov kade sūtōtār, o... keso, dikh ... ōrijaši, kaj sar ol mūle ande pñū.
 553. Le ḡānresa jek šindāḡ ke leḡti bār o Petruca, o drom puterdilāḡ leyke.
 554. Addig vuštāl andre, e lume th' o them soven, ol biuže, the jekh pe jekhāvreyte.
 555. Žal kā o šaḡ.
 556. De phenel:
 557. – Te leḡ sāma, – phenel – ke so kereḡ! De-ḡito te kereḡ būti! – phendāḡ leyke e graḡni.
 558. Jek šindāḡ, kobor čendūšilāḡ, kaj pe ūjeto lume tele šundilāḡ.
 559. O šaḡ tolvajday:
 560. – Vušti, muro gazda, ke ingeren ma!
 561. De aba o Petruca odoring o pāji say.
 562. De ušeł opre o ōrijaši.
 563. – So kerdal, Petruca? Ingerdal mure čurukle, ingereḡ muro say.
 564. – Phen leḡke, ke vi leḡ ingereḡ!
 565. – Vi tut si te ingerav!
 566. – No, nāj bajo, ke valamikor-valahāra te pereḡ ante muro vast, te žaneḡ, ke praho kerav andre tute! Ande ie kokaleyte! – ōrijaši čingarday leyke.
 567. Lel peḡ, ingerel leḡ andre.
 568. Kanā dikhlāḡ leḡ o omporāto tehāra! Leḡko

535. – Igen, igen.
 536. Teszi magát szépen, legények, és megy.
 537. Mondja (Petruca):
 538. – Nézd, király, – mondja – én elhozom azt felelősségre! – mondja. – Csak menjenek föl – mondja – a padlásra, a kastélyéra, van rajta háromszázkilencven vagon hamu, nyissák ki a palotátat és azt dobják azt le! És van egy zsák, – mondja – hozzák azt nekem elő! – a Petruca.
 539. – Hogyne, – mondja (a király) – fivérem, mert megteszem azt!
 540. Teszi (küldi a király) az embereket, a világot, az országokat, legények, és nyitják ki a palotát, egyik oldal, a másik, a másik oldalra, a másikra. Ledobták azt a harmadik napra, a hamut.
 541. Találnak egy zsákot, két vékását.
 542. De mi volt benne? A halálos álom.
 543. No, fogja azt (a zsákot) az én Petrucám és viszi azt.
 544. – Megtáltaltad azt?
 545. – Igen.
 546. – No, jól van. Ne félj!
 547. Teszi magát szépen az én Petrucám és pont tizenkettőkor fogja magát és megy.
 548. Amikor odaért a vízhez, mondja:
 549. – Most nyisd meg – mondja – a zsák száját!
 550. Fogja az én Petrucám és nyitja a... a zsákot és ő az összes álmoságot kiűrtette.
 551. A tisztátalanok, amennyi volt, a prikolicsok, az összes világ sárkányai, a huszonnégyfejük, amelyíkek voltak, az ötvenes (az ötvenfejük), a százfejük, mind elaludtak.
 552. De ő is úgy elaludt, az... ilyen, nézd... óriás, mint a halottak a földben.
 553. A karddal egyet vágott a kertjén (az óriásnak) Petruca, az út megnyílt neki.
 554. Addig lép be, a világ és az ország alszik, a tisztátalanok, egyik a másikon.

sasto kaštevō thā lexki udvāra mindenfelē jefta kilométerure
say, de či rescelay o šax.

569. – No, kade trobul ma! – phenel. – Ke man shi' dostul!

570. Dikhel lex, ševe, o omporāto.

571. Žan, šingeren ol šax, šon ol mas o balano, ol punre, ol rinčezi. Tīran le pirenca, žan, šave!

572. – No, – phenel – mile beršendi xerān andāl mange.

573. – No, kesi na dikhlo! – phenel.

574. Kakala, ol trin, inke māj bāri xolji line pre leyte, leyke trin tanāčoša.

575. – No, udi, ke anday v' o šax! No, dikhex! Le bengen inke džanglāy te khelal le!

576. – No, – phenel – nāj bajo, – phenel – ke dikh numā akanā! – phenel o phūro. – Sa numa šhin te thov lexko šoro!

577. Phenel o phūro:

578. – Akanā šun! Na kade! – phenel. – Ke šic,... vi kade si te khelavay lex! Ašun! Phen, ke shi' lex ek cipōve thā shi' lex ek kepenāgo thā shi' lex ek kalapa! Thā kanā vōv lel leyko kepenāgo opre thā peyke cipēve te cirdel le ando punro thā thol peṣṭi kalapa, – Devla, jertisār! – č' o Sfunto Dēl na dikhel lex, le orijašex. Āpoj te čōrel kola, te žanla, o Petruca!

579. 'Āj rātake dūline āndre. Kanā dūline āndre, bi khañce trabāko lel lex and' ol vast.

580. Phenel:

581. – Petruca, so horbisejāl adeṣ?

582. – Thāj me so te horbij ma, omporātona, mangav tu ande to bārimo!

583. Phenel:

584. – Ašun! Tu kode phendāl, ke shi' le orijašex, ke vi e čurukli le orijašexṭi say thā v' o šax. Thā žanglāl te aney! Kese šax andāl mange, – phenel – mile beršendi xerānā! Phendāl, kāj shi' lex ek kepenāgo

555. Megy (Petruca) a káposztához:

556. De mondja (a kanca):

557. – Vigyázz, – mondja – hogy mit csinálsz! Hamar dolgozz! – mondta neki a kanca.

558. Egyet vágott (a kardjával), annyira megcsendült (a kert), hogy a kilencedik világra lehallatszott.

559. A káposzta tolvajt kiáltott:

560. – Ebredj, gazdám, mert visznek engem!

561. De már Petruca túl a vízen volt.

562. De kel föl az óriás:

563. – Mit csináltál, Petruca? Elvitted a madaramat, viszed a káposztátam! – mondja.

564. – Mondd neki, hogy őt is viszed!

565. – Téged is el kell hogy vigyelek!

566. – No, nem baj, mert valamikor-valahára ha esel (ha kerülsz) a kezembe, tudd meg, hogy port csinálók belőled! A csontodból! – az óriás kiáltott neki.

567. Fogja magát, viszi azt (a káposztát) be.

568. Amikor meglátta azt a király másnap! Az egész kastélya és az udvara mindenfelé (minden irányban) hét kilométer volt, de nem fért a káposzta.

569. – No, ez kell nekem! – mondja. – Mert nekem van elég.

570. Nézi azt, legények, a király.

571. Mennek, vagdalják a káposztákat (a káposztaleveleket), teszik a disznóhúsokat, a lábakat (a disznólábakat), az avasakat. Főznek a fazekakkal, esznek, legények!

572. – No, – mondja (a király) – ezer éves (ezer évre való) életmet hoztál nekem.

573. – No, ilyet nem láttam! – mondja (a király).

574. Emezek, a hármas, meg nagyobb haragot vett rá (Petrućára), a három tolmácsa (a királynak).

575. – No, ugye, hogy hozta a káposztát is! No, látod? Az ördögöket még (mégis) meg tudta táncoltatni!

576. – No, – mondja – nem baj, – mondja – mert nézd meg csak most! – mondja az öreg. – Mind csak

thā ek kalapa thā ek fēlcipōve, thā kanā andre lel pre peṣte the opre urāl peṣ o ōrijaši, č' o Sfunto Del na dikhel leṣ. Thā kola te aneṣ mange ke te nā, kerdāl, so kerdāl, ke ande tā dako miho inke te garaduvey, vad pala phiv inke, mudārap tu, te nā aneṣa mange kode kepenāgo the kode kalapa the o fēlcipōve! Ke kola te aneṣ le mange, laši.

585. Žal, ševe, palpāle rovinodoj, andre ande pajta.

586. Phenel:

587. – So reslay tu, Petruca?

588. – Xala t' e fene! – phenel. – Ke tu kerdāl manca, so kerdāl. Akanā phendāy kodej o leṣko követeleši, ke shi' leṣ ek kepenāgo thā shi' leṣ ek kalapa, le ōrijašey, thā leṣke fēlcipōve. Kanā opre peṣte lel le, č' o Sfunto Del na dikhel leṣ. Thā kola t' anav leṣke! Kaj te žanāv t' anav le?!

589. – Ō, – phenel – dile, nā dara, ke pal o Del o lašo anāy le! Numa gōdasa.

590. – Gōdasa?

591. – Gōdasa.

592. – Āpoj sar?

593. – Kathe vi tu opre deṣ, – phenel – thā sāma si te leṣ pre tute! Phen, ke tehe rātake anāy le!

594. Lel peṣ e grāṣni āver deṣ rātake, the bešel pe leṣke dume.

595. – No, – phenel – āsun! Tu žay, e lindri pre leṣke mukhav. Thāj pe pērīna, vov sar sovel, leṣke fēlcipōve, thā leṣko kepenāgo thā leṣti kalapa talaj pērīna-j. Kanā leṣte vuzuveṣ, o kepenāgo čingarday. „Vušti opre, muro gazda, ke ingeren ma!“ Antunšč' vov angālī del tu thā vi žuṭilel tu. Thā te žuṭilel tu, ando gōno šol tu, ando sastrūno, thā phāndel tu, biš thā štar lakeci kaj pre tute, kaj p' ek vagono t' el. Me leṣti gōdi lav la, – phenel – kol ūji po krāfin ala. Thā leṣko rāklo, – phenel – e Hamuhutka othe-j. Thā tu koda phen, kon kamel te žal ando meñorsāgo, thā te kamel, kaj t'al sento,

kell hogy vegyem a fejét!

577. Mondja az öreg:

578. – Most figyelj! Nem úgy! – mondja. – mert sőt,... úgyis meg kell táncoltatnom őt! Figyelj! Mondd, hogy van neki (az óriásnak) egy cipő és van neki egy köpönyeg és van neki egy kalap! És amikor ő veszi a köpönyegét föl és a cipőjét ha húzza a lábára és teszi a kalapját, – Isten, bocsáss meg! – a Szent Isten se nem látja őt, az óriást. Aztán lopja el azt, ha tudja, a Petruca!

579. És éjszaka gyűltek be. Amikor gyűltek be, semmi dolog nélkül (alaptalanul meggyanúsítva) veszi őt (Petrucát) kézbe.

580. Mondja (a király):

581. – Petruca, mit beszéltél ma?

582. – És én mit beszéljek, király, kérlek téged nagyságodban!

583. Mondja:

584. – Figyelj! Te azt mondtad, hogy van az óriásnak, mert az óriás madara is volt és a káposzta is. És el tudtad hozni! Olyan káposztát hoztál nekem, – mondja – ezer éves (ezer évre való) élelmet! Mondtad, hogy van neki (az óriásnak) egy köpönyeg és egy kalap és egy fēlcipő, és amikor beveszi magára (amikor magára ölti ezeket) és fölrepíti magát (fölszáll) az óriás, a Szent Isten se nem látja őt. És azokat hozd nekem, mert ha nem, csináltál, amit csináltál, mert az anyád méhébe még ha bújsz, vagy a föld mögé (még ha az anyád méhébe vagy a föld mögé bújsz is), megöllek téged, ha nem hozod nekem azt a köpönyeget és azt a kalapot és a fēlcipőt. Mert azokat, ha elhozod nekem, jó.

585. Megy, legények, vissza sírva, be az istállóba.

586. Mondja (a kanca):

587. – Mi ért téged, Petruca?

588. – Megesz majd téged a fene! – mondja (Petruca). – Mert te – mondja – csináltál velem, amit

othe numa ʒal, pel, thā ko' phirel kol šukār žulje thā
či nā gindil pe po elete. Thā leʒko dilo ašunel, thā
phenel tuke: „Āpoj, tu man či mukheʒ?” Pheney:
„Sartenā! Puter o gono!” Ol ūja opre avenā, po
krafin kecime. The antunšči vov lela ol ūje the
putrel ol lokeci. Tu kanā avri vušaveʒ, antunšči le
leʒ, thā šu leʒ andre ando gono! Thā tu de tu pe
serceyte, ande leʒti foptura kerdoʒ, teješen vov
kerdoʒ, leʒko raklo. De ol jakha te nā šoʒ per leʒte,
ke prinžanel tu! Le dileʒke koda phen, kaj punek
tātumo či erzila, addig či žanel te žal andre ando
meñorsāgo!

596. Ke andre phandaday leʒ ando gono sastrūno.

597. Vov tehāra lel peʒko tover ando vast, the
kērem šepen, žal ande peʒti plājin avri.

598. Šinel tejele ol kopāce, tati, kaj ek grast biš thāʒ
štār časure trobulay, kaj te phirel le. Šinel tejele,
hulahula kerday le kaštendi.

599. Šingerday tejele, kaj trin šela thāʒ ūjavardeš
vagonure kašt sinderday tejele.

600. Phanglay le le sastrūno gūžosa k' ekthān, the
thol le po dumo la Lumeke Ōrijaši the žal khēre.

601. Lel thā del jag peʒko sastrūno bov.

602. Thā te del jag peʒko sastrūno bov, pizdel ol
kašt andre, thā leʒko bov vrazdelay, lolilay avri, kaj
phabolay, phabolay, e lume langba say.

603. The saʒ langba, numa lel, žal the vov del
andre.

604. – No, akanā, Petruca, – phenel – mekh ūo
ušarin! Ke te phabarav leʒ, kaj te n' avel! – phenel.

605. Thol peʒ šukār, ševe. The kanā thol peʒ šukār,
lel o gono the ingerel leʒ.

606. Vov lešil pe feljastra, o Petruca.

607. Kanā lešil pe feljastra o Petruca, vov šudel
andre, ando... keso...

608. – Jaj, jaj, jaj, tate, ke merāv! Jaj, jaj, jaj, tate, le
ma avri ande jag!

csináltál. Most mondta (a király) az ő követelését,
hogy van neki (az óriásnak) egy köpönyeg és van neki
egy kalap, az óriásnak, és a félcipője. Amikor magára
veszi ezeket, a Szent Isten se nem látja őt. És
azokat hozzam el neki (a királynak)! Hogy tudjam
elhozni ezeket?!

589. – Ó, – mondja (a kanca) – buta, – mondja – ne
félj, mert a jó Isten után (a jó Isten segítségével)
elhozzuk ezeket! Csak ésszel.

590. – Ésszel?

591. – Ésszel.

592. – Aztán hogyan?

593. – Itt te is földadod (te is kudarcot vallasz), –
mondja – és vigyáznod kell magadra! Mondd, hogy
holnap este hozzuk azokat!

594. Fogja magát a kanca másnap este, és űl
(Petruca) a hátára (a kancának).

595. – No, – mondja (a kanca) – figyelj! Te még, az
álmokat ráengedem (az óriásra). És a párnára, ő
ahogy alszik, a félcipője, és a köpönyege és a kalapja
a párna alatt van. Amikor hozzá nyúlsz, a köpönyeg
kiáltott. „Kelj föl, gazdám, mert visznek engem!”
Akkor ő ölet ad neked (bírokra kel veled) és
meg is kap (el is fog) téged. És ha megkap (ha
elfog) téged, a zsákba tesz téged, a vasba (a vaszsákba
tesz téged), és zár téged, huszonnégy lakatot
(zár) rád, hogy egy vagonra legyen. Én az eszt veszem,
– mondja – az a kulcs a szögön lesz. És a fia –
mondja – a Hamuhutyka ott van. És te azt mondd:
ki akar menni a mennyországba? És ha akarja, hogy
legyen szent, ott csak eszik, iszik, és ott járnak azok
a szép nők, és nem gondolkozik (aki odakerül) az
életen. És a bolondja (az óriás bolond fia) meghallja,
és mondja neked: „Aztán, te engem nem engedsz?”
Mondod: „Hogyne! Nyissad a zsákot!” A kulcsok a
szögre (lesznek) akasztva. És akkor ő veszi, a kulcsot
és megnyitja a lakatokat. Te amikor kilépsz (a

609. Aba či žanglǝjǝ či peǝko dileǝ te lel avr' ande jǝg, či kǝj so te kerel.

610. O Petruca thoday pal' o' rhize ol vast, ǝukljǝj e grayǝi, jek rudisǝrdaj la, po pǝji perdǝl gelay.

611. – ǰalal ma, – phenel – Petruca! Ingerdǝl vi muro ǝurukle, ingerdǝl vi muro řǝj, phabardǝl vi mure dileǝ, ingerdǝl vi mure rhize! De te nǝ del tu o Del, kǝj te řoǝ tu kathe, – phenel – ke mudǝrap tu tartozatlan!

612. – Phen, ke vi leǝ shi' te ingereǝ!

613. Thol peǝ řukar. So del tumenge o Del, mure laře hallgatǝvure, kǝj te nǝ lindǝrǝjen! Ekdǝta so ǝoǝal ekdǝta ol trinǝejne, ol leǝke, kese... leǝke tanǝčořa.

614. Akanǝ nǝj so ǝoǝaven.

615. – Phen, ke mēg leǝ inke anel!

616. Thol peǝ řukar, řeve, the phenel leǝke.

617. – Dikh, omporǝte kolcǝte, – phenen – the kode phenǝdǝj o Petruřka, ke te kamelay, mēg leǝ inke anlay, la Saste Lumeke Őrijařeǝ!

618. – No, kodoley te dikhav leǝ, – phenel – kǝj te dikhǝv leǝ, ke řoha Őrijařeǝ na dikhljom ande lume! No, kode trobulǝj ma, kǝj te dikhǝv leǝ!

619. Aver deǝ rǝtake ol trinǝejne, ařile ol ǝoǝamne pre leǝte.

620. – So phenǝdǝj tuke o Petruca, – phenel – muro maj bǝro tolmǝči?

621. Phenel:

622. – Kode phenǝdǝj, omporǝte kolcǝte, ke te kamelay, mēg leǝ inke anlay.

623. – No, Petruca, kerdǝl, so kerdǝl, te nǝ aneǝ vi leǝ, te řaneǝ, ke mudǝrap tu!

624. Phenel:

625. – Sartenǝ, mo, manuřa! Ke či řanav, te anav leǝ.

626. Phenel:

627. – Akanǝ ande leǝke vast shi' te řal, – phenel – shi' te anel leǝ.

zsǝkból), akkor fogd őt (az óriás fiát) és dobd őt bele a zsǝkba! És te add magadat fejen (bucskǝzz át a fejedén), az alakjában leszel (főlvesszed az ő alakját), teljesen ő leszel, a fia (az óriásnak). De a szemekeket (a szemeidet) ne tedd (ne vedd) rá, mert megismer téged. A bolondnak azt mondjad, hogy amíg melegséget nem fog érezni, addig nem tud menni be a mennyországba!

596. Mert bezárta őt (az óriás fiát) a vas-zsǝkba.

597. Ő (az óriás) másnap veszi a fejszǝjét kézbe, és kérem szépen, megy a havasába ki.

598. Vágja le a fákat, apám, hogy egy lónak huszonnégy óra kellene, hogy elhordja azokat. Vágja le, irtását csinálta a fáknak (irtotta a fákat).

599. Vágta le, hogy háromszázkilencven vagon fát vágott le.

600. Kötötte őket a vasgúzzsal egybe, és teszi őket a hátra (a hátára) a Világ Őriása és megy haza.

601. Veszi (a fát) és ad tüzet a vaskemencéje (begyűjt a vaskemencéjébe).

602. És ha ad tüzet a vaskemencéje, nyomja a fákat bele, és a kemencéje izzott, pirosodott ki, hogy égett, égett, a világ lángban volt.

603. És volt lángban, csak veszi (magát), megy és ő adja be (belép oda, ahol „Petruca“ volt, a zsǝkban).

604. – No, most, Petruca, – mondja – hagyjad a porodat! Mert hadd égessem meg őt, hogy ne legyen! – mondja.

605. Teszi magát szépen, legények. És amikor teszi magát szépen, fogja a zsǝkót és viszi azt.

606. Ő les az ablakon, a Petruca.

607. Amikor les az ablakon Petruca, ő (az óriás) dobja bele, az olyanba...

608. – Jaj, jaj, jaj, apa, mert meghalok! Jaj, jaj, jaj, apa, vegyél engem ki a tűzből!

609. Már nem tudta (az óriás) se a bolondját (se a bolond fiát) kivenni a tűzből, se hogy mit csináljon

628. Thol peṣ šukār, kērem sēpen, the naṣ so kerel o Petruca, šidedo-j saṣ, t' anel leṣ.

629. Žal andre ando ištallovo. Kanā žal andre ando ištallovo, vov phenel:

630. – No, akanā dom, kāj dom. Udi, ke andom vi leṣka čurukle, andom v' o šaṣ, andom vi leṣke rhize, vi leṣke dileṣ kerdom, kāj te phabol. No, akanā, – phenel – kāj t' anāv leṣ, no, sar žanav t' anāv leṣ? – la grayñake.

631. – Na dara, ke pal' o Del o lašo anāv leṣ!

632. – Te kerāreṣ tuke ek vurdon, – phenel – kāj trin šela taj ijvārdeš māži t' el leṣki jek tengeja numā, the t' el phāri!

633. Kerārdaṣ leṣ leṣke ande aspine the ande jērcoṣte.

634. Lel leṣ e grayñi po dume, o vurdon the vi leṣ thā ingerdaṣ leṣ ži kā o paji. Kanā ingerdaṣ leṣ, daṣ peṣ pe šereṣte o Petruca, de kose, kobor prinčāne kerdile leṣ, kāj ol prinčāne duj pelmi saṣ pe leṣke jakha.

635. Thāj phūro manuš, nekežime.

636. Ekdāta del peṣ e grayñi po šoro thāj kerdol andre late duj bāre biholi, e grayñi, thāj kanā kerdile duj bāre biholi, vov bešel opre po vurdon.

Csāve, jāmborok a borozdāba',

nincs kinyér a tarisznyāba'.

Három lejes pālinka,

nincs semmi a tarisznyāba'.

637. Ašunel ōrijāši, dikhel leṣ.

638. – Vāreso – phenel – keso būzo avel mande!

639. Dikhel.

640. – Oj, te avelaṣ o Petruca, ke rōgtōn mudārav leṣ! Sar kheladaṣ ma, – phenel – tha sar cāgdaṣ ma! Mudārav leṣ, te avel!

641. Čingārdel jefta lume.

642. – Manuša, so rodeṣ kathe?

643. Mo, sa numa kašuko, ek phūro manuš kerdāṣ peṣ.

(semmit se tudott már csinálni).

610. Petruca tette (nyújtotta) a ruháért a kezeket (a kezeit), ugrott a kanca, egyet rúgott (egyet szökkent), a vízen keresztül ment.

611. – Megettél (tönkretettél) engem, – mondja (az óriás)–Petruca! Elvitted a madaramatis, elvitted a káposztámat is, megégetted a bolondomat is (a cigány „dilo-bolond” szó „kedves, szeretett személy”-t is jelent bizonyos helyzetekben), elvitted a ruháimat is. De ne adj a neked az Isten, hogy tedd magadat ide, – mondja – mert megöllek téged tartozatlan (megöllek téged azonnal és senkinek se tartozom majd felelősséggel).

612. – Mondd, hogy őt is kell vinned!

613. Teszi magát szépen. Mit ad nektek az Isten, jó hallgatóim, hogy ne álmosodjatok el! Egyszer mit hazudnak egyszer a hármak, a neki (a királynak), olyan... a tanácsosai.

614. Most nincs mit hazudniuk.

615. – Mondjad, hogy még őt (az óriást is) még hozza!

616. Teszi magát szépen (a tanácsos), legények, és mondja neki (a királynak).

617. – Nézd, sarkos király, – mondják – és azt mondta a Petruska, hogy ha akarná, még őt még hozná, a Minden Világ Őriását.

618. – No, azt lássam meg, – mondja – hogy meglássam őt, mert soha őriást nem láttam a világban! No, az kéne nekem, hogy meglássam őt!

619. Másnap este a hármak, maradtak a hazugok rajta. (Másnap este továbbra is hazugságot állított a három tolmács Petrucáról).

620. – Mit mondtott neked a Petruca, – mondja (a király) – nagyobbik tolmácsom?

621. Mondja (a tolmács):

622. – Azt mondta, sarkos király, hogy ha akarná, még őt (az óriást is) még hozná!

644. Data resel žike porta.

645. – Te phenex mange, kaj so kerdal, ke rogtön bukadav tu, – phenel – tha pe mure thaneste praxo kerap tu!

646. – Manuša, jertil o Del ie mülen tha vi amäre mülen! – phenel. – Mulaḡ o Petruca the avri mukhlaj la armajenca, anglä o Del o lašo. Ke shi' tu ek kašt, ke vi vov bäro kerdax, ke čordax. Ke khonik-khonik nax tuke koso dušmäno pe kade lume, sar o Petruca. Ke čordax te čurukle, čordax ie kese. Vöv žanel, kaj so kerdax. De mülax! The avri mukhlax l' armajenca, ke shi' tu ek kašt ande ü gräda, kaj te šinav lex tele tha te kerav leyke koporsövo than!

647. – No, dikh, ke lax lex o Del tha či šutax lex o Del ando muro vax! Me kodo, manuša, či šinav lex, či šinav lex tele!

648. – Te nä, t' aveḡ baytalo!

649. – De le Devlex aminte te nä anex, ke mange khäno-j!

650. Rilpe, rilpe peyke biholonen tha žal.

651. Kanä žal jefta lume, jefta pošte than, ekdäta čingärdel.

652. Vov gindil peḡ:

653. – Xal lex o pustije! Lax lex o Del, – phenel – pedig o Sfunto Del – Devla, jertisar! – khäno-j mange! Lax lex o Del, kade saḡ leyti bay! No, mukh te ingerel lex, – phenel – vi kodo kaš, te keren leyke koporsövo than!

654. Thol peḡ šukar, ševe, tha čingärdel lex palpäle. Kanä čingärdel lex palpäle.

655. – Hajdi palpäle, mo, manuša!

656. Rilpe vov, žal palpäle le biholonenca. Kanä žal palpäle.

657. – No, so phenex, manuša? Deḡ lex vađ na? Te žaptar?

658. – No, – phenel – hajdi andre haj šin lex tele, –

623. – No, Petruca, csináltál, amit csináltál, ha nem hozod őt is, tudd meg, hogy megöllek téged!

624. Mondja (Petruca):

625. – Högnye, hej, ember! Mert nem tudom hozni őt.

626. Mondja (a tolmács):

627. – Most (az óriás) kezébe kell mennie, – mondja – hoznia kell őt.

628. Teszi magát szépen, kérem szépen, és nem volt mit tennie Petrucának, kényszerítve volt, hogy elhozza őt (az óriást).

629. Megy be az istállóba. Amikor megy be az istállóba, ő (Petruska) mondja:

630. – No, most adtam, ahol adtam (megtettem, amit megtettem). Ugye, hogy elhoztam a madarát (az óriásnak), hoztam káposztát is, elhoztam a ruháját is, a bolondját (a fiát) is megtette, hogy éjjen. No, most, – mondja – hogyan hozzam el őt (az óriást), no, hogyan tudom hozni őt? – a kancának.

631. – Ne félj, mert a jó Isten után (a jó Isten segítségével) elhozzuk őt!

632. – Csináltass magadnak egy szekeret, – mondja (a kanca) – hogy háromszázkilencven mázsá legyen az egyik tengelye csak, és legyen nehéz!

633. Megcsináltatta azt neki (a király Petruskának a szekeret) acélból és öntöttvasból.

634. Veszti őt a kanca a hátra (a hátára), a szekeret és őt is és vitte őt a vizig. Amikor vitte őt, adta magát a fején (átbucskázott a fején) Petruca, de olyan, akkora szemöldöke lett neki (amikor átváltozott), hogy a szemöldökök két arasznyiak voltak a szeméin.

635. És öregember, megkeseredett.

636. Egyszer adja magát (átbucskázik) a kanca a fején és lesz belőle két nagy bivaly, a kanca, és amikor lett két nagy bivaly, ő (Petruska) ül föl a szekérre.

Csáve, jámborok a borozdába',

nincs kinyér a tarisznába'.

Három lejes pálinka,

phenel. – Thāj ker leχ kothār ek koporšovo!

659. E grāχni daχ leχ zōr, le Petruškaχ. Šinlaχ, kathar šinlaχ, jek māža phāl perlaχ tele.

660. Ko' kašt keso saχ, kaj jefta berš trobusārdo, kaj ek grast te kerūlil leχ kereken.

661. Thol peχ šukār, teĵle šinel, ek māža phāl šinlaχ teĵle and' ek malajimo. Šinel jefta berš, nāj vigo.

662. Phenel o ōrijaši:

663. – An mande!

664. Lel thā šinel. Kathar vōv šinlaχ, deš māži šinlaχtar ekdāta tele.

665. Po eġtato dēχ o kašt tēle saχ arado.

666. Lel o fūrezevo, kerel, mosuril. Vov and' ol dume dikhelaχ leχ. Šol avri o' jākha pre leχte, po ōrijaši.

667. Kanā šola po ōrijaši ol jākha, so avel tuke?

668. Del tuke o Del, ke ekdāta o kašt mosurisārdaχ leχ, šinel leχ ande duj riga. E jek rig faragil la, thā sar e balaji. Kezdil thā lel e vēšōve thā kerel, kerel, kerel, rāndel, vortol.

669. Kanā gāta-j vi lol duj.

670. – Mo, manuša, me na žanap ō anav!

671. Phenel:

672. – Me som la Saste Lumeko Ōrijaši, – phenel – kaj či darap – Dēvla, jertisar! – le Sfuntone Dēvleχtar!

673. – Hāj ūro sar bišol?

674. – Me – phenel – Nekereš Jānoš.

675. – Āpoj me akana bisterdilom, – phenel – kaj te mosurij le Petrucay! Akanā me bi o mosurako avilom. Či žanāv, kaj dičol vad nā.

676. Phenel:

677. – Mo, āpoj dore na avel māj bāro, sār me!

678. Thol peχ andre.

679. – Āpoj, nāj māj skurto!

680. Phenel:

681. – Ašun! Me faragisārdom leχ thā kerdom leχ.

nincs semmi a tarisznyába'.

637. Meghallja az óriás, meglátja őt.

638. – Valami – mondja – olyan bűz jön hozzám!

639. Néz.

640. – Oj, ha lenne a Petruca, mert rögtön megölöm őt! Hogy' megtáncoltattott engem, – mondja – hogy' megértépeletetett engem! Megölöm őt, ha jön!

641. Kiált hét világot (akkorát kiált, hogy hét világra elhallatszik).

642. – Ember, mit keresel itt?

643. Hej, mind csak süket (Petruska), egy öregembernek tette magát.

644. Egyszer érkezik (Petruska) a kapuhoz.

645. – Mond meg nekem, hogy mit csináltál, mert rögtön bekaplak téged, – mondja (az óriás) – és a helyemen porrá teszek téged!

646. – Ember, megbocsát az Isten a te halottaidnak és a mi halottainknak is! – mondja (Petruska). – Meghalt a Petruca és kihagyta (meghagyta) ezt átkokkal a jó Isten előtt. Mert van neked egy fa, mert ő (Petruska) is nagyot tett, mert lopott. Mert senkisenki nem volt neked olyan ellenség ezen a világon, mint a Petruca. Mert ellopta a madaradat, ellopta az olyanjaidat. Ő tudja, hogy mit csinált. De meghalt! És kihagyta (meghagyta) átkokkal, hogy van neked egy fa a kerítésedben, hogy vágjam azt le és csináljak neki koporsóhelyet!

647. – No, nézd meg, mert elvette őt (Petrucát) az Isten és nem tette őt az Isten a kezembe! Én azt (a fát), ember, nem vágatom azt, nem vágom azt le!

648. – Ha nem, legyél szerencsés!

649. – De az Istent emlékeztül ne hozd (ne emlékeztess rá), mert nekem (az Isten) tüske!

650. Fordítja, fordítja (Petrucá) a bivalyait és megy.

651. Amikor megy hét világot, hét postahelyet, egyszer (az óriás) kiabál.

652. Ő (az óriás) gondolkodik:

De vajon o fedelo – phenel – maladol pre leyte?

682. Phenel:

683. – Passitisar ley opräl!

684. Lel the vov šaj ažutil tha numa thol ley opräl, pre leyte. Ol krafe p' ok mëteroyke say.

685. Phenel:

686. – Či dikhej värekač avri?

687. – Katikā dikhav.

688. – Othe malal ek krafin.

689. – Haj katikā?

690. – V' othe.

691. – Haj katikā?

692. – Vi kothe.

693. Puneč ečes körbe cintosārdač ley, o koporsövo.

694. – No, – phenel.

695. Dikhel pre ley thā žal thā lel ek sastrüni vica, kaj sar ekhe guruvečko maškār say e vica sastrüni, thā phanglāč ley tēle.

696. Kana tēle phanglāč ley.

697. – No, mo, manuša!

698. De voj, e grāžni, dač peč po šoro thā palpāle kerdilāč, thā v' o Petruca.

699. Phenel:

700. – Teštig putrelāč ley opre, amen shi' te menekülesejvay āngla leyte.

701. Phenel:

702. – Či žanav tēje te lāv ley, o födelo. Ek cerra pizde ley felfele!

703. Thol peč, kaj te pizdel ley. Či žanel.

704. – Pizde maj feder, manuša!

705. Či žanel. Probālul pečko zör, či žanel, kaj te väzdel opre.

706. Hañkolödil, či žanel. Thol e zör, či žanel. Luptil pe, či žanel.

707. Trin deč thā trin rāte, či kade. E grāžni paša leyte the phenel: opre dač, te las amāri sāma!

708. Či žanglāč, kaj te putrel ley opre.

653. – Megeszi őt a pusztulat! Elvette őt az Isten, – mondja – pedig a Szent Isten – Isten, bocsáss meg! (ezt a mesélő mondja) – túske nekem! Elvette őt az Isten, így volt szerencséje! No, hadd vigye azt, – mondja – azt a fát is, csináljon neki koporsóhelyet!

654. Teszi magát szépen, legények, és kiáltja őt (Petruskát) vissza. Amikor kiáltja őt vissza.

655. – Gyere vissza, hé, ember!

656. Fordul ő (Petrucá), megy vissza a bivalyokkal. Amikor megy vissza.

657. – No, mit mondasz, ember? Adod azt vagy nem? Menjek el?

658. – No, – mondja (az óriás) – gyere be és vágd azt (a fát) le! – mondja. – És csinálj azt, onnan egy koporsót!

659. A kanca adott neki erőt, Petruskának. Vágta azt (a fát), ahogyan vágta, egy mázsa forgács hullott le.

660. Az a fa olyan volt, hogy hét év kellett volna, hogy egy ló kerülje azt körbe.

661. Teszi magát szépen, levág, egy mázsa forgácsot vágott le egy csapásban. Vágja hét évet, nincs vége.

662. Mondja az óriás:

663. – Hozd nekem (a fejéset)!

664. Fogja és vágja. Ahogyan ő vágta, tíz mázsát (tíz mázsa forgácsot) vágott egyszer(re) le.

665. Hetedik napra a fa le volt ejtve (le volt döntve).

666. Veszí (az óriás) a fűrész, csinálja, méri. Ő (Petruska) a hátából (a háta mögül) nézte őt. Teszi ki (veti) a szemeit rá, az óriásra.

667. Amikor tenni fogja az óriásra a szemeket, mi lesz neked?

668. Megadja neked az Isten, hogy egyszer a fát megmérte, vágja azt két oldalra (két darabba). Az egyik oldalt megfaragja, és mint a teknőt. Kezdi és veszí a vésőt és csinálja, csinálja, csinálja, gyalul, igazít.

669. Amikor készen van a kettő is.

670. – Hé, ember, én nem tudom a nevedet!

709. – No, akanā, – phenel – phendom la tuke, ke me som o Petruca, ke me tut, vi tut shi' te ingerāv. No, akanā ingerāv tu, me som o Petruca.
 710. Thodāx peχ šukār, the s' avel ande būi, ke thol leχ muro grāyñi, kērem sēpen, pe peχke dume, hiaba saχ, mo, maj zurālo.
 711. The muro Petruca pre late, thā pe lake dume, the jek ušādaχ, the khēre saχ.
 712. De jefita kilomēterura saχ leχko lunžimo le kašteχko.
 713. No, antunšči, ingerel leχ.
 714. – No, – phenel – omporāte, – phenel – dikh-lo, katika! De te putresa leχ opre, te thema sa pustil le the v' amen.
 715. – Igen?
 716. – Igen.
 717. – Apoj sar, so kerax?
 718. Phenel:
 719. – Kameχ te dikheχ leχ?
 720. – Igen.
 721. – No, mukh apoj! Dikheχ leχ tu.
 722. Šukār lel ek fledero thā χiverdāχ ke leχke jakha duj χive. Kanā dikhlay leχ o omporāto, duj jakhasa leχ. Kobor saχ (leχke jakha), sar duj asavesko barr.
 723. Ando beng day.
 724. Antunšči thoday peχ the ke leχko jilo, kērem sēpen, flederisarday ek χiv the laχ ol gojōvure, the mukhlay andre trin šela taj ijavardeš taj ije ande leχko jilo.
 725. – No, – phenel – akanā amborik putren leχ opre! – e grāyñi.
 726. Putren leχ opre. Kanā dikhlay leχ o omporāto thā lume th' o them, k' ekthān dūlisejle ande tote, ande sasto žudecure pre leχte.
 727. – No, – phenel – akanā keren ek prāχomo leχke!
 728. Kerday leχke ek prāχomo, prāχosarday leχ.

671. Mondja:
 672. – Ēn vagyok a Minden Világ Óriása, – mondja – hogy nem félek – Isten, bocsáss meg! – a Szent Istentől (se)!
 673. – És a tiéd hogyan neveztetik (és téged hogyan hívnak)?
 674. – Ēn – mondja (Petruska) – Nekeress János!
 675. – Aztán én most elfelejtettem, – mondja (Petruska) – hogy megmérjem a Petrucát! Most én a mérő (mérőrud) nélkül jöttem. Nem tudom, hogy elég (nagy-e) vagy nem.
 676. Mondja (az óriás):
 677. – Hé, aztán talán nem lesz nagyobb, mint én!
 678. Teszi magát be (belefelekszik a koporsóba).
 679. – Aztán (hát), nem rövidebb!
 680. Mondja (Petruska):
 681. – Figyelj! Ēn faragtam ezt és én csináltam ezt. De vajon a fedél – mondja – talál rajta (illik rá)?
 682. Mondja (Petruska):
 683. – Passzítod ezt fölül (illessz ezt rá!)
 684. Veszi és ő segíthet és csak teszi azt fölül, rá. A szögek egy méterésre voltak.
 685. Mondja (Petruska):
 686. – Nem látsz valahol ki?
 687. – Itten látok.
 688. – Oda talál (illik) egy szög.
 689. – És itten?
 690. – Ott is.
 691. – És itten?
 692. – Ott is.
 693. Amíg egész körbe szögezte azt, a koporsót.
 694. – No, – mondja (Petruska).
 695. Néz rá (a koporsóra) és megy és fog egy vaskötelet, hogy mint egy ökör dereka volt a vaskötél, és kötötte azt (a koporsót) le.
 696. Amikor lekötötte azt.
 697. – No, hé, ember!

729. – No, – phenel – dikhey? Mëg koleχ inke žanglāχ, kaj te anel ley! Mëg koleχ inke žanglāχ! – leyke trin telmače.

730. – De – phenel – kathe shi' ley vārekon telmači, ande kesi trubulāχ te pustisāraχ ley!

731. Phenel:

732. – Kode či nā gindisār, – phenel – ke žanel te anel la! Te anel, leyti grāχni – phenel – vāroso tudomañošo, ke kode – phenel – but žangli. De – phenel – ašun! Shi' leyti rākli – phenel – pe dēmānticko plājin āvri phāngli – phenel – pe štar kopāče. 'Ā' othe ande bōčōve, the kērem sēpen, ando bōčōve andre phāngli, the p' ol štar kopāče, štar lancure-j dēmānticka, thaj dēmānticko bōčōve-j, andre-j thodini – phenel – ande dēmānticko bōčōve, thā 'nd' ek grastikāno kokālo andre-j thodini. Kaj te nā dikhel la o Sfunto Khām, kaj te nā lel lako šukārīmo. Kesi leyti rākli. The t' aneχ kodola!

733. De omporāto terno šavo-j, biše thā pājnzē beršengo.

734. Thol peχ šukār, ševe, the phenel leyke:

735. – Ej, toмна – phenel – koda trubulāχ ma, kaj t' el ma kesi gāži! Dikh, – phenel – Petruca, phendāl, ke shi' ley ek rākli. The te kola te nā aneχ mange gāžake, te žaneχ la, ke to šoro ando muro sastrūno ūlo kerūlil. Ke toмна nāj ma gāži – phenel.

736. – No, – phenel e grāχni – dom, kaj dom, de akanā vi me opre!

737. Thol peχ šukār.

738. – No, – phenel – ašun! Te žaχ thā te bilay trin šela thā įjavārdeš vagonure ricij! Thā te thoχ kātrāno pre mande! Ek rindo kātrāno, ek rindo ricij. Sakade thodāχ pre leyte. Numa thodāχ trin šela thā įjavārdeš vagonure.

739. Mišto-j.

740. Bešel pe lako dumo.

698. De ó, a kanca, adta magát fejen (átbucskázott a fején) és visszaváltozott, és Petruca is.

699. Mondja:

700. – Nyithatod ezt föl, (de akkor) nekünk menekülnünk kell előle.

701. Mondja (Petruca):

702. – Nem tudom levenni ezt, a fedelet. Egy kicsit nyomjad ezt fölfelé!

703. Teszi magát (megpróbálja), hogy nyomja azt. Nem tudja.

704. – Nyomjad jobban, ember!

705. Nem tudja. Próbálja az erejét, nem tudja, hogy emelje föl (a koporsó fedelét).

706. Hánykolódik, nem tudja. Teszi az erőt, nem tudja. Küszködik, nem tudja.

707. Három nap és három éjszaka, úgy se. A kanca mellette és mondja: föladta, vegyük észre!

708. Nem tudta, hogy nyissa azt föl.

709. – No, most, – mondja – mondtam azt neked, hogy én vagyok a Petruca, mert én tégedet, tégedet is el kell vigyelek. No, most vizlek tégedet, én vagyok a Petruca.

710. Tette magát szépen, és mi lesz a dologból, mert teszi őt (az óriást a koporsóval együtt) az én kancám, kérem szépen, a hátára, hiába volt, hej, erősebb.

711. És az én Petrucám rajta, a hátán (a kancának), és egyet lépett (a kanca), és otthon volt.

712. De hét kilométer volt a hossza a fának (amiből az óriás koporsóját csinálta).

713. No, akkor, viszi azt.

714. – No, – mondja – király, – mondja – nézzed, itten (van)! De ha nyitod ezt föl, az orszagaidat mind elpusztítja és minket is.

715. – Igen?

716. – Igen.

717. – Aztán hogyan, mit csinálunk?

718. Mondja:

741. *Lel peḡ the žal the vuštal lesa, lel peḡ e grāḡñi.*
 742. *Phenel:*
 743. – *Pharo som, – phenel – uđi?*
 744. – *Thā kocom phārīmo shi' pre mande. Či sal, – phenel – Petruca, – phenel – ke biruj leḡ.*
 745. *Jek vuštadaḡ e grāḡñi the vī saḡ pe đēmānticko plajin.*
 746. *Ximintril jek.*
 747. – *No, – phenel – ža 'pre pe kuko kopāči! Thāj kanā phenāv tuke, kaj te malay leḡ ando šoro, thāj o kantāri te malay ande leḡko šoro, antunšči t' aveḡ tele!*
 748. *Vov gelay opre po kopāči the kanā opre gelay po kopāči, ekdāta e grāḡñi yimintril.*
 749. *O hermesāri, o đēmānticko, thodaḡ o pirāpo, e jag phabardaḡ leḡ.*
 750. – *Inke vārekon ande muro plajin andre uštadaḡ!*
 751. *Ė grāḡñi trival ḡajisejlaḡ āngla leḡte, pune kese habe šordolaḡ tele pre leḡte, sar ek vagono.*
 752. *Antunšči pe trito āšilaḡ ande leḡko drom. Kanā āšilaḡ ande leḡko drom, o hermesāri ol mas vo rudilaḡ pre leḡte, e rucij the o kātāno pe grāḡñi. Puneḡ meḡ leḡke kokala inke sa avri mārdaḡ le, the leḡke mas the p' ol leḡke pašavre tjele rudisārdaḡ ol mas.*
 753. *Kanā tēle rudisārdaḡ le, čingārdel e grāḡñi:*
 754. – *Haj tjele akanak, Petruca, ke merāv rōgtōn!*
 755. *Aba kodo uološovo lov' te rudil pre late.*
 756. *Pe kodo huītel tēle, the malāl leḡ ando čikāt. Daḡ ande čang o grāst, o hermesāri, and' ol štar čanga, o kantāri maladaḡ leḡ leḡke ando šoro.*
 757. *The maladaḡ leḡ leḡke ando šoro, phanglaḡ leḡ avri ko kašt. The phanglaḡ leḡ avri ko kašt, žal o Petruca thā kečil o jek sem lančo avri. Žal ko koār, kečil leḡ avri. Voj telāl. Xuīlel, the line tēle la rākle ande bōčōve, sar saḡ, lel le grastey kantāreḡtār the*

719. – *Akarod megnēzni ōt?*
 720. – *Igen.*
 721. – *No, engedd aztán. Meglátod őt te.*
 722. *Szépen vesz egy fűrőt és fűrt a szemeinél (az óriásnak) két lyukat. Amikor (akkor) meglátta őt a király, két szemmel (két szemével meglátta) őt. Akkorak voltak (a szemei az óriásnak), mint két malomkő.*
 723. *Az őrdögbe adta (az őrdög belebűjt).*
 724. *Akkor tette magát (a király) és a szívéhez, kérem szépen, fűrt egy lyukat és vette a golyókat, és engedett bele háromszázkilenvenkilencet a szívébe.*
 725. – *No, – mondja – most nyithatjátok ezt föl! – a kanca.*
 726. *Nyitják azt föl. Amikor meglátta azt a király és a világ és az ország, egy helyre gyűltek mindből, minden megyéből rá (jötték az emberek mindenhonnan az óriást megnézni).*
 727. – *No, – mondja (a király) – most csináljatok egy temetést neki!*
 728. *Csinált neki egy temetést, eltemette őt.*
 729. – *No, – mondja – látod? Még azt, még tudta, hogy hozza azt! Még azt (is) még tudta! – a három tolmácsa (a királynak).*
 730. – *De – mondja – itt van neki valaki tolmács (segítő) – mondja – olyanban kéne elpusztítani őt!*
 731. *Mondja:*
 732. – *Azt ne gondold, – mondja – hogy tudja hozni őt (a lányt). Ha hozza, a kancája – mondja – valami tudományos (varázstudományú), mert az – mondja – sokat tudott. De – mondja – figyelj! Van (az óriásnak) a lánya – mondja (az egyik tolmács) – a gyémánthavason kikötte – mondja – négy fára. És ott a bölcsőben, és kérem szépen, a bölcsőbe belekötte, a négy fára, négy gyémántlánc van, és a gyémántbölcsőbe van beletéve, – mondja – gyémántbölcsőbe, és egy lócsontba van beletéve. Hogy ne lássa őt a Szent Nap, hogy ne vegye el a szépségét.*

indulin pe.

758. Kanā ande la plājínako vígo resle, trin šela the ijavārdeš the ije grājne čitkozovure pala leṭxe zanna, de sa dēmānticka.

759. Thol peṭ šukār, žal, de e lume-lume-lume – phenel – kese grāsten dēmāntickonen, the kesi kaj te lume či dikhlaj.

760. Trāden le ži khēre leṭxe.

761. Ke o omporāto kanā dikhel.

762. – No, – phenel – kaj-la?

763. – No, – phenel – phandāv andre vi feljestri, sakkonfelo, – phenel – sastrune kesenca.

764. Thol peṭ šukār, thaj lel āngle o grastikano flijero thāj rāzil la āvri.

765. Kanā avri pelaṭ pal punre, dešušove beršendi saṭ, de saṭ mile beršendi, de dešušove beršendi saṭ e rākli.

766. Pe jek rig dēmānticka, ol bāl, the pe ier rig.

767. – Laṭi miž saṭ somnakuni?

768. – Āva. Xay la teṭje!

769. Na, so del tumenge o Deḷ, mure laše hallgatōvure? Voj kanā p' ol punre pelaṭ, jek rikotisejlaṭ, lejki palota ezerfele saṭ te šingerdol, ol čerepura sa tele žukle.

770. – O Zavari paša leṭxe saṭ.

771. – Kon phenel e paramiči.

772. – Āš, še!

773. So avel ande būi?

774. Vov phenel:

775. – Sívemnek serelme, tu av muri! Tu av mande! T' aveṭ!

776. Šinel leṭ pal' o muj, mārel leṭ.

777. Lel vō', kērem sēpen, opre, thā lel ek čugñi, ek sastrūni, šinel andre late. Šinel trin deṭ hāj trin rāte, či kade na del peṭ, kaj te žal pala leṭxe.

778. – Aveṭ mande gāži, vad nā?

779. – Či avav tuke šoha!

Ilyen a lānya (az óriásnak). És hozd el őt!

733. De a király fiatal legény, huszonöt éves.

734. Teszi magát szépen, legények, és mondja neki (a király Petrucának):

735. – Ej, éppen – mondja – az kéne nekem, hogy legyen nekem olyan asszony! Nézd, – mondja – Petruca, mondtad, hogy van neki (az óriásnak) egy lány. És ha azt ha nem hozod nekem feleségnek, tudd meg, hogy a fejed a vaskarómba kerül. Mert éppen nincs nekem feleség – mondja.

736. – No, – mondja a kanca – adtam, ahol adtam, de most én is föl(adom).

737. Teszi magát szépen.

738. – No, – mondja – figyelj! Menjél és olvassz háromszázkilencven vagon szurkot! És tegyél (háromszázkilencven vagon) kátrányt rám! Egy sor kátrányt, egy sor szurkot. Mindügy tette rá. Csak tett háromszázkilencven vagonnyit.

739. Jól van.

740. Űl a (kanca) hátára.

741. Fogja magát (a kanca) és megy vele (Petrucával), fogja magát a kanca.

742. Mondja (Petruc):

743. – Nehéz vagyok – mondja – ugye?

744. – És annyi nehézség (súly) van rajtam. Nem vagy, – mondja – Petruca, – mondja – mert birom azt (a súlyt).

745. Egyet lépett a kanca és volt is a gyémánthavason.

746. Nyerit egyet.

747. – No, – mondja – menj föl arra a fára! És amikor mondom neked, hogy csapd azt a fejbe, és a kantárt csapd a fejébe, akkor gyere le!

748. Ő (Petruc) ment föl a fára és amikor fölment a fára, egyszer a kanca nyerit.

749. A gyémántcsődor tette a fart (a farát), a tűz megégette őt (a csődört).

750. – Még valaki a havasomba belépett!

780. Trin deŷ thā trin rāte mārdaŷ la, ĉi kade nā. De lake mas sa tele mārdaŷ le.

781. Pao trito deŷ phenel:

782. – Ava! Numa te kereŷ, so me phenav!

783. – So?

784. – De ma – phenel – koda jogo, – phenel – kaj mure grāŷne, – phenel – kaj te aven ānglā mande, thā te dušāv le! Thā te kereŷ ek kāda, – phenel – kaj te ande šuvāv kodo thūd! Thā ande kodo thūd, kaj te najoŷ! K' antunŝci avav tuke gāži.

785. – Sartenā! Kerav la, sivemnek serelme.

786. Thol peŷ šukār, the žan avri.

787. Kerārel ek thūdeŷko bazino. The lel o šajtāri the voj bešel tele pa skamin.

788. The maga-magātul sakkon grayŷni žal the dušela.

789. Kanā pherdola o šajtāri, thūd šolā leŷ andre ande bazino le thūdeŷko. Kanā tele dušlaŷ peŷke grayŷnen.

790. – No, – phenel – akanā te xūtiteŷ andre ande kodo thūd, kaj t' aveŷ antunŝci akanā t' aveŷ mange gāžo!

791. De o thūd kezdisārdaŷ te ŷirol, vrāzdino, sar ande piri kanā ŷirol o pāji.

792. – No, othe te xūtiteŷ andre!

793. – Apoŷ, me othe nāŝtig xūtītav!

794. – Ĉ' avav tuke gāži, – phenel – te nā xūtiteŷ andre!

795. Phenel:

796. – Na kade! Te xūtītel andre anglāl o Petruca, k' antunŝci vi me andre xūtīto!

797. – Sartenā! – phenel.

798. Žal e grayŷni.

799. Phenel:

800. – Sartenā! Xuīt andre, Petruca!

801. Žal othe the pe le nākhenge xiv, pe stingo rig jek phūrdaŷ, o thūd tista lañhavo kerdilaŷ. Xuītēl

751. A kanca hāromszor elveszett (eltűnt) előle, amíg olyan hab ömlött le rajta, mint egy vagon.

752. Akkor harmadikra megmaradt az útjában. Amikor megmaradt az útjában, a csődör a húsokat ő rúgta rajta, a szurkot és a kátrányt a kancán. Amíg még a csontjait még mindet kiverte és a húsát és az oldalbordáin lerúgta a... a húsokat.

753. Amikor lerúgta azokat, kiabál a kanca.

754. – Gyere le most, Petruca, mert meghalok rögtön!

755. Már azt az utolsó pénzt (az utolsó réteg szurkot és kátrányt) rúgja rajta.

756. Arra ugrik le (Petruca a fáról), és csapja azt (a kantárt) a homlokba (a csődör homlokába). Adta térdben (letérdelt) a ló, a csődör, a négy térdben, a kantárt csapta neki fejbe (a fejébe).

757. És csapta azt (a kantárt) neki (a csődörnek) fejbe (fejébe), kötötte azt ki a fához. És kötötte azt ki a fához, megy a Petruca és akasztja az egyik szem láncot ki. Megy a másikhoz, akasztja azt ki. Ó (a kanca) alul. Fogja (Petruca), és vették le a lányt a bölcsőben, ahogy volt, és fogja (Petruca) a lovat kantártól (kantáron) és indulnak.

758. Amikor a havas végébe érték, háromszázkilencvenkilenc kancacsikó utána (Petruca után) ment, de mind gyémánt.

759. Teszi magát (Petruca) szépen, megy, de a világvilág-világ – mondja – ilyen gyémántlovakat, és ilyet hol ha világ nem látott.

760. Hajtott (Petruca) őket haza hozzá (a királyhoz).

761. Mert a király, amikor látja.

762. – No, – mondja – hol van ő (a lány)?

763. – No, – mondja – zárom be az ablakokat is, mindenfélét – mondja – vas-ilyenekkel.

764. Teszi magát (Petruca) szépen, és veszi elő a lólábszárat és rázza őt (a lányt) ki.

765. Amikor kiesett a lábakra, tizenhat éves volt, de volt ezer éves, de tizenhat éves volt a lány.

āndre muro Petruca, ek dēmānticko manuš avīlay
ande leṣte, kanā avri avīlay.

802. – No, – phenel – resigh muro phrāl andre ḡuklāḡ,
vi me andre ḡuttāv.

803. Numa kanā andre ḡuklāḡ o omporoticko rāklo,
thūd kezdisārday te ūirol, andre phabūlay, othe
mūlay o rāklo.

804. – No, – phenel – akanā tu sal muri gāzi!

805. – Me senvedisārdom andre tute, tu senvedisārdal
andre mande. T' aveḡ muro gāzo!

806. Antunšči kezdisārday o bijāv. Thā vō kerdīlay
omporāto, o Petruca. The kerdīlay omporāto,
kērem sēpen, biš thā štāre themengo. Omporāto
kerdīlay, o Lōlo Omporāto.

807. Hāt vo, kērem sēpen, aba ek berš, duj, kāj lāsā-j.
Te shin ek berš, duj.

808. Ekdāta ando sūno dikhlay peḡke dadeḡ thā
peḡka da.

809. – Devla, – phenel – shin ījsen – phenel – ek šel
berš, kāj mure dadeḡ či dikhloḡ leḡ! Aret ando
sūno dikhloḡ mure dadeḡ. No, teḡe, – phenel –
khēre ḡasa. Indulī' ke muro dād.

810. – No, – phenel – muri gāzi, – tehāra phenel –
ašun! Dikhloḡ and' aret mure dadeḡ ando sūno.
Haj t' aveḡ siveša, – phenel – kāj te ḡaḡ khēre!
Dulmut avilomtār.

811. Thol peḡ šukār, ševe, the len pe the žan.

812. Xuṭilel āndre ānde dēmānticko kočija the
xuṭilel āndre štāre grāsten. Kērem sēpen, the bešel
opre, the žan.

813. Kanā žan, vōv žal ke khūr the portaṭi tha lel ek
rān the malal la ke phū, peḡko sasto mištimo,
peḡko sasto vadono, vi le sastreḡko, le ōrijašeḡko,
so anday, vi leḡki dēmānticko plājīn.

814. Phenel:

815. Phenel leḡyī rākli:

816. – Te ḡaḡ ke muri plājīn! – phenel. – Katikāj, ke

766. Egyik oldalon gyémánt, a hajak, és a másik
oldalon.

767. – A pinája volt arany?

768. – Igen. Eszed azt le (edd meg a pináját)!

769. No, mit ad nektek az Isten, jó hallgatóim? Ő (a
lány) amikor lábra esett, egyet rikoltott, a (király)
palotájának ezerfelé kellett szakadoznia, a cserepek
mind leugrottak (a tetőről).

770. – A Zavari mellette (a palota mellett) volt.

771. – Aki mondja a mesét.

772. – Maradj, hé (maradj csendben, asszony)!

773. Mi jön (következik) a dologban?

774. Ó (a király) mondja:

775. – Szívemnek szerelme, te legyél enyém! Te
gyere hozzám! Legyél (a feleségem)!

776. Vágja őt (a lány a királyt) szájon, veri őt.

777. Fog ő (a király), kērem szépen, föl, és vesz egy
ostort, egy vasat (egy vasostort), vágja bele (ütívágja
őt, a lányt, a király). Vágja (üti-vágja) három
nap és három éjjel, úgy se nem adja meg magát,
hogy menjen utána (hogy a király felesége legyen).

778. – Jössz hozzám, nő, vagy nem?

779. – Nem leszek neked soha (a feleséged)!

780. Három nap és három éjjel ütötte őt (a lányt a
király), úgy se nem. De a húsait (a lánynak) mind
leverte azokat.

781. Harmadik napon mondja (a lány):

782. – Igen! Csak tedd meg, amit én mondok!

783. – Mit?

784. – Add meg nekem – mondja – azt a jogot, – mondja
– hogy a kancáim, – mondja – hogy jöjjenek elémbé,
és fejjem meg őket! És csinálj egy kádat, – mondja
– hogy beletegyem azt a tejet! És bele azt a tejet,
hogy megfürödj! Mert akkor leszek neked feleség.

785. – Hogyne! Megteszem ezt, szívemnek szerelme.

786. Teszi magát szépen (a király), és mennek ki.

787. Csináltat egy tejes kádat. És fogja (a lány) a

khūr la plājinaī shin ek rān. Thā te malaχ le, ke
kerdol ek phabāj. Te šoχ la ande ū žebe the la saste
lumeko mištumo, demānticko plājin aneχ la muro
gāzo! Te žaχ ke mure dadeχko kaštēvo, shin –
phenel – ek rān. Te malaχ la – phenel – ke phū,
kerdol ek rupino ambrol, the – phenel – šov le’
andre ie stingo rig, – phenel – ande ū stungo žebe,
thā dex leyke sasto mištumo, muro dadeχko. Te nā
mukhaχ mure dadeχko mištumo the muro othe,
muro demānticko plājin! Resigh, – phenel – kaj te
žaχ khēre ke ū dād.

817. Antunšč’ o lako gāzo gelaχ, vi kāde kerdāχ.

818. Vi peyke saste plājin, mištumo andāχ le, vi e
demānticko plājin.

819. – No, tute-j, muro gāzo?

820. – Na, akanā χutilaχ andre mure grāsten thā te
žaχ!

821. Xuīlel andre peyke demāntickone grāsten, tha
anel peyke demānticko kočije, the žan.

822. So avel ande būi, ševe?

823. Ke vi kako mištumo ingerdāχ, le Lōle
Omporātoχko.

824. The ingerdāχ leχ, lel peχ, the žan, žan, žan,
žan.

825. Kaj jukadin āvri?

826. And’ ol trin droma, kathar ol trin phrāl šindīle.

827. Bulhāren teke ek kāpa.

828. – No, – phenel vōv – Dēvla laše, katka šindūlom
mure phrāleytar, le Šalamonkaχtar tha le Nušeytar.

829. Von othe sūtetār.

830. Vov, leχti gāzi pe leχko vāst.

831. Hāt kakala duj phrāl, lenge rāklōra ande kočije
the soven.

832. Line pe thā dikhen, ke kothe phabol ed jag.

833. Žal kothe, dikhel, ke kako o Zeleno Omporāto-j,
kuko o Vuneto.

834. – Tu sal o Vuneto Omporāto. T’ ajeχ baχtalo,

sajtárt és ő (a lány) űl le a székre.

788. És maga-magától (odamegy hozzá) minden
kanca és (a lány) fejni fog.

789. Amikor meg fog telni a sajtár, a tejet teszi azt
(a lány) bele a tejes kádba. Amikor lefjéte a kancáit.

790. – No, – mondja – most ugorj bele abba a tejbe,
hogy legyél, akkor most leszel nekem férj!

791. De a tej kezdett főni, izzó (forró), mint a fazékban
amikor fő a víz.

792. – No, oda ugorj be!

793. – Aztán, én oda nem ugorhatok!

794. – Nem leszek neked feleség, – mondja – ha
nem ugrasz bele!

795. Mondja (a király):

796. – Nem úgy! Ugorjon bele elől (előbb) a
Petruca, mert akkor én is bele fogok ugrani!

797. – Hogyne! – mondja (Petruca).

798. Megy a kanca.

799. Mondja (a lány):

800. – Hogyne! Ugorj bele, Petruca!

801. Megy oda (a kanca) és az orrok lyukán, bal
oldalra egyet fűjt, a tej tiszta (teljesen) langyos lett.
Ugrik bele az én Petrucám, egy gyémántember jött
belőle (a tejből), amikor kijött.

802. – No, mondja (a király) – hogyha az én fivérem
beleugrott, én is beleugrok.

803. Csak amikor beleugrott a királyi legény, a tej kezdett
főni, benne égett, ott halt meg a legény (a király).

804. – No, – mondja (Petruca) – most te vagy a
feleségem.

805. – Én szenvedtem miattad, te szenvedtél miattam.
Legyél a férjem!

806. Akkor megkezdődött a lakodalom. És ő lett a
király, a Petruca. És lett király, kérem szépen, huszonnégy
országos. Király lett, Vörös Király.

807. Hát ő (Petruca), kérem szépen, már egy év,
kettő, hogy vele (a lánnyal) van. Ha van egy év, kettő.

barát! T' ajeχ sastevesto! T' ajeχ baytalo, Zelene
 Omporatona!
 835. Othe χorbin pe, v' ek duma, v' e êr. K' ek than
 dūliseje.
 836. Phenel ek paramiči, so, sār me phendom e
 paramiči tumenge.
 837. Phenel:
 838. – Tu sāl?
 839. Phenel:
 840. – Me som o Ńuši.
 841. – The hāj tu?
 842. – Me som o... o Šalamonka.
 843. – The tu sar kerđilal omporato?
 844. – Sar phendom e paramiči.
 845. – Dikh, me će vite gēlom perdāl! – phenel.
 846. Vi vo peyke vite, the vi o Šalamonka.
 847. – The tu omporato, vi me omporato!
 848. Lel pe ol duj phrāl the žan the šetalon pe othe.
 849. Hāt, dikhen, ke vareso abjol.
 850. Hāt, o demānto abjolaχ.
 851. Dikhen, ke štar grāt demānticka avri phāngle,
 thā žan o demānticko khās.
 852. Dikhel.
 853. – No, kesi – phenel – či dikhlijam! Demānticko
 kočije!
 854. De dikhen, ke duj demānticka manuši. Vi leχti
 gāzi demānticko, vi vov demānticko-j, the demānticko
 korona ande leχko šoro.
 855. Žan, dikhen le, von dužene sūtetar.
 856. Žal, dikhel o Ńuši. Dikhel le, dikhel le, dikhel
 le.
 857. – Āle kathe, phenāp tuke vareso! – le Šalamonkaχke.
 – Āsun! Kado amāro Petruca! Dikh numa
 leχko űego – phenel – katikāj, dikh pe jākhl!
 858. Žal, dikhel leχ o Šalamonka.
 859. – Kodo-j.
 860. Von sovena.

808. Egyszer álomban látta az apját és az anyját.
 809. – Isten, – mondja (Petruca) – van hiszen –
 mondja – egy száz év, hogy az apámat nem láttam.
 Tegnap éjjel álomban láttam apámat. No, holnap –
 mondja – haza fogok menni. Indulok apámhoz.
 810. – No, – mondja – feleségem, – másnap mondja
 – figyelj! Láttam tegnap éjjel apámat álomban. És
 legyél szíves, – mondja – hogy menjünk haza!
 Régen eljöttem.
 811. Teszi magát szépen (Petruca), legények, és
 fogják magukat és mennek.
 812. Fog be (Petruca) a gyémántkocsiba és fog be
 négy lovat. Kérem szépen, és ül fel, és mennek.
 813. Amikor mennek, ő (Petruca) megy a sarkához
 a kapunak és fog egy vesszőt, és megcsapja a kaput,
 az egész jóléte, az egész vagyona, az apósna is, az
 óriásnak, amit hozott, a gyémánthavasa is.
 814. Mondja (a lány):
 815. Mondja a lánya (az óriásnak):
 816. – Menj a havasomhoz! – mondja. – Itten, –
 mondja – a sarkánál a havasnak van egy vessző. És
 csapjad meg őket, mert lesz egy alma. Tedd azt a
 zsebedbe, férjem! Menj az apám kastélyához, van –
 mondja – egy vessző. Csapd azt – mondja – a földhöz,
 lesz (belőle) egy ezüstkörte, és – mondja –
 tedd azt a bal oldaladra, – mondja – a bal zsebedbe,
 és add neki (az apádnak) az egész vagyonát, az
 apámét. Ne hagyjuk az apám vagyonát és az
 enyémet ott, az én gyémánthavasomat! Hogyha, –
 mondja – hogy menjünk haza a te apádhoz.
 817. Akkor a férje ment, így is tett.
 818. Az ő egész havasát is, vagyonát hozta, a
 gyémánthavasát is.
 819. – No, nálad vannak, férjem?
 820. – Na, most fogjuk be a lovainkat és menjünk!
 821. Fogja be a gyémántlovait, és hozza a gyémántkocsiját,
 és mennek.

861. S' avel ande buti?

862. – Ke, no, dikh, dëmănticko-j leḡki korona the dëmănticko manu! Tha te sar žal khêre angle muro dad, kobor kesî shin anglă leḡte, angle muro dad! The angl' e lume the angl' e them. K' ame numa cine sam anglă leḡte, kodo – phenel – oprăi pe lende.

863. – Āle, Ńuṣṭi, na kade kerăḡ!

864. – So?

865. – Śinăḡ lendi korr, sar soven! Vi le dondi.

866. – Miṣto – phenel numa o Śalamonka. – Hăj, te śinăḡ le!

867. Len ol duj ḡanre, ševe.

868. Vöv śinel tele, o Ńuṣṭi, le phrăleḡko šoro, le Petruḡkayko, vö śinel la gaḡako.

869. Te śindăḡ le tele, žan palpăle thă thon pe palpăle ande pendi koḡije the soventăr.

870. Te soventăr, mure lăše hallgătovure, kerdol o dex, thă uṣṭen opre thă žan.

871. Xuṭlen andre penge grăsten, tha bešen kaj penge koḡije thă žan.

872. – Noṣ! Noṣ!

873. Te bešen, len pe tha žan. Von othe aṣṭije.

874. De e grăḡni palăl saḡ lăgoba phăngli pel e koḡije.

875. Phenel mure grăḡnie:

876. – Ći mukhăv la!

877. Leḡti grăḡni, sosa vö phirdăḡ ol droma, palăl saḡ phăngli pel e koḡije.

878. So del tumenge o Del, ke žal e grăḡni voj ando ieḡaluno žuto, ando dëmănticko. Pravărdăḡ peḡ thă ḡalăḡ pe, kaj le Śfuntone Dėvleḡke grăḡt, ḡalăḡ.

879. – No, – phenel – aṣun!

880. Žal e grăḡni kol deṣuduj leḡte.

881. Phenel:

882. – Ći lav lendi lindra opre, Ći zavarij le, kaj te soven – phenel – űugton.

883. Kană žal, e grăḡni dikhel, ke lenge duj šere

822. Mi jön (lesz) a dologból, legények?

823. Mert amaz is a vagyonát vitte, a Vörös Királyét.

824. És vitte azt, veszi magát (Petruca) és mennek, mennek, mennek.

825. Hová lyukadnak ki?

826. A három útbá (úthoz), ahonnan (ahol) a három fivér elszakadt (elvált egymástól).

827. Teritének le egy pokrócot.

828. – No, – mondja ő – jó Isten, emitt (itt) szakadtam (váltam) el a testvéreimtől, a Salamonkától és a Nyustiytól.

829. Ők (Petruca és a felesége) ott aludtak.

830. Ő (Petruca), a felesége a kezén.

831. Hát emez a két fivér, a gyermekeik a kocsikban és alszanak.

832. Fogták magukat és látják, hogy ott ég egy tűz.

833. Megy oda, nézi, mert emez a Zöld Király, emez meg a Kék.

834. – Te vagy a Kék Király. Legyél szerencsés, barát! Legyél egészséges! Legyél szerencsés, Zöld Király!

835. Ottan beszélgetnek, egy szó is, másik is. Egy helyre gyűltek.

836. Mond (az egyik király) egy mesét, amit, ahogyan én mondtam a mesét nektek.

837. Mondja:

838. – Te vagy?

839. Mondja:

840. – Én vagyok a Nyustyi.

841. – És és te?

842. – Én vagyok a ... a Salamonka.

843. – És te hogyan lettél király?

844. – Ahogyan mondtam a mesét (úgy, ahogy a mesében elmondtam).

845. – Nézd, én miféle sorson mentem keresztül! – mondja.

846. Ő is, a sorsát, és a Salamonka is.

847. – És te király, én is király.

---

tele-j šinde.

884. Kezdil e grāñyi te rovel.

885. Phenel:

886. – Xale le e fene! – phenel. – Dikhex, ke lenge phrāl – phenel – mudārde le! Nāj bajo! – phenel.

887. Leł peχ voj, thā putrel peχke biš thāj štar punre. Thāj kaj maladaχ peχ? P' ol biš thāj štar plāj, kaj māna pe and' ol biš thāj štar perçure, ke and' ek thān biš thāj štarvār.

888. Thā voj āndre χukdaχ othe, and' ol biš thāj štar plaje.

889. Othe saχ le Sfuntoṇe Dēvleχti χājing, kaj voj pherlaχ paji. O χuvindo paji.

890. Thā, domnule, othar andaχ paji thā andaχ čar.

891. Thol peχ šukār, the thol palpāle lengo šoro. Le Petruškaχko thā passitil leχ palpāle, the šukār, the jek cirdaχ la čāresa, palpāle vrāsejlaχ. Del leχ paji, opre vuštilaχ.

892. Či vuštađaχ leχ, kese ito.

893. Vrasārel leχka gāžako sakkonfelo palpāle, thođaχ len lengo šoro, vrasārdaχ le la čāresa, del le χuvindo paji. Vi late vrasārdaχ la.

894. Ekdata numa e rāni jek gindisārdaχ the vuštel opre.

895. Bešen ande bul vi lol dužjene.

896. – Faj, – phenel – sode sūtām! – phenel.

897. Vušten opre.

898. Kanā vušten opre, dikhen.

899. – Če rāti kado? – phenen.

900. Phenen:

901. – Če rāti kado?

902. – No, – phenel – dikh, aret ĩe phrāl, o Ńuštī the o Šalamonka šinde tumāri korr, mure šavore! Ke me aūñiba lap tumenge, sar mure t' avenaχ.

903. No, āpoj thođaχ peχ antunšči, gelaχ. The von khere resle ke pengo dād, ol duj phrāl.

904. Dikhel le lengo dād.

848. Fogja magát a két fivér és mennek és sétálnak ott.

849. Hát, látják, hogy valami tündököl.

850. Hát, a gyémánt tündökölt.

851. Látják, hogy négy gyémántlő (van) kikötve, és eszik a gyémántszénát.

852. Nézi.

853. – No, illet – mondja – nem láttam! Gyémántkocsi!

854. De látják, hogy (ott) két gyémántember van. A felesége is gyémánt, ő is gyémánt, és gyémántkorona a fejében (a fején, a férfinak).

855. Mennek, nézik őket, ők (Petrucák) ketten elaludtak.

856. Megy, nézi a Nyustyí. Nézi őket, nézi őket, nézi őket.

857. – Gyere ide, mondok neked valamit! – a Salamonkának. – Figyelj! Ez a mi Petrucánk! Nézd csak az anyajegyét – mondja – itten, a szemem!

858. Megy, nézi őt a Salamonka.

859. – Az.

860. Ők aludni fognak.

861. Mi lesz a dologból?

862. – Mert, no, nézd meg, gyémánt a koronája és gyémántember! Mert ha hogyan megy haza apám elébe, annyi ilyen előtte, apám előtt! És a világ előtt és az ország előtt. Mert mi csak kicsik vagyunk előtte. Az – mondja – fölül van rajtuk.

863. – Gyere, Nyustyí, nem úgy csináljuk!

864. – Mit (csinálunk)?

865. – Elvágjuk a nyakukat, ahogy alusznak. Mind a kettőt.

866. – Jól van – mondja csak a Salamonka. – Gyere, vágjuk!

867. Veszik a két kardot, legények.

868. Ő vágja le, a Nyustyí, a fivére fejét, a Petruskáét, ő meg (Salamonka) vágja a feleségét.

869. Ha vágták azokat le, mennek vissza és teszik

---

905. – Ke dikh, ċe manuṣ kerdġle ando Nūṣti the ando Šalamonka!

906. Thol peṣ ṣukār, ševe, the ekdata pe muro Petruca phenel:

907. – So si? Ċi aṣundāl vārešo?

908. – Na bizoñ, eḋeṣapām! Ame – phenel – ċi reslam ame – phenel – leṣ. Vō gēlaytār pe lumeko sġjo, ke ame pe ġer lume, the āpoj kade daḡ o Deḷ, kaj reslam ame – phenel – mure phralesa, le Šalamonkasa, the vi amen, – phenel – kāde, kaj aḡutisārdax amenge o Deḷ.

909. No, thol o ḡāmo th' o pġmo, ševe, žal e lume th' o them othe kilatāšra, kaj sol leṣke duj rākḷe ċe omporeci kerdġle, tha so shi'.

910. De vi kako žal khere.

911. – Dġli ċi phurdam? Dġlesa?...

912. – Na.

913. – Phurde la! Phurde la!

914. Phurdel. Kezdil la.

915. Phenel:

916. – Dġlābe, muri gāži, pala mande!

917. Phenel:

918. Xatāreḡ la, muro dādu,
ḡatāreḡ la, muro dādu,
te šuneḡ la tu mġštoju,
te šuneḡ la tu mġštoju,
ke ġo rākḷo žal khereju,
ke ġo rākḷo žal khereju.
Te sāl žudo, de d' anglālu,
te sāl žudo, de d' anglālu,
te sāl mġlo, vuṣt' opreju,
te sāl mġlo, vuṣt' opreju!

919. Aṣunel ekdata le o phuro.

920. Šunel.

921. – Šun, šē! K' avel vi muro māḡ cino rākḷo, Petruška!

922. Kakala sa and' ol beng dine. Ol duj phrāl.

magukat (fekszenek) vissza a kocsijukba (a hintójukba) és elalszanak.

870. Ha elalszanak, jó hallgatóim, meglesz a nap (kivirrad), és kelnek föl és mennek.

871. Fogják be a lovaikat és ülnek a kocsijukhoz (a hintójukra) és mennek.

872. – Nos! Nos! (Mesélés közben, a szobába belépéskor mondott bajúzó szó.)

873. Ha ülnek, fogják magukat és mennek. Ők (Petrucák holtan) ott maradtak.

874. De a kanca hátul volt lógóba kötve a kocsin (a hintón).

875. Mondja az én kancám:

876. – Nem hagyom ezt!

877. A kancája, amivel ő (Petruca) járta az utakat, hátul volt kötve a kocsin (a hintón).

878. Mit ad nektek az Isten, mert megy a kanca ő a pázsitos rétbe, a gyémántba. Táplálta magát és evett, ahol a Szent Isten lovai, evett.

879. – No, – mondja – figyelj!

880. Megy a kanca tizenkettőkor (éjfélkor) hozzá (Petrucához).

881. Mondja:

882. – Nem veszem az álmukat fel (nem verem föl őket álmukból), nem zavarom őket, hogy aludjanak, – mondja – nyugodtan!

883. Amikor megy, a kanca látja, hogy a két fejűk (mindkettőjük feje) le van vágva.

884. Kezd a kanca sírni.

885. Mondja:

886. – Megeszi őket a fene! Nézd meg őket, hogy a fivéreik – mondja – megölték őt! Nem baj! – mondja.

887. Fogja magát ő (a kanca), és nyitja a huszonnégy lábát. És hová csapta magát? A huszonnégy hegyre, ahol (a hegyek) verődnek huszonnégy percben egybe huszonnégyyszer.

888. És ő beugrott oda, a huszonnégy hegybe (a huszonnégy

923. – No, udi! – phenel Šalamonka. – Mëg othe inke – phenel – opre ušiel! Te avel khëre, akanā amāro čam ɣalo.
 924. Thodaɣ peɣ šukār. The leyko dād azākarel ley.
 925. – Jaj, avel muro māj cino rāklo!
 926. Rovindo-j, thā leɣti dej.
 927. – Devla, tuke dav hāla, kaj khëre avel!
 928. Resen khëre.
 929. Lel peɣ, ke žal ke peɣke phrāl, čumidel le.
 930. The.
 931. Te čumidel le, so avel ande būi?
 932. Peɣke dadeɣ, peɣke sakkonen, le manušen. De dikhen, ke vov če manuš kerdilaɣ. Ek demānticko omporāto-j, leɣti gāzi, leɣki lume demānticko-j.
 933. – No, – phenel – dikhen ley, ke opre vušūlaɣ! Kado čohāno-j! – phenel. – Ke čohajimo saɣ, sar pēlaɣ demānticko omporāto!
 934. – Ando mulo žudo kerdūlaɣ!
 935. Phenel:
 936. – No, nāj bajo! No, bešen ke eđ meseli!
 937. Kerdol e meseli. Kanā kerdol e meseli, bešen ke e meseli, ɣan, pen.
 938. Phenel:
 939. – Ašunen, mure duj phrāl! Phenav tumenge ek duma.
 940. – So pheney?
 941. – Tume mudārdan ma, udi?
 942. – Ame či mudārdam tume. Kaj te reslāmaɣ pe tu, Petruka? Ame?
 943. – Mure phrāl, mudārdan ma.
 944. – Tutār avilaɣ ame kodo jīlo, kaj te mudāraɣ tu? Ke keši nā kerdalalaɣ amenge, muro phrāl, kaj te mudāraɣ tu. Ke feder tele šindomaɣ mure šavoreɣti korr āndre tute!
 945. So del tumenge o Del?
 946. Phenel:
 947. – Na kade lav, mure phrāl.

hegy közé).
 889. Ott volt a Szent Isten kútja, ahol ő töltött vizet. Az eleven vizet.
 890. És, uram, onnan hozott vizet és hozott fűvet.
 891. Teszi magát szépen, és teszi vissza a fejüket. A Petruskáét és igazítja azt vissza, és szépen, és egyet húzott a fűvel, visszafordadt. Ad neki (Petruskának) vizet, fölkel.
 892. Nem keltette (még) őt, olyan hamar.
 893. Forraszt a feleségének mindenfelét vissza, tette nekik a fejüket, megforrasztotta azokat a fűvel, ad nekik eleven vizet. Neki (a nőnek) is forrasztotta azt.
 894. Egyszer csak az úrnő egyet gondol és kel föl.
 895. Ülnek seggre ketten is.
 896. – Jaj, – mondja (egyikük) – mennyit aludtunk! – mondja.
 897. Kelnek föl.
 898. Amikor kelnek föl, néznek.
 899. – Miféle vér ez? – mondják.
 900. Mondják:
 901. – Miféle vér ez?
 902. – No, – mondja (a kanca) – nézd, tegnap este a fivéreid, a Nyusti és a Salamonka elvágta a torkotokat, gyerekeim! Mert én úgy veszek titeket, mint (mintha) az enyéim lennétek!
 903. No, aztán tette magát akkor, ment, és ők hazaértek az apjukhoz, a két fivér.
 904. Nézi őket az apjuk.
 905. – Mert nézd, miféle emberek lettek a Nyustyiból és a Salamonkából!
 906. Teszi magát (az öreg) szépen, legények, és egyszer az én Petrucámra mondja (rákérdez Petrucára).
 907. – Mi van? Nem hallottál valamit (felőle)?
 908. – Nem bizony, édesapám. Mi – mondja – nem találtuk őt (nem találkoztunk vele). Ő (Petrucá) elment a viláig szélére, mert mi a másik világra, és

948. – Žax avri pe udvara! – phenel. – Tha šudaḡ opre amäre trin ḡanre! The savo avela o hamišo, ande koleḡko šoro te perel o ḡanro!

949. Phenel:

950. – Sartenä!

951. Phenel o Nšüti:

952. – Šudaḡ o ḡanro kade karing angle, – phenel – antumšči n' avel palpäle!

953. O koar:

954. – Sartenä! Kode mišto. Mišto gindisärdäl la! (Če dilo!)

955. Žan avri ando maškar la udvarako, vonisärde.

956. Ke šuden leḡ opre, de o ḡanro vorta opre gelaḡ and' ol nälci le čereḡke.

957. Vi vo opre šudaḡ leḡ, leḡko ḡanro, kaj leḡko nak tele avilaḡ le cineḡke, ke vov naḡ binešo angla o Deĭ. De či leḡko nak na tindisärdäḡ.

958. Kana kukola tele avile, vorta ando lengo šoro peĭle, ando klešteto le šereḡko. Pe lengo jilo kerestül gelaḡ lenge ḡanre.

959. – No, – phenel – näj bajo! Dikheḡ la, muro dad? Me te avilomaḡ hamišo thä me te avilomaḡ čor. Ude, ke müle te duj räkle?

960. – Igen.

961. – De me čačo somäḡ angla o Deĭ. Dikheḡ, ke mudärde ma. De näj bajo, – phenel – ke vuštaväv le, te nä meren mure phräĭ.

962. Gelaḡ the andaḡ e gräḡni, late saḡ e ploska le päjesa thaj e čar, thä vuštadaḡ le opre.

963. Te vuštadaḡ le opre.

964. – No, – phenel – mure phräĭ! Akanäk prinžanen la andre, ke mure duj phräĭ mudärdaḡ ma?

965. – Igen.

966. – No, – phenel – tume žan palpäle! Ke me ašav ke muro dad, ke me som o maj cino.

967. Von geletär, leḡke duj phräĭ, vö ašilaḡ ke peḡko dad.

aztán úgy adta az Isten, hogy megtaláltuk egymást – mondja – a fivéremmel, a Salamonkával, és minket is, – azt mondja – hogy megsegített minket az Isten.

909. No, teszi (az öreg) az ételt és az italt, legények, megy a világ és az ország oda ellátásra, ahol mind neki a két fia miféle királyok lettek és mi van.

910. De emez is (Petruca is) megy haza.

911. – Éneket nem fújunk (nem énekeltünk)? Énekel?...

912. – Nem.

913. – Fújjad (énekeld) ezt! Fújjad ezt!

914. Fújja (Petruca). Kezdi ezt.

915. Mondja:

916. – Énekelj, feleségem, utánam!

917. Mondja:

918. Hallod (érted) ezt, apám,

hallod (érted) ezt, apám,

figyeld meg ezt te jól,

figyeld meg ezt te jól!

Mert a fiad megy haza,

mert a fiad megy haza.

Ha vagy élő, add (lépj) elő,

ha vagy élő, add (lépj) elő,

ha vagy halott, keljél föl,

ha vagy halott, keljél föl!

919. Meghallja egyszer őket az öregember.

920. Meghallja (az öregember).

921. – Figyelj, hé (asszony)! Mert jön az én kisebbik fiam, a Petruska is!

922. Emezek mind az ördögbe adták (megrémultek). A két fivér.

923. – No, ugyi! – mondja Salamonka. – Még ott még – mondja – fölkel. Ha jön most haza, most a mi arcbőrünk elveszett (ha hazatér, akkor mi elvesztünk).

924. Tette magát szépen (az öregember). És az apja várja őt (Petruskát).

925. – Jaj, jön a kisebbik fiam!

---

968. Laχ āngle peχki dēmānticko plājīn, e phabāj
šudax la pe jek rig, kerdīlax leχ ek dēmānticko
plājīn.

969. Šudāχ la pe īer rig, kerdīlax leχko sastroχko
kaštevo.

970. Thā vō kerdīlax la saste lumeko omporāto pe
kado globo la phūveko, e pāpa vō saχ.

971. Daχ le o Dēl čeledoχ, daχ ek murš th' ekhe
rākjōra.

972. Paīvāle manušeχtār χatārdom la,
paīvāleχke phendom la,
thā te šunel la,
kon phendaχ la.

GÁBOR DEMETER „ZAVARI“ (khelderash), sz. 1934.

Nagyvárad–Oradea, județul Bihor (R)

Gyűjtés: 1986.

926. Sírva, és az anyja.

927. – Isten, neked adok hálát, hogy hazajön!

928. Érkeznek haza.

929. Fogja magát (Petruca), mert megy a fivéreihez,
csókolja őket.

930. És.

931. Ha csókolja őket, mi lesz a dologból?

932. Az apját, mindenkijét (minden hozzátartozóját),
az embereket (csókolja, üdvözl). De
látják, hogy ő miféle ember lett. Egy gyémántkirály,
a felesége, a világa (mindene) gyémánt.

933. – No, – mondja (az egyik fivér) – nézzétek meg
őt, mert fölkel (föltámadt)! Ez kísértet! – mondja. –
Mert boszorkányság volt, ahogy esett gyémántkirály
(az is boszorkányság volt, ahogy gyémántkirály lett).

934. – Halottból élő lett!

935. Mondja (az öregember):

936. – No, nem baj! No, – mondja – üljetek egy asztalhoz!

937. Lesz az asztal. Amikor lesz az asztal, ülnek az
asztalhoz, esznek, isznak.

938. Mondja (Petruca):

939. – Figyelfetek, két fivérem! Mondok nektek egy
szót.

940. – Mit mondasz?

941. – Ti megöltetek engem. Ugye?

942. – Mi nem öltünk meg titeket. Hol találtunk
volna rád, Petruca? Mi?

943. – Fivéreim, megöltetek engem.

944. – Tégedet lett volna nekünk az a szívünk, hogy
megöljünk téged! Mert olyat nem tehetél volna
nekünk fivérem, hogy megöljünk téged! Mert
inkább levágtam volna a gyermekem nyakát érted!

945. Mit ad nektek az Isten?

946. Mondja (Petruca):

947. – Nem így veszem, fivéreim.

948. – Menjünk ki az udvarra! – mondja. – És dobjuk
föl a három kardunkat! És amelyik lesz a hamis,

---

annak a fejébe essen a kard!

949. Mondja (az egyik fivér):

950. – Hogyne!

951. Mondja a Nyustyí:

952. – Dobjuk a kardot így – mondja – előrefelé, – mondja – akkor nem jön vissza!

953. A másik (Salamonka):

954. – Hogyne! Úgy jól van. Jól gondoltad ezt. (Miféle bolond!) (Mármint Petruska, hogy ebbe beleegyeznek.)

955. Mennek ki középebe az udvarnak, vonták (kihúzták a kardjukat).

956. Mert dobják azt föl, de a kard egyenesen fölment az ég boltozataiba.

957. Ő (Petrucu) is földobta azt, a kardját, az orránál leejt a kicsinek, mert ő nem volt bűnös az Isten előtt. De az orrát se nem súrolta (érintette).

958. Amikor amazok lejöttek, egyenesen a fejükbe estek, tetejébe a fejnek. A szívükön (is) keresztül mentek a kardjaik.

959. – No, – mondja (Petrucu) – nem baj! Látod ezt, apám? Én ha lettem volna hamis és én ha lettem volna tolvaj. Ugye, hogy meghalt a két fiad?

960. – Igen.

961. – De én igaz voltam az Isten előtt. Látod, hogy megölték engem. De nem baj, – mondja – mert keltem (föltámasztom) őket, ne haljanak meg az én fivéreim.

962. Ment és hozta a kanca, nála volt a kulacs a vízzel és a fű és keltette őket föl.

963. Ha keltette őket föl.

964. – No, – mondja (Petrucu) – fivéreim! Most beismeritek azt, hogy a két fivérem megölt engem?

965. – Igen.

966. – No, – mondja – ti menjetek vissza! Mert én maradok az apámnál, mert én vagyok a kisebb.

967. Ők elmentek, a két fivére, ő maradt az apjánál.

968. Vette elő a gyémánthavasát, az almat dobta az egyik oldalra, lett egy gyémánthavasa.

---

969. Dobta azt a másik oldalra, lett az apósa kastélya.

970. És ő lett az egész világ királya ezen a földgolyón,
a pápa ő volt.

971. Adott nekik az Isten családot, adott egy férfit
(egy fiút) és egy leánykát.

972. Becsületes embertől hallottam ezt,
becsületesnek mondtam ezt,
és hallgassa meg ezt,
ki mondta ezt.

1. Sas, kathar nas, te n' avilosas pe, či nā phendosas pe. Vārikāj ande-j lume hāj ando them ek krāj. Kodo krāj kāde bušolas, hod Kāroj kirāj. Kodoles sas ek rāklo, le Kāroj kirājes sas ek rāklo. No, majd avilas e vreme, hod, hat, bārīlas o rāklo, le Kāroj kirājesko rāklo.

2. Kanā bāro sas, phendas:

3. – De, muro dād, me žav te nōšūlij!

4. – Ža, fījam, mišto-j! – phenel. – De mārdo t' aves le Dēvlestār, muro rāklo, hod tu te lesa tuke bārvālje vad lesa tuke kirājkisassoñe vad kasave! Tu numa ekha kasave čorra le tuke, pe kas dikhesa, hod numa ek sālo coya si! Xafāres? No.

5. – Mišto-j, muro dād!

6. No, atunči xūildas peske eđ čapat katonāt iš kodolencia indulisārdas. Opre phirdas e lume hāj o them, hod te rodel peske ekha kasave čorra rākļe, kas phendas lesko dād. Phirdas, gelas, de č' arakhlas khañikāj kasave kisassonēn.

7. Kāj ākharnās les:

8. – Tessēk bejōnni!

9. – Na, khañikāj!

10. Ande kodo gāv, ande savo vō bešelās, sas ek čorro čikōši. Kodoles sas ek rākļi. Kodi rākļi kasavi čorri sas, mūlas lako dād, mūlas la leski (helyesen: laki) dēj, čorri sas zurāles, ek sālo nāsul kantuši sas pe late, kāj e xājing thōvelās. Vō sar avlās khērefelē, dikhlās, hod kothe si ek čorri rākļi rondošon.

11. Phenel lake:

12. – Dērūnk čak!

13. Ave!

14. – No, dadesār' angle – phenel –, tu san muri gāzi, me som īto gāzo!

1. Volt, honnan nem volt, ha nem lett volna, nem is mondatott volna. Valahol a világban és az országban volt egy király. Annak volt egy fia, a Károly királynak volt egy fia. No, majd jött az idő, hogy, hát, megnőtt a fiú, a Károly király fia.

2. Amikor nagy volt, mondta:

3. – No, apám, én megyek nősülni!

4. – Menjél, fiam, jól van! – mondja. – De verve legyél az Istentől, fiam, hogyha te gazdag lányt veszel magadnak vagy királykisasszonyt veszel magadnak vagy ilyeneket! Te csak egy olyan szegény lányt vegyél el, akin látni fogod, hogy csak egy száz szoknyája van! Érted? No.

5. – Jól van, apám.

6. No, akkor fogott magának egy csapat katonát és azokkal indult. Főljárta (bejárta) a világot és az országot, hogy keressen magának egy olyan szegény lányt, akit az apja mondott. Járt, ment, de sehol nem talált olyan kisasszonyokat.

7. Ahová hívták őt:

8. – Tessék bejönni!

9. – Nem, sehová!

10. Abban a faluban, amelyikben ő lakott, volt egy szegény csikós. Annak volt egy lánya. Az a lány olyan szegény volt, meghalt az apja, meghalt neki az anyja, szegény volt erősen (nagyon), hogy egy száz rossz köntös volt rajta, ahogy mosott a kútnál. Ahogy jött hazafelé, meglátta, hogy ott van egy szegény lány rongyosan.

11. Mondja neki:

12. – Gyerünk csak!

13. Jön.

14. – No, mától előre (mától fogva) – mondja –, te

15. – Ő, ne tessék csűságul besélni, kiráj atám! – hāj e rākļji.
 16. – Nā, khanči! – phenel. – Khanči! Numa av!
 17. – Dehāt, kāde te si, derīnk!
 18. Hāj akānak vi trādel o krāj andre, hod te aven hintōvuri, t' aven mužikašuri, te aven gādenca. Žan hāj aven le otōvuri, hintōvuri, le krāj, le bārōvuri, le hercegi, aven.
 19. De, akānak aba phenel:
 20. – Kekej muri gāži! Voj rondošon, ed segen jān!
 21. No, hāj lel akānak hāj šudel pal late tejle.
 22. – Ōtōzin opre!
 23. Ōtōztetīn la. Akān aven le rākļje, aven le gāže, aven le rāj, ōtōztetīn la meñassoīnnak opre. No, hāj len akānak, žan khēre. No, āčel o bijāv, khelen, mulatin. No, mišto-j. No, akān aba khetāne bešen, nāj maškar lende khanči, vō si o Kāroj kirāj, leski gāži o Kāroj kirājnē. De aba kāde dikhel peske gāžes, udi, lošāl, hod, hāt, ō milyen helyre került és milyen čorri sas, kulduškiñe, udi! Iš kāj bay! Kāde dikhlās peske gāžes, sar peske duj jakha. No, mišto-j.
 24. Majd jokhār, jāv avri te Dēvles, ek detehārako o Kāroj kirāj gindisārdas ande peste: kimegyen mán az uccāra egy kicsit, hogy csűrrehajtáskor, hod te dikhel, hod karing žan le bāle. No, mišto-j. Te gelas avri, kothē sembe lesa sas e vendēglēva.
 25. Gindisārdas ande peste:
 26. – Ašta, te žav te kinav mange ek cigaretti! – o Kāroj kirāj.
 27. Hāj vi lel hāj vi žal. No, mišto-j. Majd bešel tejle mindān.
 28. – Tessēk hejet foglalni! – udi, sar kirājoske.
 29. Majd duj čavargōvuri, duj gāže, duj rākļe kothē vitatkozīn, jātāres, hogy ilyen asszony nincs a vilāgon, akit ne lehessen levenni a lábáról. De aba romānes phenav. Kasavi... Nāj kasavi žulji, hod te nāštīg dīljāren la. Jātāres?

vagy a feleségem, én vagyok a férjed!
 15. – Ő, ne tessék csűságul beszélni, király atyám! – hát, a lány.
 16. – Nem, semmit! – mondja. – Semmit! Csak gyere!
 17. – Dehāt, ha így van, gyerünk!
 18. És most küld is a király be, hogy jöjjenek a muzsikások, jöjjenek ruhákkal. Mennek, és jönnek az autók, a hintók, a királyok, a bárók, a hercegek, jönnek.
 19. No, most már mondja:
 20. – Jöjjenek a muzsikások! Emez a feleségem! Ō rongyosan, egy szegény lány!
 21. No, és fogja most és ledobja róla.
 22. – Ōltőzz fel!
 23. Ōltőztetik. Jönnek most a lányok, jönnek az emberek, jönnek az urak, felöltőztetik őt meny-asszonyoknak. No, és fogják most, mennek haza. No, áll (tart) a lakodalom, táncolnak, mulatnak. No, jól van. No, most már együtt laknak, nincs közöttük semmi (semmi félreértés), ő a Károly király, felesége a Károly királyné. De már úgy nézi a férjét, örül, ugye, hogy, hát, ő milyen helyre került és milyen szegény volt, koldusnő, ugye! És hogy (milyen) szerencse! Úgy nézte (úgy megbecsülte) a férjét, mint a szemét. No, jól van.
 24. Majd egyszer, eszem ki (egyem meg) az Istenedet, egy reggel a Károly király gondolta magában: kimegyen mán az uccāra egy kicsit, hogy csűrrehajtáskor, hogy megnézzze, hogy merre mennek a disznók. No, jól van. Ha kiment, ott vele szemben volt egy vendēglő.
 25. Gondolta magában:
 26. – Megállj, hadd menjek, hogy vegyek magamnak egy (szál) cigarettát! – a Károly király.
 27. És fogja is és megy is. No, jól van. Majd leül mindjárt.

30. Vö hallgatij, o Károj kiráj kede hallgatij, hod sar vitakozin kothé.

31. Phenel le duje manuŕenge:

32. – Gyertek csak ide, aven kathe! No űunen kathe! – phenel. – Mán ha cigányul, akkor cigányul mondom, ugyi. Aven kathe, űunen kathe! Man si ek gāzi, de teĵle te žanna te len la pal punre hāj žanna mange te phenen, hod sosko jedo si la, atunĉi – phenel – muro kirājšago perďal dav tumenge!

33. Xatāres? Na, mišto-j. No, kodolasa le gāze keren ek serzōďeši, hod so phendas o kirāji hāj len pe.

34. – De ennek egy hetet adok! Hogyha egy héten belől nem vėgzin, akkor akasztásra!

35. – Mišto-j!

36. No, hāj vi len pe akāna le duj rākle, hod te žan, hod leska gāze teĵle lena pal punre. Xatāres? De vō phendas, hod mijen jedet, hod sosko sōmōĉi si pe muri gāzi, hāj soski, hāj sār si.

37. Atunĉi mėg phenel:

38. – Muro kirājšago perďal dav tumenge!

39. – Jól van!

40. De, akāna vi len pe von.

41. Ek detehāraĉo, korān reggel d' aba i leski gāzi saĵek žutārel les.

42. – Jaj, hol van Károly? Jaj, kāj s' o Károj?

43. – Kāj si lako gāzo?

44. E gāzi, kanā dikhlas, hod ĉi avilas, kāj felĵastra rōvel. Dikhel. Kāj so dikhlas.

45. – Nem láttátok Károlyt? Nem tudjátok?

46. Maj žal kothār, telā-j felĵastra o jek.

47. – Nem látta Károlyt?

48. – Dehogynem! Egy asszonnyal ment. Elment, elszōkōtt egy asszonnyal.

49. – Phű! Ne hazudjál! Azonnal akasztásra vitetlek? – e gāzi kodoleske.

50. Žaltar o gāzo.

51. No, majd nemsokára megint jön a másik. Vi kodo.

28. – Tessék helyet foglalni! – ugye, mint királynak.

29. Majd két csavargó, két nem-cigány ember, két legény ott vitatkozik, érted, hogy ilyen asszony nincs a világon, akit ne lehessen levenni a lábáról. De már cigányul mondom. Olyan... Nincs olyan nő, hogy akit ne tudnának megbolondítani (elcsábítani).

30. Ő hallgat, a Károly király úgy hallgatja, hogy hogyan vitakoznak ott.

31. Mondja a két embernek:

32. – No, gyertek ide! No, figyeljetek ide! – mondja.

– Mán ha cigányul, akkor cigányul mondom, ugyi. Gyertek ide, figyeljetek ide! Nekem van egy feleségem, de ha le fogjátok tudni venni őt a lábáról (ha el tudjátok őt csábítani) és meg tudjátok majd mondani nekem, hogy milyen jegye (anyajegye) van, akkor – mondja – a királyságot átadom nektek.

33. Érted? No, jól van. No, azzal az emberek csinálnak egy szerződést, hogy mit mondott a király és fogják magukat.

34. – De ennek egy hetet adok! Hogyha egy héten belől nem vėgeztek, akkor akasztásra!

35. – Jól van.

36. No, most fogja is magát a két legény, hogy menjenek, hogy a feleségét levegyék a lábáról. Érted? De ő mondta, hogy milyen jegyet, hogy milyen szemölcs van a feleségemen, és milyen, és hogyan van.

37. Akkor mėg mondja:

38. – A királyságot átadom nektek.

39. – Jól van.

40. No, űk most fogják is magukat.

41. Egy reggel, korān reggel már a felesége mindegyre várja őt.

42. – Jaj, hol van Károly? Jaj, hol van a Károly?

43. – Hol van a férje?

44. Az asszony, amikor látta, hogy nem jött, az ablaknál sír. Néz. Hol (hogy) mit látott.

52. – Nem láttátok Károlyt?

53. – Micsoda Károly? Hagyjátok! Elment egy asszonnyal, ott múlat egy asszonnyal.

54. Megint annak is. Leköpte, mindennek lehordta, hogy: mir hazudsz? Sostár *ħoxaves?* Morros *ia da!* Žastar angla mande vad nā!

55. Našadas le.

56. No, naštig keren khanči. Maj kăver detehărako pāle numa čak kăde zumade pe. V' atunči na las pe lende khanči. Jaj, sar kerna akāna, so kerna? Ke te nā kerna elego, akasztásra viszi a király ököt! No, so šaj keren?

57. Maj jokhār vi si ek phūri sakăčkīne.

58. Hāj vi avel avri e sakăčkīne.

59. – Ide hallgassál, szakácsné! Gyere csak! Lehet veled beszélni?

60. – Hát, sostár te nā?

61. – No, šun kathe! Te *ñerisarasa*, – phenel – hod vārisār te šaj žanas, hod sosko semōči si pē krajaskīne, hát, atunči kado iteieto amāro-j hāj *ñerisarasa* les hāj me lav tu gāžake! – phenel o jek.

62. – Rendbe si! No, šun kathe! Hājde! Si ma ek ruhăskošari – phenel – hāj šuvav t' andre ande košari hāj ingrav tu andre! Kăde vārisār!

63. – Mišto-j!

64. No, mišto-j akān aba hāj vi šol les egy ruhăskosárba. Tudod, milyen az a ruhăs? Olyan vessző, hogy a szél járja. Beleteszi, lecsomagolja.

65. – No, av andre!

66. Žal andre.

67. Phenel apoj:

68. – Naccsăgos asszon, az egerek kirăgják, *ħan le egeruri*, *ħan mure găda!* Andre anōs kado čom(ago)!

69. – An les! Šuv les kothē ande bānato! – phenel.

70. Šunes?

71. Hāj vi lel o košari hāj vi ingrel les hāj šol les tejle kothē. No, mišto-j. Majd egy délután, pala mizmēri hāj vi žal voj kothē.

45. – Nem láttátok Károlyt? Nem tudjátok?

46. Majd az egyik onnan (arra) megy, az ablak alatt.

47. – Nem látta Károlyt?

48. – Dehogynem. Egy asszonnyal ment. Elment, elszökött egy asszonnyal.

49. – Phū! Ne hazudjál! Azonnal akasztásra vitetlek! – az asszony annak.

50. Elmegy az ember.

51. No, majd nemsokára megint jön a másik. Az is.

52. – Nem láttátok Károlyt?

53. – Micsoda Károly? Hagyjátok! Elment egy asszonnyal, ott múlat egy asszonnyal.

54. Megint annak is. Leköpte, mindennek lehordta, hogy: mir hazudsz? Miért hazudsz? Megdörzsölőd (megbaszod) az anyádat! Eltakarodsz előlem vagy nem!

55. Kergette őket.

56. No, nem csinálhatnak semmit. Majd másik reggel megint csak így próbálkoztak. Akkor se vetett rájuk semmit. Jaj, hogyan fogják csinálni most, mit fognak csinálni? Mert ha nem tesznek majd eleget, akasztásra viszi a király ököt! No, mit csinálhatnak?

57. Majd egyszer egy öreg szakácsné is van.

58. És jön is ki a szakácsné.

59. – Ide hallgassál, szakácsné! Gyere csak! Lehet veled beszélni?

60. – Hát, miért ne?

61. – No, figyelj ide! Ha meg fogjuk nyerni, – mondja – hogy valahogyan megtudhatjuk, hogy milyen szemölcs van a királynén, hát, akkor ez az ítélet a miénk és megnyerjük és téged én feleségül veszek! – mondja az egyik.

62. – Rendben van. Gyere! Van egy ruhăskosaram – mondja – és beleteszlek téged a kosárba és beviszlek. Így valahogy.

63. – Jól van.

64. No, jól van. Teszi is őt egy ruhăskosárba.

72. – Ő, na sa röv aba, krajaskiña, majd avla vö!
 Hajte värikaj väriso intëznivalovo-j les! Na sa röv,
 na sa prištisar! Ašta, te thövav tu ek cerra!
 73. Anel ando lavöri päji. „Ašta, te thövav(tu)!”
 Kidel le gäda tejlë. Koke aba, ude, duj dës, duj räte
 vad trin, säjek rövel. Egës hëten, ude, opre, vi či nã
 žal či khanči. Šaj gindis, össze vót ő is törve, ugvi!
 No, haj vi lel akana-j sakäcküne, simogatij la, lel, hullävel
 la, šimogatij la, thövel la, kerel la.
 74. Koko ande košar-j. Väzdel opre haj dikhel.
 75. Majd a jobb mejje alatt sas ek kãlo semöči, itt a
 jobb mejje alatt ed kãlo ponto, ed kãlo semöči, s
 kodo o kirãji, udi, kodo phendas. Ude, kon žanla?
 Hät, numa kodo šaj dikhel kodo ponto, aba te žertis,
 kaj phenav kasavendär, kon lako gãzo-j haj sakofëlo
 dikhel pe peski gãzi. Udi? Kãde-j vad naj kãde-j? No.
 Väzdel opre laki čüči koko haj vi dikhel o ponto, hod
 mičoda. No, mišto-j. Dosta-j leske akãna. Mišto-j.
 76. – No, mán kiviszem a kosárt! – ingrel les avri.
 77. Lel pe koko.
 78. – Gyerünk! – haj vi žal.
 79. – Na, király atyám, – phenel – megnyertem!
 80. – No, te šunav, so-j!
 81. – Telã laki čäči čüči ed fekete sômöc van!
 82. – Čäčipo-j tu! Dãdesära angle, ža haj le perdal
 sakofel’!
 83. Šundän? No.
 84. Koko haj vi lel pesko fedveri po phiko haj vi žal
 kaj e gãzi. Dikhel les, de... (malavel la).
 85. – Jaj!
 86. – Mentél elöttem, te dáma kurva! Azonnal!
 Erggy és ötözzél fel feketébe – phenel – azonnal!
 87. – Jaj! Mi van véled? So si tusa? Muro gãzo, so-j
 tuke? So si tusa, äldil t’ o Svunto Del’!
 88. – Khanči! Numa ža haj ötözisär ande kãle
 gädende!
 89. Koke žal röjindos, ötözij ände kãle gädende.

Tudod, milyen az a ruhás? Olyan vessző, hogy a szél
 járja. Beleteszi, lecsomagolja.
 65. – No, gyere be!
 66. Bemegy.
 67. Mondja:
 68. – Naccságos asszon, az egerek kirágják,
 megeszik az egerek, megeszik a ruháimat!
 Behoznám ezt a csom(ago)t!
 69. – Hozzad! Tedd oda a bñnatba! – mondja.
 70. Figyelsz?
 71. És fogja is a kosarat és viszi is és le is teszi oda.
 No, jól van.
 72. – Ő, ne sírj már mindig, királyné, majd jönni fog
 ő! Hátha valahol valami intëznivalója van! Ne sírj
 mindig, ne keseregj mindig! Megállj, hadd mosdassalak
 meg egy kicsit!
 73. Hoz a lavörban vizet. „Megállj (várj), hadd mosdassalak
 meg (téged)!” Leszedi a ruhákat. Amaz
 már, ugye, két nap, két éjszaka vagy három, mindegyre
 sír. Egész héten, ugye, fönt, enni sem eszik semmit
 se. Gondolhatod, össze vót ő is törve! No, és
 most fogja is a szakácsné, simogatja őt, fogja, fésüli
 őt, simogatja őt, mosdatja, csinálja.
 74. Amaz a kosárban van. Fölemeli és néz.
 75. Majd a jobb mejje alatt volt egy fekete szemölcs,
 itt a jobb mejje alatt egy fekete pont, egy fekete
 szemölcs, s az a király azt mondta. Ugye, ki tudná?
 Hät, csak az láthatja azt a pontot, már megbocsáss,
 hogy mondok ilyeneket, aki a férje és mindenfélét
 lát a feleségén. Ugye? Így van vagy nem így van? No.
 Felemeli a csekét és látja is a pontot, hogy micsoda.
 No, jól van. Neki most elég. Jól van.
 76. – No, mán kiviszem a kosárt! – kiviszi.
 77. Fogja magát amaz.
 78. – Gyerünk! – és megy is.
 79. – Na, király atyám, – mondja – megnyertem!
 80. – No, halljam, mi az!

No, mišto-j.

90. – Elöttem!

91. Žal angla leste.

92. Šunes?

93. Majd olyan katólikus templom, a templom előtt ki van feszítve Jézus.

94. – No, ža! Térgyepejj le, is imádkozzál! Hogyha a Jóisten megbocsát neked, akkor én is megbocsátok! Eriggy, térgyepejj, is imádkozz!

95. Lel avri o pistoji. Püff! – nem érte el. Püff! – a másikat, az se. Püff a harmadikat! – či kodo. Három golyó, egy se sült rá. Mert nem vót bűnös, ugyi, s a Jóisten megkegyelmezett neki.

96. – Na, – phenel – dikhav – phenel –, hod či xuilde tu. Dehāt atunči o Del te jertisārdas tuke, vi me jertij.

Te mész jobbra, én megyek balra. Megérttetted?

97. – Igenis. Jól van. So si tusa?

98. – Khanči, khanči!

99. Na, jól van. De akanak aba phenav, hodhāt vót meg kotka, az duj des haj duj rāte. Csináltatott egy pár csizmát, kasave, hogy a világon olyan nem létezett. Egy pár csizmát.

100. – Nesze! – aszongya. – Ezt az egy csizmát neked adom, ez az egy meg nekem marad. Mikor ez a két csizma együtt tanálkozik, atunči te arakhaduvas vi ame khetāne!

101. Xaťares? Na, mišto-j.

102. De voj gelas, e gāži, žikāj ek vendēglēva haj phendas:

103. – Itt hagyom ezt a csizmát. Majd ennek a csizmának... Tegyek ki! – phenel. – Hogyha a párja megakad, akkor majd én meg fogom tudni.

104. Kade khēre mindenütt... Ezelőtt, mikor én gyerek vótam, a kocsmá előtt vót egy tábla, is egy csizma vót rajta feltéve. Az a csizma az vót. Ez történet vót. Érted? Történet. A csizma. Ke gyerekkoromba', tudom, hogy vót egy csizma. Ez a csizma az

81. – A jobb csecse alatt egy fekete szemölcs van!

82. – Igazságod van! Mától előre (mától fogva), menj és vegyél át mindenfélét!

83. Figyelted? No.

84. És amaz vállára is veszi a fegyverét és megy is a feleséghez. Ránéz, no... (megüti).

85. – Jaj!

86. – Mentél előttem, te dáma kurva! Azonnal! Eriggy és ötózzél fel feketébe – mondja – azonnal!

87. – Jaj! Mi van veled? Mi van veled? Férjem, mi (bajod) van neked? Mi van veled, megáld téged a Szent Isten?

88. – Semmi! Csak eredj és öltözködjél fekete ruhákba!

89. Amaz sírva megy, öltözik fekete ruhákba.

90. – Elöttem!

91. Megy előtte.

92. Figyelsz?

93. Majd olyan katólikus templom, a templom előtt ki van feszítve Jézus.

94. – No, eredj! Térgyepejj le, is imádkozzál! Hogyha a Jóisten megbocsát neked, akkor én is megbocsátok! Eriggy, térgyepejj, is imádkozz!

95. Kiveszi a pisztolyt. Püff – nem érte el. Püff! – a másikat, az se. Püff a harmadikat! – az se. Három golyó, egy se sült rá. Mert nem vót bűnös, ugyi, s a Jóisten megkegyelmezett neki.

96. – Na, – mondja – látom – mondja –, hogy nem fogtak meg (nem találtak el a golyók). Dehāt ha az Isten megbocsátott neked, én is megbocsátok. Te mész jobbra, én megyek balra. Megérttetted?

97. – Igenis. Jól van. Mi van veled?

98. – Semmi, semmi!

99. Na, jól van. De most már mondom, hogyhāt volt még, amott volt két nap és két éjszaka. Csináltatott egy pár csizmát, olyanokat, hogy a világon olyan nem létezett. Egy pár csizmát.

vót. A Károly királynénak a csizmája. Vagy a Károly királynak.

105. Na, mosmán, ű, az asszony elment jobbra, az ura meg balra. Na, jól van. Ó elment. Ippen Debrecennek ment. És akkor ű elment a borbérho, az asszon.

106. – Kérem, férfifazonra vegyék le a hajamat!

107. Levették a haját férfifazonra. No, kanā tejlje sinde lake bal, gelas é vett magának egy ötöny férfiruhát, ami órajta pászol. Gelas ändre a katona parancsnokságnál, hogy én be akarok állni katonának.

108. – Me ketānake kamav te äčav ändre!

109. – Jól van.

110. Azonnal katonatisztnek line les ändre, ke dikhle les, van iskolája, mutatja a papírját, azonnal tisztnek vették be. No, mosmán ő ott van a századnál, a katonai... káj o parancsnoko, kothe-j-li ketana.

111. Vő päle gelas Váradnak, lako gäzo. No, mišto-j. Lako gäzo gelas, vi kodo ketānaske gelas, de vő ek kasavo zülltö, risegešo kerdilas, hod Isten órizz, Károly király! No, mišto-j. No, voj kathe-j andi Debrecinava, voj kothe-j-li ketana. Mišto-j. Káj o szado.

112. Majd jökhär hāj vi avel e vreme, hogy phenel, hogy, no, mosmán ű az ű százaggyával Váradnak kell hogy menjenek. Akkor adott hirt annak a századosnak, hogy a katonákat állítsa mindet sorba ki, voj päle katkär peskirena, hogy lássa meg, hogy kinek milyen katonája van. Xatāres? Na, mišto-j. No, akānak vi kodo kothe avri állitisärdas.

113. De aba vő, lako gäzo, o Károly kiráj, pucceri saslo ekhe tistoske. Puccernek került, mer' részeges meg mātarno kerdilas, mārde Dvlesko sas. No, mišto-j. De sajek rövelas, apo j lesko tisto sajek pušlas leštär, hod:

114. – Sostär röves?

115. Koko či phenlas.

116. – De ma päča! Na phen mange khañči!

117. No, mišto-j. Majd hāj vi állitij avri, kanā aba

100. – Nesze! – aszongya. – Ezt az egy csizmát neked adom, ez az egy meg nekem marad. Mikor ez a két csizma együtt tanálkozik, akkor találkozzunk mi is egybe!

101. Érted? Na, jól van.

102. De ő, az asszony, egy vendéglőhöz ment és mondta:

103. – Itt hagyom ezt a csizmát. Tegyük ki! – mondja. – Hogyha a párja megakad, akkor majd én meg fogom tudni.

104. Így otthon mindenütt... Ezelőtt, mikor én gyerek vótam, a kocsmá előtt vót egy tábla, is egy csizma vót rajta feltéve. Az a csizma az vót. Ez történet vót. Érted? Történet. A csizma. Mert gyerekkoromba' vót minálunk is a kocsmá előtt egy csizma. Ez a csizma az vót. A Károly királynénak a csizmája. Vagy a Károly királynak.

105. Na, mosmán, ű, az asszony elment jobbra, az ura meg balra. Na, jól van. Ó elment. Ippen Debrecennek ment. És akkor ű elment a borbérho, az asszon.

106. – Kérem, férfifazonra vegyék le a hajamat!

107. Levették a haját férfifazonra. No, amikor levágták a haját, ment és vett magának egy ötöny férfiruhát, ami órajta pászol. Bement a katona parancsnokságnál, hogy én be akarok állni katonának.

108. – Én katonának akarok beállni!

109. – Jól van.

110. Azonnal katonatisztnek vették be, mert látták, hogy iskolája van, mutatta a papírját, azonnal tisztnek vették be. No, mosmán ő ott van a századnál, a katonai... a parancsnoknál, ott van.

111. Ó pedig Váradnak ment, a férje. No, jól van. Ment a férje, az is katonának ment, de ő egy olyan züllött, részeges lett, hogy Isten órizz, Károly király! No, jól van. No, ő itt van Debrecenben, ő ott katona. Jól van. A századnál.

112. És majd egyszer jön is az idő, hogy mondja, hogy, no, mosmán ű az ű százaggyával Váradnak kell hogy menjenek. Akkor adott hirt annak a századosnak, hogy a katonákat állítsa mindet sorba ki, ő

kothe reslas voj, phenav, e kher avri şutas, hod maj kanā kodol' duj khere khetāne maladon, atunçi te maladol vi voj peske romesa khetāne. No, mišto-j.

118. Żal, żal e gāzi, żal, kanā dikhel, hodhāt e kher avri şutinde. No, gindij ande peste, atunçi kathe si t' avel vi muro gāzo.

119. – Vegyék le!

120. Atunçi las tēja i kher hāj şutas le khetāne.

121. – No, akānak khetāne malađuvav mure gāzes! – phenel.

122. Hāj vi żal hāj vi del avri o parančnoko, hodhāt te állitij avri vi kodo sázadoşi peske ketānen, vi voj peskiren. Állitin akāna sa şortul-şorba le ketānen.

123. Xatāres?

124. No, żal voj akāna sa şortul-şorba, te dikhel le ketānen. Hāj vi dikhel jokhār peske gāzes. Kothej puccer.

125. – Avta – phenel – tu, manuša!

126. Hāj vi avel.

127. – So si io bajor? Sostār-i rüte te jākha? So-j io bajor? So si?

128. – Ő, de ma pāča! – phenel. – Százados, alá' jelentem! – phenel. – Mukh ma! De ma pāča! Na puš!

129. – De, avta akörde! – phenel. – Dadesār' angle muro pucceri avesa! – phenel peske gāzeske.

130. – Mišto-j.

131. – No, le kakale grastes – phenel –, pe kado le sāma! – phenel. – De kade le sāma, sar pe te duj jākha!

132. – Mišto-j.

133. Żal, vi lel le grastes, gondoziy les kothār össevissa. Kake sajek dikhel. Na, majd akhārel les kothe.

134. – Sostār sa röves? Phenta mange!

135. – Nā! De ma pāča!

136. Kaṭṭi sa faktatisārdas les, kaṭṭi sa pušlas les, meg jokhār phendas, āke, sar hāj sar, sas ma ek gāzi, hāj sar pecisārdom, hāj sar.

pedig eminnen az övéivel, hogy lássa meg, hogy kinek milyen katonája van. Érted? Na, jól van. No, most az is oda kiállított.

113. De ő, a férje, a Károly király, tisztiszolgája volt egy tisztnek. Puccernek került, mert részeseg meg részeseg lett, istenverte volt. No, jól van. De mindegyre sirt, aztán a tisztje mindegyre kérdezte tőle:

114. – Miért sírsz?

115. Amaz nem mondta.

116. – Adj nekem békét! Ne mondj nekem semmit!

117. No, jól van. Majd és állítja is ki, mikor már odaért ő, mondom, a csizmát kitette, hogy majd amikor az a két csizma együtt találkozik, akkor találkozzon ő is a férjével egybe. No, jól van.

118. Megy, megy az asszony, megy, amikor meglátja, hogyhát a csizmát kitették. No, gondolja magában, akkor itt kell hogy legyen a férjem is.

119. – Vegyék le!

120. Akkor levette a csizmát és összetette (egymás mellé tette).

121. – No, most össze fogok találkozni a férjemmel! – mondja.

122. És megy is és ki is adja parancsba, hogy az a százados is állítsa ki a katonáit, ő is az övét. Állítják most sortul-sorba a katonákat.

123. Érted?

124. No, ő most sortul-sorba megy, hogy megnézzze a katonákat. És egyszer meg is látja a férjét. Ott tisztiszolga.

125. – Gyere, – mondja – te ember!

126. És jön is.

127. – Mi a bajod? Miért vannak kísírva a szemeid? Mi a bajod? Mi van?

128. – Ő, adj nekem békét! – mondja. – Százados, alázatosan jelentem! – mondja. – Hagyj engem! Adj nekem békét! Ne kérdezz!

129. – No, gyere el emerre! – mondja. – Mától előre

137. Na eš atunci phenel:

138. – Kathar žanglan, hođ ũ gāzi nāj būnōšo?

139. – Hāt, pa kode žanglom – phenel –, hođ čak na trobusards t' avel būnōšo, k' o gojōvo či xutildas la. Īš gindisārdom, hođ čak nāj būnōšo.

140. – No, akānak aba – phenel – tu san muro pucceri!
– Ēš kāvres das ande lesko thān. – Akān' aba si te žas ande Debrecina!

141. – Jaj, na inger ma kothe, āldij tu o (Svunto Dēl)!

142. – Me parancoļij, – phenel – nā tu!

143. Hāj vi len hāj vi žan kothe andi Debrecina. Kāj žanna kovārtēlyba, kaj nā? Īppen kaj pesko kher.

144. Xatāres?

145. – Itt kērūnk egy kovārtēlyt!

146. – Igen.

147. Kothe-j e sakāčkīne. Karing kodo gelas, kaj becsaptāk ōket. No, aven. Kothe mangan penge sāllovo, kothe-j-le. No, mišto-j, kothe-j-le. Akāna den le kothe than, kosto, mindent.

148. Voy atunci hāj vi lel e kūčuri, so late sas, kukol, dulmutāne sobakūčok, meg minden. Hāj vi lel hāj vi žal ande-j soba hāj vi ōtōzij opre nōi ruhāba, ke angla kade sas fēfiruhāba. Felōtōzōtt nōi ruhāba. Hāj vi avel āndre. Kanā dikhlas la, azonnal alājult.

149. – No, Károly, – phenel – megvan a tettes! No, mosmān, hogy vót, meg mint vót?

150. Phenel apoj e sakāčkīne, hogy így nyertūk el, meg úgy nyertūk űelōtte. Kade, hođhāt e sakāčkīne kerdas. Hāj vāzdas opre, hāj kade.

151. – No, šundān, Kāroj?

152. Atunci pūff! puff! Errūl is, arul is, két pofon.

153. – No, šundān? – phenel. – Udi?

154. – Jaj, muri gāzi!

155. Hāj huūlēl ande laki korr, čumidel la jobbrulbalrul.

156. – No, dačesāra angle! – phenel. – Ēta, le duj khere!
Le duj khere – phenel – khetāne maladile, v' ame khetāne maladilam, ĩš dačesār' angle khetāne bešas!

(mától fogva) tisztiszlógám leszal ! – mondja a férjének.

130. – Jól van.

131. – No, fogd ezt a lovat – mondja –, erre vigyāzz!
– mondja. – De úgy vigyāzz rájuk, mint a két szemedre!

132. – Jól van.

133. Megy, fogja is a lovat, gondoza azt össze-viszsa. Emez mindegyre nēz. Na, majd odahívja ōt.

134. – Miért sírsz mindig? Mondd el nekem!

135. – Nem! Adj nekem békét!

136. Annyit faggatta mindig, annyit kérdezte ōt, amig egyszer megmondta, ĩme, hogy és mint, volt egy feleségem, és hogy' megjārtam, és hogyan.

137. Mondja akkor.

138. – Honnan tudtat, hogy a feleséged nem būnōš?

139. – Hāt, arról tudtat – mondja –, hogy csak nem kellett hogy būnōš legyen, mert nem fogta a golyó. Ēs gondoltam, hogy csak nem būnōš.

140. – No, most már – mondja – te vagy a tisztiszlógám!
– Ēs māt adott a helyēbe. – Most már mennünk kell Debrecenbe!

141. – Jaj, ne vigyél engem oda, megāld téged a (Szent Īsten)!

142. – Ēn parancsolok, – mondja – nem te!

143. Ēs fogják is magukat és mennek is Debrecenbe. Hová mennek majd kovārtēlyba, hová nem? Ēppen a házához.

144. Ērted?

145. – Itt kērūnk egy kovārtēlyt!

146. – Igen.

147. Ott van a szakācsné. Ahhoz ment, ahol becsaptāk ōket. No, jōnnek. No, ott kērnēk maguknak szállást, ott vannak. No, jól van, ott vannak. Most adnak ott nekik helyet, kosztot, mindent.

148. Ēs akkor ō fogja is a kulcsokat, amik nāla voltak, azokat, a régi szobakulcsokat, meg minden. Ēs fogja is és megy is a szobāba és ōltōzik is nōi ruhāba, mert azelōtt fēfiruhāban volt. Felōtōzōtt

157. Ha meg nem haltak, máig is élnek.

MOHÁCSI SÁNDORNÉ "LULU" (lovári), sz. 1902.
Bedő, Hajdú-Bihar megye (M)
Gyűjtés: 1983.

22/2

1. Kanā andre avile o' Farahōvoḡke, andre, ande kado them, ando Erdejo, sa ceryenca avile, te foglalin kado them.
2. Ceryenca avile o' gāze, o' ungurin, thā antunšik kerde penge kherā.
3. Tha savo luštavo saḡ, ande cerya āšilaḡ. Či žanglaḡ te kerel peḡke kher.
4. Antunšči phende, kanā o' manuši cerhāri, nāj manuš, te zurāle luštavo-j, puturoso-j. Melālo, khandino-j.
5. Akkor o' gāze kerde penge kher. Kakala māj slābi kerde cerye. Ke kude phende, kadal' māj čorre, kadal' roma t' aven.
6. Antunščik phende, ke o' gāze kanā avile, kerde kherā, kāj save saḡ khandine, lindrāle. Antunščik e

női ruhába. És be is jön. Amikor (Károly király) meglátta őt, azonnal elájult.

149. – No, Károly, – mondja –, megvan a tettes! No, mosmán, hogy vót, meg mint vót?

150. Mondta aztán a szakácsné, hogy így nyertük el, meg úgy nyertük üelőtte. Úgy, hogyhát a szakácsné tette. És fölemelte, és úgy.

151. – No, hallottad, Károly?

152. Akkor puff! puff! Errül is, arrul is, két pofon.

153. – No, hallottad? – mondja. – Ugyi?

154. – Jaj, feleségem!

155. És fogja a nyakába (a nyakába borul), csókolja jobbrul-balrul.

156. – No, mától előre (mától fogva)! – mondja. – Íme, a két csizma! A két csizma – mondja – egybe találkozott, mi is egybe találkoztunk, és mától előre együtt lakunk!

157. Ha meg nem haltak, máig is élnek.

22/2

1. Amikor bejöttek a Fārahóei (amikor bejött a Fārahó népe), be, ebbe az országba, Erdélybe, mind sátrakkal jöttek, hogy elfoglalják ezt az országot.
2. Sátrakkal jöttek a nem-cigányok, a magyarok, és akkor csináltak maguknak házakat.
3. És amelyik lusta volt, sátorban maradt. Nem tudott csinálni magának házat.
4. Akkor mondták, amikor (ha) az ember sátoros, (akkor) nem ember, ha (hanem) erősen (nagyon) lusta, lusta. Piszkos, bűdös.
5. Akkor a nem-cigányok csináltak maguknak házat. Emezek gyengébb (rosszabb) sátrakat csináltak. Mert azt mondták, ezek szegényebbek, ezek cigányok legyének.
6. Akkor mondták, hogy a nem-cigányok, amikor

---

romenge phende le, ke t' aven roma. Āšile le ceryenca thā kolāver kerde kherā thā kalasa saḡ gāže, rajkāne manuš.

7. Kade āšile māj dur, kanā māj nāčīlay e vreme, kerde būti, dikhlay e lume, sar keren.

8. Vi von kerde, kerde kherā.

9. Ande kode phiren o' roma thā bešen avrāl o gāv, ke shin kесе, kaj nā keren būti thāj te māj čörnā. K' avrāl o gāv, te nāšentār, hogy fussonak hamar a faluvégen.

10. Muj kerde tal o voš.

11. Kaj te anen le kašt po jivend, te na žan, te vāzden le.

12. Tal o voš, kaj ūden opre, vi te keren jag, bārjaren le šāvoren.

13. Le bālen, le grāsten phānden p' ekh kilo. Thā antunščik na trobul, kaj te šon čī guncej, khanči, katka kanā shin čik, phānden le odoringāl, vi le bālen, vi le grāsten.

14. Ande kode āšile avrāl o gāv, kaj te trobulāy, te nāšen, te nā nāšen maškār o gāv, pe l' gāvesko šoro kamle o' roma te cirden pe, t' avenaḡ, kernaḡ būti.

GÁBOR TÓCSI (khelderash), sz. 1929.

Bánffyhyrad-Huedin, județul Cluj (R)

Gyűjtés: 1994.

22/3

1. Haj Ojnica bulibaši, Devla,

kaj phabuljah lehko kheri,
kaj phabuljah lehko kheri.

4. Taj muljah lehke šave,
taj muljah lehke šave.

6. Taj mudārde lehka romña,

jöttek, csináltak házakat, hogy amelyikek voltak bűdösek, álmosak. Akkor a cigányoknak mondták, hogy legyenek cigányok. Maradtak a sátrakkal és a többiek csináltak házakat és azzal voltak a nemcigányok, az úri emberek.

7. Így maradtak tovább, amikor már múlt az idő, dolgoztak, látták a világot, hogyan csinálják.

8. Ők is csináltak, csináltak házakat.

9. Az miatt járnak (ezért vándorolnak) a cigányok és laknak a falun kívül, mert vannak (közöttük) olyanok, hogy nem dolgoznak és ha még lopni fognak. Mert a falun kívül, hogy elfussanak, hogy fussonak hamar a faluvégen.

10. Zajongtak (tanyát vertek) az erdő alatt.

11. Hogy ha hozzák a fát télen, ne menjenek (messzire fáért), ne emeljék (ne cipeljék a fát messziről).

12. Az erdő alatt, ahol szedik föl (a fát), tüzet is csinálnak, nevelik a gyerekeket.

13. A disznókat, a lovakat kötik egy karóra (egy karóhoz). És akkor nem kell, hogy tegyék (kidobják) a ganéjt se, semmit, emitt amikor van sár, kötik azokat (az állatokat) túlra (odébb), a disznókat is, a lovakat is.

14. Az miatt maradtak a falun kívül, hogy ha kellett, fussanak, hogy ne fussanak a falu közt (a falu belső utcáin), a falu fejen (a falu végén) akarták a cigányok meghúzni magukat, hogy lennének, dolgoznának.

22/3

1. És Ojnyica bulibás, Istenem,

hogy leégett az ő háza,
hogy leégett az ő háza.

4. És meghaltak a fiai,
és meghaltak a fiai.

6. És megölték a feleségét,

taj mudärde lehka romña,
vaj, lume, väji!
9. K' ašile-le p' ol dromä,
k' ašile-le p' ol dromä, mej,
taj χälje lehko šero, mej,
taj χälje lehko šero, mej!
13. Sande kuko galbeno, mej,
sande kuko galbeno,
vaj, lume, väji!
16. Sah leh dužmäja buti,
taj sah leh dužmäja buti,
taj χäle lehko šero, väj!
19. Taj len lehko somnakājoro, mej,
line lehko somnakōro, mej!
taj dine lehko šero, mej!
22. Ojñica so phendah?
Ašta, phrala, na kada,
ašta, phrala, na kada, māj,
k' ame s' ame dužmäja!
26. Kā mären ol balvälja,
kaš mären ol balvälja, māj,
le šaven, kaj näj dädä, māj!
29. Kā mären ol brešenda
le šejän, kaj näj dejä,
le šejän, kaj näj dejä, mej!
32. Taj bešen paša l' bärja,
taj bešen paša l' bärja, mej,
taj mären le ol brešenda,
brešend del, balval märel le.
36. Ojñica po drom avele,
oj, Dëvla,
Ojñica po drom avele,
t' aveli, s' χoljariko,
t' aveli, χoljariko, mej!
41. Andaj pehko galbeno,
andaj pehko galbenōro!
Bešenta, šavale, kada,

és megölték a feleségét,
jaj, világ, jaj!
9. Mert az utakon maradtak,
mert az utakon maradtak, hej,
és megették a fejét (*tönkretették az életét*), hej,
és megették a fejét (*tönkretették az életét*), hej!
13. Amaz miatt az arany miatt, hej,
amaz miatt az arany miatt,
jaj, világ, jaj!
16. Volt neki ellensége sok
és sok ellensége volt neki,
és megették a fejét (*tönkretették az életét*), jaj!
19. És elveszik az aranyacsakáját, hej,
elvették az aranyacsakáját, hej,
és ütötték a fejét, hej!
22. Ojnyica mit mondott?
Megállj, testvér, nem úgy (*van az*),
megállj, testvér, nem úgy (*van az*), hej,
mert minékünk ellenségeink vannak!
26. Mert verik a szelek,
mert verik a szelek,
a fiúkat, akiknek nincsen apjuk, hej!
29. Mert verik az esők
a lányokat, akiknek nincsen anyjuk,
a lányokat, akiknek nincsen anyjuk, hej!
32. És ülnek a kerítések mellett,
és ülnek a kerítések mellett, hej,
és verik őket az esők,
eső esik (*rájuk*), szél veri őket.
36. Ojnyica jön az úton,
oj, Isten,
Ojnyica jön az úton,
és jön, mérges,
és jön, mérges, hej!
41. Az aranya miatt,
az aranyacsakája miatt!
Üljetek így, cigány legények,

bešen, šavale, kada!
45. Te nā kerah beljava,
te nā keras beljava, mej!
Kāj beljava nāj laši,
kāj beljava nāj laši, mej!
49. Del pe löve, galbeni,
del pe löve, galbeni,
avastär e rjät po dromi.
52. Avastär e rjät po drom.
Taj rakhlem ekh rom phüro,
taj rakhlem ekh rom phüro.
Droboj tuke, rom phürja!
56. Droboj tuke, rom phüro!
Naís tuke, šäv terno, mej!
Naís tuke, šäv terno,
te phenav muro jilo, mej!
60. Te phenav muro jilo!
So kerdah o Ojńica, mej?
So cirdom ando süno?
Xaljas maj Ojńica, mej!

64. T' aves baytalo, roma!

MASILOÁJA (rudári), sz. 1933.
Rimnicu Sărat (Bărasca), județul Buzău (R)
Gyűjtés: 1998.

22/4

1. Hāj d' oj Luba som kerela
'aj d' oj Luba som kerela
mo tu Ďevla mo
4. d' oj Lubica-j xaraji
mo tu Ďevla mo
6. kada Luba kaj pheńela
Zanderiko muj kaj dela

üljetekek így, cigány legények!
45. Ne csináljunk bajt,
ne csináljunk bajt, hej!
Mert a baj nem jó,
mert a baj nem jó, hej!
49. Ad érte pénzt, aranyat, (lefizeti őket,
hogy ne csináljanak bajt),
ad érte pénzt, aranyat, (lefizeti őket,
hogy ne csináljanak bajt),
eljövünk éjjel az úton.
52. Eljövünk éjjel az úton.
És találkoztam egy öregecske cigánnyal,
és találkoztam egy öreg cigánnyal.
Üdvözlét neked, öreg cigány!
56. Üdvözlét neked, öreg cigány!
Köszönet neked, ifjú cigány legény, hej!
Köszönet neked, ifjú cigány legény,
hadd mondjam el (hadd öntsem ki neked)
a szívemet, hej!
60. Hadd mondjam el (hadd öntsem ki neked)
a szívemet!
Mit csinált Ojńica, hej?
Mit húztam (tapasztaltam, láttam) álomban?
Megevett (tönkretett) engem Ojńica, hej!

64. Legyél szerencsés, cigány ember!

22/4

1. És Luba mit fog csinálni
és Luba mit fog csinálni
hej te Isten hej
4. Lubica okos
hej te Isten hej
6. Luba ezt fogja mondani
Zsanderiko beszélni fog

---

mo tu Ďevla mo
9. če Lubice če kuťa
mo tu Ďevla mo
11. če Lubice le mamam
če Lubice le mamane
mo tu Ďevla mo
14. Žanderiko som phenela
mo tu Ďevla mo
16. Žanderiko kaj phenela
mundro čana taj maj pena
mo tu Ďevla mo
19. mundro čana taj maj pena
mo tu Ďevla mo
21. khere Žanderik' avela
khere Žanderik' avela
mo tu Ďevla mo
24. mundro čana taj maj pena
mo tu Ďevla mo
26. haj nakhela ekh šon duj
la Lubica ke märele
mo tu Ďevla mo
29. la Lubica ke märela
mo tu Ďevla mo
31. d' o' Lubica som kerela
mo tu Ďevla mo
33. d' o' Lubica som kerela
mo tu Ďevla mo
35. uoj pe vuljica kaj žala
uoj pe vuljica kaj žala
37. Tulvaj, Dömné!
38. haj rövela
mo tu Ďevla mo
40. d' astärela taj rövela
mo tu Ďevla mo
42. Tulvaj, Dömné!
43. kadaj Luba kaj phenela
mo tu Ďevla mo

hej te Isten hej
9. te Lubica te
hej te Isten hej
11. te Lubica gyere énhozzám (*feleségül*)
te Lubica gyere énhozzám (*feleségül*)
hej te Isten hej
14. Zsanderiko mit fog mondani
hej te Isten hej
16. Zsanderiko mondani fogja
szépen fognak enni és még inni fognak
hej te Isten hej
19. szépen fognak enni és még inni fognak
hej te Isten hej
21. Zsanderiko haza fog jönni
Zsanderiko haza fog jönni
hej te Isten hej
24. szépen fognak enni és még inni fognak
hej te Isten hej
26. és el fog telni egy hónap kettő
Lubicát megveri
hej te Isten hej
29. Lubicát meg fogja verni
hej te Isten hej
31. Lubica mit fog csinálni
hej te Isten hej
33. Lubica mit fog csinálni
hej te Isten hej
35. az utcára fog menni
az utcára fog menni
37. Hej, Uram!
38. és sírni fog
hej te Isten hej
40. és elkezd majd sírni
hej te Isten hej
42. Hej, Uram!
43. Luba ezt fogja mondani
hej te Isten hej

---

45. ʁan tu dale čorrimos
ʁan tu dalje o čorrimosi
mo tu Ďevla mo
48. so žangljane te keres
mo tu Ďevla mo
50. sim mār-di-li ka' 'nuñime
mo tu Ďevla mo
52. Tulvāj, Dōmni!
53. 'adej Luba kaj phenela
mo tu Ďevla mo
55. aj ěhāra de dimiñāce
mo tu Ďevla mo
57. ěhāra de dimiñāce
mo tu Ďevla mo
59. brādōri vasieste lela
mo tu Ďevla mo
61. kaj ʁajing kaj ěljārela
mo tu Ďevla mo
63. haj ĉi paji ke č' añela
e bradi kaj ʁajing mekhela
mo tu Ďevla mo
66. ši la drjapta ši la stinga
d' oj Lubica som kerela
mo tu Ďevla mo
69. ši la drjapta ši la stinga
d' oj Lubica som kerela
mo tu Ďevla mo
72. Tulvāj, Dōmni!
73. haj ĉi māj ljala le dromesa
mo tu Ďevla mo
75. ĉi māj ljala le dromesa
sjo ljala la merištasa
mo tu Ďevla mo
78. žal e Luba haj rövel
mo tu Ďevla mo
80. d' oj Lubica žal haj rövel
mo tu Ďevla mo

45. egyen meg téged anyám a nyomorúság
egyen meg téged anyám a nyomorúság
hej te Isten hej
48. mit tudtál csinálni
hej te Isten hej
50. meg vagyok verve és meg vagyok kőzova
hej te Isten hej
52. Hej, Uram!
53. Luba ezt fogja mondani
hej te Isten hej
55. aj másnap hajnalban
hej te Isten hej
57. másnap hajnalban
hej te Isten hej
59. a vödöröséket kézbe fogja venni
hej te Isten hej
61. a kúthoz fog indulni
hej te Isten hej
63. és vizet nem fog hozni
a vödört a kútánál fogja hagyni
hej te Isten hej
66. és jobbra és balra
Lubica mit fog csinálni
hej te Isten hej
69. és jobbra és balra
Lubica mit fog csinálni
hej te Isten hej
72. Hej, Uram!
73. és már nem az utat fogja venni (*maga elé*)
hej te Isten hej
75. már nem az utat fogja venni (*maga elé*)
a szántást fogja venni (*maga elé*)
hej te Isten hej
78. meggy Luba és sír
hej te Isten hej
80. Lubica meggy és sír
hej te Isten hej

---

82. hāj palal ke lel pe sāma
mo tu Ďevla mo
84. žal e Luba žikaj žal
mo tu Ďevla mo
86. kaj χajinge d' aresljas
kaj χajinge le tatašū
mo tu Ďevla mo
89. ankle šavore d' avri
mo tu Ďevla mo
91. ankle dale ba d' avri
mo tu Ďevla mo
93. d' oj Lubica ke d' avel
mo tu Ďevla mo
95. d' oj Lubica d' aresljas
mo tu Ďevla mo
97. armaja pehka da đas
mo tu Ďevla
99. Tuvāj, Dömnī!
100. χan tu dale le ĩerme
mo tu Ďevla mo
102. χan tu dale le ĩermē
mo tu Ďevla mo
104. ke tu dan ma koa Žanderiko
mo tu Ďevla mo
106. Anīa ma, ĩe pjav ekh ljako! Hāj!
107. d' ašunes tu Petre mande
mo tu Ďevla mo
109. amāri šej d' avīli
mo tu Ďevla mo
111. e Lubica-j cinōri
mo tu Ďevla mo
113. hāj tehara de đimiñāce
tehāra de đimiñāce
mo tu Ďevla mo
116. eta aven le rom palal
mo tu Ďevla mo
118. mašinenca vurdoñenca

82. és figyelget hátrafelé
hej te Isten hej
84. megy Luba ameddig megy
hej te Isten hej
86. elérkezett a kúthoz
az apa kútjához
hej te Isten hej
89. gyertek ki gyerekek
hej te Isten hej
91. gyere ki anyám
hej te Isten hej
93. mert jön Lubica
hej te Isten hej
95. Lubica megérkezett
hej te Isten hej
97. megátkozta az anyját
hej te Isten hej
99. Hej, Uram!
100. egyenek meg anyám a férgek
hej te Isten hej
102. egyenek meg anyám a férgek
hej te Isten hej
104. mert te Zsanderikóhoz adtál engem
hej te Isten hej
106. Hozzad, hadd igyak egy kicsit! Gyere!
107. Petro figyelj rám
hej te Isten hej
109. megjött a lányunk
hej te Isten hej
111. a kicsike Lubica
hej te Isten hej
113. és másnap hajnalban
másnap hajnalban
hej te Isten hej
116. íme jönnek utána a cigányok
hej te Isten hej
118. autókkal szekerekkel

---

mo tu Ďevla mo
120. pala-j Lubica k' aven
mo tu Ďevla mo
122. d' oj Lubica som phendās
mo tu Ďevla mo
124. d' āsuñes tu tate mande
āsuñes tu tate mande
mo tu Ďevla mo
127. kaj kumperātija žas
mo tu Ďevla mo
129. momelja brē ěe ěiñes
mo tu Ďevla mo
131. momelja brē ěe ěiñes
mo tu Ďevla mo
133. mange-j mome' ěe astāres
mo tu Ďevla mo
135. vudāra drom kaj ěe des
mo tu Ďevla mo
137. et' aven le rom palāl
aven le rom ba palāl
mo tu Ďevla mo
140. hāj d' oj porta puterdī
mo tu Ďevla mo
142. ando kheri kaj dikhen
mo tu Ďevla mo
144. d' oj momelja kaj phabon
ol momelja ke phabon
mo tu Ďevla mo
147. hāj žukheli ke bašen
148. Tulvāj, Doāmmi!
149. kanoā le rom ke dikhle
mo tu Ďevla mo
151. astārna le rom našena
mo tu Ďevla mo
153. d' oj Lubicaj uštili
mo tu Ďevla mo
155. ke kerdili ba müli

hej te Isten hej
120. jönnek Lubica után
hej te Isten hej
122. Lubica mit mondott
hej te Isten hej
124. apám figyelj rám
apám figyelj rám
hej te Isten hej
127. elmégy az üzletbe
hej te Isten hej
129. vegyél hej gyertyákat
hej te Isten hej
131. vegyél hej gyertyákat
hej te Isten hej
133. nekem (a fejemenél) fogd a viaszgyertyát
hej te Isten hej
135. nyisd az ajtókat
hej te Isten hej
137. íme jönnek utána a cigányok
jönnek utána a cigányok
hej te Isten hej
140. és az ajtó nyitva
hej te Isten hej
142. belátnak a házba
hej te Isten hej
144. égnek a gyertyák
égnek a gyertyák
hej te Isten hej
147. és ugatnak a kutyák
148. Hej, Uram!
149. amikor meglátták a cigányok
hej te Isten hej
151. fogják majd magukat a cigányok
el fognak futni
hej te Isten hej
153. Lubica fölkelt
hej te Isten hej

---

156. *Ť* aven baytǎle, čavale!*

STOJANO (*khelderash*), sz. 1912.
Onești (Konco), județul Bacău (R)
Gyűjtés: 1996.

22/5

1. Haj sah d' o Zdrelijka. Som kerla?
Haj sah d' o Zdrelijka. Som kerla?
Kǎde dikhljas ando sūno, brē!
So dikhlja uo ando sūno, brē?
5. Kǎ l' dešuduj la rjǎtake,
kǎ l' dešuduj la rjǎtake,
ke dikhlja uo ando sūno,
k' aven le rom te mudǎren les,
9. d' aven le rom te mudǎren les.
Muj pe pești deǵ kaj dela,
muj pe pești deǵ kaj dela:
Uști, dale, uști' oprē, šej!
13. Haj uști, dale, uști' oprē
taj šude, dale, d' oprǎle,
taj šude, dale, d' oprǎl, šej!
Taj mekh, dale, ek kotor mase,
17. taj mekh, dale, ekh kotor mase,
k' ǎmen s' ǎme' 'k vurdon mase,
k' ǎmen s' ǎme' 'k vurdon mase.
Taj ǎšel lehke šerestǎr,
21. taj ǎšel leske šerestǎr,
taj mekh, dale, ek kotor mase,
taj thoda leh taj řirǎve,
taj thoda leh taj řirǎve!
25. Kanoǎ lesti deǵ ǎsundas,
d' oprǎl, Ďevla, kaj řudasi,
d' ok kotor mas kaj mekhljasi.
Thoda lesti deǵ, řirǎdasi,
thoda lesti deǵ, řirǎdasi.

155. mert (*csak*) tetteite hogy halott

156. *Legyetek szerencsések, cigány legények!*

22/5

1. És volt a Zdrelijka. Mit fog csinálni?
És volt a Zdrelijka. Mit fog csinálni?
Ezt látta az álomban, hej!
Mit látott ő az álomban, hej?
5. Tizenkettőkor éjjel,
tizenkettőkor éjjel,
mert meglátta ő az álomban,
hogy jönnek a cigányok megölni őt,
9. jönnek a cigányok megölni őt.
Szólni fog majd az anyjának,
szólni fog majd az anyjának:
Keljél, anyám, keljél föl, hej!
13. Keljél, anyám, keljél föl
és dobj (*pakolj*), anyám, föl,
és dobj (*pakolj*) föl, anyám!
És hagyjál (*ki*), anyám, egy darab húst,
17. és hagyjál (*ki*), anyám, egy darab húst,
mert minékünk van egy szekér húsunk,
mert minékünk van egy szekér húsunk.
És marad a fejétől (*őutána*),
21. és marad a fejétől (*őutána*),
és hagyjál (*ki*), anyám, egy darab húst,
és tedd oda és főzd meg,
és tedd oda és főzd meg!
25. Amikor az anyja meghallotta,
Istenem, fölrakta (*főlpakolt*),
egy darab húst (*kint*) hagyott.
Az anyja odatette az ételt, főzött,
az anyja odatette az ételt, főzött.

29. Vi č' o ɣabe kaj č'i tırjola,
bištajstare kaj d' avena,
bištajstare kaj d' avena.
Bištajstar' le Batistōni,
33. tho' Zdrejljika numaj štare,
thoā Zdrejljika numaj štare,
Batistōni bištajstare.
Khēre sani, tu Zdrejljike?
37. Khēre sim me bā, šavale,
khēre sim me bā, romale!
D' aviljam te mudāras tu,
d' aviljam te mudāras,
41. la-j llinka 'me te lasi!
Mo, šavale, bešen kada, brē,
bešen, šavale, iejle!
Te tırjol odo ɣabe,
45. taj te ɣasi d' o ɣabe,
pala koda mudārena,
pala koda mudārena!
Thode pe le rom, bešena,
49. thode pe le rom, bešena,
taj v' o ɣabe kaj tırjola.
Thodah pe o Zdrejljika, ɣala,
le romenge kaj pheŋela:
53. Xan, šavale, vi tume, bre!
Xa numa tu, Zdrejljike, ɣa, brē,
ke pāle tu sa mēresi,
ke 'ba tu sa mēresa!
57. Dupače Zdrejljika ɣaljas,
le romenge kaj phendas:
Kada muro običeri,
kanā ɣap, te hodiniij ma,
61. v' ek cigāra te māj pjavi,
d' ok cigāra te māj pjav, brē!
Avri Zdrejljika k' anklela,
štajer ando vast kaj lela,
65. štajer ando vast kaj lela.

29. Az étel meg sem fog főni,
huszonnégyen jönnek majd,
huszonnégyen jönnek majd.
Huszonnégyen vannak a Bátyisztónyiék,
33. és a Zdrejljikaék csak négyen,
és a Zdrejljikaék csak négyen,
Bátyisztónyiék huszonnégyen.
Itthon vagy, te Zdrejljika?
37. Itthon vagyok, legények,
itthon vagyok, cigányok!
Jöttünk, hogy megöljünk téged,
jöttünk, hogy öljünk,
41. hogy elvegyük az llinkát!
Hej, legények, így, hát, maradjatok, hej,
üljetek, legények, le!
Főjön az az étel,
45. és ha megesszük az ételt,
azután fogtok ölni,
azután fogtok ölni!
Tették magukat a cigányok, ülnek majd,
49. tették magukat a cigányok, ülnek majd,
és az étel meg is fog főni.
Tette magát Zdrejljika, eszik majd,
a cigányoknak mondja majd:
53. Egyetek, legények, ti is, hej!
Egyél csak te, Zdrejljika, egyél, hej,
mert utána te mindjárt meghalsz,
mert te már mindjárt meg fogsz halni!
57. Miután Zdrejljika evett,
mondta a cigányoknak:
Az az én szokásom,
amikor eszek, hogy pihenjek,
61. még egy cigarettát is elszívok,
még egy cigarettát is elszívok, hej!
Zdrejljika kimegy majd,
štajer pisztolyt vesz kézbe majd,
65. štajer pisztolyt vesz kézbe majd.

Avri, šavale, d' ankleni!
Gäta san tume, romale?
Ke me sim me gäta, brë-le!
69. Dëvla, uo kanoä astärda', cirdas,
bištajtrin kaj mudärdas,
bištajtrin kaj mudärdasi.
Kon ande lende d' äšela?
73. O Bašistöno, d' o phüro,
Bašistöno, d' o phüro, brë!
Taj uo del te cirdel, brë,
ji duj, Dëvla, kaj cirdena,
77. pale Zdrejljika pheñela:
Phenta, dale, muri dili,
phen, dale, muri dili!
Šades Zdrejljika am puškati,
81. pe done skindorj de bräde,
pe done skindorj de bräde.

82. *T' aveh baɣtalo haj sastovesto!*

DUSANO (khelderash), sz. 1946.
Därmânești, județul Bacău (R)
Gyűjtés: 1996.

22/6

1. D' o Zdrejljika som kerela?
D' o Zdrejljika som kerela?
D' o Zdrejljika som kerela?
Haj muj pe pešti deĵ kaj dela,
5. muj pe pešti deĵ kaj dela,
muj pe pešti deĵ kaj dela.
Haj ušti, dale, ušti, šej-le,
ušti, dale, ušti, šej-le,
9. ke dikhljem ando sūno, šej!
Haj so uo ando sūno dikhela,

Gyertek ki, legények!
Ti készen vagytok, cigányok?
Mert én készen vagyok, hej!
69. Istenem, amikor ő megfogta (a pisztolyt),
meghúzta,
huszonhármát megölt,
huszonhármát megölt.
Ki fog közülük megmaradni?
73. Bátyisztóno, az öreg,
Bátyisztóno, az öreg, hej!
És ő is meghúzza (a ravaszt), hej,
Istenem, mindkettő meg fogja húzni,
77. megint Zdrejljika mondja majd:
Mondd el, anyám, a nótámat,
mondd, anyám, a nótámat!
Úl Zdrejljika meglőve,
81. két fenyődeszkán,
két fenyődeszkán.

82. *Legyél szerencsés és egészséges!*

22/6

1. Zdrejljika mit fog csinálni?
Zdrejljika mit fog csinálni?
Zdrejljika mit fog csinálni?
És az anyjára fog szólni,
5. az anyjára fog szólni,
az anyjára fog szólni.
Keljél, anyám, keljél, hé,
keljél, anyám, keljél, hé,
9. mert álmodtam, hé!
És mit lát majd az álomban,

---

so uo ando sūno dikhela?

Haj k' aven le rom ĩe maren les,

13. k' aven le rom ĩe maren les.

Punro pe potenga thoala.

Haj punro pe potenga thoala,

thaj kotor mas kaj mekhela,

17. thaj kotor mas kaj mekhela.

Haj thola, Dĕvla, ĩravĕla,

thola, Dĕvla, ĩravĕla,

thola, Dĕvla, ĩravĕla.

21. Haj Batistōn' ĩntal d' avena,

Batistōn' ĩntal d' avena.

Haj Batistōn' ĩntal d' avena,

thaj Zdreljikaske pheĕna,

25. thaj Zdreljikaske pheĕna.

Haj ušĭ, Zdreljike, ušĭ, brĕ,

pāšĭle te ĉasuri, brĕ,

pāšĭle te ĉasuri, brĕ!

29. Māj mukhen ma, šavale, ek lĵako,

māj mukhen ma, šavale, ek lĵako,

ĭe ĩravas ko' ĵābe , brĕ!

Haj kaj ĉ' avĭljam te bešas, brĕ,

33. ke ĉ' avĭljam te bešas, brĕ,

so, avĭljam ĭe mudaras, brĕ!

Thaj la Kimpĵana ĭe las, brĕ,

thaj la Kimpĵana ĭe lasoj!

37. Haj mundry ĵala, mundry pela,

mundry ĵala, mundry pena.

Kada Zdreljika pheĕla:

Māj mukhen ma, šavale, ek lĵako,

41. māj mukhen ma, šavale, ek lĵako,

kada muro obĭĉeri!

Kada muro obĭĉeri,

kanā ĵap, ĭe hodiniĵ, brĕ,

45. kanā ĵap, ĭe hodiniĵ, brĕ!

Thā' 'k cigāra ĭe fomiv, brĕ,

thā' 'k cigāra ĭe fomiv, brĕ!

mit lát majd az álomban?

Ĕs hogy jőnnék a cigányok megverni őt,

13. hogy jőnnék a cigányok megverni őt.

Lábát a szekérhágcsóra teszi majd.

Ĕs lábát a szekérhágcsóra teszi majd,

és meghagy (elővesz) egy húsdarabot,

17. és meghagy (elővesz) egy húsdarabot.

Ĕs föl fogja tenni, Istenem, főzni fog,

föl fogja tenni, Istenem, főzni fog,

föl fogja tenni, Istenem, főzni fog.

21. Ĕs Bátyisztónék arra jőnnék majd,

Bátyisztónék arra jőnnék majd.

Ĕs Bátyisztónék arra jőnnék majd,

és Zdreljikának mondják majd,

25. és Zdreljikának mondják majd.

Ĕs keljél, Zdreljika, keljél, hé,

elközledeitek az óráid, hé,

elközledeitek az óráid, hé!

29. Hagyjatok engem, legények, még egy kicsit,

hagyjatok engem, legények, még egy kicsit,

hadd főzzük meg azt az ételt, hej!

Nem űlni jöttünk, hej,

33. nem űlni jöttünk, hej,

hát, űlni jöttünk, hej!

Ĕs Kimpjánát elvenni, hej,

és Kimpjánát elvenni!

37. Ĕs szépen eszik majd, szépen iszik majd,

szépen eszik majd, szépen isznak majd.

Zdreljika azt fogja mondani.

Hagyjatok engem, legények, még egy kicsit,

41. hagyjatok engem, legények, még egy kicsit,

ez a szokásom!

Ez a szokásom,

hogy pihenjek, miután ettem, hej,

45. hogy pihenjek, miután ettem, hej!

Ĕs hogy elszívjak egy cigarettát, hej,

és hogy elszívjak egy cigarettát, hej!

Haj mundro žala, mundro pela,
49. mundro žala, mundro pela,
tha' 'k cigara kaj fomila.
Haj kada Zdreljika pheñela.
Punro pe potenga thoala,
53. punro pe potenga thoala.
Haj vast tala šerand kaj thoala,
štajer ando vast kaj lela,
štajer ando vast kaj lela.
57. Haj thoala, Ďevla, thaĵ cirdela,
thoala, Ďevla, thaĵ cirdela,
bištajštär kaj mudarela.
Haj bištajštär kaj mudarela,
61. numaj ek, Ďevla, d' ašela,
numaj ek, Ďevla, d' ašela.
D' ok čorro thaĵ d' ok bāngo, brē,
d' ok čorro thaĵ ek bāngo, brē,
65. jek čorro, brē, jek bāngo, brē!
Haj thoala, Ďevla, thaĵ cirdela,
cirdela vi d' o bāngo, brē,
cirdela vi d' o bāngo, brē!
69. Haj lehko šero pharravela,
lesko šero pharravela.
D' o Zdreljika som kerela?
Haj muj pe pešti đej kaj đela,
73. muj pe pešti đej kaj đela.
Bišarj' ando vast kaj lela.
Haj bišarj' ande štar šinela,
thaĵ ando štajero kaj thoala,
77. māj ekdāta kaj cirdela.
Māj ekdāta kaj cirdela,
v' el bānges kaj mudarela,
v' el bānges kaj mudarela.
81. Haj d' o Zdreljika som kerela?
Kāj si, dale, d' oĵ Kimpjana?
Kāj si, dale, d' oĵ Kimpjana?
Haj te vāzdel mang' ek dīli, brē,

Ēs szépen eszik majd, szépen iszik majd,
49. szépen eszik majd, szépen iszik majd,
és egy cigarettát elszív majd.
Ēs ez a Zdreljika mondja majd.
Lábát a székérhágcsóra teszi majd,
53. lábát a székérhágcsóra teszi majd.
Ēs a kézt a párna alá teszi majd,
a štajer pisztolyt kézbe veszi majd,
a štajer pisztolyt kézbe veszi majd.
57. Istenem, és meg fogja tenni
és meghúzza majd (a ravaszt),
Istenem, és meg fogja tenni
és meghúzza majd (a ravaszt),
huszonnégvet megöl majd.
Ēs huszonnégvet megöl majd,
61. Istenem, csak egy marad majd,
Istenem, csak egy marad majd.
Egy nyomorult és sánta, hej,
egy nyomorult és sánta, hej,
65. egy nyomorult, hej, egy sánta, hej!
Istenem, és meg fogja tenni
és meghúzza majd (a ravaszt),
meghúzza a sánta is, hej,
meghúzza a sánta is, hej!
69. Ēs a (Zdreljika) fejét meghasítja
(megsebesíti) majd,
és a fejét meghasítja (megsebesíti) majd.
Zdreljika mit fog csinálni?
Ēs az anyjára fog szólni,
73. az anyjára fog szólni.
Hajfüzér-pénzt vesz majd kézbe (az anyja).
Ēs a hajfüzér-pénzt négybe fogja vágni,
és a štajer pisztolyba teszi majd (a darabokat),
77. (Zdreljika) még egyszer meg fogja húzni.
Még egyszer meg fogja húzni,
a sántát is meg fogja ölni,
a sántát is meg fogja ölni.

85. *te vāzdel mang' ek dīli, šēj!*
Hāj šades Zdreljīk' am puškāt, mej,
šades Zdreljīk' am puškāt, mej,
pe pātru skindurj de brādoj!

86. *Ţe trajis! Ţ' aveh baytālo!*

MIHAI STANESCU (*khelderash*), sz. 1942.
Căiuți, județul Bacău (R)
Gyűjtés: 1995.

22/7a

1. Bašāv, more, bašāv,
o, de, muri zili!
Sār tu mange na bašaves,
štār pal o muj mandār hūzes.

IDŐS MAGYARCIGÁNY FÉRFI
Miskolc (Csorba-telep),
Borsod-Abaúj-Zemplén megye (M)
Gyűjtés: 1970.

81. És Zdeljika mit fog csinálni?

Anyám, hol van Kimpjána?
Anyám, hol van Kimpjána?
Hát, emeljen (*énekeljen*) nekem egy éneket, hej,
85. emeljen (*énekeljen*) nekem egy éneket, hé!
És Zdreľjika meglőve ül, hej,
Zdreľjika meglőve ül, hej,
négy fenyődeszkan!

86. Éljél! Legyél szerencsés!

22/7a

1. Muzsikáld, pajtás, muzsikáld,
o, de, az én nótámat!
Mint hogy te nekem nem muzsikálsz,
négyet az arcodra tőlem húzol
(négy pofont kapsz tőlem az arcodra).

22/7b

**1. Szépen kérem a bírót,
ne vigye el a fúvót.
Megtanítom szeget verni,
fől fog engem ébreszteni.
Ujjajjajjjajjjajjj ujjajjjajjjajjj
náne mange le kalácsé.
(nincsen nekem kalács?)**

BARI „KIS“ KÁLMÁN (magyarcigány), sz. 1918.
Bükkaranyos, Borsod-Abaúj-Zemplén megye (M)
Gyűjtés: 1974.

1. Khasajlas e Iboj,
duj des kodoleske, jaj.
Taj rodav la, rodav la,
kathi ci rakhav la.

5. Taj rakhlem la, mamom,
po zeleno rito, jaj,
ke, kothe hullavel pe,
taj avri makhel pe.

9. Avri makhelas pe,
save te kamen la, jaj,
save te kamen la,
le rom te ligren la.

13. Taj ci kamlem la, mamom,
o Del te marel ma, jaj,
de, numaj lake jakha
zavarba ande ma.

17. Taj ci trobus ma, Iboj,
ci tu, ci te love, jaj,
ke, dav tu jek selengi,
zatar tuke khere!

21. Ke, gelastar i Iboj
perdal paj Dunera, jaj.
Ke, pala la te zotar,
o Del te marel ma!

KOLOMPÁR EDIT „HÍRES“ (lovári), sz. 1955.
Zalaegerszeg, Zala megye(M)
Gyűjtés: 1983.

1. Elveszett Iboly,
két napja ennek, jaj.
És keresem őt, keresem őt,
sehol nem találom őt.

5. És megtaláltam őt, anyám,
a zöld réten, jaj,
mert, ott fészülködik,
és kifesti magát.

9. Kifestette magát,
hogy a cigány legények megszeressék őt, jaj,
hogy a cigány legények megszeressék őt,
hogy a cigányok elvigyék (megkéressék) őt.

13. És nem szerettem őt, anyám,
az Isten verjen meg engem, jaj,
de, csak a szemei
zavarba hoztak engem.

17. És nem kellesz nekem, Iboly,
se te, se a pénzed, jaj,
mert, adok neked egy százast,
elmenj (takarodj) magadnak haza!

21. Mert, elment Iboly
túl a Dunán (a Dunántúlra), jaj.
Mert, utána ha el fogok menni,
az Isten verjen meg engem!

1. (*Celastār*) e Iboj,
duj des kodolake, jaj.
Rodāv la, rodāv la,
kathi č' arākhav la.

5. Rakhlem la, rakhlem la
po zeleno rēto, jaj,

kothe hullāvlas pe
haj mākhlas pe āvri.

9. Haj mākhlas pe āvri,
šāve te kamen la, jaj,
šāve te kamen la,
bāre lubihāra.

13. Jaj, de, avtar khēre, Iboj,
so žanes e Dēvles, jaj,
ke rōven e šāvōra
sanda pengi dejjōri!

17. De, či trobus ma, phrala,
či tu, či ie löve, jaj!
Ke, tu te xožadān ma,
vi me xožavō tu.

21. Jaj, de, avtar khēre , Iboj,
so žanes e Dēvles, jaj!
Tu te xožadān ma,
vi me xožavō tu.

25. (*Vi me xožav*)ō tu
le gugle vorbenca, jaj,
de, le gugle vorbenca,
ja bānga rōjasa.

1. (*Elment*) Iboj,
két napja ennek, jaj.
Keresem őt, keresem őt,
sehol nem találom őt.

5. Megtaláltam őt, megtaláltam őt
a zöld réten, jaj,
ott fészülködött
és festette magát ki.

9. És festette magát ki,
hogy a cigány legények megszeressék őt, jaj,
hogy a cigány legények megszeressék őt,
a nagy kurvásak.

13. Jaj, de, elgyere haza, Iboj,
mit tudsz Isten (*ha Istent ismeresz*), jaj,
mert sírnak a gyerekek
az anyácskájuk miatt!

17. De, nem kellesz nekem, testvér,
se te, se a pénzed, jaj!
Mert, te ha megcsaltál engem,
én is meg foglak csálni téged.

21. Jaj, de, elgyere haza, Iboj,
mit tudsz Istent (*ha Istent ismeresz*), jaj!
Te ha megcsaltál engem,
én is meg foglak csálni téged.

25. (*Én is meg foglak csálni*) téged
az édes szavakkal, jaj,
de, az édes szavakkal,
a görbebottal.

JAKAB ILONA „MARON“ (lovári), sz. 1936.
Kalocsa, Bács-Kiskun megye (M)
Gyűjtés: 1984.

22/10

1. Kurke detehāra
umblaven tu, Bantāl.

3. Na dāra tu, Bantāl,
mēg man tu dikhesa!

5. Čumide ma, Neti,
Neti, muri gāži!

7. Nāstīg čumidav tu,
ke but si le rajōra.

9. *Ez egy búcsú lett vóna.*

10. Čumide ma, Dōrdi,
muro jek phralōro!

12. Čumidav tu, Bantāl,
mindān te murdārna ma.

14. Ingrō tu me, Bantāl,
perdāl e Duñera!

16. Šinō me ō šelo,
pe sos umblaven tu.

18. Čumide ma, Neti,
Neti, muri bōri!

20. Čumidav tu, Dōrdi,
šelvar and' ek časo.

22/10

1. Vasárnap reggel
akasztnak téged, Bantāl.

3. Ne félj, te, Bantāl,
amíg engemet te látni fogsz!

5. Csókolj meg engem, Netti,
Netti, feleségem!

7. Nem csókolhatlak meg téged,
mert sok az uracska.

9. *Ez egy búcsú lett vóna.*

10. Csókolj meg engem, Györgyi,
egyetlen fivérkém!

12. Megcsókollak téged, Bantāl,
mindjárt ha meg fognak ölni engemet (akkor is).

14. Vinni foglak téged én, Bantāl,
túl a Dunán (a Dunántúlra)!

16. El fogom vágni én a köteleidet,
amire akasztnak téged.

18. Csókolj meg engem, Netti,
Netti, sógornóm!

20. Megcsókollak téged, Györgyi,
százszor egy órában.

---

22. Kanā čumidem la,
laki šib indaldem.

24. Kade trobuj lake,
la bāra kurvake!

26. O Dēl te mārel la,
kurva sas voj bāri!

RAFAEL JÁNOS (lovári), sz. 1928.
Szolnok, Szolnok megye (M)
Gyűjtés: 1982.

22/11

1. Hāj sahbu rom, Ďevla, d' avasa,
sahbu rom, Ďevla, d' avasa.
Hāj rom gindin pe, sokhoŋin pe,
rom gindin pe, sokhoŋin pe,
5. hāj kă 'ver rom, Ďevla, te žanoj,
hāj pātradi lehte kerenoj,
pātradi lehte kerenoj.
Hāj rom, Ďevla, Ďevla, som kerna,
9. sando le urdon bāro,
sando le urdon bāro, brē?
Hāj koā žandāri uon kāj žana,
koā žandāri uon kāj žana,
13. žandāres', Ďevla, 'npaŋina.
Hāj žandāri kada mothola:
T' avel grīža romendi,
te nā žane kă l' bārja, brē!
17. Hāj hade te nā ba čorreno,
hāj mūdno patradi kerena!
Hāj mūdno patradi kerena.
Hāj kahko Belo? Kāj kerena?
21. Sah d' o Belo la Linako,
sah d' o Belo la Linako.

22. Amikor csókoltam őt,
a nyelvét leharaptam.

24. Így kell neki,
a nagy kurvának!

26. Az Isten verje meg őt,
nagy kurva volt ő!

22/11

1. És rengeteg cigány, Istenem, jönni fogunk,
rengeteg cigány, Istenem, jönni fogunk.
És a cigányok töprengenek, tanakodnak,
a cigányok töprengenek, tanakodnak,
5. és más cigányokhoz mennek majd, Istenem,
és a hűsvétot náluk csinálják (ünneplik) majd,
a hűsvétot náluk csinálják (ünneplik) majd.
És a cigányok, Istenem, mit fognak csinálni,
9. a nagy szekerekkel,
a nagy szekerekkel, hej!
És a rendőrhöz mennek majd,
a rendőrhöz mennek majd,
13. a rendőrrel, Istenem, megegyeznek majd.
És a rendőr ezt mondja majd:
Legyen cigány gondoskodás,
ne menjenek a kertekbe, hej!
17. És ne lopjanak,
és szép hűsvétot fognak csinálni!
És szép hűsvétot fognak csinálni.
És kic (kinek a fia) a Belo? Hol fogják megtenni
(megválasztani bulibásnak)?
21. Ő a Lina Belo-ja volt,

Haj uon koa birto kaj maj žana,

haj uon koa birto kaj maj žana.

25. Mundro Belo kaj kerena?

Haj bulibaši kon d' avela?

Haj sah bulibaš o Zdrelika,
sah bulibaš o Zdrelika.

29. Haj koa kopaku retežat,
ako la Zdrelika 'ntro gropano.

Haj ĉ' ašel tuke la Linasa!

Ĉ' ašel mange la Linasa,

33. ĉ' ašel mange la Linasa.

Haj rom khere, Ďevla, kaj žana,

rom, Ďevla, khère kaj žana,

haj maj žana thaj maj pena,

37. mundro, Ďevla, dilabana.

MARIA STANESCU (kázándzsi), sz. 1938.

Piatra Neamț (Subdärmănești), județul Neamț(R)

Gyűjtés: 1998.

22/12

1. Ďevla, Dadi so kerdas,

Ďevla, Dadi so kerdas, mo?

Mundro vinda kaj šindas,

mundro vinda kaj šindas.

5. Muj pe peštī šej kaj das,

muj pe peštī šej kaj das:

Vojleš, Bjela, muri šej,

vojleš, Bjela, muri šej!

9. Bradi vasteste te les,

paj šudro mange t' aňes,

paj šudro mange t' aňes!

Brav! deseste mardas,

13. brav! deseste mardas,

lako gad anglal vazdas,

o a Lina Belo-ja volt.

Es ok a kocsmaba fognak menni,

es ok a kocsmaba fognak menni.

25. A szép Belot fogják megtenni

(megválasztani bulibásnak)?

Es ki lesz a bulibás?

Es bulibás volt Zdreliká,

bulibás volt Zdreliká.

29. Es a fa kidőlt,

mellette Zdreliká a gödörben ül.

Es te nem illesz össze Linával!

Nem illek össze Linával,

33. nem illek össze Linával.

Istenem, es a cigányok hazamennek majd,

Istenem, a cigányok hazamennek majd,

es enni fognak meg es inni fognak meg,

37. Istenem, szépen énekelnek majd.

22/12

1. Istenem, Dágyi mit csinált,

Istenem, Dágyi mit csinált, hej?

Gyönyörű kohót vágott (készített),

gyönyörű kohót vágott (készített).

5. A lányára szólt,

a lányára szólt:

Hej, Bjela, lányom,

hej, Bjela, lányom!

9. Favöröt vegyél kézre (a karodra),

hideg vizet hozzál nekem,

hideg vizet hozzál nekem!

A szél hason ütötte (Bjelát),

13. a szél hason verte,

az ingét elől megemelte,

---

lako gād anglāl vāzdas,
čūci parni dičljās.

17. Lako dād kanā dikhļjas,

muj pe late kaj maj das:

Mekh la, Bjela, drakuluj,

mekh la, Bjela, drakuluj!

21. Mekh o paji drakuluj!

Haj, so phenav me, Bjela!

Kames tu, sar kamav me,

kames tu, sar kamav me?

25. Me kamav te lav tutut,

haj tu te les maman!

Pāle-j Bjela so phendas,

pāle-j Bjela so phendas?

29. Ašta, tate, n' av dilo,

ašta, tate, n' av dilo, brē!

Kon maj kerdas taj dikhļjas,

kon maj kerdas taj dikhļjas?

33. O dadi te lel la ša,

haj šej te lel le dades?

Naj la Bjela, so kerel,

nā la Bjela, so kerel!

37. Ašunēs tu, Dadi, mandē,

ašunēs tu, Dadi, mandē!

Atunč', Dadi, me tu lav tu,

atunč', Dadi, me tu lav,

41. te keres pōdo paj mārja,

te keres pōdo paj mārja

d' andoa muj la ceryako,

d' andoa muj la ceryako

45. ž' ando udār la khangērjako,

ž' ando udār la khangērjako.

Atunč' Dadi so kerdas?

Vast po bičo kaj thodas.

49. Ek mūdno pōdo kerdas,

ek mūdno pōdo kerdas,

brād onīal taj brād ordāl,

az ingēt elől megemelte,

lászott a fehér csec.

17. Amikor az apja meglátta,

rászólt *(a lányára)*:

Bjela, hagyd az ördögbe,

Bjela, hagyd az ördögbe!

21. Hagyd a vizet az ördögbe!

Gyere, mit mondok én, Bjela!

Akarod-e te, ahogy én akarom,

akarod-e te, ahogy akarom én?

25. Én akarlak elvenni tégedet,

és te vegyél el engemet *(énhozzám gyere feleségül)*!

Mit mondott Bjela ismét,

mit mondott Bjela ismét?

29. Megállj, apa, ne legyél bolond,

megállj, apa, ne legyél bolond, hé!

Ki látott már és tett *(ilyesmit)*,

ki látott már és tett *(ilyesmit)*?

33. Hogy apa vegye el a lányt,

és lány vegye el az apát

(hogy lánya menjen az apjához feleségül)?

Bjelának nincs mit tennie,

Bjelának nincs mit tennie!

37. Dagyi, figyelj te rám,

Dagyi, figyelj te rám!

Dagyi, akkor veszlek téged

(akkor megyek hozzád feleségül),

Dagyi akkor veszlek téged

(akkor megyek hozzád feleségül),

41. ha hidat csinálsz a tengerre,

ha hidat csinálsz a tengerre

a sátor szájától *(a sátor bejáratától)*,

a sátor szájától *(a sátor bejáratától)*

45. a templom ajtajáig,

a templom ajtajáig.

Dagyi akkor mit csinált?

Kezet tett az ostorra *(kezébe vette az ostorát)*.

sakoj krjaka-j čiriklji,
 53. sakoj krjanga-j čiriklji,
 dilabal pesti dili.
 Lako dade muj kaj das,
 lako dade muj kaj das:
 57. Haj, Bjela, la kununije,
 haj, Bjela, la kununije!
 Haj thode pe taj gele,
 haj thode pe taj gele.
 61. Ji poa podo d' arehljas,
 ži koa podo d' arehljas.
 Uoj, Ďevla, kada phendas:
 O terno te žal anglal,
 65. o terno te žal anglal,
 haj terni t' avel palal!
 Lako dad anglal geljas,
 haj uoj palal d' asiljas.
 69. Haj andoa muj kaj phendas,
 haj andoa muj kaj phendas:
 Diki' romni le dadeske,
 maj mišto yrana l' mäscheke!
 73. Maj mišto yrana l' mäscheke,
 haj kokjala le barreske!
 Haj poa podo yuiljas,
 haj ando paj tasuljas.

ION MIHAI „JONO“ (*khelderash*), sz. 1915.
Andrășești, județul Ialomița(R)
Gyűjtés: 2000.

49. Egy gyönyörű hidat csinált (*varázsolt*),
 egy gyönyörű hidat csinált (*varázsolt*),
 fenýó erről és fenýó arról,
 minden ág (*ágon*) madár,
 53. minden ág (*ágon*) madár,
 énekli az énekét.
 Az apja (*Bjelának*) szólt,
 az apja (*Bjelának*) szólt:
 57. Gyere, Bjela, esküvőre,
 gyere, Bjela, esküvőre!
 És tették (*fogták*) magukat és mentek,
 és tették (*fogták*) magukat és mentek.
 61. A hídra is ért (*Bjela*),
 a hídhoz ért (*Bjela*).
 Istenem, ő ezt mondta:
 A fiatal (*Iegény*) menjen elől,
 65. a fiatal (*Iegény*) menjen elől,
 és a fiatal (*Ieány*) jöjjön hátul!
 Az apja elől ment,
 és ő hátul maradt.
 69. És szájából (*szóval*) mondta,
 és szájából (*szóval*) mondta:
 Mint felesége (*Ienni*) az apának,
 jobb felesége (*Ienni*) a hálnak!
 73. Jobb felesége (*Ienni*) a hálnak,
 és békanyála a kőnek!
 És a hídról (*Ie*)ugrott,
 és vízbe fulladt.

1. D' o Zletári som phenela,
 d' o Zletári kaj phenela, mamu?
 Haj Proszopá nasvalji,
 d' oj Proszopá nasvalji, Ďevlu!
 5. Muj po Zletári kaj ĉela:
 Merāv, Zletári, merāvoj, Ďevlu!
 Kadaĵ Proszopá pheĉela:
 Brē, Zletári, brē, kuko, Ďevlu!
 9. Haj niger ma varikāji,
 hāj niger ma varikāji, Ďevlu!
 Haj si maj boalaj e phūrāji,
 si maj boalaj phūrāji, Ďevlu!
 13. Kada Zletári phenela,
 kada Zletári phenela, Ďevlu!
 kada Zletári phenela,
 17. kada Zletári phenela, Ďevlu:
 Hāj, ĉe Prosope, ĉe dīlije,
 ĉe Prosope, ĉe dīlije, Ďevlu!
 Thota paj, te hullaves tu,
 21. hullaves tu, premeiš tu, Ďevlu!
 Mašina cini ĉe las,
 'ašina cini ĉe lasi, Ďevlu!
 Koa špitāri nigerel la,
 25. koa špitāri nigerel la, Ďevlu.
 Haj koa špitāri d' aresela,
 koa špitāri d' aresela, Ďevlu,
 punres' ando vudār ĉela,
 30. punres' ando vudār ĉela, Ďevlu!
 Ol doftorj' avri d' anklena,
 doftorj' avri kaj d' anklena, Ďevlu!
 Čej kotīne, māj, Zletári,
 34. čej kotīne, māj, Zletári, Ďevlu?
 Haj trajis, domnu doftor māri,

1. Zletári mit fog mondani,
 Zletári mit fog mondani, anyám?
 És Proszopá beteg,
 Proszopá beteg, Istenem!
 5. Zletáira rá fog szólni:
 Meghalok, Zletári, meghalok, Istenem!
 Proszopá ezt fogja mondani:
 Hej, Zletári, hej, te, Istenem!
 9. És vigyél engem valahová (*gyógyíttatni*),
 és vigyél engem valahová (*gyógyíttatni*), Istenem!
 És a régi betegségem megvan nekem,
 a régi betegségem megvan nekem, Istenem!
 13. Zletári ezt fogja mondani,
 Zletári ezt fogja mondani, Istenem,
 Zletári ezt fogja mondani,
 17. Zletári ezt fogja mondani, Istenem:
 Gyere, te Proszopá, te buta,
 te Proszopá, te buta, Istenem!
 Tegyéél engem valahová (*melegedni*), fészülköd meg,
 21. fészülköd meg, készülődjél, Istenem!
 Vegyünk (*béreljünk*) kis autót,
 vegyünk (*béreljünk*) kis autót, Istenem!
 A kórházhoz viszi őt (*a feleségét*),
 25. a kórházhoz viszi őt (*a feleségét*), Istenem,
 És a kórházhoz fog érkezni,
 a kórházhoz fog érkezni, Istenem,
 az ajtót lábbal fogja berúgni,
 30. az ajtót lábbal fogja berúgni, Istenem!
 Az orvosok ki fognak jönni,
 az orvosok ki fognak jönni, Istenem!
 Mi van veled, hej, Zletári,
 34. mi van veled, hej, Zletári, Istenem?
 És éljél, nagy doktor úr,

trajis, domnu doftor mări, Țevlu!
Ȃj kām venit ku amja socije,
38. kām venit ku amja socije, Țevlu!
Am venit so le kujici,
am venit so le kujici, Țevlu!
Vodau bani, vodau parale,
42. ši vodau Napolivane, Țevlu!
La, Țevlale, so kerena?
D' astărena taj rodena, Țevlu!
Pe latı boala či dena,
46. pe latı boala či dena, Țevlu.
Kada doftorja phenena:
Maj, Zletări, maj, Zletări, Țevlu,
enuj boala de kuciti,
50. k' anuj boala de kuciti, Țevlu!
Keje boala de mormonti,
eje boala de mormonti, Țevlu!
Kade Zletări phenela,
54. kada Zletări phenela, Țevlu:
Če Prosope, haj khěre,
haj, Prosope če, khěre, Țevlu!
'Ȃj khěre Zletări avilo,
58. khěre Zletări avilo, Țevlu.
Muj p' o' borjora kaj dela,
muj p' ol borjora kaj dela, Țevlu:
Borjorale, čavorale,
62. borjorale, čavorale, Țevlu!
Maj den drom le vudăra,
aj vudăra ta' l' džamuri, Țevlu!
K' anavi tumara da,
k' anavi tumara da, Țevla!
Prosopa phenela:
66. Măj si, Zletări, löve, Țevlu,
măj si, Zletări, löve?
Măj si, Prosope, măj si, Țevlu,
haj măj si ekh mija haj pajnz šela,
70. măj si ekh mija haj pajnz šela, Țevlu!

eljél, nagy doktor úr, Istenem!
Eljöttem a feleségemmel,
38. eljöttem a feleségemmel, Istenem!
Jöttem, hogy meggyógyítsd őt,
jöttem, hogy meggyógyítsd őt, Istenem!
Adok neked pénzt, adok neked aranyat,
42. és adok neked Napóleon-aranyat, Istenem!
Vele, Istenek, mit csinálnak?
Elkezdik majd vizsgálni őt, Istenem!
Az ő betegségére nem fognak ráakadni,
46. az ő betegségére nem fognak ráakadni, Istenem.
Az orvosok ezt mondják majd:
Hej, Zletári, hej, Zletári, Istenem,
ez nem késes (*nem operálható*) betegség,
50. ez nem késes (*nem operálható*) betegség, Istenem!
Ez halálos betegség,
ez halálos betegség, Istenem!
Zletári ezt fogja mondani,
54. Zletári ezt fogja mondani, Istenem:
Te Proszopá, gyere haza,
gyere, te Proszopá, haza, Istenem!
És Zletári hazajött,
58. Zletári hazajött, Istenem.
Rá fog szólni a menyekre,
rá fog szólni a menyekre, Istenem:
Menyek, gyerekek,
62. menyek, gyerekek, Istenem!
Nyissátok már ki az ajtókat,
és az ajtókat és az ablakokat, Istenem!
Mert hozom az anyátokat,
mert hozom az anyátokat, Istenem!
Proszopá mondani fogja:
66. Zletári, van-e még pénz, Istenem,
Zletári, van-e még pénz?
Van még, Proszopá, van még, Istenem,
és van még ezerötszáz (*pénz*),
70. van még ezerötszáz (*pénz*), Istenem!

D' o Zletári som kerela?
Šukār būti kāj kerela, Ďevlu.
Nevjarela, čokajila,
74. nevjarela, čokajila, Ďevlu.
Kada Zletári phenela:
T' aven baytāle, šavale! Ďevla!

77. Gāta!

STOJÁNO (*khelderash*), sz. 1912.
Onești (*Konco*), județul Bacau (*R*)
Gyűjtés: 1996.

23/2

1. Sajbu romi kāj avena,
sabu romi kāj avena.
Kāj uon, Ďevla, kāj avena?
Saj uon, Ďevla, kāj avena
sando Žudo phurāno,
sando Žudo phurāno, brē!
7. Hāj so le romi kāj kerena,
so le romi kāj kerena?
Urdona rigāte dena,
kāj policija kāj žana,
11. kāj policija kāj žana.
So d' o Nono kāj kerdas,
so d' o Nono kāj kerdas?
Kakavi po dumo thola,
tāj ando gav teljārela,
tāj ando gav teljārela.
17. Apo, le gāze len či mekhena,
len le gāze či mekhena,
thona le rom tāj trādena,
thona le rom tāj trādena.
Hāj Nonulo palāl āšela,
Nonulo palāl āšela.

Zletári mit fog csinálni?
Szép munkát fog csinálni, Istenem.
Újít (*javit*), kalapál,
74. újít (*javit*), kalapál, Istenem.
Zletári ezt fogja mondani:
Legyetek szerencsések, cigány legények! Istenem!

77. Kész!

23/2

1. Rengeteg cigány fog jönni,
rengeteg cigány fog jönni.
Istenem, hová fognak ők jönni?
Istenem, ők mind jönni fognak
a régi Adjudba,
a régi Adjudba, hej!
7. És mit fognak csinálni a cigányok,
mit fognak csinálni a cigányok?
a szekereket félre fogják tenni
(*félreállnak majd a szekerekkel*)
a rendőrséghez mennek majd,
11. a rendőrséghez mennek majd.
Mit csinált Nono,
mit csinált Nono?
Vállra fogja tenni az üstöt,
és a faluba fog indulni,
és a faluba fog indulni.
17. Aztán a nem-cigányok nem engedik őket
(*a cigányokat nem engedik letáborozni*),
őket a nem-cigányok nem engedik
(*a cigányokat nem engedik letáborozni*),
teszik (*fogják magukat*) majd a cigányok

23. Hāj lehko urdon oče avela,
hāj lesko urdon oče avela.
Ji so d' o Nonulo kerdas?
Ulica avrali kaj ljas.
27. D' o j ulica-j zlatarisko,
d' o j ulica-j zlatarisko.
Les ek romni d' akhārdas,
les ek romni d' akhārdas:
Apta, phrala, ba d' orde,
apta, phrala, ba d' orde!
33. Hāj ke si ma ji ma 'khe kakāvi,
īe keres manca ārli, brē,
si ma ji ma 'khe kakāvi,
īe keres manca ārli, brē!
37. Ljas o Nonulo, īeljārdah,
lai' ande bār kaj intrila.
Kada leske kaj phendas:
Māj bešta, phrala, īejle, brē,
41. tāj ker tuke 'khe cigāra,
tāj ker tuke 'khe cigāra!
D' okh cigāra bandārdas,
paša laīe kaj bešela.
45. Kada lesi kaj pūšljas:
San tu, phrala, prandīme?
Či sim, pheīe, či sim, šē,
či sim, pheīe, či sim, šē.
Hāj tu sani, pheīe, šē?
Či sim, phrala, či sim, brē.
51. Sar bušos tu, phrala, brē?
Me bušuvav Nonulo.
Tāj tu, pheīe, sar bušos?
Me bušuvav e Marica,
d' o j Marica Zlatarica,
d' o j Marica Zlatarica.
57. D' ašūēs tu, phrala, brē!
Kames tu, sar kamav me?
Tē las ame dujžēne,

ēs hajtanak majd,
teszik (*fogják magukat*) majd a cigányok
ēs hajtanak majd.
ēs Nonulo hátul fog maradni,
Nonulo hátul fog maradni.
23. És az ő szekere ott fog jönni,
ēs az ő szekere ott fog jönni.
Nonulo mit is csinált?
Az utcát kívülről vette (*külső utcán járt*).
27. Az az utca aranymosó
(*az aranymosó cigányok laknak ott*),
az az utca aranymosó
(*az aranymosó cigányok laknak ott*).
Őt egy cigány asszony hívta,
őt egy cigány asszony hívta:
Testvér, gyere el erre,
testvér, gyere el erre!
33. És nekem is van egy üstöm,
csinálj velem vásárt (*cserét*), hé,
nekem is van egy üstöm,
csinálj velem vásárt (*cserét*), hé!
37. Vette (*fogta magát*) Nonulo, indult,
hozzá a kertbe be fog lépni.
Neki (*a nő*) ezt mondta:
Űlj már le, hé, testvér,
41. és csinálj magadnak egy cigarettát,
ēs csinálj magadnak egy cigarettát!
Hajtott (*sodort*) egy cigarettát,
melléje fog ülni.
45. Őt így kérdezte (*a nő*):
Testvér, te meg vagy nősülve?
Nem vagyok, nővér, nem vagyok, hé,
nem vagyok, nővér, nem vagyok, hé.
És te (*férjénél*) vagy, hé, nővér?
Nem vagyok, testvér, nem vagyok, hé.
51. Hé, testvér, hogy' hívnak téged?
Engem Nonulónak hívnak.

‘te las ame dujže!

61. ‘Poј, ašta, pheņe, n’ av dīli!

Ke tu ‘či les amārestār,
ke tu ‘či les amārestār,
hāj me ‘či lav tumārestār.

65. Kanā Marica šundas,
kanā Marica šundas,
les vāstēhtār kāj māj ljas,
lehke āverja sikadas,
atuncī Nono patajas,
71. atunc’ Nono patajas,
atunc’ Nono patajas.

Le rom āngle daj trāde,
numaj Čiča d’ āsilo,
kāj žukrel le Nonuloh,
kāj žukrel le Nonuloh.

77. Marija, Dēvla, rovel,
ke d’ o Nonulo ‘č’ avel.
So d’ o Čiča kāj phendas?
Marije, de laka da!
Tu roves anda ‘to šāv,
tu roves anda ‘to šāv.

83. Uo arākhliño peske kāj ‘kh romñi,
arākhliño, šē, kāj ‘kh romñi.

Ašta, Čukure, n’ av dīlo!
So pheņes mure šaveske?

87. Hāj Nonulo po drom avel,
Nonulo po drom avel,
pehke bal kāj pharravel,
pehke bal kāj pharravel.

Kanā Nonulo avīlo,
leske lesti dēj phendas?

93. ‘Poј, so kerdani, Nonule?
Ke mārde ma le gāže.

So kerdani, Nonule?
Ke mārde ma le gāže, šē.

97. Hāj Nonulo opre d’ ankesto.

Nóvēr, és téged hogy’ hívnak?

Engem Maricának hívnak,
Aranyosó Maricának,
Aranyosó Maricának.

57. Hé, te testvér, figyelj!
Akarod-e te, ahogy én akarom?

Vegyük el egymást mi ketten (*keljünk egybe*),
vegyük el egymást mi ketten (*keljünk egybe*) !

61. Aztán, állj meg, nővér, ne legyél bolond!
Mert te nem veszel tőlünk

(*nem még feleségül a mi fajtánkbelihez*),
mert te nem veszel tőlünk
(*nem még feleségül a mi fajtánkbelihez*),
és én nem veszek tőletek
(*nem veszek feleségük tiközületek valót*).

65. Amikor Marica meghallotta,
amikor Marica meghallotta,
őt kézen fogta,
és a házba tette (*bevezette a házba*),
megmutatta neki a vagyont,
akkor Nono elhitte,
71. akkor Nono elhitte,
akkor Nono elhitte.

A cigányok előre (*tovább*) hajtottak,
csak Csicsa maradt (*le*),
hogy megvárja Nonulót,
hogy megvárja Nonulót.

77. Istenem, Marija sír,
mert Nonuló nem jön.

Csicsa mit mondott?

Marija, adj az anyjának (*baszd meg az anyját*)!

Te sírsz a fiad (*az unokád*) miatt,
te sírsz a fiad (*az unokád*) miatt.

83. Ő találhatott magának asszonyt,
találhatott magának asszonyt, hé!

Állj meg, Csukuro, ne legyél bolond!

Mit mondasz az én fiamnak (*az én unokámról*)?

Thodah Čiča taj trādas,
 thodah Čiča taj trādas.
 Kada Nonulo phendas:
 101. D' ašunes tu, pāpo Čiča,
 d' ašunes tu, pāpo Čiča!
 So, arākhļjem ekh zlatarica,
 so, arākhļjem ekh zlatarica!
 Či maj dičol de šukār,
 de mundro taj de šukār!
 107. Oj, d' o Čiča so phendas?
 Phen, ņepoate, ģe papohke!
 Marija, de laka da!
 Či phendem me kaj kada, še?!
 Či phendem me ka kada,
 k' arākhļjah peske romni, še?!
 113. Haj vi kaj le romi d' avela,
 taj peske cerya anzārela.
 Ji kā le rom d' avilo,
 pesti cerya d' anzardah.
 117. Haj duj šejabārja kaj sas,
 duj šejabārja kaj sas.
 Jekh' trādah pala bozendī,
 taj jekha pala kaštendi.
 So d' o Nonulo kerdas,
 so d' o Nonulo kerdas?
 123. Vi d' oj phāl ankalādas,
 deš gālbi bāra kaj ljas,
 deš gālbi bāra kaj ljas,
 kaj zlatarica teljardas,
 kaj zlatarica teljardas.
 Kanā lesti deĵ dikhljas:
 129. Hoj, so kerdāni, Nonule,
 so kerdāni, Nonule?
 Jo urdon kaj peradas,
 taj pala leste geljas.
 133. So d' o Nonulo kerdas?
 Pe lende le gāžen thodas,

87. És Nonulo jön az úton,
 Nonulo jön az úton,
 a haját hasítja (*borzolja*),
 a haját hasítja (*borzolja*).
 Amikor Nonulo megjött,
 mondta neki az anyja:
 93. Aztán, Nonulo, mit csináltál?
 Mert megverték engem a nem-cigányok.
 Nonulo, mit csináltál?
 Hé, mert megverték engem a nem-cigányok.
 97. És Nonulo felmászott (*felült, a szekérre*).
 Tette (*fogta magát*) Csicsa és hajtott,
 tette (*fogta magát*) Csicsa és hajtott.
 Nonulo azt mondta:
 101. Te Csicsa nagyapa, figyelj,
 te Csicsa nagyapa, figyelj!
 Hát, találtam egy aranyomosó cigány nőt,
 hát, találtam egy aranyomosó cigány nőt!
 Több olyan szép nem látszik
 (*sehol nem lehet olyan szépet látni, mint ő*),
 gyönyörű és szép!
 107. Oj, Csicsa mit mondott?
 Mondjad, unoka, a nagyapádnak!
 Marija, adj az anyjának (*baszd meg az anyját*)!
 Hé, nem ezt mondtam én neked?
 Nem ezt mondtam én neked,
 hogy talált magának asszonyt, hé?!
 113. És a cigányokhoz is fog jönni
 és a sátrat ki fogja feszíteni magának.
 Jött is a cigányokhoz,
 a sátrát kifeszítette.
 117. És két eladó lány volt,
 két eladó lány volt.
 Egyet küldött gazért,
 és egyet fáért.
 Nonulo mit csinált,
 Nonulo mit csinált?

---

hāj thodas tāj māj mārđas,
tāj le romen mudārđas.

DINA (khelderash), sz. 1922.
Andrășești, județul Ialomița(R)
Gyűjtés: 2000.

23/3

1. So, d' o Jānoš som kerela?
Xurjadax pe, xuljadax pe,
puška andoa karfin kāj lela,
4. hāj vinatos' anteljärela.
Kajti Jānoš kāj māj žala,
sando drom kāj rezerila,
7. sando drom kāj rezerila:
'khe gāži do rāklōrenca,
'khe gāži do rāklōrenca,
10. hāj našadi pekke gāžestār.
Hājda lājda lājđaj daje
hājđaj nājnaj nanajna maj.
13. Māj āngle uo kāj māj žala,
lehke pheja uo d' arākhela.
Muj pe late kāj māj đela:
16. Hāj d' ašuneh, gāžije, mande,
sando veš te teljareso',

123. A deszkát is elővette,
tíz nagy aranyat elvett,
tíz nagy aranyat elvett,
az aranymosó cigány nőhöz indult,
az aranymosó cigány nőhöz indult.
Amikor az anyja meglátta:
129. Høj, mit csináltál, Nonulo,
mit csináltál, Nonulo?
A szekeret is felborította,
és utána ment (*azután elment Nonulo*).
122. Nonulo mit csinált?
Rájuk tette (*rájuk küldte*) a nem-cigányokat,
és tette (*fogta*) és majd ütötte (*őket*),
és a cigányokat ölte (*nagyon verte őket*).

23/3

1. János mit csinált?
Öltözködött, fésülködött,
a szögről a puskát le fogja venni,
4. és vadászatra fog indulni.
János annyit (*olyan sokat*) fog majd menni,
az úton (*valamit*) észre fog venni,
7. az úton (*valamit*) észre fog venni:
Egy asszony két fiúcskával,
egy asszony két fiúcskával
10. és kergetve a férje által.
Hájda lājda lājđaj daje
hājđaj nājnaj nanajna maj.
13. Ő (*János*) ahogy előbbre
(*tovább*) fog majd menni,
ő a nővérét fogja megtalálni.
Rá fog szólni majd:
16. Asszonyt, és figyelj rám,

d' ekh khangali kašt t' aňeso',
 19. d' ekh khangali kašt t' aňeso',
 ha' 'kha bari jag te kereso',
 ha' 'kh bari jag te kereso'!
 22. Sa l' rāklören te pekeso',
 sa l' rāklören te pekeso'!
 Hājnāj nājnāj nājnāj nāje.
 25. Mundr' ando vėš teljarela,
 d' ekh khangali kašt d' aňela,
 bari jagōri kerela.
 28. Le rāklören kāj pekela.
 Hājnāj nājnāj nājnāj nāje
 hājla mājda lamāj dāje.
 31. Kanā l' rāklören pekela,
 so Jānoš, Ďevla, phenela?
 Kon pekļa le, ji te ȳal le!
 34. Nah la gāza, brē, karing,
 hāj thoda, Ďevla, thāj ȳala.
 So katar rāklor' ašila?
 37. Hāj vundivuci, čangōra, brē,
 vundivuci, čangōra, brē,
 len ande katrin' ūdela.
 40. Sande ȳajing kāj sūdela.
 Kada uo, Ďevla, phenela:
 Tu san, nāne, muri phejo!
 43. Hāj ȳan tu, Jāno', le terme,
 te ȳuljen teȳle pa tu, brē!
 Bare pakāte kerdāno',
 46. mure raklen mudārđan,
 thāj ji me le, kāj ȳalem le.
 Jāle mājda jamāj dāje.
 49. Ji khere uo, Ďevla, d' avela,
 pehka dejjōra mujdela:
 D' ašūies tu, mama, mande,
 52. lašar mange pātōri!
 Sāprinde luminōrile,
 sāze, mama, paturle, mej!

induljál az erdőbe,
 hozzál egy fésűs (egy ölnyi) fát,
 19. hozzál egy fésűs (egy ölnyi) fát,
 és egy nagy tüzet csinálj,
 és egy nagy tüzet csinálj!
 22. A fiúcskákat mindegyiket süsd meg,
 a fiúcskákat mindegyiket süsd meg!
 Hājnāj nājnāj nājnāj nāje.
 25. Szépen az erdőbe fog indulni,
 egy fésűs (egy ölnyi) fát fog hozni,
 nagy tüzezsűt fog csinálni.
 28. A fiúcskákat sütni fogja.
 Hājnāj nājnāj nājnāj nāje
 hājla mājda lamāj dāje.
 31. Amikor a fiúcskákat meg fogja sütni,
 Istenem, János, mit fog mondani?
 Aki megsütötte őket, egye is meg őket!
 34. Hej, az asszonynak nem volt merre
 (nem volt mit tennie),
 Istenem, és tette (fogta magát) és enni fog.
 Mi maradt a fiúcskából?
 37. És körmöcskék, térdcskék, hej,
 körmöcskék, térdcskék, hej.
 Ő (az asszonyt) a köténybe fogja azokat szedni.
 40. A kútba fogja dobni.
 Istenem, ő (János) ezt fogja mondani:
 Néné, te a nővérem vagy!
 43. János, és téged egyenek a férgek,
 essenek le rólad (lakjanak jól veled), hej!
 Nagy bűnt csináltál,
 46. a fiaimat megölted,
 és én is őket (megöltem őket),
 ahogy megettem őket.
 Jāle mājda jamāj dāje.
 49. Istenem, ő haza is fog jönni,
 kiáltani fogja az anyácskáját:
 Te mama, hallgass rám,

55. Săprinde luminõrile,
ke je pakat čem fakutoj,
jo pesure lamgesit mea.
58. Ji so lești dej kaj pheñela,
so lești dej som pheñela?
Numa 'ndoa năj țe kereloj!
61. Kană po pătõ d' anklela,
numa 'ndoa năj uo kerela.
Tăjnăj năjnăj năjnăj năre.

LULUGYI (khelderash), sz. 1928.
Sărulești, județul Călăraș(R)
Gyűjtés: 1998.

23/4

1. Ďevla, Jănoš so kerdās,
Ďevla, Jănoš so kerdās?
Dimiñăce uštiljas, mo!
4. Haj dimiñăce uštiljas,
pušk' andoa karfin kaj ljas,
pušk' andoa karfin kaj ljasī, mo!
7. Haj koa vinăto ieljardas,
koa vinăto ieljardas,
dimiñăce žande rjāt, mo!
10. Haj dimiñăce žande rjāt,
khanči uo, Ďevla, kerdās,
khanči uo, Ďevla, kerdasoj.
13. Haj so Jănoš kaj nezerila,
so Jănoš kaj nezerila?
Ekħ gāži do raklōrenca.
16. Ekħ gāži do raklōrenca,
k' avel lenca vast vašēste,
k' avel lenca vast vašēste.
19. Našadi peske gāžestār,
našadi peske gāžestār.

52. vesd meg nekem az ágyacskát!
Gyűjtsd meg a gyertyákat,
rendezd el az ágyacskát, hej!
55. Gyűjtsd meg a gyertyákat,
mert nagy bűn, amit csináltam,
a nővérkémet találtam én meg.
58. Mit is fog mondani az anyja,
az anyja mit fog mondani?
Csak az ujjával csináljon (*pattintson*) !
61. Amikor az ágyra fog mászni (*János*),
ő csak az ujjával fog csinálni (*pattintani*).
tájnáj nájnáj nájnáj năre.

23/4

1. Istenem, János mit csinált,
Istenem, János mit csinált?
Hajnalban kelt, hej!
4. És hajnalban kelt,
a szögről vette a puskát,
a szögről vette a puskát, hej!
7. És vadászatra indult,
vadászatra indult,
hajnaltól estig, hej!
10. És hajnaltól estig,
Istenem, ő semmit nem csinált (*semmit nem lőtt*),
Istenem, ő semmit nem csinált (*semmit nem lőtt*).
13. És János mit fog észrevenni,
János mit fog észrevenni?
Egy nem-cigány asszonyt két fiúcskával.
16. Egy nem-cigány asszonyt két fiúcskával,
hogy jön velük kéz a kézben,
hogy jön velük kéz a kézben.
19. Elkergetve a férje által,
elkergetve a férje által.

Páse uoj kaj pašjiljasoj,
 22. vi d' o Jánoš so kerdás,
 vi d' o Jánoš so kerdás?
 E puška uortosárdas, mo!
 25. La gázake kaj phendas,
 la gázake kaj phendas:
 D' asúnes, gázije, mande!
 28. Tu kašt buti te ūdes,
 tu kašt buti te ūdes,
 jag bári te keresoj!
 31. Oj, te ráklören te pekes,
 te ráklören te pekes!
 La gáza' so pheñeloj?
 34. V' e jag bári kaj kerdás,
 v' e jag bári kaj kerdás,
 le ráklören kaj pekljas, mo.
 37. Muj poa Jánoš kaj māj das,
 muj poa Jánoš kaj māj das:
 Hajda, Jánoš, ba, taj ya, bré!
 40. E kurvija laka datí!
 Sar pekljan le, vi te çah le,
 sar pekljan le, vi te çah le!
 43. So kata l' rákle ašile,
 so kata l' rákle ašile?
 Vastóra taj punróra, bré!
 46. Nájora taj çangóra,
 nájora taj çangóra,
 ande ketrin' len ūdas, mo!
 49. Ande ketrin' len ūdas,
 ande çajing len ūdas,
 bu lumja máhrisárdasoj.
 52. Kanoa kher' o Jánoš avela,
 khère Jánoš kaj d' avela,
 peska dake kaj pheñela.
 55. Bare bezexa kerdás,
 ke koda sah lehtí pheñ,
 ke koda sah lehtí pheji, mo!

Ahogy ő közel közeledett,
 22. mit is csinált János,
 mit is csinált János?
 Puskát irányított (rá), hej!
 25. Mondta a nem-cigány asszonynak,
 mondta a nem-cigány asszonynak:
 Nem-cigány asszony, figyelj rám!
 28. Te sok fát szedjél,
 te sok fát szedjél,
 nagy tüzet csinálj!
 31. Oj, süsd meg a fiacskáidat,
 süsd meg a fiacskáidat!
 A nem-cigány asszonynak mit mond?
 34. Csinált is nagy tüzet,
 csinált is nagy tüzet,
 a fiúcskákat megsütötte, hej!
 37. Jánosra szólt,
 Jánosra szólt:
 Gyere, János, és egyél, hé!
 40. A kurva anyját!
 Ahogy megsütötte, úgy edd is meg őket,
 ahogy megsütötte, úgy edd is meg őket!
 43. Mi maradt a fiúgyermekéből,
 mi maradt a fiúgyermekéből?
 Kezecskek és lábacskek, hej!
 46. Ujjacskek és térdecskek,
 ujjacskek és térdecskek,
 köténybe szedte őket, hej!
 49. Köténybe szedte őket,
 kútba dobta őket,
 sokakat megrontott (így).
 52. Amikor János hazajön,
 ahogy János hazajön,
 elmondja az anyjának.
 55. Nagy bűnt csinált,
 mert az volt a nővére,
 mert az volt a nővére, hej!

58. Lehü deĵ kada pheñela:
D' ašunes tu, Jánoš, mande!
Taj po páto, kaj bešesoj,
61. šov kurke, bré, te pašljós,
taj íe nā ȝas taj íe pes,
taj íe nā ȝas taj íe pesoj!

MIHAIL ION „JONO“ (khelderash), sz. 1915.
Andrășești, județul Ialomița (R)
Gyűjtés: 2000.

23/5

1. Sajbu rom, Đevla, d' avena,
sajbu rom, Đevla, d' avena,
drom Petrosānengo lena,
drom Petrosānengo lena.
5. Tāle Toma so kerela,
tāle Toma so kerela?
Muj pe romi kaj māj dela,
muj pe romi kaj māj dela:
9. Tē nā žane d' ando gave,
íe nā žane d' ando gave,
pune le lila kaj davi,
pune le lila kaj dave!
13. Lila tala-j traka ljase,
kaj seksija kaj geljase,
fandro d' aštirja kaj dase,
fandro d' aštirja kaj dase.
17. Ando gav, Đevla, kaj žana,
d' ando gav, Đevla, kaj žana.
Tāle Toma so kerela,
pāle Toma so kerela?
21. El kakāvja čokājila,
ekh ȝāzo othār kaj nākhela,
kaj po thān kaj aterdola,
hāj po thān kaj aterdola.

58. az anya azt mondja:
János, figyelj rám!
És az ágyon, ahol ülsz,
61. hej, hat hétig feküdjél,
és ne egyél és (ne) igyál,
és ne egyél és (ne) igyál!

23/5

1. Istenem, rengeteg cigány fog jönni,
Istenem, rengeteg cigány fog jönni,
a petrosányi utat ellepik majd,
a petrosányi utat ellepik majd.
5. De Toma mit fog csinálni,
de Toma mit fog csinálni?
A cigányokra rá fog szólni,
a cigányokra rá fog szólni:
9. Ne menjetek a faluba,
ne menjetek a faluba,
amíg az iratokat (nem) adom (meg nem hozom),
amíg az iratokat (nem) adom (meg nem hozom)!
13. Az iratokat a szekér irattartó rekeszéből kivette,
a hivatalhoz ment,
kitűnő hírt adott (hozott),
kitűnő hírt adott (hozott).
17. Istenem, a faluba mennek majd,
Istenem, a faluba mennek majd.
De Toma mit fog csinálni,
Toma mit fog ismét csinálni?
21. Az üstöket fogja kalapálni,
egy nem-cigány férfi fog ott elhaladni,
helyben meg fog állni,
és helyben meg fog állni.

25. Háj koa Toma kaj dikhela,
háj koa Toma kaj dikhela.
Kanoa-ĵ buti termeniĵa,
kanoa-ĵ buti termeniĵa.
29. Leske gaĵo kaj pheĵela,
leske gaĵo d' akharela,
khëre lesa kaj maj zala,
khëre lesa kaj maj zala.
33. El gaĵesa pharrüvela,
el gaĵesa pharrüvela.
Muj pe Lena kaj maj dela,
muj pe Lena kaj maj dela:
37. Le o ĵejkoda ve palal, še,
le o ĵejkoda ve palali!
Koa gaĵo, Devla, 'rehljasi,
koa gaĵo, Devla, 'resljasi.
41. El kakavja pharrügljasi,
po kukurüzo kaj ljasi,
la 'kh gono kaj maj pherdas,
la Lenake kaj väzdasi.
45. Ži kaj porta čangadasi,
ži kaj porta čangadasi,
khäre Lena d' aviljasi,
khäre Lena d' aviljasi.
49. Ji d' o Toma so kerdasi,
ji d' o Toma kaj kerdasi?
Kukurüzo biündas,
lake reĵija ündasoj.
53. Khëre Lena kaj d' avela,
poa maškari la rĵätako
ji d' oj Lena kaj merela,
ji d' oj Lena kaj merela.
57. Mundro la, Devla, 'ngropona,
mundro la, Devla, 'ngropona,
ĉehara de dimiñace,
ĉehara de dimiñace.
61. Katoo ĉimiñiri žana,

25. És Tomára (*Tomát*) fog (*fogja*) nézni,
és Tomára (*Tomát*) fog (*fogja*) nézni.
Amikor befejezi majd a munkát,
amikor befejezi majd a munkát.
29. A nem-cigány férfi mondani (*szólni*) fog neki,
magához fogja őt hívní,
haza fog vele menni,
haza fog vele menni.
33. Cserélni fog (*üzletet fog kötni*)
a nem-cigány férfivel,
cserélni fog (*üzletet fog kötni*) a nem-cigány férfivel.
Lenára rá fog szólni,
Lenára rá fog szólni:
37. Hé, vedd (*vidd*) a rossz minőségű üstöt is utána,
vedd (*vidd*) a rossz minőségű üstöt is utána!
Istenem, a nem-cigány férfihez érkezett,
Istenem, a nem-cigány férfihez érkezett.
41. Az üstököt elcserélte (*lopva kicserélte: a rosszabb minőségűt a jó helyére csempészte*),
kukoricát kapott érte,
megtöltött a nőnek egy zsákot
(*a nem-cigány férfi, kukoricával*),
Lenának (*a hátára*) emelte a (*a zsákot*).
45. (*Lena*) a kapuig térdre esett,
(*Lena*) a kapuig térdre esett,
Lena hazajött,
Lena hazajött.
49. Mit is csinált Toma,
hogy csinálta Toma?
Eladta a kukoricát,
a nőnek (*Lenának*) pálinkát vett.
53. Haza fog jönni Lena,
az éjszaka közepén
Lena meg is fog halni,
Lena meg is fog halni.
57. Istenem, szépen eltemetik őt,
Istenem, szépen eltemetik őt,

katoa čimītiri žana,
 taj koa birto kaj gele, brē,
 kas ie pene p' okh ratija.
 65. Ke sas, brē, nekežime, mo,
 ke müli lešü romni, brē,
 saj d' o Toma le Korresko,
 o žamutro le Lolesko.
 69. Okh ursari kaj nakhela,
 ekh ursari kaj nakhela,
 šernange romen dikhela,
 šernange romen dikhela.
 73. Kaj sa žas tu, brē, phralika?
 Me žav, ie lav, brē, khanglja, brē!
 Te lav mange, brē, šinga,
 kas ie kerav khangljora, brē!
 77. Kaj maj dikhljan amarendar,
 kaj maj dikhljan amarendar?
 Amend' ande l' Petrošaņa,
 amend' ande l' Petrošaņa.
 81. D' ašunēs, phralika, mande!
 Te mothosi le romenge,
 savo si, brē, o Jorgulo, brē,
 savo si d' o Jorgulo, brē!
 85. Haj lešü romni, d' o Lina,
 sav d' o Lina le Korresiti.
 Te mothoh, kaj rakhljan leske phrales,
 haj müli lešü romni, brē!
 89. Khēr' o ursaraš avela.
 Kas ando drom d' arakhela?
 Savoj, Ďevla, la Lina, brē,
 la Lina taj Jorgulosi.
 93. Maj bešta, brē, brē, phralika,
 ie mothav tuk' ekh divāno!
 Savi phej, brē, ba d' o Lina,
 savi phej, brē, ba d' o Lina?
 97. Kanoā lejeco phendasi,
 o rom, Ďevla, d' ašundasi,

másnap hajnalban,
 másnap hajnalban.
 61. A temetőtől menni fognak,
 a temetőtől menni fognak,
 és a kocsmához mentek, hej,
 hogy megigyanak egy pálinkát.
 65. Mert el volt keseredve, hej,
 hogy meghalt a felesége, hej,
 ő volt Korro Tomája, Lólo veje.
 69. Egy medvetáncoltató, ahogy elhalad majd,
 egy medvetáncoltató, ahogy elhalad majd,
 a hajadonfő cigányokat meglátja majd,
 a hajadonfő cigányokat meglátja majd.
 73. Hová még folyton, hé, testvérke?
 Hej, én megyek, hogy fésűt vegyek, hej!
 Hej, hogy szarvakat vegyek magamnak,
 hej, hogy fésűket csináljak *(belőlük)* !
 77. Hol láttál még miközülünk valókat,
 hol láttál még miközülünk valókat?
 Nálunk, Petrosányi-ban,
 nálunk, Petrosányi-ban.
 81. Testvérke, figyelj rám!
 Mondd meg a cigányoknak,
 hej, melyik az a Jorgulo,
 hej, melyik az a Jorgulo!
 85. És az ő felesége a Lina,
 vagyis Korro Linája.
 Mondjad, hogy megtaláltad a fivérét,
 és haltott az ő felesége, hej!
 89. Jön hazafelé a medvetáncoltató.
 Kit fog találni az úton?
 Istenem, csakis a Linát, hej,
 Linát és Jorgulot.
 93. Hej, testvérke, maradj *(állj meg)* már, hej,
 hadd mondjak neked egy szót
(hadd kérdezzek tőled egy szót)!
 Melyik nővér az a Lina, hej,

el romenge kaj phendasi,
kon sas, brē, le rom očhe, brē.
101. Ji d' o Toma le Ristako,
vi d' o Boata le Demianosko,
vi d' o Rista le Jovasko,
Dumitraško le Firrascho.

105. *Ť' aveh baytalo!*

106. *Ť' aveh tu baytalo haj zuralo!*

MIHAIL ION „JONO“ (*khelderash*), sz. 1915.

Andrășești, județul Ialomița (R)

Gyűjtés: 2000.

23/6

1. Haj duj phralore pe daj lumja,
duj phralore pe daj lumja,
ji pe daj lumja, pe doa čem,
pe daj lumja, pe doa čem.
5. Āpoj posto patradako avela,
ji posti patradako avela,
uon, duj phralore d' avena,
8. āpoj, d' o Čoanta toa Pičulo,
d' o Čoanta toa Pičulo.
Oj, etaj, patradora 'vela,
jetaj, patradi d' avela.
12. Ānde paraštuji la patradati,
ānde paraštuji la patradati
d' okh čirikljori d' avela,
pe lesko berand bešela.
16. Haj eta, kaj patradi žana,
etaj, kaj patradi žana,
je patradori line,
je patradori liñe, brē!
20. Āpoj so d' o Pičulo phendas,
so d' o Pičulo phenadas?

melyik nővér az a Lina, hej?
97. Amikor a medvetáncoltató mondta,
Istenem, a cigány hallotta,
ahogy az embereknek mondta,
akik ott voltak, hej.
101. A Riszta Tomája is,
Demian Boátája is,
Jova Risztája is,
Firra Dumitraskója is.

105. *Legyél szerencsés!*

106. *Legyél te szerencsés és erős!*

23/6

1. És két fivérke a világon,
két fivérke a világon,
a világon is, az országon (*országban*),
a világon, az országon (*országban*).
5. Aztán jönni fog a húsvéti böjt,
a húsvéti böjt is jönni fog,
ő, két fivérke jönnek majd,
8. aztán, Csoanta és Piculo,
Csoanta és Piculo.
Oj, íme, jönni fog húsvétka,
íme, jönni fog húsvét.
12. Húsvét péntekében (*nagypénteken*),
húsvét péntekében (*nagypénteken*)
egy madárka fog jönni,
a sátorgerendájára fog ülni.
16. És íme, húsvéthoz mennek majd,
íme, húsvéthoz mennek majd,
vették a húsvétkát
(*templomban voltak, megáldoztak*),
hej, vették a húsvétkát
(*templomban voltak, megáldoztak*)!

D' asuñes tu, pharal, mande!
Hajda, phrala, ži koa birtó!
24. Haj, ĩe las ekh litra raťija, brĕ,
ĩe das ĉe pomāna l' tatas!
V' e raťija kaj pilje,
tať khĕre le rom avena.
25. Tať khĕre le rom avena,
tať le skafida kaj thona.
So d' o Pićulo phendas,
so d' o Pićulo phendas?
D' asuñes, brĕ, šavorja,
ža t' akhar mure phraleh!
31. Jo šavoro ĩeljardas.
Hajda, kako, ba ž' amende,
k' akharel tu, brĕ, ĩo phrāl!
34. Āpoj, ža, brĕ, šavorja, khĕre,
ža, brĕ, šavorja, khĕre,
ke me ĉi žav tumende!
37. Ji šavoro khĕre d' avela,
tať peske dadeyke phenla:
Ĉ' avel, tate, ba ĩo phrāl!
So d' o Pićulo phendas?
Pehka borjora tradas.
42. Ža, še, borjore, ĩe žah,
ža, t' akhar mure phraleh!
Borjor' leste kaj žala,
tať lehke kada phenela.
46. 'Poј, hajda, najke, hajda, brĕ,
hajda, najke, ba ž' amende,
k' akharel tu, brĕ, ĩo phrāl!
Ĉi žav, še, borjori, ĉi žav.
50. Haj khĕre borjori d' avela,
tať leske kada phendas:
Ĉ' avel, Pićule, ĩo phrāl.
Maj žata, še, ba d' okhdāta!
Maj ekhdāta kaj maj žala,

20. Aztán Picsulo mit mondott,
Picsulo mit mondott?
Te testvér, figyelj rám!
Gyerünk, testvér, kocsmába!
24. Gyere, vegyünk egy liter pálinkát, hé,
adjuk halott torként apának!
A pálinkát meg is itták,
és a cigányok haza fognak jönni.
25. És a cigányok hazajönnek majd,
és asztalokat tesznek majd (*megterítenek a „szkafigyi“-*
ken). (A „szkafigyi“ a romániai sátoros
cigányoknál asztalként használt, bükkfából
készült, kb. 50x60 cm-es láb nélküli falap. A szó
„négylábú asztal“ jelentésben is ismert.)
Picsulo mit mondott,
Picsulo mit mondott?
Hé, fiúcska, figyelj,
menj és hívd a fivéremet!
31. A fiúcska indult.
Gyere, bátya, hozzánk,
hé, mert hív a fivéred!
34. Aztán, hé, fiúcska, menj haza,
hé, fiúcska, menj haza,
mert én nem megyek hozzátok!
37. A fiúcska haza is fog jönni,
és mondani fogja az apjának:
Apa, nem jön a fivéred!
Picsulo mit mondott?
A menyecskéjét (*a feleségét*) küldte.
42. Menj, hé, menyecske, menjél,
menj és hívd a fivéremet!
a menyecske menni fog hozzá,
és mondani fogja neki.
46. Aztán, hé, bátya, gyere, gyere,
gyere, bátya, hozzánk,
mert hív téged a fivéred, hé!
Nem megyek, hé, menyecske, nem megyek.

o Čoanta ke či avela.
 56. Hāj māj ekhdāta la trādas,
 māj ekhdāta la trādas,
 Vast pe late Čoanta thodas,
 taj ande borjori das.
 60. Oj, so d' o Pičulo phendas,
 so d' o Pičulo phendas?
 Šjuri ando vasti kaj ljas,
 taj muj pe lešte kaj das:
 64. Apoĵ, de, phrala, dav laka da,
 de, phrala, dav laka da!
 Paša lešte pašiljas,
 taj leske porra šordas,
 taj leske porra šordas,
 po than les kaj mudārdas.
 70. Hāj dupače les mudārdas,
 dupače les mudārdes,
 muj pe lešti romni das:
 D' ašunes, še, borjore!
 74. Apoĵ, ūre löve taj mure,
 ūre löve taj mure,
 ĩe yastrav muro šero.
 Ke mura romña mekhav.
 Hāj me tuti kaj māj lav.
 79. Ji so d' oj borjori kerdas?
 Ji le löve kaj andas.
 V' el pazinārja pherdas,
 82. taj kaj le raji kaj žala,
 taj kaj le raji kaj žala,
 taj pe skafidi thodas.
 Kanā le raj kaj dikhle:
 D' ašunes tu, roma, mande!
 87. Apoĵ, tu kajti löve čordan?
 So čordan, so mudārdan?
 Mudārдем mure phrales,
 mudārдем mure phralesoj.

50. És a menyecske haza fog jönni,
 és neki ezt mondta:
 Picsulo, nem jön a testvéred.
 Hé, menj el még egyszer!
 Még egyszer menni fog,
 Csoanta mert nem fog jönni.
 56. És még egyszer őt küldte,
 még egyszer őt küldte.
 Csoanta kezét tett rá,
 és adta a menyecskébe (*megverte a menyecskét*).
 60. Oj, Picsulo mit mondott,
 Picsulo mit mondott?
 Kést fogott kézbe,
 és rászólt (*a fivérére*):
 64. Aztán, adjad, testvér, adok az anyjának,
 adjad, testvér, adok az anyjának!
 Melléje közeledett (*a fivére mellé*),
 és belét ontotta,
 és belét ontotta,
 helyben megölte őt.
 70. És miután megölte őt,
 miután megölte őt,
 a feleségére rászólt:
 Hé, menyecske, figyelj!
 74. Aztán, a te pénzéd és az enyém,
 a te pénzéd és az enyém,
 hadd mentsem meg a fejemet.
 Mert a feleségemet elhagyom.
 És téged még én elveszlek (*visszajövök még hozzád*).
 79. A menyecske mit is csinált?
 Hozta is a pénzt.
 A zsebeket is megtöltötte (*Picsulo*),
 82. és az urakhoz fog menni,
 és az urakhoz fog menni,
 és (*a pénzt*) az asztalra tette.
 Amikor az urak meglátták:
 Te cigány, figyelj rám!

91. Ji kanā le rāj les dikhle,
ke lesi či phandade,
ke lesi či phandade,
leske dah, les kaj mekhle.
95. 'Poј, māj nākhela, so nākhela,
māj nākhela, so nākhela.
Ji so d' o Pičulo kerdas?
Kata l' cerye kaj nākhela.
99. Taj drabārni kaj mangela,
taj drabārni kaj mangela.
Les andre romni kaj thola,
taj lesi kaj drabārdas,
bu löve lestār kaj ljas.
104. Dupače uo ieljārdas,
dupače uo ieljārdas,
vast pe lači čüči thodas.
Thodah Pičulo, ieljārdas.
Taj muj pe pesti soakra dela:
109. 'Poј, apta, mama, d' apta, še,
apta, mama, d' apta, še,
me drabārdem kale ras,
bu löve lestār kaj lem.
113. Ji kanā uo kaj ieljārdas,
vast pe muri čüči thodas.
Ašta, mājke, n' av dili,
ke kada keren le rāj,
117. ke kada keren le rāj!
Ašta, mama, n' av dili,
ke kado sah o Pičulo, še,
ke kado sah o Pičulo!
121. Ašta, mājke, n' av dili, še,
ke kada keren le rāj,
ke kada keren le rāj, še!

DINA (khelderash), sz. 1922.
Andrășești, județul Ialomița (R)
Gyűjtés: 2000.

87. aztán, te ennyi pénzt loptál?
Mit loptál, mit öltél?
Megöltem a fivéremet,
megöltem a fivéremet.
91. Amikor is az urak látták őt,
mert nem zárták el,
mert nem zárták el,
neki (nekik) adta (a pénzt), őt hogy elengedték.
95. Aztán, múltni fog majd, ami múltni fog,
múltni fog majd, ami múltni fog.
Mit is csinált Picsulo?
A sátraknál fog elhaladni.
99. És jósnót fog kérni (keresni),
és jósnót fog kérni (keresni).
a cigány asszony őt (Picsulot) be fogja tenni
(be fogja hívni),
és jósolt neki,
sok pénzt vett el tőle.
104. Miután ő (Picsulo) indult,
miután ő (Picsulo) indult,
kezét a (cigány asszony) csecsére tette.
Tette Picsulo (fogta magát), indult.
És az anyósára fog szólni (a menyecske):
109. Aztán, gyere, mama, gyere, hé,
gyere, mama, gyere, hé,
én jósoltam ennek az úrnak,
sok pénzt vettem el tőle.
113. Amikor is ő indult,
kezet tett a cscesemre.
Megállj, „anyám“, ne legyél bolond,
mert így csinálnak az urak,
117. mert így csinálnak az urak!
Magállj, mama, ne legyél bolond,
mert ez volt Picsulo, hé,
mert ez volt Picsulo, hé!

1. Sabu romōra, d' avasa,
 hāj sabu romōra d' avasa.
 Kāj d' avasa tidiñe,
 kã d' avasa tidiñe?
 5. D' ande poljāna-j bari,
 d' ande poljāna-j bari,
 kāj keras ej patradi,
 kāj keras ej patradi.
 9. Hāj ku čorre, ku bravāle,
 hāj ku čorre, ku bravāle.
 11. Kon māj, Ďevla, kāj d' avela?
 Hāj mājkulica kāj d' avela,
 hāj mājkulica kāj d' avela,
 trivār cerya k' ankolila.
 15. Hāj čine aiče bulibašu,
 čine aiče bulibašu?
 Pola, Ďevla, kanā šunla,
 kodo avri, Ďevla, k' anklela.
 19. Čāj, domne, de lukrāre,
 hāj čāj, domne, de lukrāre,
 kazāno de reperat,
 ši kapaku de fakut.
 23. Pola, Ďevla, kanā šunla,
 hāj Pola, Ďevla, kanā šunla,
 dopo hāj čokāno lela,
 dopo hāj čokāno lela.
 27. D' ašunes tu, Rokovina,
 hāj d' ašunes tu, Rokovina,
 strajica po va ĩe les,

121. Megállj, „anyám“, ne legyél bolond, hé,
 mert így csinálnak az urak,
 mert így csinálnak az urak, hé!

1. Rengeteg cigánykák, jönni fogunk,
 és rengeteg cigánykák, jönni fogunk.
 Hol leszünk majd, összegyűlve,
 hol leszünk majd összegyűlve?
 5. A nagy tisztáson,
 a nagy tisztáson,
 ahol megcsináljuk a hűsvétot,
 ahol megcsináljuk a hűsvétot.
 9. És szegényekkel, gazdagokkal,
 és szegényekkel, gazdagokkal.
 11. Ki fog még jönni, Istenem?
 És anyácska fog jönni,
 és anyácska fog jönni,
 háromszor a sátrat meg fogja kerülni.
 15. És ki itt a bulibás (*a főnök*),
 ki itt a bulibás (*a főnök*)?
 Istenem, amikor Pola meghallja majd,
 Istenem, az ki, (*ő*) elő fog jönni.
 19. Asszonyom, mind dolgozni vannak,
 és asszonyom, mind dolgozni vannak,
 kazánt javítani,
 és kupakot (*fedőt*) csinálni (*a kazánnak*).
 23. Istenem, amikor Pola hallani fogja,
 és Istenem, amikor Pola hallani fogja,
 dopo-t (*térd közé szorítható üllőt*)
 és kalapácsot fog majd,
 dopo-t (*térd közé szorítható üllőt*)
 és kalapácsot fog majd.
 27. Figyelj, te Rokovina,

strajica po va te les,
 th' ando fõro ãeljäresi.
 32. Rokovina kana sunla,
 strajica po va kaj lesa,
 ando fõro ãeljärela,
 ando fõro ãeljärela.
 36. Hã d' asuñes, Frãguca, mande,
 hã d' asuñeh, Frãguca, mande,
 pala l' kašt te ãeljäres,
 pala l' kašt te ãeljäres!
 40. Ka l' kaštõra te ãeljäres!
 Ka l' kaštõra ãeljärena.
 42. Frãguca, Dëvla, som kerla?
 D' asuñes tu, še, ka mande,
 hã d' asuñes tu, še, ka mande,
 ka l' kaštõra ãeljäresi,
 k' avel o tata mãto!
 47. K' avel o tata mãto,
 te ãirãvel e mama xãbe.
 Thola pãso, lela o bozo,
 thola pãso, lela o bozo.
 51. D' asuñes tu, Frãge, mandej,
 d' asuñes, Frãguca, mandej,
 d' oj koçake le tatasi,
 d' oj koçake le tatasi!
 55. Frãguca, Dëvla, som phenla?
 Mekh la, nãna, drãkuli,
 hã mekh la, nãna, drãkuli,
 ke naj d' oj koçak le tatasi!
 59. Žika, Dëvla, som kerela?
 V' ande phuv, Dëvla, kaj dela,
 hã ande phuv, Dëvla, kaj dela,
 prãf' ši pulberja kerela,
 prãj' ši pulberja kerela.
 64. Frãguca po than merela,
 Frãguca po than merela.

és figyelj, te Rokovina,
 tarisznýácskát vegyél (*akassz*) a kézre (*a karodra*)
 tarisznýácskát vegyél (*akassz*) a kézre (*a karodra*),
 és a városba indulsz.
 32. Rokovina amikor meg fogja hallani,
 a tarisznýácskát kézre (*a karjára*)
 fogja venni (*akasztani*),
 a városba fog indulni,
 a városba fog indulni.
 36. És figyelj rám, Frãguca
 és figyelj rám, Frãguca,
 fáért induljál,
 fáért induljál!
 40. A fácskákhöz indulj!
 A fácskákhöz indulnak.
 42. Istenem, Frãguca mit fog csinálni?
 Hé, te (*lány*), figyelj rám,
 és hé, te (*lány*), figyelj rám,
 a fácskákhöz indulsz,
 mert jön a részeg apa!
 47. Mert jön a részeg apa,
 mama hadd főzzön ételt.
 Lépést fog tenni, venni fogja (*szedi*) a gatz,
 lépést fog tenni, venni fogja (*szedi*) a gatz.
 51. Frãga, te figyelj rám,
 Frãguca, figyelj rám,
 (*az*) a gomb apáé,
 (*az*) a gomb apáé!
 55. Istenem, Frãguca mit fog mondani?
 Bátya, hagyd az ördögbe,
 és bátya, hagyd az ördögbe,
 mert (*az*) a gomb nem apáé!
 59. Istenem, Zsika mit fog csinálni?
 Istenem, a földbe is adja (*földhöz vágja Frãguát*),
 Istenem, és a földbe adja (*földhöz vágja Frãguát*),
 port és porfelhőt fog csinálni,

Žika, Ďevla, som kerela?
 Jauz, domne, de la mine!
 Dem un pik de liminäre!
 69. Hăj dem un pik liminäre!
 Fraguca trădže se more,
 Fraguca trădže se more,
 hăj nana, dorule, na!
 73. Hăj Žika, Ďevla, som kerela?
 La 'nd' angălje kaj māj lela,
 hăj la 'nd' angălje kaj māj lela.
 Puter, dale, l' udăra,
 puter, dale, l' udăra!
 78. K' anap tuke la Fraguca,
 keh Fraguca ba mūli,
 hăj ke Fraguca ba mūli,
 puter, dale, d' o le porc'!
 Ť' anap tuke kaštore!
 83. Hăj ũjteleş bâtele fokul,
 hăj ũjteleş bâtele fokul,
 heštă mjo mukăt nurokul,
 heštă mjo munkăt nurokul!

LUBA STANESCU (khelderash), sz. 1953.
 Andărești, județul Ialomița (R)
 Gyűjtés: 2000.

23/8

1. Hăj d' oj Mara som kerdăs?
 Thăj koa pāj kaj teljărdas,
 hăj le Bakoh da d' arăkhļjas,
 le Bakoh ba d' arăkhļjas.
 5. Ankalav e' vadra pāj,
 ũe pjav ji me, j' o părno!
 Će rāj, ĉ' emperato san,
 'e tuke pāj ũ' ankalavav?!
 9. Kanoă Bako da dikhela,

port és porfelhőt fog csinálni.
 64. Fraguca meg fog halni helyben,
 Fraguca meg fog halni helyben.
 Istenem, Zsika mit fog csinálni?
 Asszonyom, hallgass rám!
 Adj egy kis gyertyát!
 69. És adj egy kis gyertyát!
 Fraguca haldoklik,
 Fraguca haldoklik,
 haj nana, kedvesem, na!
 73. Istenem, és Zsika mit fog csinálni?
 Őt (*Fragucát*) ölbe fogja venni,
 és őt (*Fragucát*) ölbe fogja venni.
 Anyám, nyissad a kapukat,
 anyám, nyissad a kapukat!
 78. Mert hozom neked Fragucát,
 mert Fraguca meghalt,
 és mert Fraguca meghalt,
 anyám, nyissad a kapukat!
 Hadd hozzak neked fácskákat!
 83. És felejtst el, verné meg a tűz,
 és felejtst el, verné meg a tűz,
 mert az ette meg a szerencsét,
 mert az ette meg a szerencsét!

23/8

1. És Mara mit csinált?
 És a vízhez indult,
 és Bakót megtalálta (*találkozott vele*),
 Bakót megtalálta (*találkozott vele*).
 5. Vegyél ki (*húzzál a kútból*) egy vödör vizet,
 hadd igyak én is, a fehér (lő) is!
 Miféle úr, miféle király vagy,
 (*hogy*) én neked vizet vegyek (*kihúzzak*)?!
 9. Amikor Bako látni fogja (ezt),

íejle p' o pãmo xuljela,
 hãj lako muj kãj dandalela,
 lako gad anglal sinela.
 13. Hãj kajti Mara kãj bešela,
 pun' o pãj ji kãj taŭla,
 hãj khẽre, Devla, d' avela,
 kada lati deŭ pheñela:
 17. Hãj nas tuke, Mãre, lažav,
 nas tuke, Mãre, lažav?
 Hãj inja kak, inja bibja,
 hãj inja kak, inja bibja!
 21. Hãj ko 'nja verešoare,
 hãj ko 'nja verešoare!
 Hãj kanoa-j Mara d' ašunela,
 uoj kãj farmačija žala,
 25. hãj farmačisto kãj māj lela,
 kãj ji uoj, Devla, merela.
 Hãj d' o Bako som kerela?
 Pala late ieljarela,
 29. pala late teljarela,
 hãj d' o Bako kãj merela.
 Hãj koa rašaj kãj da žala,
 kada le rašahke phenla:
 33. Hãj te keres sikrino donge,
 te kerehloj gropa donge!

KÖZÉPKORÚ KÁZÁNDZSI NŐ

Piatra Neamț (Subdãrmãnești), județul Neamț (R)
 Gyűjtés: 1998.

23/9a

1. O gãžo jãgereske geja,
 leskeri romni pala leste geja.
 Leskeri romni pãle avla, pãle avla,
 ta rãtaha...

leszáll majd a feherről (*a fehér lóról*),
 és megharapja majd a száját
 (*és megcsókolja a lányt*),
 az ingét leszakítja majd elől.
 13. És Mara annyit (*olyan sokáig*) ül (*marad*) majd,
 amíg a víz meg is fog melegedni,
 és, Istenem, haza fog jönni,
 az anyja ezt fogja mondani:
 17. Mara, és nem szégyellted magadat,
 Mara, nem szégyellted magadat?
 És kilenc nagybátyád (*van*), kilenc nagynénéd,
 és kilenc nagybátyád (*van*), kilenc nagynénéd!
 21. És kilenc unokatestvérecskéd,
 és kilenc unokatestvérecskéd!
 És amikor Mara meg fogja hallani,
 a gyógyszerértárhoz fog menni,
 25. és gyógyszer fog venni,
 Istenem, és ő meg is fog halni.
 És Bako mit fog csinálni?
 Utána fog indulni,
 29. utána fog indulni,
 és Bako (*is*) meg fog majd halni.
 És (*de előbb*) el fog menni a paphoz,
 a papnak ezt fogja mondani:
 33. És kettőnek csináljál koporsót,
 csináljál kettőnek sírt!

23/9a

1. A nem-cigány az erdőszhez ment,
 a felesége utána ment.
 A felesége visszajön majd, visszajön majd,
 és reggel...

KOVÁCS JÓZSEF (paibano), sz. 1931.
Csobánka, Pest megye (M)
Gyűjtés: 2000.

23/9b

1. Erdő, erdő, de magas vagy,
tőlem, babám, de messze vagy,
de, ezt az erdőt levágatom...

4. Nem megy! Az az igazság, hogy most megint...
Nincs akkora hangulatom, rohadjak meg!

SZÉKELY EDIT „KAROL“ (lovári), sz. 1955.
Csácsbozsók, Zala megye (M)
Gyűjtés: 1982.

23/10

1. Haj, de, a bakonyi nagy erdőbe', anyám, hej,
hej, de, magam állok az őrségbe'.
3. A nehéz fegyver a vállamon, anyám, hej,
aj, de, százhusz éles (lőszer) a derekamon.

5. Amott gyönnnek a zsandárok, anyám, hej,
aj, de, erről meg a policárok (rendőrök).

7. Hogyha le tanálnak győzni, anyám, hej,
aj, de, rögtön szörnyet fogok halni.

KÖZÉPKORÚ MAGYARCIGÁNY NŐ
Miskolc (Csorba-telep),
Borsod-Abaúj-Zemplén megye (M)
Gyűjtés: 1970.

23/11

1. De, tennapelőtt jöttem haza Miskóc(ról),
leesett a vas a lovam lábá(ról).
De, kovács uram, seje haj,
de, jó barátom, de, gyere ki,
a lovamat nyóc szög-re vasalják!

5. Még (amíg) a lovam vasalják,
varrd ki, babám, zsebkendőmet cifrára,
de, hadd tudják meg,
de, ki mulat a csárdá(ban)!

9. De, mandulának vízbe hajlik az á(ga).
Mit mondanál, de, babám, ha elhagyná(lak)?
Azt mondanám: seje haj, áldjon meg a Teremtő,
de, sose voltál, de, igaz szívű szere(tő)!

13. De, kék ibolya, ha leszakítaná(lak),
mit mondanál, babám, ha elhagyná(lak) ?

Azt mondanám: seje haj, de, áldjon meg a Teremtő,
de, sose voltál igaz szívű szere(tő)!

KÖZÉPKORÚ LOVÁRI NŐ
*Miskolc (Búza-téri piac),
Borsod-Abaúj-Zemplén megye (M)*
Gyűjtés: 1970.

23/12

Szaxofon-zene

VASILE PAON (kherútno), sz. 1936.
Radoia, județul Bacau (R)
Gyűjtés: 1997.

1. Háromszor emelje fel a kártyát úgy, hogy háromfelé szakad(jon)...
2. Innen, úgy, jól van, gáta (kész). Többet ne!
3. Az első eredetbe' felemelte magának;
4. Az életjén keresztül szerencsés órába' született.
5. De az életjibe, így a hosszas életibe' nem vót olyan nagy boldogsága, sem nagy szerencséje.
6. Tud róla?... Tud róla?
7. – Tudok.
8. Mer' pénzforgalom mindig vót Magának a kezibe', s keresetje, jövedelme vót, de Maga egyáltalán haszonba, s értékbe nem tudta tenni.
9. Tud róla?
10. – Tudok.
11. No. Maga egy olyan levelet kapott, amit nem es várt, azt a levelet, s nem is tud róla, vagy még immán kell kapjon.
12. – Azt, nem tudok erről.
13. No, akkor még immán kell, kell, egy olyan levelet kell kapjon Maga. Egy felszólítás, hogy az pénz értékű, ki kéne adjon Maga, de félbe fog maradni. De ez csak egy olyan hiányság valami.
14. – Mondja még egyszer ezt!
15. Egy olyan levelet kell kapjon Maga, egy felszólítás', hogy abba Maga pénzértékűt kéne kiadjon.
16. – Igen.
17. S az félbe fog maradni, mert egy... egy olyan jogtalanul kéne azt kiadja Maga.
18. – Igen.
19. De félbe fog maradni, s Magának szerencséje fog lenni. S figyeljen ide Maga, jól gondolja meg, amit én mondok!
20. Azt mondja: kettő, négy, hat, ez a hetedik

---

kártya.

21. Magának az ételsorsba', heába vót Maga nagy úriember, s Maga megfelelő ember vót mindenütt, de az ételsorsba' Magának sok minden hiányzott, és nem vót szerencséje.

22. Érti? Az életbe'.

23. Annyi életje, annyi szerencséje vót, hogy él és boldog, de sok mindenféle Magának... s Maga sokszor úgy elgondolkozik, s úgy elkeseredik, hogy nincs kedve se szüleivel, se családjával, se senkivel beszélgesse, hanem úgy egy olyan elgondolkozás elfogja magát.

24. Maga nem vót szerencse-csalódott az életjibe'?

25. – Hogy csalódott?...

26. Igen.

27. – Hát, mindenki volt csalódott az életben. Én is.

28. De figyeljen ide! S Magának, amég élve...

29. De egy fehérnép Magát, amég élve él, addig átkozza, s addig sír Maga után.

30. Tud róla?

31. – Igen.

32. Egy barna szögű (hajú), egy magas rendű fehérnép. Barna, útkeresztbe' lakik.

33. – Ide figyelj! Hat évig jártam egy lánnyal és nem vettem el.

34. S az, amég élve él, annak se vót szerencséje az életjibe', csak úgy lett vóna boldog Maga is, ő is, ha egyik a másé lettek vóna.

35. S neki nincs nagy boldogsága az életjibe'.

36. De Magának öröme fog a reménysége teljesülni, meglepi Magát egy boldogság.

37. Ki egy fél özvegyasszony Magoknál a háznál, vagy a rokonságba', vagy a feleséginek?

38. – Özvegyasszony?

39. Igen. Idősebb rendű asszon, özvegy.

40. – A nagymamája a feleségemnek.

41. No. S annak van még egy tesvére, a nagymamájának?

Egy tesvére, vagy valami?

42. Két asszon mindig hesszeli (dühíti, kibeszéli)
most Magát, állandósul beszélük.

43. – Nem tudom.

44. Nincsen? Vagy velejárója, szomszédasszonya?

45. – Nincs.

46. Oszlán Magának később jut eszébe, mert most
hamarjába' nem jut eszébe.

47. – Jó.

48. Egy gyerek végett milyen vitába' vótak Magok
az életbe'? Gyerek... Gyerek által? Valami gyerek
beesett az életbe, hogy valami vitába' vótak. A
gyereket nem ismerte, hogy a Magáé, vagy valami
pletykálkodás vót, vagy nem tudom mi. S a gyerek
által szerencsét fog lelteni. Egy boldogság meglepi az
életbe' Magát.

49. – Nem tudok így most erre.

50. Egy lábon húzó betegségnek hátat fog Maga
vetni.

51. – Az mit jelent, hogy hátat vetek?

52. Úgy, hogy egy betegségnek hátat vet, hogy
legyőzi azt a betegséget.

53. – Igen.

54. S megőrzi a Jóisten Magát.

55. Maga nem tud arról, hogy hajszálak közt
maradt meg valahol Magának az életje? Vagy kicsi
korába', vagy nagy korába', hajszálak közt maradt
meg az életje, hogy nem halt meg. Valami baj nem
vót? Érte?...

56. – Volt egy balesetem. Volt.

57. Vót balesetje? No.

58. – Igen. Összetört teljesen alattam a kocsí. De
úgy, hogy porrá. És kitértem egy nagy beton
kilométerkövet, szóval, és én teljesen épen megúsztam.
Ez igaz.

59. No. Azt mondom Magának, ne, hol van!

60. Ez nem hazugság, mert itt a kártya mutassa,

---

lássá!

61. – Ide figyeljen! Én nem tudom, hogy most Maga jó emberismerő és rólam olvassa le ezeket a dolgokat, de amit elmondott, 70%-osan igaz. Ez így igaz!

62. No. Ide figyeljen! Itt van, ni! Lássá-e? S Magának sokan örvendték volna ezt a dögát, s ez a kiadás, pénzt, amit előre is elmondtam, osztán Maga meggondolja, s megtudja, hogy miféle.

63. – Én tudom.

64. Ez a pénz, ez a kiadás, amit én mondtam. Egy hivatalos kiadás, nincsenségi, tudja. Az is Magának osztán eszibe fog jóni.

65. S itt van, ahogy hajszálak közt maradt meg az életje, s nem halt meg, s még fog Magával egy nem nagy baj történni, csak egy olyan csekélység.

66. Csak Maga nagyon figyelmes legyen magára, hogy harmadikszor Maga ússza meg a dögát!

67. S úgyn nagyon vigye ki magát, hogy vigyázzon magára!

68. Ital közben kormányt ne fogjon, meg nem tudom, mi, mer' Magának sokan vannak, mondom, az a fehérnép, amelyk élve él, mindig átkozza Magát, mer' ő se tudott az életjibe' soha boldog lenni.

69. – Nézze, ebben... mondom, nagyon sok igazságot mondott. Nem is beszéltem vele, tehát, úgy nem ismerheti, hogy...

70. – Még majd el kell emelni kétszer!

71. – Még el kell emelni?

72. No, még emelje el!

73. – Hányszor? Háromszor?

74. Úgy, ahogy az előbb elemelte, úgy, amazit, jó lesz! Jól van.

75. Valami vásár-ügyben nincs elindulva Maga? Valamit adni, vagy venni akar?

76. – De. Igen.

---

77. Mind a kétfelül nagy szerencséje lesz. Ha ad, ha vesz, de szerencséje lesz. Mert van eladásról is szó, s vevésről is van szó.

78. – Egy irodát vettem.

79. No. S szerencsére fog a reménysége teljesülni Magának.

80. Van Magának egy olyan szomszédasszonya, lehet, hogy a feleséginek barátja vagy Magának, de inkább a feleséginek, bejáróasszon a szomszédul, s csak tudja, ő olyan kétszínűvel beszél Magakkal szembe'. Tudja, ő egy olyan házhordozó. Egy olyan...

81. – Van igazság benne.

82. Egy olyan postáság ő.

83. S mindenfélét a háznál nem kell előtte elmagyarázni, mer' ő mindig csak azt akarja, hogy Magok közt rosszat csináljon.

84. Pedig Maga egy olyan jó ember, s Maga senkinek nem vétett.

85. Magának, egy hivatalos ügy nincs Maga előtt? Valami törvénysége nincsen, vagy valami, milicijával bajoskodása? Vgy törvény előtt, valami ilyesmije nincsen?

86. – Nincs.

87. Egy hivatalos ügy.

88. – Az a. Az.

89. No!

90. – Amit meséltem este.

91. Itt van, ni! A hivatalos ügynek hátat fog Maga vetni.

92. – Igen.

93. Szerencsére fog a reménysége teljesülni.

94. – No!

95. Egy boldogság meglepi Magát, híják Magát lakadalomba két helyre es.

96. S egyik helyre, lehet, hogy nem fog elmenni, s ha elmenyen es, lehet, hogy nem fogja jó helyt

---

érezni magát, olyan helyre híják lakadalomba.

97. Csak éppen olyan muszájból fog elmenni.

98. – Igen.

99. Egy szaporodás, egy társaság a háznál Magok közt.

100. – Már mit?... Ezt nem értettem.

101. Egy szaporodás. Gyerekszülés.

102. – Gyerek lesz?

103. Gyerek. Igen. Szülés.

104. – Ez is igaz, mert tervbe van véve, hogy még egy másik gyerek legyen.

105. Egy gyerek átal, egy fiúgyerek átal nagy öröm s nagy szerencse meglepi Magát a családba’.

106. No. Álljon meg! Valaki mellé, koporsó mellé fog állani.

107. Kije van Magának beteg? Vagy pediglen nem es beteg, hanem valami idősebb rendű mellé, koporsó mellé fog állani.

108. S nem es idegen, s nem es rokon. No, mit mondjak Magának?

109. Hát, már így vette, így jön ki a kártyából, meg kell mondjam Magának.

110. – Esetleg csak a feleségem déd... vagy nagymamája, aki nyolcannégy éves.

111. Valaki mellé koporsó mellé fog állni.

112. – Tehát, nem rokon, nem olyan közeli?

113. Nem. Nem. Nem.

114. – Nem anyám, apám?

115. Nem, nem, nem, nem.

116. – Jó.

117. S szerencsére fog a reménysége teljesülni, egy boldogság meglepi, egy szaporodás gyerek átal a háznál, egy boldogság, s jeles nap fog születni.

118. S amelyik nap születik, s azt a napot meg tudja Maga tartani, s arra a napra, arra a névre tessék tenni, amilyen nap születik, ha Péter nap születik, akkor tegye Péternek!

-
119. – Ezt megígérem Magának.
120. Na.
121. – Ezt megígérem Magának.
122. Arra a névre tessék tenni, melyik milyen napon azt a bötüt Maga olvassa ki!
123. – Egyébként, a fiamat, aki most már nagyobb fiú, azt is szinte majdnem ugyanarra a névre tettem, ami... amelyik nap született. Így van.
124. S ezt is arra tegye! S az egyik felül (felől) anyajegy fog lenni a testin a gyereknek.
125. – Anyajegy?
126. Anyajegy.
127. – Igen.
128. S az boldog ember fog az egész életjén keresztül lenni. S a családban Magoknak három gyermekül lesz szerencsájuk. Két fiúul, s egy leánytul.
129. Hány gyerek van a családban?
130. – Most egy fiam van.
131. No. Két... három családtul lesz Magának szerencséje és boldogsága. Lesz egy leány, s egy fiú. S boldogságot fog, örömet fog élni.
132. Ki feltékeny Magok közt? A felesége? Maga? Van valami feltékenység? Minyán, minyán. Tángyér-összezavarás nincs Magok közt? De csak úgy néha-néha. Úgy csak tiszta semmiből jön.
133. – Van. Persze, hogy van.
134. Tiszta semmiből jön az is.
135. El fog az is maradni, boldogság fog a háznál lenni. Egy misére valót ne sajnáljon – az egészségéért, s a szerencséért a háznál – adni!
136. Maga egy olyan levelet fog kapni valahonnan, hogy az a levél, neki, Magának boldogságot fog hozni. Vagy pediglen fénykép, s olyan ajándékkal fogja kapni.
137. Ki van távolabb, messzebb Maguktól?
138. – Ó, vannak, vannak.
-

---

139. No. Valami ajándék, meglepetése fog Magának lenni.

140. – Ez igen! Ez idáig nagyon nekem...

141. No, mondja meg most Maga, hogy mit érdeklí legjobban az életsorsba', hogy azt a kártyát én tegyem ki, s aztán Maga ráhúzza a kártyát, hogy lássa...

142. – Most nem értem, hogy milyen életsorsba'? Hogy az én életembe', hogy mit szeretnék a legjobban?

143. A háznál... Ez mondjuk, a ház, ezt kiteszem én.

144. Most magának, ha van egy hivatalos ügye, vagy van egy vásár-ügye, vagy van egy elutazása nem tudom, mi, azt kitegyük, s akkor Maga ráhúz egy egy lapkártyát, s szépen ráteesszük azt ott, s akkor ott lássuk, hogy mivel fordul fel, hogy milyen életsorsot hoz ki Magának. No, házat...

145. – Mondjuk, egy házépítkezés, például?

146. Igen. No.

147. – Az is, például, tervbe van véve, hogy házat akarok építeni.

148. Na.

149. – Na! Nézzük akkor!

150. Nos. Akkor osztán még a családjába'... Az örömet a háznál, no.

151. S Magának egy utazását, vagy egy vásár-ügyit, az ilyesmit mindig ki lehet tenni.

152. – Jó. Hát, amit gondol. Mondjon valamit! Osztán, jó.

153. Itt van Maga, s itt van a ház. S kiteszem a feleségét, jó?

154. – Jó. Tegye ki!

155. No. Hadd lássuk, hogy milyen szerencse boricska meg!

156. – Nagyon stimmel!

157. Még kiteszek Magának, tudja, mit? A háznál egy fiúgyereket.

158. No, húzzon mindegyikre egyet, lássuk, boricska

---

reá! Úgy! Úgy! Úgy!
159. Így! És akkor ráteszem. Jó.
160. Ahonnat válassza, akárhonnán.
161. E már, előre lássa, törvényes ügy, amit itt
rátett.
162. Egy prokurász (ügyész).
163. No, nézze meg!
164. – Ez micsoda? Ez a házépítkezés itt?
165. Ez a ház.
166. Maga szándékot tett egy házépítkezésbe, s már
rég, hogy a szándékot rátette, s már többször rá
volt készülve, pénz, s mindenféle megvót, de még
nem került oda, s nem vót attúl szerencséje, hogy
át tudjon menni ezen az eseten.
167. – Így van. Igaza van.
168. Mos' mán Magának ebbe a házépítkezésibe,
Magának egy ellensége fog jóni.
169. Egy busszuság. Vagy mán elől is megvót. Nem
tud róla?
170. Valami szomszédjával? Vagy néptanács körül?
Vagy ilyesmivel?
171. Valami busszuság fogja érni, de Maga el fogja
rendezni úgy, hogy boldogságot fog Maga élni az
életjén keresztül.
172. Itt van egy kicsi veszekedés, féltékenység a
háznál, ami kijött itt.
173. – Nohát, nézzük! Ez meg én vagyok, ugye?
174. Ez itt Maga. No, nézze meg, hogy mennyire
megvan Magának a hamisság, s a busszuság!
175. Ez, lássa, miféle! Ez egy macska.
176. – Most milyen hamisságra gondol?
177. Ez egy... ezt borította meg Maga, azt húzta ki.
178. – Igen.
179. Magának vót egy busszusága, vót egy hamisság,
egy rossz elindulatya.
180. No, nézze meg! Pontosan Magára ráhúzta,
hogy, ne, itt magyarul is írja, elolvashassa. Ez halál,

---

ne, lássa!

181. Itt írja. Három nyelven írja, írja magyarul, s románul...

182. – No, ez milyen halál? Vagy...

183. Ez halál. Hajszálok közt maradt meg Magának az élettye, hogy nem halt meg. Az előbb es azt kimutatta.

184. S nézze meg! A reménység és a véletlen szerencse Maga mellett vót. No, olvassa el, ne, mert itt írja!

185. – Igen.

186. A véletlen szerencse, s a boldogság Maga mellett vót.

187. Magát megmentette, s az Úrjézus megörözte Magát, s Maga még egy... egy esettől öröködjék!

188. Ha kétszer történt meg, egyszer mutatott betegséget vagy balesetet, s még öröködjék Maga meg egy útközbe! Magára nagyon vigyázzon, hogy valami baja ne történjék!

189. Magának nem jut eszibe, milyen nap született?

190. – Dehogyan nem.

191. Jeles nap született Maga?

192. – Ja! Hogy úgy? Hogy milyen nap? Én nem tudom. Szeptember 9-én születtem.

193. Node, lássa, hogy a jeles nap eszébe tud jóni! Maga azt a napot, amikor eszébe tudja hozni, s meg tudja tartani, azon a napon egy kicsit megbőtolheti vagy bémegy a templomba, s bévet a Szent Antalba valamit, egy lejt vagy két lejt, nem kell oda sok.

194. Ez a felesége. Felesége, tudja, egy annyi hiba vót benne, hogy ő mindig szeretett utazni. Ő mindig úgy kellett orije... hogy mondjam?... No!

195. – Hát, ide figyelj! Ez nem igaz!... Ez nem igaz, hogy valaki... vagy nagyon jól emberismerő...

196. Ez a kártya, drága! Hát, a kártya! Hát, én anélkül én nem mondtam vóna, ha fejbőlött vóna

---

íngemet, úgyse tudtam vóna megmondani!

197. Három gyermektől a Jóisten boldogságot, s
örömet ad. Egy lakodalomba meghívása fog lenni.
Öröm meglepi Magokat.

198. Valaki mellé, özvegy mellé, koporsó mellé
fognak, egy idősebb rendű fehérnép mellé állni.

199. No, ez az egész!

GÁBOR KATI (khelderash), sz. 1936.

Gyergyóalfalu-Joseni, județul Harghita (R)

Gyűjtés: 1986.

1. Mondjuk, megszületett egy kicsi gyermek (fiú) vagy egy kislány.
2. Mittedom: kétéves vagy hároméves. Vagy a fiú négyéves, ötéves.
3. Hát, én az apjával jó barát vagyok, és látom, hogy jó nemzetségből van, és a gyermekek is találnak (összeillenek).
4. – És jó helyzetben (anyagi helyzetben) vannak.
5. És jó helyzetben vannak, nem lemaradott, és nem egy szegénység, vagy mittudomén, mi.
6. – Részegesek...
7. Akkor odamegyek én ahhoz a cigányhoz.
8. Felteszem, hogy az enyém az a fiúgyermek, s azt mondom:
9. Ide figyelj! Mi lenne, ha mi ketten kezét fognánk arra felre, hogy legyünk apatársak, hogy a te leányodat add a fiamhoz?
10. Hát, jól van, a cigány is beleegyezik, a másik mittudomén, mi, és akkor megesküdnek.
11. Csinálnak egy keresztet, kilencágú keresztet, tesznek kenyeret és sót.
12. – Hová teszik? A keresztet miből csinálják?
13. Fából.
14. – Ki csinálja azt a fát?
15. Valamelyik cigány.
16. – Hanem van a katolikus kereszt a Jézussal, akkor azon esküsznek. Annyi, mintha templomba' esküdnének.
17. Annyi, mintha templomba' megesküdt volna.
18. Tu žanes, ke so shi' kade e colay opre po pimo? Ke či pijav ži pe kade the pe kade e vreme?
19. Nem iszok, mondjuk, hat hónapig.
20. – Igen, igen, igen.
21. S arra megesküszök, hogy nem iszok.
22. Megcsináljuk a kilencágú keresztet, teszünk

1. Mondjuk, megszületett egy kicsi gyermek (fiú) vagy egy kislány.
2. Mittedom: kétéves vagy hároméves. Vagy a fiú négyéves, ötéves.
3. Hát, én az apjával jó barát vagyok, és látom, hogy jó nemzetségből van, és a gyermekek is találnak (összeillenek).
4. – És jó helyzetben (anyagi helyzetben) vannak.
5. És jó helyzetben vannak, nem lemaradott, és nem egy szegénység, vagy mittudomén, mi.
6. – Részegesek...
7. Akkor odamegyek én ahhoz a cigányhoz.
8. Felteszem, hogy az enyém az a fiúgyermek, s azt mondom:
9. Ide figyelj! Mi lenne, ha mi ketten kezét fognánk arra felre, hogy legyünk apatársak, hogy a te leányodat add a fiamhoz?
10. Hát, jól van, a cigány is beleegyezik, a másik mittudomén, mi, és akkor megesküdnek.
11. Csinálnak egy keresztet, kilencágú keresztet, tesznek kenyeret és sót.
12. – Hová teszik? A keresztet miből csinálják?
13. Fából.
14. – Ki csinálja azt a fát?
15. Valamelyik cigány.
16. – Hanem van a katolikus kereszt a Jézussal, akkor azon esküsznek. Annyi, mintha templomba' esküdnének.
17. Annyi, mintha templomba' megesküdt volna.
18. Te tudod, hogy mi (milyen) eskü van az italra? Hogy nem iszom erre és erre az időre?
19. Nem iszok, mondjuk, hat hónapig.
20. – Igen, igen, igen.
21. S arra megesküszök, hogy nem iszok.
22. Megcsináljuk a kilencágú keresztet, teszünk

kenyeret és sót.

23. – Pénzt is bele.

24. Összehívjuk a cigányokat, az értékes cigányokat, az öregeket, és megmondjuk: nézze meg, mi ebbe' egyeztünk és ebbe' s ebbe'.

25. És megesküszünk arról, hogy én máshoz nem megyek, hogy kérjek a fiannak feleséget.

26. Ő is meg kell esküdjön, hogy másnak nem ígéri oda a lányát.

27. Van egy kis fa. Azt a fát meghasítsák, és abba rakják bele azokat a kis ágakat. Kilenc részbe rakják.

28. És abba beletesznek egy kevés sót, és rá a kenyeret, és akkor odamenyen, és arra esküszik meg.

29. Arra kezdődik, hogy „o lon, o mǎnro ǎi phirel”. Evandélíje le merimaȳti.

30. Te 'nen la tuke, te 'nen la ǎe ǎelǎdoȳke.

31. Karingso phireȳ, numa sa bibaȳ, ǎorrimo te del tu o Del!

32. És az, amelyik...

33. Savo ȳal te colayǎrel, az kell, mondja a másik után, hogy az az öreg mit mond.

34. O lon, o mǎnro ǎi phirel, o lon, o mǎnro ǎi phirel.

35. A másik ȳgy mondja, ugyanezt, most már nem mondjuk el, utánozza a másikat. Teccik ǎrteni?

36. – No, de, mondja el végig, hogy a másik mit mond! O lon, o mǎnro ǎi phirel... Pala kodo so phenel?

37. Evandélíje le merimaȳti.

38. Te 'nen la tuke, te 'nen la ǎe ǎelǎdoȳke, karingso phireȳ, sa bibaȳ, ǎorrimo!

39. Na 'ǎ tu hǎzna, na 'ǎ tu baȳt ande ǎo ǎelǎdo!

40. – Te mǎreȳ!

41. Karingso ȳaȳ, karingso phireȳ, toverendǎr, sapendǎr, ǎǎovonendǎr t' 'el ǎo merimo!

42. – Sǎrke ǎi ǎeȳ la kǎvreyke!

kenyeret és sót.

23. – Pénzt is bele.

24. Összehívjuk a cigányokat, az értékes cigányokat, az öregeket, és megmondjuk: nézze meg, mi ebbe' egyeztünk és ebbe' s ebbe'.

25. És megesküszünk arról, hogy én máshoz nem megyek, hogy kérjek a fiannak feleséget.

26. Ő is meg kell esküdjön, hogy másnak nem ígéri oda a lányát.

27. Van egy kis fa. Azt a fát meghasítsák, és abba rakják bele azokat a kis ágakat. Kilenc részbe rakják.

28. És abba beletesznek egy kevés sót, és rá a kenyeret, és akkor odamenyen, és arra esküszik meg.

29. Arra kezdődik, hogy „a só, a kenyér nem jár”. Evangéliuma a halálnak.

30. Hozzák ezt neked, hozzák ezt a családnak.

31. Amerre jársz, csak mind (mindig) szerencsétlenséget, szegénységet adjon neked az Isten!

32. És az, amelyik...

33. Amelyik megy esküdni, az kell, mondja a másik után, hogy az öreg mit mond.

34. A só, a kenyér nem jár, a só, a kenyér nem jár.

35. A másik ȳgy mondja, ugyanezt, most már nem mondjuk el, utánozza a másikat. Teccik ǎrteni?

36. – No, de, mondja el végig, hogy a másik mit mond! A só, a kenyér nem jár... Utána mit mond?

37. Evangéliuma a halálnak.

38. Hozzák ezt neked, hozzák ezt a családnak, amerre jársz, mind (mindig) szerencsétlenség, szegénység!

39. Nem lesz (ne legyen) neked haszon, nem lesz (ne legyen) neked szerencse a családnak!

40. Haljál meg!

41. Amerre mégy, amerre jársz, fejszéktől, kapáktól, ǎsóktól legyen halálad!

42. – Minthogy nem adod ǎt másnak!

43. Särke či des la, kadala še, ävreyke!

44. – Khañikaske!

45. Särke ũre tudomäšesa ekdäta či dex la tu romeste, či phenes kodole manušeske, lela the ingerla, ke me či žanav latär.

46. Kade muri bori shin, kade mange ala, t' avel bori, naštig des la tu khañikaske, či ũ romñi, či ũ celädo, či tu, či ũ phräi, či ũ sasto nemzeto!

47. És akkor kezdik mondani.

48. Särke äšes te dumake the či mäšitis ũe duma.

49. Akkor kezdődik így:

50. Jek 'vandelije,
duj 'vandeliji,
trin 'vandeliji,
štär 'vandeliji,
pajnz 'vandeliji,
šo 'vandeliji,
jefta 'vandeliji,
oxyto 'vandeliji,
ijavärdeštetheja 'vandeliji.

51. Vi čače, vi bange te peren sande ũo šero, resigh dex la ävreyke!

52. És ennyi az egész.

KHELDERASH FÉRFAIK

Parajd-Praid, judejul Harghita (R)

Gyűjtés: 1996.

24/3

1. Saḡ ekdäta khangeri,
de pe phürd, andö čeri,
klopoto somnaküno,
ande virsaj (vica) cirdüno.

5. Ingernäy le Jezušey
väš o' bünöša manuš,

43. Minthogy nem adod őt, ezt a lányt, másnak!

44. – Senkinek!

45. Minthogy tudomásoddal egyszer nem adod őt te férjhez, nem mondd annak az embernek, fogja majd és viszi majd (fogjad és vigyed), mert én nem tudok felőle (róla).

46. Ez az én menyem, ez nekem lesz (menyem), legyen menyem, nem adhatod őt te senkinek, se a feleséged, se a családod, se te, se a testvéreid, se az egész nemzedet!

47. És akkor kezdik mondani.

48. Minthogy állod a szavadat (megtartod az ígéretedet) és nem másítod meg a szavaidat.

49. Akkor kezdődik így:

50. Egy evangélium,
két evangélium,
három evangélium,
négy evangélium,
öt evangélium,
hat evangélium,
hét evangélium,
nyolc evangélium,
kilencvenkilenc evangélium.

51. Igazak is, hamisak is essenek a fejedbe (igaz emberek is, hazug emberek is támadjanak az életedre), hogyha adod őt másnak!

52. És ennyi az egész.

24/3

1. Volt egyszer (egy) templom,
a hídon, az égben,
a harang aranyból (volt),
istráng (kötél) által (lett) meghúzva.
5. Elvitték Jézust
a bűnös emberekért,

ingernāy le Jezuŝey
 vaš o' būnōša manuš.
 9. Kanā ande rātiŷay d' e vreme,
 ži ke Gologota arešlŷay.
 Će phāro saŷ kodo trušul,
 ĉe phāro saŷ kodo trušul!
 13. Jeftavār pelŷay opro,
 jeftavār pelŷay opro,
 šorday peŷko sento rāt
 vaš o' būnōša manuš.
 17. Arāti ko dešuduj,
 trinvār izdraja' e phu,
 opre ɣolejaŷ o Dēl,
 opre ɣolejaŷ o Dēl.
 21. Na ɣolejvu, muro Dād,
 ke ĉi ženem, so kerem!
 Jertisār le, muro Dād,
 ke nā ženem, so kerem!
 25. Āmen.

KÖZÉPKORÚ KHELDERASH ASSZONY
 Bánffyhungyad-Huedin, judeŷul Cluj (R)
 Cyűjtés: 1994.

24/4

1. Sin kaj nāna, sin valamikor egy igen čorro gav.
 2. Na csak o gav sin, bizony, čorro, t' o nēpo, ko ānde
 āčhlahi, t' odola, bizony, igen-igen čorro nēpo sin.
 3. Āvrehā, bizony, na žannahi čorre te foglalkozinel,
 sar papiñenca, gōcenca.
 4. Hāt, bizony, jek dī upro kā, avka tengetinlahi
 pumāro ēleto.
 5. Hāt, bizony, and odā gav sin ek, sin ek čorro faū,
 adā ar na kerlahi uzār o rātaħa ži kiarāti, sar le
 papiñen erzinlahi.
 6. Hāt, bizony, o nēpo ando gav te fer le nevezinde

elvitték Jézust
 a bűnös emberekért.
 9. Amikor beesteledett az idő,
 a Golgotához ért (Jézus).
 Miféle (milyen) nehéz volt az a kereszt,
 miféle (milyen) nehéz volt az a kereszt!
 13. Hétszer esett föl,
 hétszer esett föl,
 ontotta a szent vérért,
 a bűnös emberekért.
 17. Tegnap este tizenkettőkor
 háromszor megremegett a föld,
 fölmérgesedett az Isten,
 fölmérgesedett az Isten.
 21. Ne mérgeskedj, Atyám,
 mert nem tudják, mit tesznek!
 Bocssás meg nekik, Atyám,
 mert nem tudják, mit tesznek!
 25. Ámen.

24/4

1. Volt, hol nem volt, volt valamikor egy igen
 szegény falu.
 2. Nem csak a falu volt, bizony, szegény, a nép is,
 aki benne lakott, azok is, bizony, igen-igen szegény
 nép volt.
 3. Mással, bizony, nem tudtak szegények
 foglalkozni, mint libákkal, kacsákkal.
 4. Hāt, bizony, egy nap másra (egyik napról a
 másikra) tengették az életüket.
 5. Hāt, bizony, abban a faluban volt egy, volt egy
 szegény fiú, ez mást nem csinált reggeltől estig,

Ludaš Mātiske.

7. Hát, so del o Del, t' i bāri Mārjōri, bizony, jefkār avka ālo, hogy si te legēda pre trin papiñen ando ka gav te bikinel.

8. Hām, odój bizony, ko kinlahi le papiñen, jek földesúr sîn.

9. Koso zslugori sin odā mānuš, hogy sakonestār sa fer kedlahi, csak avka.

10. Te le mārhen, t' i phū, tāj ko még valaso követelínlahi upre leste, akkor még pre manušenca, bizony, te meg le botoztatínlahi.

11. Hát, avka pēlo, bizony, t' adale čorre fatūha, te Ludaš Maīha, t' ōv legēda pre trin papiñen, te bikinel ole földesúreske.

12. Hát, bizony, kada földesúr dikhja, hogy saj šukār trin papiña hi le.

13. Phēnel leske:

14. – Örde fidelin, Maī! Kītiske mange des adale papiñen?

15. – Hát, adale trin papiñen, földesúr, tuke oda dav šov krajčārengē.

16. – Ej, tu igen but manges vāše! Hām, mist' adale na uštides ništa nā.

17. Mingyār pre manušenge phenda, nekā len leštār erőszakkal fer ole trin papiñōren.

18. Hát, bizony, ōv čorro kezdinda te rōl tāj te keñerginēl leske.

19. – Ma mandār le mre trin papiñōren, mer nēm aītū man nān, te khēr gejum, hogy jek falato mārōro te hāv! Hanem poīn len mange ār, vagy de len mange pāle!

20. – Ok, de, ār len me tuke poīnā, užār csak! Astāren le tel, tāj bišupājnz kopāja māren upre leskri bul fer!

21. Hát, bizony, tel astārde le čorre fatū tāj bišupājnz botūtēst upre leste mērinde, hām, asō, bizony, hogy leskre cile kokali šajogínlahi ande

mint a libákat őrizte.

6. Hát, bizony, a nép a faluban el is nevezte őt Ludaš Matyínak.

7. Hát, mit ad az Isten, a nagy Márjácska is, bizony, egyszer úgy jött, hogy kellett vinnie három libáját a másik faluba eladni.

8. Hát, bizony, aki megvette a libákat, egy földesúr volt.

9. Olyan zslugori volt az az ember, hogy mindenkitől mindent elszedett, csak úgy.

10. Az állatokat is, a földet is, és aki még valamit követelt rajta, akkor még az embereivel, bizony, meg is botoztatta azt.

11. Hát, úgy esett, bizony, ezzel a szegény fiúval is, Ludaš Matyíval is, ő is vitte a három libáját eladni annak a földesúrnak.

12. Hát, bizony, amikor a földesúr meglátta, hogy milyen szép három libája van.

13. Mondja neki:

14. – Erre (ide) figyelj, Matyi! Mennyiért adod nekem ezeket a libákat?

15. – Hát, ezt a három libát, földesúr, neked odaadom hat krajčárért.

16. – Ej, te igen sokat kersz érte! Hát, ezekért nem kapsz semmit se.

17. Mindjárt az embereinek mondta, vegyék tőle erőszakkal el azt a három libácskát.

18. Hát, bizony, ő szegény kezdett sírni és könyörögni neki.

19. – Ne vedd tőlem el a három libácskám, mert még annyim sincs, ha hazamentem, hogy egy falat kenyérkét egyek. Hanem fizess ki nekem, vagy add őket nekem vissza!

20. – Mindjárt, no, ki fogom én fizetni neked, várj csak! Fogjátok le, és a huszonöt botot verjétek a seggém el!

21. Hát, bizony, lefogták a szegény fiút és huszonöt

kiŋna, sar leske čorreske dukhalahi.

22. Hát, kada bišupajŋž, bizony!

23. Phēnel leske:

24. – Nem baj, – phēnda – földesúr, ada ma pobister!

Tu man bišupajŋž bortal maradal. Hām, trijāl duplāsan me tuke pāl foginav me ada te poīnel ada maribe.

25. Hát, odoleha liña pe o faŋu, kezďinda te nāsel, bizony, mer le földesúriskre manuša ušivlahi le.

26. Čorre, bizony, astardinahi, talán te šeste čindenahi, kaj megfenyegetinda lengre gazda.

27. Hát, bizony, fer žal am i čajt.

28. Pos efkar csak o földesúr, šundā o faŋu, hogy o földesúr igen bāro nasvālo hi.

29. Hát, so lo te kerel, so nā?

30. Mā te fejstisajino lo, te godārisajino lo, te šukār foti le sin mā, urdino pe šukār, šukār čhōr le sin.

31. Ānde kopoginda uze földesúriskeri khēr ōv.

32. – Manuša', lačo di tumenge!

33. – Hát, te tuke. So rōdes adaj?

34. – Hát, šundum, hogy tumāro gazda igen bāro nasvālo hi, taj nān, bizony, niso pādāri, ko le te žanlahi te sastārel. Hām, me, bizony, me dūrāl ajum, dūr them, dūr phūv ajum, sa mist' odā, hogy csak tumāre gazda neka žānav me te sastārel.

35. 'U, kada šundle földesúriskre manuša, vojaha ānde nāle uze földesúr.

36. Phēnen leske:

37. – Ej, földesuram, akān igen bari bast hi tut!

38. – Hát, soske? – phēnel.

39. – Ālo ek mindentudó pādāri, ko sakofelitiko nasvalipe žānel te sastārel.

40. Dehāt gyorsan angjāl peste rendelinda.

41. – Azonnal! – phēnda. – Anen le ōrde angjāl mande, te žānav leha te vakērel!

42. Hát, bizony, astārde le faŋu, ānde le legede angjāl o földesúr.

botütést rāmértek, hát, olyat, bizony, hogy az egész csontjai sajogtak a kínban, ahogy neki szegénynek fájt.

22. Hát, amikor huszonötöt, bizony!

23. Mondja neki:

24. – Nem baj, – mondta – földesúr, ezt ne felejtsd! Te engem huszonöt bortal megverettél. Hát, háromszor, duplāsan, én neked vissza fogom én ezt fizetni, ezt a verést!

25. Hát, azzal fogta magát a fiú, kezdett szaladni, bizony, mert a földesúr emberei kergették őt.

26. Szegényt, bizony, (ha) elfogták volna, talán agyon is vāgták volna, hogy megfenyegette a gazdájukat.

27. Hát, bizony, elmegy ām az idő.

28. Egyszerre csak a földesúr, hallotta a fiú, hogy a földesúr igen nagy beteg.

29. Hát, mit csináljon, mit ne?

30. Már erősödött is, okosodott is, szép ruhája is volt már, szépen öltözött, szép bajusza volt.

31. Bekopogott a földesúr házához ő.

32. – Emberek, jó napot nektek!

33. – Hát, neked is. Mit keresel itt?

34. – Hát, hallottam, hogy a gazdátok igen nagy beteg és nincs, bizony, semmi (semmilyen) orvos, aki meg tudná őt gyógyítani. Hát, én, bizony, én messziről jöttem, messzi orszāgot, messzi földet jöttem, mind (csak) az miatt, hogy csak a gazdátokat meg tudjam én gyógyítani.

35. Amikor meghallották a földesúr emberei, örömmel befutottak a földesúrhoz.

36. Mondják neki:

37. – Ej, földesuram, most igen nagy szerencséd van!

38. – Hát, miért? – mondja.

39. – Jött egy mindentudó orvos, aki mindenféle betegséget meg tud gyógyítani.

40. Dehāt gyorsan maga elé rendelte.

41. – Azonnal! – mondta. – Hozzák őt erre elémbe,

43. Hát, persze, hogy na prinžarda le, mer mā ek berš azūta fer milinda, hogy le ōv marāda misto papīna.

44. Phēnel leske o földesúr:

45. – Hát, erre fidelin, – phenda – mro čo! Šundum, hogy tu sakofelütiko nasvalipe žanes te sastārel.

46. – Avka hi, bizony, – phenda – földesuram. Oso nasvalipe upro cilo them nān, hogy me te na žanav te sastārel. Hát, phukav, – phenda – földesúr, hogy tuke so hi tri baja!

47. – Jaj, – phenda – na džanav andro vodro ni upre i' ušiel, ni te žal na bīrinav, sa man dūkhal saki porcika. Asaj porcika nēm nān man, kaj te nā mange dūkhal.

48. – Ō, földesuram, aŭti baja te ōl! Me mā upro tāha avka tut sastārav, hogy avka žanes te žal, sar asaj karikacsapás.

49. – No, hát, – phenda – te tu man avka sastārdal, akkor bőségesen – phenda – meg tut foginā te jutalmazinel.

50. – De uzo odā ām ōvla – phenda Ludaš Matī – ek kérés – o pādāri.

51. – Hát, – phenda – akārso manges, me odā sa tuke telješitūnav.

52. – Odā hi – phenda – mro kívánság, hogy so adaj andi kastély hi tut manuša, andi dīs, sa šukār akhār len ānde, taj bichāv len ār ando vēš taj upro rito, taj sakofelütiki čār taj āgore, so lakhlen, taj bogyók, odola sa nekā keden khetān, mer me and odo tuke kēsūtina o drāb, andāl soste tu, bizony, sastoha.

53. De, lačo hi.

54. De, čače ānde akhārađa le cile manušen, ko andi udvara leske, odoj kernahi būti.

55. – Azonnal, – phenda – šunden, so phenda ada mindentudó pādāri?! Žan ōkn ār, taj so ōv tumenge phēnel, asaj čār, ando sako jek vėkaha keden khetān taj anen ānde!

hogy tudjak vele beszélni!

42. Hát, bizony, megfogták a fiút, bevették őt a földesúr elé.

43. Hát, persze, hogy nem ismerte meg őt, mert már egy év azóta elmúlt, hogy ő (a földesúr) megverette a libák miatt.

44. Mondja neki a földesúr:

45. – Hát, erre figyelj, – mondta – fiam! Hallottam, hogy te mindenféle betegséget tudsz gyógyítani.

46. – Úgy van, bizony, – mondta – földesuram. Olyan betegség az egész földön nincs, hogy én ne tudjam meggyógyítani. Hát, monddaj, – mondta – földesúr, hogy neked mi a bajod!

47. – Jaj, – mondta – nem tudok az ágyból föl se kelni, menni se bírok, minden porcikám fáj. Olyan porcikám nincs is, ahol nekem nem fáj.

48. – Ō, földesuram, annyi baj legyen! Én már holnapra úgy meggyógyítalak, hogy úgy tudsz menni, mint ilyen karikacsapás.

49. – No, hát, – mondta – ha te engem úgy meggyógyítottál, akkor bőségesen – mondta – meg foglak jutalmazni.

50. – De ahhoz ám lesz – mondta Ludas Matyi – egy kérés! – az orvos.

51. – Hát, – mondta – akármit kérsz, én azt neked mind teljesítem.

52. – Az – mondta – a kívánságom, hogy amik itt a kastélyban vannak neked emberek, a palotában, mindet szépen hívd be, és küldd őket ki az erdőbe és a rétre és mindenféle fűvet és ágacskákat, amiket találnak, és bogyókat, azokat mind szedjék egybe, mert én abból fogom neked készíteni az orvosságot, amitől te, bizony, meggyógyulsz majd.

53. No, jól van.

54. No, tényleg behívatta az összes embert, aki az udvarban (volt) neki, ott dolgoztak.

55. – Azonnal, – mondta – figyeljetek, mit mondtok

56. Hát, lačo. Ugye, na traninda te phênel jek nă, hory na traninda, hory so lengro gazda phênel. Taj lin pumen, ăr gele.

57.  m ada u arlahi  m csak o Luda  Mati.

58. De, ph nel leske:

59. – Fide lin, – phenda – földesuram, addig u  ti upre, hory addig te massirozinav tut meg, pa lova oda uzo kaross z k upre!

60. Nohát, lačo.

61. Ph re, persze, upre u  tino o f ldes r,   da m sinda valas r ph re.

62. Oso b ro kaross z k sin taj prik la ast rda. H t, b ter, bizony, na pek mlo ole Luda  Matiske, le p dariske.

63. Lija sig, asaj   lo le sin, cuj le ph nda.

64. Taj phenda leske:

65. – De, ak n, f ldesuram, emleksines p l, so me tuke ezel  t jek ber  ig rindum upro f ro, kada mandar mre trin papi nen l  l ? H j  jum, hory ak n o  j ti ad ss g p l tuke neka dav.

66. Taj bi up jn   r cidi a andi cili, dugi z r, so z r sin ande leste. Sin le jek thuli p lca, odolaha bi up jn , bizony, merre r slahi, ora chinlahi.

67. De, odoj, le mukja.

68. L  a pe, fut ge o.

69. H t, ugye, kada leskro n po  nde  le p l, dikhle, hory so hi.

70. Jajgat nel, kh rinel, r l.

71. – Jaj, jaj, jaj! Jaj, jaj, jaj! So manca ker a! O Luda  Mati sin adaj, ko mange meg g rinda ezel  t, hory p le mange dela h romszorosan, so me le odoj mar dum upro pi ci. Hát, bizony,  lo, taj o jek fogad ti m  te  nde tartinda. Dikhen, asaj hurki taj asaj modri  go upre mande m rda!

72. Deh t,   ce so   nel te k rel, ugye.

73. H t, fer  al papal l ke jek ber .

74. So   nel  m Luda  Ma i, hory o f ldes r,

ez a mindentudó orvos! Menjete  ki!  s amit   nekte  mond, olyan f vet, mindből egy v k val szedjete  egybe és hozz t k be.

56. H t, jó, ugye, nem merte mondani egy se, hory nem merte, hory amit a gazdájuk mond.  s fogták magukat, kimentek.

57.  m ezt v rta  m csak Luda  Matyi.

58. No, mondja neki:

59. – Figyelj, – mondta – földesuram, addig kelj föl, hory addig megmassirozzalak, fekd j oda a kaross z kre f l!

60. Nohát, jó.

61. Nehezen, persze, fölkelt a f ldes r, odam szott valahogynhezen.

62. Olyan nagy kaross z k volt és azt átfogta. H t, több, bizony, nem kellett annak a Luda  Matyinak, az orvosnak.

63. Fogta gyorsan, ilyen kötele volt, összekötötte  t (a földesurat).

64.  s mondta neki:

65. – No, most, földesuram, visszaemlekszel (arra), amit  n neked ezel  t egy  vv l ig rtem a vásáron, amikor tőlem a három lib mat elvetted? H t, jöttem, hory most az  ls  adósságot neked visszaadjam.

66.  s huszonötöt kihúzott (kimért)  sszes, hosszú erőből (teljes erőből), ami erő volt benne. Volt egy vastag pálcája, azzal huszonötöt, bizony, amerre érte, arra vágta.

67. No, ott hagyta.

68. Fogta magát, elment.

69. Hát, ugye, amikor a népe bejött vissza, látták, hory mi van.

70. Jajgat, kiabál, s r.

71. – Jaj, jaj, jaj! Jaj, jaj, jaj! Mit csinált velem! Luda  Matyi volt itt, aki nekem megígérte ezel  t, hory nekem vissza fogja adni háromszorosan, amit  n ott (r )verettem a piacon. H t, bizony, jött és egy

---

bizony, bāreder dīs peske kamlā te kerāl, mer so hi le, oja dīs, oja mā igen tikni leske tāj leskere nīposke.

75. Hát, bizony, asāj ācsmester lo rōdel, ko, hát, valójában, ugye, uze sakoneste pe hajol tāj ko lāsne bűti kerel.

76. Hát, līna pe, urđino pe ācmešteriske, sakallī peske lo ragastinda, ālarc lo peske kerda, žal papal uzi bari kapūta, kopogīnel.

77. – Lāčo dī le štrāzamešterenge!

78. – Te tuke! Ando so jārās sal?

79. – Hát, and oda jārās sum, hogy šundum, hogy tumāro földesúr, bizony, bāreder dīs kamlā te kerāl, csak na lākhel asāj ācsmester, ko pe cuj te hājol. Hát, me uzo sako mān hājuvav tāj lasne me kerav bűti.

80. – Hát, ōk' rōgtōn ānde žāv, vakerā le földesúriha, hogy te tut fogadinla vad alkalmazinja. Hát, adā még na žanav.

81. De, lāčo hi.

82. Hát, ānde žal, phēnel le földesúriske:

83. – Földesuram, si adaj ek ācsmester! Ōv oda állitinel, hogy ōv uzi saki bűti pe hajol tāj nagyon lasne kērel bűti. Tāj te leskri forma sikāl, hogy valójába, hogy ő raj hi, hogy ő sako mešterseğbe hajol.

84. – Dehát, – phenda – azonnal anen le ānde uzi mande, te dikhāv le mange, sar ār dītol!

85. Ār gēlo oda strāzsamešter, phēnel leske, le Ludaš Matiske, ole ācmešteriske:

86. – Hát, oda phenda muro gazda, av ānde, meg tuha ecezinja tāj vakerla tuha.

87. Lāčo.

88. Žal ānde.

89. – Lāčo dī tuke, földesuram!

90. – Te tuke, – phenda – ācsmester! Dehát, phukāv, – phenda – hogy uze sost' tu hājōjs!

fogadást már be is tartott. Nézzétek, ilyen hurkákát és ilyen kékséget rám vert!

72. Dehát, tényleg mit tud csinálni, ugye.

73. Hát, elmegy megint lassan egy év.

74. Mit hall ám Ludas Matyi, hogy a földesúr, bizony, nagyobb palotát akarna magának csinálni (építtetni), mert ami van neki, az a palota, az már igen kicsi neki és a népének.

75. Hát, bizony, olyan ācsmestert keres, aki, hát, valójában, ugye, mindenhez ért és aki olcsón dolgozik.

76. Hát, fogta magát, öltözött ācsmesternek, szakállat ragasztott magának, ālarcot csinált magának, megymegint a nagy kapuhoz, kopog.

77. – Jó napot a strāzsamestereknek!

78. – Neked is! Mi jārásban vagy?

79. – Hát, abban a jārásban vagyok, hogy hallottam, hogy a földesuratok, bizony, nagyobb palotát akarna csinálni (építtetni), csak nem talál olyan ācsmestert, aki ért hozzá. Hát, én mindenhez értek már és én olcsón dolgozom.

80. – Hát, mindjárt rōgtōn bemegyek, beszélni fogok a földesúrral, hogy téged is meg fog fogadni vagy alkalmazni fog. Hát, ezt még nem tudom.

81. No, jól van.

82. Hát, bemegy, mondja a földesúrnak:

83. – Földesuram, van itt egy ācsmester! Ō azt állítja, hogy ő minden munkához ért és nagyon olcsón dolgozik. És a formája is mutatja, hogy valóban, hogy úr, hogy ő minden mesterségben járatos.

84. – Dehát, – mondta – azonnal hozzátok be eléembe, hadd nézzem meg magamnak, hogyan néz ki!

85. Kiment az a strāzsamešter, mondja neki, Ludas Matyinak, az ācsmesternek.

86. – Hát, azt mondta a gazdám, gyere be, meg fog veled egyezni és beszélni fog veled.

87. Jó.

---

91. – Hej, földesuram, – phenda – hajuav me man – phenda – uzo sakofeliitiko kova. Hām, mro legfeder mesterség, so hi, so legfeder ma hajuav, ácsmesterség. Taj – phenda – ni nā kerav küc бүti, me lasne kerav бүti.

92. – Nohát, – phenda – mange kröt osō pekala, sar tu sal.

93. De, lačo.

94. Odoj sūt rāt.

95. Din le normálishan te hal, te pil, láče than le pašjárde.

96. Phēnel rátaħa le földesűreske:

97. – Hát, földesuram, – phenda – tu manca fer, ár aħha hi ando věš te sikāl, hogy merre hi tro věš, hogy, hát, te žānav te sikāl maj tuke, hogy saj kašta nekā ovna ár chindle, hogy save pekāna, hogy te nā potyára tro věš ár činava.

98. – Dehát, – phēnel – te me avka gondolindum, hogy odola kašt činavaha ari, so tu maj pheneħa, maj te me dikhav, hogy sar ár diťol.

99. De, lačo.

100. Rátaħa upre bešte andi hintōva le kočiseħa.

101. Phēnel o földesűr le kočiseħke:

102. – Āš tu – phenda – erej, – phenda – me meg – phenda – le ácsmestereħa žah ora andreder, taj megjelōlinaha o kašta, hogy save nek' on ár chindle.

103. Láčo.

104. Hát, ugye, o Ludaš Maťi mā fidelinlahi, kirina pēren ānde, hogy o kočisi te nā šūnel maj o khirelija, kada kezdinla le ov te marel.

105. Láče, dūr ānde gele ando věš.

106. Phēnel o Ludaš Maťi:

107. – T' adā hi lačo, adā kašt.

108. Meg le jelōlinlahi odā földesűr.

109. Žal ora feder, mindig, mindig, mindig csak andreder.

110. Mā a végén annyira ānde gele ando věš, hogy

88. Bemegy.

89. – Jó napot neked, földesuram!

90. – Neked is, – mondta – ácsmester! Dehát, mondjad, – mondta – hogy mihez értesz te.

91. – Hej, földesuram, – mondta – értek én – mondta – mindenféle izéhez. Hát, a legjobb mesterségem, ami van, amit legjobban értek, ácsmesterség. És – mondta – nem is drágán dolgozom, én olcsón dolgozom.

92. – Nohát, – mondta – nekem pontosan olyan kell majd, mint te vagy.

93. No, jó.

94. Ott aludt éjjel.

95. Adtak neki rendesen enni, inni, jó helyt (jó helyre) fektették.

96. Mondja reggel a földesűrnak:

97. – Hát, földesuram, – mondta – neked velem el, kijönnöd (neked velem ki kéne jönnöd) az erdőbe megmutatni, hogy merre van az erdő, hogy, hát, tudjam megmutatni majd neked, hogy mely fák legyenek kívágya, hogy melyek kellenek majd, hogy ne potyára vágjam ki az erdőt.

98. – Dehát, – mondja – én is így gondoltam, hogy azokat a fákat vágatom ki, amiket te majd mondani fogsz, majd én is megnézem, hogy hogyan néz ki.

99. No, jó.

100. Reggel felültek a hintóba a kocsissal.

101. Mondja a földesűr a kocsisnak:

102. – Maradj te – mondta – erre, – mondta – én meg – mondta – az ácsmesterrel megyünk arra bentebb, és meg fogjuk jelōlni a fákat, hogy melyek legyenek kívágya.

103. Jó.

104. Hát, ugye, Ludaš Matyi már figyelte, (hogy) minél bentebb essenek be (hogy minél bentebb kerüljenek), hogy a kocsis ne hallja meg majd a kiabálást, amikor kezdí ő (Ludaš Matyi a földesurat) űtni.

mā te le odoj šeste čhindahi, ni akkor nā šundahi niko nā, sar lo khirinel.

111. Dikhel peske jek šukarütno kašt, aonk o Ludaš Mați, o ácsmester.

112. Phēnel leske:

113. – Hát, orde fidelein, – phenda – földesuram, adā kašt, eddig so dikhjum, adā hi – phenda – o legšukarēder. Csak odā na žanav, – phenda – hogy te tu prik le žanes te ölelinel, hogy le prik žanes vagy nā. Mer – phenda – te nā le prik resjāl, akkor – phenda – potyāra na čhinav le ār.

114. – Hát, – phenel – upr adā nā mülinel, – phenel – hát, šāj le próbálinav, hogy prik te ölelinel.

115. Hát, igen ám, hát, sar le, bizony, o földesúr prik ölelinda o kašt, o Ludaš Mați ügyesen leskere va okorigāl mā te com phānda.

116. – Hát, – phēnel – so keres tu, – phenda ácsmester?

117. – Na sum me – phenda – ácsmester.

118. Tāj tēl liāa uprāl pro šero odole mūhaj tāj o čhōr tēl liāa.

119. – Hām, vedd tudomásul, hogy me sum o Ludaš Mați. Akān tut ājum papal, dujtesmuj, hogy pal tuke te dav, so tuke megígérindum.

120. T' upr odā esej lača duga, cāhi kopajaha kezdinda le te del andi cili zōr.

121. So csak zōr sin ande leste, avka čhinlahi.

122. Bišupajnz upre leste pre šamóil.

123. Liāa, t' odoj le mukja.

124. Kada ār pēlo, phēnel, phēnel le kočišeske:

125. – Ža ānde mis' tro gazda, mer na žānel avka te šietinel! Odoj tāj odoj hi lo uzo kašt tēl bešto.

126. Hát, o kočīsi rōgtōn ānde našto.

127. Hát, kada dikhja, hogy ār hi lo phāndlo, jēpaš šeste hi lo čhindlo.

128. Alig le ār žānda te vonsolinel uzi hintōva.

129. De, lačo.

105. Jól, messze bementek az erdőbe.

106. Mondja Ludas Matyi:

107. – Ez is jó, ez a fa.

108. Azt megjelölte ez a földesúr.

109. Megy arra jobban, mindig, mindig, mindig csak bentebb.

110. Már a végén annyira bementek az erdőbe, hogy már ha ott agyonütötte volna, akkor se hallotta volna senki se, ahogyan (a földesúr) kiabál.

111. Néz (kinéz) magának egy szépfafta fát Ludas Matyi, az ácsmester.

112. Mondja neki:

113. – Hát, erre figyelj, – mondta – földesuram, ez a fa, eddig amit láttam – mondta – a legszebb. Csak azt nem tudom, – mondta – hogy te át is tudod-e ölelni, átöleled vagy nem? Mert – mondta – ha nem érted át, akkor – mondta – potyára nem vágom ki.

114. – Hát, – mondja – azon nem múlik, – mondja – hát, megpróbálhatom, hogy átölelni.

115. Hát, igen ám, hát, ahogy, bizony, a földesúr átölelte a fát, Ludas Matyi ügyesen a kezait a túloldalról már össze is kötötte.

116. – Hát, – mondja – mit csinálsz te, – mondta – ácsmester?

117. – Nem vagyok én – mondta – ácsmester.

118. És levette a fejéről azt a mūhaját és a bajuszt is levette.

119. – Hát, vedd tudomásul, hogy én vagyok Ludas Matyi. Most téged jöttem megint, másodszor, hogy visszaadjam neked, amit neked megígértem.

120. És arra (és akkor) ilyen jó hosszú, szívos bottal kezdett neki adni (kezde őt útmi) teljes erőből.

121. Ami csak erő volt benne, úgy vágta.

122. Huszonötöt rászámol.

123. Fogta, ott is hagyta őt.

124. Amikor kiesett (amikor kiért az erdőből), mondja, mondja a kocsinak:

130. Upre le čita vašar pharon upri hintova, khër le legëde.

131. Hát, bizony, ando sa päne plästi leske forgatinlahi, sti le kenöcëha mäklahi.

132. Hát, bizony, fer gëli but cajt, mira kezdinda papäl te sästöl.

133. Igen ám, Ludaš Matì meg khër ando pro gav, ugye, phukavlahi, hogy öv sar marda, mä düvär, ole zslugori földesür, taj ko len avka šaňargatinel taj ko lel lendär sako élelem taj lengri phü taj marhören, ugye, kaj t' o nipo mä leske nagyon lošannahi taj igen csak nagy becsületbe le likernahi, ole Ludaš Matì mist' ada.

134. Hát, paläl kröt upre jek berš, bizony, so sine?

135. Báro föro sin and odä gav, kaj o földesür ächlahi.

136. Ej, žal ám t' o Ludaš Matì, urdino pe šukar.

137. Žal te tël, t' upre, upro piaci phirlahi.

138. Jefkär csak öda közeledinda mer öda földesür, mer, ugye, uzi hintova lo sin, upri hintova lo sin bešto.

139. Phënel odä Ludaš Matì pre läče barátoske:

140. – Erre fidelin, – phenda – mro barátó! – phenda. – Dikhes adale – phenda – mre gräste? Žänes, – phenda – hogy so küc lo – phenda – aso gra. Na, häm, me tuke – phenda – öda dav, šaj lo tro öl örökre, taj av – phenda – beš pre leskro dumo upre, taj trijal vältába ža körbe mer öda földesür taj khirin andi cili zör, hogy me sum o Ludaš Matì! Äiti hi tri büti, taj ada šaj tuke ächel örökre.

141. – Čäče? – phenda.

142. – Hát, te jefkär – phenda – adä phum, hogy avka hi, me na hohäväv tuke.

143. De, läčo.

144. Öda leske diňa le gräste.

145. Upre bešto upro grasteskro dumo leskro barátó.

146. Öv vältába trijal körbe o földesür, t' andri cili zör khirinél:

125. – Menj be a gazdád miatt (a gazdádért), mert nem tud úgy sietni! Ott és ott van a fa mellett leülve.

126. Hát, a kocsis rögtön befutott.

127. Hát, amikor látta, hogy ki van (a földesür) kötvé, félig agyon van vágva.

128. Alig tudta őt kivonszolni (a kocsis) a hintóhoz.

129. No, jó.

130. Föltette valahogy nehezen a hintóhoz, hazavitték.

131. Hát, bizony, vizes lepedőben neki forgatták, kellett kenőccsel kenni.

132. Hát, bizony, elment sok idő, mire kezdett megint meggyógyulni.

133. Igen ám, Ludas Matyi meg otthon a falujában, ugye, mondta, hogy ő hogyan verte meg, már kétszer azt a zslugori földesurat, és aki őket úgy sanyargatja és aki vesz (elvesz) tőlük minden ételmet és a földjüket és állatkákat, ugye, hogy a nép is már neki nagyon örült és igen csak nagy becsületben tartották őt, azt a Ludas Matyit ez miatt.

134. Hát, pontosan egy év múlva, bizony, mi volt?

135. Nagyvásár volt abban a faluban, ahol a földesür lakott.

136. Ej, megy ám Ludas Matyi is, felöltözött szépen.

137. Megy le is, fel is, a piacon járt (járkált).

138. Egyszer csak odaközeledett a földesür felé, mert, ugye, a hintónál volt ő (a földesür), a hintón volt ülve.

139. Mondja az a Ludas Matyi a jó barátjának:

140. – Erre (ide) figyelj, – mondta – barátom! – mondta. – Látod ezt – mondta – a lovamat? Tudod, – mondta – hogy milyen drága (hogy milyen sokba kerül) – mondta – ilyen ló. Na, hát, én neked – mondta – odaadom, lehet tíéd örökre, és gyere – mondta – ülj a hátára fel, és háromszor vágtaban menj körbe az felé (az körül) a földesür körül és kiabáld teljes erőből, hogy én vagyok a Ludas Matyi! Ennyi a

---

147. – Me sum o Ludaš Maŕi!

148. Ej, kada adā o földesúr šunda, pre nincenge khirinel:

149. – Azonnal aven örde kitiženisenca taj okodole manuše astären, mer odā o Ludaš Maŕi, phēnel, hōgy ōv hi o Ludaš Maŕi! Anen le örde, te umlāvav le upre!

150. Hát, odā, kada adā šunda upro grasteskro dumo – nagyon lāčo gra sin – eressz neki, náda'-erek, fút.

151. Hát, adāla meg pal leste kezdinde le te ušāl.

152. Kada mā Ludaš Maŕi dikhja, bizony, hogy nān odoj uzār leste leskere ninci, leskere manuša, ōda gēlo uzi hintōva taj upro pēr le irinda.

153. – Hát, me sum ām – phenda – o eredeti, rendesno Ludaš Maŕi. Csak gondolin pāl, so tuke phendum, hogy trijāl tut mārav pāl, duplān. Hát, akān hi tritesmuj o megigértno māribe.

154. Upr odā bišupajnz ütēs asave le diña, hogy ōv fer lo sin nūlladin, sar asaj zamba. Hogy alig peske mār csak lélegzetet le lel.

155. Hát, ugye, leskere barāte na astārde, mer ōv ando vēš ānde vāgtatinda, fer tūninda.

156. An on pāl, leskre ninci.

157. Hát, bizony, mā t' o rendesno Ludaš Maŕi liña pe taj tēl lépinda.

158. Hát, ugye, oda rōvlahi, nōsörginlahi, khirínlahi: segítség, segítség, ālo Ludaš Maŕi taj papal man epaš murdarda. Hát, so mange adaj avral megigerinda mōsto trin papiña, bizony, pāle mange dija harmadsorān, duplān. Hām, még so odoj hi amen, cile papiña lēžen len leske ōda taj te den len leske ōda! Taj te žil peskre papiñenca boldogan, még ōv živla!

dolgod, és ez a ló neked maradhat örökre!

141. – Tényleg? – mondta.

142. – Hát, ha egyszer – mondta – azt mondtam, hogy így van, én nem hazudok neked.

143. No, jó.

144. Odaadta neki a lovat.

145. Felült a ló hátára a barátja.

146. Ő vāgtāban hāromszor kōrbe (nyargalta) a földesurat, és teljes erőből kiált:

147. – Én vagyok Ludas Matyi!

148. Ej, amikor ezt a földesúr meghallotta, a katonáinak kiált:

149. – Azonnal gyertek erre (ide) valamennyien és azt az embert fogjátok meg, mert az Ludas Matyi, mondja, hogy ő Ludas Matyi! Hozzátok erre (ide), fölakasztom!

150. Hát, azt, amikor azt meghallotta a lóháton – nagyon jó ló volt – ereszd neki, nádak-erek, el.

151. Hát, ezek (a katonák) meg utána kezdtek kelni (kezdtek őt üldözni).

152. Amikor már Ludas Matyi látta, bizony, hogy nincsenek mellette a katonái, az emberei, odament a hintóhoz és hasra fordította.

153. – Hát, én vagyok ám – mondta – az eredeti, a rendes Ludas Matyi. Csak gondoldj vissza, amit neked megmondtam, hogy háromszor verem neked vissza, duplān. Hát, most van harmadszor a megígért verés.

154. Arra huszonöt ütést ilyeneket adott, hogy ő (a földesúr) el volt nyűlladva, mint ilyen béka. Hogy már alig (tudott) magának lélegzetet venni.

155. Hát, ugye, a barátját nem fogták meg, mert ő az erdőbe vāgtatott, eltűnt.

156. Jönnek ōk vissza, a katonái.

157. Hát, bizony, már a rendes Ludas Matyi is fogta magát és lelépett.

158. Hát, ugye, az (a földesúr) meg sírt,

KÁROLYI GYÖRGY „GYUSZI“ (szinto), sz. 1953.

Dombóvár, Tolna megye (M)

Gyűjtés: 2001.

24/5

1. Saḡ eḍ phūro gāzo.
2. Le phūre gāzeḡ saḡ leḡ eḍ rāklo.
3. O rāklo, kanā bārjilāḡ, saḡ dešupājne boršongo, gelāḡ te nājol.
4. Phenel, kanā gelāḡ te nājol, vi dikhel ekhe... do biholicen ando bāro pāji.
5. Kanā dikhlāḡ e do biholinen, o' biholi dumadine leyte:
6. – Mo, rāklöre, hājdi, beš pe 'māro dumo thāj te ingereḡ ame āvri!
7. Phenlāḡ o rāklöre.
8. Phenel:
9. – Tu žānes te vorbiḡ, tume biholonāle?
10. – Sartenā!
11. – No, – phenel – beš pe 'māro dumo!
12. Bešlāḡ pe lengo dumo, pe biholonengo, o rāklo the avilāḡ lenca āvri, the phānglāḡ le ande pājta. Phānglāḡ le ande pājta.
13. Peḡke dādeḡke či nā phendāḡ, ke vōv so āndāḡ ande pājta.
14. Andre phānglāḡ le o rāklo.
15. O rāklo gelāḡ ke buti ando voš, āndāḡ ek vurdon kašt le guruvenca.
16. Thodāḡ leḡ tejlē, o kašt.
17. Leyko dād andre nāvalo saḡ ando pāto.
18. – So āndāl, muro rāklo?

nyőszörgött, kiabált: segítség, segítség, jött Ludas Matyi és megint félíg megölt. Hát, amit nekem itt kint megígért a három libája miatt, bizony, nekem visszaadta háromszorosan, duplán. Hát, még ami ott van nekünk, az összes libát vigyétek neki oda és adjátok neki oda! És éljen a libáival boldogan, még (amíg) ő meg nem fog halni!

24/5

1. Volt egy öregember.
2. Az öregembernek volt egy fia.
3. A fiú, amikor megnőtt, volt tízenöt éves, ment fürödni.
4. Mondja, amikor ment fürödni, lát is egy... két bivalytehenet a nagy vízben.
5. Amikor meglátta a két bivalyt, a bivalyok szóltak hozzá:
6. – Hé, fiúcska, gyere, ülj a hátunkra és vigyél minket ki!
7. Mondta a fiúcska.
8. Mondja:
9. – Te tudsz beszélni, ti bivalyok?
10. – Hogyne!
11. – No, – mondja (az egyik bivaly) – ülj a hátunkra!
12. Ült a hátukra, a bivalyokéra, a fiú és jött velük ki (a vízből), és megkötötte őket a pajtában. Megkötötte őket a pajtában.
13. Az apjának nem is mondta, hogy ő mit hozott a pajtába.
14. Bekötötte őket (a bivalyokat) a fiú.
15. A fiú ment munkához (a fiú ment dolgozni) az erdőbe, hozott egy szekér fát az ökrökkel.
16. Tette azt le, a fát.
17. Az apja bent beteg volt az ágyban.

19. – Āndom ek cerra kăšt, muro dăd.
 20. – No, mišto-j, muro răklo. Šinger kăšt, kaj t' avel ame jag!
 21. Šingerday kăšt the daɣ e jag.
 22. The ekdăta žal o răklo, kerel peɣke būi, te žal serenčeprobălni ko găže.
 23. Vi žal and' ed fōro.
 24. Dikhel, kaj ando fōro khonik năj khēre rātake.
 25. Dikhel, kaj āvrel o fōro e săsti lume āvri, āvrel o fōro rāti, thă dese žal palpăle.
 26. Pušel ek manușey:
 27. – So t' al le Dēvleɣti vōja, kaj rāti o' manuša aven āvri ando fōro thă dese žan palpăle?
 28. Phenel kăjke pe kode ed manuș:
 29. – Manuša, tu či nă māj ža ando fōro rātake, ke othe ɣajij!
 30. – Soyțār?
 31. – Kado fōro ɣuīlen leɣ rāti o' bengă the dese žantār. Thă ando kăštevo le omporătoɣko sa šušoj, ke v' omporăto daratār žaltār.
 32. No, apoɣ.
 33. Omporăto phendăɣ kăde, kon avelă kudo manuș, kaj te skepil opre o fōro, peɣke răklje leɣke del la găžake thă peɣke omporăcije, (te skepil opro o fōro.
 34. Xuīlde pe but manuș, kon žălăɣ rāti kuthe ando fōro ko kăšteva omporătoɣki, o' bengă mudărnăɣ le.
 35. Kăde, kaj aba māj but mīle manuș mule, kaj šute pe te skepin opro o fōro.
 36. 'Dăta žal vōv kuthe, phenel le omporătoɣke dese:
 37. – Omporătona iō bărīmo!
 38. – O Del andăɣ tu, mo, răkle!
 39. – Dikh, so ɣatărdom! Čăči?
 40. – Čăči – phenel.
 41. – Thă kon opro skepila o fōro, iă răklje leɣke

18. – Mit hoztál, fiam?
 19. – Hoztam egy kevés fát, apám.
 20. – No, jól van, fiam. Vágjál fát, hogy legyen nekünk tűz!
 21. Vágotť fát és adta a tüzet (és tüzet gyújtott).
 22. És egyszer megy a fiú, dolgozik magának, hogy menjen szerencsét próbálni a nem-cigányokhoz.
 23. Megy is egy városba.
 24. Látja, hogy a városban senki nincs otthon éjszaka.
 25. Látja, hogy a városon kívül az egész világ (mindenki) kint (van), a városon kívül éjjel, és nappal megy (mindenki) vissza.
 26. Kérdez egy embert:
 27. – Mi legyen az Isten kedve, hogy éjjel az emberek jönnek ki a városból és nappal mennek vissza?
 28. Mondja neki arra egy ember:
 29. – Ember, te ne is menjél már a városba éjjel, mert ott veszel!
 30. – Miért?
 31. – Ezt a várost (el)foglalják éjjel az ördögök és nappal elmennek. És a kastélya a királynak mind (teljesen) üres, mert a király is a félelemtől (félelmében) elmegy.
 32. No, aztán.
 33. A király mondta ezt, aki jönni fog az az ember, hogy szabadítsa föl a várost, a lányát neki adja feleségnek és a királyságát, ha szabadítja föl a várost.
 34. Fogta magát sok ember, aki ment éjszaka oda a városba a királyi kastélyhoz, az ördögök megölték őket.
 35. Úgy, hogy már több ezer ember meghalt, hogy tette magát (hogy megpróbálta) szabadítani föl a várost.
 36. Alkalommal (egyszer) megy ő (a fiú) oda, mondja a királynak nappal:

---

deḡ la romneke thā ñe omporecije?

42. – Čači – phenel.

43. – Apoj sār kerāḡ la? Ke vi me šuvav ma.

44. – Trin rāta, – phenel – kon žanla te pozil o fōro le bengendār, te pustitil le āvri, te mudarel le bengen tha te trādel le āvri āndo fōro, leḡke day mura rākļe romneke tha mure omporecije.

45. No, kerde o lil, ke šol pe te... Iela būti pre peḡ.

46. Gelaḡ khēre o rāklo ke peḡko dād, te žal ke peḡke biholi.

47. – No, mure biholi, žānen te horbīn tume. So phenen? Āmborik žav khātika te kārāv kake būti?

48. Phenen:

49. – Ža bātron! Le āvri ek šipā tha phurde āndre!

Kude kereḡ, so tu kameḡ.

50. Gelaḡ palpāle rātake ando fōro the gelaḡ ande kaštevā k' omporāto, the šindāḡ kudo rāklo ek vāro the šindāḡ ek trušul.

51. The opro pale thodāḡ ek trušul o rāklo.

52. Ko dešuduj resen la lumeke bengā te χuīlen o fōro.

53. Le bengengo omporāto, o šefo, del andre.

54. Phenel:

55. – So rodeḡ kathe, rākle?

56. – E bul ĩta daki, bengā! Tu sal le bengengo omporāto?

57. – Me. Me avilom kathe, ke kado, mure pāponengo pāponengo pāpo mukhlay kado fōro.

58. – The tu kosom berš soḡtār rodal ñe phralenca, le bengenca, te χuīlen tjele o fōro?

59. Phenel:

60. – Me ande kode avilom kathe, – phenel – ke kado fōro amenge saḡ dino.

61. – Kāytār?

62. – Le omporātoḡke dādeḡtār, ke nā kerdeḡ, so ame phendām the o fōro amenge ašiljay, ānerusdām leḡ.

37. – Nagyságos király!

38. – Az Isten hozott téged, hej, legény!

39. – Nézd, mit hallottam! Igaz?

40. – Igaz – mondja (a király).

41. – És aki főlzabadija majd a várost, a lányodat neki adod feleségnek és a királyságodat?

42. – Igaz – mondja (a király).

43. – Aztán, hogyan csináljuk ezt? Mert én is teszem magamat (én is megpróbálom).

44. – Három éjszaka, – mondja (a király) – aki meg fogja tudni őrizni a várost az ördögöktől, hogy pusztítsa őket ki, ölje meg az ördögöket és hajtssza őket ki a városból, neki adnám a lányomat feleségnek és a királyságomat.

45. No, megcsinálták a levelet (a szerződést), hogy teszi magát... venni (vállalni) fogja a munkát magára.

46. Ment haza a fiú az apjához, hogy menjen a bivalyaihoz.

47. – No, bivalyaim, tudtok beszélni ti. Mit mondtok? Mehetek ide megcsinálni emez munkát?

48. Mondják:

49. – Menj bátran! Vegyél ki (a fülemből) egy sípot és fújjál (majd) bele! Azt csinálssz (akkor), amit te akarsz.

50. Ment vissza (a fiú) a városba és ment a kastélyba a királyhoz, és vágott (húzott maga köré) az a fiú egy varázskört és vágott (rajzolt bele) egy keresztet.

51. És fent megint (fent is, a varázskörön kívül is) tett (rajzolt) egy keresztet a fiú.

52. Tizenkettőnél (éjfélkor) érkeznek a világ ördögei (el) foglalni a várost.

53. Az ördögök királya, a főnök, adja be (betoppan).

54. Mondja:

55. – Mit keresel itt, legény?

56. – Az anyád segít, ördög! Te vagy az ördögök királya?

---

63. – No, – phenel – tumäro t' al vi mandär, v' e Dëvlextär, te kerna, so me phenäv. Te äseχ ande kuko väro!

64. Äsiljāχ andre ko trušul maškar o väro.

65. – No, – phenel – tho ie vast, colahär tuke, the mukhap tume pe tumäri leze. Tumenge dav o föro.

66. Colahärdāχ o... Inkerdāχ te colahärel the äsiljāχ kade zi tehäro o beng, le omporätonen, le bengengo omporäto.

67. Kordol o dëχ.

68. Či žangljāχ te žältär karing o dëχ.

69. – No, – phenel – skepisär ma opro, te nā kerduvāv angär, ke māj but na avayā ando föro!

70. (Phen)dāχ o beng le räkleyke:

71. – Mukh ma te žaptär, te nā kerduvāv angär!

72. – Me mukhap te žāχ po trušula, ke nā māj rodeχ ie nämonenca ando föro, le bengencä.

73. Colahärdāχ leχ tejlē, le bengeχ, le bengenge omporätoχ, ke māj but ando föro či māj letezin.

74. Atunči tehäro, izē, kerdol o dëχ, žal k' omporäto.

75. – No, omporätöna io bärimo, inke duj felelätö shin te keräv the o föro libero.

76. – T' avelä libero, t' aveχ muro žamutro! Muri räklji äla tuke gäži!

77. Äsiljāχ inke duj räte, māj but khonik n' aviljāχ.

78. – No, – phenel omporätoχke – amborik aven palpale o' saste manuš vi räti, vi dëse, k' o' bengä geletär!

79. Kanä gele, o räkle khere phenel peχke biholonenge:

80. – Dikh, nierusärdom kako föro tha omporäto kerđilom!

81. – Amäro gazda, räkle, te kerđilal omporäto, t' el tu bāχ! Numa t' el tu gödi! Tä romäeke te nā pačay!

82. No, mišto-j.

83. So kerde von?

84. Säχ leχ ek šipa, so dine leχ o' biholi.

85. E šipä, kanä lelāχ, the saχ leχ ek χänro, dine leχ

57. – Ēn. Ēn jöttem ide, mert ezt, a nagyapám nagyapjának a nagyapja hagyta ezt a várost.

58. – És te annyi éve mit kerestél (itt) a fivéreiddel, az ördögökkel, hogy foglaljátok le e várost?

59. Mondja:

60. – Ēn az miatt jöttem ide, – mondja (az ördögök királya) – mert ez a város nekünk volt adva.

61. – Kítől (ki által)?

62. – A király apjától (a király apja által), mert nem csinálta meg (mert nem teljesítette), amit mi mondtunk és a város nekünk maradt, megnyertük azt.

63. – No, – mondja (a fiú) – tiétek legyen tőlem (általam) is, Istentől (Isten által) is, ha meg fogjátok tenni, amit én mondok. Állj be a varázskörbe!

64. Beállt a kereszthez a varázskör közepébe.

65. – No, – mondja (a fiú) – tedd (föl) a kezeidet, esküdj meg magadnak és hagylak titeket a ti törvényeitekre. Nektek adom a várost.

66. Megesküdött a... tartotta (föltartotta a kezeit) és maradt így reggelig az ördög, a királyokat, az ördögök királya.

67. Meglesz a nap (kivirrad).

68. Nem tudott elmenni (az ördögök királya) a nap felé (virradatkor).

69. – No, – mondja (az ördögök királya) – szabadíts engem föl, ne váljak szénné, mert többet nem jövünk majd a városba!

70. Mondja az ördög a fiúnak:

71. – Engedj engem elmenni, hogy ne váljak szénné!

72. – Én engedlek menni a keresztekhez, hogy már ne kereskedj a rokonaiddal a városban, az ördögökkel.

73. Eskette őt le, az ördögöt, az ördögök királyát, hogy többet a városban nem létezzek többet.

74. Akkor másnap, izé, meglesz a nap (kivirrad), megy (a fiú) a királyhoz.

75. – No, nagyságos király, még két felelőset (két

o' biholi.

86. Kudo xānro, sar kanā šinlax, e lume šinlax tejle.

87. Dine lex ek puška.

88. Kudolasā, kanā nemerilax p' ek kódsiklā, the daḡ puške, tha e čika... praḡo kerđilax.

89. Kósziklának tartotta a puskát, hamunak vált. A kardja, amikor vágott, egy kósziklát levágott, vagy tízezer embert. Tátoš kard vót.

90. Tátošo xānro sāḡ lex thaj puška, tátošo.

91. O rākli, sāḡ la omporaticko phirāmno, the sa prasanax le rāklex, ke o rāklo čorroj.

92. E rākli, kosom kerde, kaj omporaticko rāklo phendāḡ:

93. – Ande so āšel te romeḡko zōr?

94. Phenel:

95. – Āšel ande lexko xānro tha ande lexki puška. Kude kanā lel āndo vast, – phenel – soḡke nemeril, kudolā sa praḡo kordol!

96. Le rāklesa so korde?

97. Matārde lex 'e omporātosa.

98. Tha gelaḡ peḡke ande plajin te vadāzil le šošojen, tha bālen, so rākhlax.

99. Andāḡ khēre rātake šošojen tha andāḡ khēre vodone bāle' tha šingerde, tha kerde xāmātār.

100. Thodaḡ peḡ tejle o rāklo thā sūto thā lexko xānro opre kečime the lexki puška po krafín.

101. The kanā sūtotar, lexki gāzi lax lex, o xānro.

102. Lexki gāzi, kanā lax o xānro the puška, daḡ le le omporotikone rāklexke, peḡke dintūne phirāmneḡke.

103. Kanā opre uštilax o rāklo.

104. – No, – phenel – sar te mudārap tu, rākle? Te šingerap tu vad te dap tu puške?

105. – Āpoj, – phenel – šinger ma!

106. Pe kind šingerdaḡ lex khethāne le rāklex, saḡ ek ciní služníka.

107. Phenel lake:

108. – Phūrde ānde muri šípa, te resen mure biholi!

felelős dolgot, feladatot) kell csinálnom és a város szabad (lesz).

76. – Ha lesz szabad, legyél a vejem! A lányom lesz neked feleség.

77. Maradt még két éjszaka, többet senki (ördög) nem jött.

78. – No, – mondja (a fiú) a királynak – jöhet vissza minden ember, éjjel is, nappal is, mert az ördögök elmentek!

79. Mikor mentek (miután elmentek az ördögök), a fiú otthon mondja a bivalyainak:

80. – Nézd, megnyertem emezt a várost és király lettem!

81. – Gazdánk, legény, ha lettél király, legyen szerencséd! Csak legyen eszed! A feleségednek ne higgyél!

82. No, jól van.

83. Mit csináltak ók?

84. Volt neki (a fiúnak) egy síp, amit adtak neki a bivalyok.

85. A síp, amikor venné, és volt neki egy kard, adták neki a bivalyok.

86. Az a kard, mint amikor vágna, egy világot (sokszok embert) vágott le.

87. Adtak neki egy puskát.

88. Azzal, amikor célzott egy kósziklára, és lőtt, és sár... por lett (a kószikla).

89. Kósziklának tartotta a puskát, hamunak vált. A kardja, amikor vágott, egy kósziklát levágott, vagy tízezer embert. Tátoš kard vót.

90. Tátoš kard volt neki és puska, tátoš.

91. A lány, volt neki királyi szerető, és mind (állandóan) csúfolták a legényt, hogy a legény szegény.

92. A lány, annyit tettek, hogy a királyfi mondta (kérdezte):

93. – Miben áll (miben rejlik) a férjed ereje?

94. Mondja (a lány):

109. Phürdel ände šipa, resle o' biholi.

110. Phenen la räkljake, sar šingeren leχ kotor, le räkley:

111. – Tho ū ketrinca tha ek cerra rät te piñal!

112. Thodāχ peyki ketrinca tha kanā šingerde leχ khethāne, o rät piñajlax pe ketrinca.

113. – Tha kude apoj te šudey la po pāji!

114. Kanā khethāne šingerel le räkley, line tha phabārde leχ.

115. The kude ketrinca, kajso χukhlāχ leχko rät, šudelay po pāji.

116. Ande kude peñtūre kerdilāχ ek purumbo.

117. The šudāχ leχ po pāji, kerdilāχ ek purumbo, the kudo purumbo sa pe kudula kašt ko kaštēvā phirlāχ.

118. Savo omporaticko rāklo, no, akanā mudārļax le čorre räkley.

119. Kudo omporaticko rāklo phendāχ la gāzeke.

120. – No, akanak tu sāl muri, me ūro! Ke me som omporaticko rāklo, leχke n' āšelax pe kāde, t' avel omporāto! Mange āšel pe, t' avav omporāto. Ke akanā nāj so darāχ khonikaytār.

121. E gāzi phāri āšiljāχ saχ.

122. Kerdiljāχ la ek rāklōro po borš.

123. O čorro rāklo sa purumbo saχ.

124. 'Data vōv aviljāχ khēre, kaj saχ vadāsni, tha kecīsārdaχ opre e puška tha o χānro, thodāχ le po krāfin.

125. Tha o purumbo gelāχ te burukkolil kuthe.

126. Tha o rāklōro:

127. – Tāte, χuñil leχ mange!

128. O purumbo gelāχ po kās, pāle po kās.

129. O rāklo pāle leχte.

130. Kanā opre reslāχ po nak, o purumbo mukhlāχ po tejtē, daχ peχ po šoro, kerdiljāχ o rāklo.

131. Laχ e puška, laχ o χānro ando peχko, ando peχko vās.

95. – Áll (rejlik) a kardjában és a puskájában. Azt (a puskát) amikor veszi kézbe, – mondja – aminek célozza, azok mind por lesz.

96. A fiúval mit csináltak?

97. Megrészegették őt a királlyal (a királyi szeretőjével a lány berúgatta a férjét).

98. És (a fiú) ment magának a havasba vadászni nyulat, és (vad)disznókat, amiket talált.

99. Hozott haza este nyulat és hozott haza vaddisznókat és (le)vágta, és megcsinálták ennivalótól (ennivalónak).

100. Tette magát le (lefeküdt) a fiú és aludt és a kardja fel (volt) akasztva és a puskája a szögcre.

101. És amikor elaludt, a felesége vette azt, a kardot.

102. A felesége, amikor vette a kardot és a puskát, adta azokat a királyfinak, az előző szeretőjének.

103. Amikor fölkelt a fiú.

104. – No, – mondja (a lány szeretője) – hogyan öljelek meg téged, legény? Vagdaltalak téged (össze) vagy lövelek téged (agyon)?

105. – Aztán (hát), – mondja – vagdalt engem (össze)!

106. Mikorra vagdalt össze a legényt, volt egy kis szolgálólány.

107. Mondja (a fiú) neki:

108. – Fújjál a sipomba, érkezenek (hadd jöjjenek el) az én bivalyaim!

109. Fúj a sipba, megérkeztek a bivalyok.

110. Mondják (a bivalyok) a lánynak (a szolgálólánynak), ahogyan vagdalták őt darabokra, a legényt.

111. – Tedd (oda) a kötényedet és egy kevés vér csöppenjen (rá)!

112. Tette a kötényét (oda) és amikor vagdalták őt (a fiút) össze, a vér csöppent a kötényre.

113. – És azt aztán dobjad azt a vízre!

114. Amikor (a királyi szerető) összevagdaltja a fiút,

132. – No, akanā sar te mudārap tu, omporatickonā rāklo, omporāto? Ke me somāx māj dinto omporāto, me skepišardom o foro.

133. Phenel:

134. – Sār tu kamey.

135. Leχki gāzi rūjay, te nā mudārel leχ. Trāday leχ.

136. Či šingerday leχ, megsajnálta.

137. Ašiljay ando mištumo.

138. Sar sovelāx, leχki gāzi, o rāklo, thodāx peχ ando pāto.

139. Tha kaj sovelāx, thodāx andre ek lapocka mašeχči.

140. Jōtt haza, avilāx khēre čino, leχko rākloro rovel ke leχko šoro.

141. No, aven o' doktor, diihen, nāj khanči.

142. Phenel e rākłji.

143. Phürdel ande šipā, aven o' biholi.

144. – Soχtar roveχ, amāri gazdoje, rākłje?

145. – Dikh, tumāro gazda muļay!

146. – Sār?

147. – Či rākhen leχko nasvalimo.

148. Phenel:

149. – Leχki gāzi mudārdax leχ.

150. Roden ando dume.

151. Rākhle ando dumo kokālo, cirde leχ āvri the šute paji žuvindoj tha o rāklo opre yukhlāy.

152. Lax o rāklo žanro tha šingerday āpoj vi peyka gāze, vi le omporotickone rākłex, praxosārdax le, vov ašiljay omporāto.

153. Peyke dādex andāx leχ kuthe, le phūreχ, pēsā o rāklo, the kerdile omporeci.

154. Leχko rāklo bārjilāy.

155. Leχko rāklo iūdāy ekhe somnakūne grāstex, te žaltar pal' e Tündersēp Ilona.

156. Kanā gelay žando Tündersāgo, rākhlax la rākłje, la šukārne.

fogták és (el)égették őt.

115. És az a kötény, ahová ugrott a vére, dobta a vízre (a szolgálólány).

116. Abból a pettyekből (azokból a vércseppekből) lett egy galamb.

117. És dobta (a szolgálólány) azt a vízre, lett egy galamb, és a galamb mind (mindig) azokra a fákra a kastélyhoz járt.

118. Amelyik a királyfi, no, most megölte a szegény fiút.

119. Az a királyfi mondta a feleségének:

120. – No, most te vagy az enyém, én a tiéd! Mert én vagyok királyfi, neki nem illett így, hogy legyen király! Nekem illik, hogy legyek király! Mert most nincs mit félünk senkitől.

121. Az asszony terhes maradt volt (a szegény fiútól).

122. Lett neki egy fiúcska esztendőre.

123. A szegény fiú mind (még mindig) galamb volt.

124. Alkalommal (egyszer) ő (a királyi szerető) jött haza, hogy volt vadászni, és akasztotta föl a puskát és a kardot, tette őket a szögere.

125. És a galamb ment burukkolni oda.

126. És a fiúcska:

127. – Apa, fogd meg ezt nekem, fogd meg ezt nekem!

128. A galamb ment fára, megint fára (a galamb szállt fáról fára).

129. A fiú (a királyi szerető) utána.

130. Amikor fölért az orr-ra (amikor a királyi szerető fölmászott a fa csúcsára), a galamb ereszkedett le, adta magát fején (átbucskázott a fején), lett a fiú.

131. Fogta a puskát, fogta a kardot a sajátjába, a kezébe.

132. – No, most hogyan öljelek meg téged, királyfi, király? Mert én voltam előbb király, én szabadítottam meg a várost.

157. Akanā sar te žal kuthe?

158. Pušlay e biholonen, so te keren.

159. Te kerel ek hajöva, ek čonako, kaj te pizdel ek kočak tha te žaltär pe duj šela fokure.

160. Kerday ek hajöva.

161. Maškar o päji socijano say laki kaševa, la tünderaki.

162. Gelay ži kuthe, kerdax peyke ek bolta cipövenenge.

163. Dikhlay o' cipövure, kanā bešlay ande hajöva te dikhel, ke če cipövure bišinde, dax drom e hajöva, nomisardax ek ärko the e hajöva ponišejlay.

164. Pe kin lay sāma e raklji, ādaring say.

165. Kana reslay palpale o raklo la rakljesa.

166. – No, – phenel – me som io gāzo.

167. – No, – phenel – te āndal ma.

168. Phürdel ande dili:

169. Mo, rākle, omporickonāre,

mo, rākle, omporickonā,

ke io dad omporato-j,

ke io dad omporato shin.

Tu te phenex ma d' āvri,

tu te phenex ma d' āvri,

stana barreyki te kordox,

stana barreyki te kordox!

Aj, či romeyke, či gāzeyke,

či romeyke, či gāzeyke!

170. Day lex ārmaje, gele khere.

171. No, say leyke, da, ekhe phrāl.

172. Lexko dad lay say la služnika.

173. Thāj kode phrāl leyke, kodo phrāl žanlay, kaj so shin lesa.

174. – No, – phenel – akanā žakanā či žanglāl, ke ame phrāl sam. To dad, kaj lay mura da thāj ia da, me nā bārijom ke muri dēj, ke muro päpo. De tu āndal ia gāze, la šukārne, de nāj slobodo kode ret te soveχ pašē la.

175. Phenel:

133. Mondja (a királyi szerető):

134. – Ahogy te akarsz.

135. A felesége (a szegény fiúnak, a királylány) sírt, hogy ne ölje meg őt (az előző szeretőjét, a királyfit). Hajtotta (elzavarta) őt.

136. Nem vagdalta őt (össze), megsajnálta.

137. Maradt a vagyonban (a jólétben).

138. Ahogy aludt, a felesége, a fiú, tette magát az ágyba (lefeküdt).

139. Ahogy aludt (ahol aludni szokott), (a felesége) tett bele (az ágyba) egy hallapockát.

140. Jött haza, jött haza fáradtan, a fiacskája sír a fejénél.

141. No, jönnek az orvosok, nézik, nincs semmi.

142. Mondja a lány (a szolgálólány).

143. Fúj a sipba, jönnek a bivalyok.

144. – Miért sírsz, gazdaasszonyunk, lány?

145. – Nézd, a gazdátok meghalt!

146. – Hogyan?

147. – Nem találják a betegségét.

148. Mondja (a bivaly):

149. – A felesége megölte őt.

150. Keresnek a hátban (vizsgálják a hátát).

151. Megtalálták a hátban a csontot, húzták azt ki és tettek (öntöttek rá) élővizet és a fiú fölugrott.

152. Fogta (a szegény) fiú a kardot és (össze)vagdalta aztán a feleségét is, a királyfit is, eltemette őket, ő maradt a király.

153. Az apját hozta oda (a kastélyba), az öregét, magával (magához) a fiú, és lettek királyok.

154. A fia (a szegény fiúnak) megnőtt.

155. A fia vásárolt egy aranylovat, hogy elmenjen Tündérszép Ilonáért.

156. Amikor ment Tündérországba, megtalálta a lányt, a tündért.

157. Most hogyan menjen oda?

158. Megkérdezte a bivalyokat, mit csináljanak.

---

176. – Thā soxtār? Te phenex avri!

177. – Kon xaťarlay tha vi phenlay, žando čangake balvaňa te kordol! Odi naj slobodo, kaj te čumidey la, dinti me som dintino.

178. Kanā lay, kaj te čumidel la, či mukhlaj.

179. Kanā lay, te pel ek pohāro pimo o mirolo la mirāsasa, či mukhlaj.

180. Antunšči gelay tha maladay o pohāro.

181. – No, – phenel – akanā na māj jertij tuke!

182. Ašadax ley, te del ley puške.

183. – No, – phenel – na den ma puške, te phenav, kaj soxtār kerdom la kade! Ke nāj mange phirānni, de te mukhlomay te kerel kade, muro phrāl mulo. Mulo muro phrāl.

184. Kon xaťarlay tha avri phenlay, žando čanga bayx te kordol!

185. Žando čanga bayx kerdilay.

186. – Dikh, andi kude na mukhlom, ke sar thodel pey paše la, muro phrāl mulo. Kanā na mukhlom, te čumidel la, sar čumidelay la, mulo. Te pīlo pohāro pimo lāsā, merge say, mulo. Ande kade.

187. Žande šoro kerdilay kōbalvaňa.

188. Anda kode tēle naćilay, ašilay mirolo, leyko phrāl kerdilay barr, kōbalvaňa.

189. Dikhel ando sūno.

190. – Tu te lay, kaj te kerdilay tu ek rāklōro, te šiney leyki kōrr, to phrāl opre vuštil!

191. – Šar?

192. – Te pital trin čeppure rāt pe leyko bayx!

193. Antunšči vov phenđay:

194. – Te avna ma deš rāklōre, mudārav le, numa muro phrāl te skepil.

195. Lay tha tehāra tha šinel peyke rāklōreyki kōrr, šinday la tha araday o rāt kuthe po barr. Ejtette a gyermeknek a vėrit oda.

196. The o bayx phārelay, thā o phrāl opre vuštilay.

159. Csináljon egy hajót, egy csónakot, hogy megnyomjon egy gombot és hogy elmenjen kétszáz fokra.

160. Csinált egy hajót.

161. Az óceánvíz közepén volt a kastélya a tündérnek.

162. Ment odaig, csinált magának egy cipőboltot.

163. Meglátta (a tündérlány) a cipőket, amikor űlt a hajóba megnézni, hogy miféle cipőket árusítottak, indította a hajót, megnyomott egy rugót és a hajó elindult.

164. Mikorra észrevette a (tündér)lány, (a fiú) túl volt.

165. Amikor érkezett vissza a fiú a lánnyal.

166. – No, – mondja – én vagyok a férjed.

167. – No, – mondja (a tündérlány) – ha elhoztál engem.

168. Fúj nótába (belekezd egy énekbe):

169. Hej, fiú, királyi,

hej, fiú, királyi,

mert a te apád király,

mert a te apád király.

Te ha mondasz engem ki

(ha te elárulsz engem),

te ha mondasz engem ki

(ha te elárulsz engem),

kősziklavá váljál,

kősziklavá váljál!

Aj, se cigányanak, se nem-cigányanak

(nem mondhatsz semmit),

se cigányanak, se nem-cigányanak

(nem mondhatsz semmit!)

170. Adott neki átkot (megátkozta a fiút), mentek haza.

171. No, volt neki (a fiúnak), igen, egy fivére.

172. Az apja (feleségül) vette volt a szolgálólányt (akinek már volt egy fia).

---

197. – No, – phenel – phrala, mūlay ō rāklōro āndre ma!

198. – Te avīlo ma deš, mukhlomay te meren. Ha tiz lett volna, érted odaadtam volna. Mert igaz voltál hozzám.

199. Kanā vušūlay leyko phrāl, anday o pāji žuvindoj, šūtay pre ley, thāj leyko rāklo, vōv inke vušūlay.

200. Kade gele o Sinpētre thaj o Svunto Del thāj bolde le rāklōrey.

201. Thode ley Tōbbšinč. Ojan sēp.

202. O rāklōro bārjūlay tha kerdūlay omporāto.

203. Tha v' akanā žudon, te nā mūle.

GÁBOR TÓCSI (khelderash), sz. 1929.

Bánfjehunyad-Huedin, judeful Cluj (R)

Gyűjtés: 1988.

173. És az a fivére neki, az a fivér tudta, hogy mi van vele.

174. – No, – mondja (a fivére) – most mostanig nem tudtad, hogy mi fivérek vagyunk. Az apád, ahogy feleségül vette az anyámat és az anyádat (aki a te anyád is), én nem nőttem az anyámnál, (hanem) a nagyapámnál. De te meghoztad a feleségedet, a tündért, de nem szabad az éjszaka (azon az éjszakán) aludni mellette.

175. Mondja:

176. – És miért? Mondd ki (áruld el)!

177. – Aki meghallaná és meg is mondaná (valakinek, mit hallott), térdig bálvány legyen (így szól az átok). Azt (a tündérlányt) nem szabad, hogy megcsókold őt, előbb én vagyok az első.

178. Amikor fogta, hogy megcsókolja őt, nem hagyta.

179. Amikor fogta, hogy megigyon egy pohár italt a vőlegény a menyasszonnyal, nem hagyta.

180. Akkor ment (a fivére a fiúnak) és (ki)ütötte (a kezéből) a poharat.

181. – No, – mondja (a fiú) – most már nem bocsájtok meg neked!

182. (Le)állította azt (a puskát), hogy meglője (őt).

183. – No, – mondja (a fivére) – ne lőjetek meg engem, hogy megmondjam, hogy miért csináltam ezt így! Mert nem nekem szeretőm, de ha hagytam volna, hogy (a tündérlány) csináljon így, a fivérem meghalt volna. Meghalt volna a fivérem.

184. Aki meghallotta és kimondta, térdig kő legyen!

185. Térdig kő lett.

186. – Nézd, azért nem hagytam, hogy ahogyan tegye magát (feküdjön) mellé, az én fivérem meghalt volna. Amikor nem hagytam, hogy megcsókolja őt, ahogyan megcsókolná őt, meghalt volna. Ha ivott volna (egy) pohár italt vele, méreg volt (a pohárban), meghalt volna. Ezért.

187. Fejig lett kőbálvány.

1. Has, katar na has eđ bosorkaño romñi ande Nadečeda. Akharnās la Šubrik Juli.
2. De pe luma lako pāro na has o baro čorīpo.
3. Čorlās le bute khānen khatar o gāže. Ande rāti žalas.

188. Az miatt lemult, megmaradt a vőlegény, a fivér lett kő, kőbálvány.

189. Lát álomban.

190. – Te ha fognád, ahogy ha megszületett neked egy fiúcska, és (el)vágod a nyakát, a fivéred fölkel!

191. – Hogyan?

192. – Csöppenjen három csepp vér a kövére!

193. Akkor ő (a fiú) mondta:

194. – Ha lenne nekem tíz gyermekecske, megölném őket, csak a fivérem megszabaduljon.

195. Fogta és másnap és (el)vágja a fiúcskája nyakát, elvágta azt és ejtette a vért oda a kőre. Ejtette a gyermeknek a vérit oda.

196. És a kő meghasadt, és a fivér fölkel.

197. – No, – mondja – fivér, meghalt a fiúcskád miattam!

198. – Ha lett volna nekem tíz, hagytam volna, hogy meghaljanak. Ha tíz lett volna, érted odaadtam volna (őket). Mert igaz voltál hozzám.

199. Amikor kelt (föltámadt) a fivére, hozta az élővizet, tett rá (a fiúcskára), és a fia, ő még (ő is) kelt (feltámadt).

200. Így ment a Szinpétre (Szent Péter?) és a Szent Isten és megkeresztelték a fiúcskát.

201. Tették őt (keresztelték őt) Többsincsnek. Olyan szép (volt).

202. A fiúcska megnőtt és lett király.

203. És most is élnek, ha nem haltak meg.

1. Volt, hol nem volt egy boszorkány cigány asszony Nagyecsedén. Hívták őt Šubrik Julinak.
2. De a világon párja nem volt a nagy lopás (a nagy lopásban).
3. Lopta a sok tyúkokat a nem-cigányoktól. Éjszakában

4. Kanāk avlastār khēre, anlās, kirāvlās e bute khānen. Mēg vi me ʒaljom andar lende, tāj muro öcö, akharnās les Mihāj.
 5. Kodo meg lake čavesko čavoro, onoka has-lo.
 6. Tāj e māmi, kanā kodi romni kerelas bari jāg, angal o böv tejl šudelās peski roia.
 7. Tāj ame mindig tal late džahās te leskelódinas, te dikhas.
 8. Hát, e māmi mindig taīrlās tāj ʒarundelās, hāj pes, jertis, peski bul.
 9. Hát, so dikhas? Mindig e cini pōri mindig lingalās lake kothe.
 10. Phenāv jekhār mure phraleske, le Mihājeske:
 11. – Avta, mo, dikh, so čingāl lake koika, la māmija!
 12. – Nē, ʒal tumen e pustija! So aven, te dikhen mindig man?
 13. Hát, mindig, džanes, üldözínlās amen e phūri romni, bosorkāna, te na dikhas.
 14. No, mišto-j.
 15. Tāj vi džal te čörel.
 16. Tāj vi džal k' ed barvalo ʒašo.
 17. Na džanav aba, sar akharnās les, sar na.
 18. – No, hopp! Megvagy, Subrik Juli!
 19. Xuterde la vad pajnzžene.
 20. No, ʒav ie Dēvles, tāj vi šol la ande pinca.
 21. Xatāres?
 22. Mēg gile pal o ʒarkomāra, pal o tallāša. Has...
 23. No, andinde la.
 24. Šunes?
 25. Mudārde, kinozinde la.
 26. Kār raūi üjfent čak kothe gīlas te čörel.
 27. Tāj vi ʒutren la.
 28. Hát, aba na has la menčego tāj vi zárinen la ande pinca pale.
 29. Tāj hengeritūnen pe late eđ bāri barr, barra, kokal' bāre termókövuri.
 30. No, tehāra vi vezetīnen la avri trin dereka rākle

ment.

4. Amikor megjött haza, hozta, főzte a sok tyúkokat. Még én is ettem belőlük, és az öcsém, hívták őt Mihálynak.
 5. Az meg a fiának a fia, az unokája volt.
 6. És a nagymama, amikor az a cigány asszony csinált nagy tüzet, a kemence előtt ledobta a szoknyáját.
 7. És mi mindig alá mentünk leskelődni, nézni.
 8. Hát, a nagymama mindig melegeedett és vakarózott, hát, magát (vakarta), megbocsáss (hogy kimondom), a seggét.
 9. Hát, mit látunk? Mindig a kis farok, mindig lógott neki ott.
 10. Mondom egyszer a fivéremnek, a Mihálynak:
 11. – Gyere, hé, nézd, mi csüng neki amott, a nagy mamának!
 12. – Né, megesz benneteket a pusztulat! Mit jöttök nézni mindig engem?
 13. Hát, mindig, tudod, üldözött minket a vén cigány asszony, a boszorkány, hogy ne nézzük.
 14. No, jól van.
 15. És megy is lopni.
 16. És megy is egy gazdag emberhez.
 17. Nem tudom már, hogyan hívták őt, hogyan nem.
 18. – No, hopp! Megvagy, Subrik Juli!
 19. Megfogták őt vagy öten.
 20. No, eszem az Istenedet, és teszik is őt a pincébe.
 21. Érted?
 22. Amíg mentek a rezesekért (a csendőrokért), a tollasokért (a csendőrokért). Volt...
 23. No, hozták őt.
 24. Hallod?
 25. Ölték, kínozták őt.
 26. Másik este üjfent csak odament lopni.
 27. És meg is fogják őt.
 28. Hát, már nem volt mentsége és zárják is őt a pincébe megint.

---

le gäzeske.

31. Thā ando kormo makhen l' avri, majmozinde la.

32. Šunes?

33. Taj phānden avri k' ed kortefāvo.

34. Odi žanav.

35. Xařares?

36. Te phābrenna.

37. No, phenel o jek:

38. – Na kade keras laha, – phenel. – Phandas la
gūzba, taj anas – phenel – sulumā taj šas pe late!

39. Xav ie Dēvles, taj vi žaltār.

40. O rākle phānde taj vi jek cirdas baro-baro drēzo
suluma, bāre šeleha.

41. O šele ko sulum kade phenelās: drēzo sulumā.

42. Pe late šudinde les.

43. No, taj vi len o rākle, hāt, pipinen pe pende e
mašina, hāt, na has ke lende, pe lengi bař.

44. Šunes?

45. Phenel o jek:

46. – Hopp, hi mamande dūtōvo – phenel, taj pal.

47. – Ō, – phenel – na fāradin odoleha, muro phrāl,
na hasnālin la! Ža pal mašina!

48. Mire gile pal e mašina ando kher andre, akkorra
alō mars, avri χukhlastār ande sulumā taj vi
nāšeltār.

49. Hāt, len o rākle, taj phābren o sulum, žangle, ke
telāl si e romni, e bosorkāno romni.

50. No, taj len o rākle, māren e villaha.

51. – Xal la e pustija, phabiljas! – phenel. – No, aba
dore – phenel – pune lume, n' avla čorre – phenel –
te čörel.

52. No, kadalake n' ačiljas duj-trin đes, hāt, so, džal
k' ando kaver somšedo te čörel.

53. Taj vi dikhen o gāze taj vi meren.

54. – Taj buje more da, – phenel – t' aba adi bāri! –
phenel. – Dikh, phāberdam la – phenel – tal o
sulum – phenel – kade! Taj dikh, opre žūđilas!

29. És hengeritenek rá egy nagy követ, köveket,
azokat a nagy termésköveket.

30. No, másnap vezeti is őt ki három derék fia a
nem-cigány embernek.

31. És korommal kenik őt ki, majmozták (csúfolták)
őt.

32. Hallod?

33. És kötik ki egy kortéfházhoz.

34. Azt (úgy) tudom.

35. Érted?

36. Hogy megégessék.

37. No, mondja az egyik:

38. – Nem úgy teszünk vele, – mondja – kössük gúzsba,
és hozzunk – mondja – szalmát és tegyük rá!

39. Eszem az Istenedet, és el is megy.

40. A legények megkötözték és az egyik is húzott (a
kazalból) nagy-nagy öl (egy nagy csomó) szalmát,
nagy kötéllel.

41. A kötél szalmát (régén) úgy mondta (az ember):
drézo szuluma (öl szalma).

42. Rádobták azt (a szalmát a cigány asszonyra).

43. No, és fogják is a legények, hāt, tapogatnak
magukon (keresnek) gyufát, hāt, nem volt náluk,
szerencséjükre.

44. Hallod?

45. Mondja az egyik:

46. – Hopp, van énnálam gyújtó – mondja, és utána.

47. – Ō, – mondja – ne fāradj azzal, fivérem, ne
használd! Menj gyufáért!

48. Mire mentek gyufáért a házba be, akkorra alō
mars, kiugrott a szalmából és el is szalad.

49. Hāt, fogják a legények, és égetik a szalmát,
(úgy) tudták, hogy alul (a szalma alatt) van a cigány
asszony, a boszorkány cigány asszony.

50. No, és fogják a legények, ütik a villával (az égő
szalmát).

51. – Megeszi őt a pusztulat, megégett! – mondja. –

55. No, mišto-j.

56. Tāj othe vi xutrel la vi kodo, tāj kothe phanglinde la apoj karing o eperfävoj, tāj festinde la ävri, e romña.

57. No, kodole numa addig has, šingernäs, mudärnäs ande late o pöräle.

58. Mäkhlas pes ed päš literona ratijaha gabonikonaha, kuťa bājo na has la.

59. Žalas angäl o böv, tāj miškärläs mindig peski pöri.

60. Kanä müļjas, tāj bārļja la ed mustäca, kasavi, mēg māj bāri, sar muri, triväl, po teritēvo avri.

61. No, kodi has ed valodiko čoyāni romñi.

LAKATOS GUSZTÁV „KUPEC“ (cerhári), sz. 1923.

Kántorjánosi, Szabolcs-Szatmár megye (M)

Gyűjtés: 1981.

24/7

1. Sajbu rom, Ďevla, d' avena,
sabu rom, Ďevla, d' avena,
sand' ekh than-le tidiñe, mo!

4. Hāj nāj kaj den o šero, mo,
tāj nāj kaj den o šero,
ji le gāžen či mekhenoj.

7. Tale Ďordi so phendas,
tale Ďordi so phendas?

No, már talán – mondja – amíg a világ, nem fog jönni szegény lopni.

52. No, ennek nem maradt két-három nap (no, elmúlt két-három nap), hát, hát, megy a másik szomszédba lopni.

53. És látják is a nem-cigányok és meg is hálnak (el is csodálkoznak).

54. – És (hát) baszom az anyámat, – mondja – és (hát) már ez nagy! – mondja. – Nézd, megégettük őt – mondja – a szalma alatt – mondja – így! És nézd meg, fölélédt!

55. No, jól van.

56. És ott meg is fogja őt az is, és odakötötték őt aztán az eperfához, és festették őt ki, a cigány aszszonyt.

57. No, azok csak addig voltak, vágták, ölték őt a tollasok (a csendőrök).

58. Kent magára egy fél liter gabonapállinkát, kutya baja nem volt.

59. Ment a kemence elé, és mozgattatta mindig a farkát.

60. Amikor meghalt, hát, nőtt neki egy bajusza, ilyen, még nagyobb, mint az enyém, háromszor, a nyújtópádon kint.

61. No, az volt egy valódi boszorkány cigány asszony.

24/7

1. Istenem, rengeteg cigány jön majd,

Istenem, rengeteg cigány jön majd,
egy helyen gyülekeztek, hej!

4. És nincs, ahová a fejet (fejüket) tegyék, hej,
és nincs, ahová a fejet (fejüket) tegyék,
a nem-cigányok se engedik (őket).

7. De Györgyi mit mondott,
de Györgyi mit mondott?

Muj pe le rom kaj maj das, mo.
 10. D' asuñen, romale, mande,
 d' asuñen, romale, mande,
 thon taj tiden, brë, löve, mo!
 13. Bukurešťande ñe zav,
 haj lila i' ankalavavi,
 taj lila i' ankalavavi!
 16. Bukurešťande gelo,
 haj lila, brë, kaj andas,
 haj phuvja kaj liñe, mo!
 19. Mundri bordaja kerde,
 mundri bordaja kerde.
 Ternimata so kerena?
 22. Andoa vës kaj teljarena,
 d' andoa vës kaj teljarena,
 trin des angär phabärena.
 25. Trin des angär phabärde,
 haj buü but kaj kerde,
 haj buü but kaj kerde, brë!
 28. Haj koa Dordi d' avile,
 taj koa Dordi d' avile,
 saj d' o Rista, o „rinoro“, brë!
 31. Haj d' o Patro, d' o „korro“,
 taj d' o Patro, d' o „korro“.
 Kon sah lengo bulibaşoj?
 34. Saj d' o Dordi, d' o phüro,
 saj d' o Dordi, d' o phüro.
 Pale Rista muj kaj dasoj:
 37. D' asuñes tu, Dordi, mande,
 d' asuñes tu, Dordi, mande,
 de ma amari vitežija!
 40. Ñe teljarav p' ol gava, mo,
 ñe teljarav p' ol gava!
 Tale Dordi kaj phendaso:
 43. Ašta, Rista, n' av dilo, brë,
 ašta, Rista, n' av dilo,
 tu des angla-j primarija, mo!

A cigányokra rászólt, hej.
 10. Cigányok, figyeljetek rám,
 cigányok, figyeljetek rám,
 fogjátok (*magatokat*) és gyűjtsetek pénzt, hej!
 13. Hadd menjek Bukarestbe,
 és az iratokat hadd váltsam ki,
 és az iratokat hadd váltsam ki, hej!
 16. Bukarestbe ment,
 és az iratokat meghozta, hej,
 és (*a táborozáshoz*) földet vettek, hej!
 19. Szép kunyhót csináltak,
 szép kunyhót csináltak.
 Az ifjak mit fognak csinálni?
 22. Az erdőbe indulnak majd,
 az erdőbe indulnak majd,
 három nap szemet égetnek majd.
 25. Három nap szemet égettek,
 és sok munkát csináltak (*sokat dolgoztak*),
 és sok munkát csináltak (*sokat dolgoztak*), hej!
 28. És Györgyhoz jöttek,
 és Györgyhoz jöttek,
 mind Rista, a „reszelőske“, hej!
 31. És Patro, a „vak“,
 és Patro a „vak“.
 Ki volt az ő bulibásuk (*vezérük*)?
 34. Györgyi volt az, az öreg,
 Györgyi volt az, az öreg.
 Rista megint szólt:
 37. Györgyi, figyelj te rám,
 Györgyi, figyelj te rám,
 add nekem a vitézségünket!
 (*add nekem a vezető szerepet*)!
 40. Hadd induljak a falvakra, hej,
 hadd induljak a falvakra!
 De Györgyi mondta:
 43. Megállj, Rista, ne légy bolond, hej,
 megállj, Rista, ne légy bolond,

46. Tu des angla-j primarija!
Terimäta si, brë, but.
Len notäri kaj dikhel, mo!
49. Len ketäne kaj maj lel,
len ketäne kaj maj lel,
angla-j primarija dena.
52. Notäri kana dikhljas,
savoren, brë, kaj tidas,
murrävel taj hurjävel le.
55. Murrävel taj hurjävel,
len ketäne kaj maj lele,
len ketäne kaj maj lele.
58. Kadoa kerucäs kaj näkhljas,
kadoa kerucäs kaj näkhljas,
muj p' el rom, kaj prinžandas, mo!
61. Taj le rom vorba mekhle:
Ašun, omule, la miñe!
Se te duć la mošu Đorde!
64. Se te duć la mošu Đorde,
ke na luät la ketäne,
ke na luät la ketäne!
67. Kanoä gäzo d' ašundas,
khëre koä Đord' aviljas,
häj leske kada phendasi.
70. Kanoä Đordi d' ašundas,
ji pesko bastono ljas,
kaj primari aviljas, mo.
73. Kanoä notäri dikhljas,
kanoä notäri dikhljas,
leske skamin kaj thodasi.
76. Päle Đordi muj kaj das:
Čej fakut, domnu notär,
mej luäj bojeci, mej, maj?
79. Nam štiut mošu Đorde,
nam štiut mošu Đorde,
ke sint kopijeje tälej!
82. Kanoä vudär puterdas,

te a polgärmesteri hivatal előtt haladsz el, hej!
46. Te a polgärmesteri hivatal előtt haladsz el!
Sok a fiatal (*legény ottan*), hej!
A jegyző meg is látja őket (*a cigány legényeket*), hej!
49. Katonának fogja őket,
katonának fogja őket,
a polgärmesteri hivatal elé teszik (*állítják*) őket.
52. Amikor a jegyző meglátta (*őket*),
hej, mindegyikőjüket összegyűjtötte,
lenyírja és (*katonaruhába*) öltözteti őket.
55. Lenyírja és (*katonaruhába*) öltözteti (*őket*),
katonának fogja őket,
katonának fogja őket.
58. Az a szekeres, ahogy elhaladt (*mellettük*),
az a szekeres, ahogy elhaladt (*mellettük*),
megszólította a cigányokat,
ahogy megismerte őket, hé!
61. A cigányok szót hagytak (*üzentek*):
Hallgass rám, ember!
Menj el az öreg Györgyíhoz!
64. Menj el az öreg Györgyíhoz,
mert elvisznek (*minket*) katonának,
mert elvisznek (*minket*) katonának!
67. Amikor a nem-cigány meghallotta,
hazajött Györgyíhoz,
és neki azt mondta (*amit megüzentek*).
70. Amikor Györgyi meghallotta,
vette is a sétabotját,
a polgärmesteri hivatalhoz jött, hej!
73. Amikor a jegyző meglátta,
amikor a jegyző meglátta,
széket tett neki (*leülni*).
76. Györgyi ismét szólt:
Mit tettél, jegyző úr,
a fiainat elvetted, hej?
79. Nem tudtam, öreg Györgyi,
nem tudtam, öreg Györgyi,

vast po bastono thodas,
 hāj astārel tāj māj del le.
 85. Hāj andoā muj kāj pheñel,
 hāj andoā muj kāj pheñel:
 Khēre, brē, kanā arešen, mej,
 88. bordāja ĩe pharraven,
 jel kazāja ĩe tiden,
 v' el putĩni ĩe šorren, mo!
 91. Hāj ĩe thon tāj ĩe nāšen,
 tāj ĩe thon tāj ĩe nāšen!
 93. *Me dīlabājem, o Jono la Vandāko!*
 94. *T' aves baytālo!*
 95. *Īe trajis!*

ION MIHAI „JONO“ (khelderash), sz. 1915.
 Andrășești, județul Ialomița (R)
 Gyűjtés: 2000.

24/8

1. Thāj bu rom, Āvġla, d' avena,
 Āvġla, thāj bu rom, Āvġla, d' avena,
 hāj ku čorre, ku brāvāle, brē,
 ku čorre, ku brāvāle, brē!
 5. Āvġla, th' and' ekh thān-le ūdīne, brē,
 th' and' ekh thān-le ūdīne, brē,
 kas ĩe ȣaņ e pātradi, brē!
 Āvġla, kon nasvaloro perela,
 9. hāj kon nasvaloro perela?
 Āvġla, sah Došāno, Vorošāna,
 hāj sah Došāno, Vorošāna.
 Āvġla, muj poa Došāno kāj dēla,
 13. hāj muj poa Došāno kāj dēla:
 Āvġla, hāj d' ašunēh, Došāne, mandē,
 hāj d' ašunēs, Došāne, mandē!
 Āvġla, šukār cerya ĩ' anžaresoj,

hogy a te gyerekeid!
 82. Amikor az ajtót nyitotta,
 kezét a sétatotra tette,
 és kezdi és ad nekik (*űti őket, a fiait*).
 85. Ēs szājból (*szóval*) mondja,
 és szājból (*szóval*) mondja (*a fiainak*):
 Hej, amikor hazaérték,
 88. hasítsátok szēt a kunyhót,
 szedjétek őssze a kazánokat,
 a kádakat őntsétek ki, hej!
 91. Ēs tegyétek (*fogjátok magatokat*) és fussatok,
 és tegyétek (*fogjátok magatokat*) és fussatok!

93. Ēn énekeltem, a Vanda Jonója!
 94. Legyél szerencsés!
 95. Ēljél!

24/8

1. Istenem, és sok cigány fog jőnni,
 Istenem, és sok cigány fog jőnni, Istenem,
 és szegényekkel, gazdagokkal, hej,
 szegényekkel, gazdagokkal, hej!
 5. Istenem, egy helyre gyűltek, hej,
 egy helyre gyűltek, hej,
 hogy megegyék (*megűnnepeljék*) a hűsvétot, hej!
 Istenem, ki lesz betegcske,
 9. és ki fog esni betegcskének (*ki esik betegségbe*)?
 Istenem, volt Dosāno, Vorošāna,
 és volt Dosāno, Vorošāna.
 Istenem, Dosānóra rá fog szólni,
 13. és Dosānóra rá fog szólni:
 Istenem, figyelj rám, Dosāno,
 és Dosāno, figyelj rám!
 Istenem, szép sátrát feszítsél (*építsél*),

17. hāj ke ji me, mājke, merävoj,
 Devla, kaj ji me, mama, merävoj!
 Hāj so Došano som kerela,
 Devla, so Došano som kerela?
 21. Ji d' oj cerya d' anzärela,
 Devla, vi d' oj cerya d' anzärela.
 Soj, Vorošana som kerla,
 soj, Vorošana som kerla?
 25. Cirde l' zuräle'!
 26. Devla, ji p' ol nepöte muj dela,
 hāj muj p' ol nepöte kaj dela,
 Devla, muj p' ol nepöte kaj dela,
 p' ol nepöte, p' ol nepoca,
 30. p' ol nepöte, p' ol nepoca.
 Devla, ji Vorošana merela,
 sa Došano, Vorošana,
 Devla, ji Vorošana merela.

34. *T' avch baytalo, phurja!*
 35. *T' avch baytalo! Te trajsa!*

IDŐS KHELDERASH NÓ
Cigány tábor Bärseşti falu
(judeful Vrancea) mellett (R)
Gyűjtés: 1996.

24/9

1. Hāj, romñije, romñije,
 ȧal tut i pustija!
 Vāj, ke, ȧajan muro šoro,
 Devla, sar ed kotal măn(ro)!
 5. Hāj, lašo dēȧ, laši rāti, vāj,
 Devla, dȧaltar muri küč romñi, vāj!
 Vāj, ke, ȧalȧah muro šoro,
 Devla, sar ed kotal mănro!

17. és én is, anyám, meg fogok halni,
 Istenem, én is, anyám, meg fogok halni!
 És Dosáno mit fog csinálni,
 Istenem, Dosáno mit fog csinálni?
 21. A sátrát ki is fogja feszíteni (*fel is fogja építeni*),
 Istenem, a sátrát ki is fogja feszíteni
 (*fel is fogja építeni*).
 Hát, Vorošana mit fog csinálni,
 hát, Vorošana mit fog csinálni?
 25. Húzd erősen (*énekd hangosabban*)!
 26. Istenem, az unokákra is rá fog szólni,
 és az unokákra rá fog szólni,
 Istenem, az unokákra rá fog szólni,
 a fiúunokákra, a lányunokákra,
 30. a fiúunokákra, a lányunokákra.
 Istenem, Vorošana meg is fog halni,
 mind Dosáno, Vorošana,
 Istenem, Vorošana is meg fog halni.

34. *Legyél szerencsés, öreg!*
 35. *Legyél szerencsés! Élje!*

24/9

1. Hej, asszony, asszony,
 megesz téged a pusztulat!
 Jaj, mert, megetted a fejemet
 (*tönkretetted az életemet*),
 Istenem, mint egy darab kenyeret!
 5. És, jó napot, jó estét, jaj,
 Istenem, elmegy az én drága feleségem, jaj!
 Jaj, mert, megette a fejemet

---

9. Devla, kaj i kurva bužangji, mej,
mamō, pehka datār sikadi, vāj,
Devla, ke i kurva bužangli, vāj,
mamō, pehka datār sikadi, vāj, Devla!

ROSTÁS MELINDA (colári), sz. 1981.

Csikszentmiklós-Nicolesti, județul Harghita (R)

Gyűjtés: 1997.

24/10

1. Dēvla, ža, surrōna, ža šukār, vāj,
Devla, numa muro dād kovārel,
š vāj, numa muro dād kovārel,
Devla, t' anel mure šōv šela, mej,
vāj, Devlale, ke mērav, vāj!
6. Devla, trādav la romŋ' ando gav, vāj,
Devla, t' anel mange pājnz šela, mej,
Devla, t' anel mange pājnz šela, mej,
Devla, te ūnav la surrōna, mej,
vāj, Devlale, ke mērav, lume!
11. Dēvla, d' o brišind, vāj, vi šōvela,
Devla, muri deĵ karing avela,
Devla, tejārela p' ol gava, mej,
Devla, pala mure pājnz šela,
vāj, Devlale, ke mērav, de, lume!
16. Devla, d' o brišind, vāj, ūndārela,
Devla, hāj o balvāl šutārela,
š vāj, tejārela p' ol droma, mej,
Devla, ando dromo trejovāv,
vāj, Devlale, š ke mērav, lume!

SÁNDOR MAGDI (colári), sz. 1979.

Gyergyószentmiklós-Gheorgheni,

județul Harghita (R)

Gyűjtés: 1997.

(tönkretette az életemet),

Istenem, mint egy darab kenyeret!

9. Istenem, hogy (mivel) a kurva ravasz, hej,

anyám, az anyja által van kitanítva, jaj,

Istenem, mert a kurva ravasz, jaj,

anyám, az anyja által van kitanítva, jaj, Istenem!

24/10

1. Istenem, menj, szürke (ló), menj szépen, jaj,
Istenem, csak az apám bolyong,
és, jaj, csak az apám bolyong,
Istenem, hogy meghozza a hatszázamat
(a hatszáz forintomat), hej,
jaj, Istenek, mert meghalok, jaj!
6. Istenem, küldöm az asszonyt a faluba, jaj,
Istenem, hozzon nekem ötszázat
(ötszáz forintot), hej,
Istenem, hozzon nekem ötszázat
(ötszáz forintot), hej,
Istenem, hogy megvegyem a szürkét
(a szürke lovat), hej,
jaj, Istenek, mert meghalok, világ!
11. Istenem, az eső, jaj, önti is majd (ömleni is fog),
Istenem, az anyám merre jön majd,
Istenem, indulni fog (az anyám) a falvakra, hej,
Istenem, az én ötszázam (ötszáz forintom) után,
jaj, Istenek, mert meghalok, de, világ!
16. Istenem, az eső, jaj, áztatni fog,
Istenem, és a szél szárítani fog,
és, jaj, indulni fog (az anyám) az utakra, hej,
Istenem, az úton élek,
jaj, Istenek, és, mert meghalok, világ!

25/1a

1. *Îe trajîj!*
2. *Î' aveş sasîvesto, î' aveş baytalo!*
3. *Îe kereş löve but, îe ažuîl tuke e patradi!*
4. *Sar avîlan, îe māj aves amende!*
5. *Ke pişjam, ke çaljam, andam çabe îe ças, îe pjas.*
6. *Kada saş amende.*

KÖZÉPKORÚ KÁZÁNDZSI NŐ

Piatra Neamţ (Subdărmăneşti), judeţul Neamţ (R)
Gyűjtés: 1998.

25/1b

1. *Areslam e patradi, le Suntone Jezușesko ünnepo.*
2. *Aşundom, roma, ke shi' tut ed rãkli.*
3. *Avîlom te loçolij laki luludi.*
te nã hervadij voj avri.
4. *Ke te loçolisarav la, hođ či avri nã hervadijla.*
5. *Te resen ande bute berşende patradi!*

GÁBOR LAJOS (khelderash), sz. 1962.
Bánffyhungyad-Huedin, judeţul Cluj (R)
Gyűjtés: 2001.

25/2a

1. *Kada árpa-j.*
2. *Pe laki jákh*
nomidel o mănro,
taj şudel les e žukhleske,
taj pe la (helyesen: pe les) žal
kodo nasvalipe,

25/1a

1. *Éljél!*
2. *Legyél egészséges, legyél szerencsés!*
3. *Csinálj (keress) pénzt sokat,*
segítsen neked a húsvét!
4. *Ahogyan jöttél, gyere még hozzánk!*
5. *Mert ittunk, mert ettünk,*
hoztunk enni, inni.
6. *Igy volt nálunk.*

25/1b

1. *Megértük a húsvétot, Szent Jézus ünnepét.*
2. *Hallottam, cigány, hogy van egy leányod.*
3. *Jöttem meglocsolni a virágát,*
hogy ne hervadjon ő ki.
4. *Mert ha meglocsolom őt, hogy ki ne hervadjon*
majd.
5. *Érjete sok esztendőben húsvétot!*

25/2a

1. *Ez árpa.*
2. *A (nő) szemére*
nyomja a kenyeret,
és dobja azt (a kenyeret) a kutyának,
és arra (a kutyára) megy
az a betegség,

---

kodi árpa.

3. – Háj so phenel atunči, kanā šudel le mǎnres?
4. T' ingrel o nasvalipe latar.
5. – Le mǎnresa.
6. Igen.
7. Te ȝal les o žukhel.

SZTOJKA JÁNOSNÉ (lovári), sz. 1931.
Cserdi, Baranya megye (M)
Gyűjtés: 1994.

25/2b

1. 1. O senviči mákhav sírrasa,
táj téle te žal.
2. – Háj so phenel?
3. O Del te žutij,
t' ingrel téle pa muro muj o senviči!

SZTOJKA JÁNOSNÉ (lovári), sz. 1931.
Cserdi, Baranya megye (M)
Gyűjtés: 1994.

25/3

1. Kanā žal o šavo te čörel, kamel te žal te čörel
vǎrekāj, atunči žal avri e dēj hāj boldel ija bárra.
2. Ne, lássa, itt a kő fekszik, le van téve, s akkor
Maga felveszi, s megfordicsa másik felire, s visszateszi.
3. Háj kode phenel:
4. K' o drágo Sunto Del te ažutil, kej te aštig te
skepil muro šavöro, te na perel ande trábate!
5. Kanā boldaj kola ija bárra, ašel p' ol čanga, mangel
pe ko Del.
6. Háj šol pe peȝko khozno, kathe, dikh, po duj
sijuri boguri.
7. K' o drágo Sunto Del te skepil leyke droma, kaj

az az árpa.

3. – És mit mond akkor, amikor dobja
(odadobja a kutjának) a kenyeret?
4. Hogy vigye el a betegséget tőle (a nőtől).
5. – A kenyérrel (együtt).
6. Igen.
7. Hogy egye meg azt (a betegséget) a kutya.

25/2b

1. A szemölcsöt megkenem fokhagymával,
és hogy lemenjen.
2. – És mit mond?
3. Hogy az Isten segítsen,
hogy vigye le az arcomról a szemölcsöt.

25/3

1. Amikor megy a cigány fiú lopni, akar menni lopni
valahová, akkor megy ki az anya (a fiú anyja) és
megfordít kilenc követ.
2. Ne, lássa, itt a kő fekszik, le van téve, s akkor
Maga felveszi, s megfordicsa másik felire, s visszateszi.
3. És azt mondja:
4. Hogy a drága Szent Isten segítsen, hogy
megmenekülhessen a fiaskám, hogy ne essen (valami)
dologba!
5. Amikor megfordította azt a kilenc követ, marad
térdeken, könyörög az Istenhez.
6. És tesz a kendőjére, ide, nézd, a két szélre bogokat.

---

te aštūg te žutil leχ o Dēl.

8. Hāj vi kanā ko šingāle san phandado, tēle χutildo.

9. Vaj phenax, ke muro rom χutildo, hāj me žav ke muro rom te dikhav leχ, ke sostār χutilde leχ, šuvav kala duj boguri, dikh!

10. No, āpoj garavav le katika, te na dikhen le, ke shi' šingāle, kaj dikhen tut.

11. Shi', mērav me!

12. – Igen?

13. Shi' kaj šingāle, kaj sāma len tut.

14. Hāj pušel tut:

15. – Sostār šutītan le? Kaj te skepil ō rom?

16. Phenav:

17. Nā, kutāre!

18. Atunči lom ma sāma, th' āpoj sajekh garavav le, hāj garavav le, te na dikhel. Mērav.

GÁBOR KATI (khelderash), sz. 1936.

Gyergyóalfalu-Joseni, judejūl Harghita (R)

Gyűjtés: 1986.

25/4

1. Brē, bu rom, Ďevla, kaj d' avena,

bu rom, Ďevla, kaj d' avena,

hāj thona le rom thaj trādena,

thona le rom thaj trādena.

5. Vorošana kaj phūri, brē,

ke uoj si, brē, nasvāli, brē!

Thaj muj po Jorgulo kaj dela,

muj po Jorgulo kaj dela:

Merav, Jorgule, merav!

Hāj merav, Jorgule, merav, brē,

thaj meravi te žindosa,

thaj meravi te žindosa,

7. Hogy a drága Szent Isten menekítse meg az útjait, hogy megsegíthesse őt az Isten.

8. És amikor a rendőröknél is vagy (le)zárvá, lefogva.

9. Vagy mondjuk, hogy a férjem (le)fogott, és én megyek a férjemhez megnézni őt, hogy miért fogták meg őt, teszem ezt a két bogot, nézd!

10. Na, aztán eldugom őket ide, hogy ne lássák meg őket, mert vannak rendőrök, hogy (akik) meglátnak (észrevesznek) téged.

11. Vannak, meghalok én (ha nem igaz)!

12. – Igen?

13. Vannak a rendőröknél, hogy (akik) észre vesznek téged.

14. És kérdez téged:

15. – Miért tetted ezeket (a bogokat a kendőre)? Hogy megmeneküljön (kiszabaduljon) a férjed?

16. Mondom:

17. Nem, rendőr úr!

18. Akkor vettem magamat észre, és aztán mindegyre (mindig) dugom őket (a bogokat), hová dugjam őket, hogy ne lássa. Meghalok (ha nem igaz).

25/4

1. Hej, Istenem, sok cigány fog jönni,

Istenem, sok cigány fog jönni,

és a cigányok fogják majd magukat és hajtának majd

a cigányok fogják majd magukat és hajtának majd.

5. Az öreg Vorošana, hej,

hej, mert ő beteg, hej!

És Jorgulóra fog rászólni,

Jorgulóra fog rászólni:

9. Meghalok, Jorgulo, meghalok!

És meghalok, Jorgulo, meghalok, hej,

és meghalok a te vágyaddal,

és meghalok a te vágyaddal,

13. kaj žanap, tu biansürime, brē,
 žanap, tu biansürime,
 thaj vi san, Jorgule, khančuno!
 Ji kana Jorgulo ašundas,
 17. bičo ando vast d' amboldas,
 bičo ando vast d' amboldas,
 haj duj la Polina kaj das,
 duj la Polina kaj das,
 21. romen palal ji mekhlijas.
 Ji thaj ando gav d' arecela,
 thaj ando gav d' arecela,
 vi d' oj cerya d' anzärela.
 25. Palal o Dušano avela,
 palal o Dušano avela.
 Muj po Jorgulo kaj das:
 Haj müli, phrala, ba d' oj mama,
 29. müli, phrala, ba d' oj mama,
 či müli, brē, Jorgule, brē!
 Haj d' ašunes tu, Jorgule, brē!
 Haj ji lo, brē, ba, Dušano!
 33. Haj muj po Dušano kaj das:
 D' ašunes, Dušane, mande!
 Tide, Dušane, borjan,
 thaj vi, brē, le nepocen, aj!
 37. Vi le nepocen ūdas.
 Vi Vorosana merela,
 ji d' oj Vorosana müljah, brē!
 So d' o Dumitraško kerla?
 41. Haj Dumitraško le Flurahko,
 Dumitraško le Flurahko?...
 Gata?... Haj vji d' o Dušano so phendasi?
 Haj muj po Jorgulo kaj das:
 45. D' ašunes, Jorgule, mande!
 Haj müli, brē-le, ba d' oj mama,
 haj müli, brē-le, ba d' oj mama!
 Haj koa primäri kaj d' avela?
 49. Haj Dumitraško le Flurahko,

13. tudom, hogy te nőtlenül (*maradsz*), hej,
 tudom, te nőtlenül (*maradsz*),
 és semmirekellő is vagy, Jorgulo!
 Amikor is Jorgulo (*ezt*) meghallotta,
 17. az ostort megfordította a kezében,
 az ostort megfordította a kezében,
 és kettőt a Polina nevű lóra csapott,
 kettőt a Polina nevű lóra csapott,
 21. a cigányokat hátul (*maga mögött*) hagyta.
 És meg is fog érkezni a faluba,
 és meg fog érkezni a faluba,
 a sátrat is ki fogja feszíteni.
 25. Dusano hátul jön majd,
 Dusano hátul jön majd.
 Jorgulóra rászólt:
 Testvér, halott az anyánk,
 29. testvér, halott az anyánk,
 Jorgulo, ő a te halottad, hej!
 És figyelj, Jorgulo, hej!
 És ő is, hej, Dušano!
 33. És Dušanóra rászólt:
 Dusano, figyelj rám!
 Szedd össze (*hívd össze*), Dusano, a menyeket,
 és az unokákat is, hej!
 37. Az unokákat is összeszedte (*összehívta*).
 Vorosána meg is hal majd,
 Vorosána meg is halt, hej!
 Dumitraško mit fog csinálni?
 41. Flurá Dumitráskója,
 Flurá Dumitráskója?...
 Kész?... Mit is mondott Dušano?
 És Jorgulóra rászólt:
 45. Jorgulo, figyelj rám!
 Hej, meghalt az anyánk,
 és meghalt az anyánk, hej!
 És a polgármesterhez ki jön majd?
 49. Flurá Dumitráskója,

Dušano Vorošanako
 kà l' gäze, Ďevla, kaj žana.
 Haj, Ďevla, mo!
 53. Jo primäri kaj dikhľjasi,
 vast po bastöno thodas,
 kaj astärel, öte del le.
 Ďevla, mo! Sa le rom, Ďevla, našena.
 57. Kon po thäni kaj bešela?
 Dušano Vorošanako.
 So Dušano kaj kerdasi?
 Poštin ando šero thola.
 61. Kajt' o primäri kaj das,
 jo bastöno kaj phagľjasi.
 So primäri kaj phendasi?
 Brë, domnule, na maj d' am,
 65. ie mothav tuk' ekhe vorba!
 Primäri kanä šundasi,
 haj bastöno kaj šudas.
 Dušano vorba phendasi:
 69. D' ašunë, domnu primäri,
 mľjah 'menge 'khe phüri!
 Kanoä primärj' ašundasi,
 jo bastöno kaj šudasi.
 73. So primäri kaj kerdasi?
 Jel žandären kaj väzdas.
 Jel žandärja, jel primärja,
 haj vi, morje, le notärja,
 77. koä vurdoni kaj d' avena.
 Vorošana mľj' arakhle.
 D' o primäri či patalah.
 So primäri kaj kerdas?
 81. 'Kh' amblal pa jag kaj maj ľjas,
 pe lako punro thodasi.
 Kajt' o žego kaj phabuljasi,
 čiken andoa punro das.
 85. Atunc' primäri patalah.
 Sa romen kaj našavela,

Vorosána Dusánója,
 Istenem, a nem-cigányokhoz fognak menni.
 Gyere, Isten, hej!
 53. Ahogy a polgármester meglátta őket,
 kezét a botra tette,
 ahol éri, ott üti őket.
 Isten, hej! Az összes cigány, Istenem, szaladni fog.
 57. Ki marad ülvé a helyén?
 Vorosána Dusánója.
 Dusáno mit csinált?
 A bundát a fejére teszi majd.
 61. A polgármester annyira ütötte,
 hogy eltört a bot.
 Mit mondott a polgármester *(nek Dusáno)?*
 Hej, uram, ne adj nekem *(ne üss engem)*,
 65. hadd mondjak neked egy szót!
 Amikor a polgármester meghallotta,
 eldobta a botot.
 Dusáno szót mondott *(beszélt)*:
 69. Polgármester úr, figyelj,
 meghalt nekünk *(nálunk)* egy öregasszony!
 Amikor a polgármester meghallotta,
 eldobta a botot.
 73. Mit csinált a polgármester?
 A zsandárokat is emelte *(értésítette)*.
 A zsandárok, a polgármesterek,
 és pajtás, a jegyzők is
 77. a szekérhez fognak jönni.
 A halott Vorošánát megtalálták.
 A polgármester nem hitte *(hogy Vorosána halott)*.
 A polgármester mit csinált?
 81. Egy *(égő)* üszköt vett ki a tűzből,
 a *(halott nő)* lábához tette.
 A parázs annyit *(annyira)* égett,
 a lábból zsír sült ki.
 85. Akkor a polgármester elhitte.
 Minden cigányt el fog zavarni,

---

jekh vurdoni d' ašiljas,
Vorošana 'ngroposarde uo'.

89. *Te trajis, more!*

DINA (khelderash), sz. 1922.
és a testvére, DUSANO (khelderash), sz. 1925.
Andrašesti, județul Ialomița (R)
Gyűjtés: 1998.

25/5

1. Šaj, brē, nāne.
Šam zis verde, kašt baltāko.
Ša-le, nāne,
haj, mo, ando vēš la Patricako, mamō,
šaj, brē, nāne, kaj kerdol o abjav la Micako.
6. Šaj-le, nāne,
haj trin dēs o abjav haj ninkerena, Ďevla,
šaj, brē, nāne, haj jeta, 'bjav kaj isprevina.
9. Pale muj, Ďevla, kon dela, mamō?
Šaj, brē, nāne, haj muj o Ďordi kada dela.
11. Haj vi, Ďevla, d' o Picoj, Ďevla,
šaj, brē, nāne, kada muj Picoj kaj dela,
13. haj muj pe cigānija dela, Ďevla,
šaj, brē, nāne, haj muj pe cigānija dela.
Haj kada le rom muj dena:
16. Šaj, brē, nāne, mo, šavalen taj romalen, Ďevla,
taj, brē, nāne, haj, mo, šavalen taj romalen,
18. am' o abjav isprevisardam, Ďevla.
Šaj, brē, nāne, o 'bjav kaj isprevisajlo.
20. Haj čorrimaste ie teljarasoj, Ďevla!
Šaj, brē, nāne, haj kon žal manca čorrimaste?
22. Kanoā Picoj d' ašunela, Ďevla,
le Ďordesa po drom žala, mama.
Šaj, brē, nāne, moj, phūri kaj maj dikhela,
moj, d' oj evreka, d' oj phūri, mo!

egy szekér maradt (ott),
Vorosánát ők temették el
(annak a szekérnek a gazdái).

89. *Éljél, pajtás!*

25/5

1. Sáj, hej, bátya.
Zöldet mondtam, tavi fát.
Sáj, bátya,
gyere, hé, a patricai erdőbe, anyám,
sáj, hej, bátya, ahol csinálódik (tart)
Mica lakodalma.
6. Sáj, bátya,
Istenem, és három nap a lakodalmat és tartani fogják,
sáj, hej, bátya, és ime,
a lakodalmat be fogják fejezni.
9. Istenem, ki fog ismét szólni, anyám?
Sáj, hej, bátya, és Gyorgyi szólni így fog.
11. Istenem, és Picoj is, Istenem,
sáj, hej, bátya, Picoj ezt fogja mondani,
13. Istenem, és a cigány telepre fog szólni,
sáj, hej, bátya, és a cigány telepre fog szólni.
És a cigányok így fognak szólni:
16. Sáj, hej, bátya, hé, cigány legények
és cigányok, Istenem,
és, hé, bátya, és, hé, cigány legények és cigányok,
18. Istenem, mi a lakodalmat befejeztük.
Sáj, hej, bátya, a lakodalom befejeződött.
20. Istenem, és induljunk lopni!
Sáj, hej, bátya, és ki megy (ki jön) velem lopásra?
22. Istenem, amikor Picoj meg fogja hallani,

---

26. Le Đorđeh kaj maj dikhela, Đevla,
haj ji, mo, le Piculoj, mama.

Šaj, bre, nañe, o Žijano teljarela,
o Žijano kaj sovela.

30. Leh anda-j lindri trezola, Đevla,
šaj, bre, nañe, muj po Žijano kaj dela.

32. Gada lehke e pñuri phenla, mama:

Šaj, bre, nañe, haj ušti, Žijañe, ušti, mo!

34. Ke teljarde le rom sa, Đevla,
čorrimaste teljarde, mama!

Šaj, bre, nañe, palje o Žijano muj dela:
Haj mekh ma, dejo, i sovavoj!

38. So peťol anro ande jagoj, mama,

šaj, bre, nañe, pale o muj pñuri kaj dela:

40. Ušti, Žijañe, ušti, mama,

ke le romoj durile, Đevla!

Šaj, bre, nañe, haj ži pe trivav muj kaj dela,

43. j' o Žijano kaj ušela, mama,

šaj, bre, nañe, haj mundro Žijano ušela.

45. Va taloa galav kaj thola, Đevla,

šaj, bre, nañe, haj va taloa galav kaj thola.

47. O štajero ankalavela, Đevla,

šaj, bre, nañe, o štajero ankalavela.

49. Šaj, bre, nañe,

leh pe kuštik kaj maj thola, Đevla,

leh pe kuštik kaj maj thola.

51. Thoala Žijano, teljarla, mama,

avrvjal andaj ciganiija dela, Đevla,

šaj, bre, nañe, o štajero ando va lela.

54. Haj trin jag' opre kaj cirdela, Đevla,

šaj, bre, nañe, haj trin jaga opre kaj cirdela,

56. šaj, bre, nañe, haj te žanel e ciganiija, Đevla,

šaj, bre, nañe, haj te žanel e ciganiija,

58. k' o Žijano teljardo, mama,

šaj, bre, nañe, čorrimaste kaj gelo, mo!

60. Haj le romen kaj dikhela, Đevla.

Šaj-le, nañe, gada muj Žijano dela:

Gyorgyival az útra fog menni, mama.

Sáj, hej, bátya, hej, az öregasszony

fogja majd meglátni,

hej, a zsidó öregasszony, hej!

26. Istenem, Gyorgyit majd meg fogja látni,

hej, és Piculót is (*Picojt is*), mama.

Sáj, hej, bátya, Zsijáno is indulni fog,

Zsijáno aludni fog (*Zsijáno is, aki még alszik*) .

30. Istenem, álmából (*az anyja*)

ő föl fogja eszméltetni (*föl fogja ébreszteni*),

sáj, hej, bátya, Zsijánóra rá fog szólni.

32. Az öregasszony ezt fogja neki mondani, mama:

Sáj, hej, bátya, és keljél, Zsijáno, keljél, hé!

34. Mert indultak a cigányok mind, Istenem,

lopásra indultak, mama!

Sáj, hej, bátya, Zsijáno ismét szólni fog:

És hagyjál engemet, anya, hadd aludjak!

38. Amint (*ahogy*) sül a tojás a tűzben, mama,

sáj, hej, bátya, az öregasszony ismét szólni fog:

40. Keljél, Zsijáno, keljél, mama,

Istenem, mert a cigányok (*már*) eltávoztak!

Sáj, hej, bátya, és (*amikor*) harmadszorra

fog szólni (*az anyja*),

43. Zsijáno is kelni fog, mama,

sáj, hej, bátya, és Zsijáno szépen kelni fog.

45. Istenem, kezét tesz (*kezét teszi*)

majd az átalvető alá,

sáj, hej, bátya, és kezét tesz (*kezét teszi*)

majd az átalvető alá.

47. Istenem, a stájerpísztolyt elő fogja venni,

sáj, hej, bátya, a stájerpísztolyt elő fogja venni.

49. Sáj, hej, bátya, azt a derékővère

teszi (*tűzi*) majd, Istenem,

azt a derékővère teszi (*tűzi*) majd.

51. Teszi (*fogja magát*) majd Zsijáno,

indulni fog, mama,

a cigány telepen kívül fogja adni

62. Brë, tu Đordi taj Picojoj, mama,
 maj terdon, vere, po thanoj, Đevla!
 Šaj, brë, nañe, te žah po drom trinžejne, mo,
 65. te žah po drom trinžejne, mama!
 Šaj, brë, nañe, leh le rom kaj azukrena.
 67. Len o Žijano areseła, Đevla,
 šaj, brë, nañe, thode le rom, teljarde, mo.
 69. Kajti uon po drom gelje, mo, nañe,
 nañe, najna, jefta vistre phuv nakhle, mo.
 71. Jefta vistre phuv nakhle, mo, nañe,
 kajti uon po drom gele, Đevla.
 Šaj-le, nañe, kaj uon pehke d' arehle, mo?
 74. Opre po malo le Nistrohko, Đevla,
 šaj-le, nañe, opre po malo le Nistrohko.
 76. Haj dičol gav bāro nāmckico, Đevla,
 haj šaj-le, nañe, haj Đevla, oche kaj maj žana.
 78. Haj mundro ando gav kaj intrina, Đevla.
 Šaj, brë, nañe, kon len, Đevla, kaj aflila?
 80. Mo, d' o nāmco, o maj čorro, Đevla,
 'khā jakhatār sas korro, mama,
 šaj-le, nañe, 'khe punrestār bangōro, mo!
 83. Haj mundro le romen aflila, mama,
 šaj, brë, nañe, katar le rom kaj maj dena.
 85. Ulica 'vrjal kaj maj lena, mama,
 šaj-le, nañe, ulica 'vrjal kaj maj lena.
 87. Kaj le rom, Đevla, intrina, mama?
 Šaj, brë, nañe, ka 'kh avlin bāri nāmckico.
 89. Haj mundro le rom andre žana, Đevla.
 Šaj, brë, nañe, so uon othār kaj čorrēna?
 91. Haj eſta khūrōre čorrēna, mama,
 šaj, brë, nañe, mundri l' ašvārja kaj lena,
 93. j' el grastōrengē kaj thona, mama,
 šaj, brë, nañe, haj po drom kaj teljarena.
 95. Žana le rom, žikaj žana, mama,
 šaj-le, nañe, avri le rom kaj ankena.
 97. Avri andoa gav d' ankeste, mama,
 šaj, brë, nañe, avri andoa gav d' ankeste, mo.

(fog menni), Istenem,
 sāj, hej, bátya, a stájerpiztolyt kézbe fogja venni.
 54. Istenem, és háromszor föl fogja húzni
 (háromszor lóni fog),
 sāj, hej, bátya, és háromszor föl fogja húzni
 (háromszor lóni fog),
 56. sāj, hej, bátya, és hogy megtudja
 a cigány telep, Istenem,
 sāj, hej, bátya, és hogy megtudja a cigány telep,
 58. hogy Zsijánó elindult, mama,
 sāj, hej, bátya, lopásra ment, hej!
 60. Istenem, és meg fogja látni a cigányokat.
 Sāj, bátya, Zsijáno ezt fogja mondani:
 62. Hé, te Györgyi és Picoj, mama,
 álljatok már meg, unokatestvér, a helyen, Istenem!
 Sāj, hej, bátya, menjünk az útra hárman, hej,
 65. menjünk az útra hárman, mama!
 Sāj, hej, bátya, őt a cigányok meg fogják várni.
 67. Istenem, őket Zsijáno el (utol) fogja érni,
 sāj, hej, bátya, tettek (fogták magukat)
 a cigányok, indultak, hej.
 69. Ők annyit mentek az úton, hej, bátya,
 bátya, najna, hétféle földet elhagytak, hej.
 71. Hétféle földet elhagytak, hej, bátya,
 ők annyit mentek az úton, Istenem.
 Sāj, bátya, hová érkeztek ők maguknak, hej?
 74. Föl a Dnyeszter partjára (mezejére), Istenem,
 sāj, bátya, föl a Dnyeszter partjára (mezejére).
 76. Istenem, és nagy német falu látszik,
 sāj, bátya, és oda fognak menni, Istenem.
 78. Istenem, és szépen be fognak térni a faluba.
 Sāj, hej, bátya, ki fogja őket meglesni, Istenem?
 80. Hej, Istenem, a legszegényebb német,
 egy szemre (aki egyik szemére) vak volt, mama,
 sāj, bátya, egy lábra meg nyomorék, hej!
 83. És a cigányokat szépen meglesi, mama,
 sāj, hej, bátya, hogy a cigányok merre fognak menni.

99. So le nãnci kaj kerde, mama?
 Šaj-le, nãne, ka l' tilifoane gele, mo,
 101. haj tilifoane kaj marde, mama,
 šaj, brẽ,nãne, jefta gava kaj vãzde, mo,
 103. jefta gava kaj vãzde, Ďevla.
 Šaj, brẽ, nãne, le røvljanca, le furcẽnca,
 105. le boatenca ha l' toverenca, mama,
 haj pala l' rom kaj đĩne, Ďevla,
 šaj, brẽ, nãne, le romen kaj řasãrde, mo.
 108. Haj le romen kaj řasãrde, mo, nãne,
 šaj-le, nãne, mo, d' o nãmco, d' o čorro, mo,
 110. le punrõrehtãr phãgo, mama,
 la jakhõratãr korro, Ďevla.
 Šaj-le, nãne, gada muj nãmco kaj dela, Ďevla,
 šaj, brẽ, nãne, haj sãma uo po drom lela.
 114. E pulberja kaj dikhela, Ďevla,
 nãne, nãjna, kada muj nãmco kaj dela,
 116. muj pe le nãnci uo dela, Ďevla,
 'aj lenge gada pheñela, mama:
 Šaj-le, nãne haj dikhen kuta pulberja, mo!
 119. Kodola si, mo le čoroj, Ďevla,
 haj šaj-le, nãne, ke řan po drom le grãstenca,
 121. le grãstenca, haj čordãne, mo, Ďevla!
 Haj šaj-le, nãne, kana nãnci kaj dikhena,
 123. haj mundro palal rom kaj řana, mama,
 haj-le, nãne, haj le romen k' astãrena.
 125. Kanoã Žijãno dikhela, mama,
 lela sãma, moj, orde, mama,
 haj vi sãma parpale, mama,
 šaj-le, nãne, e řitipa kaj dikhela.
 129. Jefta gava kaj dikhela, mama,
 le boatenca, l' toverenca, mama.
 Šaj, brẽ, nãne, gada Žijãno muj dela:
 132. D' ašũnes tu, Dordĩ, brẽ, mama,
 haj šaj-le, nãne, ando fõro, bo, te đenoj,
 ando fõro, bo, te denoj!
 135. Očhe, brẽ-le, te garadon, mama,

85. A kũlsõ utcãt veszik
(jãrjãk a cigãnyok) majd, mama,
 sãj, bãtya, a kũlsõ utcãt veszik
(jãrjãk a cigãnyok) majd.
 87. Istenem, a cigãnyok hovã fognak betẽrni, mama?
 Sãj, hej, bãtya, egy nagy nẽmet udvarhoz *(kastélyhoz)*.
 89. Istenem, és a cigãnyok szẽpen be fognak menni.
 Sãj, hej, bãtya, mit fognak õk onnan lopni?
 91. És hét csikõcskãt fognak lopni, mama,
 sãj, hej, bãtya, szẽpen veszik majd õket kõtõfẽkre,
 93. a lovacsakãknak *(a lovacsakãkra)*
 is teszìk majd *(a kõtõfẽket)*, mama,
 sãj, hej, bãtya, és ùtra fognak indulni.
 95. Menni fognak a cigãnyok,
 amig menni fognak, mama,
 sãj, bãtya, a cigãnyok ki fognak csũszni
(ki fognak jutni).
 97. A falubõl kicsũsztak *(kijutottak)*, mama,
 sãj, hej, bãtya, a falubõl kicsũsztak *(kijutottak)*, hej.
 99. A nẽmetek mit csinãltak, mama?
 sãj, bãtya, a telefonhoz mentek, hej,
 101. és telefont ùtõttek *(telefonãltak)*, mama,
 sãj, hej, bãtya, hét falut emeltek
(fõlvertek, riadõzttak), hej,
 103. hét falut emeltek
(fõlvertek, riadõzttak), Istenem.
 Sãj, hej, bãtya, botokkal, villãkkal,
 105. botokkal és baltãkkal, mama,
 és a cigãnyok után adtãk *(eredtek)*, Istenem,
 sãj, hej, bãtya, a cigãnyokat elveszejtettẽk, hej.
 108. És a cigãnyokat elveszejtettẽk, hej, bãtya,
 sãj, bãtya, hej, a szegẽnny nẽmet
 aki a cigãnyokat meglestẽ, hej.
 110. *(akĩ)* lábacsakãra tõrõtt *(tõrõtt lábũ)*, mama,
 a szemecskẽre vak, Istenem.
 Sãj, bãtya, a nẽmet így fog szõlni, Istenem,
 sãj, hej, bãtya, ahogy az ùton

al štajerja te maj lenoj, Ďevla,
 šaj-le, nāne, opre pe l' grast, brē, i' ankenoj!
 138. Štajeraj 'ndo vast te lenoj, mama,
 šaj-le, nāne, hāj te šhon, te maj cirdenoi,
 140. le nāmcen te mudarasoj, Ďevla!
 Šaj-brē, nāne, kanā le rom d' ašunde, mo,
 142. ano porumbo diēne, mama.
 Šaj, brē, nāne, jeta nānci d' avile, mo.
 144. Astarde taj maj cirde, Ďevla,
 astarde taj maj cirde, mama,
 šaj, brē, nāne, hāj eſta gava perade, mo.
 147. S l' nāmcen kaj mudārde, Ďevla.
 Haj šaj-le, nāne, kon Ďevla, kaj maj ašela?
 149. Mo, d' o nāmcō, d' o čorō, mama,
 šaj, brē, nāne, paloa kopako garado, mo,
 151. garado paloa kopako, mama,
 hāj mūlo kaj kerdīlo, mo, Ďevla,
 hāj šaj-le, nāne, hāj mūlo kaj kerdīlo, mo.
 154. D' o Žijano som kerela, mama?
 Šaj, brē, nāne, tejl' o štajero šudela,
 156. tejl' o štajero mekhela, mama,
 hāj uo sāma kaj maj lela, Ďevla,
 šaj, brē, nāne, mo, d' o nāmcō som kerela.
 159. Pa vasiēnde, pa punrende, Ďevla,
 pa čāngende, pa kujande, mama,
 šaj, brē, nāne, ži koa štajero arecela.
 162. O štajero kaj maj lela, Ďevla,
 šaj, brē, nāne, ando Žijano cirdasoj,
 164. andoa došo kaj gelo, mama,
 ando Žijano cirdela, Ďevla,
 šaj, brē, nāne, le Žijanos peradasoj.
 167. Dah leh jag andoa šero, mama,
 hāj maladah lesko jīlo, Ďevla.
 Šaj, brē, nāne, numā gada uo muj dela:
 170. Bre, tu Dordi taj Picojoj, mama,
 dah ma jag, brē, d' o nāmcō, mama,
 šaj, brē, nāne, dah ma jag andoa šero, brē,

észre fogja venni (*őket*).
 114. A porfelhőt meg fogja látni, Istenem,
 bátya, nájna, a német így fog szólni,
 116. Istenem, a németekre ő szólni fog,
 és nekik mondani fogja, mama:
 Sáj, bátya, és nézzétek azt a porfelhőt, hej!
 119. Istenem, azok a tolvajok, hej,
 és sáj, bátya, mert (*akik*) mennek az úton a lovakkal,
 121. a lopott lovakkal, hej, Istenem!
 És sáj, bátya, amikor a németek látni fogják,
 123. és szépen a cigányok után fognak menni, mama,
 és bátya, és a cigányokat elfogják (*utoléri*k) majd.
 125. Amikor Zsijáno látja majd, mama,
 figyelni fog erre, hej, mama,
 és hátra is figyelni fog, mama,
 sáj, bátya, látni fogja a csapatot.
 129. Hét falut fog látni, mama,
 botokkal, baltákkal, mama.
 Sáj, hej, bátya, Zsijáno így szól majd:
 132. Hé, te Györgyi, figyelj, mama,
 és sáj, bátya, a városba adjátok (*a városba tartsatok*),
 a városba adjátok (*a városba tartsatok*)!
 135. Hé, ott rejtőztek el, mama,
 Istenem, a stájer pisztolyokat vegyétek majd (*elő*),
 sáj, bátya, a lovakra másszatok (*üljétek*) fel, hej!
 138. A stájer pisztolyokat kézbe vegyétek, mama,
 sáj, bátya, és tegyétek (*fogjátok magatokat*),
 húzzátok majd meg (*lőjétek*),
 140. a németeket öljük meg, Istenem!
 Sáj, hej, bátya, amikor a cigányok meghallották, hej,
 142. a kukoricába (*a kukoricásba*)
 adták (*bújtak el*), mama.
 Sáj, hej, bátya, ime, a németek jöttek, hej.
 144. Kezdték (*a lövöldözést*) és már lőttek, Istenem,
 kezdték (*a lövöldözést*) és már lőttek, mama,
 sáj, hej, bátya, és hét falut elejtettek, hej.
 147. Mind a németeket (*az összes németet*)

---

maladas ma koa jilo, brē.

174. Šaj, brē, nāne,

haj me mange kaj meravoj, Ďevla.

Haj, brē, nāne, haj mundro Žijano mulo, mo.

176. Numa kajti uo pheŋela, Ďevla:

Brē, tu Ďordi taj Picojoj, mama,

ale, nāne, te keresoj, sar kereso!

179. Man khēre, brē, te nigrēnoj, Ďevla,

šaj, brē, nāne, len ma, phrala, po dumo, brē,

ži poa hotāro amāro, mo!

182. Šaj, brē, nāne, kathar te nā mekhen ma, Ďevla!

Šaj-le, nāne, kanoa Ďordi d' ašuŋela,

184. mundro l' Žijanos uon lena, Ďevla,

haj leh po gra kaj maj thona, Ďevla,

šaj, brē, nāne, haj mundro leh po grast thode, mo,

bu nakāzo l' rom xāle, mo!

188. Haj mundro leh kaj nigerde, mama,

šaj, brē, nāne, ži koa podo sastruno, mo,

190. kaj s' o hotāro lengo, Ďevla,

šaj, brē, nāne, kaj s' o hotāro lengo, mo.

192. Oče l' Žijanos mekhle, mama,

šaj, brē, Ďevla, oče l' Žijano mekhle, mo.

194. Jęfta grastenca čordo, mama,

šaj, brē, nāne, khēre le rom d' arehle, mo.

196. Lendi deĵor' avri ankleta, mama.

Šaj, brē, nāne, muj e phuri gada dela,

haj muj e phuri gada dela:

199. Aven, majka, alen, d' avenoj, mama!

Haj šaj-le, nāne, kada muj Picoj kaj dasoj:

201. Avas, deĵo, d' avas, še, mama,

šaj, brē, nāne, anda trin avasoj dujoj,

203. anda trin avasoj dujoj, mama,

k' o Žijano si mulo, Ďevla,

šaj, brē, nāne, k' o Žijano si mulo, mo,

206. saj koa hotāro amāro, Ďevlas,

oče o Žijano mulo, mama.

megolték, Istenem.

És sáj, bátya, ki fog majd megmaradni, Istenem?

149. Hej, a szegény német, mama,

sáj, hej, bátya, a fa mögött elrejtőzve, hej,

151. elrejtőzve a fa mögött, mama,

és halottnak tetteve magát, hej, Istenem,

és sáj, bátya, és halottnak tetteve magát, hej.

154. Zsijano mit fog csinálni, mama?

Sáj, hej, bátya, a stájer pisztolyt le fogja dobni,

156. a stájer pisztolyt lent (a földön)

fogja hagyni, mama,

Istenem, és ő (a német) észre fogja majd venni,

sáj, hej, bátya, a német mit fog csinálni, hej.

159. Istenem, kezeiken, lábakon (négykézláb),

térdeken, könyökökön, mama,

sáj, hej, bátya, (a német)

a stájer pisztolyhoz fog érkezni.

162. Istenem, a stájer pisztolyt fogja majd,

sáj, hej, bátya, Zsijánoba húzta (rálőtt Zsijánóra),

164. hátul ment (Zsijano háta mögé ment), mama,

Istenem, Zsijánoba húzza (rálő Zsijánóra) majd,

sáj, hej, bátya, Zsijánót elejtette.

167. Fejbe lőtte őt, mama,

és megütötte (eltalálta) a szívét, Istenem.

Sáj, hej, bátya, ő csak így fog szólni:

170. Hé, te Gyorgyi és Picoj, mama,

hej, meglőtt engem a német, mama,

sáj, hej, bátya, fejbe lőtt engem, hej,

megütött (eltalált) engem a szívnél, hej.

174. Sáj, hej, bátya,

és én meghalok magamnak, Istenem.

És, hej, bátya, és Zsijano szépen meghalt, hej.

176. Istenem, ő csak annyit fog mondani:

Hé, te Gyorgyi és Picoj, mama,

gyere, bátya, csináld, ahogy csinálni fogod!

179. Hé, engemet vigyetek haza, Istenem,

sáj, hej, bátya, vegyetek engem hátra

VETA STANESCU MIHAI (*khelderash*), sz. 1916.

Cuza Vodă, județul Constanța (R)

Gyűjtés: 2000.

(*a hátatokra*), hej, testvér,

a mi határunkig (*vigyetek*), hej!

182. Sáj, hej, bátya, erre (*itt*)

ne hagyjatok engem, Istenem!

Sáj, bátya, amikor Gyorgyi meg fogja hallani,

184. Zsijánót szépen fogják majd, Istenem,

és őt majd lóra fogják tenni, Istenem,

sáj, hej, bátya, és őt szépen lóra tették, hej,

a cigányok (*útközben*) sok szerencsétlenséget ettek
(*sok bajt viseltek el*), hej!

188. És őt szépen vitték, mama,

sáj, hej, bátya, a vashídig, hej,

190. ahol a határuk

(*a cigány telep széle*) van, Istenem,

sáj, hej, bátya, ahol a határuk

(*a cigány telep széle*) van.

192. Zsijánót ott hagyták, mama,

sáj, hej, Isten, Zsijánót ott hagyták, hej.

194. A hét lopott lóval, mama,

sáj, hej, bátya, a cigányok hazaértek, hej.

196. Az anyácskájuk ki fog jönni, mama.

Sáj, hej, bátya, az öregasszony így fog szólni,

és az öregasszony így fog szólni:

199. Gyertek, „anyám“, gyertek, gyertek, mama!

És sáj, bátya, Picoj így szólt:

201. Jövünk, anya, jövünk, te, mama,

sáj, hej, bátya, háromból jövünk ketten,

203. háromból jövünk ketten, mama,

mert Zsijáno meghalt, Istenem,

sáj, hej, bátya, mert Zsijáno meghalt, hej,

206. csak a mi határunkon

(*a cigány telep szélén*), Istenem,

ott (*van*) a halott Zsijáno, mama.

1. Āpoj, Dēvla, man sar čejiljalu,
Dēvla, man sar čejiljal!
Shin ma d' ek rākloroju,
ke, shin ma d' ek rākloroju.
5. Ke leyko dād ba dulmut mūlay,
leyko dād ba dulmut mūlay.
So korav ma me lesāju,
so korav ma me lesāju?
9. Ke, bārjola, nāj ley dādu,
ke, bārjola, nāj ley dādu,
dela l' o Dēl bāri baytu,
kāj te bārjol te ženelu.
13. Ke, na dara tu, muri dēju,
na dara tu, muri dēju,
te žutila o bāro Rāj,
te žutila o bāro Rāju!
17. Dikhta, ke mišto avelaju,
dikhta, ke mišto avelaju!
Žav mange me te phirāvu,
žav mange me te phirāvu.
21. Hājte dela ma o Dēl baytu,
hājte dela ma o Dēl baytu!
Lay pe o rāklo, golotāru,
laytar o šavo, golotāru.
25. Īje dēse jek geljāju,
īje dēse jek geljāju,
d' and' ek foro andre resljāju,
d' and' ek foro andre resljāju.
29. Āpoj, pušel le rānu,
ke, pušel vō ba d' e' rānu.
Kas trubul le ba slugāju,
kas trubul le ba slugāju?
33. Phenel leyke ek bāro rāju,
phenel leyke ek bāro rāju:
Hājd' andre, tu rāklōreju,

1. Aztán, Isten, engem hogy' szeretted,
Isten, engem hogy' szeretted!
Van nekem egy fiacskám,
mert, van nekem egy fiacskám.
5. Mert az apja régen meghalt,
az apja régen meghalt.
Mit csinálok én vele,
mit csinálok én vele?
9. Mert, fel fog nőni, nincs neki apja,
mert, fel fog nőni, nincs neki apja,
adni fog neki az Isten nagy szerencsét,
hogy nőni tudjon.
13. Mert, ne félj te, anyám,
ne félj te, anyám,
ha segíteni fog a nagy Úr,
ha segíteni fog a nagy Úr!
17. Nézd meg, hogy jól lesz (*jól alakul majd*),
nézd meg, hogy jól lesz (*jól alakul majd*)!
Megyek magamnak én járni (*vándorolni*),
megyek magamnak én járni (*vándorolni*).
21. Hátha adni fog nekem az Isten szerencsét,
hátha adni fog nekem az Isten szerencsét!
Fogta magát a fiú, elment,
elfogta (*fogta magát*) a fiú, elment.
25. Kilenc napot egy (*egyfolytában*) ment,
kilenc napot egy (*egyfolytában*) ment,
egy városba beért,
egy városba beért.
29. Aztán, kérdezi az urakat,
mert, kérdezi ő az urakat.
Kinek kell szolga,
kinek kell szolga?
33. Mondja neki egy nagy úr,
mondja neki egy nagy úr:
Gyere be te, fiúcska,

hăjd' andre, tu răklörēju!
 37. Će būti tu tu žanējxu,
 Će būti tu, kaj žanējxu?
 Sojti būti deļ ma tuju,
 41. kesi būti me kerōju,
 kesi būti me kerōju.
 Āpoj, le sāma p' o' bakreju,
 ke, le sāma p' o' bakreju!
 45. Sar kereļ būti, poīnavu,
 sar kereļ būti, poīnavu.
 Del leļ xāmo thā pīmoju,
 del leļ xāmo thā pīmoju.
 49. Žal vō ba le bakrencaju,
 žal vō ba le bakrencaju,
 rātake, kanā avelu,
 dikhel, ke bakre čeleju.
 53. Ke, rāklörje, sede saļ mande,
 rāklörje, sede saļ mande,
 na phirade pe kadeju,
 sar tu phirādāl t' adēju.
 57. Poīmo sede anen mange?
 Kocom poīn anav me tuke,
 numa te phirāx tu mišto,
 numa te phirāx tu mišto!
 61. Rāje bāre, me phenāvu,
 rāje bāre, me phenāvu,
 shin ma ek phūri dēj khereju,
 shin ma ek phūri dēj khereju.
 65. Čajolay ma t' anav laju,
 katikā abao paše maju!
 Tā ke tu kode kameļju,
 dap t' ek soba, te bešeļju.
 69. Xuūlel andre grāx rāju,
 xuūlel andre grāstenu.
 Žal ži ke pale leļki dēju,
 žal ži ke pale leļki dēju.

gyere be te, fiúcska!
 37. Miféle munkát te tudsz,
 miféle munkát te, hogy tudsz?
 Amilyen munkát adsz nekem te,
 amilyen munkát adsz nekem te,
 41. olyan munkát én fogok csinálni,
 olyan munkát én fogok csinálni.
 Aztán, vigyázz a juhokra,
 mert, vigyázz a juhokra!
 45. Ahogy dolgozol, (úgy) fizetek,
 ahogy dolgozol, (úgy) fizetek.
 Ad neki ételt és italt,
 ad neki ételt és italt.
 49. Megy ő a juhokkal,
 megy ő a juhokkal,
 este, amikor jön,
 látja, hogy a juhok jóllakottak (vagy: jóllaktak).
 53. Mert, fiúcska, mennyien voltak nálam,
 fiúcska, mennyien voltak nálam,
 nem viselkedtek így,
 ahogyan te viselkedtél te ma.
 57. Fizetséget mennyit hoznak nekem?
 Annyi (sok) fizetést hozok én neked,
 csak te viseld magadat jól,
 csak te viseld magadat jól!
 61. Nagy úr, én mondom,
 nagy úr, én mondom,
 van nekem egy öreg (idős) anyám otthon,
 van nekem egy öreg (idős) anyám otthon.
 65. Szeretném elhozni őt,
 ide már mellém!
 És mert te azt akarod,
 adok neked egy szobát, hogy lakjál.
 69. Fog be lovat az úr,
 fog be lovakat.
 Megy (a fiú) az anyja után (az anyjáért),
 megy (a fiú) az anyja után (az anyjáért).

73. Hájda, mamō, kaj me somu,
 hājdi, mamō, kaj me somu,
 ke som k' ek bāro rāju,
 ke som me k' ek bāro rāju!
 77. Del ame, kaj te bešāxju,
 del ame, kaj te bešāxju.
 Mišto-j, muro cino šavo,
 mišto-j, muro cino šavo.
 81. Te nā dela poŭimoju,
 te nā dela poŭimoju,
 mišto-j, kaj ingereχ ma kothe,
 mišto-j, kaj ingereχ ma kothe?
 85. Āpoj, mamō, vi poŭinel,
 d' āpoj, mamō, vi poŭinel,
 del ame χamo lašoju,
 del ame χamo lašoju.
 89. Peχke da kothe ingerdayju,
 peχke da kothe ingerdayju,
 kana dikhle, sar phirelu,
 kanā dikhel, sar phirelu.
 93. Bešlāχ trin-štār borš kotheju,
 bešlāχ trin-štār borš kotheju.
 Saχ le rāj ek rākli šukār,
 saχ le rāj ek rākli šukār.
 97. Keso šukār saχ o rāklo,
 keso šukār saχ o čorro rāklo,
 e rākli āndre leχ čejlāχ,
 d' e rākli āndre leχ čejlāχ.
 101. Tāte, te nā žav pāle leχ,
 tāte, te nā žav pāle leχ,
 šav benzino ba pre maju,
 the phabarav ba ba meju!
 105. Ke, muri rākli, mudārav leχ,
 muri rākli, mudārav leχ,
 sar tu žaχ, kesi barvali,
 pal' ek čorro rākloroju!
 109. Tāte, shin ame mištoju,

73. Gyere, anyám, (*oda*) ahol én vagyok,
 gyere, anyám, (*oda*) ahol én vagyok,
 mert vagyok egy nagy úrnál,
 mert vagyok én egy nagy úrnál!
 77. Megadja (*megengedi*) nekünk, hogy lakjunk,
 megadja (*megengedi*) nekünk, hogy lakjunk.
 Jól van, kisfiam,
 jól van, kisfiam.
 81. Ha nem fog adni fizetséget,
 ha nem fog adni fizetséget,
 jól van, hogy viszel engemet oda,
 jól van, hogy viszel engemet oda?
 85. Aztán, anyám, fizet is,
 aztán, anyám, fizet is,
 ad nekünk jó ételt,
 ad nekünk jó ételt.
 89. Az anyját odavitte,
 az anyját odavitte,
 amikor látták, hogyan jár,
 amikor látja, hogyan jár.
 93. Űlt (*maradt*) három-négy évet ott,
 Űlt (*maradt*) három-négy évet ott.
 Volt az úréknak egy szép lánya,
 volt az úréknak egy szép lánya.
 97. Olyan szép volt a fiú,
 olyan szép volt a fiú,
 a lány beleszeretett,
 a lány beleszeretett.
 101. Apám, ha nem megyek utána,
 apám, ha nem megyek utána,
 teszek benzint magamra,
 és meggyújtom én!
 105. Mert, lányom, megölöm őt (*a fiút*),
 lányom, megölöm őt (*a fiút*),
 minthogy te mégy (*utána*), ilyen gazdag (*lány*),
 egy szegény legényke után!
 109. Apám, van nekünk vagyonunk,

---

täte, shin ame mišimo!

Naj koso šukār rākloju,

naj koso šukār rākloju,

113. sar kade čorre slugaju,

sar kade čorre slugaju!

Či nā ženēn d' o' bäreju,

či nā ženēn d' o' bäreju,

117. De pre leṣ šukār rhizeju,

de pre leṣ šukār rhizeju,

thā t' evel muro gāzoju,

thā t' evel muro gāzoju!

121. Žal o rāj o bāroju,

phenel vō peyke romneke:

Dikhta, romne, so phendayju

amāri šukār rākliju!

125. Ke, te na dav la pala leṣte,

te na dav la pala leṣte,

ke, voj kerel, te mudārel pe,

ke, voj kerel, te mudārel pe.

129. Āpoj, roma, de la pala leṣte,

tha shin ame mišimo dostulu!

Kade phēndal tu, romniju?

Keraṣ o bijav teyeju.

133. Astārde la, d' o bijāvu,

s' astārde la, d' o bijāvu.

Pušen o' bäre manušu,

pušen o' bäre manušu:

137. Ko-i ūro žamutroju,

ko-i ūro žamutroju,

grōfona tu ba bäreju,

grōfona tu ba bäreju?

141. D' endo streji ba themāju,

d' endo streji ba themāju.

Āpoj, te shin vō ba kothāru,

kese rākley šukāreṣ na dikhljāmu!

145. Kanā urjadaṣ oproju,

na maj naṣ ando omporoci koso šukāru.

apām, van nekünk vagyunk!

Nincs olyan szép fiú,

nincs olyan szép fiú,

113. mint ez a szegény szolgál,

mint ez a szegény szolgál!

Nem is tudják a nagyok

(nem is tudják a gazdagok, hogy a fiú szegény),

nem is tudják a nagyok

(nem is tudják a gazdagok, hogy a fiú szegény).

117. Adj rá szép ruhát,

adj rá szép ruhát,

és legyen a férjem,

és legyen a férjem!

121. Megy a nagy úr,

mondja ő a feleségének:

Nézd meg, asszony, mit mondott

a mi szép lányunk!

125. Mert, ha nem adom őt utána,

ha nem adom őt utána,

mert, ő megteszi, hogy megölje magát,

mert, ő megteszi, hogy megölje magát.

129. Aztán, ember, add őt

(a lányt) utána (a fiú után),

és van nekünk nagyon elég!

Ezt mondtad te, asszony?

Megcsináljuk a lakodalmat holnap.

133. Kezdték azt, a lakodalmat,

kezdték azt, a lakodalmat.

Kérdezik a nagy (gazdag) emberek,

kérdezik a nagy (gazdag) emberek:

137. Ki a te vejed,

ki a te vejed,

te nagy (gazdag) gróf,

te nagy (gazdag) gróf?

141. Idegen országból (van),

idegen országból (van).

Aztán, ha ő onnan van,

Hajdi, dikh, sar mištil pe!
 Na māj naχ koso rākloju!
 149. Či grōfonen, č' omporātonenu,
 nāχ koso žanglo thā šukaru,
 la phūrje urjadelaχju,
 the inkerde la ba kotheju.
 153. Trāde, te žal ande tābora,
 omporāto vad leχko žamutroju.
 155. Xolinatār,
 Na ža, sokro, na, žav meju,
 na ža, sokro, na, žav meju!
 158. Kerār mange kese rhize,
 kerār mange kese rhize,
 ande deš mile kotora,
 d' ande deš mile kotora!
 162. The phenta, ke som me rākloju,
 omporoticko rākloju,
 ke me som o Fōttonfōt Omporāto,
 som o Kotor Omporāto!
 166. Kerārdaχ leχke ba rhize,
 ande but mile kotora,
 sa morčūne the vodicka,
 morčūne the sa vodicka.
 170. Kanā laχ leχ vō pre peχte,
 kanā laχ leχ vō pre peχte,
 āšel angle tāboraju,
 d' āšel ande tāboraju.
 174. De, leχ saχ leχ de kherālu,
 de, leχ saχ leχ de kherālu,
 saχ leχk' cino borñūvoju,
 savo bika ba vō saχju.
 178. Koleχ vōv ba d' ingerdaχ leχ,
 koleχ vōv ba d' ingerdaχ leχ,
 kodo saχ ba tātošo,
 the kodo saχ ba tātošo.
 182. The χatār, muro gazda cine,
 χatār, muro gazda cine,

ilyen szép legényt *(még)* nem láttunk!
 145. Amikor felöltöztette *(a fiút a gazdag gróf)*,
 nem volt még a királyokban
(a királyok között) sem olyan szép.
 Gyere, nézd, hogyan mozog!
 Nem volt még olyan *(szép)* legény *(mint ő)*!
 149. Grófoknak se, királyoknak se
 nem volt olyan tudós és szép *(gyermekük)*,
 az öregasszonyt *(ő)* öltöztette,
 és tartották őt *(az öregasszonyt)* ott.
 153. Küldték *(üzentek)*,
 hogy menjen táborba *(háborúba)*
 a király vagy a veje.
 155. Méregből *(dühből)*.
 Ne menj, após, ne, megyek én,
 ne menj, após, ne, megyek én!
 158. Csináltass nekem olyan ruhát,
 csináltass nekem olyan ruhát,
 tízezer darabból *(foltból)*,
 tízezer darabból *(foltból)*!
 162. És mondjad, hogy én vagyok legény,
 királyi legény,
 hogy én vagyok a Főtonfő Király,
 vagyok a Folt Király.
 166. Csináltatott neki ruhát
 sok ezer darabból *(foltból)*,
 mind bőrből *(van)* és vad *(vadállatbőrből van)*,
 bőrből *(van)* és mind vad *(vadállatbőrből van mind)*.
 170. Amikor vette azt *(a ruhát)* ő magára,
 amikor vette azt *(a ruhát)* ő magára,
 áll a tábor *(a hadsereg)* elé,
 áll a táborban *(a hadseregben)*.
 174. De, neki volt otthonról,
 de, neki volt otthonról,
 volt neki *(egy)* kishorjúja,
 amelyik bika volt.
 178. Azt ő elhozta azt,

tu sar žay ande tābora,
tut rōgtōn ba mudārenu!
186. Mukh te žan von ba po grāstu,
the tu beš pe mure dumeju
the t' aven pājnz šela mileju,
tut na ženem te mudārenu!
190. Kanā žan, kaj te maren pe,
kanā žan te maren pe,
dikhen, ke nā bešel po grāstu
d' o rāklo, d' o Fōttonfōtu.
194. Sakoni dikhel th' asalu,
sakoni dikhel th' asalu.
So-j kade, tu ņeve omporātona,
thā tu po bika d' avexu?
198. Mure bika na dav pe tumāre grāstu,
nāj tumetumen keso grāstu!
Denā puške ba pre lejte,
de leṭ na reselay khanči.
202. Aštarday peyke sirbonenca,
ņerusārday e tābora,
le Zelenōne Omporātozki
vōv vi kodā them laṭ leṭju.
206. No, phenel leṭki gažiju,
dikh, če žamutrex daṭ ame o Delu
ando čorro rākloroju,
d' ando čorro rākloroju.
210. Th' antuncik say v' e kolāreṭ
d' ek guruvni fošošu.
No, guruvne, so phenāvju?
Ke žanlay te horbil pe gurumñiju.
214. Thā mukhen ma, te žav anglalu,
keso me fošij pre leṭju,
vi leṭko bika, vi vō merelu,
te nā māj ņerula vovu.
218. No, dikhāṭ, kaj so žaneṭju,
no, dikhāṭ, kaj so žaneṭju!
Phenel o cino bikaju,

azt ō elhozta azt,
az volt táltos,
és az volt táltos.
182. És hallgass meg, kis gazdám,
hallgass meg, kis gazdám,
te ahogy mégy a táborba (a *háborúba*),
téged rōgtōn megölnek!
186. Hadd menjenek ōk lovon,
és te ül az én hátamra,
és legyenek ötszázezren,
téged nem tudnak megölni!
190. Amikor mennek, hogy verekedjenek
(*hogy harcoljanak*),
amikor mennek verekedni (*harcolni*),
látják, hogy nem ül lovon
a fiú, a Fóttonfót.
194. Mindenki néz és nevet,
mindenki néz és nevet.
Mi ez te, új király,
és te bikán jössz?
198. A bikákat nem adom a lovatokért,
nincs tinektek ilyen lovatok!
Lóttek rá,
de őt nem érte semmi.
202. Kezdte (*bekerítette őket*) a katonáival,
megnyerte a tábor (a *háborút*),
a Zöld Királynak
ő azt az országot is elvette.
206. No, mondja a (*gróf*) felesége,
nézd, miféle (*milyen*) vót adott nekünk az Isten
a szegény fiúcskában,
a szegény fiúcskában!
210. És akkor volt a másiknak is
egy fosos tehene.
No, téhén, mit mondok?
Mert tudott beszélni a téhén.
214. És engedjete engem, hadd menjek elől,

ke žanlay te horbil peju.
 222. Dikhta, gazda, kon avelu,
 dikhta, gazda, kon avelu!
 Le čohāne gurumniju,
 savi yijel la lumeju.
 226. Phen mange, kaj sar avela,
 muro cino ba bikaju,
 t' aven kesave bār šovu,
 th' ando šinga me lav laju!
 230. Kanā trāde la pre leyte,
 mären o' palma o' manušu.
 No, akanā tu, bika, merey,
 ūi gazdasa, le vojnikosa!
 234. Kanā lake vō geljayju,
 šō vagonure khul mukhlay pre leyte.
 Kanā lay la ando šingaju,
 šoto lume šūday laju.
 238. Vi leyke manušenu
 sa mudarday l' o bikaju.
 No, phenel, maj san kutheju?
 Ke man shin ek bikā kosoju,
 242. či darāl tumendār saju,
 sede maj avena tume!
 Gelay ävreyte ando themāju,
 ke če manus shin le grōfoju.
 246. Trāde l' omporāto ko rāju:
 De mange te žamutreyju!
 Nāj tu kosom galbi tutu',
 mure žamutrey te davu!
 250. Bār phenta, vō kathar shinu,
 bār phenta, vō kathar shinu,
 te shin ley dād the deju,
 ūnāv ley me ba lendāru.
 254. Nāj ley dād, numaj ek deju,
 thā ek čorro raklōro sayu,
 o Dēl day ley tudomaño,
 kaj te na darāl vō ke ley.

olyat én fosok rá,
 a bikája is, ő is meghal,
 már ne nyerjen ő.
 218. No, meglátjuk, hogy mit tudsz,
 no, meglátjuk, hogy mit tudsz!
 Mondja a kis bika,
 mert tudott beszélni.
 222. Nézd meg, gazda, ki jön,
 nézd meg, gazda, ki jön!
 A boszorkány-tehén,
 amelyik szarja a világot.
 226. Mondd meg nekem, hogy hogyan lesz,
 kis bikám,
 jöjjenek olyanok bár hatan,
 és a szarvba (a szarvamra) én veszem azt!
 230. Amikor küldték azt (a tehenet) rá,
 verik a tenyeret az emberek (tapsolnak).
 No, most te, bika, meghalsz
 a gazdáddal, a hőssel!
 234. Amikor neki ő ment,
 hat vagon szart engedett rá.
 Amikor vette őt (a bika a tehenet)
 a szarvba (a szarvára),
 hatodik világ (a hatodik világba) dobta őt.
 238. Az embereit is
 mind megölte a bika.
 No, mondja (a fiú), vagytok még itt?
 Mert nekem van egy bika olyan,
 242. nem fél töletek mindetektől
 (nem fél egyikőtöktől sem),
 amennyien még jönni fogtok ti.
 Ment másra (máshová) az országban,
 hogy miféle embere van a grófnak.
 246. Küldték (üzenték) a királyék az úrhoz
 (üzent a király a grófnak):
 Add nekem a vejedet!
 Nincs nekem olyan arany teneked,

258. Ke pe sasti phŭv na daral,
numa le lāše Dēvlextār.
Āpoj, ʔatār tu, omporātona,
kade t' aveʒ mārdo mandār,
262. sar o drom le manušendar,
sar o drom le manušendar!
Žal omporāto khereju.
Dikhṭa, romŋe, so resljomu!
266. Vi muro them ba line leʒ,
vi muro them ba line leʒ,
o bāro rāj omporātoʒ,
the vi leʒko čorro žamutro.
270. Phenta, dile, so kerāʒju,
phenta, dile, so kerāʒju?
The shin kuko bāro šarkāni,
dešuštare šerengoju!
274. Mukhāy koli pre leʒteju,
mukhel e jāg tha phabolu.
Mišto phendāl tu, romŋeju,
mišto phendāl tu, romŋeju!
278. Žal ke kodo balavuro,
ko šarkāni dešuštare šerengo.
Phenta, balavurona, sar avela,
ke dikh, kado tēle mārday ame!
282. Tha mukh leʒ, omporātona, pre mande,
ke me žanav te phabarav leʒ!
Phenel o bika le gazdayke:
Dikh, kaʒ trādel o gazda pre 'mende!
286. Phenta, muro bika, sar avela?!
T' aven inke šo keseju!
Mukhen jag, na phabarel ame,
k' amen o Dēl ba žutilu!
290. Kanā gēle sembe lesa,
mukhel jag, šo mēterure,
dikhel, ke phabuleju,
o balavuro omporātoju.
294. Načilaʒ aba ba e jagu,

hogy a vejemet adjam!
250. Bár mondjad, ő honnan van (*hová valósi*),
bár mondjad, ő honnan van (*hová valósi*),
ha van apja és anyja,
megveszem őt én tőlük.
254. Nincs apja, csak egy anyja,
és egy szegény fiúcska volt,
az Isten adott neki tudományt,
hogy ne féljen ő nála
(*hogy ne féljen, mert van tudománya*).
258. Mert az egész földön nem fél,
csak a jó Istentől.
Aztán, hallgasd meg te, király,
úgy legyél verve tőlem,
262. mint az út az emberektől,
mint az út az emberektől!
Megy a király haza.
Nézd meg, asszony, mit értem meg!
266. Az országotam is elvették,
az országotam is elvették,
a nagy úr király,
és a szegény veje is.
270. Mondd meg, buta, mit csinálunk,
mond meg, buta, mit csinálunk?
És van amaz a nagy sárkány,
(az a) tízennégyfejű!
274. Engedjük azt rá,
engedi (a sárkány a száján) a tüzet
és megég (mindenk előtté).
Jól mondtad te, asszony,
jól mondtad te, asszony!
278. Megy ahhoz a sárkányhoz,
a tízennégyfejű sárkányhoz.
Mondd meg, sárkány, hogyan lesz,
mert nézd meg, ez levert minket!
282. És engedd őt, király, rám,
mert én meg tudom égetni őt!

thā khanči nāχ ba lengeju.
 Āś po than tu, šarkāñona,
 k' akanā me phandap tuju!
 298. Gelaχ o cino bikaju
 peyke gazdasa leyteju,
 uštadaχ pe leyki korru,
 phanglay ley thāj phandadaχ ley.
 302. So avela tu ba, romñeju?
 V' amaro vojñiko balavuro phanglo pelaju!
 Naj kaj, roma, χuñileχ tu,
 ke kado Dēl mukhlay leyju!
 306. No, akanā, roma, sar avela,
 k' avel e lume pre 'mende?
 Ža tu ke to ūrvoju,
 the kodo te nā mudārta ley!
 310. Žal ko ūrvo la Phūveko Dadu.
 So phenex tu, mo, ūrveju?
 Kado dilo rākloroju
 peyke dile bikasaju!
 314. Vō them muro ba lay leyju,
 the vi mure vojñikoneχ mudārdaχ ley.
 Āpoj, žav leyke, na ženāv,
 ke kudoleχ Dēl mukhlaj leyju.
 318. Āpoj, χuñil tu ba, mudar leyju,
 ke tu sal la Phūveko Dadu!
 χuñilav ma, omporātona,
 jāro som me vojñikoju!
 322. De te dikhaχ, sar avela,
 nāj, kaχ χuñilav ma lesa!
 Me phenav, Phūveko Dadu.
 Thā phurdel and' ek dīliju.
 326. Xatār tu, cine rakleju,
 χatār tu, cine rakleju,
 the cine bikasa kaj sal,
 the cine bikasa kaj sal?!
 330. Žanav, ke pe phū čī daraxju
 čī manušendar, čī tāboratār,

Mondja a bika a gazdának:
 Nézd, kit küld a gazda ránk!
 286. Mondd meg, bikám, hogyan lesz?!
 Jöjjön még hat ilyen!
 Engednek tüzet, nem éget meg minket,
 mert minket az Isten segít.
 290. Amikor mentek szembe vele,
 enged tüzet, hat métert,
 látja, hogy megégték,
 a sárkány király.
 294. Elmúlt már a tűz,
 és semmi (*bajuk*) nem volt nekik.
 Állj meg (*maradj*) a helyen (*a helyeden*) te, sárkány,
 mert most én bezárlak téged!
 298. Ment a kis bika
 a gazdájával hozzá,
 (*a fiú*) rálépett a nyakára,
 megkötötte őt és bezárta őt.
 302. Mi lesz te, asszony?
 A hős sárkányunk is fogolynak esett (*rab lett*)!
 Nincsen hová, ember, fogod magadat,
 mert ezt Isten hagyta!
 306. No, most, ember, hogyan lesz,
 mert jön a világ ránk (*mindenki ránk támad*)?!
 Menj te a komádhoz,
 és az ha nem öli meg őt!
 310. Megy (*a király*) a Földapa komához.
 Mit mondasz te, hé, koma?
 Ez a bolond fiúcska
 a bolond bikájával!
 314. Ő az országot elvette,
 és a hősömet (*a hős sárkányomat*) is megölte.
 Aztán, megyek neki (*mennék ellene*), nem tudok,
 mert az Isten hagyta.
 318. Aztán, fogjad magadat, öld meg őt,
 mert te vagy a Földapa!
 Fogom magamat, király,

man trāden kaj ži tuteju.
 The so phenex, kaj te nā mudārav tu?
 334. Ke, mudar ma, te žanexju,
 de tut prayo ba kerayū.
 N' apoj, žav me ba tuteju,
 na mudar ma, ke či me na mudārap tu!
 338. Lel pe the žal po rākloju
 the ke pe leyko bika.
 T' aveḡ baytalo, rākleju!
 T' aveḡ baytalo, muro dādu!
 342. Soḡke aviljal tu mandeju,
 soḡke aviljal mande tu?
 Trāday ma d' o omporato,
 kaj te mudārav tu meju.
 346. Hajdi, te ḡax the pī tuju,
 the nā ker, te mereḡ kathe!
 Xaljaḡ the pīljaḡ peḡkeju
 la Phūveko Dād ko lende.
 350. Kanā žal palpaleju.
 So kerdāl tu, Phūveko Dād?
 Pušel leḡ o omporato.
 Nāj kasa pe šūti phūvu,
 nāj kasa te diuruḡ tuju.
 355. Nāj tu, ē' o' saste omporeci
 či birun le rāklōresa,
 o Dēl pe kode mukhljaḡ leḡ,
 kaj te na birun lesaju.

GÁBOR TÓCSI (*khelderash*), sz. 1928.
Bánffyhyunad-Huedin, judeful Cluj (R)
Gyűjtés: 2001.

megint vagyok én hős!
 322. De lássuk, hogyan lesz,
 nincs, kit fogjak vele!
 Őn mondom, Földapa.
 És fűj (*belekezd*) egy énekbe.
 326. Hallgass meg te, kisfiú,
 hallgass meg te, kisfiú,
 és a kis bikával hol vagy,
 és a kis bikával hol vagy?!

330. Tudom, hogy a földön nem félsz
 sem embertől, sem tábertől (*sem hadseregtől*),
 engem küldenek hozzád.
 És mit mondasz, hogy ne öljelek meg téged?

334. Mert, öljél meg engem, ha tudsz,
 de téged porrá teszünk!
 No, aztán, megyek én hozzád,
 ne ölj meg engem, mert én sem öllek meg téged!

338. Fogja magát és megy a fiúra (*megy a fiúhoz*),
 és a bikájára (*a bikájához*).
 Legyél szerencsés, fiú!
 Legyél szerencsés, apám!

342. Minek jöttél te hozzám,
 minek jöttél hozzám te?
 Küldött engem a király,
 hogy öljelek meg téged én.

346. Gyere, egyél és igyál te,
 és ne csináld, hogy meghaljal itt!
 Evett és ivott magának
 a Földapa náluk.

350. Amikor megy vissza.
 Mit csináltál te, Földapa?
 Kérdezi őt a király.
 Nincs kívül a száraz földön,
 nincs kívül munkálkodj (*elvégezd*) te.

355. Nem te, az egész királyok se
 nem bírnak a fiúcskával,
 az Isten arra hagyta őt, // hogy ne bírjanak vele.

1. Haj sabu romōra, d' avasa,
sabu romōra, d' avasa, haj, Ďevla.
- Sand' ok than d' o ūdine, haj, Ďevla.
4. Haj sand' ok than d' o ūdine, Ďevla.
Jistrāti, Ďevla, som kerla, haj, Ďevla,
Jistrāti, Ďevla, som kerla, haj, mamō?
7. Haj kazāno, Ďevla, kerela,
haj d' o kazāno ratijako, haj, Ďevla.
Nakhel časo, nakhel duj, haj, Ďevla.
10. Uo ando gav, Ďevla, kaj žala,
haj uo ando gav, Ďevla, kaj žala, haj, Ďevla,
kazāno po dumo thola, haj, Ďevla.
13. Haj kazāno po dumo thoala,
astārela, dela muji,
gāži lešie kaj d' anklela.
16. Haj gāži lešie kaj d' anklela.
Če aj, nene, devinzāre, haj, Ďevla,
če aj, nene, devinzāre?
19. Am on kazān de raŭiv, Ďevla.
Kad' andoa mošie pheŋela, haj, Ďevla:
Ket če, nene, dau pejel, mej.
22. Trin mij haj pajnz šela lela,
trin mij haj pajnz šela lela, haj, Ďevla.
Nakhel časo, nakhel duj, haj, mamō.
25. Haj nakhel časo, nakhel duj,
Jistrāti, Ďevla, č' avela, haj, Ďevla,
Jistrāti, Ďevla, č' avela.
28. Haj vorbica, Ďevla, frišola,
Jistrāti, Ďevla, k' avela, haj, Ďevla.
Aveh, Jistrāti, d' aves, haj, mamō?
31. Haj, avh, Jistrāti, d' avesi?
Avav, Rokovina, še, mamō,
avav, Rokovina, še, haj, Ďevla.
34. Haj Jistrāti andoa mošie phenla:
Ninker, Rokovina, ketrinci,

1. És (mi) rengeteg cigánykák, jönni fogunk,
(mi) rengeteg cigánykák, jönni fogunk, haj, Istenem.
Egy helyen gyülekeztek (a cigánykák), haj, Istenem.
4. És egy helyen gyülekeztek (a cigánykák),
haj, Istenem,
Istenem, Jisztráti mit fog csinálni, haj, Istenem,
Istenem, Jisztráti mit fog csinálni, haj, anyám?
7. Istenem, és űstöt fog csinálni,
és pálinkafőző űstöt, haj, Istenem.
Elműlik (egy) óra, elműlik kettő, haj, Istenem.
10. Istenem, ő a faluba fog menni,
Istenem, és ő a faluba fog menni, haj, Istenem,
az űstöt vállra fogja tenni, haj, Istenem.
13. És az űstöt vállra fogja tenni,
kezdeni fogja, kiáltani fog,
(egy) nem-cigány nő elő fog jönni hozzá.
16. És (egy) nem-cigány nő elő fog jönni hozzá.
Mid van eladó, bátya, haj, Istenem,
mid van eladó, bátya?
19. Van egy pálinkafőző űstöm, Istenem.
Ezt fogja mondani szájból (szóval), hej, Istenem:
Amennyit kérsz, bátya, annyit fizetek, hej.
22. Háromezerötszázat fog elvenni,
háromezerötszázat fog elvenni, haj, Istenem.
Elműlik (egy) óra, elműlik kettő, haj, anyám.
25. És elműlik (egy) óra, elműlik kettő,
Istenem, Jisztráti nem fog jönni, haj, Istenem,
Istenem, Jisztráti nem fog jönni.
28. Istenem, és a szavacska be fog fejeződni,
Istenem, Jisztráti meg fog jönni, haj, Istenem.
Jössz, Jisztráti, jössz, haj, anyám?
31. És jössz, Jisztráti, jössz?
Jövök, te Rokovina, anyám,
jövök, te Rokovina, haj, Istenem!
34. És Jisztráti szájából (szóval) fogja mondani:

ı' anap tuke ba löve, häj, mamö,
 37. ı' anap tuke ba löve!
 Rokovina kanä sunla, Ďevla,
 ketrinčoara kaj ninkrela, häj, Ďevla.
 40. Trin mīj haj päjnž šela diñela,
 trin mīj haj päjnž šela diñela, häj, Ďevla,
 či vorbica či frišola, haj, mamö.
 43. Či vorbica či frišola,
 gäzo palal kaj d' avela, haj, Ďevla,
 gäzo palal kaj d' avela.
 46. La šürjasa kaj māj dela?
 Jisträti po than merela, haj, Ďevla,
 Jisträti po than merela.
 49. Haj Rokovina som kerela?
 Na mer, Jisträti, na mer, haj, Ďevla,
 ke sim borjori terni, haj, Ďevla!
 52. Jisträti andoa mosie phenla:
 D' asuñes tu, Rokovina, haj, Ďevla,
 me ji dare kaj merav, mamö!
 55. Haj me ji ba ke meravi,
 šävoroj Jisträti, les, Ďevla,
 šävoroj Jisträti, les, haj, Ďevla!
 58. Haj Rokovina som kerela?
 Mašina cini k' avela, haj, Ďevla,
 d' ande mašina leh thola, haj, Ďevla.
 61. Na mer, Jisträti, na meri,
 ke me sim paša l' bärja, haj, Ďevla,
 korkoro haj strejino, haj, Ďevla!
 64. Prokuratura k' avela,
 prokuratura k' avela, haj, Ďevla,
 le Jisträteh kaj dikhela, haj, Ďevla.
 67. Haj dauz, Rokovino, la mine!
 Fuga noras kaj dela, haj, Ďevla.
 Semj aduč do lumenäre, haj, Ďevla!
 70. Haj lumenära kaduč.
 Jisträti, Ďevla, po than merla, haj, Ďevla,
 mündro leh khäre k' anela, haj, Ďevla.

Rokovina, tartsad a kötényt,
 hadd hozzak (*hadd adjak*) neked pénzt, haj, anyám,
 37. hadd hozzak (*hadd adjak*) neked pénzt!
 Rokovina amikor meg fogja hallani, Istenem,
 a köténykét tartani fogja, haj, Istenem.
 40. Háromezeröttszáz fog megszámlolni,
 háromezeröttszáz fog megszámlolni, haj, Istenem,
 szavacska se fog befejeződni, haj, anyám.
 43. Szavacska se fog befejeződni,
 nem-cigány férfi fog hátulról
 (*Jisztráti után*) jönni, haj, Istenem,
 nem-cigány férfi fog hátulról jönni (*annak az aszszonynak*
a férje jött utána, akinek háromezeröttszáz
pénzért adta az üstöt).
 46. A késsel hová fog majd adni (*szúrní*)?
 Jisztráti (*azon a*) helyen (*helyben*)
 meg fog halni, haj, Istenem,
 Jisztráti (*azon a*) helyen (*helyben*) meg fog halni.
 49. És Rokovina mit fog csinálni?
 Ne halj meg, Jisztráti, ne halj meg, haj, Istenem,
 mert én fiatal menyecske vagyok, haj, Istenem!
 52. Jisztráti szájából (*szóval*) fogja mondani:
 Figyelj te, Rokovina, haj, Istenem,
 én talán meg is halok, anyám!
 55. És mert én úgyis meghalok,
 Jisztráti legényke (*még*), vedd el
 (*menj hozzá feleségül*), Istenem,
 Jisztráti legényke (*még*), vedd el
 (*menj hozzá feleségül*), haj, Istenem!
 58. És Rokovina mit fog csinálni?
 Kis autó fog jönni, haj, Istenem,
 az autóbá őt (*Jisztráti*)
 bele fogják tenni, haj, Istenem.
 61. Ne halj meg, Jisztráti, ne halj meg,
 mert én a kerítések mellett vagyok, haj, Istenem,
 magányos és idegen, haj, Istenem!
 64. Ügyészség fog jönni,

73. Leh mundro, Ďevla, ngropola.
 Mekhljan ma, Jisträti, ô, haj, Ďevla!
 Mundro, Ďevla, k' angropola, haj, Ďevla.
 76. Khëre, Ďevla, uoj d' avela,
 mundro cërxa peravela, haj, Ďevla,
 haj opre, Ďevla, kidela, haj, Ďevla.
 79. Haj grastöre, Ďevla, či žana,
 astärena haj rovena, haj, Ďevla,
 astärena haj rovena, haj, mamô.
 82. Haj dromöro trine desengo
 kerdah lex do časonengo, haj, Ďevla,
 kerdah lex do časonego, haj, Ďevla.
 Ando drom, Ďevla, resela.
 Karing me, Ďevla, te lav la, haj, Ďevla,
 karing me, Ďevla, te lav la, haj, Ďevla?
 88. Haj či vorbica či frišola,
 Jisträti ando drom anklela, haj, Ďevla,
 Jisträti ando drom anklela, haj, Ďevla.
 91. Haj droboj tuke, boröre, šë,
 haj droboj tuke, boröre, haj, Ďevla!
 Nais tuke, šavorja, haj, mamô!
 94. Haj koa birto kaj maj žala,
 haj koa birto kaj maj žala, haj, Ďevla,
 pajnz tilje mol kaj maj lela, haj, Ďevla.
 97. Haj pajnz tilje mol kaj maj lela.
 Ale, boröre, taj pi, haj, Ďevla,
 ale, boröre, taj pi, haj, mamô!
 100. Haj boröri andoa moste phenla:
 D' asuñeh, Jisträti, mande, haj, Ďevla,
 č' avela mišto, te leh maman, haj, Ďevla!
 103. Haj naj tuke bari d' o žindo,
 ke me sim šavöro terno, haj, Ďevla?
 Te lap tu me, boröri, haj, Ďevla!
 106. Boröri andoa moste phenla:
 Haj mekhta aba o lažav, haj, Ďevla!
 Te las ame ba dojže, haj, mama!
 109. Haj ando vurdon kaj maj anklela.

ügyesség fog jönni, haj, Istenem,
 Jisztrátyit látni fogja, haj, Istenem.
 67. És hallgass rám, Rokovína!
 Az úrhoz fut majd, haj, Istenem.
 Hozz egy gyertyát, haj, Istenem!
 70. És gyertyát hozott.
 Istenem, Jisztrátyi (azon a) helyen (helyben)
 meg fog halni, haj, Istenem,
 szépen haza fogja őt hozni, haj, Istenem.
 73. Istenem, szépen el fogja őt temetni.
 Ó, elhagyta engem, Jisztrátyi, haj, Istenem!
 Istenem, szépen temetni fog, haj, Istenem.
 76. Istenem, ő (Rokovína) haza fog jönni,
 a sátrat szépen le fogja dönteni, haj, Istenem,
 Istenem, és föl fog szedelőzködni, haj, Istenem.
 79. Istenem, és a lovacskák nem fognak menni,
 elkezdik majd és sírnak majd, haj, Istenem,
 elkezdik majd és sírnak majd, haj, anyám.
 82. És a háromnapos utacska
 megtette két órásnak, haj, Istenem,
 megtette két órásnak, haj, Istenem.
 85. Istenem, az útra fog (ki)érni.
 Istenem, én merre vegyem
 (merre induljak), haj, Istenem,
 Istenem, én merre vegyem
 (merre induljak), haj, Istenem?
 88. És a szavacska se fog befejeződni,
 Jisztrátyi fog előjönni az útra, haj, Istenem,
 Jisztrátyi fog előjönni az útra, haj, Istenem.
 91. És üdvözet neked, te menyecske,
 és üdvözet neked, te menyecske, haj, Istenem!
 Köszönet neked, legényke, haj, anyám!
 94. És majd a kocsmához fog menni (a legényke),
 és majd a kocsmához fog menni, haj, Istenem,
 öt liter bort fog majd venni, haj, Istenem.
 97. És öt liter bort fog majd venni.
 Gyere, menyecske, és igyál, haj, Istenem,

Dromôro do čašonengo, hāj, Ďevla,
kerdah leχ do čašonengo, hāj, mamō,
112. Hāj puter, mamō, d' o le porci,
puter, mamō, d' o le porc', hāj, Ďevla,
k' anap tuke ba bōri, hāj, mamō!
115. Anap tuke ba bōri,
hāj mange ba d' o romñi, hāj, Ďevla!
Lešti dejika, Ďevla, šunela, hāj, Ďevla,
118. le porc', Ďevla, kaj putrela,
če vorbica či frišola, hāj, Ďevla.
So kerdan, Jistrāti, brē, hāj, mamō?
121. D' ašunēs tu , dale, mande,
me borōrj' ando drom arākhlem, hāj, mama,
borōrj' ando drom arākhlem, hāj, Ďevla.
124. So kerdan, Jistrāti, brē,
man po lažav kaj māj dan, hāj, Ďevla,
ke sam romōra bravale, hāj, Ďevla!
127. Uoj, Ďevla, som kām kerela?
Ji po than, Ďevla, merela, hāj, Ďevla,
ke dah la lako šav po lažav, hāj, mamō!
130. Tīlifono koā pehko dād kaj dēla:
Hājda, tate, ba khēre, hāj, Ďevla,
k' andem tuke ba bōri, hāj, mamō!
133. Hāj k' andem tuke ba bōri,
hāj mange ba d' o romñi, hāj, Ďevla!
Lehko dād kanā šunela, hāj, Ďevla,
136. ji uo po than kaj mūljasi,
ji uo po than kaj mūljas, hāj, Ďevla.
Andoa moše kaj pheñela, hāj, Ďevla,
139. andoa moše kaj pheñela:
Dujžene, Rokovin', ašiljam, hāj, Ďevla,
korkoro kaj ašiljam, hāj, Ďevla!

142. *Ť' aven baytāle! Ť' aven enpāče sasteveste!*
Andoa Bakaovo sim.

gyere, menyecske, és igyál, hāj, anyám!
100. És a menyecske szájából (*szóval*) fogja mondani:
Jisztrátyi, figyelj rám, hāj, Istenem,
nem lesz jó, ha engemet vesz el, hāj, Istenem!
103. És nincs neked nagy vágyad,
hogy én fiatal legényke vagyok, hāj, Istenem?
Menyecske, hadd vegyelek én el, hāj, Istenem!
106. A menyecske szájából (*szóval*) fogja mondani:
És hagyd már el a szégyent
(*ne szégyellősködj*), hāj, Istenem!
Vegyük egymást el (*kelfünk egybe*)
mi ketten, hāj, anyám!
109. És a székérbe fog majd mászni
(*Rokovina felül a székérre*).
A kétórás utacsját, hāj, Istenem,
kétórásnak csinálta, hāj, anyám.
112. És nyisd meg, anyám, a kapukat,
nyisd meg, anyám, a kapukat, hāj, Istenem,
mert hozok neked menyet, hāj, anyám!
115. Hozok neked menyet,
és magamnak asszonyt, hāj, Istenem!
Istenem, az anyácskája meg fogja hallani,
hāj, Istenem,
118. Istenem, a kapukat nyitni fogja,
Istenem, a szavacska se fog befefeződni.
Mit csináltál te, Jisztrátyi, hāj, anyám?
121. Anyám, figyelj te rám,
én a menyecskét az úton találtam, hāj, anyám,
a menyecskét az úton találtam, hāj, Istenem.
124. Mit csináltál te, Jisztrátyi,
engemet szégyenre adtál
(*szégyenbe hoztál*), hāj, Istenem,
mert (*mí*) gazdag cigánykák vagyunk, hāj, Istenem!
127. Ő (*Jisztrátyi anyja*) vajon mit fog csinálni?
Istenem, (*azon a*) helyen (*helyben*) meg is fog halni,
hāj, Istenem,
mert a fia szégyenre adta

LUBA STANESCU (*khelderash*), sz. 1953.
Andrășești, județul Ialomița(R)
Gyűjtés: 2000.

(*szégyenbe hozta*), haj, anyám!
130. Telefont adott (*telefonált*)
az apjának (*Jisztrátyi*):
Gyere, apa, haza, haj, Istenem,
hoztam neked menyét, haj, anyám!
133. És hoztam neked menyét,
és magamnak asszonyt, haj, Istenem!
Amikor az apja meg fogja hallani, haj, Istenem,
136. ő is (*azon a*) helyen (*helyben*) meghalt,
ő is (*azon a*) helyen (*helyben*) meghalt, haj, Istenem.
Szájából (*szóval*) mondani fogja (*Jisztrátyi*),
haj, Istenem,
139. szájából (*szóval*) mondani fogja (*Jisztrátyi*):
Rokovína, ketten maradtunk, haj, Istenem,
magányosan maradtunk, haj, Istenem!

142. Legyetek szerencsések! Legyetek békében
egészségesek! Bákóból vagyok (bákói vagyok).

26/1

1. Hej, de, gyűn az uram a vásárbul,
ismerem a járásáru,
héj, de, ismerem a járásáru,
fekete göndör hajáru.

5. Hej, de, új sír van a temetőbe',
nem tom, kit temetnek benne.
Temetik a galambomat,
kivel élttem világomat.

KISS TERÉZIA (beás), sz. 1935.
Kadarkút, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

26/2

1. Háj kakala le putijeri,
muro rom-i bašaderi,
si lex i pitóri,
ő, ke si lex šukār romni, Dēvlale!
5. Kāj khelen le Telegdāne?
Nāj, sar ol le Vāradāne, vāj, Dēvla!
Kāj khelen le Telegdāne?
Nāj, sar ol le Vāradāne, vāj, Dēvla!

FIATAL KORTORÁRI LÁNYOK
Mezőtelegd-Tileagd, județul Bihor (R)
Gyűjtés: 1981.

26/2

1. És ezek a pattogósok,
az én férjem zenész,
van neki ritmusa,
ő, mert van neki szép asszonya, Istenek!
5. Hol táncolnak a telegdiek?
Nem, mint (*nem ott, ahol*) a váradiak, jaj, Istenem!
Hol táncolnak a telegdiek?
Nem, mint (*nem ott, ahol*) a váradiak, jaj, Istenem!

1. *Sax peχ, kathar naχ peχ.*
Te nā phendolay peχ,
či nā χatārdolay peχ.
Ke o pāpo šinlay ek sfunto mas
p' ek sūstako,
thā petalolay le mačen po pāyo.
The delay bule la mame
pe nandi bul po pāyo.
2. *Sax ek čorro gāzo the sax leχ ek rākli.*
3. *Tha leχti gaži muljaj.*
4. *Antunši lay gaže thā vi kodola sax la ek rākli.*
5. *Thā kade ol duj rākle bārjonay.*
6. *De o sārkaņi χuūilday sax e χajing.*
7. *Ke numa sako kurko p' ek rākli delay le pāji.*
8. *Antunči amborik ingerday o sasto fōro pāji.*
9. *De ek rākle sax te den leχ.*
10. *Kodola χalay la kodo sārkaņi.*
11. *Thā antunšči e χajing slobodo sax, amborik*
ingernay pāji.
12. *No, po koār kurko kōzeledilay, kaj antunšči vōn*
sax te den penga jekha rākle.
13. *Thā vō' phenel:*
14. *– De ĩa rāk! – la gažake.*
15. *Voj phenday:*
16. *– Akaņā legdinti de ūra the pe dujto dav mura!*
17. *Antunč' e rākli žanlay, kaj po kurko la ingeren*
ko sap.
18. *The laūi deĵ, kaj muljaj, geljaj avri ando murmunci*
ke deĵ.
19. *The astārday te dīljabel antunči.*
20. *Phenel:*
21. *χatāreχ tu, muri deĵu,*
χatāreχ tu, muri deĵu!
22. *Āpoj phurden paše mande!*
23. *Ando Dēl, o māj bārju,*

1. *Volt, ahogyan nem volt.*
Ha nem mondatott volna,
nem is hallatszott volna.
Mert a nagypapa vágott egy szent húst
egy sajtáron,
és megpatkolta a legyeket a jégen.
És baszta a nagynyát
meztelen seggre a jégen.
2. *Volt egy szegény ember és volt neki egy lánya.*
3. *És a felesége meghalt.*
4. *Akkor vett feleséget (megnősült) és annak is*
(annak az asszonynak is) volt egy lánya.
5. *És így a két lány növekedett.*
6. *De a sárkány fogta (elfoglalta) volt a kutat.*
7. *Mert csak minden vasárnap egy lányért adott*
nekik vizet.
8. *Akkor vihetett az egész város vizet.*
9. *De egy lányt kellett adni neki (a sárkánynak).*
10. *Azt (a lányt) megette azt az a sárkány.*
11. *És akkor a kút szabad volt, vihettek vizet.*
12. *No, másik vasárnapon közeledett, hogy akkor*
őnekik kellett adják az egyik lányukat.
13. *És ő (a szegény ember) mondja:*
14. *– Add a te lányodat! – a feleségnek.*
15. *Ő mondta:*
16. *– Most leghamarabb (először) add a tiédet és*
másodszorra adom az enyémet!
17. *Akkor a lány tudta, hogy vasárnapon őt viszik a*
kigyóhoz (a sárkányhoz).
18. *És az anyja (a lánynak), hogy meghalt, (a lány)*
ment ki a temetőbe az anyához.
19. *És kezdett énekelni akkor.*
20. *Mondja:*
21. *Hallod te, anyám,*
hallod te, anyám!

- dando Del, o māj bāroju,
te phenex mange vāroso,
te phenex mange vāroso,
k' angl' o šarkāni shi' te žāvu,
th' angl' o šarkāni shi' te žāvu!
24. Antunči kocom rūjāx, kaj kodo murmunto, sa
pāji kerdījāx, voj kaj rōvelāx.
25. Hāt, ekdata laū deĵ, peljāx 'hāj o' asva pe lako
jīlo, pe laka dāke.
26. Thāj pe kode opre ebredisejāx.
27. Thāj voj yaṭārel, ke sar dilābel e rākli.
28. Phenel.
29. Antunči astārel la voj:
30. Xaṭāreḡ tu, muri rākli,
xaṭāreḡ tu, muri rākli,
te žāx ande jefta gava,
te žāx ande jefta gava!
Te mangeḡ tu jefta gada,
te mangeḡ tu jefta gada!
P' ok kotor šūdri mamaliga te mangeḡu,
ek kotor šūdri mamaliga te mangeḡu!
Kode ba tu te xaḡ laju,
kode ba tu te xaḡ laju,
ol gada pre tu te lexju,
d' ol gada pre tu te lexju!
Kanā žāx tu dangl' o sapu,
kanā žāx tu dangl' o sapu:
Sikap tuke (mange!) pāmi čūči,
sikav mange pāmi čūči!
Thāj sikavav me pāmi čūči,
sikavav me pāmi čūči,
te šoḡ tele vi tu ek morči,
te šoḡ tele vi tu ek morči!
31. Antunč' voj geljāx ando jefta gava.
32. Ande sako gav mangelaḡ ek kotor šūdri mamaliga
thāj kodolasa māj dur žalaḡ.
33. E mamaliga žalaḡ, de ek gad mangelaḡ and' ek

22. Aztán fűjátok (énekeljétek) mellettem!
23. Az Istenben, a nagyobban
(a legnagyobb Isten előtt),
az Istenben, a nagyobban
(a legnagyobb Isten előtt),
mondjál nekem valamit,
mondjál nekem valamit,
mert a sarkány elé kell mennem,
és a sarkány elé kell mennem!
24. Akkor annyit sirt annál a sírnál, mind (csupa) víz
lett, ő ahogy sirt.
25. Hát, egyszer az anyja, hullott a könnyek (a
könny) a szívére, az anyjának.
26. És arra fölébredt (az anyja).
27. És ő (az anyja) hallja, hogy hogyan énekel a lánya.
28. Mondja.
29. Akkor kezdő azt ő:
30. Hallod te, lányom,
hallod te, lányom,
menjél hét faluba,
menjél hét faluba!
Kérjél te hét inget,
kérjél te hét inget!
Egy darab hideg puliszkát kérjél,
egy darab hideg puliszkát kérjél!
Azt te edd meg azt,
azt te edd meg azt,
az ingeket magadra vedd,
az ingeket magadra vedd!
Amikor mégy te a kígyó (sarkány) elé,
amikor mégy te a kígyó (sarkány) elé:
Mutass neked (nekem!) fehér csecset,
mutass nekem fehér csecset!
És mutatok én fehér csecset,
mutatok én fehér csecset,
tegyél le te is egy bört,
tegyél le te is egy bört!

gav.

34. Kanā ol jefta gava opre phirdax, voj jefta gada pe peyte ūdax le.

35. Kanā gelfax kurko tehāra angl' o sap, ke xajing ingerde la avri bandasöval, šinlay e muzika.

36. O fōro žalay, o sasto fōro, antunc' o pāji slobodo say.

37. Amborik ingerdax o sasto fōro, amborik ingernax o pāji.

38. Kanā geletār o' manuš, antunc' ašiljajx numaj voj korkōri.

39. Thā šol avri o šoro o šarkāni, avel avri, efta šerengo šarkāni say.

40. Thā phenel:

41. – Na, sikav mange pāni čüci!

42. – Sikavav me pāni čüci,
te šuvej tele vi tu ek morči!

43. Lel o šarkāni thā ek sapāni morči šudel avri ande körr.

44. Vi voj lel ek gad thāj šudel lej avri ande körr.

45. – No, sikāv pāni čüci!

46. Phenel:

47. – Sikavav tu, te šuvej tele inke ek morči!

48. Šol tele ek morči o šarkāni, vi voj šol avri ek gād ande körr.

49. – No, sikāv pāni čüci!

50. – Te māj šuvej tele ek morči!

51. Addig phendax, žikaj voj jeftato gād, kanā voj avri šulax, vi vov tele šulax e morči.

52. Hāt, so xūitel avri antunc'?

53. Ek omporoticko rāklo, othār.

54. Ando sap. Ārmāndino rāklo say, omporoticko rāklo.

55. Th' ārmāndino say, kāj te skepil lej opre ek žuvlji.

56. Te skepila lej opre, te kerdol koso manuš, sojko say.

31. Akkor ō (a lány) ment hét faluba.

32. Mindegyik faluban kért egy darab hideg puliszkát és azzal tovább ment.

33. A puliszkát megette, de egy inget kért a faluban.

34. Amikor a hét falut följárta (végig járta), ő a hét inget magára szedte azokat.

35. Amikor ment vasárnap reggel a kigyó (a sárkány) elé, a kúthoz vitték őt ki bandaszóval, vágta a muzsika.

36. A város ment, az egész város, akkor a víz szabad volt.

37. Vihette az egész város, vihették a vizet.

38. Amikor elmentek az emberek, akkor maradt ő csak egyedül.

39. És teszi ki a fejet a sárkány, jön ki (a kútból), hétfejű sárkány volt.

40. És mondja:

41. – Na, mutass nekem fehér csecset!

42. – Mutatok én fehér csecset,
dobjál le te is egy bört!

43. Fogja a sárkány és egy kigyóbört (sárkánybört) dob ki a nyakból.

44. Ő is (a lány is) fog egy inget és dobja azt ki a nyakból.

45. – No, mutass fehér csecset!

46. Mondja:

47. – Mutatok neked, dobjál le még egy bört!

48. Tesz le egy bört a sárkány, ő is tesz ki egy inget a nyakból.

49. – No, mutass fehér csecset!

50. – Még tegyél le egy bört!

51. Addig mondta, amíg ő a hetedik inget, amikor ő (a lány) kitette (a nyakából), ő is letette a bört (a sárkánybört).

52. Hát, mi ugrik ki akkor?

53. Egy királyfi, onnan.

54. A kigyóból (a sárkányból). Megátkozott legény

57. Kade skepil.
 58. Antunc' so kerday?
 59. Xukhlaj ande lati korr tha sa čumidelaj la.
 60. – No, akana hajdi, žay khere!
 61. Maj but e xajing naj kesi, kaj te saj tele phangli.
 62. Amborik ingerlay o sasto foro paj.
 63. Gelfaj, ingerday la khere tha vi kerdlaj le po
 borš duj rāklöre, le.
 64. Antunc' so kerdlaj?
 65. Apoj kodola kerdlaj o bijav thaj kanā tele
 phirdaj, po borš kerdlaj le duj rāklöre.
 66. Ekdāta ikrure saj.
 67. No, kanā kerdile o' duj rāklöre, e vašfogū bāba
 daḡ saj leḡ armaja, kaj te kerdol sap, tha te xuīldaj
 leḡ o' armaje.
 68. Kaj čī ljay lake rākle, ke kesi kāli saj, sar o fūttōvo.
 69. The kaj čī ljay la, voj daḡ saj leḡ armaje.
 70. The e rākli skepišardaj leḡ opro.
 71. Antunc' so kerdlaj?
 72. Kanā kerdile o' rāklöre, voj saj e bāba, e vašfogū
 bāba.
 73. Le rāklören ingerday le khere peḡte thā thoḡaj
 le paše peḡti rākli thā antunc' la daḡ armaje, kaj te
 kerdol vodo rāca andre late thāj trivā te žal pe
 feljastra.
 74. Th' antunc' te skepila opre, lako gāžo te žanla te
 del la puške tele laī phak i zeleno, te kerdol kesi
 žuvli, soḡi saj.
 75. Te nā, antunc' te xajil ande rokori la phūveko.
 76. Aba e armaje xuīlde la, kaj rōgtōn rāca kerdlaj
 voj.
 77. Thā le rāklören thoḡaj paše peḡti rākli ando
 pature.
 78. Th' antunc', kanā thoḡaj le rāklören othe.
 79. Phendaj:
 80. O' rāklöre rovenaj.
 81. Phendaj:

volt, királyfi.
 55. És megátkozott volt, hogy szabadítsa őt föl egy
 nő.
 56. Ha szabadítani fogja őt föl, legyen olyan ember,
 amilyen volt.
 57. Így szabadít.
 58. Akkor mit csinált?
 59. Ugrott (a lánynak) a nyakába és mind csókolta
 őt.
 60. – No, most gyere, megyünk haza!
 61. Többet (többé) a kút nem volt olyan, hogy ha
 volt lezárva.
 62. Vihetett az egész város vizet.
 63. Ment (a királyfi), vitte őt haza és lett (született)
 is nekik esztendőre két fiúcska, nekik.
 64. Akkor mi lett?
 65. Aztán azok (azoknak) lett a lakodalom és
 amikor lejárt (véget ért), esztendőre lett (született)
 nekik két fiúcska.
 66. Egyszer ikek voltak (egyből ikek születtek).
 67. No, amikor meglett (megszületett) a két fiúcska,
 a vasfogú bāba adott volt neki átkot (megátkozta őt,
 a királyfit), hogy legyen kígyó (sárkány) és elkapta
 őt az átkok (megfoglák őt az átkok).
 68. Hogy (mert) nem vette el a lányát (a
 boszorkánynak), mert olyan fekete volt, mint a kályha.
 69. És hogy (mert) nem vette el a lányát (a
 boszorkánynak), ő (a boszorkány) adott neki átkot
 (megátkozta őt).
 70. És a lány szabadította (az átkok alól) őt föl.
 71. Akkor mi lett?
 72. Amikor meglettek (megszülettek) a fiúcskák, ő
 volt a bāba, a vasfogú bāba.
 73. A fiúcskát vitte őket haza magához és tette
 őket a saját lánya mellé és akkor neki (a királyfi
 feleségének) adott átkot (őt átkozta meg), hogy
 legyen vadkacsa belőle és háromszor menjen az

82. – Ápoj tu na sāl muri gāzi! Ke dikh, sox̣tī kālī sāl! Muri gāzi na kesi say.
 83. – Muro šukārīmo andre geljaṣ ando rāklōre.
 84. No, o' rāklōre rovenay.
 85. De naṣ le thūd.
 86. Antunč' so kerday?
 87. Raiake žal pe feljastra voj, k' aba vodo rāca say.
 88. Thā lako gāzo phirlaṣ vadāsnī.
 89. Tha phenel voj:
 90. E vašfogū bāba maj maṭārday leṣ. Ḍay leṣ ālombora thā antunči vov maṭiljaṣ, kāj či žengljaṣ pe late, ke leṣtī gāzi dīlābel ke feljastra.
 91. Astārel la voj:
 92. Xatāreṣ tu, muro gāzo,
 xaṭāreṣ tu, muro gāzo,
 dando Del, o maj bāroju,
 dando Del, o maj bāroju!
 Thā vodo rāca kerdiḷjomu,
 vodo rāca kerdiḷjomu.
 Thāj le puška, de ma puške,
 le ū puška, de ma puške
 tele muri zelino phāk,
 tele muri zelino phāk,
 te skepij opre katharu,
 te žav ke mure rāklōre!
 93. Či kerday khanci, ke na xaṭārday, ke vov sovelay, mato say.
 94. Tehāra pāle geljaṣ vov vadāsnī, pe ret pāle avel khare.
 95. Antunši pāle kade kerde leṣ, paše o xāmo thode leṣke i mol, pilāṣ ek kofa ālombora thā kade maṭiljaṣ, kāj na žanlaṣ či pe Devleṣte, či pe manušeṣte.
 96. Antunči pāle žal pe feljastra voj.
 97. Antunči astārel e dīli rovindoj.
 98. Antunči pāle dīlābel:
 99. Xatāreṣ tu, muro gāzo,
 xaṭāreṣ tu, muro gāzo,

ablakhoz.
 74. És akkor szabaduljon majd föl (az átok alól), a férje ha meglövi őt a zöld szárnya alatt, (akkor) legyen olyan nő, amilyen volt.
 75. Ha nem (ha nem lövi meg), akkor vesszen a föld gyomrába.
 76. Már az átkok megfogták őt, hogy rögtön kacsá lett ő.
 77. És a fiúcskák tette a saját lánya mellé az ágyacskába.
 78. És akkor, amikor tette a fiúcskák oda.
 79. Mondta.
 80. A fiúcskák sírtak.
 81. Mondta (a királyfi):
 82. – Aztán te nem vagy az én feleségem! Mert nézd meg, milyen fekete vagy! Az én feleségem nem ilyen volt.
 83. – A szépségem belement a fiúcskába.
 84. No, a fiúcskák sírtak.
 85. De (mert) nem volt nekik tej.
 86. Akkor (a lány) mit csinált?
 87. Éjszaka megy az ablakra ő, mert már vadkacsá volt.
 88. És a férje járt vadászni.
 89. És mondja ő (a lány).
 90. A vasfogú baba megrészegítette majd őt (a királyfit). Adott neki álombort és akkor ő megrészegedett, hogy nem tudott róla (a feleségről), hogy a felesége énekel az ablaknál.
 91. Kezdi ezt ő (a felesége):
 92. Hallod te, férjem,
 hallod te, férjem,
 az Istenben, a nagyobban
 (a legnagyobb Isten előtt),
 az Istenben, a nagyobban
 (a legnagyobb Isten előtt)!
 És vadkacsá lettem,
 vadkacsá lettem!

---

dando Del, o māj bāroju,
dando Del, o māj bāroju!
Thā vodo rāca kerdiljomu,
vodo rāca kerdiljomu.
Thā le ū puška, de ma puške,
le ū puška, de ma puške
tele muri zelino phāk,
tele muri zelino phāk,
te skepij opre katharu,
te žav ke mure rāklöre!

100. Maj ži tehāra te dūābāndo, ke vōv na žanlay pe kode.

101. No, geljaj palpale ando tövo. Pal o kher saj ek thudeyko tövo thaj voj geljaj othe thā othe rovelaj.

102. Kade vodo rāca, sar saj.

103. Phenel:

104. – No, numā ekhe ret shin man. The č' antunči te na vuštāv leχ opre, antunči te χajij ande rokori la phuveko!

105. Tehāra pāle geljaj vadāsni vō'.

106. Kanā khere aviljaj, thon leχke te χal thā thode leχke ālombora thā pāle kade maūljaj, kaj či žanlay pre khančex̄te.

107. Amborik kerdo lesa ferso, de či kade či χatārdaj.

108. No, antunč' pe trito voj mangelay peχ, kaj te del o Del, te vuštala, de naχ, kon vuštala.

109. Phenel pe trito:

110. De, χatāreχ tu, muro gāžo,
χatāreχ tu, muro gāžo!
Ke me ārmāje som ba diniju,
d' ārmāje som ba diniju.
Thā le ū puška, de ma puške,
le ū puška, de ma puške
tele muri zelino phāk,
tele muri zelino phāk,
te žav ke mure rāklöre,

Es fogjāl puskát, lőjél meg,
fogd a puskádat, lőjél meg
a zöld szárnyam alatt,
a zöld szárnyam alatt,
hadd szabaduljak föl innen,
hadd menjek a fiacskáimhoz!

93. Nem csinált (a királyfi) semmit, mert nem hallotta, mert ő aludt, részeg volt.

94. Másnap megint ment ő vadászni, estére megint jön haza.

95. Akkor megint így csináltak neki, az ennivaló mellé tették neki a bort, ivott egy kupa álombort és úgy megrészegedett, hogy nem tudott se Istenről, se emberről.

96. Akkor megint megy az ablakra ő.

97. Akkor kezd az éneket sírva.

98. Akkor megint énekel:

99. Hallod te, férjem,
hallod te, férjem,
az Istenben, a nagyobbban
(a legnagyobb Isten előtt),
az Istenben, a nagyobbban
(a legnagyobb Isten előtt)!
Es vadkacsá lettem,
vadkacsá lettem.

Es fogd a puskádat, lőj meg engem,
fogd a puskádat, lőj meg engem
a zöld szárnyam alatt,
hadd szabaduljak föl innen,
hadd menjek a fiacskáimhoz!

100. Még reggelig ha énekelt volna (reggelig is énekelhetett volna), mert ő nem tudott arról.

101. No, ment vissza a tóba. A ház mögött volt egy tej-tó és ő ment oda és ott sírt.

102. Így vadkacsá, ahogy volt.

103. Mondja:

104. – No, (már) csak egy éjszakám van. És akkor

- te žav ke mure rāklōre!
111. Ži tehāra te dīlābāndo, ke vōv čī xaīardaχ.
112. No, antunč' voj čī muljaχ.
113. Či day la puške.
114. Nā, akanak on vōv čī xaīarlay, ke dīlābel thā rovel.
115. No, voj othār ando tōvo kade andre xašajlay, ando rokori la phūveko, kaj ži pe īer lume geljaχ.
116. Kanā tēle resljaχ pe īer lume.
117. Phenel inke:
118. – Hāla Dēvleyke, pāle leyke thanex̄te som!
119. Ke voj gindīlay, ke pe kade lume-i, de na pe kade lume saχ, ke tēle geljaχ saχ aba pe īer lume.
120. – Hāt, – phenel – rodav o murmunci, te žav pāle ke muri dēj. Hājte phenela mange vāroso, kaj te skepij opre, te žav ke mure rāklōre!
121. Antunč' addig žal, addig žal, kaj rākhljaχ o murmunci.
122. Geljaχ avri ando murmunci thāj vi rākhel ek nēvo murmunci.
123. Phenel:
124. – Kado mura dako-j!
125. Voj kode gindīlay.
126. Antunčī astārel la, othe pāle:
127. Xaīareχ tu, muri dēju, xaīareχ tu, muri dēju, ando Del, o māj bāroju, dando Del, o māj bāroju!
Te phenex̄ mange vāroso,
te phenex̄ mange vāroso, ke vōdo rāca kerdīljomu, vōdo rāca kerdīljomu!
Te phenex̄ mange vāroso,
te phenex̄ mange vāroso, te žav ke mure rāklōre, te žav ke mure rāklōre!
128. Hāt, kocom rūjaχ āpoj othe, kaj žando čanga

- se, ha nem költöm őt föl, akkor vesszek a föld gyomrába!
105. Másnap megint ment vadászni ő.
106. Amikor hazajött, tesznek neki enni és tettek neki álmobort és megint úgy megrészegetett, hogy nem tudott semmiről.
107. Csinálhattak volna vele bármit, de így (úgy) se nem hallotta.
108. No, akkor harmadszorra ő könyörgött, hogy adja az Isten, hogy keljen (föl) majd, de nem volt, aki keljen majd.
109. Mondja harmadszorra:
110. De, hallod te, férjem, hallod te, férjem!
Mert én megátkozott vagyok, megátkozott vagyok.
És fogd a puskádat, lőj meg engem a zöld szárnyam alatt, a zöld szárnyam alatt, hadd menjek a fiacsáimhoz, hadd menjek a fiacsáimhoz!
111. Reggelig ha énekelhet volna (reggelig is énekelhetett volna), mert ő nem hallotta.
112. No, akkor ő (a lány) nem halt meg.
113. Nem lőtte őt (a lányt) meg.
114. Nem, most ő (a királyfi) nem hallotta, hogy énekel és sír.
115. No, ő (a lány) onnan a tóba így beleveszett, a föld gyomrába, hogy a másik világig ment.
116. Amikor leért a másik világra.
117. Mondja még:
118. – Hāla Istennek, megint az (Isten) országában vagyok!
119. Mert ő (a lány) gondolta, hogy ezen a világon van, de nem ezen a világon volt, mert elment volt már a másik világra.
120. – Hāt, – mondja – megkeresem a temetőt, hogy

---

ando asva saɣ voj.

129. Ke va legdinti voj rūjaɣ, vaj nā, de akanā kocom rūjaɣ, kaj o murmunto sa paji kerdiljaɣ.

130. Ande lake asva jek pēljaɣ pe lɛɣko jilo kodole müleyke.

131. Thā opre ebredisaɣlaɣ.

132. – Nā lafi deɣ saɣ?

133. Nā lafi deɣ saɣ.

134. Hāt, so kerdiljaɣ?

135. Phenel kodo.

136. Xaīārel, ke so dilābel kode žüvli.

137. Kodo inke astārel la.

138. Phenel:

139. Ke te sāl terno manuši,

ke te sāl terno manuši,

žuṭilap tu ba phrāleyke,

žuṭilap tu ba phrāleyke.

Ke te sāl phūro manuši,

ke te sāl phūro manuši,

žuṭilap tu ba dadeɣke,

žuṭilap tu ba dadeɣke.

Ke te sāl phūri žüvlju,

ke te sāl phūri žüvlju,

žuṭilap tu čače dake,

žuṭilap tu čače dake.

Ke te sāl terni žüvlju,

ke te sāl terni žüvlju,

žuṭilap tu ba gāzeke,

žuṭilap tu ba gāzeke.

140. Voj xaīārlaɣ, kaj o mulo dilābel.

141. Pe kode puterdiljaɣ o murmunto thā vi žukhljaɣ o manuš.

142. Dikhel, ke ek terni žüvli.

143. Phenel:

144. – No, me phendom o' ārmaje. Terni sāl, te daɣ o Del, kaj opre vuštadal ma, te daɣ o Dēl, ke opre vuštadal ma, akanā tu sāl muri gāži. Hāj, te žutila o

menjek megint az anyámhoz. Hátha mondani fog nekem valamit, hogy szabaduljak föl, hogy menjek a családomhoz!

121. Akkor addig megy, addig megy, hogy megtalálta a temetőt.

122. Ment ki a temetőbe és talál is egy új sírt.

123. Mondja:

124. – Ez az én anyámé!

125. Ó azt gondolta.

126. Akkor kezdti azt, ott megint:

127. Hallod te, anyám,

hallod te, anyám,

az Istenben, a nagyobban

(a legnagyobb Isten előtt),

az Istenben, a nagyobban

(a legnagyobb Isten előtt)!

Mondjál nekem valamit,

mondjál nekem valamit,

mert vadkacsa lettem,

vadkacsa lettem!

Mondjál nekem valamit,

mondjál nekem valamit,

hadd menjek a fiacskáimhoz,

hadd menjek a fiacskáimhoz!

128. Hát, annyit sírt aztán ott, hogy térdig könnyben volt ő.

129. Mert vagy leghamarabb (legelőször) ő sírt, vagy nem, de most annyit sírt, hogy a sír mind (teljesen) víz lett.

130. A könnyeiből egy esett a szívére annak a halottnak.

131. És fölébredt.

132. – Nem az anyja volt?

133. Nem az anyja volt.

134. Hát, mi lett?

135. Mondja az (a férfi).

136. Hallja, hogy mit énekel az a nő.

137. Az még kezdti azt.

Dël, žax khere!

145. Pe kode vi pre late tele geljax, ke vov na žangljax,
te dikhel la, ke rača-j.

146. Ke vi voj kesi žuvlji saj aba, sox'i saj azelőtt.

147. Ol armaje vi pre la tele geče.

148. No, lel thā anel la khere.

149. Hāt, vi vov armandino saj, ke te vārokon te kerūlila,
te vušāla leḡ opre, vi andre leḡte te kerdol
manuš.

150. Phenel vō':

151. – Hājdi, te žutila o Dël, te ingerap tu khere!

152. Žan khere.

153. Hāt, kon say?

154. De voj čī žanlay, čī vō' nā, ke kon-i.

155. Kade phenel:

156. – Ašun, man shin ek phrāl! Kanā gāže lay, vād
shin ame ek bolimo numa, te abaj ek bijāv, shin
amende kathe ande pince duj kōni. The ojankor
angle lay le – phenel la gāžeke. – Igen, de man shin
ek phrāl – phenel vōv – thā kathe trobulay te
akharay leḡ, ke daḡ o Dël, ke gāže ljom.

157. Phenel apoj:

158. – Sārtēnā, akhār leḡ, te shi' tu numaj ek phrāl!
Ek phrāl t' el and' ek bijāv! Že, akhār leḡ, te
skepišarday am' opre o Dël!

159. Žal othe.

160. – Phrāla, hājdi, ke gāža ljom, romna ljom!

161. Či māj maḡarāzīsarday, ke sar būti ljay, sar nā
kothe.

162. Phenel:

163. – Romna ljom thāj hājde ando bijāv! Te n' avav
korkōri!

164. – Žav, phrāl!

165. – Hājde!

166. – Žav.

167. Thā lako šukārīmo ando šāvore geljax, vō'
kode gindilay.

138. Mondja:

139. Mert ha vagy fiatalember,

mert ha vagy fiatalember,

fogadlak téged fivérnek,

fogadlak téged fivérnek.

Mert ha vagy öregember,

mert ha vagy öregember,

fogadlak téged apának,

fogadlak téged apának.

Mert ha vagy öreg nő,

mert ha vagy öreg nő,

fogadlak téged igazi anyának (édesanyának),

fogadlak téged igazi anyának (édesanyának).

Mert ha vagy fiatal nő,

mert ha vagy fiatal nő,

fogadlak téged feleségnek,

fogadlak téged feleségnek.

140. Ó (a lány) hallotta, hogy a halott énekel.

141. Arra megnyílt a sir és ugrott is az ember.

142. Látja, hogy egy fiatal nő.

143. Mondja (a férfi):

144. – No, én mondtam a fogadalmat (a cigány
nyelvben az „ármaja” szó nem csak „átkot” jelent,
hanem

„fogadalmat” is. Vagyis: átokszóval megfogadja,

„megát-kozza magát”). Fiatal (nő) vagy, ha megadta

az Isten, hogy fölkelte (föltámasztottál)

engem, ha megadta az Isten, hogy fölkelte

engem, most te vagy a feleségem. Gyere, ha

megsegít majd az Isten, megyünk haza!

145. Arra róla is (a lányról is) lement (az átok), mert

ő (a férfi) nem tudta, hogy (úgy) nézze őt, hogy

kacsa.

146. Mert ő is olyan nő volt már, milyen volt

azelőtt.

147. Az átok róla is lementek.

148. No, fogja és hozza őt (a lányt) haza.

168. Žal othe.
 169. Thā kanā othe žal, dikhel la gāže.
 170. – No, kaŋa-j ū gāži, phrala?
 171. – Kade-j.
 172. Phenel vōv magāba:
 173. – O Dēl inke pāle palpāle rindusārday mure gāže!
 174. Kodo, kaŋke saŋ o' rāklōre.
 175. Hāt, žal thā phenel leŋke kodo:
 176. – Phrala! Amāre pāponen kathe ande pince shi' duj kōni.
 177. Phenāy, ke:
 178. – Dikh, kade thā kade vušāday ma opre!
 179. Phenel:
 180. – Ža, pe ēer lume āndom la!
 181. Phenel:
 – Kade thāj kade saŋ ārmandini thā' ol rāklōre' dikhlaŋ le' khere.
 182. Phenel: – No, apoj antunšči! Ašun! – Žaneŋ, so keray? Ke o Dēl āvri sikal la, kaj saveŋti t' el! Shin kathe tēle duj kōni ande pince pe meseli. Thāj amāre phūre numa atunči lenāŋ le angle, kanā saŋ le vāroso bolimo vad ūrvimo, vad, vad, romāe te lenāŋ. Numa atunči penaŋ ande kodola.
 183. – Save ame, kaj laŋ angle ol taŋta po krēčuno. Vad po ūevo berš.
 184. Phenel:
 185. – Žaŋ tēle, žaŋ tēle thā tu savī leŋ legdinti ando vast, ūo nāv opre iskirŋ pe late. Thā vi me pe koer muro, thā pheraŋ le v' ol duj mol.
 186. Von andrāl penaŋ ande trito soba, voj či ŋaiarlay.
 187. – Thā savi... ande saveŋti pela leginti, kodoleŋti t' el e gāži, e romni!
 188. – No, kade te del o Dēl!
 189. Žan tēle, thā saveŋke leginti saŋ gāži, azbađay, tha pe čači rig thol o vast thā lel e kōna.
 190. Iskiril opre peŋko nāv.

149. Hāt, ō is (a férfi is) megátkozott volt, hogy ha valaki kerülni fog, ha költi őt föl, belőle is legyen ember.
 150. Mondja ő:
 151. – Gyere, segítsen az Isten, hogy vigyelek téged haza!
 152. Mennek haza.
 153. Hāt, ki volt?
 154. De ő (a lány) nem tudta, ő (a férfi) se nem, hogy kicsoda.
 155. Azt mondja:
 156. – Figyelj, nekem van egy fivérem! Amikor aszszonyt veszünk (ha megnősül valaki a családunkban), vagy van nálunk egy keresztelő csak, ha már egy lakodalom, van nálunk itt a pincében két kanna (két ivókupa). És olyankor elővesszük őket – mondja a feleségnek. – Igen, de nekem van egy fivérem – mondja ő (a férfi) – és ide kellene hívni őt, ha megadta az Isten, hogy asszonyt vettem (megnősültem).
 157. Mondja aztán:
 158. – Hogyne, hívd meg őt, ha van neked csak egy fivéred! Egy fivér legyen egy lakodalomban! Menj, hívd meg őt, ha fölszabadított minket (az átok alól) az Isten!
 159. Megy oda (a fivéréhez).
 160. – Testvér, gyere, mert feleséget vettem, aszszonyt vettem (megnősültem)!
 161. Még nem magyarázta, hogy mint dolgot vett, mint nem ott (nem mondta el, hogyan történt a dolog).
 162. Mondja:
 163. – Asszonyt vettem (megnősültem) és gyere a lakodalomba! Hogy ne legyenek egyedül!
 164. – Megyek, testvér!
 165. – Gyere!

191. *Lel o kôr tha vi vov opre iskiril peŕko nãv.*
 192. *Kanã opre thode pengo nãv pre late, žan opre*
thã pheren le mol v' ol duj.
 193. *Thon le pe meseli paše ekhãvreŕte.*
 194. – No, – phenel – ašun, hajdi andre, bori! *Thaj*
mulcomisãr ek pohãro pĩmo amenca thã amborik
aveŕ!
 195. – Igen, de o *ħãbe kerav thãj tãnduvav!*
 196. Phenel:
 197. – *Mukh fẽlbe sako, hanem hajde andre thaj*
mulcomisãr leŕ thã amborik aveŕ ħalpãle!
 198. *Kanã andre žal.*
 199. – *Ĵuj, ċe pohãra shi' tumen!*
 200. Phenel:
 201. – *Amãre paponenge saŕ.*
 202. *De phabonaŕ v' ol duj kõi. Somnakasa saŕ.*
 203. Phenel:
 204. – *Ame numãj ijen... no, mišo-j... Ame numãj*
ijenkor laŕ le angle kadala.
 205. – *Apoj ande savi te pijav?*
 206. – *Inti peŕ ande jek thã pale kode peŕ ande*
koer. Ande savi tu kameŕ.
 207. *Lel opre jek.*
 208. *Hãt, saveŕŕi ljaŕ opre?*
 209. *Kaj saŕ el duj raklõre, legdintũni gãŕeŕŕi, leginti.*
 210. – No, *akanã amborik peŕ v' ande koer!*
 211. Phenel:
 212. – No, *dikh, bori, ame fogadãsi thodam! Thã*
kade thãj kade phĩrdam!
 213. Phenel *apoj:*
 214. – *Me somaŕ kode, me vuštãdom tu opre, leginti*
tut, ke tu šãrkãni salal. Thaj mure duj raklõre... E
vašfogũ baba ãrmajadaŕ ma thã vodo rãca
kerdĩjom. Trĩval geljom pe muri feljãstra, ke te
ďalaj ma puške tele muri phãk e zelino, žuvli
kerdĩjomãŕ. Thãj lo ãrmajenca tele geljom pe ĩer
lume. Thã kakale gãŕeŕ kade vuštãdom leŕ thã kade

166. – Megyek.
 167. *Ĕs (a király feleségének) a szépsége a*
gyerekekbe ment, ő (a király) azt gondolta.
 168. *Megy oda.*
 169. *Ĕs amikor odamegy, meglátja a feleséget.*
 170. – No, ez a feleséged, testvér?
 171. – Ez.
 172. *Mondja ő (a király) magában:*
 173. – *Az Isten még megint visszarendelte a*
feleségemet!
 174. *Az, akié voltak a fiúcskák.*
 175. *Hát, megy és mondja neki az:*
 176. – *Testvér! A nagyapáinknak itt a pincében van*
két kanna (két ivókupa).
 177. *Mondta, hogy:*
 178. – *Nézd, így és így keltett engem föl!*
 179. *Mondja:*
 180. – *Menj, a másik világról hoztam őt!*
 181. *Mondja:*
 – *Így és így volt megátkozva és a gyerekeket látta*
(ellátta őket) otthon.
 182. *Mondja: – No, aztán akkor! Figyelj! – Tudod,*
mit csinálunk? Mert az Isten kimutatja azt, hogy
melyiké (melyikünké) legyen! Van itt lent két kanna
(két ivókupa) a pincében az asztalon. Ĕs az õregeink
csak akkor vették őket elõ, amikor volt náluk valami
keresztelõ vagy komaság, vagy, vagy, asszonyt ha
vettek (ha megnõsültek, ha lakodalom volt). Csak
akkor ittak azokból.
 183. – *Amelyeket mi, ahogy vesszük elõ a kelyheket*
karácsonyra. Vagy újévra.
 184. *Mondja:*
 185. – *Menjünk le, menjünk le és te amelyiket (amelyik*
ivókupát) veszed leghamarabb (elõször) kézbe,
a nevedet fölírod rá. Ĕs én is az enyémét, és
megtöltjük azokat a kettõt is borral (töltünk majd
mindkettõbe bort).

---

opre. – Voj. – Thā athe kerdijom megint žuvlji. Thā ame akanā pe kade lume samax, de na pe ér lume samax ame.

215. Phenel apoj:

216. – Dikh, inti n' ande muri piljal! Apoj antunči, phrala, te vi rāklöre shi' tu. Vi man opre skepisārdax. Me rākhav inke gāze. Inger la khere tuke tešverešen, na kode čingārasa, t' an boldogure tume!

217. – Tha t' el saste inke ū romni!

218. Tha le rāklöre khere!

219. Gale khere thā antunšči la vašfogū bāba phangle la pal o gra, tha lake rākle, thā l' duj astārde te lovagolin le grasten. Thā kaj perlay ek kotor mas, othe kerdolax ek zelino rito, kaj perlay ek kotor kokalo, othe kerdolax kōbālvañe, kōsikla andre lende.

220. Thā te nā mule, v' akanā žudon.

IDŐS KHELDERASH FÉRFI

Korond-Corund, judejul Harghita (R)

Gyűjtés: 1996.

186. Ők belül ittak a harmadik szobában, ő (a lány) nem hallotta.

187. – És amelyiket... amelyikből (akinek az ivókupájából a lány) inni fog leghamarabb (először), azé legyen a feleség, az asszony!

188. – No, így adja az Isten!

189. Mennek le (a pincébe), és amelyiknek leghamarabb (először) volt a feleség, megérintette (érte nyúlt), és jobb oldalra teszi a kezét és fogja a kannát (az ivókupát).

190. Írja föl a nevét.

191. Fogja a másik és ő is fölírja a nevét.

192. Amikor föltették a nevüket rá (amikor ráírták a nevüket az ivókupára), mennek föl és töltik azt borral kettőt is (és megtölük mindkettőt borral).

193. Teszik azokat (az ivókupákat) az asztalra egymás mellé.

194. – No, – mondja (a volt férje fivére) – figyelj, gyere be, menyecske! És köszöntsél egy pohár italt velünk (koccints velünk) és jöhetsz (aztán elmehetsz)!

195. – Igen, de az ételt csinálom (főzök) és igyekszem (sietek)!

196. Mondja (a férfi):

197. – Hagyjál félbe mindent, hanem gyere be és köszönts az és jöhetsz vissza!

198. Amikor (a lány) bemegy.

199. – Júj, miféle poharaitok vannak nektek?!

200. Mondja:

201. – A nagyapáinké voltak.

202. De égett (ragyogott) a két kanna (a két ivópohár) is. Arannyal voltak (bevonva).

203. Mondja:

204. – Mi csak ilyen... no, jól van... (a hirtelen fölsíró kislánynak mondja). Mi csak ilyenkor vesszük ezeket elő ezeket.

205. – Aztán melyikből igyak?

206. – Hamar (előbb) iszol egyből és azután iszol a

---

másikból. Amelyikből te akarsz.

207. Fog föl egyet (föveszi az egyik ivókupát az asztalról).

208. Hát, melyikét vette föl?

209. Ahol (akié) volt a két fiúcska, a leghamarabbi (az első) feleségéé (férjéé), a leghamarabb (azét, aki a két fia apja volt).

210. – No, most ihatsz a másikból is!

211. Mondja:

212. – No, nézd, menyecske, mi fogadást tettünk! És így és így jártunk.

213. Mondja aztán:

214. – Én voltam az, én keltettelek téged föl, leghamarabb (először) téged, mert te sárkány voltál. És az én két fiacskám. A vasfogú bába megátkozott engem és vadkacsa lettem. Háromszor mentem az ablakomra, mert ha meglóttél volna engem a zöld szárnyam alatt, nő lettem volna. És az átkokkal lementem a másik világra. És ezt az embert így keltettem őt és így föl. – Ó (a lány mondja). – És itt lettem megint nő. És mi most ezen a világon voltunk, de nem a másik világon voltunk mi.

215. Mondja aztán:

216. – Nézd, hamarabb (először) nem az enyémből ittál! Aztán akkor, testvér, ha fiúcskák is vannak neked. Engem is fölszabadított. Én találok még feleséget. Vidd őt haza magadnak testvériesen, ne úgy zajjal (veszekedéssel), legyetek boldogok ti!

217. – És legyen egészséges még a feleséged!

218. És a fiúcskák otthon!

219. Mentek haza és akkor a vasfogú bábát kötötték őt a ló után és a lányát, és azokat kettő (ember) kezdte lovagolni a lovakat. És ahová esett egy darab hús, ott lett egy zöld rét, ahová esett egy darab csont, ott lett egy kőbálvány, kőszikla belőlük. 220. És ha nem haltak meg, most is élnek.

1. Haj sabu rom, Ďevla, d' avena,
sabu rom, Ďevla, d' avena.
3. Haj náj kaj den o šero,
k' el gáze len či mekhene.
5. Haj koa raji kaj gele,
haj kontráto kaj kerde, bré!
7. Haj kontráto kaj kerde,
coale butoj ráj kaj dasi.
9. Kaj mašina de trejerat
len kaj buti kaj thode, bré!
11. Len kaj buti kaj thode,
kaj mašina, trejerina.
13. So yabe, Ďevla, len das?
O úrale le varrosa.
15. Haj xevici khandiji,
haj xevici khandiji, bré!
17. Thona roma, so keren,
kataj but' avri ě' anklene?
19. Kada muj kon kaj māj das?
Palj' o Pátro so phendas?
21. Pále Pátro so phendas?
Thaj muj p' el rom kaj māj dasi:
23. D' ašunen, romale, mande,
ěe nā māj žan kaj buti, bré!
25. Ěe nā māj žan kaj buti,
k' avel o ráj, bré, khěre!
27. Tehára de dimiñace,
sa le rom, Ďevla, ušćena.
29. Taj le šere kaj phāndena,
haj nasvale kaj kerdona.
31. Kanoā raji kaj dikhljas,
parpále o ráj d' amboldasi.
33. Lenge khañči či phendas,
avri kataj buti das.
35. Taj Veljanka so kerdas,

1. Istenem, rengeteg cigány jön majd,
Istenem, rengeteg cigány jön majd.
3. És nincsen hová adniuk a fejét (*a fejüket,*
nincsen hol lepihenniük),
mert a nem-cigányok nem engedik őket.
5. És az úrhoz mentek,
és szerződést csináltak, hej!
7. És szerződést csináltak,
az úr sok ruhát adott.
9. Az aratógéphez
tették őket munkára, hej!
11. Munkára tették őket
a géphez, aratni fognak.
13. Istenem, miféle ételt adott (*nekik az úr*)?
Túrót mésszel.
15. És bűdös puliszkát,
és bűdös puliszkát, hej!
17. Fogják (*magukat*) a cigányok, mit csinálnak,
hogy a munkából kijöjjenek?
19. Ki volt, aki még ezt szőlt?
Pátro mit mondott ismét?
21. Pátro mit mondott ismét?
És a cigányokra még rászólt:
23. Figyeljetez rám, cigányok,
ne menjetez többet dolgozni, hej!
25. Ne menjetez többet dolgozni,
mert jön haza az úr, hej!
27. Másnap hajnalban,
Istenem, az összes cigány (*fől*)kelt.
29. És be fogják kötni a fejeket,
és betegnek tetteik majd magukat.
31. Amikor az úr meglátta,
az úr visszafordult.
33. Nem mondott nekik semmit,
kiadta (*őket*) a munkából.

---

taj Veljanka so kerdas?

37. Braval taj brišind kaj das,
lati cerya peradas.

39. Muj poa Pátro kaj māj das:
Haj, Pátro, ke peli e cerya!

41. Hajda, Toma (Pátro!), ande beli, brē,
kaj cerya peli ijele!

43. Haj thodas, cerya vāzdas,
taj vi la kaj čumidas.

45. Haj vi la kaj čumidas,

kaj Lenuca (Veljanka!) sas phivli, brē!

47. E Lenuca (Veljanka!) sas phivli,
haj d' o Pátro 'nsurime, brē!

49. Mundri kakāvja kerdas,
ando gav kaj ieljardas.

51. Kanoa Pátro kaj kerdas,

vej Lenuca (Veljanka!) ieljardasi.

53. Pāle o Pátro kaj geljas?

D' ando gav, Ďevla, rehljasi.

55. Vi d' o Pátro pharrugljjas,
vi khajni d' o Pátro ljasi.

57. Vi Lenuca (Veljanka!) drabārdas,
khajni taj pujo kaj ljasi.

59. Angloa birto kaj nākhela,
tāle Lenuca (Veljanka!) pheñela.

61. Tāle Lenuca (Veljanka!) pheñela:
Hajda, Pátro, pja reñija!

63. Hajda, Pátro, pja ratikā!
Ando birto kaj intrila.

65. Ek litra reñija lela,
d' ek litra reñija lela.

67. Kon pe lende kaj d' avela?
Savaj, brē, d' o Mošulita.

69. Len kaj skafidi dikhljas,
leng' andoa muj kaj phendas:

71. T' avel tumāri vorba baytali, brē,
te ažuili tumeng' o Ďeli!

35. És Veljanka mit csinált,

és Veljanka mit csinált?

37. Szél (fűjt) és eső esett,
a sátrát ledöntötte.

39. Pátróra szólt:

Gyere, Pátro, mert leesett (összedőlt) a sátor!

41. Gyere, Toma (Pátro!), a sátortartó rúdhoz, hej,
hogy (mert) leesett (összedőlt), a sátor!

43. És fogta (magát), sátrát emelt,
és őt meg is csókolta.

45. És őt meg is csókolta,
mert Lenuca (Veljanka!) özvegy volt, hej!

47. Lenuca (Veljanka!) özvegy volt,

és Pátro nős (volt), hej!

49. Gyönyörű üstöt csinált,
a faluba indult.

51. Amikor Pátro megcsinálta,

Lenuca (Veljanka!) is indult.

53. Pátro hová ment megint?

Istenem, a faluba ért.

55. Pátro cserélt is,
Pátro tyúkot is kapott.

57. Lenuca (Veljanka!) jóslott is,
tyúkot és csirkét kapott.

59. A kocsmá előtt halad majd el,
de Lenuca (Veljanka!) mondani fogja.

61. De Lenuca (Veljanka!) mondani fogja:

Gyere, Pátro, igyál pálinkát!

63. Gyere, Pátro, igyál pálinkát!

Be fog térti a kocsmába.

65. Egy liter pálinkát fog venni,
egy liter pálinkát fog venni.

67. Ki fog rájuk jönni (ki látja meg őket)?

Hej, csak a Mošulita.

69. Meglátta őket az asztalnál,

nekik szájból (szóval) mondta:

71. Hej, legyen szerencsés a szavatok,

73. Khère, Ďevla, kaj d' avela,
lake šavenge pheñela.
75. Lake šave so kerde?
Vast pe late kaj thode, brè!
77. Kajti la Lena (Veljanka!) mårde,
kajti la Lena (Veljanka!) mårde, brè!
79. Ek gāzo, Ďevla, d' avela,
sas leh māšo praspeto, brè!
81. Tale Pātro so kerdas?
Pajnz 'okale māšo ljasì.
83. Kaj Veljanka les kaj das?
Ande cex̣a kaj intrila.
85. Vi d' oj Lena kaj dikhela,
la Velja avri kaj dela.
87. Uoj o māšo kaj maj lela,
hāj ḡabe kaj tīravela.
89. E Veljanka so kerdas?
Avri andaj cex̣a anklestasi.
91. Hāj muj poa Pātro kaj das,
hāj muj poa Pātro kaj dasi:
93. So kerdan tu, Petre, brè,
so kerdan tu, Petre, brè-le?
95. Hāj ji mani kaj mehljan,
hāj la Lenuca kaj ljani!
97. El vineci te phārron,
o' urdon jagi te leni!
99. O urdon jagi te lel,
numa šlapuri t̃ ašeni!
101. Vel vunaci te mēren,
finka tu kerdan kada, brè!

103. Ê trajs! Ê' aves baytalo!

ION MIHAI „JONO“ (khelderash), sz. 1915.
Andrăşeşti, judeţul Ialomiţa (R)
Gyűjtés: 2000.

segítsen nektek az Isten!
73. Istenem, haza fog jönni,
a (nő) fiainak elmondja majd.
75. A fiai mit csináltak?
Hej, kezét tettek rá (az anyjukra)!
77. Lenát (Velját!) annyira (nagyon) megverték,
hej, Lenát (Velját!) annyira (nagyon) megverték!
79. Istenem, egy nem-cigány férfi jön majd,
hej, friss hala volt.
81. De Pátro mit csinált?
Öt kiló halat vett.
83. Veljanka hová is adta (hová ment)?
Be fog térni a sátorba.
85. Lena ahogy meglátja,
Velát ki fogja adni (ki fogja úzni a sátorból).
87. A halat ő fogja majd (kézbe),
és ételt fog főzni.
89. Veljanka mit csinált?
Kiment a sátorból.
91. És Pátróra rászólt,
és Pátróra rászólt:
93. Hej, te Petre, mit csináltál,
hej, te Petre, mit csináltál?
95. Engemet is elhagytlál,
és Lenucát vetted el!
97. A sötétszürke lovak hasadjanak meg
(pusztuljanak el),
a szekerek fogjanak tüzet!
99. A szekér fogjon tüzet,
csak a szekérvasalások maradjanak meg!
101. A sötétszürke lovak is haljanak meg
(pusztuljanak el),
hej, amiért te ezt tetted!

103. Éljlél! Legyél szerencsés!

1. Āpoj, saɣ, Devla, d' ek rašaju,
ke, saɣ, Devla, d' ek rašaju,
kodoleɣ saɣ d' ek rākloju,
kodoleɣ saɣ d' ek rākloju.
5. Savo Viktorāši bišol,
savo Viktorāši bišol.
Daɣ le o Del po phūrimoju,
daɣ le o Del po phūrimoju.
9. Romŋe, naj koso rākloju,
romŋe, naj koso rākloju,
sar amāro Viktorāši,
sar amāro Viktorāši!
13. Ke kanā vō kerdiljaju,
kanā vō ba kerdiljaju,
pe kudo časo savōju,
pe kudo časo savōju,
17. kaj t' avel leyke romŋiju,
kaj t' avel leyke romŋiju
l' e rākli la Majkajeki,
l' e rākli la Majkajeki.
21. La Majkaki Prečitaki,
la Majkaki Prečitaki,
kanā 'vela vō bāroju,
kanā 'vela vō bāroju.
25. Kanā avela bište boršongo,
kanā avela bište boršongo,
t' al leyke kode romŋiju,
t' al leyke kode romŋiju!
29. Roma, io rāklo putārdoju,
d' amāro rāklo putārdoju!
Kade bārjol, sār trobulu,
sarte cirdenay ley, bārjol.
33. Kanā maj feder bārjilay,
kezdīsarday te phirelu
ke jek rākli, ke kheru,

1. Aztán, volt, Istenem, egy pap,
mert, volt, Istenem, egy pap,
annak volt egy fia,
annak volt egy fia.
5. Amelyik (akit) Viktorkának neveztetik (hívnak),
amelyik (akit) Viktorkának neveztetik (hívnak).
Adta nekik az Isten vénségre (vénségükre),
adta nekik az Isten vénségre (vénségükre).
9. Asszony, nincs olyan fiú,
asszony, nincs olyan fiú,
mint a mi Viktorkánk,
mint a mi Viktorkánk!
13. Mert amikor ő lett (született),
amikor ő lett (született),
amelyik órán,
amelyik órán,
17. hogy legyen neki asszony,
hogy legyen neki asszony
a Szűzanya lánya,
a Szűzanya lánya.
21. A Szűzanyáé,
a Szűzanyáé,
amikor lesz majd ő nagy,
amikor lesz majd ő nagy.
25. Amikor lesz majd húszéves,
amikor lesz majd húszéves,
legyen neki az (a lány) asszony,
legyen neki az (a lány) asszony.
29. Ember, a fiad pöffeszkedő (túl büszke),
a fiúnk pöffeszkedő (túl büszke)!
Úgy növekszik, ahogyan kell,
mintha húznák őt, (úgy) növekszik.
33. Amikor jobban megnőtt,
kezdett járni
egy lányhoz, (egy) házhoz,

---

ke jek rāklji, bā ke kheru.
37. Kāj salal, muro rākloju,
kāj salal, muro rākloju?
Somaχ, muro dād, ko rāklje,
somaχ, muro dād, ko rāklje.
41. Ke, tu žaneχ, kāj te phireχ,
ke, tu žaneχ, kāj te phireχ.
Phenta, muro dād, kāj te žav,
phenta, muro dād, kāj te žav!
45. Ke, tu shin ba phirāmniju,
ke, tu shin ba phirāmniju,
ke, rāklji la Majkajeki,
ke, rāklji la Majkajeki.
49. Kuda ‘vela tuke romñi,
kuda ‘vela tuke romñi,
phir ba tu tu ži lateju,
ke, shin tu inke bā duj boršu!
53. The phirāv tu tu šukāru,
the phirāv tu tu šukāru,
kuda ‘vela ū romñiju,
kuda ‘vela ū romñiju!
57. D’ astarel the sa phirelu,
d’ astarel the sa phirelu.
Lel lex ba laki dēju,
d’ e Majka Prečitaju.
61. Xatār, Viktor le rašayko,
yatār, Viktor le rašayko,
ke, phirav tu tu šukāru,
ke, phirav tu tu šukāru!
65. K’ ande kode časo sāl tu,
d’ ande kodo časo sāl tu,
kāj te lex mura rākljeju,
kāj te lex mura rākljeju!
69. Ke le Dēvleχtār sal mukhloju,
le Dēvleχtār sal mukhloju.
Patav duma, muri sasuju,
patav duma, muri sasuju!

egy lányhoz, (egy) házhoz.
37. Hol voltál, fiam,
hol voltál, fiam?
Voltam, apám, lányhoz,
voltam, apám, lányhoz.
41. Mert, te tudod, hová járjál,
mert, te tudod, hová járjál.
Mondd el, apám, hová menjek,
mondd el, apám, hová menjek!
45. Mert, neked van már menyasszonyod,
mert, neked van már menyasszonyod,
mert, a Szűzanya lánya,
mert, a Szűzanya lánya.
49. Az (ő) lesz majd neked asszony,
az (ő) lesz majd neked asszony,
járjál te te hozzá,
mert, van neked még két éved!
53. És viseld magadat te szépen,
és viseld magadat te szépen,
az (ő) lesz majd a feleséged,
az (ő) lesz majd a feleséged!
57. Kezdi és mindig jár (a lányhoz),
kezdi és mindig jár (a lányhoz).
Fogja őt az anyja (a lánynak),
a Szűzanya.
61. Hallgass (hallgasd meg), pap Viktora,
hallgass (hallgasd meg), pap Viktora,
mert, viseld magadat te szépen,
mert, viseld magadat te szépen!
65. Mert abban az órában vagy,
abban az órában vagy te,
hogy elvedd a lányomat,
hogy elvedd a lányomat!
69. Mert az Istentől vagy hagyva,
az Istentől vagy hagyva.
Hiszek szót (elhiszem), anyósom.
hiszek szót (elhiszem), anyósom!

---

73. Xale the pīle rātake,
the gele khere rātake.
No, sar phīrdal, muro rāklo,
no, sar phīrdal, muro rāklo?
77. The phīrdom, muro dād, mištoju,
phīrdom, muro dād, mištoju.
Shin ek šukār rākljiju,
so na māj, nāj khati, nāju.
81. No, phīrav tu tu mištoju!
Ke načon inke duj boršu.
No, akanāk geljāx po kurkoju.
Kanā geljāx po kurkoju,
85. či geljāx andre lendeju,
či geljāx andre lendeju,
thodāx peyke d' ek kodraju,
ke vō shin ba meserijašu.
89. Čingārel andre vōvu:
Či trobul te kerav būtju?
Akharel lex Mājka Prečita.
Žanex, če būti kereju?
93. Kerāv būti, so trobulu,
kerāv būti, so trobulu.
Del te kerel o' fejestri,
del te kerel o' fejestri.
97. Kerdāx o' fejestri māj butu,
akanā rātljāx.
No, – phenel – kaj te sovāv,
no, – phenel – kaj te sovāvu?
101. Ke numaj tehe végzij būti,
tehe végzij numaj būti.
Ke te nāj, kaj žax tu rāūju,
šav tuke šerand, soveyu.
105. Šutah šerand thej sovelu,
the xāljax the pīljaju.
Rāti ko dešuduju,
sovelay e Mājka, vojū.
109. Geljāx ži ke laki rāklji,

73. Ettek és ittak este,
és mentek haza este.
No, hogyan jártál, fiam,
no, hogyan jártál, fiam?
77. És jártam, apám, jól,
jártam, apám, jól.
Van egy szép lány,
ami nincs már (*amilyen nincs több*),
nincs sehol, nincs.
81. No, viseld magadat te jól!
Mert eltelt még két év.
No, most ment hétre (*ment egy hét után*).
Amikor ment hétre (*amikor ment egy hét után*),
85. nem ment be hozzájuk,
nem ment be hozzájuk,
tett magának egy szerszámosládát,
hogy ő mester.
89. Kiáltozik be (*az udvarokba*) ő:
Nem kell (*valami*) munkát csinálni?
Hívja őt Szűzanya:
Tudod-e, miféle munkát fogsz csinálni?
93. Csinálok munkát, amit kell,
csinálok munkát, amit kell.
Kezdi csinálni az ablakokat,
kezdi csinálni az ablakokat.
97. Csinálta az ablakokat többet (*sokáig*),
most megesteledett.
No, – mondja – hol aludjak,
no, – mondja – hol aludjak?
101. Mert csak holnap végzem
(*fejezem be*) a munkát,
holnap végzem (*fejezem be*) a munkát.
Mert ha nem, hová még te este,
teszek neked fejealjat (*párnát*), megalszol (*itt*).
105. Tett (*Szűzanya*) fejealjat és alszik,
és (*a fiú*) evett és ivott.
Éjjel tizenkettőkor

geljaḡ ži ke laki raklji,
astardaḡ te čumidel la,
the te kerel prostijeju.
113. Ke, mo, Viktor žamutreju,
ke, mo, Viktor žamutreju,
če būti tu kerdaḡ akana?
Ke tu sāl armāndinoju!
117. Musārdal šīra Dēvleḡkiju,
musārdal šīra le Dēvleḡki!
Puter o vudār the žatar,
puter o vudār the žatar!
121. Žikaj geljaḡ po dromāju,
žikaj geljaḡ po dromāju?
Žal ži ke peḡko daḡu,
the ke peḡki laši dēju.
125. Soḡtār roveḡ, raklōreju,
soḡtār roveḡ, raklōreju?
Dikh, če dilimo kordomu,
dikh, če dilimo kordomu!
129. Kordom dilimo čūfoju,
kordom dilimo čūfoju.
Me som ārmajedīnoju,
te nā bešav me khereju.
133. Te lav e lume āngle maju,
te lav e lume āngle maju,
so dikhav ando duḡ jākhaju,
te dikhav ando duḡ jākhaju.
137. Āpoj resel and' ek fōro,
d' āpoj resel and' ek fōro.
Kamel te žal ke khangeriju,
de o' beng tēle xūtilde la.
141. K' o' beng aba xūtilde la,
pherde khangeri benga.
Kolasa reslaḡ khoteju,
saḡ duḡ klopci ba d' opro.
145. O bāro, kanā cirdenā,
d' o bāro, kanā cirdenā,

aludt a Szűzanya, 6.
109. Ment (a fiú) a lányához (Szűzanyának),
ment (a fiú) a lányához (Szűzanyának),
kezdte csókolni őt,
és csinálni a paráznságot.
113. Mert, hej, Viktor vő,
mert, hej, Viktor vő,
miféle dolgot te csináltál most?
Mert te vagy átkozott!
117. Elrontottad a híret Istennek,
elrontottad a híret Istennek!
Nyissad az ajtót és menj el,
nyissad az ajtót és menj el!
121. Meddig ment az utakon,
meddig ment az utakon?
Megy az apjához
és a jó anyjához.
125. Miért sírsz, fiú,
miért sírsz, fiú?
Nézd, miféle bolondságot csináltam,
nézd, miféle bolondságot csináltam!
129. Csináltam csúf bolondságot,
csináltam csúf bolondságot.
Én meg vagyok átkozva,
hogy ne lakjak (hogy ne maradjak) én itthon.
133. Hogy vegyem a világot élembe,
hogy vegyem a világot élembe,
amit nézek két szemben
(amit nézek a két szememmel),
lássam két szemben (lássam is a két szememmel).
137. Aztán érkezik egy városba,
aztán érkezik egy városba.
Akar menni a templomhoz,
de az ördögök lefoglalták azt.
141. Mert az ördögök már (ef)foglalták azt,
tele a templom ördögökkel.
Azzal ért oda (azzal odaérkezett),

o' benga sajekh khelenā,
d' o' benga sajekh khelenā.
149. Ande bāri khangeriju,
d' ande bāri khangeriju.
Kanā cirdenā cinoju,
o klopoto, d' o cinoju,
153. sa merena d' o' bā bengu,
sa merena d' o' bāre bengu.
No, akanā vō so te kerel?
Numā jekh gindilay peju.
157. Sār žav me pe khangeriju,
te cirdav o klopoto,
te mēren sa bāre bengu,
te vūzol e khangeriju?
161. Voj kezdił te dīlabel,
ke, kezdił te dīlabel:
Xatār, muri sasujiju,
yatār, muri sasujiju!
165. Muri sasuji, Mājka,
ke, muri sasuji, de, Mājka,
t' aveḡ tu ba ži katheju,
kāj shin e khangeri bengengi!
169. Ker kosom ba lašimoju,
ker kosom ba lašimoju,
pe kude kerdiłjomu,
te skepiḡ e khangeriju!
173. Ažakār ma, Viktorāši,
d' ažakār ma, Viktorāši,
Viktor, le rašayko raklo,
Viktor, le rašayko raklo!
177. Kanā resel voj kutheju,
kanā resel voj kutheju.
No, soḡke 'khārdal maju,
no, soḡke tu 'khārdal maju?
181. Ke kathe o' bāre bengu,
ke kathe o' bāre bengu,
the shin o bāro šatāni,

volt két harang fönt (*a toronyban*).
145. A nagyot, amikor húzzák,
a nagyot, amikor húzzák,
az ördögök mindegyre táncolnak,
az ördögök mindegyre táncolnak.
149. A nagy templomban,
a nagy templomban.
Amikor húzzák a kicsit,
a harangot, a kicsit,
153. mind meghalnak az ördögök,
mind meghalnak a nagy ördögök.
No, most ő mit csináljon?
Csak egyet gondolt.
157. Hogyan megyek én a templomra (*a toronyba*),
húzni a harangot,
hogy haljanak meg mind a nagy ördögök,
hogy tisztuljon meg a templom?
161. Ő kezd énekelni,
mert, kezd énekelni:
Hallgass (*hallgasd meg*), anyósom,
hallgass (*hallgasd meg*), anyósom!
165. Anyósom, Szűzanya,
mert, anyósom, de, Szűzanya,
gyere te ide,
ahol van az ördögök temploma!
169. Tegyel annyi jószágot,
tegyél annyi jószágot,
arra lettem (*arra születtem*),
szabadítsd meg a templomot!
173. Várjál engem, Viktorka,
várjál engem, Viktorka,
Viktor, a pap fia,
Viktor, a pap fia!
177. Amikor érkezik ő oda,
amikor érkezik ő oda.
No, minek hívtál engem,
no, minek te hívtál engem?

---

the shin o bāro šatāni.

185. Thej bišthedo šerengo,
thej bišthedo šerengo,
angle khangeri bešelu,
d' angle khangeri bešelu.

189. The phenav tuke, muri sokra,
phenav tuke, muri sokra,
de ĩe rhize bā pre mande,
de ĩe rhize bā pre mande!

193. K' o balavuro numa tuke paťal pe,

numa tuke bā paťal pe,
dať peťke rhize pre leťte,
thā kerdať peť, Mājka vovu.

197. Kanā źal źi ko šatāni,
o balavuro soveltār.

Ža bātron tu, Mājke!

200. Gindilať, ke Mājka.

Tha źa po pe khangeriju!

202. Kanā źal pe khangeriju,
cirdel leťke e Mājka Prećitā.

Xaťār, Viktor le rašaťko,
cirdel tu ba d' o cinoju!

206. Te mēren o' bāre bengu,
te mēren o' bāre bengu!

Astārel te cirdel vovu

d' o klopoto, māj cinoju.

210. O' saste beng sa muleju,

d' o' saste beng sa muleju.

Resel o Raj ba d' oprālu,

te sentelin e khangeriju.

214. Th' o Viktor inke d' oproju,

th' o Viktor inke d' oproju.

Astāren te šilan leju,

le bāre bengen, kāj muleju.

218. Th' o Raj ande khangeriju,

bāro Delu, thāj sentelil e khangeriju,

vi leťko dād, vi d' o Delu,

181. Mert itt a nagy őrdögök (*vannak*),

mert itt a nagy őrdögök (*vannak*),

és van a nagy sátán,

és van a nagy sátán.

185. És huszonkétfejű,

és huszonkétfejű,

a templom előtt ül,

a templom előtt ül.

189. És mondom neked, anyósom,

mondom neked, anyósom,

add a ruháidat rám,

add a ruháidat rám!

193. Mert a sátán csak neked hisz

(*csak neked fogad szót*),

csak neked hisz (*csak neked fogad szót*),

adta a ruháit rá (*Viktorra, Szűzanya*),

és (*Viktor*) tette magát (*úgy tett, mintha*),

Szűzanya ő (*lenne*).

197. Amikor megy a sátánhoz,

a sárkány (*a sátán*) elalszik.

Menj bátran te, Szűzanya!

200. Gondolta, hogy Szűzanya.

És menj rá a templomra (*menj a toronyba*)!

202. Amikor megy a templomra (*a toronyba*),

húzza neki Szűzanya.

Hallgass (*hallgasd meg*), pap Viktora,

húzd te a kicsit!

206. Haljanak meg a nagy őrdögök,

haljanak meg a nagy őrdögök!

Kezdi húzni ő

a harangot, a kisebbit.

210. Az egész őrdög mind meghalt,

az egész őrdög mind meghalt.

Érkezik az Úr főntről,

hogy megszenteljék a templomot.

214. És Viktor még fönt (*van a toronyban*),

és Viktor még fönt (*van a toronyban*).

---

v' o' svunci, ba d' o raşaju.

222. Vö 'de puîardo so kerelu?

'De puîardo so kerelu?

O Viktor le raşayko,

d' o Viktorăşi le raşayko?

226. Kezdisarday 'de puîardo

te cirdel o bâro klopoto.

O Răj say ande khangeri

the vuşten o' bare bengu.

230. Ke kană cirden o bâroju,

ek şel berş, sa vuştena o' bengu.

Ăpoj, Viktor le raşayko,

kerdal tu kada pontoju!

234. Čingărdel leyki sasuj:

235. Viktor, bibaytăle, tuju,

cirde ba d' o cino klopoto!

O' bare beng sa şordonu,

the mindăr kathe aşăhu!

239. Cirdel vov o maj cinoju,

o' benga sa phabuleju.

Avel tēle pe khangeriju.

Viktor, tu te so kerdalu?

243. Viktorăşi le raşayko,

pre puîardo tu salaju!

Ke, kocom te žay po dromu,

žasărel vi vast, vi punreju!

247. Bučumo te guruvliju,

bučumo te guruvliju!

Mandar sal armandinoju,

le Devlextăr, le bărextăr.

251. Ke vi manca tu kheldăl tuju,

te sikay tu de diloju.

Kosom te žay, te žasărež

vi vast, vi ũe punreju!

255. Astărday te žalu,

žasărday ek punro th' ek vastu,

žal pežke vov maj duru,

Kezdk sōpōrni ōket,

a nagy ōrdōgōket, hogy meghaltak.

218. És az Ūr a templomban,

a nagy Isten, és szenteli a templomot,

az apja is, az Isten is,

a szentek is, a pap (is).

222. Ō a büszkeségben mit csinál?

A büszkeségben mit csinál?

A pap Viktora,

a pap Viktorkája?

226. Kezdte büszkeségben

húzni a nagy harangot.

Az Ūr volt a templomban,

és kelnek (*támadnak föl*) a nagy ōrdōgōk.

230. Mert, amikor húzza a nagyot,

egy száz év, mind kelnek az ōrdōgōk.

Aztán, pap Viktora,

megtetted te ezt a pontot!

234. Kiáltja az anyósa:

235. Viktor, szerencsétlen, te,

húzd a kis harangot!

A nagy ōrdōgōk mind ōmlenek (*mind rohannak*),

és mindjárt itt maradunk (*itt veszünk*)!

239. Meghúzza ō a kisebbet,

az ōrdōgōk mind megégtek.

Jön le a templomról (*a toronyból*).

Viktor, te mit csináltál?

243. Pap Viktorkája,

főlöttēbb pōffeszkedō (*nagyon büszke*) te voltál!

Mert, annyit menjél az úton,

elveszik kéz is (*elvesznek kezek is*),

(*elvesznek*) lábak is!

247. Fatuskóként guruljál,

fatuskóként guruljál!

Tōlem (*általam*) vagy megátkozva,

az Istentől (*az Isten által*), a nagytól (*a nagy által*).

251. Mert velem is te játszottál,

ʒasārday vi vast, vi punreju.
 259. Tista bučumo kerdiljaju,
 šudel peʒ pe šereste,
 vi morči sa tēle geljaju,
 tha mukhljaʒ, mangljaʒ pe Majka Prečitaju.
 263. Dēvla bāre, muro phralu,
 jertisār leʒke vāš mange,
 ke na žanlay, so kerelu,
 th' aba kocom gurulisejlay!
 267. Či morči n' ašiljaʒ pre leʒ,
 či morči n' ašiljaʒ pre leʒ,
 vi peʒke jākha ʒasardaju,
 či dikhel thaj či naj vast thaj punreju.
 271. Dikhta, Rāja, phrala Dēvla,
 jertisār, kaj te maj skepilu,
 mukh leʒ, inke ek cerra te žal,
 k' apoʒ sittola pätivu!
 275. Mukhla o Del ek pājōriju,
 thā truš mukhla ba pre leʒju.
 Thā šūda pe ži ko pāji,
 bāndol, te pel e pājiju.
 279. P' ek mārto te perel āndre,
 kerdiljaʒ leʒ ba d' ek vāstu,
 kanā bāndiljaʒ kotheju,
 te perel āndre, kerdiljaʒ leʒ o koar vastu.
 283. Kanā pel pāji, āndre našlaju,
 v' o' punre palpāle avile.
 Le! thaj ʒalal peʒ vōvu,
 vi leʒke jākha o Del palpāle daʒ leju.
 287. Avel Viktor le rašayko.
 288. Leʒki sasuji:
 So tu kerdal, meritisajlal tuke.
 Te na mangav ma mure Rayke,
 tu nā žudiłalay, či nā mujalaj,
 292. numa sa bučumo aviljalay,
 sa bučumo d' aviljalay.
 No, antunči, kanā aviljalu,

hogy mutasd magadat bolondnak.
 Annyit menjél, vesztisd el
 a kezeket is, a lábaidat is!
 255. Kezdeti menni,
 elveszített egy lábat és egy kezet,
 megy magának ő tovább,
 elveszített kezeket is, lábakat is.
 259. Tiszta *(teljesen)* fatuskó lett,
 dobja magát fejen *(átbucskázik a fején)*.
 a bőr is mind lement *(rőla)*,
 és hagyta, könyörgött Szűzanya.
 263. Nagy Isten, fivérem,
 bocsáss meg neki értem *(ráam való tekintettel)*,
 mert nem tudta, mit csinál,
 és már annyit gurult!
 267. Bőr se nem maradt rajta,
 bőr se nem maradt rajta,
 a szemeit is elveszítette,
 nem lát és nincs se kéz és láb.
 271. Nézd meg, Úr, Isten fivér,
 bocsáss meg, hogy már megszabaduljon
(szenvetéseitől),
 hagyj őt, még egy keveset, hogy menjen,
 mert aztán meg fogja tanulni a tisztességet!
 275. Engedett *(le az égből)* az Isten egy vicezskét,
 és szomjúságot engedett rá.
 És *(Viktor)* dobta magát *(dobálta magát,*
ahogy ment) a vizig,
(rá)hajol, hogy igyon vizet.
 279. A partról ahogyan esik bele,
 meglett *(kinőtt)* neki egy kéz,
 amikor hajolt oda,
 ahogyan esik bele, lett *(kinőtt)* neki a másik kéz.
 283. Amikor issza a vizet, bele futott *(bele esett)*,
 a lábak is visszajöttek.
 Fogja és mosakszik ő,
 a szemeit is az Isten visszaadta neki.

te lel gäze, te merelu!
 296. Te malal o trežnitoju,
 kana avela bišthapajnze boršongo!
 Phenel Mājka Prečita:
 Devla bäre, jertisäru!
 300. Leχko däd so kerdäju?
 Kerday ek bäro bunkeri.
 Trin šela meterure tele ande phuvu
 sa betono vöv cirdäju.
 304. Te nä merel leχko räko,
 te garal leχ kuthe teleju.
 Avel e vreme, te phabolu.
 No, ža, muro räko, teleju!
 308. Dake o Del dāχ tu palpāleju,
 te nä mereχ ba pe phüvu!
 Muro däd, siťiljomu,
 na gareχ, žuvav angl' o Delu.
 312. Mangav me le Dēvleχu,
 te jertil sakone' tha vi mange.
 Ašiljāχ ando čangaju.
 Maladaχ ek trežnitoju.
 316. O bunkero praχo kerdiljaju
 tha vöv ando čanga ašiljāχu.
 No, dikheχ, muro dādu,
 tu rašaj sal, či žaneju.
 320. Ke me terno, dilo somāχ,
 kordom ma dostul dilimo.
 Angl' o Del nästig garađuvay,
 kode räkhel ame, kaj samu.
 324. Laχ la räklje la Mājkajeke,
 thā kerdiljāχ svunto manušu,
 kerdile leχ familije,
 the vi žudon, te nä müle.

GÁBOR TÓCSI (khelderash), sz. 1929.
 Bánfűhunyad-Huedin, județul Cluj (R)
 Gyűjtés: 2001.

287. Jön a pap Viktora.
 288. Az anyósa:
 Amit te csináltál, megérdemelted magadnak.
 Ha nem könyörgök az Uramnak,
 te nem éltél volna, se nem haltál volna
 (kínlódtál volna),
 292. csak mind (mindig) fatuskó lettél volna,
 mind (mindig) fatuskó lettél volna.
 No, akkor, amikor lett,
 hogy vegyél asszonyt (hogy megnősülj),
 haljon meg (haljál meg)!
 296. Csapjon (beléd) a villám,
 amikor lesz (leszel) huszonöt éves!
 Mondja a Szűzanya:
 Nagy Isten, bocsáss meg!
 300. Az apja (Viktornak) mit csinált?
 Csinált egy nagy bunkert.
 Háromszáz méterre lent a földben
 mind betont ő húzott.
 304. Hogy ne haljon meg a fia,
 hogy elrejtse ott lent.
 Jön az idő, hogy megégjen.
 No, menj, fiam, le!
 308. Ha az Isten adott téged vissza,
 ne haljál meg a földön!
 Apám, megtanultam,
 nem rejtész, élek az Isten előtt.
 312. Kérem én az Istent,
 bocsásson meg mindenkinek és nekem is.
 Maradt (Viktor) térdeken.
 (Le) csapott egy villám.
 316. A bunker porrá lett
 és ő térdeken maradt.
 No, látod, apám,
 te pap vagy, (és mégse) nem tudod.
 320. Mert én fiatal, bolond voltam,
 csináltam magamnak elég bolondságot.

1. Adā čilla pēlo.
2. Kada mēg mro dāt gons tikno fatū sin.
3. Ōv amenge phukāvlahi, hogy leskri phūri baba tāj phūro papo uzo jek baro rāj ānde pumen māngle devende, hogy te nā fadīnen le fatūvenca.
4. T' ānde len mukja upro par dī, te nā pekāl fūt te žal,
5. dokle mēg pumenge lākhna than, kaj tēl te žānen te cidel i cerha.
6. O rāj, odā lačo mānuš sin.
7. Hām, uzo rāj āčlahi jek nīnčko mānuš, ko khērengre tetejva kerlahi.
8. Odā rūslahi upro rōma, butžejnen murdārda mā.
9. Mri phūri baba kuj lāzinda, so vakērel, hogy sar len kamlā te murdārel.
10. Kiarāti, kada tēl paštīne and ek bari pajta, kaj but plus tāj khas sin ānde, t' odoj sin ānde žōv ando gōne.
11. Sin ek baro rastitiko vodro, upro saveskro šero vūdār sin.
12. Kada tēl paštonahi o rōma upr' odā vodro, ār pravlahi o vūdār.
13. D' adā vodro gonc kuj sin uzo ek falo, pedār soste šaj pravna' oda šeroskro vūdār.
14. Tāj odoj ār rājsinlahi le manušen, tāj leskri žūvli, le bāre hokoneha tēl čhinlahi lengro šero.

Az Isten elől nem rejtőzhetünk el,
az (ő) megtalál minket, ahol vagyunk.
324. Elvette (feleségül) Szűzanya lányát,
és lett szent ember,
lett neki családja,
és élnek is, ha nem haltak meg.

1. Ez régen esett meg.
2. Amikor még az apám egészen kis gyerek volt.
3. Ő nekünk mondta, hogy az öreg nagyanja és az öreg nagyapja egy nagy úrhoz bekéredzkedtek télen, hogy ne fagyjanak meg a gyerekekkel.
4. És beengedték őket pár napra, hogy ne kelljen (nekik) elmenni,
5. amíg még maguknak találni fognak helyet, ahol le tudják húzni a sátrat.
6. Az úr, az jó ember volt.
7. Hát, az úrnál lakott egy német ember, aki a házak tetejét csinálta.
8. Az haragudott a cigányokra, sokat megölt már.
9. Az öreg nagyanyám kihallgatta, mit beszél, hogy hogyan akarja majd őket megölni.
10. Este, amikor lefeküdtek egy nagy pajtába, ahol sok szalma és széna volt bent, ott is volt bent zab a zsákokban.
11. Volt egy nagy tölgyfaágy, amelynek a fejnél (a végénél) ajtó volt.
12. Amikor lefeküdtek a cigányok arra az ágyra, (az ács) kinyitotta az ajtót.
13. De ez az ágy egy falhoz volt egészen (téve), amitől nyithatták azt a feji (ágyvégi) ajtót.
14. És ott kirántotta az embereket, és a felesége, a nagy fejcsévével levágta a fejüket.

15. Te mre phüre papuha adä kamlahi te kèrel.
16. De kâj mri baba cuj lâzinda, so vakëren, na žanda le leha te kèrel.
17. Upre phānda upr' ek göneskro muj jek foto tāj sar oda ār kamlahi te rajsinel, öv mā dokle nāna upro vodro, upro förinda tāj pra čurdaha ando vōdi le phosāda, hogy i ceplenga ande āchino ando leskro vōdi, tēl phadini.
18. Žangāde ole rāje.
19. Sako ušino, phukāde, hogy so sin.
20. Upre hāndle la pajtakri phü.
21. Būter, sar štärvärde ženengre müle kokale lakhle odoj.
22. Akkor murdārde odole manuše, kâj le but romen murdārda.
23. Othar füt gele, būter nēm pašena, gele uzo odā than.

PÁPAI MIHÁLY (szinto), sz. 1959.
Kisbajom, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

26/7

1. Kutka tēle tela pōdo,
kothe thovel terni romāi.
Inia gēlas ek terno rom.
So thoves tu, terne ro(mni)?
5. Džatar ande koj bāro vēš,
χutūl sapes, mērgēsōnes,
χutūl sapes, mērgēsōnes,
tāj kirāv les ē phrāleske!
9. So kirāves, mi pheñōri?
Vadno saga maladas ma.

15. Az öreg nagyapámmal is ezt akarta csinálni.
16. De hogy a nagyanyám kihallgatta, mit beszélgetnek, nem tudta ezt vele megcsinálni.
17. Felkötött egy zsák szájára egy ruhát és ahogy azt ki akarta rántani, ő már addig fölugrott és a késével szívébe (szíven) szúrta, hogy a penge benne maradt a szívében, letörött.
18. Tudatták (ébresztették) azt az urat.
19. Mindenki fölkelt, mondták, hogy mi volt.
20. Fölásták a pajta földjét.
21. Több, mint negyven halott személy csontját találták meg ott.
22. Akkor megölték azt az embert, hogy sok cigányt megölt.
23. Onnan elmentek, többet nem is közeledtek majd, (nem) mentek ahhoz a helyhez.

26/7

1. Amott lent a híd alatt,
ott mos a fiatal cigány asszony.
Arra ment egy fiatal cigány férfi.
Mit mosol te, fiatal cigány asszony?
5. Elmenj abba a nagy erdőbe,
fogjál kígyót, mérgeket,
fogjál kígyót, mérgeket,
és főzd meg azt a fivérédnek!
9. Mit főzöl, nővérkém?
Vadszag csapott meg.

Tríne pujan taj do mašen
kiravav tuke, mo phraloro.

13. Kanä jek rojasa žalas,
leski ček (ek) čam šargulindas,
kanä la dujtonasa žalas.
Xalan, phejo, muro šero!

17. Anta, phejo, muro šerand,
te šav me tele muro šero!

19. Mišto-j, te mērav, de! Mišto-j šol voj kāde! Mišto-j,
muri šej te mērel! Phen, mo! No, mišto-j, mišto-j!

20. Či das voj kothe o šerand,
hāj das kothe e bučuma.
Kāde trubuj la pheñake,
kon le phrales, voj mudārdas.

24. *Most egy szót kihagytál belőle!*

25. Kothe gelas kāj o pesko terno rom.
D' ab' akānak tu šāj les man!
Či trobus man, mi pheñori,
ke vi man kāde šāj mudāres.

29. Kade trubuj la kurvake,
kon le phrales, voj mudārel!
Ke či rom nāj ma, či phraloro,
mār ma, Dēvla, jek korkōro!

33. *Ez a vége.*

KOZÁK ISTVÁN (Iovári), sz. 1916.
Szolnok, Szolnok megye (M)
Gyűjtés: 1982.

Három csirkét és két halat
főzök neked, fivérkém.

13. Amikor egy kanállal evett,
az egyik pofája (az arca egyik fele) megsárgult,
amikor a másoddikkal evett.
Megetted, nővér, a fejemet
(elveszejtetted, nővér, az életemet)!

17. Hozzad, nővér, a vánkosomat,
hadd tegyem én le a fejemet!

19. Jól van, haljak meg, no! Jól teszi (énekli) ő így!
Jól van, a lányom haljon meg! Mondjad, testvér!
No, jól van, jól van!

20. Nem adta ő oda a vánkost,
és adta oda a tuskót (a favágító tőkét).
Így kell a nővérek,
aki a fivérét, ő megölte.

24. *Most egy szót kihagytál belőle!*

25. Odament a fiatal cigány férfijához.
De már most te elvehetsz engem!
Nem kellesz nekem, nővérkém,
mert engem is így megölhetsz.

29. Így kell a kurvának,
aki a fivérét, ő megöli!
Mert se férj nincs nekem, se fivérke,
verj meg engem, Isten, egyes egyedül!

33. *Ez a vége.*

1. Phūri Vilma tal o pōdo,
phūri Vilma tal o pōdo.
Sar phangljaḡ peḡko lolo khosno,
phangljaḡ peḡko lolo diklo.
5. O, de, t' aḡ baḡtali, phūri Vilmo,
t' aḡ baḡtali, phūri Vilmo!
De, soḡtār phangljan lolo diklo,
de, soḡtār phangljan lolo diklo?
9. Ō, de, so ūraḡan, de ma te ḡav,
so ūraḡan, de ma te ḡav!
Aj, de, done sapen puḡurenca,
de, done sapen puḡurenca.
13. Ō, de, so na phāḡeḡ kalo khosno,
so na phāḡeḡ kalo khosno?
Ke, ūe ṣeḡeḡ mudārde leḡ,
ke, ūe ṣeḡeḡ mudārde leḡ.

SAMU JÁNOS (*khelderash*), sz. 1960.
Marosszentanna-Sîntana de Mureş, judeţul Mureş (R)
Gyűjtés: 1994.

- Žavtar, pheṇe, žavtar, še,
2. žavtar, pheṇe, žavtar, še,
t' anav, pheṇe, ba rāja!
4. Žav, pheṇe, t' anav rāja,
t' engradi le, le bārja.
6. Kas engradi le bārja
la mamake, le tatahke,
8. la mamake, le tatahke,
la mamake, le tatahke!
10. Hāj žatar, phrala, žatar, brē,
žatar, phrala, žatar, brē!
12. Hāj lēla pe, Ďēvla, thāj žala,

1. Ōreg Vilma a híd alatt,
őreg Vilma a híd alatt.
Ahogy mosta a piros kendőjét,
mosta a piros kendőjét.
5. Ō, de, legyél szerencsés, öreg Vilma,
legyél szerencsés, öreg Vilma!
De, miért mostál piros kendőt,
de, miért mostál piros kendőt?
9. Ō, de, mit főztél, adjál nekem enni,
mit főztél, adjál nekem enni!
Aj, de, két kigyót (*főztem*) csirkékkel,
de, két kigyót (*főztem*) csirkékkel.
13. Ō, de, mit (*miért*) nem kötsz fekete kendőt,
mit (*miért*) nem kötsz fekete kendőt?
Mert, a fiadat megölték,
mert, a fiadat megölték.

- Elmegyek, te nővér, elmegyek,
2. elmegyek, te nővér, elmegyek,
hogy hozzak vesszőket, nővér!
4. Megyek, nővér, hogy hozzak vesszőket,
hogy bekerítsem azokat, a kerteket.
6. Hogy bekerítsem a kerteket
anyának, apának,
8. anyának, apának,
anyának, apának!
10. És, menjél el, testvér, menjél el, hej,
menjél el, testvér, menjél el, hej!
12. És fogja majd magát, Istenem, és menni fog,

Iela pe, Ďevla, thāj žala.

14. Hāj šavorri, Ďevla, som kerla,
šavorri, Ďevla, som kerla?

16. Hāj kā pesti bibi kaj žala,
kā pesti bibi kaj žala.

18. Hāj d' ašuņes tuj, šē bibe,
d' ašuņes tuj, šē bibe!

20. Hāj mudārav mure phrales,
mudārav mure phrales!

22. Ašta, šejo, n' av dili,
ašta, šejo, n' av dili, šē!

24. Hāj tu koa sapoj, tu tē žas,
tu koa sapoj, tu tē žas,

26. ekh kūči thūd kās te les,
tho ekh kūči thūd, kas te les!

28. Ekh kūčori thūd guglo,
ekh kūčori thūd guglo!

30. 'E sapeške te pheņes,
le sapeške te pheņeh:

32. D' ašuņes tuj, sapa, mande,
d' ašuņes tuj, sapa, mande!

34. Hāj de ma 'g lĵako velīno,
de ma 'g lĵako velīno, brē,

36. me dav tuk' okh kūči thūd guglo,
ke me dav tut thūd guglo, brē!

38. Hāj khere-j šavorri d' avela,
khere-j šavorri d' avela.

40. La velīno kaj māj dela,
la velīno kaj māj dela.

42. Lako phral intāl d' avela,
lako phral intāl d' avela.

44. Hāj d' ašuņes tuj, pheņe, mande,
d' ašuņes tuj, pheņe, mande!

46. Hāj, de ma ekh pahāro pāj šudro,
de ma ekh pahāro pāj šudro, šē!

48. Hāj ke merav thāj pharrūvav,
ke merav thāj pharrūvav.

Istenem, fogja majd magát és menni fog.

14. És, Istenem, a lányka mit fog csinálni,
Istenem, a lányka mit fog csinálni?

16. És a nagynénjéhez fog menni,
a nagynénjéhez fog menni.

18. És figyelj, te nagynéni,
figyelj, te nagynéni!

20. És megölöm a fivéremet,
megölöm a fivéremet!

22. Megállj, lány, ne légy bolond,
megállj, te lány, ne légy bolond!

24. És te menjél a kigyóhoz,
te menjél a kigyóhoz,

26. fogjál egy bögre tejet,
tegyél (*fogjál*) egy bögre tejet, fogjál!

28. Egy bögrécske édes tejet,
egy bögrécske édes tejet!

30. Mondjad a kigyónak,
mondjad a kigyónak:

32. Figyelj rám, kigyó,
figyelj rám, kigyó!

34. És adjál nekem egy kis mérget,
adjál nekem egy kis mérget, hej,

36. én adok neked egy bögre édes tejet,
mert én adok neked édes tejet, hej!

38. És a lányka haza fog jönni,
a lányka haza fog jönni.

40. Oda fogja neki (*a lánynak*) adni a mérget (*a kigyó*),
oda fogja neki (*a lánynak*) adni a mérget (*a kigyó*).

42. A fivére arra fog jönni,
a fivére arra fog jönni.

44. Nővér, te figyelj rám,
nővér, te figyelj rám!

46. Gyere, adj nekem egy pohár hideg vizet,
te, adj nekem egy pohár hideg vizet!

48. Mert meghalok és meghasadok (*elpusztulok*),
mert meghalok és meghasadok (*elpusztulok*).

50. Kanoã lești phěj d' ašunla,
kanoã lești phěj d' ašunla,
52. les o velino kaj dela,
les o velino kaj dela,
54. so ðah leh ando thüd o guglo,
so ðah leh ando thüd o guglo.
56. Hāj thā xāljah lehko šero,
thā xāljah lehko šero, brė!
58. Leh ka pehko phral kaj dela,
lela, Ďevla, thāj māj pela.
60. Po thān, Ďevla, kaj merela,
po thān, Ďevla, kaj merela.

MIHAI STANESCU (khelderash), sz. 1935.

és a felesége, MARIA STANESCU (khelderash), sz. 1938.

Căiuți, județul Bacău (R)

Gyűjtés: 1998.

50. Amikor a nővére meg fogja (ezt) hallani,
amikor a nővére meg fogja (ezt) hallani,
52. a mérget neki (a fivérének) fogja adni,
a mérget neki (a fivérének) fogja adni,
54. amit az édes tejben adott neki,
amit az édes tejben adott neki.
56. És, hát, megette a fejét (elpusztította az életét),
és megette a fejét (elpusztította az életét), hej!
58. A fivérének fogja adni (a mérget),
Istenem, (azt) fogja majd és megissza majd.
60. Istenem, helyben meg fog halni,
Istenem, helyben meg fog halni.

26/10

1. Egy, kettő, három.
2. Szabad mindent mondani?
3. – Szabad.
4. Nézzé, aranyos! Mutassa az élő köröszet.
5. Maga őszint', igaz, mint az igazi pont.
6. Kinek szólni, beszélni, megmondja szembe, nem háta mögött.
7. Őszinte, de kár, hogy ilyen őszinte, mer' magának nagyon sok az irigye.
8. Szép, csinos, kislányom!
9. Szája beszél, nevet, tréfál, a szíve mégis nyughatatlan.
10. A szeretettyibe több örömet, több szerencsét várt volna az Istentől, mint ahogy eddig van.
11. Nem úgy sikerült a vágya, ahogy várta volna a Jóistentül.

-
12. Várjon, még azér' örülni fog a kedves szíve!
13. Nézze, angyalkám, maga szó-pletykát nem szeret, ki szómondó, kinek szóni, beszéni, megmondja szembe, nem háta mögött, ezáltal egy bizonyos, barna, szálas nő, aki barátnőnek tarcsa magát, ez irigy és ajz magára.
14. Ott akarna szeretni, ahol maga.
15. De magát szereti ez a bizonyos szálas férfi, ez se szőke, se barna.
16. Tizennégy napra asztali társaságba' megfordul, kinek nagyon meg fog örülni.
17. Olyannal teszi le, aranyoskám, a házasságot, kit még soha nem is látott, és boldog lesz. Nem fog csalatkozni.
18. Három gyermeknek lesz mama.
19. A mama szívit, testvéreit, rokonnya szívit a házasság élettyibe' nem fogja szomorítani.
20. Vig, aranyoskám, de szerencsétlen, ki szómondó, és ezáltal nagyon sok pletyka vár magára.
21. No, de asztali társaság után evvel a bizonyos szálas férfivel hamarosan meg fog ismerkedni, és ajándékot kap, kinek nagyon meg fog örülni.
22. Hosszú életre nem számít, pedig a nyócvanegyvet megéri. Még van, beteg nem lesz.
23. Utolsó percig vig asszony lesz, aranyos!
24. De elvált férfivel teszi le a házasságot, ne haragudjon!
25. Nézz, Istentül vóna szerencséje, csak egy bizonyos nő van, aki minden újhoid pénteken a maga kilenc lábanyomát fölszedi, a kilencedik sírhol ássa. Ahogy az a halott szárad, szikkad, úgy száradjon a maga öröme és a szerencséje.
26. De akarja, hogy föloldozzam?
27. – Akarom.
28. No, hozzon ide tiszta lélekkel, tiszta szeretettel!... Ha akarja, akkor segítők magának, de csak úgy, hogzha hisz... Egy szál fehér cénát!
-

-
29. – Itt van a cérna.
30. Mutassa az ujját!
31. Ahogy én ezt a cérnát mérem, elmérem magától
mindenféle szerencsétlenséget.
32. Kilenc puszta határra elviszem magától, ahol
só, kenyér nem terem, Istent nem imádnak, Pádúai
Szent Antalnak tiszteletet nem adnak.
33. Nem az én híremmel, Isten hírével, Pádúai
Szent Antal tisztelettyével eltávolítom magától a
rontást!
34. Mondja: úgy engedje az Isten!
35. – Engedje az Isten!
36. Ammen. No, hozzon ide egy ollót, aranyos!
Elvágjuk a cérnát!
37. No, nézze, itt van egy szál cérna! Kössön rá
három csomót!
38. És mind az egyes csomóra különlegesen kívánjon
három kívánságot, amit szeretne az Istentől,
hogy teljesedjön!
39. No, kösse!... No, megkötötte?
40. – Meg.
41. Tiszta szívből akarja?
42. – Tiszta szíveimből akarom.
43. No, ahogy ezt a cérnát dörgölöm.
44. Ezt a három csomót maga kötötte. Igaz vagy
nem igaz?...
45. – Igaz.
46. No, nézze, aranyoskám! Szemfényvesztő nem
vagyok, mozi nem vagyok.
47. Ha tisztességesen, tiszta szívből akarja ezt a
férfit, nem csatlakozásra, nem akarja, hogy cserben
hagyja, hogy boldogtalanná tegye egész életre,
akkor ez a csomó sima lesz.
48. Olyan, mint először kötötte.
49. És amit maga kívánt hármat, az Istentől teljesedjön!
50. No, fújjon rá!
51. Úgy engedje a Jóisten!
-

23752. No, ha ez a cérna síma lesz, és akkor maga annyiba veheti, mintha teljesülne, és a szemének azt, amit maga köt a saját kezével, azt a maga szemével láthassa.

53. Mennyit nem sajnál pénzbe', hogy én magát földoldozzam a maga boldogságára és a maga szerencséjére?

54. Mert az Isten Isten vót, és annak a koporsóját se őrizték, kedveském, ingyen!

55. Ingyen nem csinálhatom, mer' nem is tudom.

56. Pénzzel tették le a boldogságát, a szerencsét magátul, pénzzel is oldozom föl.

57. Mennyit nem szán? Mondjon egy összeget!

58. Hát, az a százas ám nem pénz! Dehát nincs több? Szegény?

59. – Nincs több pénzem.

60. Hát, legyen az Isten akarattya, maj' máskor fölkeresem.

61. De csak akkor, hogyha hisz.

62. Ha nem lösz baj, ha síma nem lösz, akkor én magának nem tudok segíteni, ha ötezret anna.

63. Fújjon rá! No, bontsa ki!...

64. No, nincsen rajta? Hála Istennek! Teljesült.

65. Majd ezt a három... vagy ezt a csomót majd tegye bele a kilencedik fának a tövébe, és ahogy az virágzik, úgy virágzik, édeském, a maga öröme és a szerencséje.

66. Friss egészséget kívánok!

67. – Köszönöm szépen.

KOZÁK HELENNÉ „SZELENC“ (Iovári), sz. 1934.

Kalocsa, Bács-Kiskun megye (M)

Gyűjtés: 1985.

1. Hajda, pheñe, ka l' rāja,
î' engradosārav 'līna,
3. hāj le tatahke, la mamake,
le tatahke, la mamake!
5. Āpoj, či žav, phrala, či žav, brē,
či žav, phrala, či žav, brē,
7. ke dukhāl ma d' o šero,
ke dukhāl ma d' o šero!
9. Lela pe, Āvla, thāj žala,
lela pe, Āvla, thāj žala.
11. Hāj d' oj kurva so kerdas,
hāj d' oj kurva so kerdah?
13. Kā pesti māmi geljās,
kā pesti māmi geljah.
15. Droboj tuke, šē māmije,
droboj tuke, šē māmije!
17. Nais tuke, šē nepōate,
nais tuke, šē nepōate!
19. Si ma, māmi, ekh phirāmno.
Sār îe mudārav leh me?
21. Po jarmāloko îe žas,
pīri nēvi îe tīneh!
23. Tē phereh la thūd guglo,
îe phereh la thūd guglo!
25. Hāj koa Šap, o Zeleno, îe žas,
tu îe deh leh thūd guglo,
27. hāj uo îe del tu velīno,
hāj uo îe del tu velīno!
29. Hāj khere-j kurva kaj d' avela,
khere-j kurva kaj d' avela.
31. O velīno leh kaj thoala?
Intāl ando kher kaj thoala.
33. Lako phrāle kaj d' avela,

1. Gyere, nővér, vesszőkért,
hogy bekerítsem az udvart,
3. és az apának, az anyának,
az apának, az anyának!
5. Aztán, nem megyek, testvér, nem megyek, hej,
nem megyek, testvér, nem megyek, hej,
7. mert fáj a fejem,
mert fáj a fejem!
9. Istenem, fogja majd magát és menni fog (*a fiú*),
Istenem, fogja majd magát és menni fog (*a fiú*).
11. És mit csinált a kurva,
és mit csinált a kurva?
13. A nagynyjához ment,
a nagynyjához ment.
15. Üdvözlét neked, te nagynya,
üdvözlét neked, te nagynya!
17. Köszönet neked, te unokalány,
köszönet neked, te unokalány!
19. Nagynya, van nekem egy szeretőm.
(*De*) hogyan öljem meg őt?
21. A vásárra menjél,
vásárolj új fazekat!
23. Töltsd meg édes tejjél,
töltsd meg édes tejjél!
25. És menjél a Zöld Kígyóhoz,
te édes tejet adjál neki,
27. és ő adjon neked mérget,
és ő adjon neked mérget!
29. És a kurva haza fog jönni,
a kurva haza fog jönni.
31. A mérget neki (*a fiúnak*) hová fogja tenni?
A tulsó szobába fogja tenni.
33. A fivére meg fog jönni,

Iako phrale kaj d' avela.

35. Meräv, pheñe, pharrüvav,
meräv, pheñe, pharrüvav,
37. de ma, pheñe, 'g ljako päj,
de ma, pheñe, 'g ljako päj!
39. Ža 'ntal ando kher, o vüzo,
si tu ekh sverto mol lölj,
41. thäj leh uoj, Ďevla, phendas.
Te deh la ma po näsul,
43. po näsul te del o Ďel,
po näsul te del o Ďel!
45. Te deh la ma po mišto,
po mišto te del o Ďel!
47. Po thän, Ďevla, pharrülo,
po thän, Ďevla, pharrülo.
49. Ka pehko phiramno gelji.
Mudärdem mure phrales,
51. kaš te leh ma ba do tu!
Häj me tute ke či lav!
53. Šar mudärdan, še, te phraleh,
kada mudäreš ma ji man!

CORONIA MUNTEANU (khelderash), sz. 1943.

Gura Văii, județul Bacău (R)

Gyűjtés: 1998.

27/2

1. Hājda, pheñe, kà l' rāja,
hājda, pheñe, kà l' rāja,
3. jì kà l' rāja, le zelena,
kà l' rāja, le zelena!
5. Jì kāj āšile katoa tata,
katoa tata, katoa-j mama.
7. Jì so d' oj kurva bužāndi,
so d' oj kurva bužāndi!
9. Ža tu, phrala, māj āngle,

a fivére meg fog jönni.

35. Meghalok, nővér, meghasadok (*elpusztulok*),
meghalok, nővér, meghasadok (*elpusztulok*),
37. adjál, nővér, egy kis vizet,
adjál, nővér, egy kis vizet!
39. Menjél a túlsó szobába,
van (*ott*) neked egy negyedliter vörös bor,
41. Istenem, (ezt) mondta neki.
Ha (*a bort*) rosszvégre adod nekem,
43. adja (*neked is*) rosszvégre az Isten,
adja (*neked is*) rosszvégre az Isten!
45. Ha javamra adod,
adja (*neked is*) javadra az Isten!
47. Istenem, helyben meghasadt (*elpusztult a fiú*),
Istenem, helyben meghasadt (*elpusztult a fiú*).
49. A szeretőjéhez ment (*a lány*).
Megöltém a fivéremet,
51. hogy te elvegyél engem!
És (*hát*), én téged nem veszek el!
53. Hej, ahogyan a fivéredet megölted,
úgy ölsz meg engemet is!

27/2

1. Gyere, nővér, vesszőért,
gyere, nővér, vesszőért,
3. zöld vesszőért is,
zöld vesszőért!
5. Ahogy is (*ránk*) maradtak (*a kérések*) apától,
apától, anyától.
7. Milyen ravasz is a kurva,
milyen ravasz a kurva!
9. Te menjél, fivér, előbb (*előre*),

íe thov ji me le gada!

11. Ji so d' o čavōro kerdas?

Guruven ji d' astārdas.

13. Ji d' ando voš, Dēvla, gelo,

d' ando voš, Dēvla, gelo.

15. Ji so d' oj kurva bužāndi,

so d' oj kurva bužāndi!

17. Ji kaj pesti bibi gali,

kaj pesti bibi gali.

19. D' ašunes tu, še bibe!

Si ma, bibe, ekh phirāmno,

21. ji si ma, bibe, ekh phirāmno.

Či žanav, sār te kerav,

23. sār les, bibe, te mundārav?

Ji la mundro kaj sikadas.

25. D' ašunes tu, majke, mande!

Tinta ekh piri maj nēvi,

27. tinta ekh piri maj nēvi,

thaj pherta la thūd gūglo!

29. Ža koā Sap, o Zeleno!

Del tu ekh ljako velino,

31. del tu ekh ljako velino.

So d' oj kurva kaj kerdas?

33. Piri nēvi kaj tīndas.

Ji thaj la thūd gūglo pherdas,

35. koā sap lasa kaj geljas.

D' ašunes tu, sapa, mande!

37. Dav tu ekh piri thūd gūglo,

de ma ekh ljako velino!

39. Ji la velino, Dēvla, das,

khēre lesa d' aviljas.

41. Les ando kheri kaj šūtas,

les ando kheri kaj šūtas.

43. Jeta, lako phral d' avel,

jeta, lako phral d' avel!

45. So uoj, Dēvla, kaj kerdas?

Paj anda l' brāda šōrdas,

én hadd mossam ki az ingeket (*a ruhákat*) is!

11. Mit is csinált a legényke?

Be is fogta az ökröket.

13. Istenem, ment is az erdőbe,

Istenem, az erdőbe ment.

15. Milyen ravasz is a kurva,

milyen ravasz a kurva!

17. Ment is a nagynénjéhez,

ment a nagynénjéhez.

19. Hallgass meg, te nagynéni!

Nagynéni, van egy szeretőm,

21. nagynéni, van egy szeretőm.

Nem tudom, hogyan csináljam,

23. nagynéni, hogyan öljem meg őt?

Szépen ki is tanította.

25. Hallgass rám, anyám!

Vegyél egy fazekat,

27. vegyél egy fazekat,

és töltsd meg azt édes tejjel!

29. Menjél a Zöld Kígyóhoz!

Ad neked egy kis mérget,

31. ad neked egy kis mérget.

Mit csinált a kurva?

33. Új fazekat vásárolt.

Meg is töltötte édes tejjel,

35. ment vele a kígyóhoz.

Hallgassál rám, te kígyó!

37. Adok neked egy fazék édes tejet,

adjál nekem egy kis mérget!

39. Istenem, neki is adta a mérget,

hazajött vele.

41. A szobába tette,

a szobába tette.

43. Íme, a fivére megjön,

íme, a fivére megjön.

45. Istenem, ő (*a lány*) mit csinált?

A vödörkből kiöntötte a vizet,

47. Ji pāj anda l' brāda šordas.
 Lako phrāl kaj porta sas.
 49. Ji puter, pheñe, el vudāra,
 puter, pheñe, 'l vudāra!
 51. Ji d' ašūñes tu, pheñe, mande!
 De ma, pheñe, ekh ljako pāj!
 53. Ke šūtilo muro muj,
 dekin dav muj pal' guruv.
 55. Ji nāj ma, phrala, ekh ljako pāj,
 kaj thodemoj le gada,
 57. kaj thodemoj le gada!
 Ža 'ndo kheri d' o vūzo,
 59. s' ekh pahāro mol lolī!
 Ji kanoā šavōro šundas,
 61. po prāgo lasa 'viljas.
 Ji d' ašūñes tu, pheñe, mande!
 63. Ťe desa ma de mišto,
 de mišto ťe del t' o Ţel!
 65. Ťe desa ma de nāsul,
 po nāsul ťe del o Ţel!
 67. Vi ko muj, Ţevla, thodas,
 vi po thān kaj pharrūjlas.
 69. So, d' o j kurva so kerdas?
 Kaj pesko phirāmno geljas.
 71. Ji d' ašūñes tu, phirāmña,
 mundārdem mire phrāles,
 73. numa kas ťe lav tutut!
 Ji sār mundārdan ťe phrāles,
 kāda mundāres vi man!

BOBOÁKA (*khelderash*), sz. 1933.
 Feteşti, judeţul Ialomiţa (R)
 Gyűjtés: 1998.

47. a vödörökből ki is öntötte a vizet.
 A fivére az ajtónál volt.
 49. Nyissad is, nővér, az ajtókat,
 nyissad, nővér, az ajtókat!
 51. Hallgassál is, nővér, rám!
 Adj nekem, nővér, egy kis vizet!
 53. Mert kiszáradt a szám,
 mióta az ökör után kiabálok.
 55. Nincsen, fivér, egy kis vizem se,
 hogy (*mert*) mostam az ingeket (*a ruhákat*),
 57. hogy (*mert*) mostam az ingeket (*a ruhákat*)!
 Menjél a tiszta házba (*a tiszta szobába*),
 59. van (*ott*) egy pohár vörös bor!
 Amikor is a legényke meghallotta,
 61. a küszöbre jött.
 Te is hallgassál rám, nővér!
 63. Ha javamra adod (*a bort*),
 adja neked (*is*) javadra az Isten!
 65. Ha rosszvégre adod nekem,
 (*neked is*) rosszvégre adja az Isten!
 67. Istenem, a szájához is tette (*a pohár bort*),
 meg is hasadt (*elpusztult*) helyben.
 69. Hát, a kurva mit csinált?
 A szeretőjéhez ment.
 71. Hallgass is meg, te szerető,
 megöltem a fivéremet,
 73. csakhogy tehozzád menjek feleségül!
 Ahogy is a fivéredet megöltem,
 úgy ölsz meg engemet is!

27/3a

1. Čorro čobonási,
čorro čobonási,
sa gilja taj phírda,
sa gilja taj phírda.

5. No, innen nem tudom én!

KÖZÉPKORÚ CERHÁRI FÉRFI

Kántorjánosi, Szabolcs-Szatmár megye (M)
Gyűjtés: 1982.

27/3b

1. – Phen mange: ripa bangi!
2. – Xas i miž, i bangi.
3. – Xas o kār, o bango!
4. – Phen mange: šuri!
5. – Šuri.
6. – Xas i miž, i phuri.
7. – Phen mange: šelo!
8. – Xas muro pēlo.
9. – Phen mange: bičo bojtonenca!
10. – Bičo bojtonenca.
11. – Xas i miž girčonca.

AJTAI BÉLA (másári), sz. 1962.
és AJTAI KÁLMÁN (másári), sz. 1964.
Tázlár, Bács-Kiskun megye (M)
Gyűjtés: 1984.

27/4

1. Ke, tal o podo le žambengro
hin o bijāv le romengro.
Le žamb' ande čingardi, lume, vaj, vaj,

27/3a

1. Szegény juhász,
szegény juhász,
mind (mindig) ment és járt (vándorolt),
mind (mindig) ment és járt (vándorolt).

5. No, innen nem tudom én!

27/3b

1. – Mondd nekem: görbe répa!
2. – Megeszed a pinát, a görbét.
3. – Megeszed a faszt, a görbét!
4. – Mondd nekem: kés!
5. – Kés.
6. – Megeszed a pinát, az öreget.
7. – Mondd nekem: kötél!
8. – Megeszed a tőkömet.
9. – Mondd nekem: ostor bojtokkal!
10. – Ostor bojtokkal.
11. – Megeszed a pinát görcsökkel.

27/4

1. Mert, a békák hídja alatt
van a cigányok lakodalma.
A békák bent (a vízben) zajosak, világ, jaj, jaj,

---

pale mande voj müljas, lume, vaj.
Le žamb' ande čingardi, lume, vaj, vaj,
pale mande voj müljas, lume, vaj.

utánam ő (a lány) meghalt (epedezett), világ, jaj.
A békák bent (a vízben) zajosak, világ, jaj, jaj,
utánam ő (a lány) meghalt (epedezett), világ, jaj.

DOMMU JÁNOS (kherútno), sz. 1973.
Kerelőszentpál-Sinpaul, județul Mureș (R)
Gyűjtés: 1991.

27/5

1. Télen, nyáron a sátorozás folyt, tehát, a vándorló cigányoknál.
2. Hát, a letelepedés, az akkor... akkoriban nem volt ilyen egyszerű, mert a falukba, a városokba nem lehetett bemenni a cigányoknak.
3. Esetleg úgy lehetett bemenni a cigányoknak, hogy valamilyen szolgáltatás kapcsán, tehát, drótoztak, fétoztak, vagy kosarat árultak, vagy sóprút árultak, vagy valami olyan munkát végeztek el háznál, ami esetleg a cigány foglalkozásba volt.
4. Tehát, lehetett jóslás vagy bármi, ami esetleg előfordulhatott.
5. Hát, a kártyavetéstől kezdve minden.
6. Tehát, ezeket lehetett, mert úgymond „űzni az ipart“. Ezt megengedték.
7. Dehát azt, hogy bemenni a faluba, letelepedni, vagy a falun átmenni, az már egy kicsit veszélyesebb dolog volt.
8. Át lehetett menni, de ez már nem volt eléggé annyira veszélytelen vállalkozás, mer' akár meg is verhették a cigányokat, hogy éppen mit keresnek arra.
9. Semmi ok nélkül. Tehát, ehhez nem kellett ok.
10. Elég ok volt az, hogy már egyáltalán bent merészkedtek a faluba.
11. Mer' elterjedt, hogy lopnak, csálnak, ésatöbbi.

-
12. Vótak olyan családok, akiket ismertek.
13. Ismerték, hogy régóta, évente eccer-kéccer arra jártak, letelepedtek és nem loptak el semmit, meg hasznos szol...
14. – Azoknak megengedték?
15. Azoknak általában meg szokták engedni, de ők is tudták, hogy itt átmehtünk a falun, de már a másikkba' nem, mer' ott... ott már... ott már mi nem mehetünk, mer' nem úgy ismernek bennünket, vagy nem ismertek úgy bennünket el.
16. A sátrakat, hát, többféleképpen vertük le.
17. Ez attól függött, hogy meddig akartunk maradni.
18. Ha rövid ideig maradtunk, akkor a kocsinak a rúdja szereltük fel a sátrunkat.
19. Levettük az ülésdeszkát a kocsiról, alátámasztottuk a rúd alá, és arra húztuk rá a sátrat.
20. Vagy pedig egy ilyen hosszabb élő fára, ami sudarasabb fa vót, azt lehajtottuk, kicövekeljük, és utána arra lett ráhúzva a sátor.
21. Ha pedig tovább volt ez maradvá, mondjuk, egy hétnél már több ideig, akkor, természetesen, két sátorfára, átkötövel, és úgy táboroztunk le.
22. Jellemző volt a cigányokra, hogy mindenki a saját kis sátorfáját szokta vinni magával, mer' az mindenkinek a saját sátorához volt méretezve.
23. Tehát, hogy milyen hosszú volt, hogy milyen magas volt.
24. Azt eccer beméretezte és akkor nem kellett neki minden alkalommal sátorfát vágni.
25. Azt mindig vitték magukkal.
26. – Oszk jól ki vót száradva.
27. Meg jól ki vót száradva, az könnyű volt, meg, hát, a sátorfa nem csak a sátor felállítására vót alkalmas. Ugye?
28. – Hanem?
29. Hát, verekedésnél. Az mingyár azzal kezdődött, hogy elő a sátorfát.
-

-
30. – No, most ezeknek a különféle sátraknak különféle nevük volt? Például, amit a szekérrúdra feszítettek ki?
31. Az ugyanaz a sátor volt.
32. – De nem volt más nevük?
33. Nem.
34. – Nem nevezték?... Azt mondták, hogy sátrat csinálnak? Csak? Szóval... Az elnevezés...
35. Így van. Hogy „rúdra sátrat“, vagy „fára sátrat“.
- „Upro kast i cerhe.“
36. – Volt nevük?
37. Volt.
38. – Volt? Mi volt?
39. Amelyiket ágas fára húzták, az volt a sima sátor. Amelyiket...
40. – De a cigány neve mi volt?
41. „I cerhe“. Az, az volt a rendes sátor, „cerhe“. Amit egy élő fát, mondjuk, lehajtottak, vagy csak egy szál fát vert bele a földbe, kihelyezte a végét, beleverte, lehajtotta és a végét kicövekelte, az vót a „zsambe“. Az a „béka-sátor“ vót.
42. Mert olyan futra (alakra) hajtotta meg, akkor azt szokták mondani, „pri zsambe cide i cerhe“, (békára húzták a sátrat), béka-alakra.
43. Ha kocsin vót, akkor „pro verda cide i cerhe“ (szekérre húzták a sátrat). Kocsin sátor, kocsira húzta a sátrat.
44. – Tehát, akkor volt?
45. El voltak nevezve ezek, csak, hát,... Például, a sátnak a feszítőcövekje, az volt a „floaken“, az volt a cövek.
46. – És a sátorvásznat hogy’ hívták?
47. – Nejlón.
48. Á!
49. Maga a „cerhe“, az vót a sátor. A sátoranyag.
50. – A sátorépület. Igen. De az anyaga? Az?
51. Hát, ezt... többfajta anyagból volt. Vót, akinek
-

---

anginból volt. Az má' elég jól összeszedte magának, hogy megvett annyi angint, meg tudott venni, mer' ezt eccer kellett felhúzni, eccer megázott, oszt utána mán nem ázott be.

52. Először beázott, utána megdagadtak akkor az anginba' a szálak és akkor az eltömitti, az eső.

53. És akkor az egy olyan viaszos réteget képez kívülről, ahol az eső, a pára megfogja.

54. És akkor, aki mán hosszú ideig sátorozott vele, be szokott zódiúlni, mint a moha.

55. Meg vót olyan, aki nem vót neki semmi más, összevarrt két lepedőt, vagy hármát, ezeket a régi vászonlepedőket, amit úgy faluban csereberéltek edényért, vagy jóslás, vagy...

56. Hát, annak is, a vászonnak is van egy olyan tulajdonsága, hogy az több ideig átcsőpög, de egy idő után má' az is, rászáll a por, az eső beleveri, és utána má' az se ázik be.

57. Hát, ez ugyanúgy van az esernyőnél.

58. – Nem kenték be valamivel?

59. De be szokták. Amikor olyan zsákanyagból varrtak, mert, hát, nem vót neki más, akkor ha hozzáfért valahol zsákokhoz, ezekhe' a vászonzsákokhoz, szétbontotta, összevarrta és akkor a döglött állatoknál, mondjuk, a teheneknél.

60. Megtalálta a döglött tehenet.

61. Ha még friss vót, akkor sütöttek-főztek belőle. A faggyújával szokták a zsákon-anyagot bekenni és akkor az nem engedte át a vizet.

62. De azt nem lehetett úgy összehajtogatni utána mán, mint a másik sátrat, hogy összegöngyölíti teljesen, mer' akkor a faggyúrétet, ahogy hajtotta, úgy megtöredezett, és utána megint beesett.

63. – És akkor hogy' szárították?

64. Azt csak lapokba' rakták össze.

65. – Lapokba'?

66. Igen.

---

67. – És ilyen ponyvából?...

68. Hát, mán akkor, akkor abba' az időbe', mán mikor a '70-es (1970-es). Mer' még a '70-es elején is nagyon sok...

69. – Maga még akkor is vándorolt?

70. Hát... mán hogy' mondjam? Nem vándoroltunk, de sátorba' laktunk.

71. – A '70-es években?

72. Igen. Igen.

73. Hát, ez olyan vót, hogy amég el nem készült a kunyhó, addig sátorba' laktunk még másfél évet. Télen, nyáron.

74. Józsinak az elmondottaihoz annyit szerettem volna hozzáfűzni, hogy a roma ember, az élet kicsiszolta nagyon és amire más ember rá se merne gondolni vagy meg se álmodná, őnéki olyan tapasztalatok által szerzett tudása van, hogy például egy olyan ember, aki házba' nőtt fel és az, télen azt mondanák neki, hogy „menj ki a szabadba és ott élj meg”, az biztos, hogy elpusztulna, meghalna.

75. De egy cigány ember, már azzal a tapasztalattal, ami még a 20-25 éves korba' vannak most még a cigány emberek, meg vannak még fiatalabbak is, akik még később tudtak lakáshoz jutni, vagy házhoz, vagy kunyhóhoz, az megélne.

76. Mer' az nem tudja, egy olyan átlagember, például, hogy ha most van ötven centi vastag hó és csak egy vagy két szál gyufám van, hogy hogyan tudjak tüzet gyújtani.

77. Elsőre. Amikor minden vizes. Mindent lep a hó.

78. Hova rakjak sátrat? Hogyan húzzam le a sátrat?

79. Legelső dolgom az, hogy fogom, elpucolom a havat. Utána oda gyűjtök tüzet.

80. Azt a tüzet arrébb szedem, elpucolom. Ott átszáradt, átmelegedett a föld, ahol egész nap (égett).

81. A nagy téiben így csinálták a cigányok, hogy

---

naponta átfordították a sátrat.

82. Ahol egész nap tüzelt, oda éjszakára elhúzta a parazsat meg a hamut, odarakta rá a szalmát, odafordította át a sátrat.

83. És akkor a sátor elé került újra a tűz, de a meleg fődön aludtak.

84. Alulról kapta a meleget, mer' másképp elpusztultak vóna az emberek.

85. Hát, mi, tüdőgyulladás meg ilyesmibe' meg...

86. Így is sokan meghaltak, de akkor még többen meghaltak vóna.

87. Meg az erdőkbe', a nagy területen való tűzrakás.

88. Egy sátonyi helyen rakták a tüzet, nyáron is, amikor lesátoroztak.

89. Ez azér' vót, hogy a kullancsok, a férgek, kigyók, ilyen rovarok ellen.

90. Hogy fölégették ott a területet és akkor odasátraztak le, nehogy ottan a gyerekeket a kullancsok, férgek, bogarak megmásszák és ebből baj legyen.

91. Meg ezér' vót az, mai nap is, hogy azt mondják a cigányokra, hogy a „büdös cigány“.

92. Mer' az valóba', бүдös vót a cigány, de nem az által, hogy nem mosakodott meg, hanem a füst.

93. A sátor az így helyezkedett el és a sátor előtt volt a tűz. Tehát, hogy azér' melegítse valamelyest őket.

94. – De éjszakára hagytak parazsat?

95. Persze. Parazsat hagytak.

96. Hát, az ilyen vastag parázs is lehetett, hogy reggel ne kelljen állandóan tüzet rakni.

97. És a sorrend az úgy volt, hogy kívül feküdt a férfi, utána a feleség, a feleség után volt a nagyobb lány, kisebb lány, kisebb lány, és a kis lány mellett feküdt a legkisebb gyerek, és utána a nagyobb gyerek, és a legnagyobb gyerek feküdt leghátul. Tehát, ez... ez volt a sorrend.

27/6

1. Dale, Čoána šejbāri,
tomāime paloa Nikolča,
tomāime paloa Nikolča.
4. Lako dad, Ďevla, som phenla,
lako dad, Ďevla, som phenla?
D' ašunes tu, Čoána, mande,
d' ašunes tu, Čoána, mande!
8. Hāj blukova vasteste ě les,
blukova vasteste ě les,
tu koa pāj ě teljares,
tu koa pāj ě teljares, šej!
12. Čoána, Ďevla, kanā šunla,
blukova vasteste lela,
haj koa pāj kaj teljarela,
haj koa pāj kaj teljarela.
16. Hāj Nikolča, Ďevla, som kerla,
Nikolča, Ďevla, som kerla?
Hāj korkōro, Ďevla, kaj žala,
pala-j Čoána teljarela.
20. Hāj bul po pārno kaj maj thola,
pala-j Čoána teljarela,
pala-j Čoána teljarela.
D' ašunes tu, Čoána, mande!
24. Hāj d' ašunes tu, Čoána, mande,
vadra pāj ě ankalaves,
vadra pāj ě ankalaves,
ě pja' ji me, j' o pārno, šej!
28. Čoána, Ďevla, som phenela?
Če rāj, ě emperāto san,
tuke pāj ě ankalavavi,

27/6

1. Anyám, Csoána eladó lány,
eljegyezve Nyikolcsa által,
eljegyezve Nyikolcsa által.
4. Istenem, az apja mit fog mondani,
Istenem, az apja mit fog mondani?
Te Csoána, figyelj rám,
te Csoána, figyelj rám!
8. És kannát vegyél kézre (a karodra),
kannát vegyél kézre (a karodra),
te a vízhez indulj,
hē, te, a vízhez indulj!
12. Istenem, Csoána amikor hallani fogja,
kannát vesz majd kézre (a karjára),
és a vízhez indul majd,
és a vízhez indul majd.
16. Istenem, és Nyikolcsa mit fog csinálni,
Istenem, Nyikolcsa mit fog csinálni?
Istenem, és egyedül megy majd,
Csoána után fog indulni.
20. És segget fog tenni a fehérre
(a fehér lóra fog ülni),
Csoána után fog indulni,
Csoána után fog indulni.
Te Csoána, hallgass rám!
vegyél ki (húzzál a kútból egy) vödör vizet,
vegyél ki (húzzál a kútból egy) vödör vizet,
hē, te, hadd igyak én is, a fehér (ló) is!
28. Istenem, Csoána mit fog mondani?
Miféle úr, miféle király vagy,
hogy (a kútból) vizet vegyek ki (húzzak) neked,

---

tuke pāj ī' ankalavavi?

32. Xulji ĩejle taj pi pāj,

xulji ĩejle haj pi pāj!

Nikolča, Ďevla, kaj šunla,

uo poa pārno kaj xuljela.

36. Haj l' and' angali kaj māj lela,

l' and' angali kaj māj lela,

astārela haj čumidela,

astārela haj čumidela.

40. Uoj andoa moste phenela:

Čumide ma, na dandāl,

čumide ma, na dandāl!

K' o čumidimo či prinžandol,

o dandalimo prinžandol.

45. Kaditi Čoāna bešela,

kaditi Čoāna bešela,

pāj ando blūko' tatola,

pāj ando blūko' tatola.

49. Haj nakhel čas, nakhel duj,

nakhel čas, nakhel duj,

Čoāna, Ďevla, či d' avela,

Čoāna, Ďevla, či d' avela.

53. Kanā, Ďevla, uo dikhela,

č' e vorbica či frešola,

ji kaj Čoāna kaj d' avela,

ji kaj Čoāna kaj d' avela.

57. Lako dād, Ďevla, som phenla,

lako dād, Ďevla, som phenla?

Andan, Čoāna, pāj šūdro, šej,

andan, Čoāna, pāj šūdro, šej?

61. Andem, tate, pāj šūdro.

Uo, Ďevla, Ďevla, som kerla?

Bradori, Ďevla, kaj lela,

pājoro, Ďevla, kaj pela.

65. D' andoa moste kaj phenela,

d' andoa moste kaj phenela:

Nas tuke, Čoāna, lažav,

hogy (a kútból) vizet vegyek ki (húzzak) neked?

32. Szállj le (a lóról) és igyál vizet,

szállj le (a lóról) és igyál vizet!

Istenem, ahogy Nyikolcsa meghallja majd,

ő a fehértől (a fehér lóról) le fog szállni.

36. És őt (Csoánát) ölbe fogja venni,

őt (Csoánát) ölbe fogja venni,

kezdi majd és csókol majd,

kezdi majd és csókol majd.

40. Ő (Csoána) szájából (szóval) mondja majd:

Csókolj engem, ne harapjál,

csókolj engem, ne harapjál!

Mert a csók nem ismerszik meg

(a csók nyoma nem látszik),

a harapás megismerszik

(a harapás nyoma meglátszik).

45. Csoána annyit (olyan sok ideig)

ül (marad távol),

Csoána annyit (olyan sok ideig) ül (marad távol),

a kannában meg fog melegeдни a víz,

a kannában meg fog melegeдни a víz.

49. És telik (egy) óra, telik kettő,

telik (egy) óra, telik kettő,

Istenem, Csoána nem fog jönni,

Istenem, Csoána nem fog jönni.

53. Istenem, ő (az apja) amikor látja majd,

szavacska sem fog befejeződni,

Csoána is megjön majd,

Csoána is megjön majd.

57. Istenem, az apja mit fog mondani,

Istenem, az apja mit fog mondani?

Hé, Csoána, hoztál hideg vizet,

hé, Csoána, hoztál hideg vizet?

61. Apa, hoztam hideg vizet.

Istenem, Istenem, ő (az apja) mit fog csinálni?

Istenem, a vödöröskét fogja majd,

Istenem, vizecskét fog inni.

---

hāj ija kak, ija bibja, šej?!
69. Hāj ija kak, ija bibja,
man po lažav kaj maj dan ma,
man po lažav kaj maj dan ma!
72. Hāj ūi buka kon šindas,
hāj ūi buka kon šindas?
Nakhlem, tate, tala o rugo,
čurunda' d' o muri buka.
76. Hāj nakhlem, tate, tala o rugo,
čurunda' d' o muri buka.
Kadiŭi, Čoana, bešljan!
Drabārdem 'khe čobanos. Šej!
80. Hāj lako dad, Ďevla, som kerla?
Korbāci ando pāj kaj thola,
korbāci ando pāj kaj thola,
la, Ďevla, kajŭi mārela.
84. Hāj la, Ďevla, kajŭi mārela,
rat anda l' čuča xuljela,
rat anda l' čuča xuljela.
87. Hāj d' ašunēs tu, tate, mande!
De ma, tate, duj supcirja,
de ma, tate, duj supcirja,
ŭe lav mange deg lolo, brē,
91. ŭe astarav d' o muri čoya!
Lako dād, Ďevla, som phenla?
Kaj laŭi deŭ kaj trādela la,
kaj laŭi deŭ kaj trādela.
95. Hāj kada andoa mošē pheŭela:
D' ašunēs tu, tate, mande,
d' o mānro kaj la nuntāko,
ŭ' ašel, tate, pomānako!
99. Hāj i moli l' abavesŭi,
ŭ' ašel, tate, pomānati,
ŭ' ašel, tate, pomānaŭi!
102. Kaj peŭi baba kaj žala.
D' ašunēs tu, baba, mande,
de ma, baba, duj supcirja,

65. Szájból (szóval) fogja mondani,
szájból (szóval) fogja mondani:
Csoána, nem volt neked szegyen,
hé, és kilenc nagybácsi, kilenc nagynéni (van)?!
69. És kilenc nagybácsi, kilenc nagynéni (van),
engemet szegyenre adtál (szegyenbe hoztál),
engemet szegyenre adtál (szegyenbe hoztál)!
72. És a pofádat (arcodat) ki vágta meg,
és a pofádat (arcodat) ki vágta meg?
Apa, elhaladtam a rózsafa alatt,
megkarmolta a pofámat (az arcomat).
76. És elhaladtam, apa, a rózsafa alatt,
megkarmolta a pofámat (az arcomat).
Csoána, annyit ültél (olyan sokáig maradtál)!
Jósoltam egy juhásznak. Hej, te (lány)!
80. Istenem, és az apja mit fog csinálni?
A korbácsot a vízbe fogja tenni,
a korbácsot a vízbe fogja tenni,
Istenem, őt annyit (annyira) üti majd.
84. Istenem, őt annyit (annyira) üti majd,
a csecsekből vér szökik (spriccel) majd,
a csecsekből vér szökik (spriccel) majd.
87. Apa, és hallgass rám!
Apa, adj nekem két fillért,
apa, adj nekem két fillért,
hé, hadd vegyek magamnak piros fonalat,
91. hadd szegiem föl (hadd varrjam meg)
a szoknyámat!
Istenem, az apja mit fog mondani?
Az anyjához fogja őt küldeni,
az anyjához fogja őt küldeni.
95. És szájból (szóval) mondja ezt (Csoána):
Apa, hallgass rám,
az esküvői kenyér,
apa, maradjon meg halotti torinak!
99. És a lakodalmi bor,
apa, maradjon meg halotti torinak,

îe lav mange deg lolo, şeş!

106. Hăj laţi baba kană şunla,
trin supcîrja kaj măj dela,
trin supcîrja kaj măj dela.
Koa farmačiko kaj žala.

110. Hăj dauz, domnule, la mine,
dauz, domnule, la mine,
sim daj oljak de votrava,
k' am un kijne don turbat, mej!

114. Farmačiko kană şunla,

la draba, Ďevla, kaj dela,
la draba, Ďevla, kaj dela.

D' ande bār la khangeraŭi,

118. hăj d' ande bār la khangeraŭi,
hurjavel pe hăj geŭil pe,
farmačiko kaj măj lela,
farmačiko kaj măj lela.

122. Hăj uoj po thān, Ďevla, merela,
uoj po thān, Ďevla, merela.

Nikolča ke ŭatārela,
Nikolča ke ŭatārela.

126. Hăj bul po pāno kaj măj thola,
pala late ŭeljārela,
pala late ŭeljārela,
koa klopotaŕi kaj žala.

130. Auž, domnule, la mine!

Se nu fač gropa de unu,
se fač gropa pentru doj, mej!
Koa klopotaŕi kaj žala.

134. Hăj se nu trač klopod de unu,
se trač klopod pe man doj, mej,
se trač klopod pe man doj, mej!

LUBA STANESCU (khelderash), sz. 1953.

Andreşeşti, judeţul Ialomiţa (R)

Gyűjtés: 2000.

apa, maradjon meg halotti torinak!

102. A nagyanyához megy majd (Csoána).

Nagyanya, figyelj rám,
adjál, nagyanya, két fillért,
hej, hadd vegyek magamnak piros fonalat!

106. És a nagyanyja amikor meghallja majd,

három fillért ad majd,

három fillért ad majd,

A patikushoz fog menni.

110. És hallgass rám, uram,

hallgass rám, uram,

adj egy kevés mérget,

mert veszett kutyám van, hej!

114. A patikus amikor meghallja majd,

Istenem, gyógyszert fog neki adni,

Istenem, gyógyszert fog neki adni.

A templom kertjében,

118. és a templom kertjében,

öltözködik és készíti (ékesíti) magát,

be fogja venni a gyógyszert,

be fogja venni a gyógyszert.

122. Istenem, és ő helyben meg fog halni,

Istenem, ő helyben meg fog halni.

Nyikolcsa meg fogja (ezt) érezni,

Nyikolcsa meg fogja (ezt) érezni.

126. És segget fog tenni a fehérre

(a fehér lóra fog ülni),

utána indul majd,

utána indul majd,

a harangozóhoz megy majd.

130. Uram, hallgass rám!

Ne egy sírt csinálj,

hej, kettőnek csinálj sírt!

A harangozóhoz megy majd.

134. És ne egynek húzd a harangot,

hej, kettőnek húzd a harangot,

hej, kettőnek húzd a harangot!

1. Hej, de, naj man či dad, či dejori
taj mukhljas man, de, muri gäzi, de, jaj,
hej, de, taj mukhljas man muri gäzi,
de, kurva sas voj, oj, ke, nadon, de, bari.

5. Hej, de, dujdžene sam le phralenca,
dujdžene sam le gindonca
taj aven e rom, dikhen ame
taj si, kon opre..., haj, ke, de, nadon bari.

9. Hej, de, d' aba, Del, pe kodi räti,
t' avel khëre, de, muri gäzi,
apal, t' avel khëre muri gäzi,
hej, de, t' avel mange, oj, ke, voj baytali!

13. Hej, de, szivárványos az ég alja,
nem jól van a fejem alja.
Hej, de, gyere, romnyim, igazítsd meg,
de, fáj a szívem, te gyógyítsd meg!

*HORVÁTH JÁNOS „GALI“ (lovári), sz. 1972.
Nagykőnyi, Tolna megye (M)
Gyűjtés: 1997.*

1. Jaj, naj ma či dad, či dejori
taj mukhlas ma muri gäzi,
taj mukhlas ma muri gäzi,
kurva sas voj, jaj, de, nadon, de, bari.

5. Jaj, d' aba, Dëvläm, kodo časo,
t' avel khëre muro gäzo,
t' avel khëre muro gäzo,
t' avel mange, jaj, de, voj baytalo!

1. Hej, de, nincsen apám, se anyácskám
és elhagyott a feleségem, de, jaj,
hej, de, és elhagyott a feleségem,
de, kurva volt ő, oj, mert, nagyon, de, nagy.

5. Hej, de, ketten vagyunk a testvérekkel,
ketten vagyunk a gondokkal
és jönnek a cigányok, megnéznék minket
és van, aki föl..., haj, mert, de, nagyon nagy.

9. Hej, de, add már, Isten, arra az estére,
jöjjön haza, de, a feleségem,
aztán, jöjjön haza a feleségem,
hej, de, legyen nekem, oj, mert, ő szerencsés!

13. Hej, de, szivárványos az ég alja,
nem jól van a fejem alja.
Hej, de, gyere, feleségem, igazítsd meg,
de, fáj a szívem, te gyógyítsd meg!

1. Jaj, de, nincsen apám, se anyácskám
és elhagyott a feleségem,
és elhagyott a feleségem,
kurva volt ő jaj, de, nagyon, de, nagy.

5. Jaj, add már, Istenem, azt az órát,
jöjjön haza a férjem,
jöjjön haza a férjem,
legyen nekem, jaj, mert, ő szerencsés!

---

9. *Apal phendas:*

10. Taj szivárványos az ég alja,
nem jól van a fejem alja.
Ke, gyere, Zsuzsim, igazítsd meg,
fáj a szívem, jaj, ke, te gyógyítsd meg!

14. Jaj, dujdzene sam, le phralóra,
dudjzene sam le gindonca.
Taj aven e rom, dikhen ame,
si, koj opre, haj, ke, roden ame.

18. Taj engedelmo le romendär,
apal, vi šeleženendär,
ke pale semo vöja las ma,
apal, le phralengi, de, vöja.

22. Apal, inke jikhär engedelmo,
apal, vi šeleženendär.
Ke, ker tu, Híres, šukär vöja,
apal, vi šeleženenge!

26. Taj märel o Del kodo časo,
kanä khäral šuttem päso,
t' ašilemas la kurvasa,
kodolasa la dilasa.

30. *Apal phendem:*

31. Jaj, de ma, phraläm, ek šelengi,
pale semo te mulatij,
ke las ma pale i vöja,
apal, le phralengi, de, vöja!

KOLOMPÁR EDIT „HÍRES“ (lovári), sz. 1955.
Zalaegerszeg, Zala megye (M)
Gyűjtés: 2000.

9. *Aztán mondta:*

10. És szivárványos az ég alja,
nem jól van a fejem alja.
Mert, gyere, Zsuzsim, igazítsd meg,
fáj a szívem, jaj, mert, te gyógyítsd meg!

14. Jaj, ketten vagyunk, a testvéreké,
ketten vagyunk a gondokkal.
És jönnek a cigányok, megnéznék minket,
vannak, akik föl, haj, mert, keresnek minket.

18. És engedelmet a cigányoktól,
aztán, száztól is,
mert megint (egy) szemet (kicsit) kedvem lett,
aztán, a testvérek, de, kedve
(hogy a cigányokkal mulassak).

22. Aztán, még egyszer engedelmet (kérek),
aztán, száztól is.
Mert, csinálj te, Híres, szép kedvet,
aztán, száznak is!

26. És megveri (verje meg) az Isten azt az órát,
amikor itthonról tettem lépést,
ha (inkább) maradtam volna a kurvával,
azzal a bolonddal.

30. *Aztán mondtam:*

31. Jaj, adj nekem, testvérem, egy százast,
(hogy) megint (egy) szemet (kicsit) mulassak,
mert lett megint kedvem,
aztán, a testvérek, de, kedve!

1. De cîte ori am dat sã mor,
tot de mîna curvelor, mãi.
Dumnezeu, ne da ce-am dat io,
dacã, mãi, capu, vai, sãrac, mãi.

5. De, vezi, Doamne, de, ce-am dat io,
cã, mãi, capu, vai, sãrac, mãi,
de zile, zile, mîndra mea, mãi,
de, nu ne-o bine curva mea, mãi.

BOGDÁN JÓZSEF (beás), sz. 1950.
Somogyvár, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

1. Engedelmo!

2. Jaj, sorro rãti pilem
le mure lõve,
č' ašile ma, mamõ,
mamõ, č' duj kãle, de, neve.

6. Tãj engedelmo mangav,
de, vi me le romendãr,
ke võja maladas ma
kadale lãše šavenca.

10. Tãj kodo phenen le rom,
č' sam lãše šave,
č' sam lãše šave,
apal, mesãjake, de, šave.

14. Apal phendem:

1. Ahányszor meg akartam halni,
mindig a kurvák által, hej.
Istenem, de, mire jutottam én,
ha, hej, a fejem, jaj, szegény, hej.

5. De, látod, Uram, mire jutottam én,
mert, hej, a fejem, jaj, szegény, hej,
napok, napok óta, szépségem, hej,
de, nem jó a kurvám, hej.

1. Engedelmet (kérek)!

2. Jaj, egész éjjel ittam
a pénzem (megittam a pénzem az éjjel),
nem maradt nekem, anyám,
anyám, két fekete, de, fillér se.

6. És engedelmet kérek,
de, én is a cigányoktól,
mert kedvem támadt
ezekkel a jó cigány legényekkel (inni).

10. És azt mondják a cigányok,
nem vagyunk jó cigány legények,
nem vagyunk jó cigány legények,
aztán, asztali (mulató), de, cigány legények.

14. Aztán mondtam:

---

15. Kanā me mulatij,
khonik te nā zavarij, ma,
khonik, mamō, khonik,
khonik ezen a világon!

15. Amikor én mulatok,
senki ne zavarjon engem,
senki, anyám, senki,
senki ezen a világon!

KOLOMPÁR EDIT „HÍRES“ (lovári), sz. 1955.
Zalaegerszeg, Zala megye (M)
Gyűjtés: 2000.

27/11

1. Esik eső, szép csendesen csepereg,
de, zsvány asszony egy ház előtt kesereg.
Hej, de, megkéri az előljáró urakat.
Haj, de, engedjék ki rég nem látott fiamot!
5. Hej, de, zsvány asszony, ezt megtenni nem lehet,
mer' szomorú a fegyház urunk embere.
Hej, de, most is ott sétál a börtön udvarán,
hej, de, zörög a lánc mind a két kezín-lábán.
9. Mer', nyisd ki, anyám, ződre festett ajtódot,
s engedd be a rég nem látott fiadot,
adjál néki s inni, enni eleget,
meleg cipőt, meleg levest eléje!

ANDRÁS GÉZA (magyarcigány), sz. 1969.
Máréfalva-Satu Mare, județul Harghita (R)
Gyűjtés: 1991.

27/12

1. Én Kukuci vagyok. És el kívánom mondani azt,
amit tanultam. Több ember tudja és érezheti az én
lelki... lelkielemmondani való egy... olyan
hatékonyan, ahogyan... ahogyan tudom. Ahogyan
tudom. Ahogyan tudom.

---

2. Tábortüzek fénye világít az égre,
halványkék színű tábori levélre.
Megremeg a kezem, még írom e lapot.
Drága jó anyukám, írjál, ha megkapod!

6. Hát, a pici fiam megnőtt-e már szépen?
Tud-e már beszélni? Írd meg a levélben!
Tudja-e mondani: drága jó apukám,
ugye, a fegyházban vigyáznak most terád?

10. Drága jó anyukám, tedd össze két kezét,
csókold meg helyettem, drága jó anyukám,
csókold meg helyettem, ha eljő az álma,
mert ő a mi szerelmünk nyíló rózsaszála!

14. Tedd össze két kezét, tanítsd imádkozni,
tanítsd imádkozni két karodba zárva,
csókold meg helyettem, ha eljő az álma,
drága jó anyukám, két karodba zárva!

PÁPAI FERENC „KUKUCI“ (szinto), sz. 1971.
Kaposkeresztúr, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 1997.

27/13a

1. Berúgom a presszóajtót,
haj, ke, három asszony áll előttem,
három között azt se tudom,
haj, ke, melyik az én feleségem.

5. Haj phenel:

6. Hej, de, le šavenge málnafröcčo,
le romenge sódavízo.
Khëre, romñej, pala mandej!

27/13a

1. Berúgom a presszóajtót,
és, mert, három asszony áll előttem,
három között azt se tudom,
és, mert, melyik az én feleségem.

5. És mondja:

6. Hej, de, a cigány fiúknak málnafröccsöt,
a cigányoknak szódavízet (kérek).
Haza, asszony, utánam!

Mamō, so te këräv?

10. Hej, ke, kalapomat hídra teszem,
magamat a Dunába vetem.
Khëre, romñej, pala mande!
Mamō, so te këräv?

14. Ke, kalapomat hídra teszem,
magamat a Dunába vetem.
Khëre, romñej, pala mande!
Mamō, so te këräv?

ROSTÁS MÁRIA (colári), sz. 1979.
Budapest (Pesterzsébet), Pest megye (M)
Gyűjtés: 2000.

27/13b

1. Hej, ke, sa phägerdom le meseji,
le romengi kuč meseji.
Az anyám, de, mindenét, de!

4. Hej, de, kaj sanas tu, muri gäzi?
Somah jabaj te biñnav.
Az anyám, de, mindenét, de!

7. Hej, de, sa pe tute thoðom le, de,
sa pe tute mure löve,
ed forint táj te n' ašel ma!

10. Sa pe tute mure löve,
sa pe tutej mure löve,
ed forint táj te n' ašel ma!

ROSTÁS MÁRIA (colári), sz. 1979.
Budapest (Pesterzsébet), Pest megye (M)
Gyűjtés: 2000.

Anyám, mit csináljak?

10. Hej, mert, kalapomat hídra teszem,
magamat a Dunába vetem.
Haza, asszony, utánam!
Anyám, mit csináljak?

14. Mert, kalapomat hídra teszem,
magamat a Dunába vetem.
Haza, asszony, utánam!
Anyám, mit csináljak?

27/13b

1. Hej, mert, mind (össze)törtem az asztalokat,
a cigányok drága asztalát.
Az anyám, de, mindenét, de!

4. Hej, de, hol voltál, te, feleségem?
Voltam már árulni.
Az anyám, de, mindenét, de!

7. Hej, de, mind rád tettem
(a pénzt mind rád költöttem), de,
mind rád a pénzemet,
egy forint és ne maradjon nekem!

10. Mind rád a pénzemet,
mind rád a pénzemet,
egy forint és ne maradjon nekem!

1. Hej, de, adjatok egy csóva szalmát,
hadd tegyem a fejem alá!
Mer' én olyan csóro (szegény, árva) vagyok,
jaj, de, nem közétek való vagyok.

5. Hej, de, nincsen, olyan négy kis árva,
mind (mint) a Karcsi négy árvája,
hoj, de, ki megcsípi, de, ki megmarja, jaj,
de, ki a házból, de, kizavarja.

9. Hej, de, a gőzösnek száz kereke,
de, bárcsak össze, de, vissza törne,
haj, de, bárcsak össze-vissza törne,
jaj, de, hogy engemet, de, el ne vinne!

13. Hoj, de, megyek, megyek hazafele,
senki nem mondja, gyere be,
de, csak a drága feleségem.
Jaj, de, gyere, de, bé, te, de, szerencsét(én)!

17. Hoj, de, erre szóra mérges lettem,
a kést a kezembe vettem,
hoj, de, megszúrtam a feleségem.
Jaj, Istenem, most mi lesz vélem?

„ÉNEKES KARCSI“ (magyarcigány), sz. 1930.
Miskolc (Fórum-presszó),
Borsod-Abaúj-Zemplén megye (M)
Gyűjtés: 1970.

1. Oj, de, befűtűt a vonat,
befűtűt a vonat

---

a nagy álmásba,
a nagy álmásba.
5. Oj, de, jó jestét, jó jestét,
jó jestét, jó jestét,
drága dzsermekeim,
drága dzsermekeim!
9. Oj, de, hol van az anyátok,
hol van az anyátok?
De, nem mondom meg, apám,
nem mondom meg, apám.
13. Oj, de, megöölöd magadot,
megöölöd magadot.
Jaj, de, nem öölöm magamot,
nem öölöm magamot,
csak mondjátok, hol van
a drága feleségem!
19. De, elmúlt három éve,
elmúlt három éve,
három kerek éve,
három kerek éve.
23. Kinn a temetőbe',
kinn a temetőbe'.
S ha fogok meghalni,
s ha meg fogok halni.
27. De, mit fogtok csinálni,
mit fogtok csinálni?
S azt fogom csinálni,
koporsó sarkára.
31. Rá fogok borulni,
rá fogok borulni,
s úgy fogom siratni,
s úgy fogom siratni.
35. Kelj fel, apám, kelj fel,
kelj fel, apám, kelj fel,
nézd meg, ki jön utánad,
nézd meg, ki jön utánad!

---

35. Jönnek a zsandárok,
jönnek a zsandárok,
s az apró szegény lányok,
az apró szegény lány... no, ennyi volt.

KÖZÉPKORÚ KHELDERASH NŐ
Marosszentanna- Sîntana de Mureș,
județul Mureș (R)
Gyűjtés: 1994.

27/16a

1. Āpoj, kheladan ma, kurve,
aj, ke, ie kăle jăkhenca,
jaj, ke, vi me khelavap tut,
aj, ke, la bānde rōljesa!
5. Āpoj, žaptar, mamō, žaptar,
lungone dromehke,
aj, ke, kăj na prinžanel ma,
aj, ke, niči rom, či găžo!
9. Āpoj, vi me khelavō tut
la bānde rōljesa!
Aj, mer', d' aj, Istenem, anyám,
mer', hol lesz meghalásom?

GRANCSA JULÓ (colări), sz. 1955.
Csikszentkirály-Sîncrăieni, județul Harghita (R)
Gyűjtés: 1998.

27/16b

1. Aj, ke, simah, mamō, phāndado,
hăj, ke, simah, mamō, phāndado,
hăj, ke, či trădan ed mănroro,
ke, vāj, vāj, lume!
5. Hăj, ke, či trădan ed mănroro!

27/16a

1. Aztán, megtáncoltattál engem, kurva,
aj, mert, a fekete szemekkel,
jaj, mert, én is megtáncoltatlak,
aj, mert, a görbebottal!
5. Aztán, elmegyek, anyám, elmegyek,
hosszú útnak,
aj, mert, ahol nem ismer engem,
aj, mert, se cigány, se nem-cigány!
9. Aztán, én is meg foglak téged táncoltatni
a görbebottal!
Aj, mert, aj, Istenem, anyám,
mert, hol lesz meghalásom?

27/16b

1. Aj, mert, anyám, rab voltam,
haj, mert, anyám, rab voltam,
és, mert, te nem küldtél egy kenyérkét,
mert, jaj, jaj, világ!
5. És, mert, te nem küldtél egy kenyérkét!

Häj, ke, paša lehte jagalo,
ke, paša lehte jagalo,
häj, ke, vaj, ej, lume!

GRANCSA JULÓ (colári), sz. 1955.
Csíkszentkirály–Síncriăeni, județul Harghita (R)
Gyűjtés: 1998.

27/17a

1. Amen azakarax le Jezuŝex,
amen azakarax le Jezuŝex,
amen azakarax leŝ,
amen azakarax leŝ,
amen azakarax le Jezuŝex.
6. Bänduvaŝ angla leŝte, kan' avel,
bänduvaŝ angla leŝte, kan' avel,
bänduvaŝ angla leŝte,
bänduvaŝ angla leŝte,
bänduvaŝ angla leŝte, kan' avel.
11. Ő, bineŝona, so keren, ke d' avel,
ő, bineŝona, so keren, ke d' avel,
ő, bineŝona, so keren,
ő, bineŝona, so keren,
ő, bineŝona, so keren, ke d' avel?
16. Ő, plaja, ŝordu pre man, ke d' avel,
ő, plaja, ŝordu pre man, ke d' avel,
ő, plaja, ŝordu pre man,
ő, plaja, ŝordu pre man,
ő, plaja, ŝordu pre man, ke d' avel!
21. Ő, phrala, me kade naŝtig kerav,
ő, phrala, me kade naŝtig kerav,
ő, phrala, me kade,
ő, phrala, me kade,
ő, phrala, me kade naŝtig kerav!

És, mert, mellette ő (van),
mert, mellette ő (van),
és, mert, vaj, ej, világ!

27/17a

1. Mi várjuk Jézust,
mi várjuk Jézust,
mi várjuk őt,
mi várjuk őt,
mi várjuk Jézust.
6. Meghajlunk előtte, amikor jön,
meghajlunk előtte, amikor jön,
meghajlunk előtte,
meghajlunk előtte,
meghajlunk előtte, amikor jön.
11. Ő, bűnös, mit csináltok, hogy jön,
ő, bűnös, mit csináltok, hogy jön,
ő, bűnös, mit csináltok,
ő, bűnös, mit csináltok,
ő, bűnös, mit csináltok, hogy jön?
16. Ő, hegy, omolj rám, mert jön,
ő, hegy, omolj rám, mert jön,
ő, hegy, omolj rám,
ő, hegy, omolj rám,
ő, hegy, omolj rám, mert jön!
21. Ő, testvér, én ezt nem tehetem,
ő, testvér, én ezt nem tehetem,
ő, testvér, én ezt,
ő, testvér, én ezt,
ő, testvér, én ezt nem tehetem!

GÁBOR ZSUZSA (*khelderash*), sz. 1965.
Kolozsvár-Cluj Napoca, județul Cluj (R)
Gyűjtés: 1981.

27/17b

1. Găta samay ame te meray,
pe le Dêvleyko drom ame te phiray.
Pe le Dêvleyko drom na diqh palpăle,
ke amenca-j lume, doro, so kamey!
Pe le Dêvleyko drom na diqh palpăle,
ke amenca-j lume, doro, so kamey!
7. Phralorale, amăro māj into te keray,
pe le Dêvleyko drom ame te phiray!
Pe le Dêvleyko drom na diqh palpăle,
ke amenca-j lume, doro, so kamey!
Pe le Dêvleyko drom na diqh palpăle,
ke amenca-j lume, doro, so kamey!
13 Găta samay ame te meray,
le Dêvleytăr ame šinduvay,
k' amăro kûc fôro năj tēle pe phû,
k' opre-j ando čeri paš o Jėzuši.
K' amăro kûc fôro năj tēle pe phû,
k' opre-j ando čeri paš o Jėzuši.

GÁBOR ZSUZSA (*khelderash*), sz. 1965.
Kolozsvár-Cluj Napoca, județul Cluj (R)
Gyűjtés: 1981.

27/17c

1. (*O Dêl, o*) Svunto, băro,
le romende avilo,
avilo oprăl tēle,
kas t' avas muntujīme.
5. O Dêl, o Svunto, băro,
le romende avilo,

27/17b

1. Készek voltunk mi meghalni,
hogy az Isten útján járjunk.
Az Isten útján ne nézz vissza,
mert velünk van a világ, az ajándék, amit akarsz!
Az Isten útján ne nézz vissza,
mert velünk van a világ, az ajándék, amit akarsz!
7. Testvérek, a miénket előbb csináljuk meg,
az Isten útján ha járunk!
Az Isten útján ne nézz vissza,
mert velünk van a világ, az ajándék, amit akarsz!
Az Isten útján ne nézz vissza,
mert velünk van a világ, az ajándék, amit akarsz!
13. Készek voltunk mi meghalni,
(*minthogy*) az Istentől mi elszakadjunk,
mert a mi drága városunk nincs lent a földön,
mert fönt van az égbén Jézus mellett.
Mert a mi drága városunk nincs lent a földön,
mert fönt van az égbén Jézus mellett.

27/17c

1. (*Az Isten*), a Szent, a nagy,
a cigányokhoz jött,
jött fentről le,
hogy legyünk megmentve.
5. Az Isten, a Szent, a nagy,
a cigányokhoz jött,

---

avilo opräl tēle,
kas t' avas muntujīme.
Sa le rom te dīlabas amāre Dēvleske,
Les ažukeras, le Dēvles oprāl!
Sa le rom te dīlabas amāre Dēvleske,
Les ažukeras, le Dēvles oprāl!
Ame Leȳke te mothas, āj, Dad Dēv', amende,
Tu t' aves opräl d' andar o maškar!
15. Šu, Dēvla, tu kuvinto
and' amāro jīloro,
šu, Dēvla, tu du opräl
ando amāro maškar!
Sa le rom te dīlabas amāre Dēvleske!
Les ažukeras, le Dēvles opräl,
Les ažukeras, le Dēvles opräl.

KHELDERASH FIŦŦ

Gura Văii, județul Bacău (R)

Gyűjtés: 1996.

27/17d

1. Ando vēš, ando pātre,
ando vēš, ando pātre,
ando vēš, telā pātre
ȳasārdom mure bakre,
ō, ō, muri bakri!
6. Vaš tuke, muri bakri,
k' ekthān phīrdom e plājin,
vaš tuke, muri bakri,
k' ekthān phīrdom e plājin,
ō, ō, muri bakri!
11. Ando vēš, telā pātre
arākhjōm mure bakre,
ando vēš, telā pātre
arākhjōm mure bakre,
ō, ō, muri bakri!

jött fentről le,
hogy legyünk megmentve.
Mind a cigányok énekeljünk a mi Istenünknek,
Őt várjuk, az Istent fentről!
Mind a cigányok énekeljünk a mi Istenünknek,
Őt várjuk, az Istent fentről!
Mi Neki ha mondjuk, gyere, Atyaisten, hozzánk,
Te gyere fentről középéről (közénk)!
15. Tegyé! Istenem, te szót
a mi szívecskénkbe,
tegyél, Istenem, te fentről (szót)
a miénk (a mi szívünk) közepébe (közénk)!
Mind a cigányok énekeljünk a mi Istenünknek!
Őt várjuk, az Istent fentről,
Őt várjuk, az Istent fentről.

27/17d

1. Az erdőben, a levelekben
(a levelek között, a sűrűben),
az erdőben, a levelekben
(a levelek között, a sűrűben),
az erdőben, a levelek (a lombok) alatt
elveztettem a bárányomat,
ő, ő, bárányom!
6. Érted, bárányom,
összejártam a havast,
érted, bárányom,
összejártam a havast,
ő, ő, bárányom!
11. Az erdőben, a levelek (a lombok) alatt
megtaláltam a bárányomat,
az erdőben, a levelek (lombok) alatt

---

16. Laŭi palma-j phusadi,
laŭi palma-j phusadi,
laŭi palma-j phusadi,
paŭnž ŝela ŝuredini,
o, o, muri bakri!
21. Lav la vi me po dumo,
lav la vi me po dumo,
t' ingerav la ži ko Tata,
t' ingerav la ži ko Tata,
o, o, muri bakri!

KHELDERASH CSALÁD

Korond-Corund, judeŭul Harghita (R)
Gyűjtés: 1996.

27/18a

1. Paramičasa. La cerhasa p' ol droma džasa, gav
din gav džasa, phirasa. Ande kado gav bešasa, ašasa
kurko, duj, t' athar žasa, ande 'ver mušasjvasa. Taj
ašasa jare po kurko taj jare mušasjvasa. Lasa amaro
korto taj žasa. Amari cerha. Taj žasa. Gav din gav
žasa. Phirasa.

EMIL BANCU „HIMI“ (khelderash), sz. 1950.
Dănos-Daneş, judeţul Mureş (R)
Gyűjtés: 1997.

27/18b

1. – Pa 'k phũro, kăj sah, hăj duko, našado and' ol
voša.
2. – Džănes, sar sah, mo?
3. – Sar?
4. – Kană Dadaj, o phũro, o kak mure dadehko...

megtaláltam a bárányomat,
ó, ó, bárányom!
16. A tenyere meg van szúrva,
a tenyere meg van szúrva,
a tenyere meg van szúrva,
ötszázszor (van) megkéselve,
ó, ó, bárányom!
21. Veszem Őt én is hátra
(fölfeszem Őt én is a hátamra),
veszem Őt én is hátra (fölfeszem Őt én is a hátamra),
hogy vigyem Őt az Atyához,
hogy vigyem Őt az Atyához,
ó, ó, bárányom!

27/18a

1. Mesével (elmesélve). A sátorral az utakon mentünk,
faluról-falura mentünk, jártunk (vándoroltunk).
Ebben a faluban laktunk, maradtunk
hetet, kettőt, és innen mentünk (tovább), másikba
(másik faluba) költöztünk. És maradtunk megint
hétnyit és megint költöztünk. Vettük (fogtuk) a
sátrunkat és mentünk. A sátrunkat. És mentünk.
Faluról falura mentünk. Jártunk (vándoroltunk).

27/18b

1. – Egy öregemberről, hogy (hogyan) volt, és
menekült, szökevény (volt) az erdőben.
2. – Tudod, hogyan volt, hé?
3. – Hogyan?
4. – Amikor Dadaj, az öreg, az apám nagybátyja...

Xuilde leh ande Moŭšte.

5. – Te ingeren leh po rezboj.

6. – Te ingeren leh ando marimo.

7. – Hã.

8. – Phãngle leh ol ŝingãle ande pösto taj thode leh ke o ŝelo hordozövo po l' punre...

9. – Po l' punre...

10. – Thaj dine leh drom ko vècejo.

11. – Å.

12. – Dine. Mekhle leh ekdãta. Dine leh drom ekdãta.

13. – Le hordozövos'.

14. – Le hordozövos'. O dujto jãre.

15. – Jãre.

16. – O trito, kanã mangljah pe te žal ko vècejo. So kerday? Šinday o...

17. – Šinday o hordozövo.

18. – Šinday o ŝelo, e vica, the gelotãr. Thaj phunrãnglo nãŝlotãr, yukhlaj efa bãrre, bãrr din bãrr yukhlaj.

19. – Bãrr din bãrr.

20. – Thaj efa lehke žiko Krasavec. Gelo.

21. – Ando Kalber.

22. – Ando Kalber. Geljaj.

23. – Kothe ašljaj garado.

24. – Kothe ašljaj garado thaj de leh hãjni, brekosãrde leh ol gãže, ol vlãŝi.

25. – Taj nay mãn nay rom.

26. – Nay mãn nay rom.

27. – Say vlaho.

28. – Vlah'. The brekosãrde leh, podisãrde leh, ke sah punrãnglo taj jivende.

29. – Jivende.

30. – Jivende. Th' apoj ašljah. Inkerde leh ol gãže the žiko primoãri. De ko primoãri gelotãr ando veŝ.

31. – Gelotãr ando veŝ.

32. – Gelotãr ando veŝ. Kanã gelo ando veŝ. Kanã gelo ando veŝ, geljaj, geljaj k' ek stina. Taj xuilde

Megfogták őt Mótýistében.

5. – Hogy vigyék őt háborúra.

6. – Hogy vigyék őt verekedésbe (háborúba).

7. – Hã.

8. – Megkötötték őt a csendörök a csendörörsön és tették a rudaló kötelet a lábakra...

9. – A lábakra.

10. – És adtak neki utat a vécére. (És kötélre rákötve engedték ki a vécére is.)

11. – Å.

12. – Adtak. Engedték őt egyszer. Adtak neki utat egyszer.

13. – A rudaló kötéllel.

14. – A rudaló kötéllel. A második megint.

15. – Megint.

16. – A harmadik, amikor (az öreg Dadaj) kérte magát, hogy menjen a vécére. Mit csinált? Elvágta a...

17. – Elvágta a rudaló kötelet.

18. – Elvágta a kötelet, az istrángot (a kötelet), és elment. És mezitláb elszökött, átugrott hét kerítést, kertről kertre szökött.

19. – Kertről kertre.

20. – És hét volt neki Kraszavecig. Ment.

21. – Kalberba.

22. – Kalberba. Ment.

23. – Ott maradt elrejtőzve.

24. – Ott maradt elrejtőzve és adtak neki ruhát, öltöztették őt a nem-cigányok, a románok.

25. – És nem volt már cigány (nem volt már cigányosan öltözve).

26. – Nem volt már cigány.

27. – Volt oláh (román).

28. – Oláh. És öltöztették (ruhával), öltöztették (cipővel is), mert volt mezitláb és télen (volt).

29. – Télen.

30. – Télen. És aztán maradt. Tartották őt a nemcigányok

---

leh ol šingale kaj stína, taj phangle leh vi kaj stína,
phangle leh. Thāj ol šingale mekhle leh vi kaj stína
phanglo, thāj geletār ol šingale ando veš te roden le
teveren.

33. – Le tevere romen.

34. – Kaj sah māj but phānglo, našadi.

35. – Kaj sah māj but našadi.

36. – Thāj žikaj avile ol šingale ando veš, vō thoday
pe le mōsa...

37. – Thāj šinday o šelo.

38. – Thāj šinday o šelo.

39. – Šinday.

40. – Kanā šinday o šelo, gelo peḡko drom. Lel
pehke andar stína, so kamljaj vō hāj gelotār.
Našlotār. Taj sode inkerday o mārīmo, efa berš...

41. – Efa berš ašiljaj našado.

42. – Naštisārde te thon o va opre lehte.

EMIL BANCU „HIMI“ (khelderash), sz. 1950.

és NICOLAI KHELDERARI „TUTA“

(khelderash), sz. 1926.

Dános-Daneş, judeţul Mureş (R)

Cyűjtés: 1997.

és tavaszig. Tavasztól elment az erdőbe.

31. – Elment az erdőbe.

32. – Elment az erdőbe. Amikor ment az erdőbe.
Amikor ment az erdőbe, ment, ment egy
esztenához. És megfogták őt a csendőrök az
esztenánál, és megkötözték őt az esztenánál is,
megkötözték őt. És a csendőrök hagyták őt az
esztenánál is megkötözve, és elmentek a csendőrök
az erdőbe keresni a többieket.

33. – A többi cigányokat.

34. – Hogy (mert) volt több rab, szökevény.

35. – Hogy (mert) volt több szökevény.

36. – Amig (mire) megjöttek a csendőrök az
erdőből, ő (az öreg Dadaj) tette magát szájjal (elszakította
a szájával a kötelet).

37. – És elszakította a kötelet.

38. – És elszakította a kötelet.

39. – Elszakította.

40. – Amikor elszakította a kötelet, ment az útjára.
Veszti magát az esztenából, amit akart ő és elment.
Elszökött. És amennyit (amig) tartott a háború, hét
évet...

41. – Hét évet maradt szökevény.

42. – Nem tudtak kezét rátenni.

1. Ďevla, bu rom ka d' avena,
Ďevla, bu rom kaj d' avena.
3. Kaj uon, Ďevla, da d' avena,
kaj uon, Ďevla, kaj d' avena?
5. D' ande Hirboa kaj bāri,
d' ande Hirboa kaj bāri.
7. Kon oče, Ďevla, d' avela,
kon oče, Ďevla, d' avela?
9. D' o Ilija le Ďordesko,
d' o Ilija le Ďordesko,
11. haj ji, more, ba d' o Lajoš,
ba d' o Lajoš, d' o pñuro.
13. Vaj, posto patradako avela,
posto patradako avel, mo.
15. D', ažukreñ e patradi,
d' ažukreñ e patradi.
17. Mo, d' o Lajoš som kerela?
Mundo böri u mangela.
19. Koa Ilija zumavela,
koa Ilija zumavela,
21. ie lel peske ba böri,
ie lel peske ba böri, mo,
23. ð' ensuril le Jorgulos,
ð' ensuril le Jorgulosoj.
25. Haj mundo-roj numta ke kerena,
trin ðes numta rom ñikrena.
27. Pala-j numta som kerena?
Thona, Ďevla, taj trādena.
29. Mo, thode pe taj trāde,
maškar le drom arešlje, brē!
31. Po than Lajoš ke terdola,
maškar le droma terdola.
33. Thona l' rom, hullādonā,

1. Istenem, sok cigány fog jönni,
Istenem, sok cigány fog jönni.
3. Istenem, hová fognak ők jönni,
Istenem, hová fognak ők jönni?
5. A nagy Hirboába,
a nagy Hirboába.
7. Istenem, ki fog odajönni,
Istenem, ki fog odajönni?
9. Gyorgyi Ilijája,
Gyorgyi Ilijája,
11. és Lajos is, hej,
az öreg Lajos.
13. Jaj, jönni fog a húsvéti böjt,
húsvéti böjt jön, hej.
15. Várják a húsvétot,
várják a húsvétot.
17. Hej, Lajos mit fog csinálni?
Szépen menyét fog ő kérni.
19. Ilijánál fogja megpróbálni,
Ilijánál fogja megpróbálni,
21. hogy vegyen magának menyét,
hogy vegyen magának menyét, hej,
23. hogy megnősítse Jorgulót,
hogy megnősítse Jorgulót.
25. És szépen lagzit fognak csinálni,
a lagzit három nap fogják a cigányok tartani.
27. A lagzi után mit fognak csinálni?
Istenem, teszik *(fogják magukat)* majd
és hajtanak majd.
29. Hej, tették *(fogták)* magukat és hajtottak,
utak közé *(útkereszteződésbe)* értek, hej!
31. Lajos helyben meg fog állni,
az utak között *(az útkereszteződésben)* meg fog állni.

hāj thona, hulladona, mej!
 35. Mundro Ilija žal muntäte,
 hāj d' o Lajoš Pjetrosäte.
 37. Mo, d' o Jorgulo som phenla,
 savaj, more, uo lesko šavo?
 39. Savaj Lajošes' keres,
 sav le Lajošes' keres.
 41. Hāj koā pesko dād avela,
 pāl'j' andoa muj kā pheñela:
 43. Kada Jorgulo pheñela:
 D' ašunes tuj, tate, bre!
 45. Ke me zav mure sokrosa,
 savaj, mo, le Ilijasa.
 47. Kanā-j Luca ašundase,
 kanā-j Luca d' ašundas.
 49. Māj nakhela, so nakhela.
 Pale Luca muj kāj dela,
 51. pale Luca muj kāj das:
 Mo, Ilije, žanamika,
 53. muro šavo avela ji tusa,
 ie nā mären leh d' e roma!
 55. Pale Ilija phendasoj:
 D' ašta, še, tu žanamike!
 57. Kon le Jorguloh märel?
 Ke sam ame baj kočē, še!
 59. Māj nakhela, so nakhela.
 Uon thode pe taj trāde,
 61. uon thode, le rom trāde.
 D' o Ilija žal muntäte,
 vi d' o Lajoš Pjetrosäte.
 64. Mundro gav uon d' arehļje,
 rigäte kaj bandārde.
 66. Rigäte kaj bandārena,
 d' ažukren e patradi,
 68. sando kurko d' o bāro,
 sando kurko d' o bāro.
 70. Jeta-j patradi kaj žana,

33. A cigányok teszik (*fogják magukat*) majd,
 el fognak majd válni,
 és teszik (*fogják magukat*) majd,
 el fognak majd válni, hej!
 35. Ilija szépen a hegyre (*a hegy felé*) megy,
 és Lajos Pietroszára (*Pietrosza felé*).
 37. Hej, Jorgulo mit fog mondani,
 vagyis a fia (*Lajosnak*), hej?
 39. Vagyis Lajosnak megteszed,
 vagyis Lajosnak megteszed.
 41. És az apjához fog jönni,
 a szájából (*szóval*) ismét mondani fogja.
 43. Jorgulo ezt fogja mondani:
 Hé, te apa, figyeld!
 45. Mert én megyek az apóssommal,
 vagyis Ilijával, hé!
 47. Amikor Luca meghallotta,
 amikor Luca meghallotta.
 49. Majd műlni fog, ami műlni fog.
 Luca ismét szólni fog.
 51. Luca ismét szolt:
 Hé, Ilija apatárs,
 53. a fiam is veled fog jönni (*menni*),
 ne verjék meg őt a cigányok!
 55. Ilija megint mondta:
 Hé, te nászasszony, megállj (*figyeld ide*)!
 57. Ki veri meg Jorgulót?
 Mert mi is ott vagyunk, hé!
 59. Majd műlni fog, ami műlni fog.
 Ők tették (*fogták*) magukat és hajtottak,
 61. ők tették (*fogták*) magukat, hajtottak a cigányok.
 Ilija a hegyre (*a hegy felé*) megy,
 Lajos is (*megy*) Pietroszára (*Pietrosza felé*).
 64. Ők szépen a faluba érkeztek,
 ahogy félre fordultak.
 66. Ahogy félre fordulnak majd,
 hogy várják a hűsvétot,

jeta-j patradi kaj žana.
 72. D' ande re' la patradati,
 d' ande re' la patradati
 74. so šav le Rankoske kerna?
 Haj koa Jorgulo kaj žana.
 76. Mo, koa Jorgulo kaj žana,
 mundro les, Ďevla, mārena.
 78. Vast pe leste kaj thode,
 haj Jorgulos kaj mārde.
 80. Kanā Jorgulos mārena,
 kada i ĉej, Luca phenela.
 82. Pehke romehke phendah.
 83. Haj peske romeske phenla:
 D' ašunes tu, Lajoš, brē!
 85. Haj kada le Jorgulos kerde,
 ando than les kaj šute.
 87. Mo, d' o Lajoš som kerela?
 Thola, Ďevla, taj trādela.
 89. Lujine pala-j patradi,
 mo, thode pe taj tradas.
 91. Katoa kantono kaj das,
 katoa kantono kaj das.
 93. Kantonār' avri d' ankla,
 kantonār' avri d' ankla,
 kada kantonāri phenla.
 96. Pale Luca andoa muj phenla.
 Dauz tu babo la miŭe!
 98. Štije babo gegieste,
 sem daj obukat de piŭe!
 100. Piŭe bābo baj panume,
 piŭe bābo baj panume.
 Tejle Luca kaj yuljela,
 103. el gāzes kaj drabārela,
 mundro leske kaj kerela.
 Mundro leske kaj kerelas,
 106. sa katoa gāzo kaj ljas,
 avaj duj ŭile molive,

68. a nagyhétén,
 a nagyhétén.
 70. Ime, a húsvét, enni fognak
 (vagy: megünneplik a húsvétot),
 ime, a húsvét, enni fognak
 (vagy: megünneplik a húsvétot).
 72. Húsvét éjszakáján,
 húsvét éjszakáján
 74. mit fognak csinálni Ránkónak a fiai?
 És Jorgulóhoz fognak menni.
 76. Hej, Jorgulóhoz fognak menni,
 Istenem, szépen meg fogják őt verni.
 78. Kezet tettek rá
 és megverték Jorgulót.
 80. Amikor Jorgulót verik majd,
 az anya, Luca, ezt fogja mondani.
 82. A férjének mondta.
 83. És a férjének fogja mondani:
 Hé, te Lajos figyeljél!
 85. És így tették (megverték) Jorgulót,
 a fekvőhelyre dobták.
 87. Hej, Lajos mit fog csinálni?
 Istenem, teszi (fogja magát) majd, és hajtani fog.
 89. Húsvét után hétfőn,
 hej, tették (fogták) magukat és hajtott.
 91. Az órbódénál adta (haladt el),
 az órbódénál adta (haladt el).
 93. Az ór ki fog jönni (a bódéból),
 az ór ki fog jönni (a bódéból),
 az ór így fogja mondani.
 96. Luca ismét szájából (szóval) fogja mondani.
 Hallgass rám, öreg!
 98. Öreg, tudsz jóslani?
 Adj egy darab kenyeret!
 100. Kenyeret, öreg,
 kenyeret, öreg.
 Luca le fog szállni (a szekérből),

108. hāj vi trin kuja poɣtāne,
hāj vi trin kuja poɣtane.
110. Pālē gāzo ke pheñel:
Dauz tu babo la miñe!
112. Daj dumñevoastre sint mulce
la Petrosa po jizlasi.
114. Sa batut, sao morite,
sa batut, sao morit',
pe ununo socirel,
117. po ununāl ñegričosi,
do jokoaste kejarupte.
Maj nakhela, so nakhela.
120. Pālē Luca muj kāj dela,
muj po Lajoš kāj māj dela!
122. Lajoš, ĩe ɣlel lešti bay!
Kodo si, še, muro šavo!
124. Brē, kodo s' o Jorgulo,
brē, mārde leh baj le roma!
126. Les teloa urdon šute,
duj nāja prašav phagle, mo!
128. Tējle Lajoš kāj ɣuljela,
māj mišto l' gāzes pušela,
130. hāj thodah pe taj trādas,
pori bičohi' amboldah, brē!
132. Ande Karolina dase,
d' ande Karolina das.
134. Po trādimos kāj trādela,
či dičol spica spicatar,
136. či dičol spica spicatar,
hāj či rota ba rotatar.
138. Trin-štar čate rom nakhela,
hāj Jorgulohtar pušela.
140. Kanā Jorgulo d' oče,
kanā Jorgulo d' oče,
Petrosate d' arakhlje, mo.
143. D' ande Petrosa arākħena.
Kanā ando gav kāj intrila.
Kas pe ulica dikħela?

103. jósolni fog a nem-cigány férfinak,
szépen megteszi majd neki.
Szépen megtette neki,
106. a nem-cigány férfitől mindent elvett,
vagyis két kiló ölmot,
108. és három könyök szövetet,
és három könyök szövetet.
110. A nem-cigány férfi ismét mondja:
Hallgass rám, öregasszony!
112. Ti sokan vagytok
a petroszai réten.
114. Verekedtek, megölték
(*félholtra verték*) egymást,
verekedtek, megölték (*félholtra verték*) egymást,
egy soványkát,
117. egy magas feketét,
két bordáját eltörték.
Majd múlni fog, ami múlni fog.
120. Luca ismét mondani fogja,
Lajosra fog szólni:
122. Lajos, sarjzon ő a szerencséjére!
Hé, az az én fiam!
124. Hej, az Jorgulo,
hej, megverték őt a cigányok!
126. Őt a szekér alá dobták,
két oldalbordát eltörték, hej!
128. Lajos le fog szállni (*a szekérből*),
a nem-cigány férfit jobban meg fogja kérdezni,
130. és tette (*fogta*) magát és hajtott,
megfordította az ostoronyelet, hej!
132. Adott Karolinába
(*ütötte a Karolina nevű öszvért*),
adott Karolinába (*ütötte a Karolina nevű öszvért*).
134. A hajtóúton (*nyílt országun*) fog hajtani,
nem látszik a küllő a küllőtől,
136. nem látszik a küllő a küllőtől,
és a kerék sem a keréktől.

D' o Bukuro le Gogosko.

147. Hāj muj pe lešē kaj dāsi,
leska datar akuhljās:

149. Tē dēl bule leska da!

Mange orta tē pheñes, brē,

151. mange orta tē pheñes,

kon mārдах le Jorgulos!

D' ašunes tu, Lajoš, brē-le,

154. mārde leh, mo, ba le rom,

sa le šave le Rānkoske!

156. Sa le šave le Rānkoske,

mo, mārde taj mudārde.

158. Tē dēl bule leska da,

či thoasas ji leske parta!

160. Kan' či thodan la vorbasa,

tē thodanas la botasa.

Kada Jorgulo pheñcla.

163. Kada Lajoš muj kaj dās:

Tē dēl bule leska da!

165. Savaj le Gogoske ljas,

savaj le Gogoske ljas.

167. či thoasas ji lese paria,

kanā Jorguloh mārde.

169. So tē kerdamas ame,

ke sasi le romoj bute!

171. Ke sasi le romoj bute,

avavav, Devla, leh dab!

Mo, thodah pe taj trādas.

174. Hāj ka l' cerye d' arehljase,

hāj ka l' cerye aresla.

176. Trinvār le ceryen 'kolila,

trinvār le ceryen 'kolila.

178. Kanā ceryen d' ankolila,

muj po Jorgulo kaj dēla:

Kaj san, tajke Jorgule, brē?

181. Kathar angla leste del,

kaj d' o Jorgulo ando thāne.

183. Kalci pe pešē cirdela,

138. Hārom-négy karaván fog elhaladni (*mellettük*)

és Jorgulo felől fog kérdezni.

140. Amikor Jorgulo ott (*van*),

amikor Jorgulo ott (*van*),

Petroszára találta (*érkeztek*), hej.

143. Petroszába fogna találni (*fognak érkezni*).

Amikor a faluba fog lépni,

az utcán kit fog meglátni?

Gogo Bukuróját.

147. És rászólt,

az anyját szidta:

149. Hogy bassza meg az anyját!

Hé, nekem egyenesen mondd meg,

151. nekem egyenesen mondd meg,

ki verte meg Jorgulót!

Hé, te Lajos, figyelj,

154. megverték őt a cigányok, hej,

Ránko összes fia.

156. Ránko összes fia,

hej, megverték és megölték (*félholtra verték*).

158. Hogy bassza meg az anyját,

nem tettél neki részt (*miért nem fogtad pártját*)!

160. Amikor (*ha*) nem tetted szóval,

tetted volna bottal.

Jorgulo így mondja majd.

163. Lajos így szólt:

Hogy bassza meg az anyját!

165. Vagyis Gogónak vette (*ráértette a káromkodást*),

vagyis Gogónak vette (*ráértette a káromkodást*).

167. Nem tettél neki részt (*miért nem fogtad pártját*),

amikor Jorgulót verték.

169. Mi mit tehetünk volna,

amikor sok cigány volt!

171. Amikor sok cigány volt,

jajajaj, Istenem, őt üttették.

Hej, tette (*fogta*) magát és hajtott.

174. És a sátrakhoz érkezett,

---

kalci pe pesie cirdela.

185. Jeta, ma, tate, kata,

jeta, ma, tate, kata!

187. San zurälo, Jorgule,

san zurälo, Jorgule, brë?

189. Sim zurälo, sar ekh kobza,

sasievesto, sar ekh skripka.

191. Häj kaj Lionöra 'vela,

Lionöra šejbäri.

193. Mange orta 'te pheñes,

kon mardah le Jorgulos!

195. Märdë leh, tate, le roma,

sav le šave le Ränkoske.

197. Sav le šave le Ränkoske,

leh märdë taj mudärde,

leh 'teloa urdon šüte,

duj naja prašav phägle, brë.

201. Pale Lajos muj kaj dela,

muj pe Lionöra das:

Te 'tühde, še, ba d' opre,

häj 'te thoasoj taj 'te trädasoj!

205. Prežina 'ndo vast kaj ljas,

häj muj pe Ilija das:

207. Brë, Ilija, žanamika,

sar sas ame d' o jorba, brë,

209. sar sas ame d' o vorba,

savaj maškar le droma?

211. Te del uo baj leska da,

'te del bule leska da, brë!

213. D' ankli, brë, Ilija, avri,

la päskasa d' ando muj,

I' anre lölenca ando vast!

Te del bule leska da!

217. Duj-trin rude huiljas,

leska datar d' akuhljas.

Häj thodah pe taj trädas, mo.

és a sátrakhoz fog érkezni.

176. A sátrakat háromszor megkerüli majd,

a sátrakat háromszor megkerüli majd.

178. Amikor a sátrakat kerüli majd,

Jorgulóra fog szólni:

Hol vagy, Jorgulo „apa“, hé?

181. Innen elébe adja (*odáér*),

ahol Jorgulo a fekvőhelyen (*van*).

183. Magára fogja húzni a nadrágot,

magára fogja húzni a nadrágot.

185. Íme, apa, én itt (*vagyok*),

íme, apa, én itt (*vagyok*)!

187. Jorgulo, erős vagy,

hé, Jorgulo, erős vagy?

189. Erős vagyok, mint egy koboz,

egészséges, mint egy hegedű.

191. És Lionóra fog jönni,

Lionóra eladó lány (*már a menyé Lajosnak!*).

193. Nekem egyenesen mondd meg,

ki verte meg Jorgulót!

195. Megverték őt, tata, a cigányok,

vagyis Ránko fiai.

197. Vagyis Ránko fiai

megverték őt és megölték (*félholtra verték*),

a szekér alá dobták őt,

két oldalbordát eltörték, hej.

201. Lajos ismét szólni fog,

Lionórára szól:

Hé, szedelőzködj fel,

és tegyük (*fogjuk magunkat*) és hajtsunk!

205. A szekérrudat kézbe vette,

és Ilijára szól:

207. Hé, Ilija, apatárs,

hogy' volt a mi beszédünk (*megállapodásunk*), hé,

209. hogy' volt a mi beszédünk

(*megállapodásunk*), hé,

vagyis (*hogyan volt*) útközben (*az útelágazásnál*)?

SIBINKA MIHAI (khelderash), sz. 1928.
Cuza Vodă, județul Constanța (R)
Gyűjtés: 2000.

28/2

1. ... Đordi po krako
ke la sfato la Voržako,
3. haj bešel e Đordi po krako
ke la sfato la Voržako.
5. Haj Đevla, angloa birto Đordi nakhela,
angloa birto Đordi nakhela.
7. Haj d' ando birto kaj intrila,
ek pateto cigāri lela,
ek pateto cigāri lela.
10. Haj leske birtāši kaj phenla,
haj leske birtāši phenla:
Haj d' asuṇes tu, Đordi, mande!
13. Haj xa tu, Đordi, taj māj pjesu,
haj le rom ta ša kaj māreno,
le rom ta ša kaj māreno!
16. Đevla, Đordi d' asundaso',
haj Đevla, Đordi d' asundasi,
haj palpale, Đevla, 'mboldaso'.
19. Haj Đevla, khēre, Đevla, Đord' avela,
haj khēre Đordi, Đevla, 'vela,
muj pe Vorža kaj māj dela.
22. Haj muj pe Vorža kaj māj dela:
Haj Vorža, te del laka da,

211. Adjon az anyjának (*bassza meg az anyját*),
bassza meg az anyját, hej!
213. Hé, Ilija, gyere ki,
pászkával a szájban,
piros tojással a kézben!
Bassza meg az anyját!
217. Két-három szekérrudat átugrott,
szidta az anyját.
És tette (*fogta*) magát és hajtott, hej,
(*elhajtott, miután megverte Iliját*).

28/2

1. ... Gyorgyi a kocsibakra
Vorzsa tanácsára,
3. és ül Gyorgyi a kocsibakra
Vorzsa tanácsára.
5. Istenem, és Gyorgyi a kocsmá előtt fog elhaladni,
Gyorgyi a kocsmá előtt fog elhaladni.
7. És be fog térni a kocsmába,
egy csomag cigarettát fog venni,
egy csomag cigarettát fog venni.
10. És mondani fogja neki a kocsmáros,
és mondani fogja neki a kocsmáros:
Gyorgyi, és figyelj te rám!
13. Gyorgyi, és egyél te és igyál tovább,
és a cigányok a lányodat verik,
a cigányok a lányodat verik.
16. Istenem, Gyorgyi meghallotta,
Istenem, és Gyorgyi meghallotta,
Istenem, és visszafordult.
19. Istenem, és Gyorgyi hazajön majd,
Vorzsa rá fog majd szólni.
22. És Vorzsára rá fog majd szólni:
Gyere, Vorzsa, adjon az anyjának
(*bassza meg az anyját*),

hāj Vorža, te del laka da, še!
 25. Hāj mange birtāši kaj phendas,
 hāj mange birtāši kaj phendas,
 ke le rom amār' ša mären.
 28. Hāj mären la, ji pušen la,
 hāj pe l' dromōra mukhen la,
 ji pe l' dromōra mukhen la.
 31. Hāj kanā Vorža d' ašundāso',
 pala l' merči kaj geljāso',
 pala l' merči kaj geljāso'.
 34. Hāj le merčen uoj d' andaso',
 hāj le merčeni d' andas,
 hāj koa urdon len thodaso'.
 37. Hāj rom koa birto len thodaso',
 hāj dromōro šöve kurkengo,
 kerdah leh do časoenigo.
 40. Hāj ke Ďordi či trādel, sar trādel pe,
 hāj hamil pe, numaj lenca,
 hāj hamil pe, numaj lenca.
 43. Hāj thola Ďordi taj tradaso'.
 Hāj kas ando drom d' arakhljasi?
 Ek borjōri kaj ūdel kašt.
 46. Hāj d' ašūnes tu,
 hāj d' ašūnes tu, Vorža, mande!
 Nazeris tu variso, še?
 49. Hāj nazeris tu ek borjōri, še,
 hāj kaj ūdel uoj kaštōre,
 hāj kaj ūdel uoj kaštōra, še?
 52. Hāj Ďevla, māj ek bičo kaj māj daso',
 kaj borjōri d' aresljas,
 kaj borjōri d' aresljāso'.
 55. Hāj muj pe borjōri kaj daso':
 Hāj ūdeh, borjōre, kaštōre,
 ūdeh, borjōre, kaštōre?
 58. Hāj ūdav, kako, ūdav, brē,
 hāj ke muro rom si bengchko,
 ke muro rom si bengesco.

gyere, Vorzsa, adjon az anyjának
(bassza meg az anyját), hej!
 25. És mondta nekem a kocsmáros,
 és mondta nekem a kocsmáros,
 hogy a cigányok a lányunkat verik.
 28. És verik őt, kérdezik *(faggatják)* őt,
 és az utacskákon hagyják őt,
 az utacskákon is hagyják őt.
 31. És Vorzsa amikor meghallotta,
 az öszvérek után ment,
 az öszvérek után ment.
 34. És az öszvéreket ő meghozta,
 és az öszvéreket meghozta,
 és a szekérhez tette *(befogta)* őket.
 37. És a cigány a kocsmához tette *(hajtotta)* őket,
 és a hathetes utacskát
 megtette kétórásnak
(a hathetes utat megtette két óra alatt).
 40. És mert Gyorgyi nem úgy hajt,
 mint ahogy *(más)* hajt,
 és keveredik, csak velük,
 és keveredik, csak velük.
 43. És teszi majd *(fogja majd magát)*
 Gyorgyi, és hajtott,
 és kit talált az úton?
 Egy menyecskét, ahogy fát szed.
 46. Hé, te Vorzsa, figyelj rám,
 és te Vorzsa, figyelj rám!
 Te észlelsz valamit, hé?
 49. Te, és észlelsz egy menyecskét, hé,
 és ahogy szedi ő a fácskákat,
 és ahogy szedi ő a fácskákat, hé?
 52. Istenem, és egy ostort még adott
(csapott még egyet az ostorral),
 a menyecskéhez érkezett,
 a menyecskéhez érkezett.
 55. És a menyecskére rászólt:

61. Hájda, borjöre, d' opre, še,
 hájda, borjöre, d' opre!
 Č' ankljav, kako, č' ankljav, brē!
 64. Háj ke dikhel ma muro romo',
 háj ke dikhel ma muro rom,
 muro rom si ba bengesko.
 67. Háj d' asuñes tu, borjöre, še,
 sar bušolj ba to rom?
 Muro rom (rossz! helyette „dád“ kell) Ďordi báro,
 70. háj muro rom-i Ďordi cigno,
 háj muro rom-i Ďordi cigno,
 háj muro dád Ďordi báro. Še!
 73. Kodo sah lako dad, pušljah la peska ša! Hájda,
 de, te phenav maj ángle!
 74. Asuñes tu, borjöre, še,
 hájda, borjöre, d' opre!
 Č' ankljav, kako, č' ankljav, brē,
 ke muro rom-i ba bengesko!
 78. Háj kerla borjóri, sar kerla,
 háj opre, Ďevla, d' anklcla,
 háj opre, Ďevla, d' anklcla.
 81. Háj láte l' salavára dela,
 háj láte salavára dela,
 savaj, Ďevla, lako dád-i.
 84. Atunc' e borjóri xaťardaso',
 háj ke kodo si lako dád,
 pala l' merči, kaj trädela.
 87. Háj Ďevla, thola borjóri, trädela.
 Háj d' asuñes tu, borjöre,
 sar bušos tu, borjöre, še?
 90. Háj me bušuvav ji e Vorža,
 háj me bušuvav ji e Vorža.
 Háj tu sar bušos, borjöre?
 93. Muri dej bušol ji Vorža,
 muro dad bušol ji Ďordi.
 95. Háj Ďordi muro dádi, d' o báro,
 háj muro rom Ďordi cigno,

Menyecske, és fácskákat szedsz,
 menyecske, fácskákat szedsz?
 58. És bátya, szedem, szedem, hej,
 és mert az én férjem ördögi (rosszindulatú),
 mert az én férjem ördögi (rosszindulatú).
 61. Menyecske, gyere föl (a szekérre), hé,
 menyecske, gyere föl (a szekérre)!
 Bátya, nem mászkol (fő), nem mászkol (fő), hé!
 64. És mert meglát engem a férjem,
 és mert meglát engem a férjem,
 az én férjem ördögi (rosszindulatú).
 67. És menyecske, figyelj, hé,
 hogy hívják a férjedet?
 Az én apám a nagy Gyorgyi,
 70. és az én férjem a kis Gyorgyi,
 és az én férjem a kis Gyorgyi,
 és az én apám a nagy Gyorgyi. Hé, te lány!
 73. Az volt az ő apja, (és az) a saját lányát kérdezte!
 Gyerünk, adjad (kapcsold be a magnetofont), hadd
 mondjam előbbre (tovább)!
 74. Hej, te, menyecske, figyelj,
 menyecske, gyere föl (a szekérbe)
 Hej, bátya, nem mászkol (fő), nem mászkol (fő),
 mert az én férjem ördögi (rosszindulatú)!
 78. És a menyecske csinálni fogja,
 ahogy csinálni fogja,
 Istenem, és (fő) fog mászni (a szekérbe),
 Istenem, és (fő) fog mászni (a szekérbe).
 81. És a gyeplőket (oda) fogja neki adni,
 és a gyeplőket (oda) fogja neki adni,
 Istenem, vagyis az ő apja.
 84. A menyecske akkor megértette,
 és hogy az ő apja,
 az öszvérek után, ahogy (az apja)
 hajtani fog (abból jött rá).
 87. Istenem, és teszi (fogja magát)
 majd a menyecske, hajtani fog.

---

muro rom Ďordi cigno.

98. Hāj thola, Ďevla, taj trādela,

hāj koa l' cerye, Ďevla, resela.

Hāj Ďordi, lako romi som kerela?

Kaj fundoaňa kaj garadol.

102. Kaj fundoaňa, Ďevla, garadol,

othāl o Ďordi ankalavel les,

othāl o Ďordi ankalavel les.

105. Hāj murāvel les, berbejil les,

hāj ji ketāna les kaj del les,

ji ketāna les kaj del les.

108. Hāj Ďevla, borōri so māj phendas?

Xan tu, tate, le terme!

Kanā muradan les, so māj dan leh ji ketana?

111. Hāj borōri thola taj rovela,

hāj lako dadi la mārdaŝoj,

lako dādo' mārdaħ la, mārdaħ.

114. Hāj so māj perel tuke mila?

Hāj ke tu, ŝe, mudardaħ tu,

ji mārdaħ tu, mudardaħ tu,

ji pe l' dromōra mekhļjah tu.

TEREZA (khelderash), sz. 1920.

Andrāŝeŝti, judeĉul Ialomĉa (R)

Gyűjtés: 2000.

És figyelj, te menyecske,

hé, te, menyecske, hogy hívnak?

90. És engemet is Vorzsának hívnak,

és engemet is Vorzsának hívnak.

És téged hogy hívnak, menyecske?

93. Az anyámat is Vorzsának hívják,

az apámat is Gyorgyinak hívják.

95. És az én apám a nagy Gyorgyi,

és az én férjem a kis Gyorgyi,

az én férjem a kis Gyorgyi.

98. Istenem, és teszi (*fogja magát*) majd,

és hajítani fog,

Istenem, és a sátrakhoz fog érkezni.

És Gyorgyi, a férje mit fog csinálni?

A sátor mélyére elrejtőzik.

102. Istenem, a sátor mélyére elrejtőzik,

Gyorgyi onnan veszi (*húzza*) elő őt,

Gyorgyi onnan veszi (*húzza*) elő őt.

105. És megnyírja őt, megborotválja őt,

és katonának is adja őt,

katonának is adja őt.

108. Istenem, és a menyecske már mit mondott?

Apám, egyenek meg téged a férgek!

Amikor (*ha már*) megnyírtad őt, mit (*miért*) adtad

még katonának is?

(*A vándorló sátoros cigányok között szégyennek*

számított, ha valakinek levágták a haját.

Ezenkívül, a hiedelem szerint, az illetőt elkerülte a szerencse is.)

111. És a menyecske teszi (*fogja magát*)

majd és sír majd,

és az apja megverte őt,

az apja megverte őt, megverte.

114. És mit (*miért*) esik már sajnálatodra (*rosszul*)?

És mert téged, hej, te lány, megölt (*félholtra vert*) téged,

meg is vert téged, megölt (*félholtra vert*) téged,

az utacskákon is (*ott*) hagyott téged.

1. Kadi sunto raŭi te n' avlas.
ĉi paramiĉa ĉ' avlas.
2. Sas ek kraĵ.
3. Kodole krajes kerdilas eĉ naĉon ŝukar ŝavoro.
4. But berŝ nās le ŝavora.
5. Kamenas ŝavora, de nās le.
6. Haj das le o Sunto draĝo Del, t' avel le ek ŝukar ŝavoro.
7. Kerdilas le.
8. Tista, tista galbeni bal sas les, somnakune bal.
9. E krajesko ŝavo sas.
10. Tĥaj avilas les ek kŭldetĉi, e krajes, te ĵal and' ek kaver fero perĉal.
11. Pa veŝeste trobujas perĉal te ĵan.
12. Tĥaj kanā gele, phadilas e krajesko vurdon.
13. Vurdonesa, grasteso ĵannas. Ŝtare grastenea.
14. Haj phadilas e krajesko vurdon.
15. Haj kothe ĵutinas les te keren e rota.
16. Azalatt az idō alatt o cino, kaj ŝtare berŝengo sas, ĵuĵislas ari anda vurdon tĥaj geĉlotar ando veŝ.
17. Közbe o kraĵ ĉi las peske ŝaves ŝama, hoĉ geĉlotar, ari anda vurdon.
18. Mire kerdine e rota, addig, bizon, o cino kraĵoro geĉlotar ando veŝ.
19. Ŝalas, rövelas. Ĉi rakhle les.
20. Maj kerde e rota.
21. Aba tunariko sas, bizon, ĉi rakhline peske ŝavores, ĉi rakhlas o kraĵ.
22. Tĥaj lel voj atunĉi, ĵal ande anda vurdon, dikhel naj lesko raklōro khati.
23. Rodel, cipij karingodi, ĉi rakhel les.
24. Ĝelastar o cino kraĵoro.
25. Közbe sas kaccave rom, kon vāndorlinnas ando veŝ.
26. Kā pā ek drom po kaver ĵannas, vāndorlōvura

1. Ez a szent este ha nem lenne,
mese se nem lenne.
2. Volt egy király.
3. Annak a királynak született egy nagyon szép fiúcska.
4. Sok éve nem voltak gyerekeik.
5. Szerettek volna gyerekeket, de nem voltak nekik.
6. És adott nekik a Szent drága Isten, hogy legyen nekik egy szép fiúcska.
7. Lett nekik.
8. Tiszta (teljesen), tiszta sárga (aranyszínű) haja volt, aranyhaja.
9. A király fia volt.
10. És jött neki egy küldetés, a királynak, hogy menjen egy másik városba át.
11. Erdőn kellett átmenniük.
12. És amikor mentek, eltört a király kocsija.
13. Kocsival, lóval mentek. Négy lóval.
14. És eltört a király kocsija.
15. És ott segítettek neki megcsinálni a kereket.
16. Azalatt az idő alatt a kicsi (fiú), úgy négyéves volt, szállt ki a kocsiból és elment az erdőbe.
17. Közben a király nem vette észre a fiát, hogy elment, ki a kocsiból.
18. Mire megcsinálták a kocsikereket, addig, bizony, a kis királyka elment az erdőbe.
19. Ment, sirt. Nem találták meg őt.
20. Majd megcsinálták a kocsikereket.
21. Már sötét volt, bizony, nem találták meg a fiát, nem találta meg (a fiát) a király.
22. És fogja ő akkor, megy be a szekérbe, látja, nincs a fiacskája sehol.
23. Keresi, kiabál mindenhol, nem találja őt.
24. Elment a kis királyka.
25. Közben voltak olyan cigányok, akik vándoroltak az erdőben.

---

sas.

27. Varekanā vāndorlīnnas e rom. Na kade sas, sar akānak, p' ek than bešen, hanem žannas.

28. Kado sas lengo trajo. Anda jek them ando käver.

29. Th' ando veš, kothe kernas e jag, hāj pe jag gēlas o cino krajōro kothe.

30. Šavoro sas, hāj gēlas kothe, rākhle las.

31. Sakälle sas e rom, sa žungāle sas.

32. Thāj kado pārno, somnakūne bal sas les, e krajēs.

33. Hū, de lošajle leske!

34. Fogadisārde les šavoreske.

35. De, hāt, pont ek lengo vezēri sas, kodoles nās šavora, šavo nās les, v' ek šej sas les.

36. Fogadisārdas les peske šāveske, barārdas les opre.

37. Opre bārilas o kraj.

38. Maj feri jokhār, aba bāro šuhanco šavoro sas kodo kraj, thāj v' ē šejōri.

39. Kadale romes, e vezēres sas ek šejōri, de naðon šukār sas, kāle balengi sas e šejōri.

40. Kako, galbene balengo sas e kraj, kāte kāle balengi sas.

41. Kerðilas anda kraj ek bāro šukār šavo, vojniko, šukārno.

42. Thāj las, bārile khetāne, de.

43. Kade bārile, mint testvērek, sar kanā phralōra avilo.

44. De kōzbe serelmeššo sas o kraj, ke žanlas o kraj, hod voj ek fogadotto šavoro-j.

45. Thāj serelmeššo sas ande vezēreski šej.

46. Ke vezēri sas kado, cigānvajda sas.

47. Na, taj bārile opre thāj maj lela 'a ša, las la.

48. Ke nās lako čačo phrāl, hanem khetāne bārile, hāj las la, serelmeššo pēlas ande late.

49. Hāj kerðile les šavora, vi len.

50. Thāj maj avla ek vē kaccavo hado, hod e romen kamelas te... āri te üldōzin katar kode.

26. Egyik útról a másakra mentek, vándorlók voltak.

27. Valamikor vándoroltak a cigányok. Nem úgy volt, mint most, (hogy) egy helyen lagnak, hanem mentek.

28. Ez volt az életük. Egyik országból a másikba (menni).

29. És az erdőben, ott csinálták a tüzet és a tűzre (a tűz fényét látva) ment a kis királyka oda.

30. Gyermekeske volt, és ment oda, megtalálták őt (a cigányok).

31. Szakálla volt a cigányoknak, mind csúnyák voltak.

32. És ez meg fehér (volt), aranyhaja volt neki, a királynak.

33. Hú, de megörltek neki!

34. Fogadták őt fiúnak.

35. De, hát, pont egy vezérük volt (aki megtalálta őt), annak nem voltak fiacskái, fia nem volt, egy lánya is volt.

36. Fogadta őt fiának, nevelte őt föl.

37. Főlnőtt a király.

38. Majd csak egyszer, már nagy suhanc fiúcska (nagy kamaszfiú) volt ez a király, és a lányka is (nagy kamaszlány volt).

39. Ennek a cigánynak, a vezérnek volt egy lánykája, de nagyon szép volt, fekete hajú volt, a lányka.

40. Emez, sárga (aranszínű) haja volt a királynak, emez fekete hajú volt (a lány).

41. Lett a királyból egy nagy szép legény, hős, tündérszép.

42. És fogta, nőttek együtt, no.

43. Úgy nőttek, mint testvérek, mint mikor (mintha) testvérkéik lettek volna.

44. De közben szerelmes volt a király, mert tudta a király, hogy ő egy fogadott fiúcska.

45. És szerelmes volt a vezér lányába.

46. Mert vezér volt ez, cigānvajda volt.

---

51. Thaj aba phuro sas o kraj.

52. Ari das kasgodeske, hod ari ildözi e romen anda them, ke zanglas, hod lesko šavo kothe maskar e rom.

53. K' akharlas peske šaves khëre eş č' avilas khëre thaj hado inditisardas lenge, hod te ildözin le anda them.

54. Xatares?

55. Na, kado ellene gëlas, pesko dad.

56. Xatares?

57. Harcolni kamelas, te harcolij lesa.

58. Haj közbe phendas leske kado vezëri, ko sas lesko sokro, o vezëri, hod naj slobodo te harcolij, ke kodo lesko dad-i.

59. Thaj žalas te mudarel peske dades, hod anda peske šavora kamlas.

60. Sas les duj šavora katar e romni.

61. Eš romănes žanlas te vorbij o kraj.

62. Sıtılas romănes te vorbij e romendar.

63. Xatares?

64. Thaj utöb ingerdas peska romňa kothe, ari beküisardas peske dadesa, thaj peska dasa.

65. Phure sas aba nadon leske nöpura.

66. Thaj ari beküisardas thaj ingerdas peske šavoren iš kothe.

67. Eš voj sas o trönörököšo, eş trajisarde mostanaig.

RAFAEL MARGIT „TYÉZSA“ (lovári), sz. 1946.

Sárpilis, Tolna megye (M)

Gyűjtés: 2000.

47. Na, és nőttek föl és majd el fogja venni a lányt, elvette őt.

48. Mert nem volt neki (a lánynak) édes testvére, hanem együtt nőttek, és elvette őt, szerelembe esett bele (szerelemes lett a lányba).

49. És lettek neki (a királynak) gyerekei, nekik is.

50. És majd jönni fog egy olyan had is, hogy a cigányokat akarta... kiöldözni attól.

51. És már öreg volt a király (akinek a kocsikereke eltört az erdőben).

52. Kiadta mindenkinek, hogy kiöldözzék a cigányokat az országból, mert tudta, hogy a fia ott van a cigányok között.

53. Mert hívta a fiát haza és nem jött haza és hadat indított nekik (ellenük), hogy üldözzék őket (el) az országból.

54. Érted?

55. Na, ez ellene (a királyfi ellen) ment, az apja.

56. Érted?

57. Harcolni akart, harcolni vele.

58. És közben mondta neki ez a vezér, aki volt az apósa, a vezér, hogy nem szabad harcolni, mert az (az öreg király) az apja.

59. És ment (volna) megölni az apját, hogy a gyermekei miatt akarta.

60. Volt két gyereke a cigány asszonytól.

61. És cigányul tudott beszélni a király.

62. Megtanult cigányul beszélni a cigányoktól.

63. Érted?

64. És utöbb vitte a feleségét oda, kibékült az apjával, és az anyjával.

65. Öregek voltak már nagyon a népei (az anyja, meg az apja).

66. És kibékült és vitte a gyerekeit is oda.

67. És ő volt a trönörökös, és éltek mostanaig.

1. Saḡ ek phūri romñi.
2. D' aba nadon phūri sas.
3. Tranda berš, pajnžvārdeš berš, štārvārdeš berš, či dikhlax peyke šaves.
4. De korkoro bajārday les.
5. Haj godi phūri romñi... avilax lake ande godi, hođ voj fajlax la te dikhel peyke šaves.
6. Pušelas kata' l' manuša, kaj šaj si lako šavo.
7. Haj numaj eccer phenen lake, katka-j haj katka-jlo.
8. Voj lax pe lungōne dromenca korkoro haj žal haj rodel lex opre.
9. Haj žal ka ek vitezī.
10. Haj mukhel opre, hođ te del gode, hođ te avri lake rākleḡ, hođ te dikhel lex dedurāl.
11. So le āndre?
12. Či fal la te dikhel, hođ ko či pinžarel la, kasave doguri.
13. Haj lel, izenil po dujto, te na žalatar kathar, mure žukhlenca sījīel kidavav. Vađ tume sa kiden la sījīel.
14. E phūri romñi ašunel les.
15. Haj del, šudel avri peyke duj čučē.
16. Phenel:
17. – Devla Suntona, sar me bajārdem les, haj sar me dem les čučī, me pe khanči mangav tu, anglūno gojōvo, sar avla avri po vudār, anglūno gojōvo leyko t' avel eš sar azonnal lel o gojōvo, mindan trin pasure te šudel pe leyko jīlo, kade te marel leyko jīlo, sar kanak o časo, i phū pale te nā primil les eđaltalan, hanem 'pro te šudel lex trīval and' ek berš, o jīlo!
18. Te čudālkozīn pe, sar voj, ke bānisārdas peska phūra dasa.
19. O nēpo čudālkozīlax pe, či lel lex phū āndre.
20. Line les, ingerde les ande khangeri.

1. Volt egy öreg cigány asszony.
2. De már nagyon öreg volt.
3. Harminc éve, ötven éve, negyven éve, nem látta a fiát.
4. De egyedül nevelte őt.
5. És az öreg cigány asszony... jött neki észbe (eszébe jutott), hogy ő szerette (szeretné) látni a fiát.
6. Kérdezte az emberektől, hol lehet a fia.
7. És csak egyszer mondják neki, emitt és emitt van ő. (Katonatiszt lett a fia.)
8. Ő fogta magát a hosszú utakkal egyedül és megy és keresi őt föl.
9. És megy egy vitézhez (egy katonához).
10. És engedí (üzeni) föl, hogy adja meg (engedje meg neki), hogy ki a fiát (hogy jöjjön ki a fia), hogy lássa őt messziről.
11. Mit kap bent (mit üzen neki bentről)?
12. Nem szereti (nem szeretné) őt látni, hogy aki nem ismeri őt, ilyen dolgok.
13. És fogja, üzeni (a fia) másodszorra (az anyjának), ha nem fog elmenni innen, a kutyaímmal széjjel szedetem. Vagy ti mind (teljesen) szeditek őt széjjel.
14. Az öreg cigány asszony meghallgatja őt (az üzenetet hozó katonát).
15. És adja (fogja), dobja ki (veszi elő) a két mellét.
16. Mondja:
17. – Szent Isten, ahogy én neveltem őt, és ahogy én adtam neki csecset (ahogy én szoptattam), én semmire (semmi másra nem) kérek téged, ahogy jön majd ki az ajtón, az első golyó az óvé legyen (találja el a legelső golyó) és ahogyan azonnal kapja a golyót, mindjárt három lépésnyire vesse ki magát (ki a testéből) a szíve, úgy verjen a szíve, mint amikor az

21. Ke ande ñevi khangeri šüte leḡ paš o vudar la khangerjako.

22. Leḡko jġlo pale trġn pasure, de godo valoba kothe saḡ mindig, leḡko jġlo.

23. Vi me dikhem les mure do jākhenca.

24. Hāj dikhem vi leḡko šġro mure do jākhenca.

25. Ke kothe simas hāj kāj khangeri.

26. Kanā pe memeli phabārna, merlas, kanā luludi šosas, phabolas.

27. Ēš o nġpo ċudālkoḡilas katar gade mindig.

28. Saḡ muni.

29. Vi me kamlem te phābarav leḡke...

30. De šāj phenav vi gode.

31. Maladaḡ o gāḡo muro vast, vġaho.

32. Malāl muro vast, te nā phabārav memeli.

33. Me dikhem pe leste, phenav leḡke, vġāšikay:

34. – Sostār te nā phabārav memeli?

35. – Ātkozime-lo katarh peḡki deḡ! Voj, leḡki deḡ atkozisārdaḡ les, hoḡ trġn pasure te šudel pe leḡko jġlo, ke ċi primisārdaḡ peḡka da, hanem tagadaḡ la.

36. Voj bajārdaḡ leḡ, eš na phabār leḡke memeli, ke mērel, de te šosa luludi, eḡbul phabol.

37. No, me ċi šom luludi. Darājlem.

38. T^a aveḡ baytalo!

FARAGÓ KATINKA „BÁNGYT“ (másári), sz. 1939.

Kétegháza, Békés megye (M)

Gyűjtés: 2001.

óra (ver), a föld meg ne fogadja (be) őt egyáltalán, hanem földobja őt háromszor egy évben, a szívet!

18. És csodálkozzanak, hogy ő, mert (hogyan) bánt az öreg anyjával.

19. A nép csodálkozott, nem veszi őt a föld be.

20. Fogták őt, vitték őt a templomba.

21. Mert az új templomban tették őt a templomajtó mellé.

22. A szíve meg három lépésre, de az valóban ott volt mindig, a szíve.

23. Én is láttam ezt a két szememmel.

24. És láttam a sírját is a két szememmel.

25. Mert ott voltam, és a templomnál.

26. Amikor gyertyára gyújtottak, meghalt (elaludt a gyertya), amikor virágot tettél, meggyulladt (meggyulladt a virág).

27. És a nép csodálkozott ettől mindig.

28. Volt csoda.

29. Én is akartam gyújtani neki...

30. De mondatom azt is.

31. Megütötte a nem-cigány ember a kezemet, a román.

32. Megüti a kezemet, hogy ne gyűjtsak gyertyát.

33. Én néztem rá, mondom neki a románnak:

34. – Miért ne gyűjtsak gyertyát?

35. – Meg van átkozva ő az anyja által! Ő, az anyja átkozta meg őt, hogy három lépésnyire vesse ki magát a szíve, mert nem fogadta az anyját, hanem megtagadta őt.

36. Ő (az anyja) nevelte őt, és ne gyűjts neki gyertyát, mert meghal (elalszik a gyertya), de ha teszel majd (a sírjára) virágot, egyből meggyullad.

37. No, én nem tettem virágot. Megjédtem.

38. Legyél szerencsés!

1. Sas ek šavo,
sas les phūri dejori,
de, voj des les gödöri,
t' avel vo bāro manuš.

5. Phūriles leski děj,
či rodelas la opre,
de leski dejoriju
opre rodes le šaves.

9. Geles, geles, geles
lungöne dromenca,
d' arakhles le šaves,
de či sikadolās voj.

13. Phendes aba-j phūri:
Sikādu mange, fijam,
de, sikādu mange, fijam,
feri durāl te dikhāv tu!

17. Izeneto phendes,
ke vo mundārel ma,
de, ke vo mundārel ma,
le žukhlenca χαχavel ma.

21. Me mangleme le Dēvles,
sode čučidem les,
sode čučidem les,
de, o Dēl te mārel les!

25. Mangleme le Suntone Dēvles,
te šudel pesko jīlo,
de, jaŋglūno gojōvo
t' avel le šavesko.

1. Volt egy cigány fiú,
volt (egy) öreg anyácskája,
de, ő (az anyja) adott neki eszecsikét (ő taníttatta ki),
hogy legyen ő nagy ember.

5. Megöregedett az anyja,
nem kereste őt föl (a fiú az anyját),
de az anyácskája
fölkerezte a fiút.

9. Ment, ment, ment
a hosszú utakkal,
megtalálta a fiút,
de nem mutatkozott ő
(a fiú nem akart találkozni az anyjával).

13. Mondta már az öregasszony:
Mutatkozz nekem, fiam,
de, mutatkozz nekem fiam,
csak messziről (hadd) lássalak téged!

17. Üzenetet mondott (a fiú),
hogy ő megöl engem,
de, hogy ő megöl engem,
a kutyákkal etet meg engem.

21. Én kértem az Istent,
amennyi csceset adtam neki
(ahányszor megszóptattam őt),
amennyi csceset adtam neki
(ahányszor megszóptattam őt),
de, az Isten (annyiszor) verje meg őt!

25. Kértem a Szent Istent,
dobja (ki a testéből) a szívét,

---

29. Trin päsuri lestär
te šudel pe lesko jilo,
de, gade te märel lesko jilo,
sar o časo märel.

33. And' ek berš, pale manglem,
trival te šudel les i phü,
hod o társaság, nipo,
čuda te keren pe leste.

37. Le šave dikhlenäs,
sar märel lesko jilo,
de, vorbinäs le šave,
de, sar märel lesko jilo.

41. Kerdes aba Dëlu
bäri, jaj, bäri čuda,
sode nëpo žalas,
sa les itelinas.

45. Line les aba kothär,
ingerde les ando Deleski khangëri,
kothe šonales les
paša-j khangërako vudär.

49. Kanä phabärnäs memeli,
edbul sövelästär,
kanä luludi šonäs,
edbul, jaj, phabösła'.

FARAGÓ KATINKA „BÁNGYT“ (másári), sz. 1939.
Kéteghháza, Békés megye (M)
Gyűjtés: 2001.

de, az első golyó
legyen a cigány fiúé (az első golyó őt találja el).

29. Három lépésre tőle
dobja magát a szíve,
de, úgy verjen a szíve,
ahogy az óra ver.

33. Egy évben, megint kértem,
háromszor dobja (ki) őt a föld,
hogy a társaság, a nép,
csodát csináljon rajta.

37. A cigány fiúk látták,
hogyan ver a szíve,
de, beszéltek a cigány fiúk,
de, hogyan ver a szíve.

41. Csinált már az Isten
nagy, jaj, nagy csodát,
amennyi nép ment,
mind őt ítélte el.

45. Fogták őt már onnan,
vitték őt az Isten templomába,
odatették őt
a templomajtó mellé.

49. Amikor gyűjtottak gyertyát,
egyből elaludt,
amikor virágot tettek (a sírjára),
egyből, jaj, meggyulladt.

1. Mamō, mamō, čorre mamō,
mamō, mamō, čorre mamō,
numa man te na kerdālay!
4. La Teri, la čorra,
la teri, la čorra.
6. Mukhta, dile, na daranu,
mukhta, dile, na daranu,
ke māj shin ame trin phralu!
9. Te feril o Dēl sakoneɣu,
te feril o Dēl sakoneɣ,
ke amāri deɣ mūljay!
12. Ke kade kamlay o Rāju,
ke kade kamlay o Rāju,
amāri deɣ te mērel.
15. The vi muro dād de terno mūljay,
the vi muro dād de terno mūljay,
de, nāj bajo, dile, nāj, nāju!
18. K' akanā āšiljam čorre,
k' akanā āšiljam čorreɣu,
či nā phendāy, ke mērelu,
či nā phendāy, ke mērel.
22. Ke nā sāmaɣ pāše tu,
ke nā sāmaɣ pāše tu,
numa kanā khere andāy tu.
25. Ke amāro Dombi avilo,
ke amāro Dombi avilo,
ke resle te šov šavōra.
28. The trin rākljōra,
the trin šejōrāre.
Na dara, lume, na, nāre!
31. Ke prayōsarde tu, sār ek rāɣeɣ,
ke prayōsarde tu, sār ek rāɣeɣ,
the thode pejinda lašeju.
34. Ke thode pejinda mile pre tute,
thāj sa ūde pe o' romāju

1. Anyám, anyám, szegény anyám,
anyám, anyám, szegény anyám,
csak engemet ne csináltál *(ne szültél)* volna!
4. Terít, a szegényt *(az árvát)*,
Terít, a szegényt *(az árvát)*.
6. Hagyd el, bolond, ne féljetek,
hagyd el, bolond, ne féljetek,
mert még van nekünk három fivérünk!
9. Óvjon meg az Isten mindenkit,
óvjon meg az Isten mindenkit,
mert a mi anyánk meghalt!
12. Mert így akarta az Úr,
mert így akarta az Úr,
(hogy) a mi anyánk meghaljon.
15. És az apám is fiatalon halt meg,
és az apám is fiatalon halt meg,
de, nem baj, bolond, nem, nem!
18. Mert most maradtunk árvák,
mert most maradtunk árvák,
nem is mondta *(anyánk)*, hogy meghal,
nem is mondta *(anyánk)*, hogy meghal.
22. Mert nem voltunk melletted,
mert nem voltunk melletted,
csak amikor hazahozott *(hazahoztak)* téged.
25. Mert a mi Dombink megjött,
mert a mi Dombink megjött,
mert megérkezett a hat gyereked.
28. És a három leányka,
és a három leányka.
Ne félj, világ, ne, ne!
31. Mert *(úgy)* tettemek téged, mint egy urat,
mert *(úgy)* tettemek téged, mint egy urat,
és tettem ötven jót.
34. Mert tettem ötvenezret rád
(mert ötvenezer lejt kölöntek a temetésedre),

d' ando Kluži d' o bāro,
d' ando Kluži d' o bāro.
38. Shin ame trin phralōre,
shin ame trin phralōre
d' ando Kluži d' o čorōju.
41. Mukh la, pheno, pale ma,
mukh la, pheno, pale maju,
ke ž' ande Mirāži žalk e veste.
44. Ke shin ame trin phralōre
katar o tata mukhle,
k' ame saḡ ame dad rajkānōju.
47. The vi amāri dēj pale 'maro dādu,
the vi amāri dēj pale 'maro dādu,
saḡ le Barānijeyki šeju.
50. Po Mirāzi d' o bāro,
po Mirāži d' o bāro,
thāj prinžarday la k' o gāvu.
53. Ke v' o trin gava prinžarnay la,
ke kayki romni saḡ voju,
vi le Jankoyki romni.
56. The pale kode le Barānijeyki šeju,
pale kode le Barānijeyki šeju,
(le Jankoyki) romni.
59. Mamō, mamō, čorre mamō,
mamō, mamō, čorre mamō,
numa man te na kerdālay!
62. Te kerdālay jekh sapey,
te kerdālay jekh sapey,
numa man te na kerdālay!
65. Te šudalan ma po drom,
te šudalan ma po dromu,
te vuštāl ma grast, vurdon!

TERÉZ

Középkorú khelderash aszony
Koložsvár-Cluj Napoca, județul Cluj (R)
Gyűjtés: 1981.

és mind összegyűltek a cigányok
a nagy (*a gazdag*) Koložsváron,
a nagy (*a gazdag*) Koložsváron.
38. Van nekünk három fivérkénk,
van nekünk három fivérkénk
a szegény Koložsváron.
41. Hagyd ezt, nővér, utánam,
hagyd ezt, nővér, utánam,
mert Karácsonyfalváig megy a hír.
41. Mert van nekünk három fivérkénk
az apától (az apántól) hagyva,
mert minekünk úri apánk volt.
47. És az anyánk is (*úri volt*) az apánk után,
és az anyánk is (*úri volt*) az apánk után,
Baranyinak a lánya volt.
50. A nagy Karácsonyfalváról (*való volt az anya*),
a nagy Karácsonyfalváról (*való volt az anya*),
és ismerte őt a falu.
53. És a három falu is ismerte őt,
hogy kinek a felesége volt ő,
a Jankó felesége is (*ismert volt*).
56. És azután Baranyinak a lánya,
azután Baranyinak a lánya,
(*a Jankó*) felesége.
59. Anyám, anyám, szegény anyám,
anyám, anyám, szegény anyám,
csak engemet ne csináltál (*szültél*) volna!
62. Csináltál volna (*szültél volna inkább*) egy kigyót,
csináltál volna (*szültél volna inkább*) egy kigyót,
csak engemet ne csináltál (*szültél*) volna!
65. Dobtál volna engemet (*inkább*) az útra,
dobtál volna engemet (*inkább*) az útra,
tiporjon engemet ló, szekér!

1. Háj sajbu romi kaj avena,
 abu romi kaj avena.
 3. Ji so d' o Ðordi kaj kerela,
 so d' o Ðordi kaj kerela?
 5. Háj la Binta sa kaj märela,
 la Binta, bré, kaj märela.
 7. Ápoj so d' o Ðordi kaj kerdas?
 D' ekh báro šelo kaj ljas,
 d' ekh báro šelo kaj lela,
 10. táj ando vész Ðordi žala,
 toa šelo, bré, kaj phangljas,
 ji d' o Ðordi kaj ambladola.
 So le romi kaj kerena?
 Bari jag le rom kereana,
 táj le Ðordes d' arákhená.
 17. Háj Ðordi čoyāno kerdola,
 Ðordi čoyāno kerdola,
 táj kaj jagi kaj avela.
 20. Ðordi tátol ši māj bārjol,
 bārjolah o rom!
 Ðordi tátol ši māj bārjol.
 23. Háj thona le rom táj trádena,
 dupače Ðordesí angropona.
 25. Háj thona le rom táj trádena,
 thona le rom táj našena.
 27. Ji so d' o Ðordi kaj kerela,
 čoyāno uo kaj kerdola?
 29. Táj pala le rom našena (našela!),
 ija gava kaj našena (našela!),
 d' o ija gava kaj našena (našela!).
 Rigāte le rom kaj dena,
 33. hāj rigāte le rom kaj dena,
 hāj thona le rom, rjātarna,
 35. thona le rom, rjātarena.
 Ðordi palali d' avela,

1. És rengeteg cigány jön majd,
 rengeteg cigány jön majd.
 3. Gyorgyi mit is fog csinálni,
 Gyorgyi mit fog csinálni?
 5. És Bintát mindig verni fogja,
 hej, Bintát verni fogja.
 7. Aztán Gyorgyi mit csinált?
 Egy nagy kötelet fogott,
 egy nagy kötelet fog majd
 10. és Gyorgyi az erdőbe fog menni,
 hej, és a kötelet (egy ágra) kötötte,
 Gyorgyi fel is akasztódott (*felakasztotta magát*).
 13. És Gyorgyi akasztódni is fog
 (*fel fogja magát akasztani*).
 A cigányok mit fognak csinálni?
 Nagy tüzet fognak csinálni,
 és Gyorgyit meg fogják találni.
 17. És Gyorgyi kísértetté fog válni,
 Gyorgyi kísértetté fog válni,
 és a tűzhöz fog jönni.
 20. Gyorgyi melegedik és még növekedik
 megnőtt (*óriássá*) a (*halott*) cigány!
 Gyorgyi melegedik és még növekedik.
 23. És teszük (*fogják magukat*) majd a cigányok és
 hajtani fognak,
 miután Gyorgyit el fogják temetni.
 25. És teszük (*fogják magukat*) majd a cigányok és
 futni fognak,
 teszük (*fogják magukat*) majd a cigányok és futni
 fognak.
 27. Gyorgyi mit is fog csinálni,
 hogy ő kísértetté fog válni?
 29. És a cigányok után fog futni,
 kilenc falut (*kilenc falun keresztül*) fog futni,
 kilenc falut (*kilenc falun keresztül*) fog futni.

37. taj kaj šoaörri kaj žala,
taj kaj šoaörri kaj žala.
Haj kada lake phendas:
Hajda, hajda, šoaörrija!
41. Kana-j šoaörr' ašundas,
kana-j šoaörr' ašundas,
pehke galave kaj ljas,
pehke galave kaj ljas,
taj koa čimiřiri žalas.
46. So d' o Ďordi kaj kerđas?
Ande gropa kaj intrila,
ande gropa kaj intrila.
4. Ji so d' oj šoaörri kerđas?
Galave ke puterđas,
taj koa Ďordi kaj māj đel,
taj d' o Ďordi lašarel.
53. Māj nah la šoaörri khanč.
So le Ďordes te māj đel?
V' el řiči kaj puterđas,
v' el dorörja kaj māj đas.
57. Vi d' o đesöro kerđola,
vi d' o đesöro kerđola,
vi d' o Ďordi kaj bilala,
vi d' o Ďordi kaj bilajljah.

DINA (khelderash), sz. 1922.
Andrašesti, judeřul Ialomija (R)
Gyřřřs: 2000.

28/7

1. Sař kada ceręe.
2. Žannař p' ol gava, phirenař.
3. Kado si đivāno, aprope si vreo ek řel berř.

A cigányok řelre fogják adni (*řelreállnak majd*),
33. és a cigányok řelre fogják adni (*řelreállnak majd*),
és teszük (*fogják magukat*) majd a cigányok,
megęjszakáznak majd.
Gyorgyi utánuk fog řönni,
37. és a lánykához fog menni,
és a lánykához fog menni.
Ės azt mondta neki:
Gyere, gyere, lányka!
41. Amikor a lányka meghallotta,
amikor a lányka meghallotta,
fogta az átalvetőt,
fogta az átalvetőt,
és a temetőhöz ment.
46. Gyorgyi mit csinált?
Be fog menni a řírba,
be fog menni a řírba.
49. A lányka mit is csinált?
Nyitotta az átalvetőket,
és Gyorgyinak adja majd
(*ami benne van, a ruhákat*),
és Gyorgyi ágyaz.
53. A lánykának már nem volt semmije.
Mit adjon még Gyorgyinak?
A hajfonatokat is megbontotta,
a szalagokat is adta még.
57. A nappalocska is meglesz majd (*megvirrad*),
a nappalocska is meglesz majd (*megvirrad*),
Gyorgyi is meg fog olvadni (*el fog řönni*),
Gyorgyi is megoldadt (*eltűnt*).

28/7

1. Volt ez a sátor (karaván).
2. Mentek a falvakra, jártak (vándoroltak) a cigányok.

4. Haj gele le rom and' ek čata.
 5. So, jek tomñisardax peyxə šavex ka ek šaoörri.
 6. Kaj tomñisardax la, uon uladile, geletar, gele.
 7. Ek čata intal, ek čata intal.
 8. Akanā, kaj geletar, uon uladile and' ek čata. Ašili e šejbāri. Kaj ašili e šejōri, kataj duj kurke mulo o terno, o tomñime.
 9. So kerdə uo, so či kerdə? Mulo.
 10. Kakala, e šaoörri či žanel haj lako dād haj laü deĵ.
 11. Ašile ordāl.
 12. Po maškar la rjaŭako e šejōri sovel ando urdon palal. Ke kada sovena el šejabārja.
 13. Haj uo vāzdel opre e pōdi la cerxatī.
 14. He! Sar būsolaŷ uoj, phūrije, e šejōri?
 15. Haj demulto divāno!
 16. Uoj, e šaoörri so phendah?
 17. – Apoj, beš, ĩe lav mure galave! Sar ĩe avav tusa kādā?
 18. Lel e galave. O čohāno... uo kerdilo čohāno... lel e galave, thode ekh ordāl, ekh ordāl.
 19. Čohāno si lex puĩere sij žaltar peyxə p' ekh kheräre lasa kaj ĩja gava.
 20. Uo saŷ kaj ĩja gava ongropome.
 21. Žal po drom, žal.
 22. Desuduje čas ande rĵat.
 23. Šonūto avri.
 24. Tāle uo žal po drom taj phenel i...
 25. Šonūto avri, o šonūto opre po čeri taj o' mule phiren pe kheräre.
 26. Xaŭardax e šaoörri.
 27. – Ita, kako si vareso lesa!
 28. – Tuke dār?
 29. Tāle šaoörri:
 30. – Naj mange dār! Kanā san tu manca, sar ĩ' avel mange dār!
 31. Uoj, e šaoörri xaŭardax, nāštig māĵ del, ke daral

3. Ez elbeszélés, körülbelül száz év (kb. száz éve, hogy megtörtént az eset).
 4. És mentek a cigányok egy csapatban.
 5. Hát, az egyik (cigány) eljegyezte a fiát egy leánykához.
 6. Ahogy eljegyezte (a leányt), ők elváltak, elmentek, mentek.
 7. Egy csapat arra, egy csapat arra.
 8. Most, hogy elmentek, ők elváltak egy csapatban. Maradt az eladó leány. Ahogy maradt a leánya, két hétre meghalt a fiú, az eljegyzett.
 9. Mit csinált ő, mit nem csinált? Meghalt.
 10. Emezek, a leánya nem tudja és az apja (se) és az anyja (se).
 11. Maradtak erre (itt).
 12. Éjfélkor a leánya alszik a szekérben hátul. Mert így aludtak az eladó leányok.
 13. És ő (a halott fiú) emeli föl a sátor bejáratát (a sátor bejáratának ponyváját).
 14. Hé! Hogyan nevezettett ő, öregasszony, a leánya?
 15. És (hát) régi elbeszélés!
 16. Ő, a leánya mit mondott?
 17. – Aztán, ülj (várjál), hadd vegyem az átalvetőimet! Hogyan jöjjenek veled így (átalvetők nélkül)?!
 18. Fogja az átalvetőket. A kísértet... ő (a fiú) lett kísértet... fogja az átalvetőket, tette az egyiket erre, az egyiket erre.
 19. A kísértetnek hatalma van és elmegy magának egy ösvényen vele (a lánnal) kilenc falura (a kilencedik faluba).
 20. Ő (a fiú) volt kilenc falura (a kilencedik faluban) eltemetve.
 21. Megy az úton, megy.
 22. Tizenkét óra az éjszakában (éjjel).
 23. A hold kint (van).
 24. De ő (a fiú) megy az úton és mondja a (leány)...
 25. A hold kint (van), a hold fönt az égen és a halottak

---

akanā, ke ɣal.

32. – Kāj bešeɣ?

33. – Íta, katar si. Kāj ija gava.

34. Geli lesa íelal.

35. Kāj geli ija gava, nigrel la koa čimiťuri.

37. Po tale uo:

38. – Hájde andre!

39. Te šol peɣ ando murmunto, ando sikrijo.

40. – Apoj, šu tu angral, dílja! – phendax leɣke. – Háj me dap tu coale táj lašar oče, el galave.

41. Mišto-j.

42. Šuía pe uo andre, šuía pe uo.

43. E šaoörri ɣaraji koa šero, bari, day pešú sama.

44. Ke e šaoörri saɣ māj ɣaraje, sar akanāk.

45. Akanak talj' o phüro... talj' e šejöri.

46. – Hájde, de ma!

47. Háj del e šejöri po roía, dela po katrinc.

48. Uo lašarel íejle ande gropā.

49. Dela po roía, po katrinc, po gād, po díklo.

50. Díkhel e šaoörri, nandíle el galavi okote.

51. Uo so kerda?

52. Lel hāj šinel, roí, katrinc.

53. Háj te lúminil pe, te asúnle o kokoš.

54. Lel hāj šinel hāj kerel fišiva.

55. Tale uo:

56. – Māj si tu?

57. – Māj si ma.

58. Uo koite ande gropā.

59. Lel, šinel, šinel, šinel.

60. Mā nah, so te šinel.

61. Šindah ol galavi, šindah sja.

62. Lel dorörja anda l' bal, ke le romña phiraven dorörja, bišarja.

63. Ži pune dah v' el dorörja.

64. Kana dah ji kakala dorörja, ji bašlo kokoš.

65. Ji uoj šudah anda l' va.

66. – Marel lesü bay!

járnak az ösvényen.

26. Megértette a leányka.

27. – Íme, emez, van valami vele (a fiúval)!

28. – Noked félelem (te félsz)?

29. De a leányka:

30. – Nincs nekem félelem (nem félek)! Amikor te vagy velem, hogyan lenne nekem félelem (ha te velem vagy, hogyan félnék)!

31. Ó, a leányka, megértette, már nem adhatja (már nem mutathatja), hogy fél most, mert megeszi (elpusztítja).

32. – Hol laksz?

33. – Íme, innen (erre) van. Kilenc falura.

34. Ment (a leányka) vele gyalog.

35. Ahogy ment kilenc falut, (a halott fiú) viszi őt a temetőhöz.

36. – Íme, itt lakom én.

37. De ő (a fiú):

38. – Gyere be!

39. Hogy tegye be magát (a leány bújjon be) a sírba, a koporsóba.

40. – Aztán, tedd te magadat (búj be) előre, bolond! – mondta neki. – És én adok neked ruhákat és ágyazz meg ott, az átalvetőket (is adom).

41. Jól van.

42. Tette magát ő (a halott fiú) be, tette magát ő.

43. A leányka okos a fejnél, nagy, észrevette.

44. Mert a leánykák okosabbak voltak, mint most.

45. Most de az öreg (férfi)... de a lánya.

46. – Gyere, add nekem!

47. És adja a leányka az alsószoknyát, adni fogja a köténykét.

48. Ó (a halott fiú) megágyazz lent a gödörben (a sírban).

49. Adni fogja az alsószoknyát, a köténykét, az inget.

50. Látja a leányka, megürültek az átalvetők ott.

51. Ó (a halott fiú) mit csinált?

---

67. – Ő, marel lești bay! – phenel. – Kadalestār san!
 Āpoj, beš, kerap tuke me!
 68. Uoj akanā mūli, corri.
 69. Sorro rjāt ingerda la ija gava.
 70. Kaj geli?
 71. Geli hāj marel o klopoto, šūta pe kaj khangēri.
 72. Hāj marel o klopoto kā l' pajnz de dimiñāca.
 73. Sa l' gāze, uon mirisājle, žandārja, kodolendār.
 74. – So kerdān? So kerdān?
 75. Phenel, ke:
 76. – Kon mūlo?
 77. – Akanā duj kurke mūlo 'ke rom amārestār kāče.
 78. – Īta, so kerdah mange! Avilo hāj ljah ma kacar.
 Īta, kutāre, hājda koa koda čimīūri, ĩe arākhah leh
 koa kodo kavo!
 79. Kaj ningerda le, puterde.
 80. Rakhle leh ande p' ek rig, arāna, le mūleh,
 kodole šāvōreh.
 81. Thōde inmedīat, līne hāj dīne leh jag, thōde
 benzina, čī žanav, sode, pe les hāj dīne leh jag,
 kodo.
 82. Hāj mardol o mūlo ji kađa, ji kađa.
 83. Ašūneh?
 84. Hāj dah ūlifōno, ĩelegrāma, ke nah ĩelefōni.
 Āh ĩelegrāma.
 85. O dād hāj e đej la šāūti, rođen la šaoōrra, ke čī
 maj rākhle la opre koīe.
 86. Kerdīlo ija-đeš o časō de dimiñāca.
 87. – Aven hāj len tumāra ša, ke tumāri šej, ĩta, talaj
 koa primārīja, koa žandārīja, i šaoōrri.
 88. Ašūneh? Čāče kadala povestīa, kadala đivānuri.
 89. Katal kher ašundem leh de ek šon katoa muro
 phūro. Katoa dad muro sokroyko.

DZSANINA (khelderash), sz. 1975.
 Sintești, județul Ilfov (R)
 Gyűjtés: 1997.

52. Fogja és szakítja, alsósoknyákat, köténykét.
 53. És világosodjon (virradjon) meg, hadd hallja (a
 leány) a kakast.
 54. Fogja (a halott fiú) és szakítja és csinál csikokat
 (a ruhákat rongycsíkokra szaggatja).
 55. De ő (a fiú):
 56. – Még van neked?
 57. – Még van nekem.
 58. Ő (a fiú) ott a gödörben.
 59. Fogja, szakítja, szakítja, szakítja.
 60. Már nem volt, amit szakítson.
 61. Szakitotta az átalvetőket, elszakította mindet.
 62. Fogja a szalagot a hajából, mert a cigány asszonyok
 hordanak szalagot, pénzfűzért.
 63. Amíg (amikor) adta a szalagokat is.
 64. Amikor adta emezeket is, a szalagokat, meg is
 szólt a kakas.
 65. Ő (a leány) is eldobta a kezéből.
 66. – Verje meg a szerencséje!
 67. – Ő, verje meg a szerencséje! – mondja. – Ettől
 vagy (ez vagy te)! Aztán, ülj (várj), csinálok neked
 én!
 68. Ő (a leány) most halott (ki van merülve), szegény.
 69. Egész éjjel vitte őt (a halott fiú) kilenc falut
 (kilenc falun át).
 70. Hová ment?
 71. Ment és veri a haragot, tette magát a templomhoz
 (fölment a templomtoronyba).
 72. És veri a haragot hajnali ótkor.
 73. Minden nem-cigány, ők csodálkoztak, zsandár,
 ilyenek.
 74. – Mit csináltál? Mit csináltál?
 75. Mondja, hogy:
 76. – Ki halt meg?
 77. – Most két hete meghalt egy cigány tőlünk itt.
 78. – Íme, mit csinált nekem! Jött és vett engem
 innen. Íme, rendőrfőnök úr, gyere ahhoz a temetőhöz,

1. Sas ek romñi.
2. Hăj mŭlas lako rom.
3. Kană mŭlas, ăvri phŭrlas late.
4. Aññira phirdas, aññira phirdas, mĕg opre ċi kerdas la.
5. Kană opre kerdas la, rakhadŭlas kodo ċăvo.
6. Hăj kerdŭlas Halal Peter.
7. Hăj lavadas les opre.
8. De phendas le rašajenge, hod te len les opre, hod sar šaj phŭrel voj mande ăvri, de mŭlo.
9. Hăt, do jilengo sas.
10. Hăj kană oopre line les, malade ande lesko jŭlo

megtaláljuk őt ahhoz (abban a sírban)!

79. Ahová vitte őt, megnyitották (a sírt).

80. Megtalálták őt (a halott fiút) egy oldalon, féloldalon, a halottat, azt a cigány fiút.

81. Megtették közben, fogták és meggyújtották őt (a halott fiút), tettek benzint, nem tudom, mennyit, rá, és meggyújtották őt, azt.

82. És vergődik a halott így is, így is.

83. Hallod?

84. És adott telefont (telefonált), táviratot, mert nem volt telefon. Adott táviratot (távíratozott).

85. Az apja és az anyja a lánynak keresik a leánykát, mert nem lelték őt föl (meg) ott.

86. Lett kilenc-tíz a reggeli óra.

87. – Gyertek és vegyétek a leányotokat, mert a leányotok, íme, a polgármesteri hivatal alatt (a polgármesteri hivatalban), a rendőrségen, a leányka.

88. Hallod? Igazak ezek az elbeszélések, ezek az elbeszélések.

89. Otthonról hallottam ezt egy hónapja az öregemtől. Az apjától az apósomnak.

1. Volt egy asszony.
2. És meghalt a férje.
3. Amikor (miután) meghalt, kijárt hozzá (kijárt éjszakánként a halott férfi a sírból a feleségéhez).
4. Annyira járt, annyira járt, még föl nem csinálta őt (addig járt ki a halott férfi a sírból, amíg teherbe nem ejtette a feleségét).
5. Amikor fölcsinálta őt, megszületett az a fiú.
6. És megszületett Halal Péter.
7. És vetette őt föl (az asszony fölvetette a halott férjét a sírból).
8. De mondta a papoknak, hogy vegyék őt föl, hogy

---

o krafín, atunči avri buddanisájlas o rāt anda lesko jilo.

11. Hāj sa...

12. Dehāt, te nā müle, ž' ades trajin.

13. Māj dur či žanav.

KOZÁK JÓZSEF „GOCSA“ (lovári), sz. 1906.

Szolnok, Szolnok megye (M)

Gyűjtés: 1983.

28/9

1. Saḡ ek kopoña.

2. Hāj saḡ o manuš, žanex, átkozíme.

3. Hāj kanā átkozíme saḡ kodo manuš, ando búno saḡ.

4. Hāj kerdíljaḡ voj... geljaḡ...

5. Voj phírilaḡ, o manuš, k' ek ráklji.

6. Hāj kanā phírilaḡ ke ráklji, hát, ek kpoña angla leḡte kerülisájlaḡ, hengeredisájlaḡ.

7. Geljaḡ paša temetőve, žanex.

8. Hāj kaniā angla leḡte kerülisájlaḡ, voj andre rügírárdax ande kode kopoña.

9. Kanā andre rügisárdax.

10. – No, – phendaḡ e kopoña leḡke, – no, – phendaḡ – tehe ráti te n' aveḡ mande vačorára, – phendaḡ – te žanex la, – phendaḡ –, ke ío šoro – phendaḡ – tele šinav leḡ!

11. No, voj geljaḡ khere.

12. – Na, – phendaḡ – na phen avri khanikaḡke!

13. Voj geljaḡ khere hāj avri phendaḡ.

14. Ke dikh, kon akhárdaḡ leḡ vačorára!

15. Phendaḡ leḡko sastro:

16. – Na māj ža khatinde! – phendaḡ. – Na ža khatinde, mukh te vorbíl pe, mukh te phenel! Kon žanel, so dikhljal tu, so saḡ!

17. Či geljaḡ.

hogyan járhat ő hozzám ki, de (amikor) meghalt.

9. Hát, kétszívű volt.

10. És amikor fölvették őt (a sírból), ütöttek a szívébe szöveget, akkor kibuggyant a vér a szívéből.

11. És mind...

12. Dehát, ha nem haltak meg, máig élnek.

13. Tovább nem tudom.

28/9

1. Volt egy koponya.

2. És meg volt az ember, tudod, átkozva.

3. És amikor meg volt átkozva az az ember, bűnben volt.

4. És lett ő ... ment...

5. Ő járt, az ember, egy lányhoz.

6. És amikor járt lányhoz, hát, egy koponya elébe került, hengeredett.

7. Ment a temető mellett, tudod.

8. És amikor elébe került, ő belerügött abba a koponyába.

9. Amikor belerügött.

10. – No, – mondta a koponya neki – no, – mondta – holnap este ha nem jössz hozzám vacsorára, – mondta – tudd meg azt, – mondta – hogy a fejedet – mondta – levágom azt!

11. No, ő (az ember) ment haza.

12. – Na, – mondta (a koponya) – ne mondd ki (ne áruld el) senkinek!

13. Ő (az ember) ment haza és kimondta.

14. Hogy nézd, ki hívta őt vacsorára!

15. Mondta az apósa (a leendő apósa):

16. – Ne menj már sehová! – mondta. – Ne menj sehová, hadd beszéljen, hadd mondja! Ki tudja, mit láttál te, mi volt!

---

18. Dujvār e kopoña geljaḡ, kerülsajljaḡ, hāj ži ko
vudār geljaḡ, ži lexte.

19. Phendaḡ:

20. – So phendom tuke? Th' akhārdom tu, t' aveḡ –
phendaḡ – pe vačora! Či aviljan.

21. No, āpol e rākļi, kanā geljaḡ...

22. Jāre na geljaḡ voj.

23. Atunči geljaḡ te colaxārel ke khangeri la rākļasa.

24. Ljaḡ la rākļja.

25. Atunči geljaḡ angle khangeri.

26. Jāre othe kerdiljaḡ koda kopoña.

27. Atunči le rākļe, kanā gele khēre, numa ljaḡ la
avri othār.

28. Thāj ligerdaḡ la rākļe.

29. Numa pēljaḡ khetāne, mūljaḡ.

30. Ligerdaḡ la rākļe.

31. Či māj saḡ lex baḡt, te bešel peḡka romāsa.

GÁBOR KATI (khelderash), sz. 1936.

Gyergyóalfalu-Joseni, judejul Harghita (R)

Gyűjtés: 1981.

28/10

1. Mo, šavale taj romale, brē,

hājdān, šavale, koa birtō,

hājdān, īe māj pjas taj īe māj ḡase!

Le lövenca so keras, brē?

5. Ke samas, e rom, ando Bugo

taj samas, e roma but, brē.

Hāj akanā āsiljom ḡānci,

hāj āsilje le terne, brē,

9. taj le phūre sa mūlje, brē,

taj le phūre sa mūlje, brē!

17. Nem ment.

18. Kétszer a koponya ment, került, és az ajtóig
ment, hozzá.

19. Mondta:

20. – Mit mondtam neked? És hívtalak téged, hogy
gyere – mondta – vacsorára! Nem jöttél.

21. No, aztán a lány amikor ment...

22. Megint nem ment ő.

23. Akkor ment esküdni a templomhoz a lánnyal.

24. Elvette a lányt.

25. Akkor ment a templom elé.

26. Megint ott lett az a koponya.

27. Akkor a legények, amikor mentek haza, csak
vette őt ki onnan (kivette a koponya a menyasszonyt
a lakodalmas menetből).

28. És elvitte a lányt.

29. Csak esett össze (a vőlegény), meghalt.

30. Elvitte a lányt.

31. Nem volt már neki (a vőlegénynek) szerencséje,
hogy éljen a feleségével.

28/10

1. Hej, cigány legények és cigányok, hej,

gyertek, cigány legények, a kocsmához,

gyertek, igyunk majd és együnk majd!

A pénzzel mit csinálunk, hej?

(Mi mást csinálnánk a pénzzel?)

5. Mert voltunk, a cigányok, a Bug-ban

és voltunk, a sok cigány, hej.

És most maradtunk kevesen,

és megmaradtak a fiatalok, hej,

9. és az öregek mind meghaltak, hej,

és az öregek mind meghaltak, hej!

IDŐS KHELDERASH FÉRFI

Gura Văii, județul Bacău (R)

Gyűjtés: 1996.

28/11

1. Jaj, de, karingodi phirav,
sa luluda băron,
de. lenge sănl krânzi, de, jaj,
sa pala ma bândon.

5. Ke, bândon, krânžorale,
tăj šaraven e vurma,a
ke, šaraven e vurma, de, jaj,
ke, te na rakhen ma!

9. Ke, žavtar mange, mamō,
la băra lumasa,
ke, kade žotăr mange,
ke, či pala ma či dikhō.

SZTOJKA GYÖRGYNÉ (lovári), sz. 1953.

Cserdi, Baranya megye (M)

Gyűjtés: 1994.

28/11

1. Jaj, de, amerre járok,
mind virágok nyílnak,
de, vékony ágaik, de, jaj,
mind utánam hajlanak.

5. Mert, hajoljatok, ágacsák,
és takarjátok a nyomot,
mert, takarjátok a nyomot, de, jaj,
mert, hogy ne találjanak meg engem!

9. Mert, elmegek magamnak, anyám,
a nagy világgal (*elmegek magamnak a nagy világba*),
mert, úgy el fogok menni magamnak,
mert, mögém (*hátra*) se fogok nézni.

1. Kanā tranda tāj jja iskirinas, muro dād ande Pešta bešelas.
2. Hāj šundas, hod e židovon hāj e romen avri ingren.
3. Atunči bikindas jekh kher hāj tejlē gēlas ande Šota, kothe, katharutni sas muri dej hāj muro papo hāj kothe bešenas mura dake phrāl.
4. Hāj kothe kindas ek cino telko hāj keradas kothe peske ekh kojiba, hod te na rakhen les e nāmcuri hāj te nā ingren ame avri.
8. Ke kothe e rom sa būti kerenas phuvanca hāj č' azbanas le č' e šingale, č' e nāmcuri.
6. De ame šovžejne samas hurde šavōra hāj sel šovžejne šēja samas.
7. I maj cini šejori sas ekhe beršeski, kanā tejlē gelam, mēng či kaŕtengi, i Rōza.
8. Eš pala koda inke rakhadilas mura da, kanā štārvārdeš tāj jekh iskirinas, jekh šej, i Aranka.
9. Hāj addig kothe ame bešlam, trin berš ande Šota, nas ame khanči bajo kothe, či denas ame duma či šingale, khoŕik, či mure dadeske, pedig grastenca foglalkozijas hāj žalas būti te keren.
10. Ke muro dad ekh iškōlāzoto manūš sas, gēplakatoši sas, ande Pešta siŕtildas kadi anda koda, hođ te nā avel kasavo rom, sar e maj but, t' avel les vi anda soste te trajj pe pe pesko phūripe.
11. Eš kothe bešlam, kanā sas, štārvārdeš tāj duj iskirinas.
12. Atunči ekh raŕti krujal line amāro kher e šingale hāj šereste mārđine intregone muršen.
13. Hāj e nāmcuri ingerđine mure dades.
14. Či kode či žanōs, hođ kaj ingren le, či me, či muri dej, khoŕik, hāj mure bačivon.

1. Amikor harminckilencet (1939-et) írtak, az apám Pesten lakott.
2. És meghallotta, hogy a zsidókat és a cigányokat kivizsik (Németországb).
3. Akkor vásárolt egy házat és lement Soltra, oda, ahonnan való volt az anyám és a nagyapám és ott laktak az anyám testvérei.
4. És ott vett egy kis telket és csináltatott ott magának egy kunyhót, hogy ne találják meg őt a németek és ne vigyenek minket ki (Németországb).
5. És ott (Solton) a cigányok mind dolgoztak a földekkel (ott a cigányok földművesek voltak) és nem bántották őket se a csendőrök, se a németek.
6. De mi hatan voltunk apró gyerekek és mind a hatan lányok voltunk.
7. A legkisebb lányka volt egy éves, amikor lementünk, még annyi sem, Róza.
8. És azután még született az anyámnak, amikor negyvenegy (1941-et) írtak, egy lány, Aranka.
9. És addig ott mi laktunk, három évet Solton, nem volt nekünk semmi bajunk ott, nem szóltak nekünk a csendőrök se, senki, apámnak se, pedig lovakkal foglalkozott és ment dolgozni.
10. Mert az apám egy iskolázott ember volt, géplakatos volt, Pesten tanulta ezt azért, hogy ne legyen olyan cigány, mint a többi, legyen neki miből megélnie öregségére.
11. És ott laktunk, amikor volt, negyvenkettőt (1942-öt) írtak.
12. Akkor egy este körül vették a házunkat a csendőrök és agyonverték (nagyon megverték) minden férfit.
13. És a németek elvitték az apámat.

15. Kon bešnas ande Šota terne rom, šavorenge dada, kodolen sa ingerdine.
 16. Haj či zansas, hod kaj ingerdine.
 17. Phirelas muri děj palal lende, hod kaj ingerdine le, de či phenenas.
 18. Pa do kurkende žanglas avri muri děj haj mure lale, hod kaj ingerdine amäre bačivon, ke iskirisärds muro däd khäre lil.
 19. Ande Tarča sas. Hät, kodi Tarča kothej paša Pešta. Kistarcsán.
 20. Kothe ingerdine le, kothe sas muro däd trin berš.
 21. Bari temlica sas eš but bokharasaraven le.
 22. Paji, šušo paji, duj-trin zelene ropaja sas ande haj duj-trin sala šax ando paji, so denas le.
 23. De amen sas vi löve, haj vi khäjñan, räcen bärärelas muri děj, haj šinclas haj ingrelas sako kurko, žasas kaj muro däd hajövos.
 24. Eš kaj man ingrelas, kaj ekha ša, kaj a kavra, ke mĵro däd mangelas koda, hod te ingrel ame, te dikhel ame, ke žanel kode, hod avri ingren le romen e nämcuri, ke v' e židövon aba buten avri ingerdine haj vi romen.
 25. Kanä iskirisärdine štarvärdeš taj trin, iskirinas aba, atunči ekh räti kehtäne kidine kothär anda Tarča l' robon haj ingerde le ande vagon, ande sällitinas le, kamnas te ingren le Aušcwitzba, de či žangline, feri ži kaj hatäre te ingren mure dades.
 26. Ke muro däd kodi robija, kajšo sas, Tarčän, sas les ek kasavi šuri, sosa meccijas e kašt, otijas e kašt.
 27. Eš kodi šuri leste ašilas eš anda vagonosko ajja opre nešisärds ži kothe deske, phälja. Kädé phenav romänes: phälja.
 28. Trin-štar säl opre šindas eš kothär... phendas e maj butenge, hod sar žal o vonato, šukäres te mukhen pe tejlē, haj pašindos t' ašen, an... maškar e šine, ke opre te tourdona, po vonatosko tetevo, pa

14. Azt se tudtuk, hogy hová viszük őket, se én, se az anyám, senki és a nagybácsijaimat (se tudtuk, hová viszük).
 15. Akik laktak Solton fiatal cigány férfiak, gyerekek apjai, azokat mind elvitték.
 16. És nem tudtuk, hogy hová vitték.
 17. Járt (kérdőzködött) az anyám utánuk (róluk), hogy hová vitték őket, de nem mondták meg.
 18. Két hétre (két hét múlva) tudta ki (tudta meg) anyám és a nagynéném, hogy hová vitték a nagybácsijainkat, mert írt az apám haza levelet.
 19. Tarcsán volt. Hät, az a Tarcsa ott van Pest mellett. Kistarcsán (volt az apám).
 20. Oda vitték őket, ott volt apám három évet (három évig).
 21. Nagy börtön volt (ott) és sokat éhezettették őket.
 22. Víz, üres víz, két-három zöld répa volt benne és két-három szál káposzta a vízben, amit adtak nekik.
 23. De nekünk volt pénz is, és tyúkokat is, kacsákat nevelt anyám, és vágott és vitt minden vasárnap, mentünk az apámhoz hajóval.
 24. És hol engem vitt (az anyám), hol az egyik lányt, hol a másikat, mert apám kérte azt, hogy vigyen bennünket, hogy lásson minket, mert tudja azt, hogy kiviszik (Németországba) a cigányokat a németek, mert a zsidókat is már sokakat kivitték és cigányokat is.
 25. Amikor írtak negyvenhármát (1943-at), írtunk már (1943-at), egy este összeszedték onnan, Tarcsáról, a rabokat, és vitték őket vagonban, beszállították őket (az állomásra), akarták vinni őket Auschwitzba, de nem tudták, csak a határig vinni az apámat.
 26. Mert az apámnak abban a rabságban (börtönben) ahol volt, Tarcsán, volt neki egy olyan kés, amivel metszette a fákat, oltotta a fákat.
 27. És az a kés nála maradt és a vagon alját fölnyeste

vagoṇi oprāl sas e nāmcuri, lenas pe le sāma, te nā nāsentar.

29. Ēs savo opre tourdol, kodoles rōgtōn puškenen.

30. Ēs mĵro dād hāj kon sas kasave, sar tata, kasave vremae, šukāres teĵle mukhlīne pe, vi žulja, vi murš, kon žanglīne te žan.

31. Ēs pašindos ašīline, trajīmaske ašīline.

32. De sas kasave, kon avri yuṭṭenas pa fejastra.

33. Hāj vi kāde avri phagenas phāja hāj teĵle yuṭṭenās, kodol' sa mērenās, hāj puškenenās le, ke hijaba či mērenās, feri punro phadolas vad vast lenge.

34. E nāmcuri puškenenās le pa vonato.

35. Ēs kāde muro dād... nā ingerde le.

36. Sosko šon sas, Devla?

37. September?... Septemberbe sas, kanā ingerde le. Ōso.

38. Tomna sas. Atunči ingerde les eš po krečuno reslas khēre muro dād.

39. Pont po krečunosko des, rāti mārelas e fejastra amende.

41. De amende aba... na ande Šota samas aba atunči, v' el rusuri ānde sas.

41. Aba ande Patajiba bešasas kaj amāri lala, kaj mure dadeski pheṇ.

42. Ke v' ande Šota kasavo bāro hāborivo sas, hod mīlamas, kothe t' ašīlamas.

43. Ēs mura phako rom ingerdas ame ande Patajiba kaj mure dadeski pheṇ, hāj kothe samas.

44. Hod katar šanglas mĵro čorro dād, či žanas.

45. Feri voj ži kothe avilas rāti kaj peski phen.

46. Mārdas e fejastra hāj ānde mukhlās les muri lala hāj muri deĵ, de či pinžarine les.

47. Ēs pušlīne leštār, hod kon si.

48. Hāj rōvelas hāj dumadas hāj leski pheṇ pinžardas lesko glāzo, hāj phenel: „Tu san, Joži? Šār

addig a deszkákig, deszkákig. Így mondom cigányul: phálja.

28. Három-négy szálát (deszkaszálat) fölvgott és onnan... mondta a többieknek, hogy ahogy megy a vonat, szépen eresszék magukat le és fekvé maradjanak a sínek között, mert föl ha fognak állni, a vonat tetején, németek, észrevették őket, ne fussanak el.

29. És amelyik föláll, azt rögtön meglövik.

30. És apám és akik voltak olyanok, mint tata, olyan idősek, szépen leeresztették magukat, nők is, férfiak is, akik tudtak menni.

31. És fekvé maradtak, élve maradtak.

32. De voltak olyanok, akik kiugrottak az ablakon.

33. És így is kitörték a deszkákat és leugrottak, azok mind meghaltak, és meglőtték őket, mert hiába nem haltak meg, csak a láb tört vagy a kéz nekik.

34. A németek meglőtték őket a vonatról.

35. És így az apám.. nem vitték el őket.

36. Milyen hónap volt, Istenem?

37. Szeptember?... Szeptemberben volt, amikor elvitték őket. Ősz.

38. Ősz volt. Akkor vitték el őt és karácsonyra ért haza apám.

39. Pont karácsony napjára, este megverte az ablakot nálunk.

40. De nálunk már... nem Solton voltunk már akkor, az oroszok is bent voltak.

41. Már Patajiban laktunk a nagynénénknél, az apám nővérénél.

42. Mert Solton is olyan nagy háború volt, hogy meghaltunk volna, ott ha maradtunk volna.

43. És a nővérem férje elvitt minket Patajiba (Dunapatajiba) az apám nővéréhez, és ott voltunk.

44. Hogy honnan tudta meg szegény apám, nem tudjuk.

avílan? Kathar avílan? Kon andas tu?“

49. – Háj. Phujataär avilem. Trín šon aba, kaj avav. Pe l' kašt sōvos katar e rhuva hāj katar e vadne bāle, te na ɣan ma. Či čoke.

50. Háj kaštenge vuna rāgijas a trušatār. Háj duduma... ivand duduma, so mēg sas ando hatāro, kodol' ɣalas, ke nas kaver, so ɣal.

51. Ke nas čī khēra, feri kanā aba po Ungriko them reslas, kothe aba rakhelas kaj pa biš-tranda kilomētere ek kher, kothe ande ɣalas, mangelas peske te ɣan vad pāji, de sas kasavo, kon čī pāji čī denās leske, dāranas, hođ mudārel le. Ēš sas te ɣal māj dur.

52. Raŕi sas vad des, voj mindig ɣalas, po drom sas.

53. Ēš mire khēre reslas, mure dadeske rata ūsinas anda leske morči, hāj sa dōra sas...

JAKAB ILONA „MARON“ (Iovári), sz. 1936.

Kalocsa, Bács-Kiskun megye (M)

Gyűjtés: 2001.

29/2

1. Háj samas.

2. Ningerdah amen o Antonesku ando Bugo. Háj ningerdah amen.

3. Ljas amen katal andaj „Prinčipja Iljena“.

4. Háj arehljam ando Bugo.

5. But, pajnzvārdeš-šovārdeš urdona. Samas rom. Rom but.

6. Háj ningerdah amen oče po mālō Bugohko.

7. Háj thode amen oče, liñe mae l' russ imprimieri.

45. Csak ő odáig jött este a nővérehez.

46. Megverte az ablakot és beengedte őt a nagynéném és az anyám, de nem ismerték meg őt.

47. És kérdezték tőle, hogy ki (ő).

48. És sirt és szólt és a nővére megismerte a hangját, és mondja: „Te vagy, Józsi? Hogyan jöttél? Honnan jöttél? Ki hozott téged?“

49. – És. Gyalog jöttem, Három hónap(ja) már, hogy jövök. A fákon aludtam a farkasoktól és a vaddisznóktól, hogy ne egyenek meg engem. A csókák se.

50. És a fák gyökereit rágtá a szomjúságtól. És tőköket... nyers tőköket, amik még voltak a határban, azokat ette, mert nem volt más, amit egyen.

51. És nem voltak házak se, csak amikor már Magyarországra ért, ott már talált húsz-harminc kilométerre egy házat, oda bement, kért magának enni vagy vizet, de volt olyan, akik vizet se nem adtak neki, féltek, hogy megöli őket. És kellett mennie tovább.

52. Éjszaka volt vagy nappal, ő mindig ment, úton volt.

53. És mire hazaért, az apámnak vérben úszott a bőre és teljesen madzag volt (rongycafatokban lógtak a ruhái).

29/2

1. És (ott) voltunk.

2. Vitt minket Antoneszku a Bugba. És vitt minket.

3. Innen vett (szedett össze) bennünket az „Iljena hercegnő“ nevű faluból.

4. És érkeztünk a Bugba.

5. Sok, ötven-hatvan szekér. Cigányok voltunk. Sok cigány.

6. És vittek bennünket oda a Bug partjára.

7. És tettek bennünket oda, az oroszok vettek át

8. Haj kerasas büti koa kimpö. Kerasas, bu lumja.
9. Sas židaja māj anglā, amen cñingerdas amen māj palal.
10. Haj delas ame öce íe řas řābe trin řela grāme malajo po des, trin řela grāme dela ame řābe p' ek des.
11. Tvj kerasas büti koa kimpö, kerasas koa kimpö. Kerasas koa kimpö kaj sapa, koa porumbo, koā diū, sar kerel o gāžo akanā koa kimpö.
12. Hj arehljam öce, bešasas. Kerde amenge mešće bordāja po mājlo l' pājesko, bordāja.
13. Haj bešljam öce sorro jivende.
14. Enprimoväre thoasas ame ando pāji haj ankalavasas skojič tāj řasas. El řavore, el rome, řasas. Nñingerde amen kaj büti atunči.
15. Haj behljam but, but öce behljam.
16. Tidas ame aand' ek than, rom haj bešas íejle kaj büti, kerasas vē řjāt büti.
17. Duj berš. Duj berš bešljam öce po thān.
18. El žandārja līne ame katal, tāj nñingerde ame, el žandārja, nñingerlah amen komūna dīn komūna, post dīn post, ž' öce po thān.
19. O Antonescu sas, ha o Hitler, o nāmco.
20. Haj nñingerde ame öce haj imporcisārde amen ka l' fermi, kaj sas öce len. Skrīlas opre: „Ferma Antonescu“.
21. Tholas amen, romen öce, na sa lumaj, ke samas but. Samas but öce.
22. Samas ande Kruvujišoro, ande Libašopka, ande Vradivopka, ando Savrano.
23. Pedurja, kerasas büti koa vēš, kerasas.
24. Kaj šinasas, gāže, šinasas metřas, haj kerisārasas amāre udonenca, haj řasas kaj gāra haj enkerkosārasas le vagoni amārenca.
25. Bešsas ek šon, duj šon öce ando vēš.
26. Öce añena amenge řābe tāj řasas tāj bešasa'.

- minket (a románoktól).
8. És dolgoztunk a mezőn. Csináltuk (dolgoztunk), sokan.
9. Zsidók voltak előbb, minket vittek minket utóbb.
10. És adott nekünk ott enni ételt háromszáz gramm malét naponta, háromszáz grammot fog adni nekünk ételt egy napra.
11. És dolgoztunk a mezőn, dolgoztunk a mezőn. Csináltuk (dolgoztunk) a mezőn ásonál (kapával), kukoricánál, búzánál, ahogy most (is) csinálja a nem-cigány a mezőnél.
12. És ékeztünk oda, laktunk (maradtunk). Csináltuk nekünk néhány kunyhót a vízparton, kunyhót.
13. És laktunk ott egész télen.
14. Tavasszal tettük magunkat (bementünk) a vízbe, és vettünk ki (fogtunk) kagylót és ettük. A gyerekek, az emberek (a felnőttek) ettük.
15. És laktunk (maradtunk) sokat (hosszú ideig), sokat (hosszú ideig).
16. Összegyűltünk egy helyen, cigányok, és laktunk (maradtunk) lent a munkánál, éjszaka is dolgoztunk.
17. Két évet, két évet ültünk (maradtunk) ott (azon) a helyen.
18. A zsandárok vettek (szedtek össze) minket, és vittek minket, vitt minket (a zsandárság) községről községre, helyőrségről helyőrségre, addig a helyig.
19. Antoneszku volt (aki ezt parancsolta), és Hitler, a német.
20. És vittek minket oda és osztottak minket a tanyákhoz, amik voltak ott nekik. Írta föl: „Antoneszku tanya“.
21. Tett minket, férfiakat oda, nem az egész mindenkit, mert voltunk sokan. Voltunk sokan ott.
22. Voltunk Krivujisóróban, Libasopkában, Vragvivopkában, Szavránóban.

27. Oče sovasas, či maj avasas ka khere.
 28. Kerasas bui ando veš, šinasas kašt, enkerkosarasa ka l' urdona haj zasas kaj gara. Haj ningerasas le kaj gara oče. Ande Libasopka.
 29. Bešjam but oče, but, duj berš bešjam oče.
 30. Oče mernas, oče ongorpona le. Bokhatar!
 31. Kanā dela trin šela grāme xābe po dēs!...
 32. Dēlas ame kolestār kaj katoā ulej pleči, katoā ulejeske andej fabrika, katoā fabrika ulejesči, dela ame „turoja“ kolendār, haj kodola xasas ame. Sas bokh.
 33. Taj sas ame löve kacal, ünasas xābe, ke kerdolas pazari.
 34. Ande sako kurdko kerdolas ekdata po kurko. Avenas gāze...
 35. Na maj bašav o udār!
 36. Avenas gāze kurke, aňenas sakofalo xābe, ünasas amenge.
 37. Taj pe bāza kuťa, ke dēnās ame trin šela grāme, či trajisārasas!...
 38. Kas sas löve, ünēlas haj xalas. Kas nas, merlas.
 39. Kaste sas löve katal, kanā ieljardam.
 40. Sas ame sumnakāj, sas sumnakāj, galbeňa kolendār, dasas le, pharrōvasas oče, ka l' russuri, haj denas-lenas, ie las xābe, kaš ie trajisāras. Kas nas, oče merlas.
 41. Kanā isprevisājlo o fronto, aviljamtar ame palpale orde.
 42. Aviljam ielāl. Othāl ielāl aviljam.
 43. Či maj avilje urdona, grast.
 44. Āšilje oče koa kollküvo urdona. Āšilje oče haj aviljam ielāl.
 45. Kanā aviljam, o russo astārdas amen kače. El russuri.
 46. Astārdās ame ande l' gava kada.
 47. Nas ame urdona, nas ame grast, kerasas amenge

23. Erdő, dolgoztunk az erdőnél, csináltuk (dolgoztunk).
 24. Ahogy vágtuk, nem-cigányok (vigyáztak ránk), vágtuk a méterfát, és szállítottuk a mi szekereinkkel, és mentünk az állomáshoz és megrakodtuk a vagonokat a mieinkkel.
 25. Űltünk (maradtunk) egy hónapot, két hónapot az erdőben.
 26. Oda hoznak majd nekünk ételt és ettünk és ültünk (maradtunk).
 27. Ott aludtunk, már nem jöttünk haza.
 28. Dolgoztunk, az erdőben, vágtuk a fát, rakodtunk a szekerekre és mentünk az állomáshoz. És vittük azokat (a fák) az állomáshoz oda. Libasopkában.
 29. Űltünk (maradtunk) ott sokat, sokat, két évet ültünk (maradtunk) ott.
 30. Ott haltak, ott temették őket. Éhen (haltak)!
 31. Amikor adni fog háromszáz gramm ételt naponta!...
 32. Adott nekünk olyan olajlemezeket (az olajgyárban visszamaradt, préselt olajlemezeket), az olajtól a gyárban, az olajgyártól, adni fog nekünk olyan „tortát“, és azokat ettük mi. Éhség volt.
 33. És volt pénzünk innen (hazulról), vettünk ennivalót, mert lett piac.
 34. Minden héten lett egyszer vasárnap. Jöttek a nem-cigányok...
 35. Ne nyirkogasd már az ajtót!
 36. Jöttek a nem-cigányok vasárnap, hoztak mindenféle ennivalót, vettünk magunknak.
 37. És azon az alapon, hogy adtak nekünk háromszáz grammot (nem adtak eleget ennünk), nem éltünk volna (nem éltük volna túl, ha nem veszünk magunknak ételmet).
 38. Akinek volt pénze, vásárolt és evett. Akinek nem

---

bordaja ando gav, kanā resas ande maržina gavešī,
kerasas bordej.

48. Māj nas ame cerçe, kolendār urdona, ej!
Pecisārdam žungales!

49. Ame, kāj žanas, tāj kola, kāj kerdīle ordāl, le
šave, či māj žaņen koda. Phenen, kada s' o trājo, sār
si akanā.

50. Sas žungāli būī, ašun!

51. Astārlas tu el žandārja, astārnas tu ando gav.
Mārnas dōziči čīnč.

52. Ēlas tu kāj gul dōziči čīnč. Kolendār ɣaravļa,
rōvlja.

53. Kāj astārnas tu ando gav. Nas tu vōja ė kelkos
ando gav oče.

ION MIHAI „JONO“ (khelderash), sz. 1915.

Andrărești, județul Ialomița (R)

Gyűjtés: 2000.

volt (pénze), meghalt.

39. Akinél volt (még) pénz innen (hazulról), amikor
elindultunk.

40. Volt aranyunk, volt arany, olyan aranyak, adtuk
őket, cseréltünk ott, az oroszoknál, és adtak-vettek,
hogy vegyünk ennivalót, hogy megéljünk. Akinek
nem volt (pénze), ott halt meg.

41. Amikor befejeződött a front, eljöttünk mi vissza
erre (ebbe a faluba jöttünk vissza).

42. Jöttünk gyalog. Onnan gyalog jöttünk.

43. Nem jöttek szekerek, ló (lovak).

44. Ott maradtak a kolhozban a szekerek. Maradtak
ott és jöttünk gyalog.

45. Amikor jöttünk, az orosz ért bennünket itt. Az
oroszok.

46. Úgy ért el bennünket a falvakban.

47. Nem voltak szekereink, nem voltak lovaink,
csináltunk magunknak kunyhót a faluban, amikor
elértünk a falu határába, csináltunk kunyhót.

48. Már nem voltak sátraink, olyan szekerek, ej!
Megjártuk csúnyán!

49. Mi (vagyunk csak), akik tudjuk, és azok, akik
születtek erre, a cigány fiúk, ezt már nem tudják.
Mondják (azt hiszik), úgy van az élet, ahogy van
most.

50. Volt csúnya dolog, hallgasd meg (hidd el)!

51. Elfogott téged a zsandárság, elfogtak téged a
faluban. Vertek (rád) huszonötöt.

52. Adott neked (a zsandár) a seggedre huszonötöt.
Olyan szíjak, botok.

53. Ahol megfogtak téged a faluban. Nem volt
kedved belépni a faluba oda.

1. Ó, de, amit ádtál gyémántgyűrűt, add vissza,
mert annak a gyémántköve nem tiszta!
Ke, gyere, babám, de, dobjuk be ja Tiszába,
ó, ke, Tisza vize majd lemossa, de, tisztára!

5. Jaj, de, nagypénteken mossa holló a fiját.
Az én anyám abba fésüli magát.
Fésüld, anyám, de, szép fekete hajadat!
Phen, ke: Fáj a szívem, majd meghalok, de, utánad.

9. Haj po čeri le čerhaja rađogin.
Či dikhav tu, muro gažo, vārekāj.
Dikhlem la me, ande kircīma mol mangel,
le šavenge šudri bēra poīnel.

13. Ahaj, mamō, bāro lažav, so kerdem,
le romendar terna romīa našadem,
ke, vi činošo-j, ke, vi gālanto haj vi šukār,
ke, le romāngi māj anglūni haj...(?)

17. Még a kovács a lovatat vasalja,
muri gāži a kocsmába, ke, mulatj.
Ke, pi le, ɣa le, de, muro gāžo, haj pālā
haj pala
ke, te n' ašel ma aba khanči!

22. haj lolo gad si, loli coɣa si pe la,
haj kerel pe le romāngi anglōni,
ke, bužangli si, ke, la datār si sištārdi,
aldil aba haj i Sunto haj Marja.

26. Code phenel, či pel aba haj tata,
ahaj, Devlām, so korav, de, haj mato,
mato-j, mama, pala-j kurva haj bāri.

1. Ó, de, amit ádtál gyémántgyűrűt, add vissza
(a boltban, ahol vásároltad),
mert annak a gyémántköve nem tiszta!
Mert, gyere, babám, de, dobjuk be ja Tiszába,
ó, mert, Tisza vize majd lemossa, de, tisztára.

5. Jaj, de, nagypénteken mossa a holló a fiját.
Az én anyám abba' fésüli magát.
Fésüld, anyám, de, szép fekete hajadat!
Mondd, hogy: Fáj a szívem, majd meghalok, de, utánad.

9. És az égen a csillagok ragyognak.
Nem látlak téged, férjem, valahol.
Láttam őt (lányt) én, a kocsmában bort kér,
a legényeknek hideg sört fizet.

13. Ahaj, anyám, nagy szégyen, amit csináltam,
a cigányoktól fiatal asszonyt szöktettem,
mert, csinos is, gálás is és szép is,
mert, az asszonyok lelegeje és...(?)

17. Még a kovács a lovatat vasalja,
feleségem a kocsmába, mert, mulat.
Mert, idd meg azokat, edd meg azokat, de, férjem,
és utána,
és utána
mert, ne maradjon nekem már semmi!

22. És piros ing (blúz) van, piros szoknya van rajta,
és teszi magát az asszonyok elejének,
mert, sokat tud (raffinált), mert, az anyja által van
tanítva,
megáldja már és a Szent és Mária.

Xáles, mama, muro kálo, jaj, šero!

KOLOMPÁR JÁNOS (másári), sz. 1956.

Ócsöd, Szolnok megye (M)

Gyűjtés: 1982.

29/4

1. Ande ret le krečunoŋti,
ande ret le krečunoŋti.
Ólmi, raje bare Devla!
4. Hullislay o Del, o Sfunto,
hullislay o Del, o Sfunto.
Ólmi, raje bare Devla!
7. Pe skarate momēlete,
pe skarate momēlete.
Ólmi, raje bare Devla!
10. E khangēri le romendi,
e khangēri le romendi.
Ólmi, raje bare Devla!
13. Ol vudāra puterdōna,
ol vudāra puterdōna.
Ólmi, raje bare Devla!
16. E meseli ladadola,
e meseli ladadola.
Ólmi, raje bare Devla!
19. Pala late kon bešela,
pala late kon bešela?
Ólmi, raje bare Devla!
22. Bešel Sfunto le phrālesa,
bešel Sfunto le phrālesa.
Ólmi, raje bare Devla!
25. Hāj po dujto kon bešela,
hāj po dujto kon bešela?
Ólmi, raje bare Devla!
28. Bešel gazda čeledosa,

26. Azt mondja, nem iszik már és a tata,
ahaj, Istenem, mit csinálok, de, és részeg,
részeg, anyám, a nagy kurva után.
Megette, anyám, a fekete, jaj, fejemet!

29/4

1. A karácsonyi éjszakában,
a karácsonyi éjszakában.
Ólmi, nagy Úristen!
4. Leereszkedett (az égből) az Isten, a Szent,
leereszkedett (az égből) az Isten, a Szent.
Ólmi, nagy Úristen!
7. Viaszlétrán,
viaszlétrán.
Ólmi, nagy Úristen!
10. A cigányok temploma,
a cigányok temploma.
Ólmi, nagy Úristen!
13. Az ajtók megnyílnak majd,
az ajtók megnyílnak majd.
Ólmi, nagy Úristen!
16. Az asztal megterül majd,
az asztal megterül majd.
Ólmi, nagy Úristen!
19. Mőgötte (az asztal mőgött) ki fog ülni,
mőgötte (az asztal mőgött) ki fog ülni?
Ólmi, nagy Úristen!
22. Ül a Szent (Isten) a fivérrel (a fivérével),
ül a Szent (Isten) a fivérrel (a fivérével).
Ólmi, nagy Úristen!
25. És a másodikon (második helyen) ki fog ülni,
és a másodikon (második helyen) ki fog ülni?
Ólmi, nagy Úristen!
28. Gazda ül a családdal,

---

bešel gazda čeledosa.

Ölmi, raje बारे Dēvla!

31. Hāj po trito kon bešela,

hāj po trito kon bešela?

Ölmi, raje बारे Dēvla!

34. Resena d' ol vinitöre,

resena d' ol vinitöre.

Ölmi, raje बारे Dēvla!

37. Duj-trin kofe mol āngle thona,

duj-trin pārtā mol āngle thona.

Ölmi, raje बारे Dēvla!

40. Xan, šavāle, pen, romāle,

yan, šavāle, pen, romāle,

le Dēvlex te nā bistray!

43. *Del o Del, te resen but ret krečūno tumäre čeledosa,
tumäre phralenca, sasteveste, baɣtāle! Akāk
te šoray ekh pohār mol thā te piɣay lex paivāle!*

GÁBOR ISTVÁN „PUKTA“ (khelderash), sz. 1955.

és GÁBOR DEMETER „BANGO“

(khelderash), sz. 1938.

Göcs-Gaiești, județul Mureș(R)

Gyűjtés: 1986.

29/5

1. Hāj bu rom, Dēvla, kaj d' avasa,

hāj bu rom, Dēvla, kaj d' avasa.

Kaj ame, Dēvla, cirdasa?

Āj, d' ando jilāu koa pōdo,

hāj d' ando jilāu koa pōdo.

Kon oče, Dēvla, cirdela?

D' o Rānko la Matasako.

8. Hāj Ilija le Jovasko,

hāj d' o Rānko la Matasako,

gazda ūl a családdal.

Ölmi, nagy Úristen!

31. És a harmadikon (*harmadik helyen*) ki fog űlni,

és a harmadikon (*harmadik helyen*) ki fog űlni?

Ölmi, nagy Úristen!

34. Megérkeznek majd a vadászok,

megérkeznek majd a vadászok.

Ölmi, nagy Úristen!

37. Két-három kupa bort előtesznek majd,

két-három adag bort előtesznek majd.

Ölmi, nagy Úristen!

40. Egyetek, cigány legények, igyatok, cigányok,

egyetek, cigány legények, igyatok, cigányok,

az Istent ne felejtsük!

43. *Megadja (adja) az Isten, hogy sok karácsony
estét érjete meg a családokkal, a testvéreikkel,
egészséggel, szerencsésen! Most öntsünk (töltsünk)
egy pohár bort és igyuk meg becsületesen!*

29/5

1. Istenem, és sok cigány jövünk,

Istenem, és sok cigány jövünk.

Istenem, hová húzunk (*hajtunk*) mi?

4. Áj, Zsilavo-ba a hídhoz,

és Zsilavo-ba a hídhoz.

Istenem, oda ki húz (*hajt*)?

Matasza Ránkója.

8. És Jova Ilijája,

és Matasza Ránkója,

---

toa Ilija le Jovasko.

11. Haj kaj uon si-le ba kumetre,
haj kaj uon si-le ba kumetre,
kaj avile pa l' gava, brë.

14. Haj kaj avile pa l' gava,
haj ê zan te putren e Pjatra,
ê zan te putren e Pjatra.

17. Aj, kaj avile pa l' gava, brë,
Ilija, Ďevla, so phenla,
le Ránkoske kaj mothola.

20. Aj, kathar phirdani, kumetre,
kathar phirdani, kumetre?
Simas, kumetre, ando gavoj.

23. Aj, Ďevla, Ránko so phendaso',
le Ilijas kaj pušlas:

Haj tu, kumetre, kaj sanas?

26. Haj simasi pal Balcațești,
haj simasi pal Balcațești,
Ilija 'nda moște phenla.

29. Aj, hajda, kumetre, koa birto,
hajda, kumetre, koa birto,
ê maj lap tuke ê peso'!

32. Haj koa birto kaj gele, brë,
haj koa birto kaj gele,
haj uon, Ďevla, kaj maj pena.

35. Haj maj pena taj maj yana,
Ďevla, ž' ande râte kaj mațona,
ž' ande râte kaj mațona.

38. Aj, dilabandoj, kher' avena,
haj dilabandoj kher' avena,
jale maj da le maj da le.

41. Aj, haj Ránko, Ďevla, som kerdaso'?
Aj, koa Ćurlita uo gëlas,
koa Ćurlita l' Dudujasko.

44. Armonia leștar lela,
haj ke kodo leșko ñepoto,

és Jova Ilijája.

1. És hogy ők sógorok,
és hogy ők sógorok,
hogy jöttek a falvakról (*falvakból*), hej.

14. És hogy jöttek a falvakról (*falvakból*),
hogy menjenek megnyitni Piatrát,
hogy menjenek megnyitni Piatrát.

17. Aj, hogy jöttek a falvakról (*falvaktól*), hej,
Istenem, Ilija mit mondott,
Ránkónak, ahogy mondta.

20. Aj, honnan (*merre*) jártál, sógor,
honnan (*merre*) jártál, sógor?
Voltam, sógor, a faluban.

23. És, Istenem, Ránko mit mondott,
Iliját ahogy kérdezte:

És te, sógor, hol voltál?

26. És voltam Balcatyestyiben,
és voltam Balcatyestyiben,
Ilija szájából (*szóval*) mondta.

29. Aj, gyere, sógor, a kocsmába,
gyere, sógor, a kocsmába,
hogy már vegyek neked (*italt*) inni!

32. És a kocsmába ahogy mentek, hej,
és a kocsmába ahogy mentek,
Istenem, és ők ahogy már inni fognak.

35. És már inni fognak és már enni fognak,
Istenem, estig meg fognak részegedni,
estig meg fognak részegedni.

38. Aj, énekelve haza fognak jönni,
és énekelve haza fognak jönni,
jale maj da le maj da le.

41. Aj, Istenem, és Ránko mit csinált?
Aj, ő Ćsurlitához ment,
Duduja Ćsurlitájához.

44. A harmonikát el fogja tőle venni,
és mert az az unokája,

---

ke kodo lesko ñepoto.

47. Aj, sako raklo d' anda-j cerya,
Haj sako raklo d' anda-j cerya,
Đevla, Čurlita mundro dilabela.

50. Aj, mundro, Đevla, dilabala,
aj, flakaja, šejabārja,
mundro, Đevla, kaj khelena.

53. Aj, taj khelena, dilabana,
sa 'ngloa raklo d' anda-j cerya,
sako raklo d' angla-j cerya.

56. Aj, haj khelena, dilabana.
Haj tehara de dimiñaca
Ilija, Đevla, som kerla?

59. Aj, Ilija, Đevla, som kerla?
D' ande Pjatra uo žala,
d' ande Pjatra uo geljasi.

62. Aj, mundro Pjatra puterdaso',
mundro Pjatra puterdas,
haj lila, Đevla, kerdaso.

65. Ajhaj, haj khere Ilija d' avela,
haj khere Ilija d' avela,
le' Ranko le' kaj pušela.

68. Aj, haj kajji sanasi, kumetre,
haj kajji phirdan ž' akanā,
taj či maj dikhljan tu khere?

71. Haj simas, kumetrje, 'de Pjatra,
haj simas, kumetrje, ande Pjatra,
vi d' oj Pjatra puterdemo'.

Haj lila bare kerdem.

75. Đevla, haj Ranko, Đevla, leske phenla,
haj Ranko leske kaj phendasi:
D' ašunes, kumetrje, mande!

78. Aj, haj kerō ji me vareso, brē,
haj kerō ji me vareso,
Ilij' anda mošče phenla:

81. Aj, haj d' ašunes, kumetrje, mande,

mert az az unokája.

47. Aj, minden legény a sátorból,
és minden legény a sátorból,
Istenem, Csurlita szépen énekel.

50. Aj, szépen fog énekelni, Istenem,
aj, legények, eladó lányok,
Istenem, szépen táncolnak majd.

53. Aj, és táncolnak majd, énekelnek majd,
mind a legény előtt a sátorból,
minden legény a sátor előtt.

56. Aj, és táncolnak majd, énekelnek majd.
És másnap reggel,
Istenem, Ilija mit fog csinálni?

59. Aj, Istenem, Ilija mit fog csinálni?
Ő Piatraba fog menni,
ő Piatraba ment.

62. Aj, Piatrát szépen megnyitotta,
Piatrát szépen megnyitotta,
Istenem, és papírokat csinált

(*engedélyeket szerzett a hatóságoktól*).

65. Ajhaj, és Ilija haza fog jönni,
és Ilija haza fog jönni,
Ranko őt kérdezni fogja.

68. Aj, és hol voltál, sógor,
és hol jártál mostanig,
és már nem néztél te haza?

71. És voltam, sógor Piatraban,
és voltam, sógor Piatraban,
Piatrát is megnyitottam.

És nagy papírokat csináltam
(*engedélyeket szereztem a hatóságoktól*).

74. Istenem, és Ranko, Istenem, neki fogja mondani,
és Ranko neki ahogy mondta:
Hallgass, sógor, rám!

78. Aj, és csinálni fogok én is valamit, hé,
és csinálni fogok én is valamit, hé,

d' ašunes, kumetrje, mande,
 so, 'de Pjatra tu ie zas, brē!
 84. Haj ie sos tu koa Turleari,
 haj kon kapitanoj ando, Turlea,
 tuke mila kaj kerela.
 87. Aj, haj Ranko, Devla, d' ašundāso',
 de diminača ušela,
 d' ande Pjatra ieljarela.
 90. Haj d' ande Pjatra ieljardāso',
 haj lila ji uo kerdas,
 haj Ilija leske phenla:
 93. Aj, haj Ilija les kaj pušela:
 Haj kerdan, kumetre, vareso?
 Kerdem, kumetre, lila, brē.
 96. Ajhaj, hajda, kumetre, ie tradas,
 hajda, kumetre, ie tradas!
 Thode, Devla, taj trāde, brē,
 haj d' ande Pjatra d' aresle.
 100. Haj d' ande Pjatra d' aresle, brē.
 Haj, Devla, Ranko kaj cirdela?
 D' ande kritina-j bāri, brē.
 103. Aj, le rom koa birto kaj žana,
 haj le rom koa birto kaj žana.
 Kon koa birto, Devla, žala?
 106. Aj, d' o Jistrāt' el Bukurosko,
 haj d' o Jistrāt' el Bukurosko,
 Sandulo le Trifulesko.
 109. Ajhaj, Jorgulo la Mandicako,
 Jorgulo la Mandicako,
 uon koa birto kaj gele, brē.
 112. Aj, haj koni žale pala lende?
 Aj, d' o Jorgulo le Lozesko,
 d' o Jorgulo le Lozesko,
 vi d' o Haño bedenāri.
 116. Aj, vi d' o Haño bedenāri,
 aj, jo Jorgulo le Lozesko.

Ilija szájából (szóval) fogja mondani:
 81. Aj, és hallgass, sógor, rám,
 hallgass, sógor, rám,
 hát, Piatrába te menjél, hé!
 84. És tedd magadat (menjél el) Turleárihoz,
 és aki kapitány bent, Turlea,
 neked sajnálatot fog csinálni (meg fog szánni).
 87. Aj, és Ranko meghallotta, Istenem,
 reggel kelni fog,
 Piatrába indulni fog.
 90. És Piatrába indult,
 és ő is papírokat csinált
 (engedélyeket szerzett a hatóságoktól),
 és Ilija neki mondani fogja.
 93. Aj, és Ilija őt kérdezní fogja:
 És csináltál, sógor, valamit?
 Csináltam, sógor, papírokat
 (engedélyeket szereztem a hatóságoktól), hé.
 96. Ajhaj, gyere, sógor, hajtsunk,
 gyere, sógor, hajtsunk!
 Istenem, tették és hajtottak, hé,
 és Piatrába értek.
 100. És Piatrába értek, hé.
 Istenem, és Ranko hová fog húzni (hajítani)?
 A nagy tóba, hé.
 103. Aj, és a cigányok a kocsmába fognak menni,
 és a cigányok a kocsmába fognak menni.
 Istenem, ki fog a kocsmába menni?
 106. Bukuro Jisztrátyija,
 és Bukuro Jisztrátyija,
 Trifulo Szandulója.
 109. Ajhaj, Mangyica Jorgulója,
 Mangyica Jorgulója,
 ők a kocsmába mentek, hé.
 112. Aj, és ki megy utánuk?
 Aj, Loze Jorgulója,

Jistrău, Dēvla, som phenla?

119. Hăj ȧ dēl bule leska da!

Hăj so rodan tu pala mande,

so rodan tu pala mande?

122. Hăj bări ȧngăr kăj kerela,

hăj bări ȧngări kăj kerde,

kerel Jorgulo, sar kerla,

d' andoa birto kăj nășela.

126. Ăjhăj, koa berbiari kăj ăala,

koa berbiari kăj ăala,

mundro, Dēvla, muravel pe.

TEREZA (khelderash), sz. 1920.

Andrășești, județul Ialomița (R)

Gyűjtés: 2000.

29/6

1. Sas, kăj nas, sas ek rom, ek duralutno. Ceryasa phirelas e luma leske grastenca, leska romnăsa.

2. Jekvăr ânde gēlas and' ek bāro gav, mangelas peske mănro, ăalas leski romni te drabărel, voj kerelas e forura. Așundas voj, hōd si ek bāro șarkăni. Ći ăanelas, hōd so si kodōke, o rom.

3. Jekvăr ăak sovelas peska romnăsa, rău sas. Tople! boldas (lobadas) leski cerya. Lobadas pe o șarkăni, lobadas leski jek cerya. Hăj las pe o rom, ȧljăjlas pe les, hōd lobadas leski jek cerya. Kană ȧljăjlas, las pesko tover tăj las te mōrel les, hōd voj maj murdărel e șarkănes. Kană las te mōrel o tover, mōrel o tover trin dēs, trin rău.

4. Hăj jekvăr ăaltar te leșil âvri kodole șarkănes. Dikhel, hōd kăj pašol țejle. Kană gēlastăr leski romni ande gav, te phiren, voj gēlas pe than, pašjolas o șarkăni, mer' sovelas. Las tăj șindas țejle lesko șero, ȧljăjvelas pe les, kăj ople (opre) lobadas

Loze Jorgulōja,

a bedenări cigány, Hányo is.

116. Ăj, a bedenări cigány, Hányo is,

ăj, Loze Jorgulōja.

Istenem, Jisztrătyi mit fog mondani?

119. És bassza meg az anyját!

És mit kerestél te utánam,

mit kerestél te utánam?

122. És nagy nyálat fog csinálni (nagyot köp),

és nagy nyálat csináltak (nagyot köptek),

tesz Jorgulo, ahogy tenni fog,

a kocsmából szaladni fog.

126. Ăjhăj, a borbélyhoz fog menni,

a borbélyhoz fog menni,

Istenem, szépen menyíratkozik.

29/6

1. Volt, hol nem volt, volt egy cigány, egy messzire való. Sátorral járta a világot lovaival, feleségével.

2. Egyszer bement egy nagy faluba, kért magának kenyeret, ment a felesége jósolni, ő csinálta a vásárokat. Hallotta ő, hogy van egy nagy sárkány. Nem tudta, hogy mi az (nem tudta, hogy mi az (a „sárkány”), a cigány.

3. Egyszer csak aludt a feleségével, este volt. Tople! (fel)fordította (meggyújtotta) a sátrát. És fogta magát a cigány, megharagudott rá, hogy meggyújtotta az egyetlen sátrát. Amikor megharagudott, fogta a fejszéjét és fogta (kezdte) dörzsölni (élesíteni) azt, hogy ő majd megöli a sárkányt. Amikor fogta (kezdte) dörzsölni a fejszét, dörzsöli (élesíti) a fejszét három nap, három éjjel.

4. És egyszer elmegy kilesni azt a sárkányt. Megnézi, hogy hol fekszik le. Amikor elment a felesége a faluba, hogy járjanak (házról házra a gyerekekkel),

---

leski cerya. Las, kerdas gropa taj huladas (hunadas) les.

5. Las, darajlas o čorro rom, mer' rodenas kodole manuŝes, kon murdardas kadale ŝarkānes. Darajlas. Pesko vurdon xutildas, ānde e grasten.

6. Phendas a romnake:

7. – Beŝ ople (opre)!

8. Taj gēlas a lumasas. Žal maj anda jek gav ande kaver forura. Taj xutiline čak e romes, amāre Badōves, mer' kede buŝolas kadoke. Nadon zuralo manuŝ sas! Xutildine les e ketani taj ingerdine les ānde.

9. Darajlas, hođ mudāren les vađ temlica den les.

10. – Či kerdem me khanči!

11. Puŝen leŝtār:

12. – Tu murdardan e ŝarkānes?

13. – Na! – Xoyavel, hođ nā voj sas, mer' daralas, hođ murdāren les.

14. Hāj phenen leske e gaže, hođ:

15. – Na dara! Ame na te mudāren tu kamas, či das tu temlica, kamas te das tu vāriso!

16. Anñira, taj lela kado Bado taj phenel āvri, hođ sar murdardas e ŝarkānes.

17. Phenen le ketani:

18. – Aven, de, sikav amenge kodo than, kāj prayondan les!

19. Ingerdas le kothe o Bado ande kodo gav hāj sikadas lenge.

20. Phenel kadejke ek barvalo grofo:

21. – So kames, so te dav tu?

22. Phenel o dilo rom kadejke. Šāj manglino but somnakaj, sakofelo, barvalo šāj kerdino.

23. Phenel:

24. – Me kāj žav, sako gav, sako kher, kāj mangel muri romni, te den le fusuj taj ek thuvali, ek sivari!

25. Vi akānak trajal kado Bado, te nā mūlas.

ō ment a helyre, fekűdt a sárkány, mert aludt. Fogta (a fejszét) és vágta le a fejét (a sárkánynak), haragudott rá, hogy (amiért) fölgryjtotta a sátrát. Fogta, csinált gödröt és elásta (a sárkányt).

5. Fogta, megijedt a szegény cigány, mert kereszték azt az embert, aki megölte ezt a sárkány. Megijedt. A sekerét befogta, be a lovakat.

6. Mondta az asszonynak:

7. – Űlj fel!

8. És ment a világgal (világga ment). Megy majd egyik faluból másik városokba. És megfogták csak a cigányt, a mi Badónkat, mert így hívták ezt. Nagyon erős ember volt! Megfogták őt a katonák és vitték őt be.

9. Megijedt, hogy megölik őt vagy tömlőcöt adnak neki.

10. – Nem csináltam én semmit!

11. Kérdezik tőle:

12. – Te ölted meg a sárkányt?

13. – Nem! – Hazudik, hogy nem ő volt, mert félt, hogy megölik őt.

14. És mondják neki a nem-cigányok, hogy:

15. – Ne félj! Mi nem akarunk megölni téged, nem adunk neked tömlőcöt, akarunk adni neked valamit!

16. Annyira, és fogja majd ez a Bado és mondja ki (elárulja), hogy hogyan ölte meg a sárkányt.

17. Mondják a katonák:

18. – Gyertek (gyerünk), no, mutasd meg nekünk azt a helyet, ahol elföldelted azt (a sárkányt)!

19. Vitte őket oda Bado abba a faluba és megmutatta nekik.

20. Mondja imígyen egy gazdag gróf:

21. – Mit akarsz, mit adjak neked?

22. Mondja a bolond cigány imígyen. Kérhetett volna sok aranyat, mindenfélét, gazdag lehetett

RAFAEL FERENC „TIBI“ (Iovári), sz. 1966.
Budapest (Rákospalota), Pest megye (M)
Gyűjtés: 1986.

29/7

1. Sah Jug-Bogdán.
2. Sah leh jüne nēpoate, ije nēpoci.
3. Hāj butile lehke manūši sja.
4. Hāj akanā, kanā lja pe uō, si leh ek žamutrō, bušol Miloš Kobelič.
5. No, akanā so kerdā pe uō?
6. The thol ek preznuirja.
7. Kanā thode preznuirja, thode oīāno hāj dikhēn, k' avel o rezboj pe lende, o mārīmos.
8. Uon so kerde?
9. Thode pe hāj ie len pehke ji uon pehke būa, tūnuri, el pūšūi, le pistoli, kas ie ieljāren angloa fronto, po rezboj.
10. No, akanā thode pe uon hāj geletār po rezboj.
11. O Miloš o Kobelič sah urjādo dando stāč.
12. Hāj cirdenā le tūmonenca ande leste, hāj či mudārena leh, či lipinā pe le boambe pe leste, mitrajileri.
13. No, akanā geletār uon.
14. Hāj mudārdaš o Miloš o Kobelič ek rezboj, ek fronto bačeriija, okženo.
15. Ke v' o lehko grast sas urjādo ando stāč, ande šūiza, hāj či dašūina ie mudāren leh.
16. Ji uo sah urjādo ande šūiza thāj ji lehko gray.
17. Hāj ljah pe, gelotar angle.
18. Hāj uo kejisājlo.
19. Ke so kerdah pe?

volna.

23. Mondja:

24. – Ēn ahovā megyek, minden falu, minden ház, ahol kér a feleségem (és a gyerekek), adjanak nekik babot és egy cigarettát, egy szivart!
25. Most is él ez a Bado, ha nem halt meg.

29/7

1. Volt Jug-Bogdán.
2. Volt neki kilenc fiúunokája, kilenc lányunokája.
3. És sokasodtak az emberei (a családtagjai) mindig.
4. És most, amikor fogta magát ő, van neki egy veje, hívják Milos Kobelicsnek.
5. No, most mit csinált ő?
6. És tesz ünnepi lakomát.
7. Amikor megtették (megterítették) az ünnepi asztalt, tették (fölvették) a távcsőt és látják, hogy jön a háború rájuk, a háború.
8. Ők mit csináltak?
9. Tették magukat, hogy vegyék neki ő is a dolgait, ágyúkat, a puskákat, a pisztolyokat, hogy induljanak a front elé, háborúra.
10. No, most tették magukat ők és elmentek háborúra.
11. A Milos Kobelics volt öltözve páncélba.
12. És húzták az ágyúkkal bele (lőttek rá ágyúkkal) és nem ölték meg őt, nem fogtak a bombák rajta, a géppisztolyok (nem fogták a golyók).
13. No, most elmentek ők.
14. És megölt a Milos Kobelics egy háborút, egy frontüteget, egyedül.
15. Mert a lova is volt öltözve páncélba, páncélba, és nem tudták megölni őt.
16. Ő is volt öltözve páncélba és a lova is.
17. És fogta magát, elment előre.

20. Ke da pe armaja kheral, îe spurčil e leže, le
yorayaj.
21. No, akanā phendāh lehke lehko sokro, îe nā maj
zal parpale, ke nāji mišto dūvare koā rezboj.
22. Kāj gelo parpale, mudārdas maj but, sode
mudārdah ekženo intij.
23. Avlotār parpale, hāj astārde leh kadala le
yorayaj, le turči.
24. Astārde leh.
25. Hāj si ek phuri.
26. Si la ek šel taj pajnzvārdeš berš.
27. Hāj da muj pe lende:
28. – Xorayāle, dilale! Sostār našen tume angla jek
manuš?
29. – Āv! So îe kerah lehke, phuri? Av, îe dikheh, ke
daštisarah îe dovedisarah lesa?! Zuralo!
30. – Dikhita mande! Thon tumāre tovera opre
mosā, e tejūza, le mosāl' le toverehke, hāj činel
lehko grast, ūšicā kata l' punre, hāj tume thon vast
pe leste hāj atunča keren, so kamen tume!
31. Kanā thode le tovera opre mosa sja, thode
khōte, hāj šinda le ūšici, lehko grax kata l' punre.
32. Kanā šinda le, ji le yorayā astārde les.
33. Cirden ande leste, nāj so keren lehke.
34. – Miloš Kobeličina, tu san puŕarniko, san zuralo!
So îe keras tuke, îe das drom kado sastri pa tuŕe,
e šūza koda?
35. – Hāj, îe žan pala muro sokro hāj îe mangel e
ieja, îe putren e ieja, katoa muro sokro!
36. Hāj lehko sokro bušolas Jug-Bogdan, emperāto
bāro.
37. Hāj gele, thođe pe, geletār pala lehko sokro.
38. Ambolde palpale, astārde leh po drom.
39. Hāj lenge grast, le yorayānge, noūna ando rāt
jundo maškar, hāj le Jug-Bogdanehke žanna pa
phuv e šuti.

18. És ő megbűnhődött.
19. Mert mit csinált?
20. Mert megátkozta magát (megfogadta) otthon,
hogy megrontja a törvényt, a törököket (hogy
megrontja a törökök rendjét).
21. No, most mondta neki az apósa, hogy ne menjen
már vissza (a harctérre), mert nem jó kétszer
háborúra (menni).
22. Ahogy ment vissza, megölt többet, (mint) amenynyit
megölt egyedül előbb.
23. Jött vissza, és megfogták őt ezek a törökök,
törökök.
24. Megfogták őt.
25. És van egy vénasszony.
26. Van neki egy száz és ötven éve (százötven éves).
27. És szólt rájuk:
28. – Törökök, bolondok! Miért szaladtok ti egy
ember elől?
29. – Gyere! Mit csináljunk neki (vele), vénasszony?
Gyere, nézd meg, hogy (nem) tudunk győzni vele
(nem tudjuk őt legyőzni)! Erős!
30. – Nézz rám! Tegyétek a fejszéiteket föl szájjal,
az élt, a száját a fejszéknek (tegyétek a fejszéiteket
éllel fölfelé), és megvágja a lovát, a csüdöt lábtól
(megvágja majd a fejsze a ló lábát), és ti teszitek a
kezet rá és akkor csináltok, amit akartok ti!
31. Amikor tették a fejszékét föl szájjal mindet, tették
oda, és megvagták a csüdöket, a lovakat, lábtól
(a fejszék megvagták a lovak lábait).
32. Amikor megvagták őket, a törökök is megfogták
őt.
33. Húznak bele (lőnek rá), nincs mit csinálni neki
(nem tudtak vele mit csinálni).
34. – Milos Kobelics, te vagy hatalmas, vagy erős!
Mit csináljunk neked, hogy adjunk utat ennek a vasnak
rajtad, ezt a pánccelt (mit csináljunk veled, hogy

---

40. Xatäreç?

41. Hāj puşelas:

42. – Sar tumäre grast noŭin ando rāt žando maşkar, hāj amäre žan paj façala phüveti?

43. – Žan le bandımasa hāj me žav le čacımasa?

44. – Kada?

45. – Kada.

46. – No, apoj ie phenav tumenge atunča, akanā čače žan le bandımasa! Ťe žan, ande muro žamutro, koa Miloš o Kobelič hāj ie roden e ieja ande rige mustāc, ande stengo! Koče-j e ieja hāj putren pa leste hāj ji tume astären leh!

47. – Hāj mudären les!

48. No, kanā aviletār leste.

49. – So kerdan, ħorayāle?

50. – Sostār thadan ame, Miloš Kobelič? Phendāh amenge io sokro, ke tute-j e ieja, ande stingendi mustāc.

51. – Kāda si. Muro sokro phendās tumenge adivere. Tu' dikhlān, sode putārniko simāh me, ke ek rezboj mudārdem, sja fronto, mudārdem len. Ťe šinen mange ek šel gurumāna hāj ie len e morča pa lende!

52. – Hāj ie ŭnzon ma pe lende! Hāj ie bolen e nāja tume pe morča kodola! Akanā mudārena mamān, ke sa mudären ma akanāk, ke sim tumende ando vast. Sim prizoeneri. Hāj ie keren onfel, ie keren kada, kanā mudārena man, ie thon e naja pe morča kodola. Hāj ie len vi tume le zora mure, kaj sah mamān, ie bolen kada morča hāj ie thon pe čib! Hāj astären zora bäre.

53. No, thođe pe khoē.

54. Ťinzosārde le morča kodola prāspēc gurumānge de le šingenca.

55. – Votrāva...

56. Hāj uo so kerda?

leszedhessük ezt a vasat, ezt a páncélt rólad)?

35. – Hát, menjete az apósom után és kérjétek a kulcsot, hogy megnyissátok, a kulcsot, az apósomtól (kérjétek a kulcsot)!

36. És az apóását hívták Jug-Bogdánnak, nagy király (volt).

37. És mentek, tették magukat, elmentek az apósa után.

38. Fordultak vissza, megfogták őt (Jug-Bogdánt) az úton.

39. És lovaik, a törököknek, úsztak a vérben derékig, és a Jug-Bogdánké mentek a szárazföldön.

40. Érted?

41. És kérdezte (Jug-Bogdán):

42. – Hogyan (van az, hogy), a ti lovaitok úsznak a vérben derékig, a mieink (pedig) mennek a föld felszínén?

43. – (Ti) mentek a hamissággal és én megyek az igazsággal?

44. – Így?

45. – Így.

46. – No, aztán hadd mondjam nektek akkor, valóban menjete a hamissággal! Menjete a vejemért, (menjete) Milos Kobelicshoz és keressétek meg a kulcsot az oldalbajuszban, a balban (keressétek meg a kulcsot a bal oldali bajuszában)! Ott van a kulcs és nyissátok meg rajta (a páncélt) és ti is fogjátok meg őt!

47. – És öljétek meg őt!

48. No, amikor elfőttek (visszatértek) hozzá:

49. – Mit csináltak, törökök?

50. – Miért csalták meg (csaptál be) minket, Milos Kobelicse? Mondta nekünk az apópod, hogy nálad van a kulcs, a bal (oldali) bajuszban.

51. – Így van. Az apósom mondott nektek igazat. Ti láttátok, mennyi (mennyire) hatalmas voltam én,

---

57. Thoda votrăva koda peste sja.

58. No, akanā bolde le nāja.

59. Akanā mudarđe le, ji uo mulo đine le, puštisārde le. Hāj suda votrăva.

60. Sogodi mulo, kaj thoda e votrăva pe l' morčā, thoda pe l' čib.

61. Hāj te trājis! Ť^a aves baɣtalo!

IDŐS KHELDERASH FÉRFI

Vándor cigány tábor, Bărești falu

(județul Vrancea) mellett (R)

Gyűjtés: 1996.

hogy egy háborút (egy egész hadsereget) megöltem, minden frontot, megöltem őket. Vágjatok nekem egyszáz tehenet és vegyétek (nyúzzátok le) a bőrt róluk!

52. – És nyújtsatok (fektessetek) engem rájuk! És érintsétek az ujjakat (az ujjaitokat) azokra a bőrökre! Most meg fogtok ölni engemet, mert mindjárt (nemsokára) megöltök engemet most, mert vagyok nálatok kézben. Vagyok rab. És csináljatok ekképpen, csináljátok ezt, amikor majd megöltök engemet, tegyétek az ujjakat azokra a bőrökre. Hogy megkapjátok ti is az én erőimet, amik voltak énnekem, érintsétek meg ezeket a bőröket és tegyétek (az ujjaitokat) a nyelvre. És fogtok (kaptok majd) nagy erőket.

53. No, tették magukat oda.

54. Nyújtották (leterítették) azokat a friss, tehénszarvas bőröket.

55. – Mérget...

56. És ő mit csinált?

57. Tett mérget így magára mind (az egész bőrre).

58. No, most érintették (oda a bőrhöz) az ujjakat.

59. Most megölte őket, ő is halált adott neki, elpusztította őket. És dobott (tett nekik a tehénbőrökre) mérget.

60. Minden (mindenki) meghalt, ahogy tette a mérget a bőrökre, (mert) tették a nyelvekre.

61. És éljél! Legyél szerencsés!

29/8a

1. A szegedi gazdaságba',
de, férjhez ment a Zsiga lánya.
Azért' ment az férjhez máma,
ráment a vér az agyára.

BALOGH ISTVÁN (beás), sz. 1963.
Vityapuszta (Somogyvár), Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

29/8b

1. Hunte duš, hunte duš
(hová mégy, hová mégy?),
pūnen sate da keče duš
(egészen a faluig mégy).
Veszek neki karamellát,
skatulyába rakott szoknyát.
Veszek neki karamellát,
skatulyába rakott szoknyát.
Veszek neki karamellát,
skatulyába rakott szoknyát.

BOGDÁN FERENC (beás), sz. 1976.
Somogyvár, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

29/8c

1. Nem vagyok én milliomos,
nem csinált engem a drótos,
csinált engem csizmadia,
lábamon a ráncos csizma.

BOGDÁN FERENC (beás), sz. 1976.
Somogyvár, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

29/8d

1. Puter (nyissad), anyám o vudár (az ajtót),
...(?) a romña (az asszonyt) !
Piros kötény van elébe,
ördög bújjon, hát, beléje!

5. Nyitom, fiam, az ajtót,
látom, hozod az asszonyt.
Piros kötény van elébe,
ördög bújjon, hát, beléje!

9. Szép volt fekete haja,
lángolt piros ajaka.

11. Csipkerózsa, bimbó, levél,
én vagyok csak hozzád legény.
Jani jani jani jó, jani jani jani jó,
én vagyok csak hozzád való.
Jani jani jani jó, jani jani jani jó,
én vagyok csak hozzád való.

BOGDÁN FERENC (beás), sz. 1976.
Somogyvár, Somogy megye (M)
Gyűjtés: 2000.

1. No, mure šave, hāt, atunči pa tumāri māmi te vorbij tumenge akāk?
2. Jāj, igen-igen dulmut sas aba kado!
3. Muri phūri māmi, hāj čorre sas. Žanen, sa ando gav pherenas.
4. De kanā žannas te mangel kaj e gav, iče, vi čörenas le ām, hāj po 'kha khajña, po duje mindig šuvenās ām andi telūni posoi.
5. Hāj kodi posoi pale pinžaren čak?
6. Hāj khote ando sekrēni, hāj me örökölindem la khatar muri māmi.
7. Kanā? Aba dulmut örökölindem la, hāj phenav, inke e bārr kövle sas. De āpal, āpal...
8. Thāj žala ando gav jokhār thāj lela ekhe bäre-bäre bašnes andi posoi thāj anla les khēre. Mišto-j. Kanā anel les khēre, šuvel les kade angla-j cerya.
9. Katka-lo akāk, o Nehori! Nāsul šavo sas a vėgtelensėgig! No, dikhel e bašnes, hod kabor-i, sar ek grast, thāj lela thāj bešel les, sar ekhe grastes, kade lovagolindas les o Nehori.
10. Kado čačo sas, mure čave, nāj xočajimo kado!
11. No, muro dād so kerla? Hāj vov korkoro či žanel kade bäre bašnes te šinel tēja. Khārdas hentešes
12. No, kanā khārel hentešes, šinel les tēja, e bašnes.
13. Kade őstājba sas, kanā andasas e bašnes. Atunči načilas o šüreto vorta inke, vi emleksij pe kado.
14. Henteši šinel les tēja, peklas avri lesko čiken. Mure čavōra, sas legalābb šel litera!
15. E zeveja? Jāj, jāj, a jumake sas pale! Igen-igen but sas, sorro jivende ičondas ame.
16. De muro dād so kerla, hāt, e masesa? Thāj lel thaj šuvel opre po thuv.
17. No, mure šave, keči šonko kerdilas anda kodo bašno, hod žikathar o ęšo žipo tavasi či žanglam te

1. No, gyermekeim, hāt, akkor a nagyanyátokról beszéljek nektek?
  2. Jāj, igen-igen régen volt már ez!
  3. Az én öregnagyanám, és szegények voltak. Tudjátok, mind a faluban jártak (régén a cigány asszonyok).
  4. De amikor mentek kérni (kéregetni) a faluhoz, bizony, meg is lopták őket (a falusiakat) ám, és egy tyúkot, kettőt mindig tettek ám az alsó zsebbe (a „posztyi“ a főső szoknya alá kötött rejtett zseb“ volt, amibe a falut járó cigány asszonyok a lopott holmikat tették).
  5. És azt a „posztyi“-t (zsebet) meg csak ismeritek?
  6. Ott van a szekrényben, és én örököltém azt a nagyanyámtól.
  7. Mikor? Már régen örököltém azt, és mondom, még a kövek lágyak voltak. De aztán, aztán...
  8. És meg majd (nagyanyám) egyszer és fog majd (tesz majd) egy nagy-nagy kakast a zsebbe és hozza majd azt haza. Jól van. Amikor hozza azt haza, teszi (köti ki) azt úgy a sátor elé.
  9. Emitt van ő most, a Nehori! Rossz fiúgyerek volt a végtelenségig! No, látja a kakast, hogy akkora,
- mint egy ló, és fogja majd és megüli, mint egy lovat, úgy lovagolta azt (a kakast) meg a Nehori.
10. Ez igaz volt, gyermekeim, nem hazugság ez!
  11. No, az apám mit csinál majd? És ő egyedül nem tudja ezt a nagy kakast vágni le. Hívott hentest.
  12. No, amikor hív hentest, vágja azt le, a kakast.
  13. Így őstájban volt, amikor hozta a kakast. Akkor múlt el a szüret éppen még, emlékszem is erre.
  14. Hentes vágja azt (a kakast) le, süttötte ki a zsíráját. Gyermekeim, volt legalább száz liter!
  15. A tepertő? Jāj, jāj, az meg világi volt! Igen-igen sok volt, egész télen (ki) tartott nekünk.

žas les.

18. De addig keccave bašnes inke či me či dikhlem, feri šundan prā leste, hod muri māmi, ke ȳarniko sas, ke mindig čorelas e khājān, dehāt keccave bāre bašnes pāle khoñik či čordas, sar muri jek Bābi māmi!

19. Hāj pa kodi pāle šundan, kāj vorbij mindig tumenge.

20. Žānen? Hāt, perse, ke žānen kodo anda-j vorbi, dehāt vi me pinžāros la.

21. Dehāt kado pāle čāčo sas, sarso phendem tumenge.

KÁRPÁTI IMRE „BAJKA“ (lovári), sz. 1924.

Salomvár, Zala megye (M)

Gyűjtés: 1986.

29/10

1. La romña na de pařiv,
ke e romñi bužangli,
butendār si zumadi,
mārel la kedi rāti,
ke das man voj ȳoȳadi,

mārel ka kedi rāti,
ke si bāri ȳoȳadi,
ingrela tut po pāji,
aves khere trušāji,
muri romñi šukār si,
sār ek sālo luludi,
čarav, piȳav lako dī,
lako dī.

15. De man, Dēvla, čirikli,
te hurāv po khangēri,
te šināv ek luludi,
luludi, somnakūni,

16. De az apám mit csinál majd, hát, a hússal? És fogja és teszi föl a fűstre.

17. No, gyermekeim, ennyi sonka lett abból a kakasból (annyi sonkája lett annak a kakasnak), hogy őszől tavaszig nem tudtuk megenni azt.

18. De addig ilyen kakast még én se nem láttam, csak hallottam róla, hogy nagyanyám, mert ügyes (élelmes) volt, hogy mindig lopta a tyúkokat, dehát ilyen nagy kakast meg senki nem lopott, mint az én egy Babi nagyanyám!

19. És arról meg hallottatok, hogy beszéltek mindig nektek.

20. Tudjátok? Hát, persze, hogy tudjátok azt a szavakból (a beszédből), dehát én is ismertem őt (Babi nagyanyát).

21. Dehát ez meg igaz volt, ahogy mondtam nektek.

29/10

1. Az asszonynak (az asszony szavának) ne adj hitelt,
mert az asszony ravasz,
sokak által kipróbált,
verje meg őt ez az éjszaka,
mert engemet ő becsapott,

mert ő nagyon kipróbált,
verje meg őt ez az éjszaka,
mert nagy hazudós,
vinni fog téged a vízre,
jössz haza szomjasan,
a feleségem szép,
mint egy szál virág,
nyalom, iszom a lelkét,
a lelkét.

15. Adj (változtass) engem, Isten, madárrá,
hadd szálljak a templomra,
hadd szakítsak egy virágot,

---

somnaküni!

20. Te dav la, kas me kamav,
te šol la paša o kan,
te sungäl lake šukär,

de, šukär!

24. Sär vijola ando bär!

Mär tu, Dëvla, kado bär,
ke nästig žukhav perdäl,
de, perdäl!

28. Ke perdäl te žukhlomas,
luludi šaj šindomas,
luludi šaj šindomas
anda-j bär.

32. Čorro som, čorro mërav.

So žanō man te kerav?

Duj krejcära te rodav,
te rodav?

Muro šëro kaj te čav,
kaj te čav?

VARGA GYÖRGY (lovári), sz. 1916.
Nagyvárad-Oradea, județul Bihor (R)
Gyűjtés: 1982.

29/11

1. Träde, romni, trädë,
lökes thäj zurales,
pala mande även
dešuduj šingäle!

5. Dešuduj šungäle,
trin gäveske gäze,
kadal' zijänäle,
lende andre phagle.

9. Ades räti phagle,
pa-j urma även,

virágot, aranyból valót (aranyvirágot),
aranyból valót!

20. Hadd adjam neki, akinek én akarom,
hadd tegye azt a fül mellé,
illatozzon neki (lánynak) szépen,
de, szépen!

24. Mint viola a kertben!
Verd meg te, Isten, ezt a kerítést,
mert nem tudom átugrani,
de, át!

28. Mert ha átugrottam volna,
virágot szakíthattam volna,
virágot szakíthattam volna
a kertből.

32. Szegény vagyok, szegényen halok meg.
Mit fogok tudni csinálni?

Két krajcárt keressek,
keressek?

A fejemet hová tegyem,
hová tegyem?

29/11

1. Hajtsál, asszony, hajtsál,
lassan és erősen (gyorsan),
utánam jön
tizenkét csendőr!

5. Tizenkét csendőr,
három falu nem-cigányai,
ezek a károsultak,
hozzájuk betörttek.

9. Tegnap nap este törték be,
nyomon jönnek,

---

odo maladile,
duj šingale dikhen.
13. Cirde ande lende,
jekhes puškedine.
Trade, romni, trade,
lokes thaj zurales!
17. Muro rät thavdel,
perdal poxtan avel.
lašo-j o bəro Del,
žutila pe mande!

VARGA GYÖRGY (lovári), sz. 1916.
Nagyvárad-Oradea, județul Bihor (R)
Gyűjtés: 1982.

29/12

1. (An)ta, romni, muri bota,
aven le rom, te mären ma!
Marna penga daki miž,
me mardem e äveriž.
5. Muri bota bum-bum kerla,
le roma šel riga našna,
von phenen, ke či dārana,
žikaj o dār či dikhena,
žikaj o dār či dikhena.
10. Me o šero či pharravav,
le šävoren či čörrarav.
Muro (!) bota bu-bum kerla,
le punre, le vast phāgrena,
ahaj, Devla, Devlale!
15. kamen te len muri bota,
kado lažav von či xana,
maj mišo me len našavav,
muro šavo khere t' avlas,
le roma vo sa mudarla, sa mudarla.

arra ráakadtak,
két csendőrt látnak.
13. Beléjük húztak (rájuk tüzeltek),
egyet meglőtték.
Hajtsál, asszony, hajtsál,
lassan és erősen (gyorsan)!
17. A vérem folyik,
átjön a szöveten.
Jó a nagy Isten,
segíteni fog rajtam.

29/12

1. Hozzad, asszony, a botomat,
jönnek a cigányok megverni engem!
Meg fogják verni az anyuk picsáját,
én vertem meg őket tegnap este.
5. A botom bum-bumot fog csinálni,
a cigányok százfelé fognak futni,
ők mondják, hogy nem fognak félni,
amедdиг a félelmet nem fogják látni,
amедdиг a félelmet nem fogják látni.
10. Én a fejemet nem hasítom (ketté),
a gyerekeket nem teszem árvává.
A botom bum-bumot fog csinálni,
a lábakat, a kezeket fogják törni,
ahaj, Isten, Istenek!
15. El akarják venni a botomat,
ezt a szégyent ők nem fogják megenni
(a megszegényítésemet nem fogják elérni),
jobban én őket kergetem (elzavarom),
a fiam itthon ha lenne,

---

20. Me či dārav le romendār,
muri bota bum-bum kerla,
sār le šošoj, kade našna,
ande lĵuma kaj dikhena,
ahaj, Dēvla, Devlale!
25. Muri romni, laši Borča,
o dumo kaj muro boldas,
pālāl te nā malaven ma,
muri Borča či dāralas,
andre le rom voj mārelas.
30. But romen ando rāt mukhlas,
muri bota bu-bum kerdas,
kado le rom či bistrena,
e Borča len sar mārelas,
kathar Borča von dāranas.

VARGA GYÖRGY (lovári), sz. 1916.
Nagyvárad-Oradea, județul Bihor (R)
Gyűjtés: 1981.

29/13a

1. De, la kurvake na paia!
2. Ke žal āvri khelindoj,

th' āvel āndre rovindoj.
4. Kukurūzo, duj pātra,
la kurvake na pata!
Ke žal āvri rovindoj,
th' āvel āndre khelindoj.
8. Ke vaš tuke, bul bāndi,
na sūtom sasti rāti!

PÉTER ISTVÁN „DOMBI“ (khelderash), sz. 1942.
Kolozsvár-Cluj Napoca, județul Cluj (R)
Gyűjtés: 1982.

a cigányokat ő mind meg fogja ölni, mind meg fogja ölni.

20. Én nem félek a cigányoktól,
a botom bum-bumot fog csinálni,
mint a nyulak, úgy fognak szaladni,
a világban látni fogják majd,
ahaj, Isten, Istenek!
25. Feleségem, a jó Borcsa,
a hátam mögé fordult,
hátulról hogy ne üssenek meg engem,
az én Borcsám nem félt,
a cigányokat ő ütötte.
30. Sok cigányt vérben hagyott,
a botom bum-bumot csinált,
ezt a cigányok nem fogják felejteti,
Borcsa őket hogyan verte meg,
Borcsától ők féltek.

29/13a

1. De, a kurvának ne higgyél!
2. Mert megy ki táncolva,

és jön be sírva.
4. Kukorica, két levél,
a kurvának ne higgyél!
Mert megy ki sírva,
és jön be táncolva.
8. Mert érted (miattad), görbe farú,
nem aludtam egész éjjel!

1. (*Či trobu*) ma, kurve, ě kurvicka lõve!
 Āpoj, ke lasa sa sūtal, t' al tuke baytālī!
 Āpoj, kheladan ma, kurva, de, le kãle jãkhenca!
 Vi me khelavõ la la bãnda rõvljasa.
 5. Āpoj, gelitãr e kurva le doršvonatosa,
 haj, de, vi me andre lav la le semẽjvonena.
 Āj, de, muri kãli gãži, sos' anõ ùi kedve?
 Lap tuke, lap tuke ek zeleno vurdon.
 9. Haj, de, patranca-j sũvãrdo, kočãkenca-j mãrdo.
 Haj te khella le khũre, te khella le khũre,
 haj, de, sos' andre te trãdey ž' ande Vaš vãrmede,
 sos' andre te trãdey ž' ande Vaš vãrmede!
 13. Hãj, de, avel o vonato d' ande Nãdvãrada,
 koda d' anel, mamõ, muro behivõvo,
 haj, ke, d' anel leχ, anel leχ, vi mande šuden leχ,
 anel leχ, anel leχ, vi mande šuden leχ.
 17. Žaptar, mamõ, žaptar durutne thanende,
 kãj na prinžanel ma ěi rom, ěi gãžõre,
 numa 'mari deju, numa 'mari deju.
 Jõ jestẽt, jõ jestẽt, drãga edesanyãm!

21. *Te trãjin o' saste Budapeštãje roma! T' aven*

baytale! But sastimo! Phenav lenge, me som o
Peter Pišta d' ande Kluzi, saranda beršengo som!

PÉTER ISTVÁN „DOMBI“ (khelderash), sz. 1942.
 Kolozsvár-Chuj Napoca, județul Cluj (R)
 Gyűjtés: 1982.

1. (*Nem kell*) nekem, kurva, a kurva pénzed!
 Aztán, mert mindig vele hãltãl,
 legyen neked szerencsẽs!
 Aztãn, megtãncoltattãl engem, kurva,
 de, a fekete szemekkel!
 Ēn is megtãncoltatom majd õt a gõrbe bottal.
 5. Aztãn, elment a kurva a gyorsvonattal,
 haj, de, ěn is beveszem (*utõl ěrem*) õt
 a szemẽlyvonattal.
 Aj, de, fekete felesẽgem,
 mivel hozom meg majd a kedvedet?
 Veszek neked, veszek neked egy zõld szekeret.
 9. Haj, de, levelekkel varrottat, gombokkal vertet.
 Ēs ha tãncolni fognak a csikõk,
 ha tãncolni fognak a csikõk,
 ěs, de, amikkel hajtsãl be Vas vãrmegebe,
 amikkel hajtsãl be Vas vãrmegebe!
 13. Haj, de, jõn a vonat Nagyvãradra,
 az hozza, anyãm, az ěn behivõmat,
 haj, mert, hozza azt, hozza azt,
 hozzãm is (be)dobjãk azt,
 hozza azt, hozza azt, hozzãm is (be)dobjãk azt.

17. Elmegyek, anyãm, elmegyek, tãvoli helyekre,
 ahol nem ismer engem se cigãny, se nem-cigãnyka,
 csak a mi anyãnk, csak a mi anyãnk.
 Jõ jestẽt, jõ jestẽt, drãga edesanyãm!

21. *Ēljen az õsszes budapesti cigãny! Legyenek*
szerencsések! Sok egẽzsẽget! Mondom nekik, ěn
vagyok Põter Pista Kolozsvãrrõl, negyven éves
vagyok!

1. (Mā)rel o Del. Vi kas marel?
Vi ma mǎrdas o Delōro, bǎr Dēvla.
Na mudār ma, raja Dēvla,
čīnā aba na ǵasār ma, bǎre Dēvla!

5. ke, nasvǎlo-j o kǎlo šavo,
zurales aba nasvǎlo, bǎre Dēvla.
Žaltar aba kǎlo šavro,
la mamako kǎlo šavo, bǎre Dēvla.

9. Ke, si man inke ek čorro bogo,
vi godoles, jaj, biknav les, bǎre Dēvla.
Kothe dav les la gǎžake,
pe godol' te, jaj, gropol ma, gǎre Dēvla.

13. Ke, kothe šuv ma, muri gǎži,
kǎj si aba muro šavo, bǎre Dēvla.
Āpol gǎde žavtar, muri gǎži,
šoha jaba čī dikhes man, bǎre Dēvla.

17. Azēr žaltar o kǎl o šavo,
nas laše, de, leske šave, bǎre Dēvla.
Šaj žutinas, jaj, pe mande!
Xasajlas o kǎlo šavo, bǎre Dēvla.
21. Ke, tu, te žastar, muro gǎžo,
vi me jaba pala tute, bǎre Dēvla.
na av pala ma, muri gǎži,
sāma le tu pe-j šavora, bǎre Dēvla!

25. Āpol, sāma le tu pe-j šavora,
muri čini, jaj, de, gǎži, bǎre Dēvla!
Žaltar aba kǎlo šavo,
la lumeko kǎlo šavo, bǎre Dēvla.

1. Ver az Isten. Kit is ver?
Engemet is megvert az Istenke, nagy Isten.
Ne őlj meg engem, Úristen,
már ne is veszejts el engem, nagy Isten!

5. Mert beteg a fekete cigány legény
(a „sávó = cigány fiú, cigány legény“ fiatal cigány
férfit is jelent, szövegkörnyezettől függően),
erősen (nagyon) már beteg, nagy Isten.
Elmegy már a fekete cigány legény,
az anya fekete fia, nagy Isten.

9. Mert, van nekem még egy szegény gebém
(egy rossz lovam),
azt is, jaj, eladom azt, nagy Isten.
Odaadom azt a nem-cigány asszonynak,
azon (a pénzen, amit a lóért fizetnek),
jaj, temessen el engem (a feleségem), nagy Isten.

13. Mert, odategyél engem, feleségem,
ahol van már a fiam, nagy Isten.
Aztán úgy elmegyek, feleségem,
soha már nem látsz engem, nagy Isten.

17. Azért megy el a fekete cigány legény,
nem voltak jók, de, a fiai, nagy Isten.
Segíthetünk, jaj, rajtam!
Elveszett a fekete cigány legény, nagy Isten.

21. Mert, te ha elmegy, férjem,
én is már utánad (megyek), nagy Isten.
Ne gyere utánam, feleségem,
vigyázz te a gyerekekre, nagy Isten!

25. Aztán, vigyázz te a gyerekekre,

KANALAS EMERENCIA (másári), sz. 1935.

Őcsöd, Szolnok megye (M)

Gyűjtés: 1982.

kis, jaj, de, feleségem, nagy Isten!

Elmegy már a fekete cigány legény,

a világi fekete cigány legény, nagy Isten.

1. Sin, kaj nana, bizon, sin ek igen-igen bāro gav.
2. And oda gav āčlahi ek mānuš, sin le trin murš čhāve, le sin.
3. Hāt, o jekženo čorro igen dilino sin lo.
4. Jek klaōth sin upre leste, taj pālal uzi disznóól sin jek tūni sufni, ov odoj sovlahi.
5. Okola duj godār čhāve, bizon, phīnāhi te vadāsinel, pomāre dādeha būti te kerel, ám le nikhāj nā akhānāhi pomenca, nikhāj nā egyáltalán.
6. Hāt, bizon, phēnel jefkār o dād le čhāvenge kiarāti, sar hanahi.
7. – Ej, mre čhāve, na žānav, so šaj h' ada? Ävrel amāri hajdina saki rāt valaso tēle legelinel, hogy upro aratás, hogy na āčel nem jek semona, so ānde te dūtinel.
8. Phēnel o dād: čhāve, valasavo próbālinel ār te žal, meg te vėdinel oja hajdina, hogy aratáskor nek' ōl, so tēl žānas te aratinel, mer különben upro dēnt na ōvla ništa nā.
9. Phēnel o phūreder fātū:
10. – Āj, mro dād, – phendā – upr oda te nā mūlinel! Āri žav me, meg la vėdinav maj me.
11. Lāčo.
12. Phēnel pra dake kiarāti:
13. – Mri daj, – phendā – pek mange – phendā – pogácsa, kėsītūn mange fer hābe, mange ār ža, maj me megvėdina, bizon. Dikha, te o dešuduj šerengro sārkañi ulo, t' akkor le astārav taj fut ušānav ōtār, ni akkor na mukāv būter tēl te legelinel i hajdina.
14. Hāt, bizon, kiarāti leskri daj com leske pakolinda khetān māro, balvas, ek staklo mol, ānde le leske čīta andi tāska.
15. Hāt, āri žal, bizon.

1. Volt, hol nem volt, bizony, volt egy igen-igen nagy falu.
2. Abban a faluban lakott egy ember, volt neki három férfigyereke (fia), volt neki.
3. Hāt, az egyik szegény igen bolond volt.
4. Egy pendely volt rajta, és hátul a disznóól mellett volt egy kis sufni, ő ott aludt.
5. Az a két okos fiú, bizony, jártak vadászni, az apjukkal dolgozni, ám őt sehová nem hívták magukkal, sehová nem egyáltalán.
6. Hāt, bizony, mondja egyszer az apa a fiúknak este, ahogy ettek.
7. – Ej, fiaim, nem tudom, mi lehet ez? Kívül (kint a határban) a hajdinánkat minden éjszaka valami lelegeli, hogy aratásra, hogy nem marad egy szem se, amit be (lehet) gyűjteni.
8. Mondja az apa: legények, valamelyik próbáljon meg kimenni, megvédeni azt a hajdinát, hogy aratáskor legyen, amit le tudunk aratni, mert különben télre nem lesz semmi se.
9. Mondja az öregebbik fiú:
10. – Ąj, apám, – mondta – azon ne múljon! Kúmegek én, megvédek majd én.
11. Jó.
12. Mondja (a fiú) az anyjának este:
13. – Anyám, – mondta – süssél nekem – mondta – pogácsát, készíts nekem el ételt, magamnak ki fogok menni, majd én meg fogom védeni, bizony. Meg fogom nézni, ha a tizenkétfejű sárkány lesz, akkor is megfogom és elzavarom onnan, akkor se nem hagyom többet lelegelni a hajdinát.
14. Hāt, bizony, este az anyja összepakolt neki, egybe kenyeret, szalonnát, egy üveg bort, beletette

16. Odoj hi lo, bešel kiarāti.
 17. Pos jefkār csak žal ōda leste ek tikno kermusōro.
 18. Kada kezdinda te hal.
 19. Phēnel leske o kermusōro:
 20. – Ōv osō lāčo, – phenda – de man andr oda māro tāj ek hajt andr odo balvas, mer oso bokhālo sum, hogy már trin-štār dí na žanav, so te kērav, mer andi bokh si te mērav!
 21. – Ža adaathār fūt, dehogyis tut dav, te mange hi čulo!
 22. Lel, fūt le usāda.
 23. Phēnel leske o kermusōro:
 24. – Užār, még – phenda – megbānīneha tu, – phenda – so manca kerdal!
 25. Lāčo.
 26. Na lija le ande nisoste na, hāja nyugodtan, ār pija i mol, tēl pašlino, fer pe sūto.
 27. Hát, rātaha, kada upre usūno, udanavka sin i cili kova, tēl klacín, tēl legelín, sar angl oda sokinlahi.
 28. Hát, rātaha, kada žal ānde, phēnel peskre dadeske:
 29. – Ej, mro dade, – phenda – na žandum la meg te vēdinel, mer man fer sūtum. Ži epašrāti – phenda – upre sumahi, jepašrāti – phenda – āli jek bāvjal, avka man fer sūtum, sarte mri men čhindenahi. Udanavka – phenda – tēl klacín, tēl legelín, sar angl oda.
 30. So te kērel o phūro manūš, so nā kereľ?
 31. Phēnel o ka fatūi, o tikneder, o maškarūno:
 32. – Ej, nem baj, mro dād! – phenda. – Te nā legphūreder phrāl na žanda meg te vēdinel, maj ār ža me.
 33. Lāčo.
 34. Kiarāti te leske leskri dāj udanavka pakolinda māro, balvas, mol.
 35. Ar gēlo.
 36. Bešel neki kiarāti, kezdinel te hal.

neki a táskába.
 15. Hát, kimegy, bizony.
 16. Ott van, űl este.
 17. Egyszerre csak megy oda hozzá egy kisegérke.
 18. Amikor (a legény) kezdett enni.
 19. Mondja neki az egérke:
 20. – Legyel olyan jó, – mondta – adj nekem abból a kenyérből és egy keveset abból a szalonnából, mert olyan éhes vagyok, hogy már három-négy napja nem tudom, mit csináljak, mert az éhségben meg kell halnom.
 21. – Menj innen el, dehogyis adok neked, nekem is kevés!
 22. Fogja, elzavarta.
 23. Mondja neki az egérke:
 24. – Várjál, még – mondta – meg fogod bānni te, – mondta – amit velem tettél!
 25. Jó.
 26. Nem vette őt (az egérkét) semmibe se, evett nyugodtan, kiitta a bort, lefeküdt, elaludt.
 27. Hát, reggel, amikor fölkelt, ugyanúgy volt az egész ízé (a hajdina vetés), letaposva, lelegeelve, mint azelőtt szokott.
 28. Hát, reggel, amikor megy be (amikor megy haza), mondja az apjának:
 29. – Ej, apám, – mondta – nem tudtam megvédeni, mert elaludtam. Éjfélleg – mondta – fent voltam, éjfél (éjféltkor) – jött egy szél, úgy elaludtam, mintha a nyakamat vāgták volna.
 30. Most mit csináljon az öregember, mit nem csinál?
 31. Mondja a másik fiú, a kisebbik, a középső:
 32. – Ej, nem baj, apám! – mondta. – Ha nem, a legidősebb fivérem (ha) nem tudta megvédeni, majd ki fogok menni én.
 33. Jó.
 34. Este neki is az anyja ugyanúgy pakolt kenyeret,

37. Žal ōda papā o tikno kermusōro.

38. Phēnel leske:

39. – Lačo kiarāti tuke! – phenda. – Tu ma ōv asō erdavo vōdiha, sar tro kār phrāl sin! – phenda. – Tu de man ek čēppōro, mer mērav andi bokh! De man ek hajt te hal!

40. – Ža fūt adāthar, tu csúnya állat! Hát, te mange hi čulo!

41. Fūt le zavarinda.

42. Ōv hāja, pija i mol nyugodtan, tēle pašlino, bizony, fer pe sūto.

43. Hāj raŕaha, kada upro ušūno, dikhel kōrül, édesapám, t' ekej, t' okoj csak ek sālī ačini andrāl.

44. Žal khēr.

45. Phēnel pra dake taj pre dadeske:

46. – Hát, bizony, mro dad taj mri děj, ni me nā phirdum fēder, sar mro phūro phrāl, t' uze mande udanoda törtēnetinda, – phenda. – Epaširāt sine, āli ek tati bavjal, taj sarte mri men čindenahi, man fer sūtum avka.

47. Hát, so te kērel, so nā?

48. Hát, adā-adā čorro dilino, savo pālāl sin and oja šufni, adā fidelinel.

49. Žal te ōda, klīninel tēle pre dadeske.

50. – Ej, mro dad, – phenda – muk te próbālinav te me serēnca! – phenda. – Me sum, igaz, – phenda – o legtiknēder, o legdilīnēder, – phenda – taj o legserēncitlenēder sum me – phenda. – Hát, muk man, – phenda – ka žanav me ar te žal ada rāt, pōšaj mange – phenda – šikerilīnla.

51. – Sar šikerilīnlahi már tuke, dilino! Te duj gođar phrāenge na šikerilīnda, akkor krōt tuke majd ši kerilīnlahi? Ōdola na žandle ni puškaha, ni fedveriha taj nisohta meg te vēdinel. Akkor tuke sarte šikerilīnlahi!... Kada tuke nim kopal na ando va te den, nahod puška!

52. – Mro dāde, – phenda – mange na pekāl ni

szalonnát, bort.

35. Kiment.

36. Ū neki este, kezd enni.

37. Megy oda megint a kiségerke.

38. Mondja neki:

39. – Jó estét neked! – mondta. – Te ne legyél olyan rossz szívről (hozzám), mint a másik fivéred volt! – mondta. – Te adj nekem egy cseppcsekét, mert meghalok az éhségben! Adj nekem egy keveset enni!

40. – Menjél el innen, te csúnya állat! Hát, nekem is kevés!

41. Elzavarta.

42. Ō evett, itta a bort nyugodtan, lefeküdt, bizony, elaludt.

43. És reggel, amikor fölkelt, néz körül, édesapám, itt is, ott is csak egy szál maradt belőle (a hajdinából).

44. Megy haza.

45. Mondja az anyjának és az apjának:

46. – Hát, bizony, apám, anyám, én se nem jártam jobban, mint az idős fivérem, nálam (velem) is ugyanaz történt, – mondta. – Éjfél volt, jött egy meleg szél, és mintha a nyakamat vágták volna, úgy elaludtam.

47. Hát, mit csináljon, mit ne?

48. Hát, ezt-azt a szegény bolond, amelyik hátul volt abban a szufniban, ezt megfigyeli.

49. Megy oda is, térdel le az apjának.

50. – Ej, apám, – mondta – hadd próbáljak én is szerencsét! – mondta. – Én vagyok, igaz, – mondta – a legkisebb, a legbutább, – mondta – és a legszerencsétlenebb vagyok én – mondta. – Hát, hagyjál engem, – mondta – hogy tudok (hogy tudjak) én kimenni az éjjel, lehet (hogy) nekem – mondta – sikerülni fog.

51. – Hogyan sikerülne már neked, bolond! Ha két okos fivérnek nem sikerült, akkor pontosan neked majd sikerülne?! Azok nem tudták se puskával, se

puska taj ništa na, csak mri daj andro práho te pekel
mange pogáčori, mange dosta hi t' oja, t' ek staklo
páni. Mange na pekál ni mol ná, ni balvas ná,
hanem csak atti ker, hogy te me neká žanav ár te žal.

53. Hát, bizony, atii-atii vakerda pre deke taj pra
dake, hogy te leske kiarati andro práho kerel leskri
dej ek pogáča, taj ando staklo čita leske jek staklo
pānoro.

54. Taj sar ando melalo modro klaōth sin lo, lija oja
tarisnōri upro phiko taj ek tikni čhuri le sine, ari
ballaginda oda uzi oja mēzova.

55. Tēl o kašt tēl lo bešto.

56. Taj sar tēl bešto, rōgtōn angle lo liña o hābe.

57. Hát, sar odoj halahi, bizony, žal t' oda uze leste
o kermušoro.

58. Phenel leske:

59. – Ov osō lačo, – phenda – ma man rōgtōn fūt
uštāv, – phenda – ám de man te hal valaso, –
phenda – mer me si te mērav andi bokh! Mer te duj
phrala fūt man uštade. Tu āver manuš sal.

60. – Dehogy tut uštavahi fūt!

61. Andi angali le liña, kezdinda le te šimogatini.

62. E paš pogácsa leske oda čita, te pāni diña.

63. Taj odoj halahi leha taj porotālinlahi leha.

64. Nohát, phenda leske o kermušoro:

65. – Fidelin upro mande akān! – phenda. – Kaj tu
osō lačo salahi uze mande, na sar te duj phrala,
odōla igen sívtelemnē sin. Odōla avrāl sin soduj
rāta, ham, ni jekheske na šikerlinda. Ham, akān tu
fogadin meg muro tanács, so me tuke akān phenāv.
Kaj man akān dijal andrāl tro hābe, ek paš mange tudijal,
te pāni man dijal. Me na akāro kermušo sum,
ham, me tūnderi sum. Tro sako kívánság angrāl te
duj āta teješisājav. Na sojha tut fer, hanem hi adala
Isten átkozottne khāre hi, asaj duge. Andr odō ker
tuke vodro!

66. Hát, bizony, andr oda kerda peske o dilino

fegyverrel és semmivel megvédeni. Akkor neked
hogyne sikerülne!... Amikor neked botot se ne kézbe
adjanak, nehogy puskát (amikor neked botot se
adhatunk a kezébe, nemhogy puskát)!

52. – Apám, – mondta – nekem nem kell se puska és
semmi se, csak anyám porból (hamuból) süssön
nekem pogácsácskát, nekem elég az is, meg egy
üveg víz is. Nekem nem kell bor se nem, szalonna se
nem, hanem csak annyit csinálj, hogy én is tudjak
kimenni.

53. Hát, bizony, annyit-annyit beszélt az apjának és
az anyjának, hogy neki is este porból (hamuból)
csinál az anyja egy pogácsát, és az üvegbe tett neki
egy üveg vízcsekkét.

54. És ahogy a piszkos kék pendelyben volt, vette
azt a tarisznyácskát a vállára és egy kis kése volt,
kiballagott oda ahhoz a mezőhöz.

55. A fa alá leült.

56. És ahogy leült, rögtön elővette az enniát.

57. Hát, ahogy ott evett, bizony, megoda is hozzá
az egérke.

58. Mondja neki:

59. – Legyél olyan jó, – mondta – ne zavarj el engem
rögtön, – mondta – ám adj nekem enni valamit, –
mondta – mert én meg kell, hogy haljak az éhségben!
Mert a két fivéred elzavart engem. Te más
ember vagy.

60. – Dehogy zavarnálak el téged!

61. Őlbe vette (az egérkét), kezdte simogatni.

62. A fél pogácsát neki odatette, vizet is adott.

63. És ott evett vele (az egérkével) és társalgott vele.

64. Nohát, mondta neki az egérke:

65. – Figyelj rám most! – mondta. – Hogy (amiért)
te olyan jó voltál hozzám, nem mint a két fivéred,
azok igen szívtelenek voltak mindkét éjjel, hát, egynek
se nem sikerült. Hát, most te fogadd meg a
tanácsomat, amit én neked most mondok. Ahogy

---

vodro, taj upr oda pašlino ov hanyatt te söl.

67. Ham, sar pe irinlahi, t' eräl le phosavlahi o khär, t' okorigal le phosavlahi.

68. Taj na žanda pe fer te söl, egyáltalán ná.

69. Hát, epašrät phukäda leske o kermusöro, hogy ando them ek aranyszínü kanca töl avta te legelinel oja kova, ám ov är te na kèrel. Odoj si' jek trin šel beršengeri akhorin, and oja akhorin si' ek odü, ek hëv, oda nekä astärel ände, odoy si' ek elätkozimo kantäri, oso kötöfëk.

70. Taj odä nekä čidel leske upre men, odoleha žanel le te astärel, odole gräste.

71. Hát, de, lačo.

72. Kada epašrät sin kröt, bizon, so dikhel? Egy bäro világšag, lit.

73. Taj andro them tölle sällinda jek aranyszínü kanca.

74. Ham, oja asaj kedvešno, šukär sin, hogy pojt o čorro korrisajlino.

75. Oda gëlo, ände astärda andi akhorin, and oja hëv, är lo liña o kötöfëk, ände la čaläda upri men.

76. Hát, and oja kötöfëk asaj zör sin taj asaj hatalom sin and oja kötöfëk, hogy odolestär na žanlahi te menekülinel, csak akkor, te le ov muklah' äri.

77. Phënel leske e kanca:

78. – Fidelin upre mande! – phenda. – Muk man äri szabadon! So eddig te phräla na žandle meg te vëdinel, e hajdina, hogy neka bärjol rendesen, dešvär aiti övla, dešvär šukareder övla, sar ezelött sin, hogy soha aiti termés nanäj tumen, csak muk man äri! Taj so kívánság övla tut, csak tinan ada kötöfëk, me megjeleninav, csak oda phuka', hogy so tro kívánság! Me sa tuke telješitünav.

79. O kermusöro odoy sin uzär leste taj biztatünlahi le, hogy, hát, sar so te phenel taj kada epašrät fer mülanda, taj meg leske iğerinda oja aranykanca, hogy so lo te phënel taj lo so te kèrel, akkor är la

nekem most adtäl az ennivalódból, egy felet nekem adtäl, vizet is adtäl nekem. Ön nem akarmi (akármilyen) egër vagyok, hát, ön tündër vagyok. Minden kívánságodat a két szemed elött teljesitem. Ne aludj el, hanem vannak ezek az Isten elátkozott töviszei, olyan hosszúak. Abból (azokból a töviszekből) csinälj magadnak ágat!

66. Hát, bizony, abból csinält magának a bolond ágat, és arra feküdt ő hanyatt aludni.

67. Hát, ahogy megfordult, erröl is szúrta őt a tüske, a tuloldalról (arröl) is szúrta.

68. És nem tudott elaludni, egyáltalán nem.

69. Hát, éjféltajt mondta neki az egërke, hogy az égből egy aranyszínü kanca le fog jönni, lelegelni azt az izët (hajdinát), ám ő mást ne csinäljon. Ott volt egy háromszáz éves diófa, abban a diófában volt egy odü, egy lyuk, oda nyúljon be, ott volt egy elátkozott kantär, olyan kötöfëk.

70. És oda dobhatja neki (a lónak) nyakra, azzal tudja őt megfogni, azt a lovat.

71. Hát, no, jö.

72. Amikor éjfél volt pontosan, bizony, mit lát? Egy nagy világössagot, fëvességet.

73. És az égből leszállt egy aranyszínü kanca.

74. Hát, ez olyan kedves, szép volt, hogy majdnem szegény megvakult.

75. Odament, benyült a diófába, abba a lyukba, kivette a kötöfëket, beleütötte a nyakra (belecsapta a nyakába, a kancának.)

76. Hát, abban a kötöfëkben olyan erő volt és olyan hatalom volt abban a kötöfëkben, hogy attöl nem tu dott menekülni, csak akkor, ha ő engedte (volna) ki.

77. Mondja neki a kanca:

78. – Figyelj rám! – mondta. – Engedj engem ki szabadon! Amit eddig a fivérid nem tudtak megvédeni, a hajdinát, hogy nöhessen rendesen, tüzšzer annyi lesz, tüzšzer szebb lesz, mint ezelött volt, hogy

mukja, bizony.

80. Hát, valóba, čače, rātaħa aṭṭi termés sine, aṭṭi, hōgy, hát, azelőtt még deš beršenca nāna hi aṭṭi.

81. Nagyön šukār sin sa.

82. Liña oda kötőfék, pāle čīta andi akhorin, and oja hēv.

83. Žal lo khēr, dīlavlahi lo.

84. Dikhen dūrāl leskre phrāla.

85. – Āj, al o dīlino, bizos na adaleske na šikerülinda!

86. Žal khēr.

87. Phēnel prē dadeske:

88. – Āj, mro dād taj mri dāj taj mre phrāla! Ājum, hām, dikhen, žan āri, – phenda – šikerülinda mange meg te vedīnel – phenda – e hajdina. Na csak aṭṭi, hanem dešvār būter hi taj šukāreder hi, sar valamikor. Soha nā ōvla ando cilo jārās aṭṭi taj šukār, sar amāri, so hi.

89. – Csak hohājs, dīlino, úgyis!

90. Hát, ar le gele, dikhen.

91. Hát, čāčikan čodalkozinlahi, t' o dād, t' i dāj, t' o phrāla.

92. – Hát, sar ada šikerülinda adale?! Tumenge, duj godār, zorale, te vadāšinen, te phiren, duj, tumenge na šikerülinda, odole čorre dīlineske meg, pālāl andi prāhoski kova, so kērel, odoleske meg šikerülinda meg te vedīnel i hajdina.

93. Lāčo.

94. Bizony, ugye, adala duj phrālen igen furdalina lahi csak.

95. Sar šikerülinda adale, sar na.

96. Pos evkār, jekfār csak ando gāv ānde sin eladošni hi li kirālylány, igen šukār li sine nagyön, mā krōt oda le sin, hōgy murše peske te vālastīnel.

97. Bizony, ār hirdetinda o kirāji, hōgy ko uprāl khangerdakro tetevo ar tűzinél i phāba, i somnakūni phāba, avgūn rūpūni, somnakūni, oja stujahi demāntcki phāba. Ko odola sotrin ležel, hōgy

soha annyi termés nem volt nektek, csak engedj engem ki! És ami kívánság lesz neked, csak rázd meg ezt a kötőféket, én megjelenek, csak azt mondd meg, hogy mi a kívánságod! Én neked mind teljesítem.

79. Az egerke ott volt mellette és biztatta, hogy, hát, hogy s mint mondja és amikor ez az éjjél elmúlt, és megígérte neki az aranykanca, hogy ő mit mondjon és mit csináljon, akkor kiengedte őt (a kancát), bizony.

80. Hát, valóban, tényleg, reggel annyi termés volt, annyi, hogy, hát, azelőtt még tíz évvel (még tíz év alatt se) volt annyi.

81. Nagyön szép volt mind.

82. Fogta azt a kötőféket, visszatette a diófába, abba a lyukba.

83. Megy haza, énekelte.

84. Látják messziről a fivérei.

85. – Āj, jön a bolond, biztosan neki se nem sikerült!

86. Megy haza.

87. Mondja az apjának:

88. – Āj, apám, anyám és fivéreim! Megjöttem, hát, nézzétek meg, menjetek ki, – mondta – sikerült nekem megvédeni – mondta – a hajdinát. Nem csak annyi, hanem tízszer több és szebb, mint valamikor. Soha nem lesz az egész járásban annyi és szép, mint a miénk, ami van.

89. – Csak hazudsz, bolond, úgyis!

90. Hát, kimentek, nézik.

91. Hát, tényleg csodálkoztak, az apa is, az anya is, fivérek is.

92. – Hát, hogyan sikerült ez ennek?! Nektek, két okos, erős, vadászok is, jartok is (mindenféle), kettő, nektek nem sikerült, annak a szegény bolondnak meg, hátul a poros ízében (sufniban) mit csinál, annak meg sikerült megvédeni a hajdinát!

93. Jó.

ariñña upre žanel pre grasteha te ugratinel,
odoleskeri ovla i királykisasszony.

98. No, lačo, ugye.

99. So te öl, so te nā öl?

100. O duj phrāla raīaha urden pumen ande
pumāre legšukāreder fōti, pumāre grāsten ār
fenesitūnen, ār kēren.

101. Phūcel lendār o dilino:

102. – Kaj žan, mure phrāla?

103. – Kaj žahahi, dilino! Tut niso kezo nān uz oda
cuj! Tu ža pāl ande tro disznóól, tuke odoj hi tro
thān!

104. – Hām, azér phukaven mange, kaj!

105. – Hāt, žas serenče te próbālinel, hogy la
kirājkišassonākrova meg te űnerinel.

106. Žanlahi upr ada so űv, ugye.

107. Hāt, kada fut gēle, ār lo gēlo uzi akhorin, ānde
astārda, ār line oda kötőfék, meg le tinanda, hāt,
angjāl leste terminda oja kanca.

108. – Édes gazdám, – phenda – phukāv, so hi tro
kivánság!

109. – Hāt, oda hi akān o kivánság, hogy egy somnakūne
öltöny tāj somnakūne szőrű gra te öl tel
mande tāj te nā man prinžanel niko nā! Me nekā
ovav o legelső, te žānav i phāba fut te ānel!

110. Hāt, sar oda ār lo phenda, bizony, már odola
fōti upre leste sine, upre grasteskro dumo lo sin
bēsto tāj žalahi lo.

111. Hāt, bizony, sar lo žalahi, leskre phrāla angja
leste tēle klīninde, na prinžarde le.

112. – Phukav amenge, kedvešno, somnakūno,
terno hercego, khatar ajal tu, andral so them sarmazines,
mer amen még hasonló manuše soha
életünkbe na dikhljam! Khataritno sal tu?

113. – Ō, khataritno ovahi! Kaj bačīn čhīnen, and
oda them sum.

114. Mer mielőtt fut gēlo jek khērāl, leskro jek

94. Bizony, ugye, ezt a két fivért igen csak furdalta
(a kíváncsiság).

95. Hogyan sikerült ennek, hogyan nem.

96. Egyszerre, egyszer csak a faluban bent volt egy
eladó (egy eladósorban lévő) királylány, igen szép
volt nagyon, már pontosan az volt, hogy férjét
válasszon magának.

97. Bizony, kihirdette a király, hogy aki a templom
tetejére kitűzi az almát, az aranyalmát, előbb ezüstöt,
aranyat, azt követte a gyémántalma. Aki azt
mindhármat elviszi (a kitűzött! almákat), hogy anyyira
fől tud a lovával ugratni, azé lesz a királykisasszony.

98. No, jó, ugye.

99. Mi legyen, mi ne legyen?

100. A két (idősebbik) fivér reggel öltözik a
legszebb ruhájába, a lovaikat kifényesítik, kipucolják.

101. Kérdezi tőlük a bolond:

102. – Hová mentek, fivéreim?

103. – Hová mennénk, bolond! Neked semmi közöd
nincs odafelé (ahhoz)! Te menj vissza a disznóóladba,
neked ott van a helyed!

104. – Hāt, azért mondjátok meg nekem, hová
(mentek)!

105. – Hāt, megyünk szerencsét próbálni, hogy a
királykisasszony kezét megnyerni.

106. Tudott ezekről mindről ő, ugye.

107. Hāt, amikor elmentek, kiment a diófához,
belenyült, kivette azt a kötőféket, megrázta, hāt,
előtte termett az a kanca.

108. – Édes gazdám, – mondta – mondjad, mi a
kivánságod!

109. – Hāt, az most a kivánság, hogy egy aranyöltöny
(legyen rajtam) és aranyszőrű ló legyen alattam és
ne ismerjen meg senki se! Én lehessek a legelső,
tudjam az almát elhozni!

110. Hāt, ahogy ő azt kimondta, bizony, már azok a
ruhák rajta voltak, a ló hátán ült és ment.

---

phrāl bačīn le čhinda, hogy pāl nekā žal upre pro than.

115. Hát, igen. Kada lo ođa pelo taj āri sin tūzin i legejštri, i somnakūni phāba upre khangērdakro teveo.

116. Jek rugaskodinda, taj mār i phāba te leste sin, taj ođa vāgtatinda uzi kirālykisasszony taj prik la astārda taj čumidiūna la t' odoha fut lo tūninda.

117. Bizony, khēr gēlo, oda kötőfék līna, pāl čīta andi akhorin, and oja odu, pāl lo gēlo.

118. Udanavka lo sin čorro, sar angl oda sin, ugye.

119. An khēr leskre duj phrāla.

120. Žal angjāl lende avka melālon, ođa zeleno klaoth sin upre leste.

121. Phēnel pre phrālengē:

122. – Hej, mre kedvesne phrāla, phukāven mange, so dikhjen, so sīne!

123. – Hallgatin, dilino, ža tu pāle!

124. – Ō, sigeder le dikhjum, – phenda – sar tumen.

125. – De csak oső ma vaker, – phenda – phukāv, so sin!

126. – Hát, so ujahī! Még t' ođa dikhjum, hogy tele klininden angjāl leste taj molinahi leske taj kőörgínahi leske taj sar upre ugratinda upro tetēvo taj ezűstítiki phāba līja taj fut legēda.

127. – Hát, khatar dikhjan tu adal, dilino?

128. – Khatar? – phenda. – Uprāl kēmēncko tetēvo, uzār amende.

129. Hát, ando bosszú lin, tel čorde o kēmēni.

130. – No, dilino, athar tu būter na lešinaha ništa nā, hogy amen kāj žas vago so kēras!

131. No, lačo.

132. Ugye, ārto dí o kirāji papāl phēnel, ār dobultatinānde, ko papāl i duji aranyalma fut ležel, odoleskeri ovla, taj kaske trítismuj sīkerūlīnla.

133. Mer sīne ezüstalma, aranyalma, gyémántalma.

134. Ko adala trin fut žānel egymásután te ležel,

111. Hát, bizony, ahogy ment, a fivérei elébe letérdeltek, nem ismerték meg.

112. – Mondd meg nekünk, kedves, aranyos, fiatal herceg, honnan jöttél te, mi (milyen) országból származol, mert mi még hasonló embert soha életünkben nem láttunk! Hová valósi vagy te?

113. – Ō, hová valósi lennék! Ahol pofon vāgnak, abból az országból vagyok.

114. Mert mielőtt elment hazulról, az egyik fivére pofon vágta, hogy visszamenjen a helyére (a szűniba).

115. Hát, igen. Amikor ő odaesett (odaért), és ki volt tűzve a legelső, az aranyalma (az ezüstalma!) a templom tetejére.

116. Egyet rugaskodott (egyét ugrott a ló) és már az alma nála is volt, és odavágtatott a királykisasszonyhoz és átkarolta őt és megcsókolta és azzal eltűnt.

117. Bizony, hazament, azt a kötőféket fogta, visszatette a diófába, abba az odúba, visszament (haza).

118. Ugyanúgy volt szegény, mint ezelőtt volt, ugye.

119. Jön haza a két fivér.

120. Megy elébük úgy piszkosan, az a zöld pendely volt rajta.

121. Mondja a fivéreinek:

122. – Hej, kedves fivéreim, mondjátok nekem, mit láttatok, mi volt!

123. – Hallgass, bolond, menj te vissza!

124. – Ō, hamarabb láttam azt, – mondta – mint ti.

125. – De csak olyat ne beszélj, – mondta – mondjad, mi volt!

126. – Hát, mi lett volna! Még azt is láttam, hogy letérdeltetek előtte és imádkoztatok neki és könyörögtetek neki és ahogy fölgratott a tetőre és az ezüstálmát megfogta és elvitte.

127. – Hát, honnan láttad te ezeket, bolond?

128. – Honnan? – mondta. – A kémény tetejéről, mitőlünk.

---

odoleskəri övla i királykisasszony tāj o cilo kirajšago.

135. Lāčo.

136. O duj phrāla papāl pumen, ugye, upre urđen.

137. Még āver grasten, so kova hi, šukārederen.

138. Urđen pumen šukār, indūlīnen, hogy fut žan.

139. Žal ōda papāl o dīlino uze lende.

140. – Mre phrāla, ležen te man, o Del tumen te aldīl!

141. – Žas pāl ada khatar!

142. Lija pe o jek tāj ande bul le pruṭinda papāl.

143. – Ža pāl tu ōda khatar andi disznóól!

144. Žan fut papale.

145. Kada on fut gele, ār pe dikhja.

146. Mā le na dikhja le niko nā, hogy ōv so kērel.

147. Žal uze akhorin, ānde astārda misto kötőfék, meg le tūnālel, megjelenīel angjāl leste i kanca papāl.

148. Phēnel leske:

149. – So hi, muro gazda, tro kívánság?

150. – Akān ōda hi muro kívánság, hogy aranyszörű gra te ōl telāl mande tāj arany talpig t' ovav te me andi foti tāj me nekā žav te lav tēl papāl t' okija phāba.

151. Adā sar ōv ār phenda, mā te meg sin, tāj upre leste sin aranītike fōti, t' o gra aranyszörű sine.
152. Hāt, bizony, merre žalahi, čilloginlahi-villoginlahi, sar o khām, kada radoginel, avka upre leste radoginel odole fōti.

153. Leskre duj phrāla, kada le dikhle, papāl tele klīninde.

154. – Āj, phukāv amenge, kedvešno királyfi, khatar ājal, andrāl so them sarmazines!

155. Mer ār cidīna, savo le pruṭinda khēr andi bul, andi bul le pruṭinda.

156. – Me odoj āčhav and ōda them, kaj andi bul pruṭīnen le manuše.

157. Hāt, ugye, na āle upre, ugye, akān még, hogy

129. Hāt, a bosszúban megfógták, ledöntötték a kéményt.

130. – No, bolond, innen te többet nem fogsz lesni semmit se, hogy mi hovā megyünk vagy mit csinálunk!

131. No, jó.

132. Ugye, másnap a király megint mondja, kidoboltatta, aki megint a második aranyalmát elviszi, azé lesz (a királylány), és akinek harmadszor (is) sikerūlni fog.

133. Mert volt ezüstalma, aranyalma, gyémántalma.

134. Aki ezt a hármat el tudja egymásután vinni, azé lesz a királykisasszony és az egész királyság.

135. Jó.

136. A két fivér megint, ugye, öltözik.

137. Még más lovakat, amik, izé, szebbeket.

138. Öltöznek szépen, indulnak, hogy elmennek.

139. Megy ōda megint a bolond hozzájuk.

140. – Fivéreim, vigyetek engem is, az Isten áldjon meg benneteket!

141. – Mégy vissza innen!

142. Fogta magát az egyik és seggbe rúgta őt megint.

143. – Menj vissza te ōda innen a disznóólba!

144. Mennek el megint.

145. Amikor ōk elmentek, kinézte (kivárta).

146. Már nem látta őt senki se, hogy ő mit csināl.

147. Megy a diófához, belenyūlt a kötőfék miatt, megrázza, megjelenik előtte a kanca megint.

148. Mondja neki (a kanca):

149. – Mi, gazdám, a kívánságod?

150. – Most az a kívánságom, hogy aranyszörű ló legyen alattam, arany talpig legyen én is a ruhákban és én menjek, hogy vegyek le megint másik almát.

151. Ezt ahogy ő kimondta, már meg is volt és rajta voltak az aranyruhák, a ló is aranyszörű volt.

152. Hāt, bizony, amerre ment, csillogott-villogott,

---

lengro phrāl hi vāgy ko hi.

158. Hāt, kada ōda pēlo, mār sako užārlahi, dikhnaḥi.

159. Sar lo žalahi, radoginlahi kōrūlōtte sa.

160. I kirālykisasszony mā ando bloko le užārlahi.

161. Jek vāgtatās kerdā, upre lo ugratīnda, tele lija t' oja phāba, andi posīta čīta.

162. Ōda gelo uzi kirālykisasszony, papāl la čumidiņa.

163. Ōj mār akkor pri angrusti leske upro angrušto cidiņa, le faīuske.

164. De, lačo.

165. Papāl khēr gelo, liņa o kōtōfēk, gelo ār uzi akhorin, pāle čīta and oja hēv.

166. Udanavka lo sin, sar valamikor sin, avka čorrikān, melalon, khandvalo'.

167. An leskre duj phrāla khēr kuj.

168. – Āj, mre phrāla, so dikhjen tume?

169. – Ej, dilino, tu oso na dikhjāl! Oso šukār még ni amen soha az életbe' na dikhjam, sājť žias. Sin ek kirālyfi, tiszta aranyszín te leskro gra, te leskero foti. Hām, tu még oso soha életedbe' na dikhjāl!

170. – Ej, me sigeder dikhjum, sar tumen!

171. – Akkor so dikhjāl, dilino?

172. – Hāt so? Kada tēl klinīnden angjāl leste, tāj még gudi rōvnahi tāj avka leske kōnōrginahi, hogy te phukāl tumenge, hogy kaj āčlahi.

173. – Khatar dikhjan tu, dilino?

174. – Uprāl i drisni dikhjum – phenda.

175. On t' oja lin, ānde živjārde i drisni, o duj phrāla.

176. Dehāt, ugye, lačo.

177. Āl o trito dī.

178. Ārto dī plan papāl ār hirdetīnel o kirāji, adi o utolsó nap. Ām adi mindenféleképpen neka jelenīnel, ko a környezetbe sin.

179. Megjelenīnda mindenko, mer egyttāl te bijav

mint a Nap, amikor ragyog, úgy rajta ragyogtak azok a ruhák.

153. A két fivére, amikor őt meglátták, megint letérdeltek.

154. – Aj, mondd meg nekünk, kedves királyfi, honnan jöttél, mi (melyik) országból származol?

155. Mert kihúztā, amelyik őt rűgta otthon seggbe, seggbe rűgta őt.

156. – Ēn ott lakom abban az országban, ahol seggbe rűgjak az embereket.

157. Hāt, ugye, nem jőttek rá, ugye, most még, hogy az ő fivérük vagy kicsoda.

158. Hāt, amikor odaesett (odaért), mār mindenki vārt, nézett.

159. Ahogy ő ment, ragyogott körülötte minden.

160. A kirālykisasszony mār az ablakban vārta őt.

161. Egy vāgtatást csinālt, fōlgratott, levette az almāt is, zsebbe tette.

162. Odament a kirālykisasszonyhoz, megint megcsókolta.

163. Ō (a kirālykisasszony) mār akkor a gyūrűjē az ujjāra hűzta, a fiúnak.

164. No, jó.

165. Megint hazament, fogta a kōtōfēket, ment ki a diófához, visszatette abba a lyukba.

166. Ugyanűgy (ugyanolyan) volt, mint valamikor volt, úgy szegényesen, piszkosan, bűdösen.

167. Jōn a két fivére hazafelé.

168. – Aj, fivéreim, mit láttatok ti?

169. – Ej, bolond, te olyat nem láttál! Olyan szépet mi sem az életben nem láttunk, amióta élünk. Volt egy kirālyfi, tiszta aranyszínű a lova is, a ruhāja is. Hāt, te még olyat soha életedben nem láttál!

170. – Ej, én hamarabb láttam, mint ti!

171. – Akkor mit láttál, bolond?

172. – Hāt, mit? Amikor letérdeltetek előtte, és még sirtatok és még könyörögtetek, hogy mondja meg nektek, hogy hol lakott.

---

likerla, hogy la királykisasszony murš nek' ol.

180. Hām, uđanadā, hām, o dilino, angl adā sin uzi királykisasszony taj annyira szerelembe laha pelo, hogy oj khāmni leštar peli, i királykisasszony.

181. Lačo.

182. De ārto dī papāl lo gēlo, o duj phrāla megindulinde.

183. – Aj, mure phrāl, ležen te man mit!

184. – Dehogyis tut ležas mit, dilino! Sar tut nekā ležas mit, kada ni eddig na legejam, ni pal adā!

185. Taj tele kamlahi te špirinel.

186. Rōvlahi lo, kōnōrginlahi, hogy te nā le špirinel.

187. No, kada le fut gēle, gēlo ār papāl uzi akhorin lo, meg le tinanda pro kötőfék, megjeleninda i kanca.

188. Phēnel lake:

189. – Akān eddig – phēnda – sin man te ezüstitiko gra, te aranszin. Hām, akān, oso, o legšukāreder hi gyémántöltőny nekā ol upre mande taj fōti, taj kard, taj t' o gra gyémántszőri nek' ol, mert adi hi legučēder upre čiti i somnakūni phāba, hogy fut la te žanav te ānel.

190. De abba a pillanatba, ugye, ule odola fōti.

191. Taj o gra žalahi lo.

192. Hát, bizony, mere lo fer žalahi, sako ānde asārlahi pre ātha, mer nagyon radoginlahi taj fečešo sin, o gyémánt annyira sikrázinlahi még, hogy naštik leha szembe dikhlahi niko nā.

193. Hát, bizony, kada le leskere phrāla dikhle, akkor mā tele klininde taj avka kōnōrginahi, nekā phukāl, khatar hi lo.

194. Ąm akkor mā nim alav uze lende na phēnda, hanem egyenesen žalahi, upre ugratāda taj tele lāna i somnakūni phāba taj andi pošita la čita.

195. Taj ōda gēlo uzi királykisasszony taj prik la asārdā taj čumida la, taj lāna pe taj fut gēlo.

196. Ąl kher ōkola duj phrāla.

197. Őv kōzbe mā lija pro kötőfék taj pāle čita ōda

173. – Honnan láttad te, bolond?

174. – A kazalról láttam – mondta.

175. Ők azt is fogták, begyűjtötták a kazlat, a két fivére.

176. Dehát, ugye, jó.

177. Jön a harmadik nap.

178. Másnap délt (másnap délben) megint kihirdeti a király, ez az utolsó nap. Ąm ez (az) mindenféleképpen jelenhessen meg, aki a környéken van (lakik).

179. Megjelent mindenki, mert egyúttal lakodalmat is fog tartani, hogy a királykisasszonynak férfi (férj) legyen.

180. Hát, ugyanez, hát, a bolond, ezelőtt volt a királykisasszonynál és annyira szerelembe esett vele, hogy ő teherbe esett tőle, a királykisasszony.

181. Jó.

182. De másnap megint ment, a két fivér megindult.

183. – Ąj, fivéreim, vigyetek engem is magatokkal!

184. – Dehogyis viszünk téged magunkkal, bolond! Hogyan vigyünk téged magunkkal, amikor eddig se nem vittünk, ezután se (viszünk)!

185. Ąs le akarták zárni.

186. Sírt, könnyögött, hogy ne zárja (zárják).

187. No, amikor Ők (a fiverei) elmentek, ment ki megint a diófához, megrázta a kötőfékét, megjelent a kanca.

188. Mondja neki (a kancának):

189. – Most eddig – mondta – volt nekem ezüstlő is, aranszínű is. Hát, most olyan, a legszebb gyémántöltőny legyen rajtam és ruhák, és kard, és gyémántszőri lő is legyen, mert ma van a legmagasabban főtve az aranyalma (a gyémántalma!), hogy el tudjam hozni.

190. De abban a pillanatban, ugye, meglettek azok a ruhák.

191. Ąs a lő ment.

---

andi akhorin.

198. *Phukāvnahi te pumāre dādeske:*

199. – Hām, mri daj taj mro dade, oso még soha életembe' na dikhljam, oso ragyogás, oso fényesség, ande soste adí megjeleninda adā – te dīlinoske phendā – ov o kirāji – te dīlinoske.

200. De, lačo.

201. Hát, ugye, ārto dí ār hirdetinel o kirāji. Hogy odola trin somnakūne phābi. Ande pro klaōth, kaj sōvlahi lo, garuda len mašk o prāho.

202. Ár hirdetinel o kirāji, hogy ārto dí sako nekā jeleninel meg anglo királykisasszony, mert i királykisasszony ár valastinel odole manuše, ko fut legēda o trine somnakūne phābi, hogy nekā žānen o bijāv meg te likērel.

203. Hát, bizony, ugye, gele, ko sin, angl oda, ko serenče próbāinde, hogy, hām, abszolút jekheskro jek na.

204. Sin uza királykisasszony addigra tikno murš fatū. Bār ugyan andi paramisi sig on t' o murš fatū eš te barjon, mer jek dí jek beršeske sāmolinen andi paramisi.

205. Phēnel o kirāji:

206. – Kas adā fatū ola somnakūna phābaha ando kōlin čidla, oda ōvla o dad.

207. Hát, odoj sin o hercegek, bárók, földesne murša, ko sin, šukār legények sin, gāžikāne murša sin, sa ōda gele šorba, ko odoj sin.

208. Kamlahi cuj te del gelinel uzi somnakūni phāba, hogy csak ōv nek' ōl o dad.

209. Egyáltalán o fatū, uze nikaste nā, ni i királykisasszony nā.

210. Phēnel o phūro kirāji, hogy kas hi még adaj ando gav, te hi még valakas fatū, nem baj, ha cūsinda, vagy másinda, hogy akársar ár dīfol, nekā le ležen a király színe elé, mer amennyiben tele tagadinen vgy a ležen le, akkor leskra cila čalāda ār

192. Hát, bizony, amerre ō (a harmadik legény) ment, mindenki befogta a szemeit, mert nagyon ragyogott és fényes volt, a gyémánt annyira szikrázott még, hogy nem nézhetett vele szembe senki se.

193. Hát, bizony, amikor a fiverei meglátták őt, akkor már letérdeltek és úgy könyörögtek, (mondja meg), honnan van (hovā valósi).

194. Am akkor már szót se hozzájuk nem mondott (egy szót se szolt hozzájuk), hanem egyenesen ment, fölugratott és levette az aranyalmát (gyémántalmát!) és zsebbe tette.

195. És odament a királykisasszonyhoz és átkarolta, és megcsókolta, és fogta magát és elment.

196. Jön haza az a két fivér.

197. Ő közben már fogta a kötőfékét és visszatette oda a diófába.

198. Mondta (az egyik fivér) az apjuknak (a szüleiknek) is:

199. – Hát, anyám és apám, olyat még soha életemben nem láttunk, olyan ragyogást, olyan fényességet, amiben ma megjelent ez a, – a bolondnak is mondta – ő a király, – a bolondnak is.

200. No, jó.

201. Hát, ugye, másnap kihirdeti a király. Hogy azt a három aranyalmát. A pendelyében, ahol aludt, elrejtette azokat (az aranyalmákat, vagyis: az ezüstalmát, aranyalmát és a gyémántalmát) a hamu között.

202. Kihirdeti a király, hogy másnap mindenki jelenjen meg a királykisasszony előtt, mert a királykisasszony kiválasztja azt az embert, aki elvitte a három aranyalmát (ezüstalmát, aranyalmát, gyémántalmát), hogy tudja a lakodalmat megtartani.

203. Hát, bizony, ugye, ment, aki volt, azelőtt, akik szerencsét próbáltak, hogy, hát, abszolút egyetlen egy se.

204. Megvolt (megszületett) a királykisasszonynál (a

irtínel.

211. Phēnel o phūro:

212. – Felseges király atyám, man si jek čorro, dilino, melalo fatū. Hām, upr odā, mēg upr odā nēm nāštik dikhes, mer oda annyira hi melalo tāj annyira hi lo oda.

213. – Man na érdekelinel, te ek lim lo sa ūlo, vagy melalo, akársar, t' akkor is, de anen le, mer oda ar nān ma, sar kas csak muro unoko čedel la phābaha. Odā hi o dat.

214. Dehāt akān na žānen odole čorre diline oda te lēžel anglo kirāji, sar ar diól.

215. Ni nā urāde le, ni nā thōde le, ništa nā ole kirājeske ninci. Egy-két szöbul lākhle le, oda le legēde, oda le terdārde tel.

216. Hāt, bizony, kada fatūvoro dikhja, la phābaha akkor ando kölīn čidiña, hogy hanyatt pēlo. Tāj okola trin phābi ar lestār pēlo andr oda klaoth.

217. Dehāt akān sako megsi mūlo.

218. Hāt, sar akān, hogy adale diline limāle čidiña adā fatū?! Hāt, adā t' övlahi odā šukār, terno herceg, odā kirāji, ko fut legēda o trin somnakūne phābi?... Hāt, adā nān čāco!

219. Hāt, o phūro kirāji, bizony, fer pe lažāno.

220. Tāj leskri čāj, kada le dikhja, oja prik le koppinda, sa le com čumikerda, hām, prinžarda le.

221. – Adā hi mro kedvešno murš, adā hi mre fatūveskre dat, tāj me csak adaleha žijav! Te nā man leske diñal, akkor murdār tele tāj te man, mer me āvereskēri soha na övav maj, csak a leskēri. Mer öv hi odā, ko fut legēda o trin somnakūne phābi.

222. Hāt, akān o kirāji ugyan andi ladž so te kērel, so nā?

223. Lija te pra čā, tele and ek pinca, tēl len čidiña tāj tēl len špirinda.

224. – Hāt, akān csak āčen ott! Te annyira tu sal, hogy oda nek' ol, akkor tu živ leha adej and aja

királykisasszonynak) addigra a kis férfi(füü)gyerek. Bár ugyan a mesében hamar meglesznek a férfi – (füü)gyerekek is és növekednek is (meg is nőnek hamar), mert egy napot egy évnek számolnak a mesében.

205. Mondja a király:

206. – Akit ez a gyerek azzal az aranyalmával mellbe fog dobni, az lesz az apa.

207. Hāt, ott voltak a hercegek, bárók, földes férfiak (földesurak), akik voltak, szép legények voltak, nem-cigány férfiak voltak, mind odamentek sorban, aki ott volt.

208. (Mindenki) akart volna feléje (hozzá) dörzsölődni az aranyalmához (mindenki szerette volna megérinteni az aranyalmát), hogy csak ő legyen apa (hogy király legyen belőle).

209. Egyáltalán a gyerekekhez (se), senkihez se, a királykisasszonyhoz se (érhetett, juthatott senki).

210. Mondja az öreg király, hogy akinek van még itt a faluban, ha van még valakinek fiúgyereke, nem baj, ha csúszott, vagy mászott, hogy akárhogy kinéz, hozzák őt a király színe elé, mert amennyiben letagadják vagy nem viszik, akkor az egész családját kiűrtja.

211. Mondja az öreg (ember):

212. – Felseges király atyám, nekem van egy szegény, bolond, piszkos fiúgyerekem. Hāt, arra, még arra nem is nézhetsz, mert annyira piszkos és annyira oda van (annyira elhanyagolta magát).

213. – Engem nem érdekel, ha egy takony lett teljesen, vagy piszkos, akárhogyan (van), akkor is, de hozzátok őt, mert az nem más már, mint akit csak az unokám megdob az almával. Az az apa.

214. Dehāt most nem tudják azt a szegény bolondot odavinni a király elé, mint (ahogyan) kinéz.

215. Se nem öltöztették, se nem mosdatták meg,

pinca egy életen át!

225. Hát, bizony, ko igen šajnalinlahi o királykisasszony, lakri kovla mindig pomožinlahi, dėdmama lakri vgy ko lake sin, dėdelgetője la sine, lakri szolgál.

226. Oja sako plān azēr, so āclahi hābōro, delahi lēnge ānde and oja pinca te hal, hod te nā mēren andi bokh.

227. Hát, mán, bizony, te királykisasszony pe pāl oj kezdīnda te lel.

228. Hogy so, bizony, žānda te kērel, upre kaste oj phenda.

229. Kada akān oj nyugodtan šaj āvrāl rajkān živlahi, sar angl oda, akān meg, ugye, kasaha tēl phanda pro ēleto, kas vāllalinda, hogy ko hi lakēro, ko o phābi tēl kedija, o somnakūne phābi, uprāl khangerdakro tētevo.

230. Hát, kadā te i királykisasszony jefkār fer sūti, adā meg tinanda odi kova, so leste le sine, tēl o klaoth, oda mit pēha legēda, oda kōtōfēk.

231. Meg leske jelenīnda i kanca.

232. Phēnel leske:

233. – Fidēlin, – phēnda – nek' ol adej osō hābe, sar uzo kirāji te nā ōl kōlōnbēder hābe, sar adej uzo amende tāj te fōti sakofēlitiko kova nek' ol adej mra žuvja tāj te fātū te nā len ōl andrāl nisoste nā hiāny!

234. Mer, ugye, kōzbe šūnda, hogy leskere apōs o kā kirāji ando hābōrū akhārda te hābōrizīnel.

235. Tāj ār lo gēlo, odoj muklja pra žuvja, gēlo.

236. Tāj phēnel odola kancake:

237. – Fidēlin, – phēnda – adaj pal mro dūmo ezeri nīnci tētōtōl-talpig fegverbe és meka ma te dōžīnel ellensēg!

238. Hát, bizony, so te kērel? Dikhel pāl.

239. Ezeri esej tētōtōl-talpig ando ezüst fegverbe hi le ōltōzim, ham, mā leskre apōšeskere nīnci, mā kāj sin andrāl, kāj nā, mer mā veszťsre terdolahi būti.

semmit se (csináltak vele) annak a királynak a katonái. Egy-két szóból megtalálták őt, odavitték, odaállították le.

216. Hát, bizony, amikor a fiúcska meglátta, az almával akkor mellbe dobta, hogy hanyatt esett. És az a három alma kiesett tőle abból a pendelyből.

217. Dehát most mindenki meg van halva (a csodálkozástól),

218. Hát, hogyan most, hogy ezt a bolond taknyost dobta meg ez a fiúgyerek?! Hát, ez lenne az a szép, fiatal herceg, az a király, aki elvitte a három aranyalmát (ezüstalmát, aranyalmát, gyémántalmát)?!... Hát, ez nem igaz!

219. Hát, az öreg király, bizony, elszégyellte magát.

220. És (az öreg király) lánya, amikor őt meglátta, az átkapta, teljesen összecsókolgatta, hát, megismerte.

221. – Ez az én kedves férfim (férjem), ez az én gyerekeim apja, és én csak ezzel élek! Ha nem neki adtál, akkor őlj le és engemet is, mert én másé soha nem leszek majd, csak az övé. Mert ő az, aki elvitte a három aranyalmát (ezüstalmát, aranyalmát, gyémántalmát).

222. Hát, most a király ugyan a szegényben mit csináljon, mit ne?

223. Fogta a lányát is. Le egy pincébe, ledobta és lezárta őket.

224. – Hát, most csak maradjatok ott! Ha annyira te vagy (ha annyira akartad a bolondot), hogy az legyen (a férjed), akkor te élj vele itt ebben a pincében egy életen át!

225. Hát, bizony, aki igen sajnálta a királykisasszonyt, az ízeje (a dajkája) mindig segített, a dėdmamája vagy kije volt, dėdelgetője volt, szolgálja.

226. Az minden dēlt (minden dēlben) azért, ami megmaradt ételecske, adott nekik be abba a pincébe enni, hogy ne haljanak meg az éhségből.

227. Hát, már, bizony, a királykisasszony is kezdte

240. Žal oda uzo kiraji.

241. Phēnel lo:

242. – Felsőges király atyám, – leske phenel – muk,
– phenda – me nekā pomožinav tuke, maj me megmentinā
te tut taj te tro them, maj me – phenda –
fer mārā tre ellenség adathar!

243. – Jaj, mro čho, – phenda – bár te ovjahi oso
lačo, hogy pomožines mange, csak na žanav, maj sar
le tuke meg le hālālinav!

244. – Maj – phenda – ovlā upre mód taj lehetőségs,
hogy meg le hālālines.

245. Hát, ugye, phenda pre nincenge lo, egy-két
szóból fut uštade le ellenség.

246. Közbe leskere apōšiske čhindle leskero va,
ratvālo sin, čhindle leskero va.

247. Csak hogy ōv ār līja pro zsebkendő, ānde
phānda le odoleha pre apōšiskero va, so még leskri
čaj le dija, kada ōv i somnakūni phāba tele lūia, te
zsebkendő.

248. De mā leske prinžarūtno pēlo, le phūreske.

249. – Oda zsebkendő igen hi mange – phenda –
prinžarūtno!

250. Ōv na phenda ništa nā fatūveske, nā, hanem
fut lestār bučūzinda ōthār, oda meg nagy hálával
kōsōninda leske.

251. Hát, bizony, kada khēr gēlo phūro kiraji bāra
vōjaha.

252. Phēnel:

253. – Ej!

254. Pra žuvjake:

255. – Mri kedvešno žuvji, – phenda – sin ek bāro
hercego, ko ālo pre hadšeregīha taj meg man
mentūnda, te amāro them. Taj dikh, – phenda –
šebešūlindum taj prik čhinda mro va, ām ōv man
dija ek zsebkendő taj ōv le phānda ānde.

256. Dikhel i daj a zsebkendő.

257. – His ada amāra čakro zsebkendő hi! Sar diōlahi

magāt (össze)szedni (kezdetű rácszmēlni, mit
csinālt).

228. Hogy mit, bizony, tudott csinālni, (hogy) kire
mondta ō (hogy a férje legyen).

229. Amikor most ō nyugodtan kint urasan élhetne,
mint azelőtt, most meg, ugye, kivel kötötte le az
életét, kit vállalt, hogy ki az ōvé, aki az almat
leszedte, az aranyalmát, a templom tetejéről.

230. Hát, amikor a királykisasszony is egyszer
elaludt, ez megrázta azt az izét (a kötőféket), ami
nāla volt, a pendely alatt, azt magával vitte, azt a
kötőféket.

231. Megjelent neki a kanca.

232. Mondja neki:

233. – Figyelj, – mondta – legyen itt olyan étel, mint
(hogy) a királynāl ne legyen különb étel, mint itt
nálunk és ruha is mindenféle izé legyen itt, a
feleségemnek és a fiúgyereknek ne legyen belőle
se hiány!

234. Mert, ugye, közben hallotta, hogy az apōsāt a
másik király háborúba hívta háborúzni.

235. És kiment ō (a fiú, a pincéből), ott hagyta a
feleségét, ment.

236. És mondja annak a kancának:

237. – Figyelj, – mondta – itt a hátam mögött ezer
katona (legyen) tetőtől-talpig fegyverben, és hagyj
nekem (le)győzni az ellenséget!

238. Hát, bizony, mit csināljon? Néz hátra.

239. Ezer ilyen (katona), tetőtől-talpig ezüstfegyverbe
vannak öltözve, hát, már az apōsa katonái, már hol
volt belőlük, hol nem, mert már vesztesre állt sok.

240. Megy oda a királyhoz.

241. Mondja:

242. – Felsőges király atyám, – neki mondja – engedd,
– mondta – (hogy) én segítek neked, majd én
megmentelek téged is és az országodat is, majd én
– mondta – el fogom verni az ellenségeidet innen!

är odä manuš?

258. – Udanavka – phenda – är diŋolahi, – phenda – kada i somnakuni phäba, – phenda – ko fut legedä, odä sine.

259. – Odä sine öv, odä sine!

260. Dehät, bizony, o faŋu khēr and odä klaōth sin uze pri žüli, uze pro faŋüvoro. Valaso danušno pēlo mégis csak le phüre kirájeske.

261. Hát, phenda:

262. – Akān mist odä, kaj le odä herceg megmentinda tāj te leskro nēpo, t' öv lenge megkedelmezinel tāj rendesno than len del.

263. Hát, pra čake megkedelmezinel tāj te pre vőjiske.

264. Valaso sejtinlahi, csak mégis nāna hi lo biztošno.

265. Hát, är len mukja külön andi kastély, jek lakosztály len diña, ám si te nāndine on rendesen. Mingyān fōti le din.

266. Hát, kada tēl pašlīne, bizony, te söl, phenel öv pra žüvjake:

267. – Av, mri žüvji! – phenda akān, tāj le faŋüvoro liña.

268. Tāj othār uzār pro após gēlo, körülbelül kétszáz méterre sin ek šukār, rejsa than.

269. – Maj – phenda – amen adaj keraha amenge ek dīs – phenda – mingyān.

270. Liña o kötőfék, meg le tinānda, megjeleninda oja kanca.

271. – Édes gazdám, – phenda – so hi tro kívánság?

272. – Hát, adā hi, jek utolsó kívánság hi man még tūtār, – phenda – hogy šelvār šukāreder dīs man nek' öl, sar mure sastre so hi tāj šelvār gazdagütnēder kovā! Tāj adathār ži oda uzo leste i phurt, so prik žal, ando somnakā nekā terdolā!

273. Dehät meddig leske likerda?

274. Oda lija o kötőfék, oda lake keskindā andi men la aranitika kancake.

243. – Jaj, fiam, – mondta (a király) – bár ha lennél olyan jó, hogy segítesz nekem, csak nem tudom, majd hogyan háláljam meg neked!

244. – Majd – mondta a (fiú) – lesz rá mód és lehetőség, hogy meghálálod.

245. Hát, ugye, mondta (szólt) a katonáinak, egy-két szóból elzavarták az ellenségeket.

246. Közben az apósának megvágta a kezét, véres volt, megvágta a kezét.

247. Csakhogy ő kivette a zsebkendőjét, bekötötte azzal az apósa kezét, amit még a lánya (a királynak) adott neki, amikor ő az aranyalmát levette, a zsebkendő is.

248. De már neki (a királynak) ismerős esett (lett), az öregnek.

249. – Az a zsebkendő nekem igen – mondta – ismerős!

250. Ő (a király) nem mondott semmit se a fiúgyerekeknek, nem, hanem (az) elbúcsúzott tőle onnan, az (a király) meg nagy hálával megköszönte neki.

251. Hát, bizony, amikor hazament az öreg király nagy kedvvel.

252. Mondja:

253. – Ej!

254. A feleségének:

255. – Kedves nőm (kedves feleségem), – mondta – volt egy nagy herceg, aki jött a hadseregével és engem megmentett, az országunkat is. És nézd, – mondta – megsebesültem és (az ellenség) átvágta a kezemet, ám ő nekem adott egy zsebkendőt és ő kötötte be.

256. Nézi az anya a zsebkendőt.

257. – Hiszen ez a mi lányunk zsebkendője! Hogyan nézett ki az ember?

258. – Ugyanúgy – mondta – kinézett, – mondta – (mint) amikor az aranyalmát, – mondta – aki elvitte, az volt.

---

275. Oja lija pe, fut geli, pāl ando them upre sállinda.

276. Dehāt rātaha upre uštel leskero após, dergelinel pre aīha.

277. Phēnel pra žuvjake:

278. – Šūnes, – phēnda – dikh āri prik o bloko!
Tiszta somnakūni palota hi amenca szembe –
phēnda. – Adaj prik te somnakūni phurt phāndel
ānde o drom prik – phēnda. – Hāt, ko šaj h' odā, ko
ada rāt avka sig upre epitinda odā palota?

279. – Hāt, hogy biztos sūno dikhes vagy na lāče
dikhes.

280. Leskri žuli uštel, t' oj dikhel uzo o bloko.

281. Hāt, kas dikhlahi andi erkély avrāl? Pra čha
dikhel le faťuvōreha, uzār late ek šukār terno
kirājicko manuš ande šukār foti urdin, korona upro
šero leske.

282. T' odaj hi le avrāl tā khēlen pumen le faťuvōreha.

283. Phēnel i daj pre muršeske:

284. – Dikh, – phēnda – oda na amāri čhaj – phēnda
– h' oja taj odā, ko tut mentinda, odā kirāji, pre
šeregoha?

285. Dikhel o phūro kirāji.

286. – De bizony, – phēnda – ov hi.

287. Taj na pātalahi peske.

288. Hāt, ov gelo prik uze pri čhaj, uze pro unoko,
t' uze pro vō, taj bocsānat lestār mangja, taj te
leskre duj phrāl bocsānat mangle lestār taj te leskro
dat.

289. Taj még t' adi žin, te nā mūle.

KÁROLYI GYÖRGY „GYUSZI“ (szinto), sz. 1953.

Dombóvár, Tolna megye (M)

Gyűjtés: 2000.

259. – Az volt ő, az volt!

260. Dehāt, bizony, a fiúgyerek otthon abban a pendelyben
volt a felesége mellett, a fiacskája mellett. Valami
gyanús esett (lett) mégis csak az öreg királynak.

261. Hāt, mondta:

262. – Most az miatt (azért), hogy őt az a herceg
megmentette és a népet is, ő (a király) is nekik
megkegyelmez és rendes helyet ad nekik.

263. Hāt, a lányának megkegyelmez és a vejének is.

264. Valamit sejtett, csak mégse volt biztos.

265. Hāt, kiengedte őket külön a kastélyban, egy
lakosztályt adott nekik, ám le kellett vetközniük
(meg kellett fürödniük) rendszeren. Mindjárt ruhákat
adott nekik.

266. Hāt, amikor lefeküdtek, bizony, aludni, mondja
ő a feleségének:

267. – Gyere, feleségem! – mondta most, és a fiac-
káját fogta.

268. És onnan az apósától ment (elment), körülbelül
kétszáz méterre volt egy szép, tiszta hely.

269. – Majd – mondta – mi itt csinálni fogunk
magunknak egy palotát – mondta – mindjárt.

270. Fogta a kötőféket, megrázta, megjelent az a
kanca.

271. – Édes gazdám, – mondta – mi a kívánságod?

272. – Hāt, az, egy utolsó kívánság van nekem még
tőled, – mondta – hogy százszor szebb palota legyen
nekem, mint az apósomnak, ami van, és százszor
gazdagabb izé! És innentől odaig hozzá a híd, ami
átmegy, aranyból álljon!

273. Dehāt meddig tartott neki (a kancának, amíg
ezeket odavarázsolta).

274. Az (a fiú) fogta a kötőféket, oda neki akasztotta
a nyakába az aranykancának.

275. Az fogta magát, elment, vissza az égbe szállt.

276. Dehāt reggel fölkel az apósa, dörgöli a szemét.

277. Mondja a feleségének:

---

278. – Hallod, – mondta – nézz ki az ablakon át, tiszta aranypalota van velünk szemben – mondta. – Itt át aranyhíd is köti be az utat át – mondta. – Hát, ki lehet az, aki ma éjjel így (ilyen) gyorsan fölépítette azt a palotát?

279. – Hát, hogy biztos álmot látsz vagy nem jól látsz.

280. A felesége kel, ő is nézi az ablaknál.

281. Hát, kit látott az erkélyen kint? A lányát látja a fiúcskával, mellette (a lánya mellett) egy szép fiatal királyember szép ruhákba öltözve, korona a fején neki.

282. Azok is kint vannak ott és játszanak a fiúcskával.

283. Mondja az anyja a férjének:

284. – Nézd, – mondta – ott nem a mi lányunk – mondta – az, és ott, aki téged megmentett, az a király, a seregével?

285. Nézz az öreg király.

286. – De bizony, – mondta – ő.

287. És nem hiit magának.

288. Hát, ő (a király) ment át a lányához, az unokájához, a vejéhez is, és bocsánatot kért tőle (a vejétől), és a két fivére is bocsánatot kért tőle és az apja is.

289. És még mai napig is élnek, ha nem haltak meg.

30/2

1. Engedelmo, šavale!

2. Kisz van.

3. Hej, de, vešo, vešo zelenona,

ő, ke, de šukar san te pätranca!

Ke, de šukar san te pätranca,

6. No, ez az ének a cigányoknál!

ke, sar e šeja le balenca!

8. De csak ünnepkor! De csak ünnepkor!

30/2

1. Engedelmet, cigány legények!

2. Készen van (az engedelem).

3. Hej, de, erdő, zöld erdő,

ő, mert, de szép vagy a leveleiddel!

Mert, de szép vagy a leveleiddel,

6. No, ez az ének a cigányoknál!

mert, mint a lányok a hajukkal!

8. De csak ünnepkor! De csak ünnepkor!

---

9. Kasavo nasvālo sim me,
ke, dukhāl mange muro jilo,
ke, žavtar, mange pe l' maljōra,
de, kidav mange luludōra.

13. Kidav mange luludōra,
de, tāj kām godo' sastāren ma.
Či sastāren le luluda,
ke, sa sastāren le orvoša.
17. Dēvla, Dēvla, na māj māj ma,
ke, činā jaba na ʒasār ma,
ke, sim mange čorro šavo,
ke, la mamako dilo šavo!

21. T' aves baʒtālo!

AJTAI BÉLA (másári), sz. 1962.
Tázlár, Bács-Kiskun megye (M)
Gyűjtés: 1984.

30/3a

1. Simas dešuove beršengi hāj muro rom pale sas
bištajekhesko.
2. Hāj mura lalako rom, mure dadeska phako rom
pale garadas ma.
3. Pala pesko dumo šuttas ma.
4. Dine pe muro rom.
5. Ek bāri kasavi šuba.
6. Hāj šutte leske katka... Mustāca ragastisārdas.
Bāro kolopo ande lesko šero.
7. Hāj ek rövlji ande lesko vast, hāj avelas.
8. Kasavo žungālo sas, hod nadon žungālo, kanā
dikhlēm kade, kāj maškura sas voj kerdo!
9. Phenel:
10. – Orde avilem, – phenel – ke orde si mura cina

9. Olyan beteg vagyok én,
mert, fáj nekem a szívem,
mert, elmegyek magamnak a mezőcskékre,
de, szedek magamnak virágocskákat.

13. Szedek magamnak virágocskákat,
de, és hátha azok meggyógyítanak engem.
Nem gyógyítanak meg a virágok,
mert, mind (teljesen) meggyógyítanak az orvosok.
17. Isten, Isten, már ne verj engem,
mert, ne is veszejts el engem,
mert, vagyok magamnak szegény cigány legény,
mert, az anyának buta fia.

30/3a

1. Voltam tizenhat éves és a férjem meg volt huszonegy.
2. És a néném férje, az apám nővérének a férje meg
elrejtett engem.
3. A háta mögé tett engem.
4. Beállítottak (megjöttek) a férjemék.
5. Egy nagy olyan suba.
6. És tettek neki emide... Bajuszt ragasztott. Nagy
kalap a fejében.
7. És egy bot a kezében, és jött.
8. Olyan csúnya volt, hogy nagyon csúnya, amikor
megláttam így, hogy maskarának volt ő csinálva!
9. Mondja:
10. – Erre jöttem, – mondja – mert erre van a kisbárányom
újta. Jöttem megkeresni őt, hol van.

bakrako drom. Avilem, te rodav la, kaj-la. Den la angle!

11. Phenel muro šogoro, mura lakalo rom:

12. – Kathe naj, kathe na rode la, ke ĉ' avilas orde!

13. – No, maj me rodō la – phenel – mindan!

14. Haj žalas karingodi, dikhelas mindenfele, mindenfele dikhelas, haj feri jorkhar:

15. Hap! maladas, yutildas les.

16. – Megsi muri cini bakri!

17. Atunĉi opre urade ma meŝasoŝruhába.

18. Haj, perse, sokas serint, ude, sas abav.

19. Ippen kreĉuno sas.

20. Sar ades si mange, kreĉunosko, angla kreĉuno sas talan do desenca, kanā avile te mangaven ma.

21. Haj po kreĉuno sas o abav, edbe sas.

22. Šinde bakres, balen, mol anadine, kaske so trobusarde, haj sas ŝukar abav sas, hā.

SÁRKÓZI JÓZSEFNÉ „MALI“ (lovári), sz. 1931.

Sárpilis, Tolna megye (M)

Gyűjtés: 1987.

30/3b

1. Kanā žan, te mangan la ša, antunĉik žan he...

2. No, de, aba žanel la šako dād, hod aven te mangan.

3. Ašen angla e kapuva, udi, gra, vurdonā, šoren o pimo, the anen tele o pimo haj avel avri la šako dād.

4. – So kamen kathe, romale? So roden kathe?

5. – Jaj, muro phraloro! Haj, ame kdo rodah. Ek ĉiriklji amendar repulisajlah, ke orde dikhljam. Nadon ŝukar ĉiriklji. Faj kathe repulindas ande ande tumāro kher.

6. – Hāt, kathe naj, muro phral, khanĉehki ĉiriklji, kathe ĉi repulindas.

7. – De bizoŝ, kathe repulindas ande.

8. – Hāt, te mukhen legalabb te dikhav, hod veloba

Adjátok őt elő!

11. Mondja a sógorom, a néném férje:

12. – Itt nincs, itt ne keresd őt, mert nem jött erre!

13. – No, majd én meg fogom keresni őt – mondja – mindjárt!

14. És ment mindenfelé, nézett mindenfelé, mindenfelé nézett, és csak egyszer:

15. Hap! ráakadt (arra, amit keresett), megfogta őt (a kezét).

16. – Megvan a kisbárányom!

17. Akkor felöltöztettek engem menyasszonyruhába.

18. És, persze, szokás szerint, ugye, volt lagzi.

19. Éppen karácsony volt.

20. Ahogy ma van nekem, karácsonykor, karácsony előtt volt talán két nappal, amikor jöttek kéretni engem.

21. És karácsonykor volt a lagzi, egyben volt (egyidőben tartották meg a karácsonyi ünneppel).

22. Vágtak bárányt, disznókat, bort hoztattak, kinek mi kellett, és volt szép lagzi volt, hát.

30/3b

1. Amikor mennek, hogy megkérjék a lányt, akkor mennek és...

2. No, de, már tudja a lány apja, hogy jönnek kérni.

3. Állnak a kapu előtt, ugye, lovak, szekerek, öntik az italt, és hozzák le az italt és jön ki a lány apja.

4. – Mit akartok itt, cigányok? Mit kerestek itt?

5. – Jaj, testvérem! Hát, mi azt keressük. Egy madár tollunk elrepült, mert erre láttuk. Nagyon szép madár. Talán ide repült be a ti házatokba.

6. – Hāt, itt nincs, testvérem, semmi(féle) madár, ide nem repült.

7. – De bizony, ide repült be.

8. – Hāt, engedjétek legalább megnézni, hogy

kathe-j vad nāj kodi čiriklji!

9. – Hāt, apolāl, kāde te sin, av āndre, muro phralōro, či bonuj!

10. Apolāl antunči' putren e kapuva, ke addig či mukhen ānde, či mukhen, zurāren, phāgen a kapuva, pīzden, keren e kapuva, hāj a vėgēn putren avri.

11. – No, av āndre, muro phralōro!

12. Taj guritūn āndre o' hordōvuri bereca, moljanca, anen āndre le ratīja.

13. – No, av ānde, muro phralōro!

14. – Taj das o Sunto Raj Del. Bešen tēle ande muro sālāši! No, dikhta! Taj kathe kodi čiriklji?

15. – Kathe bizoñ! Nadon šukar sin! Arakhlem la, te des la mure šavehke!

16. No, apolāl, kāde den vast tāj šören o pipe hāj xūñlen pe hāj kāde indulin, hođ te keren o ebev.

ROSTÁS LAJOS (colári), sz. 1948.

Budapest (Újpest), Pest megye (M)

Gyűjtés: 1989.

30/3c

1. Dēvlesa rakhav tume, šavale, romale!

2. O Del andas tu, phrala!

3. Hāt, keren mišto hāj jertin, šavale!

4. Ke šundam, hođhāt eđ bākri sas ame, hāj maškar tumāri naje našlastār.

5. Kamasas te rodas la.

6. O Del andas tu, phrala!

7. Rode la, te arakhesa la, rode ū bakre!

8. No, atunči xūñilde pe hāj rode.

9. De lāše garude.

10. Apol von kade phende, hođ bakre, uđi!

11. Katī rode, katī gele, mėg puterde vārikāj jek vudār hāj vi arākhle la še.

valóban itt van-e vagy nincs az a madár!

9. – Hāt, aztán, ha így van, gyere be, testvérkém, nem bánom!

10. Aztán akkor nyitják a kaput, mert addig nem engedik be (a kérőket), nem engedik, (azok) erősködnek, (hogy össze)török a kaput, nyomják, mozgatják a kaput, és a végén (a háziak) kinyitják.

11. – No, gyere be, testvérkém!

12. És gurítják be a hordókat a sörökkel, borokkal, hozzák be a pálinkákat.

13. – No, gyere be, testvérkém!

14. – És megadta a Szent Úristen. Űljetek le a szállásomban!

No, nézd meg! És itt az a madár?

15. – Itt bizony! Nagyon szép! Megtaláltam őt, add őt a fiannak!

16. No, aztán így adnak kezét (kezet fognak egymással) és öntik az italt és fogják magukat és így indulnak, hogy csinálják a lagzit.

30/3c

1. Istennel találak benneteket, cigány legények, cigányok!

2. Az Isten hozott téged, testvér!

3. Hāt, csináljatok jót (legyetek szívesek) és bocsássatok meg, cigány legények!

4. Mert hallottuk, hogyhát egy bárány volt nekünk és a ti nyájatokba elfutott.

5. Szeretnénk megkeresni őt.

6. Az Isten hozott téged, testvér!

7. Keresd meg őt, ha meg fogod őt találni, keresd meg a bárányodat!

8. No, akkor fogtátok magukat és keresték.

9. De jól elrejtették.

Atunči xutilde la še.

13. Megsi amāri bākri,phralale, keren mišto thāj jertün, ke akānak aba avilam, hod̄ ta še, hod̄ te des karing amāro šavo, hod̄ te aven kethāne hāj t' aven baytāle!

14. Hāt, čavale hāj phralale, sar i šej kamlā!

15. I šej te kamela le šaves, atunči mišt' avla. De i šej te na kamlā le šaves, atunči naštig keras oprāl.

16. No, atunči ande la še avri, hod̄ so phenel.

17. hāt,musāj te si, atunči žav.

18. Ke leas apoj karing leste, karing o šavo.

19. No, atunči kerde ek bijāv.

20. Xāle, pile, milatisārde.

21. Xāle, pile, te na müle, ž' ades trajin.

MOHÁCSI SÁNDORNÉ „LULU“ (lovári), sz. 1902.

Bedő, Hajdú-Bihar megye (M)

Gyűjtés: 1983.

30/4a

1. Kanā žasas te mangavas ekha ša, khetāne kiadasas ame žukāres, e terme šēja hāj e terme šave, paša kodole šaveski deš hāj dād, kon žannas te mangaven kodola ša.

2. Hāj sas vi luvutāra, kon cirden, dehāt na mindig pi vulica cirdenas, hanem angla kher kanā resasas, atunči na dur samas, aba duj-trin pāsuri samas, atunči cirdenas, eš atunči gilābenas kode:

3. So mangel i nēvi bōri?

O pāmo sejemi,

i galbano sipeli.

Kadi mangel nēvi bōri.

10. Aztán ők azt mondták, hogy bárány, ugye!

11. Annyit keresték, annyit mentek, amíg megnyitottak valahol egy ajtót és meg is találták a lányt.

12. Akkor megfogták a lányt.

13. Megvan a bárányunk, testvérek, csináljatok jót (legyetek szívesek) és bocsássatok meg, mert most már jöttünk, hogy a lányodat, hogy add a fiúkhöz, hogy legyenek együtt és legyenek szerencsések (boldogok)!

14. Hát, cigány legények és testvérek, ahogyan a lány akarja majd!

15. A lány ha akarja majd a fiút, akkor jól (rendben) lesz. De a lány ha nem akarja majd a fiút, akkor nem tehetünk róla.

16. No, akkor hozták a lányt ki, hogy mit mond.

17. Hát, ha muszáj, akkor megyek.

18. Mert vesszük (választottuk a lányt) aztán hozzá, a fiúhoz.

19. No, akkor csináltak egy lagzit.

20. Ették, ittak, mulattak.

21. Ette, ittak, ha nem haltak meg, máig élnek.

30/4a

1. Amikor mentünk kéretni egy lányt, összegyűltünk mi szépen, a fiatal lányok és a fiatal fiúk, az mellé a fiúnak az anyja és apja mellé, akik mentek kéretni azt a lányt.

2. És voltak hegedűsök (zenészek) is, akik húzták, dehát nem mindig az utcán húzták, hanem a ház elé amikor értél, akkor nem messze voltunk, már kéthárom lépésre voltunk, akkor húzták, és akkor énekelték azt:

3. Mit kér az új menyecske?

Fehér selymet,

sárga cipellőt.

---

4. Kanā putrenas apol i kapuva, āvri avenas.

5. Putrenas o vudār, āvri avenas angla amende a šake dad, deĵ, ānde žasas eš atunci šukares mangasas le, hod te den ame than hāj drom, te šāj uštavas ande lengo kher ānde, ke amāri bakrōri žasājlas eš amāro košo rodel peske amales.

JAKAB ILONA „MARON“ (Iovári), sz. 1936.

Kalocsa, Bács-Kiskun megye (M)

Gyűjtés: 2001.

30/4b

1. Kadi giji, so akānak phenō, ek kasavo rom rakhlas la opre hāj gilabadas la, kas leski romni mukhlas.

2. Eš po duĵto žalas te mangavel, de perse, pāle ša.

3. Eš kanā kothe resline angla kher, line te gilāben kadi giji:

4. Sako šavo la romnasa,
hāj feri me či sim murasu,
ke avilas ek balvāl,
hāj ingerdas la mandār.

8. Mukhel la kothe, nas laši,
mārel la i patrādi,
mārel la i patrādi,
a rusājaki rāi!

JAKAB ILONA „MARON“ (Iovári), sz. 1936.

Kalocsa, Bács-Kiskun megye (M)

Gyűjtés: 2001.

Ezt kér az új menyecske.

4. Amikor megnyitották aztán a kaput, kijöttek.

5. Megnyitották az ajtót, kijöttek elénkbe a lánynak apja, anyja, bementünk és akkor szépen megkérte tük őket, hogy adjanak nekünk helyet és utat, hogy léphessünk a házukba be, mert a baránykánk elveszett és a kosunk keres magának társat.

30/4b

1. Ezt az éneket, amit most fogok mondani, egy olyan cigány találta ezt föl (egy olyan férfi volt a dalnak a szerzője) és énekelté ezt, akit a felesége elhagyott.

2. És másodszorra ment kéretni, de persze, megint lányt.

3. És amikor odaértek a ház elé, kezdték énekelni ezt az éneket:

4. Minden cigány fiú (fiatal cigány férfi)
a feleséggel,
és csak én nem vagyok az enyémmel
mert jött egy szél,
és elvitte őt tőlem.

8. Hagyd őt ott, nem volt jó,
megveri (verje meg) őt a húsvét,
megveri (verje meg) őt a húsvét,
a pünkösdi éjszaka!

1. De, na dara, na dara,
pe rātate čoras la,
pe rātate čoras la!
O čurāri ande bārr,

čoras l' ame, māj šukār.
E čurārica ande bārr,
čoras l' ame, māj šukār.

8. Hej, čurārice, av khēre,
ke bokhāle ūre šave,
bokhāle ūre šave!
Ke bokhāle-le, trušāle,
sorro rāti či ŷāle.
Bokhāle-le, trušāle,
sorro rāti na ŷāle.

15. Na dara, na dara,
pe rātate čorav la,
pe rātate čorav la!
Čurārice, hāj khēre,
ke bokhāle ūre šave!
Čurārice, hāj khēre,
bokhāle ūre šave!

22. Čurārīna, av khēre,
čorla tu la romñōra,
čorla tu la romñōra!
An la khēre pe sulumā,
čumides la ma' šukār!

27. No, t' ajen baytāle!

CSÚRÁR LAJOS „TONKÁS“ (csúrári), sz. 1947.
és a felesége, „PINDI“ (csúrári), sz. 1950.

1. De, ne félj, ne félj,
estére ellopjuk őt (a lányt),
estére ellopjuk őt (a lányt)!
A csúrári cigány a kertben,

ellopjuk őt (a lányt) mi, a legszebbet.
A csúrári cigány asszony a kertben,
ellopjuk őt (a lányt) mi, a legszebbet.

8. Hej, csúrári cigány asszony, gyere haza,
mert éhesek a gyerekeid,
éhesek a gyerekeid!
Mert éhesek ők, szomjasak,
egész éjjel nem ettek.
Éhesek ők, szomjasak,
egész éjjel nem ettek.

15. Ne félj, ne félj,
estére ellopom őt (a lányt),
estére ellopom őt (a lányt)!
Csúrári cigány asszony, gyere haza,
mert éhesek a gyerekeid!
Csúrári cigány asszony, gyere haza,
éhesek a gyerekeid!

22. Csúrári cigány, gyere haza,
el fogja lopni tőled az asszonykát,
el fogja lopni tőled az asszonykát!
Hozd őt (az asszonykát) haza a szalmára,
megcsókolod majd őt szépen!

27. No, legyetek szerencsések!

Magyarbánhegyes, Békés megye (M)

Gyűjtés: 2000.

30/5b

Pergetés

SAMU ÉVA „JOVI” (khelderash), sz. 1964.

Marosszentanna-Sîntana de Mureș, județul Mureș (R)

Gyűjtés: 1991.

30/6

1. Pala late, pala late,
ke s' ekh bul bari pe late!
3. Haj duj, bištajduj!
Čumidel maj Nika-j bul!
5. Dikhta, vere, so kerav!
Andoa ľico, andoa prašav!

7. Haj ěe trajih, ě' avh baĵtalo!

VETA STANESCU MIHAI (khelderash), sz. 1916.

Čuza Vodă, județul Constanca (R)

Gyűjtés: 2000.

30/6

1. Utána (ľány után), utána,
mert van egy nagy segg rajta
(nagy segge van)!
3. Ěs kettő, tizenkettő!
Megcsókolja nekem Nyika a segget!
5. Nėzd meg, unokatestvėr, mit csinállok!
Csipőből, bordából
(nėzd a táncfigurákat, amiket csinállok)!

7. Ěs ěljėl, legyėl szerencsės!

30/7

Pergetés

DINA (khelderash), sz. 1922.

Andrășești, județul Ialomița (R)

Gyűjtés: 2000.

30/8

1. Žal o šavo ando več,
būti kerel sorro des.

Šinel o kašt, o štromfo,
ke voj si, de, bužanglo.

5. Si kadi, de, šukār šej,
aj, Dēvla, de šukār!
Na de aba, te mērav,
me' me khēre či risāv!

CSÚRÁR LAJOS (csúrári), sz. 1971.
CSÚRÁR ROBERT (csúrári), sz. 1975.
CSÚRÁR GÁBOR (csúrári), sz. 1976.
Magyarbánhegyes, Békés megye (M)
Gyűjtés: 2000.

30/8

1. Megy a cigány legény az erdőbe,
dolgozik egész nap.

Vágja a fát, a csapásolást (a táncot),
mert ő, de, huncut.

5. Van ez, de, a szép cigány lány,
aj, Isten, de szép!
Ne add már (Isten), hogy meghaljak,
amíg én haza nem érek!

30/9

1. Szomszédasszony kakasa, kakasa,
felszállott a kapura, kapura.
Komámasszony, tegyen úgy, tegyen úgy,
mint a kakas meg a tyúk, meg a tyúk!

5. A pálinkát nem adom, nem adom,
a pálinkát megiszom, megiszom,
Komámasszony, tegyen úgy, tegyen úgy,
mint a kakas meg a tyúk, meg a tyúk!

KOLOMPÁR RÓZÁLIA (másári), sz. 1960.
Öcsöd, Szolnok megye (M)
Gyűjtés: 1982.

30/10

1. Haj ku miñe en padure mundrăme
haj ku miñe en padure mundrăme
hundes pruñi jej māj māre mundrăme
muri muri cigănkă
muri muri joj bogă

6. Hundes muri jej māj māre drăgăme
hundes muri jej māj mājre drăgăme
muri muri cėbogă
muri pale cėbogă
hastrė kruše hum cė duše en sārasta

KALÁNYOS JÓZSEF (beás), sz. 1970.

ORSÓS IMRE (beás), sz. 1978.

Nagybajom, Somogy megye (M)

Gyűjtés: 2000.

30/11

1. Lukre Jăneş la maşina,
mergej băni la maşina,
lukre Jăneş la pōro,
mergej băni la pōro.

ORSÓS KATALIN (beás), sz. 1980.

ORSÓS IMRE (beás), sz. 1978.

KALÁNYOS JÓZSEF (beás), sz. 1970.

Nagybajom, Somogy megye (M)

Gyűjtés: 2000.

30/10

1. Gyere velem az erdőbe szépségem
gyere velem az erdőbe szépségem
ahol vannak a nagy szilvák szépségem
szedret szedret asszony
szedret szedret én teszek

6. Ahol vannak a nagy szedrek drágám
ahol vannak a nagy szedrek drágám
szedret szedret teszek neked
szedret az őledbe teszek
elátkozom magamat hogy elviszlek ezen az éjszakán

30/11

1. Dolgozik János a gépen,
megy a pénz a géphez,
dolgozik János az ároknál,
megy a pénz az árokhoz.

30/12

Pergetés

ORSÓS RÓZA
Középkorú beás asszony
Szepetnek, Zala megye (M)
Gyűjtés: 1989.

30/13

1. Muri gāži či čörel, či drabarel,
v' inke löli coğa phirävel.

SZTOJKA JÁNOSNÉ „KATT” (colári), sz. 1937.
Budapest (Újpest), Pest megye (M)
Gyűjtés: 1972.

30/13

1. A feleségem nem lop, nem jósol,
mégis piros szoknyát visel.

30/14

1. Žav me, žav me, žav,
ando bijāv te khelav,
me te khelava,
o' šeja sa pe mande dikhena.

KOLOMPÁR PÉTER (másári), sz. 1956.
Kiskunmajsa, Bács-Kiskun megye (M)
Gyűjtés: 1989.

30/14

1. Megyek én, megyek én, megyek,
a lagziban ha táncolok,
én ha táncolni fogok,
a lányok mind rám fognak nézni.

HELYSÉGNÉVMUTATÓ

HELYNÉVMUTATÓ

Magyarország

Barossakna (Miskolc-Pereces) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Bedő (Hajdú-Bihar megye)
Békéscsaba (Békés megye)
Budapest (Pesterzsébet) (Pest megye)
Budapest (Pestimre) (Pest megye)
Budapest (Rákospalota) (Pest megye)
Budapest (Újpest) (Pest megye)
Bükkaranyos (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Büssü (Somogy megye)
Cegléd (Pest megye)
Csácsbozsók (Zala megye)
Cserdi (Baranya megye)
Csobánka (Pest megye)
Dány (Pest megye)
Decs (Tolna megye)
Dombóvár (Tolna megye)
Fót (Pest megye)
Görömböly (Miskolc) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Györgyarló (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Harsány (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Hodász (Szabolcs-Szatmár megye)
Jánoshalma (Bács-Kiskun megye)
Kadarkút (Somogy megye)
Kalocsa (Bács-Kiskun megye)
Kántorjánosi (Szabolcs-Szatmár megye)
Kaposhomok (Somogy megye)
Kaposkeresztúr (Somogy megye)
Karcas-Becske (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Kétegyháza (Békés megye)
Kisbajom (Somogy megye)
Kiskőrös (Bács-Kiskun megye)
Kiskunmajsa (Bács-Kiskun megye)

Kustánszeg (Zala megye)
Lápafő (Tolna megye)
Lőkösháza (Bács-Kiskun megye)
Magyarbánhegyes (Békés megye)
Mike (Somogy megye)
Miskolc (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Miskolc (Búza-teri piac) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Miskolc (Csorba-telep) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Mosdós (Somogy megye)
Nagybajom (Somogy megye)
Nagyecsed (Szabolcs-Szatmár megye)
Nagykanizsa (Zala megye)
Nagykónyi (Tolna megye)
Nak (Tolna megye)
Nyírvasvári (Szabolcs-Szatmár megye)
Oroszgradna (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Ócsöd (Szolnok megye)
Pálmajor (Nagybajom) (Somogy megye)
Pomáz (Pest megye)
Rinyakovácsi (Somogy megye)
Salomvár (Zala megye)
Sárpilis (Tolna megye)
Simonfa (Somogy megye)
Somogyvár (Somogy megye)
Szabás (Somogy megye)
Szarvas (Békés megye)
Szepetnek (Zala megye)
Szolnok (Jász-Nagykunszabolcs-Szatmár megye)
Szörnyűpuszta (Nagyberki és Szabadi között az erdőben) (Somogy megye)
Tamási (Tolna megye)
Tázlár (Bács-Kiskun megye)
Vityapuszta (Somogyvár) (Somogy megye)
Zalaegerszeg (Zala megye)
Zalakomár (Zala megye)

Románia

Andrășești (județul Ialomița)
Babadag (județul Tulcea)
Bacoi (județul Bacău)
Bánffyhyunyad-Huedin (județul Cluj)
Baráthely-Brateiu (județul Sibiu)
Bărssești (județul Vrancea)
Bogártelke-Bágara (județul Cluj)
Boldau (județul Buzău)
Bordos-Bordoșiu (județul Mureș)
Căiuți (județul Bacău)
Călărăș (județul Călărăș)
Cuza Vodă (județul Constanța)
Csikdelne-Delnița (județul Harghita)
Csikszentgyörgy-Ciucsíngéorgiu (județul Harghita)
Csikszentimre-Sintimbru (județul Harghita)
Csikszentkirály-Sincráieni (județul Harghita)
Csikszentmiklós-Nicolești (județul Harghita)
Csikszépvíz-Frumoasa (județul Harghita)
Dános-Daneș (județul Mureș)
Dormánfalva-Dărmănești (județul Bacău)
Fetești (județul Ialomița)
Focșani (județul Buzău)
Gura Văii (județul Bacău)
Gyergyóditró-Ditrău (județul Harghita)
Gyergyóalfalu-Joseni (județul Harghita)
Gyergyószentmiklós-Gheorgheni (județul Harghita)
Gyimesbükk-Ghymes Făget (județul Bacău)
Gyimesközéplak-Lunca de Jos (județul Harghita)
Kápolnásfalu-Kapilnița (județul Harghita)
Kerelőszentpál-Sînpaul (județul Mureș)
Kolozsvár-Cluj Napoca (județul Cluj)
Korond-Corund (județul Harghita)
Kőrösgyéres-Girișu de Criș (județul Bihor)
Külsőrekecsin-Fundu Răcăciun (județul Bacău)
Marosvásárhely-Tirgu Mureș (județul Mureș)

Máréfalva-Satu Mare (județul Mureș)
Méra-Mera (județul Cluj)
Mezőtelegd-Tileagd (județul Bihor)
Nagykend-Chendu (județul Mureș)
Nagyvárad-Oradea (județul Bihor)
Onești (Konco) (județul Bacău)
Parajd-Praid (județul Harghita)
Piatra Neamț (Subdărmănești), (județul Neamț)
Prázsmár-Prejmer, (județul Mureș)
Radoia (județul Bacău)
Rimnicu Sărat (Bărasca), (județul Buzău)
Sărulești (județul Călărăș)
Sepsiszentgyörgy (Örkő)-Sfintu Gheorghe (județul Covasna)
Sintesti (județul Ilfov)
Szászcsávás-Ceuaș (județul Mureș)
Szászrégen-Reghin (județul Mureș)
Székelyudvarhely-Odorheiu Seciuc (județul Harghita)
Urziceni (județul Ialomița)

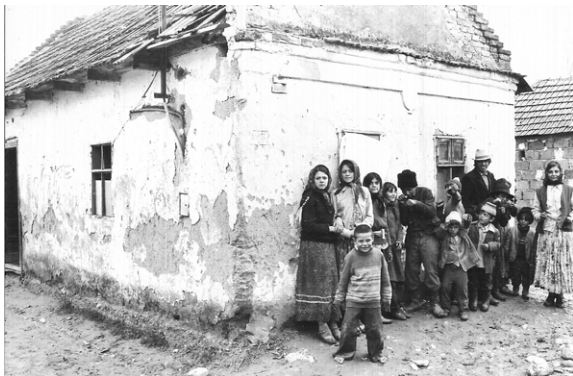
FOTÓK A GYŰJTÉSÉRŐL ÉS A GYŰJTÉSEK SZITUÁCIÓIRÓL

**A rózsafapipás öreg cerhári cigány, Görög,
a Szabolcs-Szatmár megyei Hodászon.
(Török László fotója, 1995)**

**Fiatalok a Bihar megyei Mezőtelekdűlő község
körtörári cigánytelepén.
(Török László fotója, 1991)**

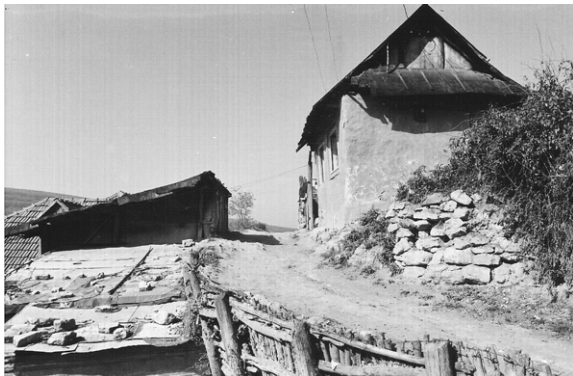

**A Kolozs megyei Bánffyhunadról való khelderashica,
Gábor Demeterné mutatja, milyen szép szoknyája van és
hogy milyen sok anyagból varrták.
(Kiss Tibor fotója, 1984)**

**Cigányház a Kolozsvár melletti Mérán.
(Török László fotója, 1991)**

**Gyerekek a sátor előtt a Ialomița megyei
Andrășești-ben.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**Két batyus nő a Constanca megyei
Cuza Vodă határában.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**Octavian Stănescu balladát énekel
Cuza Vodă-n.
(Jakab Tibor fotója, 2000)**

**Szekér Štefan cel Mare királlyal a saroglyán
a Piatra Neamț felé vezető úton.
(Kósa András fotója, 1998)**

Maria Stanescu Piatra Neamț-on.
(Kósa András fotója, 1998)

Bari Károly életrajza és publikációs listája

Bari Károly (Bükkaranyos, 1952. október 1. –) költő, műfordító, folklórkutató, grafikus.

1952-ben egy Borsod megyei, kis, hegyi faluban, Bükkaranyoson született hétgyermekes cigánycsaládban, ötödikként.

Az általános iskola elvégzése után Miskolcon járt gimnáziumba, az érettségi után pedig a Színművészeti Főiskolán és a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkarán folytatott tanulmányokat. Még gimnazista volt, amikor első, viharos sikert kiváltó verseskönyve megjelent, egymás után két kiadásban. Azóta több kötetet publikált.

Politikai tartalmú verseiért az 1970-es évek közepén meghurcolták és az egyik legszigorúbb magyarországi börtönbe, a szegedi Csillagba zárták. Kiszabadulása után évekig a társadalom periferiájára szorult.

Verseket ír, fest, folklórkutatással foglalkozik, s műfordításokat készít a kortárs külföldi költészetből, valamint a cigány lírai és epikus néphagyományból. Festményeiből először a Gödöllői Galéria rendezett

---

---

kiállítást. Ezt követően bemutatták alkotásait Budapesten, Debrecenben, Szegeden, Párizsban, Berlinben és Strasbourgban.

Különböző külföldi folyóiratokban és antológiákban versei idegen nyelveken is rendszeresen napvilágot látnak. Önálló kötete jelent meg olaszul a Bolognai Egyetem kiadásában, franciául a párizsi Editions Noël Blandinnél és a szentendrei Vincze László Kiadónál, hollandul a rotterdami Stichting Poetry International, angolul a San Francisco-i Mercury House és a szentendrei Vincze László Kiadó, németül pedig a berlini Oberbaum Verlag gondozásában.

Bari Károly számos más díj mellett 2001-ben részesült a legpresztízsértékűbb magyar kitüntetésben, a Kossuth-díjban. 2019 óta a Digitális Irodalmi Akadémia tagja.

26 kötetnyi verset, mesét, néprajzi anyagot, illetve prózát írt, illetve szerkesztett egybe, mindezek mellett 38 CD-nyi cigány folklórgyűjtést is publikált. A kortárs magyar költészet egyik legjobbjaként tartják számon.

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

- 1970 I. hely, vers kategória, Diákirók és Diákköltők Országos Találkozója, Sárvár
1970 Sárvár város díja, Diákirók és Diákköltők Országos Találkozója
1971 I. hely, vers kategória, Sárospataki Diáknapok
-

-
- 1971 Szépirodalmi Könyvkiadó Nívódíja
1984 József Attila-díj
1992 Déry Tibor-díj
1996 Soros-életműdíj
1996 Bezerédj-díj
2000 Közép-európai Irodalmi Társaság díja (CET-díj)
2001 Kossuth-díj
2001 Kodály Zoltán-díj
2003 Pro Ethnographia Minoritatum emlékérem
2004 Hazám-díj
2014 Párhuzamos Kultúráért-díj
2019 Tagjai közé választja a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia (SZIMA)
2019 Tagjai közé választja a Digitális Irodalmi Akadémia (DIA)
2020 Magyar Örökség-díj

BARI KÁROLY PUBLIKÁCIÓI

Könyvek:

- **HOLTAK ARCA FÖLÉ - versek (Szépirodalmi könyvkiadó, 1970, 1971)**

-
- **VERSO IL VISO DEI MORTI** (Universita Degli Studi Di Bologna, 1972)
  - **ELFELEJTETT TÜZEK** versek (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1973, 1974)
  - **A NÉMASÁG KÖNYVE** versek (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1983)
  - **TÚZPIROS KÍGYÓCSKA** cigány népköltészet (Gondolat Könyvkiadó, 1985)
  - **TÚZPIROS KÍGYÓCSKA** cigány nyelvű változat (Gödöllői Művelődési Központ, 1985)
  - **A VARÁZSLÓ SÉTÁLNI INDUL** - válogatott és új versek, képversek, rajzok (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1985)
  - **AZ ERDŐ ANYJA** - cigány népmesék és néphagyományok (Gondolat Könyvkiadó, 1990)
  - **LE VÉSESZKI DÉJ** - cigány népmesék és néphagyományok (Országos Közművelődési Központ, 1990)
  - **LENDEMAIN ET AUTRES POÈMES** (Editions Noël Blandin, Paris, 1991)
  - **KÉPEK, KÉPVERSEK ÉS VERSEK** 12 képeslap (Nyomdacoop-Papírker, 1992)
  - **21 VERS** (Belvárosi Könyvkiadó, 1992, 1993)
  - **GEDICHTEN** (Stichting Poetry International, Rotterdam, 1993)
  - **A PONTOS HELY** - műfordítások a kortárs külföldi költészetből (Céger Könyvkiadó, 1993)
-

-
- **AZ ÜVEGTEPLOM** - cigány népmesék (KLTE Néprajzi Tanszék, Debrecen, 1994)
  - **DÍSZLETEK EGY SZINONIMÁHOZ** - képversek (Magyar Műhely, Párizs, 1994)
  - **A TIZENKÉT KIRÁLYFI** - cigány népmesék (Romano Kher, 1996)
  - **POÈMES** (Editions László Vincze, Szentendre, 1997)
  - **WINTER DIARY** - versek (Mercury House, San Francisco, 1997)
  - **VOM GELLEN DER GEIGEN** - versek (Oberbaum Verlag, Berlin, 1997)
  - **HÁRFAROZS** - műfordítások a kortárs külföldi költészetből (Belvárosi Könyvkiadó, 2008)
  - **RÉGI CIGÁNY SZÓTÁRAK ÉS FOLKLÓR SZÖVEGEK I-III.** (Hagyományok Háza, 2013)
  - **CSÖND** - versek (Kalligram Kiadó, 2017)
  - **A MOZDULATLANSÁG ÖRÖKBEOGADÁSA** - összegyűjtött versek, prózai írások és képzőművészeti alkotások, 1966-2018 (Kalligram Kiadó, 2019)
  - **A CIGÁNYOKRÓL** - bevezetők, előszók, tanulmányok és interjúk, valamint képek az életútról, kezdettől a jelenig (Kalligram Kiadó, 2020)
  - **A SZERENCSE VÁROSA** - spanyol népmese alapján készült diafilm 21 színes képben (Kalligram Kiadó, 2020)
-

Cikkek, közlemények:

- **ARCHAIKUS NÉPI IMÁDSÁGOK, ÉNEKEK** (Vigilia, 1983. 3. szám)
- **„DICSÉRTESÉK A JÉZUS”** - Népi karácsonyi énekek (Vigilia, 1983. 12. szám)
- **KURDI IMRE VERSEI ELÉ** (Tiszatáj, 1984. 1. szám)
- **„MONDOM: A KÖNYVNEK GYÓGYÍTÓ EREJE VAN”** - Beszélgetés Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutatóval (Olvasó Nép, 1989. 39. szám)
- **A HOLOCAUST A CIGÁNY NÉPKÖLTÉSZETBEN** (Magyar Nemzet, 1990. szeptember 13.)
- **CIGÁNYOK VISSZAEMLEKEZÉSEI A SOÁH-RA** (Múlt és Jövő, 1991. 3. szám)
- **A MOZDULATLANSÁG ÖRÖKBEOFAGADÁSA** - Török László fotóiról (Múlt és Jövő, 1991. 3. szám)
- **BETLEHEMES JÁTÉK ÉS KÖSZÖNTŐVERSEK BÜKKARANYOSRÓL** (Vigilia, 1994. 12. szám)
- **HAMVASZTÓKÖNYV** - Röhrig Géza első verseskötete (Népszabadság, 1995. április 22.)
- **CIGÁNYNAK LENNI, KÖLTŐNEK LENNI** (Magyar Hírlap, 1995. október 18.)
- **MOLDVAI CIGÁNY EPIKUS ÉNEKEK** (Korunk, 1998. 1. szám)

Szerkesztések:

- **MADARAK ARANYHEGEDŰN** - Európai cigány költők és írók művei. Antológia. (Romano Kher, 1996)
- **ÁLOMTANYA** - Európai költők és írók művei cigányokról. Antológia. (Romano Kher, 1996)
- **TANULMÁNYOK A CIGÁNYSÁGRÓL ÉS HAGYOMÁNYOS KULTÚRÁJÁRÓL** (Petőfi Sándor Művelődési Központ, Gödöllő, 1998)
- **ÍVES KÖNYVEK**-sorozat, Nyomdacoop, 1995-1996.
(Pálffy Ildikóval közösen)
  - 1. Kurdi Imre: Várakozás a maradóra (versek)
  - 2. Cselényi Béla: Évszakok gipszalkonyatban (versek)
  - 3. Faragó Béla zeneszerző (interjúk, szövegek, CD-melléklettel)
  - 4. Balogh Robert: Helyi érdekű útvesztő (versek)
  - 5. Bárdos László: Visszaéneklés (versek)
  - 6. Restár Sándor: A folytonosság fekete doboza (versek)
  - 7. Székely János Jenő szobrászművész (vallomás, útinapló, esszék, 8 képeslappal)
  - 8. Bredár Zsolt: Elvesznek sorban a jelzők (versek)
  - 9. Ószabó István: Pusztavég (versek)
  - 10. Kemenczky Judit: NapFutók (prózavers)
  - 11. Ittész Gergely fuvalás (vallomás, esszék, CD-melléklettel)

-
- 12. Sugár Péter építész (vallomás, esszék, tervrajzok)
  - 13. Csányi János színházi ember (interjú, esszék, 6 képeslappal)
  - 14. Lantos Zoltán: Ugyanazt a tengert (versek)
  - 15. Kása Béla fotográfus (interjú, esszék, 9 képeslappal)
  - 16. Székely B. Miklós színész (interjú, esszék, 4 képeslappal)

KIÁLLÍTÁSOK

Egyéni kiállítások:

- 1981 Gödöllői Galéria, Gödöllő (katalógus készült)
- 1982 „M” Galéria, Budapest
- 1983 Alföldi Nyomda Kiállítóterme, Debrecen (katalógus készült)
- 1984 Gödöllői Galéria, Gödöllő (katalógus készült)
- 1986 Magyar Kultúra Háza, Berlin
- 1987 Galerie L’Empreinte, Strasbourg
- 1990 Művelődési Központ, Gödöllő
- 1992 Fekete Ház Galéria, Szeged (katalógus készült)
- 1995 Gödöllői Galéria, Gödöllő (katalógus készült)

Csoportos kiállítások:

1980 Helytörténeti Gyűjtemény Kiállítóterme, Gödöllő

1985 La Conciergerie, Párizs (katalógus készült)

HANGLEMEZEK

- **A NAP ÉS A HOLD TÖRTÉNETE - Cigány népmesék. SLPX 14128.**
(Hungaroton, 1989)
- **CIGÁNY NÉPDALOK ERDÉLYBŐL ÉS MAGYARORSZÁGRÓL**
CD: Qui 903028, LP: Qui 103028, MC: Qui 403028 (Quintana-Harmonia Mundi, 1991)
- **BARI KÁROLY VERSEIT MONDJA. SLPX 14234. (Hungaroton, 1991)**
- **ANTHOLOGY OF GYPSY FOLKSONGS I-IV. - CD: 903095**
(EMI-Quint, 1996)
- **CIGÁNY FOLKLÓR I–X. (CD: BK 001-BK 010, magánkiadás, 1999)**
- **“MENNYORSZÁG CSILLAGA” Magyar néphagyományok - cigány hagyományörzők I-II. (Magánkiadás, 2001)**
- **CIGÁNY FOLKLÓR XI–XXX. (CD: BK 011-BK 030, magánkiadás, 2020)**

**Amennyiben ismertetést ír a kiadványról, arról
szíveskedjék értesítést küldeni az alábbi címre:**

bari.karoly@gmail.com

**If you write a review about this material
please let me know via the following address:**

bari.karoly@gmail.com

Veta és Dina táncol (Cuza Vodă).
(Jakab Tibor fotója, 2000)

Magánkiadás. Kereskedelmi forgalomba nem kerül.

CIGÁNY FOLKLÓR

Gyűjtötte: BARI KÁROLY

Köszönet mindazoknak, akik lehetővé tették ennek a folklóranyagnak a megjelenését:

SOROS ALAPÍTVÁNY
OPEN SOCIETY INSTITUTE (Budapest)
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
ROMANO INSTITUTO ALAPÍTVÁNY
EMMI MINISZTERI KERET
MAGÁNSZEMÉLYEK

CD21 76'43", CD22 72'17", CD23 69'16", CD24 70'08", CD25 70'47"
CD26 65'02", CD27 62'29", CD28 59'26", CD29 62'55", CD30 58'14"

A felvételeket a gyűjtő készítette.
Mesterszalag: FÉNYES PÉTER, TAMÁS BENEDEK
Címlaprajz: BARI KÁROLY

© © BARI KÁROLY 2020